155
1308

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОДУ ІМ. І.І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

1533.

IVRIVM

CMVNICIPALIVM INCLITI OPPIDI SEV BVRGI CLAVAS/
SII per Venerandum Patrem Fratrem SERAPHINVM Sicardum Ordinis Mi
norum Regularis obſeruantiæ: ante eius ingreſſum ad ordinem in unum ſicut bre
uiſſime/ita laudatiſſime/atq; luculentiſſime/Inſtante ad hoc Magnifico
eiuſdem Burgi Senatu/ſolerti mentis indagine/digeſta collectio.

CReuiſum opus per. R.P. Fratrem EGIDIVM Bochetum de Netro tunc Cõuen/
tus Sancti NICOLAI Clauaſſij Priorẽ. Perq; FRANCISCVM Ga/
ronum Liburnatem/atq; Burgenſem ipſius loci CLAVASSII:
Clarum Bibliopolam: Tractatu ipſius Magnifici Senatus/
Preſtantiſſimis Viris Dño Andrea Paſtoris præto
re: Dño Laurentio Ferraris ſup his depu/
tato/& Egregio Franciſco Gazi
no Conſulibus/ſine men/
dis impreſſum.

M.D.XXXIII.

R.P. Fratris Egidii Bocheti de Netro eremitæ augu/
ſtiniani regularis obſer. ad opus ſiue ad
eiuſdem auctores tetrasticon.

Des priuata licet Clauaſſii iuramineruam
Attamen affectans/te uolo quiſq; legat.
Nam es quaſi iura canens ſiculiq;/altiſſima regni
Stemmata: qui nobis dogmata multa dedit.

155
1308

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

¶Eiusdem pro laude authoꝛe operis breuissima: Panagyris.

Flauius augustus quum sparsa adduxit in unum
Quæ digesta petunt/tot pia scripta/patres:
Tunc confusa nimis/summo congesta labore/
Ad titulos mendis & fine ducta suos:
Quæ licet in uariis sint libris scripta:uolumen
Attamen illa unum dicunt modo legiferis:
Si quicq̃ laudis meruit:meruisse fateri
Sicardum seraphin audeat omnis homo.
Nam dispersa uidens burgi omnia iura:sub uno.
Ordine congessit singula scripta libro.
Qui melius codex nunc dici posset:ab æuo
Duxerit antiquo quum sua iura loci.
Ordine tam facili/q̃ nemo possit arenam
Colligere in saccos nunc meliore uia.
Continet is primo diuine legis honorem:
Plebis iura liber cuncta subinde suæ.
Ergo sibi applaudat Clauassii iure senatus:
Indocti:& docti quum sua iura legant
Suetus & hic populus/prisci ut Iouis/addere ludos:
Euprepiam ut celebrans/det sua festa iocis.
Pulsu & campane:pulsuq; taburnus æneo
Quem facit auditor/gaudeat atq; lyra.
Qui ut facili inueniant que poscunt iura remoto
Turbineq; & longo tempore quæq; sua:
Emporium libro premisimus ordine certo
Gratia non nobis/sed referatur ei
Qui dedit in lucem tantum hoc opus utile culq;
Burgensium impressum/quo uiget ingenio.
Perstrinxit breuibus pastoris more ligurgi
Scriptis materiam/qui modo prætor adest.
Sparsit thesauros Laurentius antea Sixti
Lucillo & cæco lumina restituit.
Pandit ferrariis laurentius abdita:lumen:
Datq; tibi ut noscas sit tibi quantus homo.
Officium questoris agens/clauarius uno
Nomine/sed dictus:qui & bene consul erat.

¶Tituli qui in hoc opere continentur.

¶De expedientibus ad prohemium operis. folio.1.
¶De concernentibus principaliter regimen & augumentum reipublice. Tractatu primo. folio.1.
¶De respicientibus dominium Clauassii quo ad principes. Tractatu secundo. folio.3.
¶De statutis/priuilegiis/consuetudinibus/stilis/& decretis. Tractatu tertio. folio.6.
¶De officialibus domini ordinariis pretextu loci Clauassii. Tractatu quarto. folio.9.
¶De credentariis habentibus officium in credentia. Tractatu quinto. folio.13.
¶De concernentibus diuinum cultum & oppositis. Tractatu sexto. folio.19.
¶De preceptis diuine legis que respiciunt proximum. Tractatu septimo. folio.
¶De processu causarum criminalium fiendo:& executione. Tractatu octauo. folio.
¶De causis ciuilibus earum processu & executione. Tractatu nono. folio.28.
¶De redditibus cõmunitatis/taleis/& operum taxis. Tractatu decimo. folio.41.
¶De custodia uniuersitatis habenda & quibus modis. Tractatu undecimo. folio.71.
¶De his que inducunt & seruant animamentum. tractatu duodecimo. folio.71.
¶De artibus/mercatura/mercantiis/& aliis huiusmodi. tractatu decimotertio. folio.79.
¶De conferentibus ad loci decorem:& oppositis remouendis. tractatu decimoquarto. folio.84.
¶De diuersis aliorum opere iam perfecto emanatis. tractatu decimoquinto. folio88.

¶REPERTORIVM In Ius Municipale Clauassiensium:ſm ordinem alphabeti nouiter confectum.

A

Abbatia sancti Benigni:qualiter fuit acquisita Tractatu secundo capitulo.13. folio.5
Accusati qualiter debent defensiones suas facere.tractatu decimo Parte tertia fol.46
Aduocati & procuratores ad lites expediẽdas ad qd tenentur tractatu nono capi.21. fol.40
Additio futurorum qualiter & qũo inquiri debeant: & de operis reformatione tract.15.capi.1. fol.87
Affaytatores ad qd tenentur trac.13.ca.4.n.13.fol.82
Agricole & concernentes agriculturam qui sint tractatu decimotertio capitulo quinto fol.82
Appellationes fiende/interponende/& prosequẽde qualiter debent fieri trac.9.cap.14. fol.35
Aqua quid ꝑferat agriculture trac.13.ca.5.n.10.fo.83
Aqua molendinoꝝ concessa cõitati & per eam illis de uirolengo pro medietate. Et de manutentione ipsius rugie tra.decimo capi.25. fol.63
Aqua seu aliud turpe non debet proiici in strata trac.13.cap.7.numero tertio fol.84
Aqua pro irrigandis pratis duci potest per aliena predia trac.13.capi.5.numero.2. fol.82
Aqua pratorum trac.10.par.17. fol.50
Aquam non ducant forenses super finibus Clauassii trac.13 capi.5.numero.3. fol.82
Arbores nocentes uicino sunt removende: tractatu 13.capitu.5.numero.4. fol.82
Artes sunt mercature preponende trac.13.ca.2.fo.79
Artiste & mecanici:tam in specie q̃ in genere ad qd tenentur trac.13.cap.4. fol.81
Artium malitiis qualiter est prouidendum: tractatu 13.capi.4 numero.17. fol.82
Auditores bãnorum campestriũ quomodo ius reddere debent trac.5.capi.11. fol.17
Auditores bãnorum campestrium qualiter ꝓcedant in defensionibus per accusatos latas & de condẽnationibus ipsius accusati trac.10.parte.5. fol.47
Azelii acquisitio trac.2.capi.13. fol.5

B

Banna campestria:& pro exigendo illa tractatu decimo capitulo quarto fo.44
Bãna campestria in locis magis domesticis tractatu decimo parte nona fol.48
Bancha que sunt in platea & in aliis locis cõmunibus tractatu decimo capi.decimo fol.56
Bãniti non hospitantur: nec receptantur.tractatu septimo capitulo tertio numero.19. fol.24
Bãniti forenses & persone infames debent expelli tractatu septimo capitulo tertio numero.23. fol.24
Bãnorum campestrium qualiter debeant fieri probationes & defensiones trac.10.parte.4. fol.47
Baugiaci acquisitio trac.2.cap.9. fol.4
Blasphemii & alii similes trac.6.cap.2. fol.19.& seq.
Bestie non debent dare dãnum in Clauassio tractatu 13.capi.7.numero.5. fol.84
Bolongherieque uendunt panem ad quid tenentur trac.13.capi.4.numero.9. fol.82
Breslie acquisitio trac.2.capi.9. fol.4
Brandutii acquisitio trac.2.cap.13. fol.5
Bubuli siue ducentes carrum ad quid tenentur tractatu.13.capi.5.numero.8. fol.82
Bugelle acquisitio trac.2.capi.12. fol.5

C

Capitaneus & que pertinent ad eius officium tractatu.4.cap.3. fol.10
Capelle dotate trac.6.cap.4.nu.2. fol.21
Castellanus a quo debet cõstitui:& que debeat administrare & facere trac.4.cap.5. fol.12
Caualerius curie a quibus eligitur:& ad quid tenetur: trac.4.cap.8. fol.12
Captura/detentio/citatio/& carceratio:quid in eis iuari debeant pro delinquentibus & eorum examine tracta.5.capi.3. fol.26
Caprarius cõmunis trac.13.capi.6.nu.6 fol.84
Cargnagni cognitio trac.2.cap.7. fol.4
Cauando:seu cauentes zerba qua pena puniendi in tractatu decimo parte.18. fo.51
Caualarius cõmunis.trac.13.cap.6.nu.5. fol.84
Cause que debent tractari sũmarie & fine processu:& earum executione.trac.9.cap.4. fol.30
Cause alie que ante litis ingressum exigunt aliquibus preparatoriis iudicialibus.trac.9.cap.7. fol.31
Camparii publici & priuati:qualiter deputãtur:& ad quid tenentur:trac.10.parte prima. fol.44.& seq.
Campi & prata extraordinarie lecãdi:& de aqua pratorum:trac.decimo parte.16. fol.50
Campanea & omnia alia predia cõia ubicũq; usurpata:& de eius recuperatione qualiter fienda tractatu decimo capitulo.22. fol.60.& seq.
Canne plantentur in uineis:trac.13.cap.5.nu.5. fo.83
Canapitii comitatus acquisitio:trac.2.cap.12. fol.5
Castrum radicate:ac de immunitate pro pedagio & portu:trac.10.capi.31. fol.71
Chablay si dãnum quis aquisiuit:trac.2.cap.8. fol.4
Calusii acquisitio:& qualiter fuit remissum pro mazadio & leynico:trac.2.cap.11. fol.5
Cerche alienoꝝ longitudines latitudines:& solite locationes:qũo fieri debeant:trac.10.cap.19. fol.59
Cirurgicus cõis ad qd tenetur:trac.13.ca.2.nu.3.fo.80
Ciuitas Thaurini a quo fuit bello submissa: Tractatu secundo capitulo octauo fol.4
Clauassius quare sic denoiatũ/& a qbus fundatus: De ipsius loci insignie:Et de eius sacco ftrage & incendio per heluenios factum:in prohemio fol.1
Clauarius a quo deputatur:& de eius fiducitate:tractatu.4.capi.5. fol.12
Comitatus Breslie/Baugiaci/Ipporegia/& cherii submissi:ac de Sauiliano/Fossano:& Cuneo:tractatu secundo capitulo nono fol.4
Comes viridis vnde fuscepit nomẽ:& quo habuit ba

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНАЗ ІМ. І.І. ЛЕЧИЦЬКОГО

roniam gayi & partem Delphinatus: & Raconisiú & de uerbo ferri trac. 2. cap. 10. fol. 4
Comes viridis qũo habuit Clauassium/Virolengum Calusium/& Sanctum Georgium: & qualiter fuerunt remissa pro Mazadio & Leynico. Et qualiter acquisiuit capitaneatum sancte Agate tractatu secũdo capitulo undecimo fo. 5
Comes viridis bella gessit contra dominos mediolani: & qualiter acquisiuit Bugellam & comitatus canapitii/& de eius morte tractatu secũdo ca. 12. fo. 5
Cõmunitas habet potestatem statuendi tripliciter tractatu tertio capitulo tertio fo. 7
Cõmissarii ad negocia cõmunitatis deputati seu deputandi tractatu quinto capitulo uigesimo fo. 19
Cõmittens falsitatem testificando uel aliter qũo uenit puniendus tractatu septimo capitulo quinto fo. 25
Cognitio causarum que pertinent ad credẽdarios: & a uicario delegande trac. 9. cap. 3. fo. 30
Consuetudines uim legis habentes trac. 3. cap. 7. fo. 8
Consilium quid sit: & quales debent esse credendarii tractatu quinto capitulo secundo fo. 13
Consules ad quid electi: & quam auctoritatem habẽt tractatu quinto capitulo septimo fo. 16
Concursus forẽsium qualiter debet ꝓseruari & augeri. Et taxa facta pro rebus mercantilibus circa pedagium & cuream trac. 12. cap. 1. fo. 76. & sequenti
Collecta auri per quantum tempus locatur & qũo fieri possit tractatu decimo capi. 16. fo. 59
Collecte & taxe diuersimode impposite per cõmunitatem que sint & quoti & qualiter in partes diuidantur tractatu decimo cap. 31. fo. 65
Clauassii acquisitio tractatu secundo cap. 11. fo. 5
Cherii acquisitio tractatu secũdo capitulo nono fo. 4
Clauassii acquisitio alio modo tractatu secundo capitulo decimotertio fo. 5
Clauassienses/uel habentes registrum/uel habitantes non debent soluere pedagium/cuream/uel mala toltam de aliqua re trac. 2. cap. 15. nu. 3. fo. 6
Credentia reformanda seu consilio quo tempore & quomodo debet fieri tractatu quinto cap. 3. fo. 14
Credentia reformata quid debet fieri ibidem nu. 2.
Credendarii debent puniri contrauenientes bono cõmuni tractatu quinto capitulo quinto fo. 15
Criminales diuiduntur in quattuor partes: que sint & qualiter differant tractatu octauo capi. 1. fo. 26
Canei acquisitio tractatu secũdo capitulo nono fo. 4
Curea cõmunis que dicitur pars pedagii quid sit tractatu decimo capitulo decimotertio fo. 58
Custodia & tuitio aduersus hostes qualiter debet fieri tractatu undecimo capitulo tertio fo. 73
Custodes ordinarii scripturarum & iurium cõmunitatis tractatu quinto cap. 16. fo. 18
Custodia contra pestem fienda tracta. 11. cap. 4. fo. 74
Custodes bestiaru qũo deputantur: tra. 13. cap. 6. fo. 83

D

Dacium & sexum uini quare fuit impositum & qua pena sint puniendi ꝓtrafacientes ipsum dacium tractatu decimo capitulo quinto fo. 51
Decus loci concernẽs & oppositũ trac. 14. ca. 1. fo. 84
Decreta ducalia que sint & qualiter iter se diuersa tractatu tertio capitulo nono fo. 8
Dãna data per bestias iuxta illaꝝ & prediorum uarietatem tractatu decimo parte. 14. fo. 50
Dispositiões iuris cõis multa seruãtur in contrariũ: tractatu nono capitulo primo fo. 28
Dispõ qũo ius mũicipale ꝓseruat ius cõe. l. 9. c. 20. f. 40
Dñia mauriane/tarentasie/& sabaudie/quo iure in titulis sint preferende: & qualiter crucis uexillum ac quisiuerũ ac marchionatũ secusie. T. 2. cap. 6 fo. 4
Dñia chablay si/uallis auguste/& faucignái/a quo fuerunt pacifice acquisita. Ciuitas Thaurini bello sub missa/patria uuaudi & plures alie adiacentes consequute tractatu secundo capitulo octauo fo. 4
Dux sabaudie amedeus primus qualiter acquisiuit ciuitates Nitie/montisregalis/& uercellaꝝ/clauassii septimũ/eugeniam/branditiũ/azelium/& abbatiã sancti benigni tractatu secũdo cap. 13. fo. 5
Delphinatus pars quis acquisiuit trac. 2. cap. 10. fo. 4
Deferentes palium in festo corporis christi: tractatu sexto capitulo quarto numero tertio fo. 21

E

EDificia cõprehẽsa sub titulo architecture & hñs domum: ulã teneatur uendere uolenti magnam domũ edificare: & possessiõcula. T. 14. c. 4. fo. 86
Estimatores cõtatis qũo deputãtur: & ad quid tractatu quinto capitulo decimoquinto fo. 18
Eugenie acquisitio tractatu secũdo cap. 13. fo. 5
Executio realis qualiter est fienda dupliciter: tractatu nono capitulo decimosexto fol. 35
Executio ꝓnalis qualiter fieri debet. T. 9. c. 17. fo. 37
Executio realis & personalis mixta qũo fieri debeat: tractatu nono capitulo decimooctauo fo. 38
Executio fienda pro bãnis campestribus tractatu decimo parte septima fo. 48
Exportantes canapam/linum/& fructus arborũ qui/liter puniantur tractatu decimo parte. 17. fo. 51
Exportantes furmẽtum/filiginem/& legumina qualiter puniantur trac. 10. parte. 13. fo. 50
Exercitus generales qualiter hospitandi tractatu decimo parte tertia fo. 70
Exportantes nemora & incidentes qũo puniãtur tractatu decimo parte duodecima fo. 49
Exigentes credita bis quomodo puniantur: tractatu septimo capitulo tertio nu. 13. fo. 24

F

FAmulitutie a quo debent eligi & ad quid tenentur tractatu quarto capitulo nono fo. 13
Falsam monetam exponentes qualiter puniantur: tractatu septimo capitulo tertio fo. 24
Faucignani acquisitio trac. 2. cap. 8. fo. 4
Festa sanctificanda qũo & qualiter trac. 6. cap. 3. fo. 10
Fert unde uenit tractatu secundo capi. 10. fo. 4
Femine non debent pectinare in stratis publicis: tractatu. 13. cap. 7. nu. 6. fo. 84

Ferrutia

Ferrucia fusinaꝝ nõ portãtur i stratis tra. 13. c. 4. fo. 82
Fex non quoquatur in posse clauassii tractatu decimo tertio capitulo septimo numero. 4. fo. 84
Fictus ordinarii grani furmenti quos habet cõmunitas pretextu campanie qui sint perpetui & qui non tractatu decimo capitulo uigesimosexto fo. 63
Fictus annuales & perpetui debiti cõmunitati super artificis rugie campanie ad cocarellum tractatu decimo capitulo uigesimoseptimo fo. 63
Fidelitas habenda per administratores reipublice tractatu primo capitulo quinto fo. 2
Fictus super quodam terreno apud uiam caldarii tractatu decimo capi. 28. fo. 64
Filius imperatoris grecorum: quo iure extiterit marchio montisferrati & qui ab eodem usq; in hodiernum processerunt trac. 2. cap. 3. & 4. fo. 3
Finium limites a consulibus reuideantur tractatu decimotertio capitulo quinto nu. 7. fo. 83
Fortalitia & eorum emolumẽta sunt cõmunitatis tractatu decimo capitulo decimoquinto fo. 59
Fossani acquisitio tractatu secundo cap. 9. fo. 4
Fossata/ripe/ac alia uacua intra locum uendi solita. at qꝫ licentia edificandi super & in menibus interioribus & aliis locis cõibus trac. 10. cap. 30. fo. 64
Fossata loc tam interiora qꝫ exteriora qualiter subastentur. & qua pena ueniunt puniendi piscando in ipsis tractatu decimo cap. 14. fo. 59
Fortificationes expedientes in litibus terminandis: tractatu nono capitulo. 11. fo. 33
Formaserii quid trac. 13. cap. 4. numero. 14. fo. 81
Furantes bona aliqua tam in parua qꝫtitate qꝫ magna. qualiter debent puniri trac. 7. cap 3. fo. 23
Furtum domesticum quid sit ibidem nu. 6.
Furta consentiendo & ea receptando ibidem nu. 7.
Furni & per fornarios obseruanda trac. 10. ca. 9. fo. 56
Fructus uendentes ad quid teneantur tractatu decimo tertio capi. 4. numero. 10. fo. 82

G

GAbella salis quo ad partes que sunt cõitatis quid sit tractatu decimo cap. septimo fo. 55
Gay baroniam quis acquisiuit trac. 2. cap. 10. fo. 4
Glaree/gorreta/ smolte/& huiusmod prouenientes ex ruina fluminum pertinẽtes cõitati: qualiter alienantur tractatu decimo cap. 21. fo. 60
Gorretum & zerbum cõmunis apud locum: qualiter subastatur trac. 10. cap. 17. fo. 59

H

HAbitatores noui qualiter recipiantur & repellantur. & de his qui habitationẽ concernunt rationabiliter trac. 10. cap. 29. fo. 64
Hospitia curialium & armigerum extraordiaria tractatu decimo pars tertia fo. 70
Hospites domos suas debent tenere mondas tractatu decimotertio capi. 4. nu. 3. fo. 81

I

INiurie & mine proximis illate quomodo puniantur trac. 7. cap. 6. fo. 2
Iudei nõ recipiãtur. trac. 10. cap. 2. fo. 19. & seq.
Inobedientes mandata superiorum qualiter ueniut puniendi trac. septimo capitulo septimo fo. 26
Incendiarii & depopulatores agrorum qualiter puniantur trac. septimo cap. 3. nu. 9. fo. 24
Interlocutorie expedientes in litibus terminandis tractu nono capitulo undecimo fo. 33
Inquisitio criminum qliter fit fienda. T. 8. ca. 2. fo. 26
Inuentores litterarum qui fuerunt in prin. phe. fo. 1
Inuentores papiri qui fuerunt in prohemio fo. 1
Instantia cauꝝ uaria iuxta fainas diuersimode limitandas trac. nono cap. nono fo. 32
Incendium campestre dupliciter cõmittitur & quid ꝓ singulo trac. decimo parte. 10. fo. 48
Immunitates fori & stationes mercantiarum & alia qꝫ ad forum seu mercatum ptinẽtia. T. 12. ca. 2. fo. 78
Impedientes iustitie cursum. T. 7. cap. 7. fo. 16
Ipporegie acquisitio qualiter. T. 2. cap. 9. fo. 4
Iurisdictio uicarii quatum se extendat & in quibus ꝓ hibeatur ius dici trac. 9. cap. 2. fo. 29
Iustitia fienda & illius effectu. T. 1. cap. 3. fo. 2
Iura principis in clauassio que sint iuxta primã recognitionem trac. 2. cap. 15. fo. 5

L

LEgum obseruantia qualiter sint inuenta tractatu primo capitulo secundo fo. 2
Leges nature diuine & humane i statutis qualiter sunt congrue memorãde. T. 3. cap. 1. fo. 6
Legati cõitatis extra posse clauassii mittẽdi qũo debẽt eligi & de eorum salario. T. 5. cap. 19. fo. 19
Ludouicus dux sabaudie qualiter habuit regnum Cypri & qualiter a uenetis fuit usurpatus: & de eius ꝓle trac. secundo cap. 14. fol. 5
Ligna de solario nõ proiiciantur tra. 13. c. 7. n. 2. fo. 84
Laruaria non fiant trac. 6. cap. 4. fo. 21

M

MArchio montisferrati qs fuit primus: & qlis ꝓcesserũt gradatim usq; in hodiernum: tractatu secundo cap. 2. 3. & 4. fo. 3
Magister bãnoꝝ capestrium & que pertinent ad eius officium trac. 10. parte. 6. fo. 47
Magister scolaꝝ ad quid tenetur. T. 13. cap. 2. fo. 79
Medicus ad quid teneatur: & de eius salario ibidẽ nu. 2
Mercatores & mercati seu contractus qũo intelligantur trac. decimotertio capitulo tertio fo. 80
Montisregalis acqsitio trac. 2. cap. 13. fo. 5
Montẽcalerii acquisitio trac. 2. cap. 7. fo. 4
Molinarii fraude nõ utrãtur tra. 13. cap. 4. nu. 5. fo. 81
Mutua fcã cõitati uniuersaliter: taxa laboꝝ: exercitus generalis: ac de hospitiis extraordinariis curialiũ: & armigerum trac. 10. parte. 3. fo. 70
Mulcte extraordinarie limitata pretextu bãnoꝝ campestrium trac. 10. parte. 8. fo. 48

N

NEgocia que debent tractari in credẽdia: & que debẽt discuti ꝓcudi & capitulari. T. 5. c. 4. f. 14
Nitia qualiter fuit acquisita. T. 2. cap. 13. fo. 5

HAVKOVA KNJIŽNICA OF. U. MILANO

Notarii necessarii ad causas: & in aliis scripturis confi
ciendis qualiter debēt fieri: & de eius mercede: tra
ctatu nono capitulo uigesimo secundo fo.40
Nundine in clausio tenende: & eius imunitates: tra/
ctatu duodecimo capitulo tertio fo.79
Nuntii seu deani cōmunitatis ad quid tenentur: & de
eius salario: tractatu quinto capi.18. fo.19

O

Officiales domini in Clausio ad regimen qui
sunt: tractatu quarto capitulo primo fo.9
Officiales domini que priuilegia habent in clausio
tractatu quarto capitulo secundo fo.9
Officiales quid debent obseruare. T.4.cap.10. fo.13
Officiales cōitatis in genere referenda sunt ea q̄ a par
ticularibus preponuntur. T.5.cap.6. fo.15
Officia diuina & processiones religiosorum & secula
rium & uota facta attendenda: tra.6.capi.4. fo.20
Offendentes proximum in bonis persone diuersimo
de: qualiter sunt puniendi. T.7.capi.2. fo.22
Offendentes proximum in bonis fortune exclusis bā
nis campestribus: trac.7.capi.3. fo.23
Operarii & laboratores quottidiani qūo debent sol/
ui fm tempora: trac.13.capi.5.nu.9. fo.83
Oppositiones expedientes in litibus terminandis: tra
ctatu nono capitulo undecimo fo.33

P

Papiri inuentores: in prohemio folio primo
Parentes debēt diligi & subuenire: & quomodo:
tractatu septimo capitulo primo fo.21
Pannum falsificantes: qua pena puniātur: tractatu de
cimotertio capitulo quarto numero secūdo: fo.81
Pene quas debent puniri offendentes proximum in
persona diuersimode: uide in tractatu septimo ca/
pitulo secundo sub diuersis numeris fo.22
Pene extraordinarie cōmisse: ualor solidorum: & ex
ecutione fiendā: tractatu octauo capi.7. fo.28
Pedagia fraudantes qualiter puniantur tractatu septi/
mo capitulo tertio nu.15. cū pluribus sequēti. fo.24
Peliparii ad quid tenentur: trac.13.cap.4.nu.12. fo.82
Persone que possunt comparere in iudicio & que nō
tractatu nono capitulo sexto fo.31
Petitiones qūo debent formari & qualiter responsio
nes fiant tractatu nono capitulo octauo fo.32
Pinerolii acquisitio tractatu secūdo capi.7. fo.4
Piscari & pisces cape pmissum est. T.13.c.4.n.7. fo.81
Pictores & scultores in quibus locis nō debent depin
gere cruces nec sculpire trac.6.capi.4.nu.8 fo.21
Pondus magnus cōis ubi debet teneri & quibus mo/
dis tractatu decimo capitulo octauo fo.56
Portatura uini & portatores tracta.10.cap.12. fo.58
Populus qūo debet custodiri a penuria uictualiū: tra/
ctatu undecimo capitulo secundo fo.71. cū sequēti
Populus diuiditur in partes tractatu decimo tertio ca
pitulo primo fo.79
Porci non conducantur per locum clausūi tractatu
decimo tertio capitulo septimo nu.7. fo.84
Porcarii cōis quid trac.13.cap.6.nu.3. fo.84
Principum uaria origo tractatu secūdo capi.7. fo.3
Priuilegia/franchisie/& imunitates qualiter inseran/
tur: & qūo tractatu tertio capitulo octauo fo.8
Priuilegia que habēt officiales domini tractatu quar
to capitulo secundo fo.9
Prata secando in confinibus & cauādo verba: qua pe/
ne puniantur tractatu decimo parte.18. fo.51
Processiones religiosorū & secularium pro bono usu
& uoto tractatu sexto capitulo quarto fo.20
Probationes expedientes in processibus: & defensio/
nes delinquentium tractatu octauo cap.4. fo.27
Probationes/oppositiones/reprobationes/fortifica/
tiones/& interlocutorie/expedientes in litibus ter/
minandis tractatu nono capitulo undecio fo.33
Precepta diuie legis tractatu sexto capitulo prio fo.19
Preceptum diuinum non mecaberis quid contineat:
tractatu septimo capitulo quarto fo.25
Predia cōitatis que habet in finibus Foglitii & rugia
campanie & ab illis procedentibus & oibus tangē
tibus ipsam rugiam tractatu decimo cap.14. fo.62

R

Rationatores cōmunitatis & tangentia ad eorū
officium tractatu quinto capitulo.14. fo.18
Rationes debitorū & creditorū cōitatis: qualiter con
seruātur tractatu decimo capitulo tertio fo.43
Raconisii acquisitio tractatu secūdo caplō decio fo.4
Recapitulatores pro reformatione credentie & statu
tis fiendis qūo debent fieri trac.5.cap.17. fo.18
Recapitulatiōes facte post annum.1512. ipsas inuenies
in finem operis post folium octuagesimūseptimū
Redditus cōitatis ordinarii/certi/& extraordinarii/ta
leiis/& onerū taxis tractatu decio caplō prio: fo.41
Regardarie/processus earum/& executione tractatu
decimo capitulo undecimo fo.46
Regiſtra bonorū imobilium: seu catastra cōficienda:
& ad illorum facturam expedientia tractatu decio
parte prima fo.65. cum pluribus seq̄ti.
Reprobationes expedientes in litibus terminandis: tra
ctatu nono capitulo undecimo fo.33
Res multe que fiunt contra bonos mores debent to/
taliter prohiberi & pricipaliter circa funeralia: tra/
ctatu decimotertio capitulo septimo fo.84
Respublica a quibus debet principaliter custodiri: tra
ctatu undecimo capitulo primo fo.71
Respublica quid sit: & quales illi⁹ partes: & q̄ ad eius
cōmodum requiritur tractatu prio caplō prio fo.1
Respublica debet exigi suma ꝑcordia trac.1.ca.4.fo.2
Respublica est regenda a peritis trac.1.capi.6. fo.2
Respublica potest augeri a uirtuosis trac.1.ca.7. fo.2
Respublica est iuuanda non causa ꝓprie utilitatis: tra/
ctatu primo capitulo octauo fo.2
Reipublice salus exemplo ueterum propriis bonis est
preferenda: tractatu primo capitulo nono fo.2
Responsiones qūo particulariter differant inter se tra
ctatu nono capitulo decimo fo.33
Requisita ad legittimationē pſone: trac.9.cap.6.fo.31
Riuia becharie/carnium manutentiōe/& quibus pa/
ctis tractatu decimo capitulo sexto. fo.54.& se.
Rugia uetus campanie & ripe longitudines & latitudi
nes & solite locationes. trac.10.cap.20. fo.59.
Rugia que labitur ad prata campanie que uenit deuer
sus foglitiū qūo debet uisitari. tra.13.ca.5.n.6.fo.83.

S

Sabaudie domini a qualiter processerūt a duce Sa
xonie: & quo tpe. trac.2.cap.5. fo.3
Sauiliani acquisitio trac.2.cap.9. fo.4
Sancti Georgii acquisitio: & qualiter fuit remissum p
mazadio & leynico: trac.2.cap.11. fo.5.
Sancte Agate acquisitio: ibidem
Salus animarum & pauperum quomodo debet sub/
ueniri trac.6.cap.5. fo.22
Sapientes electi in credentia ad quid tenentur tractatu
quinto cap.10. fo.16.
Scriba curie ciuilium & criminalium ad quid tenetur.
trac.quarto cap.septimo fo.12.
Scriba actorum cōitatis cuius qualitatis esse debet & ad
quid tenetur trac.5.cap.9. fo.16.
Scriba actorum cōitatis quomodo debeat fieri in scri/
pturis: trac.quinto cap.11. fo.17.
Scriba bānorū campestrium: & qualitate accusandi: & de
nuntio pro illis expediente. trac.10.parte.2. fo.46.
Septimi acquisitio trac.2.cap.13. fo.5.
Secantes & exportātes herbam/fenum/stipulam/por/
cellanas/& hmōi. trac.10.parte.15. fo.50.
Sententie diffinitiue quomodo per uicarium debent
proferri trac.9.cap.13. fo.34.& se.
Sententia anteq̄ proferatur: que requirantur & q̄ post
conclusionem cause pōt fieri: trac.9.cap.12. fo.34.
Sententia & compositio facta: que requirātur ante ex/
ecutionem trac.8.cap.6. fo.28.
Senatores & credēdarii ad quem effectum sunt electi.
tractatu quinto capitulo primo fo.13.
Sequentia qualiter diuidantur in partes: q̄ sint & quo
modo trac.primo cap.10. fo.1.
Sindicus cōitatis ad qd tenetur: trac.5.cap.8. fo.16
Sindicatur uicarius & tota eius familia qūo & qualiter
debent sindicari trac.quarto cap.4. fo.10.
Sordes fetorem reddentes cohercende & exportāde
sunt: trac.14.cap.3. fo.87.
Statuta/priuilegia/& consuetudines: qualiter sunt pre
ferenda decretis: trac.3.cap.2. fo.7.
Statuta quibus modis fieri cōsueuerunt: & qualiter pu
blicari: & quibus ꝑsonis. trac.3.cap.4. fo.7
Statuta qualiter sint scripta i diuersis locis. & que sint
confirmata per superiorem in specie & que in gene
re. trac.tertio cap.quinto fo.7
Statuta antiqua plura sunt superflua: & quare sunt ex/
tracta & discussa. trac.3.cap.6. fo.8.
Subastationes bonorum cōitatis qualiter sint fiende.
trac.decimo cap.secundo fo.42.

T

Taxe expensarū termino statuto ad opponen/
dum ipsis taxis: & qūo alique expense reiicia/
tur: & qualiter sint fiende. trac.9.cap.15. fo.35.
Taxe expensarum que possunt fieri in oibus causis tra
ctatu nono cap.19. fo.38.& sequē.
Taxa laborum trac.10.parte tertia fo.70.
Talee ad pecunias imponende ad es & libram & oēs
circa eas expedientibus trac.10.parte.2. fo.68.& se.
Tabernarii ad quid tenentur trac.13.cap.4.nu.4.fo.81
Testores ad quid tenentur ibidem nu.11.
Terminos auferentes in confinibus possessionum q̄li
ter sunt puniendi. trac.10.parte.18. fo.51.
Thomas comes sabaudie qūo obtinuit pineroliū: sui/
gonum: cargnanum & montēcalerium. & de mira
bili eius prole. trac.2.cap.7. fo.4
Theodorus filius imperatoris grecorum quo iure ex
titerit marchio montisferrati: & qualiter ꝓcesserūt
usq; in hodiernum: trac.2.cap.3. fo.3.
Thesaurarius seu receptor emolumētorū cōitatis qūo
eligatur: & ad quid tenetur. trac.5.cap.12. fo.17.
Tinctores ad quid tenentur trac.13.cap.4.nu.16.fo.82
Transitus expediens fluminum & aquarum ubicunq;
existentium: trac.14.cap.2. fo.84.& seq.
Turris campanie ad quid locetur & per quot tempus
trac.decimo cap.18. fo.59.
Turbans possessionem alienam quomodo puniatur:
trac.7.cap.tertio fo.24.

V

Varia est petitionum forma: & qualiter debent
fieri responsiōes trac.9.cap.8. fo.32.
Vallis auguste acquisitio: trac.2.cap.8. fo.4.
Valor solidorum qūo intelligatur trac.8.cap.7.fo.28.
Vacarius cōis ad qd tenet: trac.13.cap.6.nu.4. fo.84.
Vercellarum acquisitio: trac.2.cap.13. fo.5.
Venari & feras cape licet oibus. trac.13.ca.4.n.8.fo.82.
Vicarius que debet seruare: & de his que pertinent ad
eius officiū: de salario: & eius sindicatu cum tota fa/
milia. trac.4.cap.4. fo.10.
Vicarius debet tractare concordiam inter litigātes an
te litis contestationem: trac.9.cap.5. fo.30.
Viam nouam faciens in alienis prediis qualiter punie
tur: trac.10.parte.18. fo.51.
Vie cōes & uicinales derelicte qualiter pertineant cō/
munit: trac.10.cap.23. fo.61.
Vitrolenghi acquisitio & qualiter fuit remissum p ma
zadio & leynico: trac.2.cap.11. fo.5.
Vigoni acquisitio: trac.2.cap.7. fo.4.
Victualia uendens & reuēditores utriusq; sexus ad qd
tenentur. trac.13.cap.4. fo.81.
Vota facta & per obligationem obseruanda: tractatu
sexto cap.4.nu.4.5.&.6. fo.21.
Vsura prohibita est. trac.7.capi.3.nu.14. fo.24.
Vuaudi patria & plures alie adiacentes qualiter con/
sequute. trac.2.cap.8. fo.4.

FINIS.

HAVET BIBLIOTERA REGIA I. MEHIN DRA

¶AVCTORIS PREFACTIO SCRIPTVRE INVENTIONEM CLAVASSII

Initium & quare sic denominatum. De illius insignis augumento depopulatione sequentis operis ne/cessitate, promotione effectu: illiusq; ordinata exequutione nonulla cõmemorans.

LITTERARVM VSVM: Licet diuersis antiquissimis tamen temporibus habitum con stat. Nam primo apud Syros & Caldeos: Abraham litteras edidisse fertur. Littere autẽ Ebreo/rum a Moyse creduntur inuente & Isis Regine: litteras Egyptiis tradidit. Verum nõnulli id af serunt de Mercurio quinto. Egyptioq; prius litteris claruisse testãtur: Phenices uero apud Gre cos lras inuenerunt: quarum cadmus auctor fuit. Hii omnes primitus super foliis palmarum. Deinde quorũdam arborum corticibus temporum successu plumbeis uoluminibus: inde tabu lis cera conspersis: ut moderni ficeis utuntur, stillo ferreo. Postmodũ osseo scriptitarunt donec magnus Alexã/der uicto Egypto & condita Alexandria: papirum ex paluſtribus Egypti ioncis confectum indicauit: que tenaciori materia a ciuibus mẽphitis extitit reformata. Membrane autẽ seu pergamene: pergami reperte: & ab eo ita uocate dicuntur: quibus & papiro hactenus sunt singuli usi ad scripturam: quã humane nature conditio di/uersis secũda negociis & obliuionis infecta dispendiis salubriter adinuenitur indies occurrentiũ effectus & ser/mo in posteros dirigatur: officiiq; tabellionatus: suffragiũ fuscitauit: quo rata stabilitate perpetuum seruatura in cunctis gesta representet. ¶Ceterum successiua antiquoꝝ relatione accepimus quandam accidẽtalis prouincie Reginam stetilem longe post & circa annos Dñice incarnationis septingentos uotũ emisisse urbis accessus de/uotionis causa si preceptus gratiam obtineret: quodq; loco partus diuo Apostolorꝝ principi templũ erigeret: igi tur q; optabat assequuta pariter que promiserat exequi cepit & tribuit sors: q; in regressu & loco ubi antiquiora huius oppidi cernuntur uestigia peperit: & ibi suam edem quã uouerat cõstrui iussit: paulatim creuit. Incolarꝝ loci numerus qui domunculas edificarunt: easq; iuxta exiguas illorꝝ facultates menibus tenuissimis cinxerunt quoꝝ ambitus que nunc in burgo sancti Petri cõputantur minime excedebat prout satis ex rei euidentia cõpro batur. ¶Et Clauassium dici eisdem placuit fondatoribus: eo q; terminus & clauis sit iter Cisalpinam galiam & lombardiam: ut publice fertur: nec obstat q; Plinius hmõi scriptorꝝ maximus: omne cõtentum intra alpes ma/re Adriaticum & flumen padi: Italiam transpadanam nõcat: & cõmemorãdo oppida Segusie subiacentia (nullatenus iam credita) augustę Taurinorꝝ Epporedie: Auguste colonie in salassis Vercellarꝝ & alia his inferiora. Neo non fluuios in padum & ab alpibus per hec ipsa loca confluentes: vz Durias duas: Sturam: Morgum: quem or ghum vulgo dicimus: Seysiam: Ticinum & reliquos: Italiam ipsam transpadanam. In alias nõ distinguit par/tes: nec etiam que Strabo de ipsa regione alpibus subiecta dicit q; est felix admodum campus & fructuosus col/libus uarius quẽ medium fere padus diuidit: & ea regio hinc cispadana: hinc transpadana est. Ibiq; tam liguri/tam gallorꝝ gentes inhabitant. Quoniam effectus denominationis ipsius loci Clauassii multum post dictum Plinium & quoscũq; alios antiquos cosmografos regionem ipsam in qua Clauassium est describẽtes successit. Nam anno conceptionis uirginis quingentesimo sexagesimo octauo: Longobardi superbissimũ Italie nomẽ delere radicitus nixi: nephariis cedibus & incendiis eam quasi totam deuastantes: tandem in papiẽsi ciuitate so lium constituerunt subiicientes que circum existunt eorꝝ dictioni: itaq; illorum dominium Longobardia. post modum uero ex faciliori prolatione: Lombardia extitit appellatum. Cuius terminus apud Clauassium erat: p ut etiam nunc est. hoc ideo rite fic uocari promeruit. Et in xta nominis psequentiam idiomate moribus & or/natu maxime differt non solum a lombardis & gallis: sed etiã a canapitiensibus & aliis patrie montisferrati cõ/tiguis taliter q; dici potest in omnibus singulare quod de alio nõ creditur loco & mirabile apparet. ¶Inde bi/nas claues potuit in insignis. alteram ob gallos. alteram ob lombardos quos diuidit: ut prefertur: Scutũ quoq; montisferrati scisum in duas partes. rubea vz & alba assumpsit: quia marchioni ipsius patrie subditum erat & al tera clauium alba rubeum superauit. Indicans Dõo sabaudie per tempora futurũ qui similiter album rubeo su perstãs in insignio deffert: nec propterea a solitis recessuꝝ excluso dño prout successit. permissumq; est & infra apparet & etiã q; respectu celestis clauigeri cuius felici auspicio sumpserat initium tale nomen clauiq; insignia elegisset id minime inconueniens foret. ¶Cum uero clauassii situs fauere cõmertio uideretur precipue q; nau gabili pado adiaceret ibi numerosa fluxit hominũ multitudo. Quapropter breui temporis curriculo copiosis habitatoribus sacris edibus ornatissimis quoq; domibus auctum usq; adeo frequentatum est ut in amplum op/pidum redactum extiterit. & pro parte que nũc burgus magnus appellatur fortioribus menibus munitum fuit per circuitum: ut patet intuentibus: in quo etiã arce pstructa pro tempore nõ ignobili inde principibus grata ex titit sedes. Igitur olim multoplures in hoc ipso oppido fuerunt nobiles egregiiq; mercatores q; in pũtiarꝝ ibidẽ se contineant: prout ex multis constat documentis: creuitq; tandẽ incolarꝝ ipsius loci numerus ita q; plures ha/bitare extra menia coacti sunt fepibus & spaldis menium uice utentes. put in uolumine statutorꝝ & in aliis habe tur: & hoc ea in parte que nunc burgus sancti Antonii appellatur: nouissime propterea menibus cinctus. Cum ergo predecessores nostri ab initio & successiue scriptura uti potuerint & debuerint. In his pserim que cõmu/ne respiciunt cõmodum: attamen fere nihil habetur in cõmuni scripto antiquius anno millesimo tricentesimo quo nam facto id euenerit & ignoratur & lugendum est cum plurima scripture documẽta primatorꝝ satis ante

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНЛАЙН

confecta appareant. De his autem que postmodum facte sunt & paucissimis antiquioribus rōnem collecturi dicimus aliquā eoꝝ partem interiisse eo q̄ apud particulares cōia negocia ꝓcurātes ac extraneos ex uariis causis depositę fuerint minime restitute & alie a notariis nunq̄ expedite. ¶ Dum uero reliq̄ in archiuiis cōibus prout iustra recluse seruarentur, prohodolor tempestas turbulētissima in illis oborta est. Q̄ m anno. 1515. augusti uero die. 19. Heluetii potentissimi ac cōfertissimi francoꝝ regis exercitū fugientes: cui qdem se temere circū alpinas radices opposuerāt: sperato fortune successu destituti in Clauasinū populū ac facultates furiosam eoꝝ rabiē conuerterunt. In qbus taliter debacati sunt ut paꝝ defuerit quin clauasinū nomen extingueretur. nam non cōtenti ingentem mortaliū stragem feciſſe ad totius populi predam & depopulationē conuersi: oppidū ipm uiris & facultatibus destitutū reliquerūt incensis ante fugitiuū eoꝝ discessum aliquot splendidis. edificiis. At cū his intēti essent in cōe palatiū incursantes (ut in cetera) irruerāt uisisq̄ ibidem scripturaꝝ archiuiis multiplici claue munitis imensi uoloris predam arbitrati ea fregerūt & nihil preter scripturas cōperti: sua se frustatos spe cernentes & eodē ꝓpicientes tpe: ceteros raptores meliorē prede sortē (pro rei effectu) assecutos sceleratū furorē in scripturas ipsas executi sunt figilla oibus hūtibus extirpando: plures lacerando & passim effondendo. ¶ Anteriorem his iacturā reipublice nostre addimus si qdem pluries ipsa cōitas decreuerit q̄ effectꝰ imunitatū aliorūq̄ potiorum iuriū & statuta in unū uolumen colligerentur ut facilius ad singulorꝝ notitiā deduci possent ꝓ obseruātia plenior. id tū nunq̄ executū fuit. Quimo plures ad ipsius reipublice administrationē: ac iustitie cultum sunt ad missi qui inciuiles & paꝝ docti & q̄tum res ipsa postulat ignorantes: qōq̄ ꝓtracuenerunt in multis nō fine maximo cōis & particulariū itereſſe: iuraq̄ ipsa cōia fuerunt & sunt pro maiori parte neglecta premissorum defectu. ¶ Nūc aūt cupiens dicta cōitas publice utilitati salubriter ꝓsulere. statuit easdē scripturas per nos colligi: cōponi & uniri: fractasq̄ & disſipatas q̄tum ꝓ nosipsos fieri poterit: ac alios instaurariide efficiē inuentariū eaꝝ cōseruatiuum ꝓficiꝝ: ac ut inde ualeāt custodiri in archiuiis cōibus reponi dictaꝝ imunitatū & iurium ꝓpriꝰ sensu & medulla breui cōpendio ordinate extracta eisdēq̄ statutis finaliter in unū pstrictis. ¶ Nos igitur cuiꝰ animus a teneris pia semp affectione efferbuit reipub. cōmoda totis uiribus ꝓcurare quiq̄ ad hec exequēda tanto ꝓuocamur ardentius q̄to frequentius intenta mente reuoluimus: fructus uberes quos ex ꝑmissis non tantā reipu. sed & singulis cernimus ꝓuenturos. in his diu studia nostra duximus ꝓuertenda. In primis qdem oēs scripturas & libros cōes uniuimus modis quattuor opportunis: iuxtaq̄ indigentiā instaurauim9 aliis quatuor. inde in archiuiis cōibus tot aliis modis cōgrue reposuimus. Postq̄ inuentariū de illis fecimus quadruplicē his ꝓfectum & ꝓquattuor generales regulas ordinatiuum quo et multa quo ad effectus sunt relata: exquo ibi magis ꝓueniēter q̄ in sequētibus ueniūt memoranda insup ad ꝓseruationē perpetuā scripturaꝝ & librorꝝ hmōi: ac habendorꝝ: & continuo ꝓcesſu eiusdē inuentarii: quattuor media asſignauimus: & iuxta primū de electione custodū: ac remissione earūdem scripturarum & librorꝝ illis fienda: quattuor proposuimus nostro seruāda iudicio: & eisdem custodibus de extractu ipsaꝝ scripturaꝝ & librorꝝ ex archiuiis: ac iterata repositiōe: alia quattuor pro secūdo me morauimus exequenda totq̄ de additione in inuentario pro futuris uel factis de nouo habēdis iuxta tertū patris numero nouiter habendaꝝ pro quarto repositionē docuimus. Vltimo ēt de expediēti reformatione uel renouatione opis. Item quattuor ac cetera descripsimus in ꝓhemio eiusdē inuentarii sub rubricis ꝓ capitula ordinatis ad que recurrendum censemus: breuitate oīmoda uti ꝓcurantes. Cum aūt de statutis restet fieda descriptio: qbus nōnulle dictaꝝ imunitatum: pluraq̄ decreta ducalia: etiā stilli seu ꝓsuetudines alique iter Clauasienses ꝓscripte multū cōueniūt: ea statutis ipsis putauimus ꝓgrue imiscenda ut nulli lateatq̄ de his cōperiātur & uoto cōitatis ac singulorꝝ satisſaciat. Verū attēdētes nos ad hec exequēda minime idoneos uiros q̄ graui cōmitteda horruit hebetata mens iniunctū opus explere. Illud tanq̄ ifallum nōnūq̄ aspernari arbitrāmur: queuit ppea calamus inuētario ꝓfecto & iam nō qdē pluribus mēbibus sed & ānis diuertit ad alia. Accidit uero nuper cōitatē fore cōpulsam eius edere statuta. Igitur nouū supuenit mādatū cepta ꝓsequi: ea; mediato labore cogimur ppea pro uiribꝰ satisſacere correctionē si qd minus rectū nos egisse putabitur. ac uenia in posterū ꝓfidentes: ipiorato ēt redemptoris nostri: ac regine celoꝝ: seraphiciq̄ patris trācisci auxilio. put fecimus inuentariū inchoātes. Verū qa hec rēpub. principalē respiciūt de eadē prius nōnulla hic breuiter memoranda putauimus que sequūtur.

¶ Quid sit respublica. quales illius partes: & que ad eius cōmodum requirantur. Capitulum. 1.

POpulus dicitur hominū multitudo nō quelibet: sed solum illa que habet unionē & sensum ad cōem utilitatem. etiā respublica idem est qa concors hoium multitudo: societatis uinculo adunata. Et uelut hūanū corpus q̄ diuino munere animatur & regitur: cuius corporis caput dicitur princeps. Iudices aūt oculis & auribꝰ merito cōparātur: & senatores cordis locū tenent: oratores lingue officiū exercent: milites ad modum manuū ꝓtegunt: & agricole pedibꝰ dissimiles nō existunt. Alia quoq̄ membra in corpore sunt habētia distinctos actus: & sic in republ. cōponitur enim ꝑsonis ꝑsupioribꝰ medius & infimis: inde rōnis ꝓsensu discrepantes uniuntur ad bonum cū queritur quid deceat: quid aptum sit ꝑsonis: tēporibꝰ: & etatibus. Et ex his patet q̄ sicut in corpore humano mēbra sunt sibi inuicem deseruientia: solicita: mutuo: ꝓtingētia: exornantia: & deformitates cooperientia: sic dz esse in mēbris reipub. q̄ optime ꝓcedit. legū rectitudine: iustitia medlāte: ꝓcordia ꝑmanēte: fidelitate inuāte: salubri ꝓsilio dirigēte: moꝝ hōestate decorāte: & recta intētiōe ꝓseruāte. De qbꝰ aliq̄ hic sūmaria referūtur.

De cōmuni

¶ De cōmuni legum obseruantia: & qualiter necessario sint inuente. Capitulum. 2.

IVdices ad cōmodum reipublice leges referre oportet. nam eius causa comparate sunt. hic enim reipublice usus est leges omnibus esse cōes atq̄ eas obseruari deuotione cōmuni uno oēs teneri uinculo nō alii ius esse q̄ alius sibi intelligat nō licere sed q̄ uni liceat licere oibus. Et ideo nisi rectis legibus respub. gubernet' non diu stabit: nec mirū cū lex sit donū dei: dogma sapientū: correctio uiolentoꝝ excessuū: ciuitatis cōpositio: & totius criminis fuga: sunt q̄ necessarie leges ad gubernationē reipub. qm̄ subrepentibus uitiis: regna in tyrānidem conuersa opus esse cepit legibus quas & ipsi inter uitia tulere sapiētes ut sequitur. Duodecimus enim gradus est abusionis populus sine lege: qui dum legū scita contēnit per diuersas errorum uias in laqueum perditionis incurrit. Et quia inutilis est legum latio nisi fit eorūdem debita custoditio. Igitur sollicite debent in repub. custodiri melius q̄ in nostra fuere: exquo plures quis equissima haberent iura eo quod libuit potius uti q̄ legibus ma luerunt nō in modicum ipsoꝝ & reipub. detrimentū. Discant uelintq̄ singuli ꝓpterea leges nostras quas diximus non contēnere uerum obseruare: quia ad salutem reipub. conferunt principaliter.

¶ De iustitia omnino fienda & illius effectu. Capitulum. 3.

NOn sufficiunt ad regimē nisi iustitia exequātur: cuius tanta est uis: ut nec illi q maleficio & scelere pascētur possint sine iustitia uiuere: et nihil est tā inimicū q̄ insustitia ciuitati: nā remota iustitia qd sunt oppida nisi latrocinia. iustitie enī effectus reddit unicuiq̄ suū a quo oia ꝓcedunt bōa. Hec aūt iustitia oēs amplectit: & q iustitia sibi fieri postulat id quoq̄ in aliis ꝓcurat: alienā nō occupās: utilitatē ꝓpriam negligens: & equitatē seruans cōem sic optime respub. stabit: secus iustitia deficiēte cū uulgo dicatur ubi iustitia perit nō est habitādū.

¶ Quē admodū in republica exigitur sūma ꝓcordia & aliquot dāna que illius oppositū tulit. Cap. 4.

IVstitia est principalē in repub. qñ in ea hī uera ꝓcordia: iustitia enim & pax oscnlate sunt: & crescunt pariter ꝓcordia: q̄ & si maxime discordia dilabātur. Tunc enī respub. in se est fortis: & in hostibus terribilis: qñ ꝓstipata & ullo loco interrupta vī. Q̄ uid romanā auxit rēpub. nisi cōcordia. nā cū duo censores inimicissimi creārētur postq̄ ad regimē reipub. assumpti fuerūt inter se mutuo ꝓcordiā: ficuit: alter inimicū defunctū eo q̄ reipub. utilis esset. Q̄ uid clauasiēses traxit in manus heluetioꝝ nisi discordia. Quid multos ex mēbris cōitatis ꝓpria eā insurgere fecit nisi diuisio populi. Q̄ uid rēpub. negligere multos cogit nisi discordia. Q̄ uid plures loquūtur de republica nisi q̄ odiū & discordia gignunt. Quid multi q̄runt in repub. nisi q̄ ad discordiā tendit. Q̄ uid tandē discordia tulituite & bonoꝝ predā: infamie labem: amicorū odiū: & oē q̄ bono ꝓtrariatur regimini: que postmodum in particularibus reipub. sortiuntur. Nōne omne regnum in seipsum diuisum desolabitur: & quomodo respub. inimicis resistere si intra se diuisa conseruatur. Hoc ideo omnes procurent ꝓcordiā: unionem & pacem fouere & succedent cōmunes priuateq̄ actiones in melius.

¶ De fidelitate habenda per administratores reipub. & credulitate illis prestanda. Capitulum. 5.

IN repub. fidelitas sūme exigitur ꝓpter hoc: quia si defecerit nō est paxi & sine pace nō stabit respub. Prīo enī apud rectores ꝓuenit fidelitas: qa est sanctissimū humani pectoris bonū oi iure obseruādū: oēs & eni fideles esse tenemur. Illi tū ꝑcipue quoꝝ status est repub. administrare: q si fidelitate careant: merētur q̄ ꝓximi aduersus eos in hostes insurgāt: nā fallere credentē: res est odiosa: fraus ēt ꝓcella est repellere fraudē: armaq̄ in armatos sumere iura sinūt. Magnū quippe dedecus patitur administratio nisi fideli exerceatur & totiꝰ reipu. in hoc ꝓfitit salus q̄ rectore fidelitate utātur. ¶ Vlterius fidelitas necessaria cōprobatur popularibus & seu his qui sub regimine sunt ut rectoribus obediant: fidē ꝓtentinihil cōtra eos inique attēptent: non de eis mūnuerinsed iusta equo subſtineant aīo: & utilia credant seu necessaria: ꝑsertim cū uiderint rectores ipsos a tali onere nō immunes: non debent etiā maioribus equari uelle ut plures per indirectū querāt: sic fidelitas uiolatur in eis cū obedire repugnant de pari cōtendunt: & plus q̄ oporteat sapiunt: ꝓpter q̄ iurgia oriuntur: deficit pax: & sic oē bonū.

¶ Peritorum consilio rempublicam esse regendam: & de illius necessitate. Capitulum. 6.

DIu nō ꝑmanebit respublica nisi bonis iuuetur ꝓsiliis. nā salus ubi multa ꝓsilia paruaq̄ sunt arma foris: nisi consiliū domi refideat: nec reipublice satisſacit qui tuetur res: sed qui iuuentutē exortatur ad bonū qui ad pecuniā luxuriāq̄ ruentes retrahit: & in illis uirtutem instituit: nā & si in priuato moratur: publicum tū gerit negotium: dantes enim consiliū in republica plus agunt q̄ ceteri: qm̄ sunt tanq̄ gubernatores in nauinō enim uiribus res magne geruntur: sed consilio: quo maxime eget respublica nostra tot occurrētibus que adinuicē adeo contraria sunt ut in multis bonum nequeat obtineri nisi inconuenientia oriatur nōne inter cetera marchionales undiq̄ aduersantur magnū tamen afferunt cōmodum ex ꝓcursu ꝓpterea necessariū est ꝓuidere ꝓsulte ut ꝓpriū

HATHI TRUST DIGITAL LIBRARY

retineamus & de alieno succedat utilitas: bonis igitur consiliis uti oportet. nam ex illis respub. augetur & cõseruatur quinimo ex parua fit magna. put suis consiliis Themistocles philosophus obtulit se facturum.

¶Non bello sed uirtuosis moribus respublica potest augeri. Capitulum. 7.

NOn solum respub. debet esse directa ꝓ filiis: sed virtuosis moribus decorata. dicebat enī Cato ille romanus in senatu nolite existimare maiores nros armis rẽpub. ex parua magnã fecisse: si ita esset multo pulcherrimã nos haberemus quippe socioꝝ atq; ciuiũ armoꝝ & equoꝝ maior copia nobis q̃ illis sed alia fuere: q̃ illos magnos fecerũt domi industria: foris justũ impium: animus in cõsulendo liber neq; delictoꝝ ne ꝙ libidini: aut cupiditati obnoxius: pro his nos habemus luxuriã: auaritiã: publicã egestatẽ: vt in priuato opulentiã ꝓsequamur. Laudamus diuitias: sequmur inertiã: inter bonos & malos discrimen nullũ: ea uirtutũ premia ambitio possidet. vbi ergo ꝓdicti mores sunt: ibi merito respub. ordinatur: & ubi desunt: deordinatur. Scipio quoq; nõ censebat felicẽ rẽpub. stantibus meribus & ruentibus moribus: corda eni multoꝝ auersa: felices putant res hũanas: cũ tectoꝝ splendor inspicitur & labes nõ attenditur animarũ: cũ theatrorũ molles extruitur & effodiũt fundamenta virtutũ: nam principantes in repub. sepe nõ studẽt mores corrigere: sed hoibus dãari existimant etiam prauos mores nõ esse vitia pp assiduitatẽ: sed q̃rẽdũ est ꝙ optimũ sit nõ ꝙ vsitatũ. debẽtq; ei ab initio ꝓuideri: q̃n sicut q̃q; unus cadens trahit alterũ: sic prius delinquẽtes exicia sunt sequẽtibus: ac oẽ malũ nascens faciliter oprimit: iueteratũ aũt plũ fit robustius: artẽq; & ingeniũ uincit in qbus laborare tenẽtur: plerri rectores reipu.

¶Non proprie utilitatis causa: sed cõmunis rempublicam esse iuuandam. Capitulum. 8.

IN singulis esse debet una & recta intentio mẽbroꝝ omniũ reipub. ut saluetur: qa unũ debet esse ꝓpositum ut eadẽ sit utilitas uniuscuiusq; & uniuersoꝝ q̃ si ad se quisq; rapiat: dissoluetur ois reipub. ꝓsociatio. qñ enī oẽs intendunt cõem utilitatẽ reipub. nec aliqs uult nocere alteri ꝓpter cõmodũ ꝓprium: tunc respub. stabilis est & omni iure mãdatur ut nõ liceat sui cõmodi causa nocere alteri: nã hoc spectant leges: sic uolũt incolumẽ esse ciuiũ cõiunctionẽ q̃ qui dirimunt ex illo uinculis & morte plectendi sunt: & hoc qa tollunt cõuictũ humanum & societatẽ que est fm naturã. hanc uero intentionẽ habuerũt antiqui nobiles amatores reipu. qui intendebant cõmodũ alienũ sicut ꝓpriũ. imo curabant de repub. post mortẽ: sicut ante. ideo q̃dã ciuitates attribuerunt diuinos honores quibusdã ut suscitarent alios ad sustinendu pro repub. dũ augende uirtutis gratia qua libentius rei publice periculũ quisq; adiret fortiũ utroꝝ memoriã deis imortalibus debitã cõstituerũt: unde ex hac unanimi uoluntate & cõi intentiõe existentium in republi. ipsa saluatur: quod patet exemplis sensibilibus: ex quo nauis trahitur regulate quando a uehentibus concorditer ducitur & acies proficiscit & uigoratur q̃diu in unione tenetur: & sic in omni cõmunitate: cum autem quis reipublice administrationem assumit proprium querens cõmodum: impossibile est ut ambobus placeat: quia nemo duobus dominis seruire potest.

¶Veterum exemplo nil pro salute reipublice fugiendum. Capitulum. 9.

REstant antiquoꝝ exempla sectanda circa rempub. augendã & construendã. fuit enim pia solicitudo in illis. Item feruida emulatio terrenoꝝ & contẽptus. Itẽ necis filioꝝ & cognatoꝝ pro repub. occisoꝝ nulla lamentatio. Item terribiliũ & arduoꝝ piculoꝝ aggressio: & deniq; moriendi ante destructionẽ reipub. oĩmoda affectio quia in eis uigebat solius reipub. salutis desideratio: nã aliquos uiuere nõ putabant: nisi qui uiuerent pro utilitate reipub. ex quo oĩum societatũ nulla gratior: nulla carior q̃ ea que cõ repub. est pariter nulla detestabilior ĩmanitas q̃ eoꝝ qui rẽpub. lacerant: & in ea delenda occupãtur: sicut enim q̃ in terra gignuntur ad usum hois creata sunt. sic hoies hoium cã ꝓstat esse ꝓductos: & in hoc natura duce sequi debemus que singulas utilitates in medium profert ut nemo sibi uiuat: sed etiam ceteris: ita q̃ ordinata repub. poterit quisq; pacifice uiuere quo ad se. fructuose quo ad alios: & posidere quod suum est: & ex hoc proficiscente natura: ut sua teneãt hoies reipublice sunt constitute que postea sub spe custodie suarum rerum oppidorum presidia quesiuerunt.

¶Qualiter sequentia diuidantur in partes: que sint & quomodo p ordinẽtur. Cap. 10.

REmpublicam diximus similitudinẽ humani corporis cõtinere. & sic ꝓcedẽtes a capite inchoandum est: quod principi merito cõparatur. hoc ideo q̃ diuinum tangunt ceteris preponũtur: inde quod senatoribus pertinet. nam cor primũ uiuens: & ultimũ moriens existit. put rectores decet cunctoꝝ saluti intendere: brachia insuper pro uictu corporis laborant: que igitur reale cõmodum afferunt in repub. successiue dicente. & quia ẽt manus ꝓtegunt. custodiã loci disponẽtia agregabimus. Et quia in premissis multa que agricolas ꝓcernunt alio respectu includuntur. postea eorum que superuenerint habebitur ratio: ut de pedibus quibus cõparantur mentio quoq; fiat. Et ex quo alia sunt in corpore mẽbra. & si pudenda tamen uite necessaria. de his que loci decorẽ & oppositum continent ultimo tractabimus. Preterea cũ talis diuisio nõ sufficiat alia distinctione utemur locis

conuenientibus

conuenientibus per alia membra: & iuxta ipsorũ mẽbroꝝ ꝓprietates referẽdas tali modo q̃ singula plene ordinate: faciliterq; ꝓcipientur ab oibus per has regulas. Prima ꝙ in toto opere preponãtur habẽtia digniorem effectum per genus distincta ut de membris ꝓximus. Secũda ꝙ in quolibet genere species ꝓferãtur iuxta digniores actus. Tertia ꝙ actus ipsi. put cõiter accidunt ordinentur. Quarta ꝙ taliter uniantur ut non expediat alibi de illis querere q̃ loco ꝓpterea in opere designato. Quinta ꝙ actus diuersi eiusdem rei locis magis conuenientibus fm digniorem effectũ describãtur: & in aliis opportuna relatione utamur: ut que simul cõueniũt: eodem in loco pleuarie memorentur. Sexta ꝙ in singulis de quibus nouiter tractari cõtingeret: fiant opportũa exordia ut facilius sequẽtia intelligãtur. Septima ꝙ uarii effectus ꝓpriis decẽtibus sepenũ & seq̃ntia p rubricas paucis uerbis ea icludẽtibꝫ ꝓponãtur. Octaua ꝙ in oibus fiat relatio ad origialia ne sup ualiditate opis dubitet.

¶Varia principum origo: & cur de nostris expediat aliqua memorare. Capitulum. 1.

DRincipem diximus reipublice caput. nam principes ad gubernationem populoꝝ fuerũt assumpti diuina ꝓuisione ecclesie collatiõe: paterna successiõe: & populi electione. Moyses enim orauit ut deus ꝓuideret de hoie fm multitudinem populi qui posset intrare & exire ante eos. cui ꝓmisit de Iosue. Etiam unctus est Dauid in regem a Samuelle: ut principatum & regimen populi obineret. Item fuerũt principes paterna successione: sicut Salamon qui sedit super tronũ Dauid patris sui. Alii quoq; dãia sunt adepti ad electionem populi: ut Attilius qui semen spargebat: dũ a romanis uocaretur: impium suscepturus: etiã Quintius cum ꝓpriis mãibus terrã coleret: factus est romanus Consul: & dũ eius ꝓfilio romani uictoriã obtinuissent. ad priliũa rediit paupertatem. Ois autem potestas a deo est. put loqtur ꝓuerbioꝝ. 8. per me reges regnant: per me principes imperãt: nec obstat illud Osee. 8. ipsi regnauerunt & nõ ex me principes extiterunt: & nõ cognoui: qñ princeps a deo ꝓceditur. sed regi minis prauitas a male impantibus uenit. Nam deus ꝓmittit q̃q; impium dãari ꝓpter subditoꝝ nequitiã. sunt ulteriꝰ principes ecclesie ministri a qua gladiũ suscipiũt: ex quo in eadem ecclesia sunt duo gladii: quoꝝ uno utitur principis manu. & illi cõfert corporũ coercendorũ potestatem. alterum qui spiritualis dicitur in pontifi cum auctoritatem reseruat. Itaq; dominia: postmodum successerunt sub quibus oppidũ Clauassii fuit ab inuitio & usq; nunc. Quare de illis nõ incongruum putamus aliqua memorare: ut plurimum satisfiat uoto: & ne iura per nos referenda inter se contraria referantur.

¶Quis primus fuerit Marchio Montisserrati: & qualiter ex eadem agnatione deferint. Capitulum. 2.

NOn scripturarum documento percepimus: sed put cõi fertur sermone: aliqui de his & maioribus docti retulerunt q̃ olim ex duce quodã germanie: editus est uir: ꝓprio noie dictus Aleramus romanoꝝ imperatori gratus: & eius curie uacans cui Aleramo filia eiusdẽ imperatoris in uxorem furto consensit mihi me ignorans patrem tali matrimonio indignari ꝓpterea ne deficeret q̃ tacite fruebantur. clam he patris recesserunt & in ligurie montibus apud Arbenghe oppidũ habitantes. Ibi uenales carbones: Aleramus & uxor quottidie parabant in siluis: tandẽ ex nigiliis suligine: uilioꝝ ministerio: cuius frequẽtia aspectu mutauerant nõ amplius etiam a ꝓpriis cogniti fuissent. Temporũ successu dño Arbenghe effecti sunt familiares cũ sepe uagarentur per siluas gratia uenationis. Idẽq; Impator Romã accedens ut coronã susciperet in mediolano grãde torneamentũ instituit maxima exhibendo uictoribus munera que sentiens Aleramus cepit eius mens genero sa incisum nemus fouẽa accensam & factos carbones simulatã exercitiũ obliuiscit & hiis sepe aio reuoluens instabat assidueferuens desiderio quid fortuna ꝓcederet experiri. uires enim corporeas & ingeniũ operi correspondentes: natura ꝓburat. Itaq; uictor oino ꝓfidebat abire: obstabãt aũt carentia media: nã ex genere uilissimus dicebatur: ẽt inermis erat: equosq; nullos ad similia habiturus sit noti ꝓtes: creditur infimã eius sortem defleuisse. Tamẽ hirsuto capite nec facie manibusue ablutis Arbenghe dñm habitu solito ꝓfidenter adiuitieni intentum retulit: opẽq; petiit ut ignotus ad torneamentũ accederetur. Arrisit aũt Arbenghe dñs primo. inde melius requisita discutiens: & aduertens Aleramũ hũc robustissimũ maximiq; ingenii prediũ esse fata etiam q̃q; infimos ad suprema extollere intuendo: precibus uictus exigentia Aleramo tacite ad hec ministrauit taliter q̃ admissus est: uictoraq; ad siluanũ rediit tuguriũ. Quo circa impator ꝓtinue exploratores misit ut ignotum uictorẽ teneret: nec sequuti est. presensit tũ dictũ Arbenghe dñm facti ꝓscium. ideo ipsum ad se uocauit a quo rem siscitans policitus fuit cuiuscũq; delicti uenia si ob delictũ uictor asugiens lateret etiam q̃ Aleramus eiusdẽ imperatoris filie raptor esset. Quibus auditis arbenghe dñs merito ꝓfidens cominatã quoq; ultionẽ imperatoris timẽs carbonariũ pro uictore publicauit nil ꝓter ignobile genus eiusdẽ dãari existimans: & sic ꝑ ceptoris iussu Aleramus cõparuit: uxore ac septem liberis masculis sociatus ibi uõ noti: spe uenie se se ultro patefacientes: coniugalẽ & clandestinã copulã delictũq; raptus agnouerunt: sup quos Impatoris uiscera cõmota sunt. Itaq; oẽs gratiose suscepit & ab eo fuerunt ꝓpriis sedibus restituti. Eo tpe ciuitates: oppida: castra: & uille plures q̃ nunc dicti Imperatoris mandata nullo medio subibant. Propterea idẽ Impator Aleramũ ipsum multis ꝓfecit populis huius patrie & filios Marchiones cõstituit a quibus Montisserrati: Saluciarũ: Ceues:

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY OHN CARTER BROWN

Ancise: Saone (qui Carretoꝛ appellantur) Ponzoni & Finay. dominia sub Marchionatus titulo successisse dicuntur. Quorum montisferrati Marchio dignis actionibus semper preualuit: habuitq; rectos heredes & successores: gestis amplissimis illustratos: usq; ad & circa annum. 1305. quo in eodem marchionatu ex ipso genere deffecerunt. Et licet Clauasfii oppidum sub dominio huiusmodi fuerit prout aliqua documenta testantur: nulla tamen in cõmuni extant iura: seu recognitiones per quas ipsorum Marchionum nomina posteris ualeant intimari: prout a dicto tempore citra in sequentibus ordinate apparet.

¶ Quo iure filius grecoꝛ Imperatoris Marchio Montisferrati extiterit. Capitulum. 3.

LEgimus in opusculo quodam antiquissimo qualiter circa annũ. 1180. Gulielmus Marchio Montisferrati susceperat ex filia Catolici hyspanie regis Alfonsi: eius uxore Mariam primogẽitã & Ioãnem quodq; filiam grecoꝛ Imperatori posuea matrimonio copulauit: & testatus Ioãnem heredẽ instituit: filiam substituẽdo cum alius non adesset: mortuus inde est: nec multum filius superuixit innuptus: paternã substitutionẽ comprobando circa annũ. 1305. Cum ergo patria nullũ haberet dominũ: elegit in uicarios & rectores Manfredus Marchionẽ Saluciarum: & Philipponũ Comitem Lomelli: qui ad conseruandũ iura marchionatus eiusdem interi q patria susceptionẽ dñii pro marchionissa sperabat a subditis quibuscũq; opportunas recognitiões & fidelitates uice eiusdẽ susceperunt. Hoc ideo cõe Clauasfii recognitionẽ & fidelitatem primã nũc inter ceteras computatã pstitit. & in ea que dño spectant & que cõi particulariter adeo sunt relata q; in multis pro titulo admittenda uenit. quia ẽt successiõ tẽpoꝛ amplius cõprobata fuit: ut sequitur. Accesserũt insuper legati patrie ad Mariam ut regimini eiusdẽ puideret: uerũ Imperator in insulã quãdam ut ducatũ Athenien̄sem & blachie lucrifaceret: tunc degebat nec puisit Imperatore absente: redire ad ipsum cui legatione iterata cum illi ex Maria hmõi essent Ioãnes Theodorus & Demitrius filii: instabat ipsa cũ uno ex eis paternũ dñium reuidere. negabat aũt Imperator itinerũ discrimina pauens. Vltimo Ioãnem primogenitũ imperii sceptra habituri: & Demitrium etate non idoneũ retinendo. Theodoꝛ qui medio in lucem ꝓierat: materna iura ꝓsequutus in patriã nam delegauit qui possessionẽ dñii apprehendit: Clauasienses largiens imunitatẽ domoꝛ & sedimi-num que successioni & tertie uendicioni subiacebãt ẽt Clauasienses exemit a talea fodri annualis mediante uno carrigio per habentes boues singulis annis ad conducendum eidem marchioni nemus de cerrello prout cõsueuerat & habetur in publico documento. Genitus ideo fuit idem Theodorus ab Imperatore grecorum: & nouam induxit propaginem in marchionatu montisferratiq; posteã non defecit.

¶ Qui ab eodem usq; in hodiernum processerint. Capitulum. 4.

PRocesserũt ex Theodoro antedicto Ioãnes & Volant que nupsit comiti Sabaudie: & ex qua sextus Amedeus: ẽt Sabaudie comes: cognominatus Viridis ortus est: Idẽ Ioãnes uxoꝛẽ habuit patre uiuẽte & p dotibus oppidũ Clauasfii fuit hypothecatũ quare imunitate & iura cõia cõprobauit. anno. 1337. nec multũ post decessit ipse Theodorus filio succedẽte cui fidelitas more solito fuit pstita. anno. 1339. Cũ aũt a romano impatore in uicariũ eiusdẽ impii electus fuisset. ita; maiori fruetur ptãte: largitiões imunitatũ domoꝛ & sedimi-num supra relatas in specie ꝓfirmauit: declarãdo predia Clauasienssiũ trãspadana tali imunitate gaudere. ano. 1361. Aliãq; accepit uxoꝛẽ q similiter pro dotibus cauta sup loco Clauasfii ꝓfirmationem iurisdictionis nre cõitatis iterauit sub anno eodẽ: ipsoq; Ioãne defuncto succesit alius Theodorus anno. 1381. put alii nras ꝓfirmãs imunitates. & qui tandẽ suscepto Ioãne iacobo filio & hẽde decessit. cõprobatis a nouo Marc. iuribus antedictis ano. 1419. Hic uero Ioãnes iacobus habuit in uxoꝛẽ Ioãnam sororẽ unicã Amedei primi Ducis Sabaudie: a qua suscepit Ioãnẽ Gulielmũ: Bonifaciũ: & Theodoꝛ liberos. Quoꝛ primogenitus patre defuncto assumpsit dñium: & filiã eiusdẽ Amedei ẽt despõsauit. Verũ post annos. 5. decessit cui succedẽs Gulielmus similiter obiit. duab9 tñ filiabus relictis: quaꝛ prima Ludouico Marchioni Salutiaꝛ. secũda aũt Carolo duci Sabaudie nupserunt Bonifacio dñium assumẽte: q pariter dies suos clausit extremos susceptis Gulielmo nup defuncto patri succedẽte & Ioãne georgio filiis: Theodorus uero Cardinalis existẽs decessit. Cabilicuius fauore est ciuitas: Gulielmo ẽt reliqt plẽ maiculinã. Nec alia de ꝓmissis duximus memorãda cũ nota sint. Modo restat dñoꝛ Sabaudie originẽ & successum breuibus enarrare: post q tangẽtia dñium Clauasfii ut prefertur sumarie explicabimus.

¶ Quo tempore: quo etiam modo nunc sabaudie Dñi a Duce Saxonie processerunt. Capitulum. 5.

POst uirginis partũ anni fluxerant. 954. Cũ Ottus Saxonie dux sacrũ obtinuit romanũ impium cuius sedẽ nõ rome ut alii: sed in germania statuit ꝓtra infideles: quos tãdẽ uicit deo auctore: p cuius laude ecclesiã mirabili ꝓpensa pstructã sancto Mauritio martyri dicauit. postea decessit anno. 968. Et alii Otthũ habuit unicũ filium in primonio hi dem & impio successorẽ. Iſti Ottho secũdo duo filii editi sunt: v3 Otthus tertius: & Vgo & hic tertius: defuncto patre anno. 988. impium quoq; rexit nec inde ad illius regimen hẽditate uel successiõe sed electiõe qs rite ꝓmotus fuit. Vgo aũt Saxonie dux Federicũ Vlrichũ & Berolcũ filios habuit: postmodũ uita functus

uita functus est. Hoc ideo Impatoꝛ: curam illoꝛ gerens: apud se Beroldum retinebat qui dũ ĩpatricẽ adulterantem cõperuisset eã cũ adultero necauit eodẽ instãti: ꝓterea adultere pater & fres ualido exercitu Saxonia ingressi. p pace ꝓuentũ fuit q; Beroldus patriã decẽnio absentaret: cũ aũt hoies sabaudie attigisset sensit castꝛa regi arelatẽsi a latrõibus occupatã q; ui expugnauit: tam gratus plurimũ regi fuit. Tũc ciuitas Ianue Marchio Saluciaꝛ: marchio Secusie: Princeps pedemontiũ: Comes canapini & plures regẽ memoratũ tãq; supiorẽ & dñm recognoscere tenebãturiñ recusabãt. Quare idẽ rex illos facto ad id ꝓpellere ꝓcurabat: ipsi uero qñ ꝓ ut singuli nõ ualebãt aduersus regẽ ꝓtẽdere: fecerãt unionẽ: pariunt hoc ideo rex exercitũ grãdẽcum Beroldũ ꝓsecit & italos uicit. inde Beroldus regni admistrationẽ merito obtinuit uxoꝛẽ & filios ex saxonia euocauit regno inde ipio deuoluto Berol. a patruo ꝓfirmatus est ĩ administratiõe illi9 ĩ q; dies suos clausit extrẽos. ano. 1016.

¶ Quibus iuribus dominia Maurianen: Tarentasie: & Sabaudie continuo in titulis preferende accrescentis uexillum acquisiuerunt. Capitulum. 6.

OTthum tertio. Henricus boemie rex successit in impio: q Humbertũ Beroldi filiũ comitẽ Mauriane instituit: cui marchio secusie plurimũ aduersatus est: tãdẽ cessit & filiã unicã in uxoꝛẽ ac marchionatũ i dotem tradidit Humberto. Igit oppida ipsius marchionatus: usq; nũc terre ueteres appellãtur: q; a prio in Italia habite. Huic Hũberto Amedeus successit ano. 1048. bello potẽs & ipio fauẽs decessit: ano. 1076. & ipũ amedeo alius Hũbertus anno. 1094. duo Brianzoni aduersans ob enorme pedagiũ q; fecit deleri: Dũ ẽt pia Tarẽtasie rectoribus & lege deficeret eã eius dictiõi submisit & alio Amedeo relicto expirauit ano. 1103. Tpis successu hic Amedeus aliũ Henrici impatoꝛẽ fociatus est in Vrbẽ. Tunc sabaudie pia ipio submissa malauoya diceba-tur: iustitia fere carens. obtinuit igit Amedeus hac patriã ab ipatore: quã saluauoya appellauit: sub ũ pacto q; illius titulus aliis ꝓinque ꝓferatur ut fit. Postmodũ sauoya est dicta ex platione faciliorinec catus t bellõ idem Amedeus q; loco victorie ubi ingens cadauerũ multitudo humata fuerat prophano solo abbatiã cisterciensiũ condidit & alibi tunc infides Acrũ ciuitatẽ magnã furie obsessẽrat: qre dictus imperator Christianissimus rex: idem comes sabaudie & plures alii potentatus ipsam ciuitatem plonaliter adiuerunt & ibi idem Amedeus sanctissime crucis albe uexillum ab omnibus sumpsit: quos optime tutatus est. hostes fugauit & hierusalem usq; profectus in insula Cipri dum rediret occubuit anno. 1154.

¶ Quo Thõas Pinarolii: Vigonũ: Cargnanu: Motecalerii: & alia multa obtinuit & de mirabili eius ple. Ca. 7.

AMedeo primo comiti Sabaudie: successit tertius Humbertus q; nulla ple susceptaꝛ: quis secũdo nuptus: bina pstruxit cenobia. In altero se recludens: suasu tñ subditoꝛ: egressus tertiã accepit uxoꝛẽ & thomã filiũ genuit: inde alia abbatia ꝓstructa requeuit in dño anno. 1101. Thomas uero cũ priceps pedemontii deceissiſſet nullis ex genere relictis alpes trãsiuit: oppida Pinerolii: Cargnania Vigoni & mẽtis caleriã accepit in quibus arces pstruxit: & ppe Thaurinũ castramentatus: qa ciuitas pualebat alia oppidatuillas: & castraq; fuerãt princi pis pedemontiũ relicta p tũc ciuitate subiecit: nec multũ post decessit sepult9 in abbatia. S. Michaelis apud antiliamã: cui legauit uillã. S. Ambrosii & alias duas ptiguas anno. 1121. idẽ thomas octo reliqt filios mares quoꝛ Amedeus primus in dño successit: Hũbertus secũdus: ad ptes infideliũ accedens deuotiõis causa patriã suã amplius nõ reuisit. Thomas tertius nobile ꝓuo uocatus filiã comitis flandrie opa. S. Ludouici desponsauit. Gulielmus. iii. ualentie epi sedis apostolice legatus Asisii in Italia tumulatus fuit: alius Amedeus. v. diuino cultui ĩtentus & tacite uacãs nubere nõ curauit: Petrus. vi. tãdiu uixit q; aliis senioribus defunctis in dño successit: Bonifacius. vii. cantuariensem archiepatũ obtinuit: & ẽt Pius. viii. archiepatũ Lugdunensem & epatum Valentie habuit in comendã qa ultra primã tonsurã sacros ordines nõ suscepit: fuit enĩ itrepidus ecclesie uexillifer & iam senex beneficia relaxauit: uxoꝛẽ duxit & alioꝛ successiõe dñium sabaudie assumpsit fuerũt ẽt due filie ipsi thome quaꝛ altera Beatrix regi: comiti q; puincie nupta. v. filiabus extitit. secũda & tot splẽdidissimis letata priꝛ giis. Prĩa nãq; Margarita diuo Ludouico ftãcoꝛ regi ꝓmisso: Lionora Odoardo angloꝛ regi: Sanchia ricardo eius ffi romanoꝛ: impatori designato: Beatrix Carolo sicilie regi & Ioãna Philippo regi nauarre matrimonio copulate sunt. Margarita uero secũda dicti Thõe filia comiti de guigorgh germão nuptui tradita est.

¶ De aliis dominiis Chablaysi: Vallisaugustẽ: & Faucigniaci: pacifice acquisitis. Ciuitate Thaurini bello submissa: Patria ruaudi & pluribus consequutis eidem adiacentibus. Capitulum. 8.

PAtriã Chablaysi & Vallem Augustẽ: tunc regebat impiũ: quo uacãte habitatore dictaꝛ: pie & nullis se ultro in subditos deputarũt Amedeo tertio comiti sabaudie q; prius sedunenses usq; uriqnã submisserat qñ illi suerãt aduersati: eos tñ epo inde restituit. Etiã dictus Petrus patriã Faucigniaci in dotẽ obtinuit & eã dño sabaudie sic adiecit: deniq; fundauit ipse Amedeus hospitale uille noue in Chablaysi. postea decessit ano. 1244. cui successit alius Amedeus quartus frater qui annis duobus dũtaxat suputixit nullo affectu ut diximus dñia in sequendo & Bonifaciũ eius unicũ filium reliquit heredem. Eo tpe Thaurinenses fecerant unionem cum mar-

HERITAGE OF THE SAVOY

chione montisferrati & ciuitate Astensi contra pmissum comitem sabaudie: hoc ideo illius oppida ꝓximiora cõtinue infestabãt: q̃ sentiens dictus Bonifacius opportune munitus tacite alpes trãsc̃dit & eosdẽ thaurinenses apud oppidũ ripolaꝝ debellauit. Postmodũ ciuitas thaurini alio inunita p̃fidio comitẽ ipm & March. salu. fu peruait illis inde carceribus deputatis in quibus expirarũt ãno. 1256. successit igit̃ pmissus Petrus qui thaurinẽ. suo tandẽ adiecit dñio: & tã aduersus Astẽ. marchionẽq; mõtisfer. ꝓperabat qui psentiꝫ agmina Federici ipato ris chablaysium & ualle auguste de ꝓxio iuasura: itaq; retrocedere coactus est cũ exercitu ide trãsalpiatus: forte loco insolito cũ acies ipatorie nagarentur nõ putãtes comitẽ pmissum apud eos residere: ipse comes tacitꝰ no cturnoq; tpe ipatoriũ exercitũ insultauit q terga dedit: & ibi captus est dux de cheplugrẽ. uice ipatoris sungẽs: ꝓ cuius redẽptiõe obtulit tradiditq; dcõ sibi sabaudie comiti alios comitatus: Grueri: Dalberghi: de graisonide Coso nay: de mẽtagni: & oẽ qd hñet i pria uuaudi: quoꝝ possessionẽ apphẽdit usq; ultra oppidũ morat. Deniq; ob tinuit oiuꝫ pmissoꝝ oportuna inestitura ab alio ipatore: & iã senex diẽ suũ uidit extremũ sine ꝑle anno. 1268.

¶ De comitatibus Bresie: & beaugiaci: Ipporegia & Cherio submisis: ac de Sauiliano: Fossano: & Cuneo: quid. Capitulum. 9.

PEtro comite sabaudie defuncto successit dictus Bonifacius octo fratrũ ultimus qui morti ꝓximus & ſpe li beroꝝ carens: tres eius nepotes ex secundo thoma fie hẽdes ꝓticulares instituit. Primo Amedeũ in sabau die comitẽ marchionẽ in Italia & dũm uallis anguste. scdo aliũ thomã in comitatu ac oibus q̃ in patria pede/ montiũ possidebat: ex quo successit Phus priceps acayeus leu de la morea. Itẽ instituit tertiũ noie Ludouicũ in dñiu: pfie uuaudi & ẽt multoꝝ alioꝝ oppidoꝝ uillaꝝ & castroꝝ. in residuo pmisi dñii existentium. postea defunctus est anno. 1285. Tpis successũ dictus sabaudie comes habuit comitatus Bresie & Baugiaci in dotem accesitq; in urbẽ cũ exercitu dũ Henricus ipator romanoꝝ ibi securũ aditũ nõ hñet: obtinuitq; ꝓpterea oium que possidebat opportuna ꝓfirmationẽ: & factus est sacri romani impii princeps cũ oibus successoribus. Tũc ciuitas Ipporegie nullo medio subiuisse imperatori a factiõib9 Guelphoꝝ & Gibellinoꝝ diuisa fuit talꝫ q guel phi comitẽ sabaudie: gibellini marchionẽ mõtisfer. eligerũt in dños. Postmodũ expta dicti comitis rectitudi ne q nullo affectu guelphos potiusq; gibellinos seqbatur. ipsi gibellini renũciarũt iadicto marchiõi se dctõ co miti ẽt submittẽtes: sic habuit dcũs comes pmissam ciuitatẽ insolidũ. Valdeq; p Delphinũ uienẽsem & comitẽ gebẽnensem: plus agitatus ꝑualuit: dũio sno adiiciens plura: deniq; mortuus est ãno. 1323. Isti Amedeo succes/ sit Odoardus filius priogenitus qui annis sex cepta belloꝝ discrimina sustinens & infinitimis sue ꝓie uictus: dum regi frãcoꝝ inuamen peteret in narratiõe sue calamitatis defficit: & paulo post iam exalauit parisius an no. 1329. cui pariter successit Amedeus sextus eius fr̃ qui Yolant filiã Theodori marchiõis mõtisfer. ut dixim9 desponsauit ex qua sulcepto alio Amedeo & unica filia: post multas belloꝝ agitatiões cũ pace trueretur: dnus plurimũ uacãs expiranit anno. 1342. Isti Amedeo successit alius antedictus qui uiridis cognominatus est. qui infra: filia uero nupsit Galeatio uicecomiti dño Mediolani. Tunc Robertus cicile rex & comes ꝓuincie ab hu manis decessit: nullo relicto hẽde uel successore ex suis cui antea Cheriũ inter cetera subditũ erat: ceꝑerũt hoc ideo Cherienses p sectas guelphoꝝ & gibellinoꝝ ferro & igne seipsos efficiaq; delere. sed tandẽ oppidũ ip/ sum cũ districtu dictis sabaudie comiti & principi achaye crediderunt beniuolo affectu: sub amplis immunitati/ bus: & hac lege q̃ alternatis ãnis unusquisq; iplorum iam dicto dño frueretur insolidum: sic etiam de Sauilia/ no: Fossano: Cuneo: aliisq; oppidis non relatis credimus successisse: cum de illis nulla mentio fiat uel q̃ princi pes predemonium cum Thaurino & proximis extiterunt. Eo tpe sedunenses Episcopum electerãt extra patriã: usurpantes episcopalia iura: quem iple comes uiridis maxima eorum cede priori solio instauraui.

¶ De baronia Gay: & parte Delphinatus obtentis hoc uerbo fertꝰ Raconisio captos: & quare tunc co mes fuerit uiridus nuncupatus. Capitulum. 10.

QVãuis ceteri comites sabaudie plura gesserunt memoranda. nullus tñ equandus est huic de quo loqmur. nam legitio bello: Gay baroniã de comitatu gebẽnensi adiecit suo dñio: ẽt delphinenses qui cõtra eũ insurrexerant cruentissima strage ꝓflixit: castraq; posuit in delphinatu eius submissioi aspirãdo q̃ forte securũ esset nisi delphinus dñius uẽdidisset Ioãni frãcoꝝ regi in odiũ dicti comitis. Verũ successit aliter qa rex neptã ipsi comiti tradidit in uxorẽ cũ parte eiusdẽ delphinatus. Preterea Vuaudi patriã comiti de nemours a patruo in dotẽ traditã magno ꝓcio recupauit ne apud extraneos remaneret: & cũ uniuersali pace frueretꝰ ordinẽ mo nilis fiue ut uulgo dicolaris fecit: q̃ quatuordeci ex suis donauit: & in pendẽti cuiuslibet mõlis erant tres nuces aureeterq; scripũ fert. Hoc ideo ipsi sabaudie dñi eo dẽ uerbo usq; in hodiernũ usi sunt in insignis. Quid au tem tres nuces: hoc uerbo ãnexo uoluerint designare: relatũ nõ ꝓperitur ab aliis: nos aũt credimus illud Esopi annuere cũ fabula narrata ꝓcludit. Et nucleũ celat arida testa bonũ intelligẽs exẽplo nucisq; sub cortice rigido fert nucleũ bonum: de dño ipsius comitis ob montes usu tactuq; ab extra asperrimo. interius aũt ameno: utili & fructuoso: ultra q̃ italie aditũ ministrare ualeat & ꝓhibere. Si aũt intentio dicti comitis se aliter habuit: hec tñ ab eis diuersa: aut contraria ex toto nõ sunt. Nec multum post cũ Marchio Saluciarũ sibi recognitionẽ prestare

prestare teneretur: & recusaret. Oppidum Raconisii: inter cetera captum nunq̃ postea restitutũ fuit. Tũc apli cuit tabellarius indicans captura greoꝝ impatoris: eius ꝓsanguinei ab impatore bulgarie eius subdito. Q uat innictus aio diuisit exercitũ: cuius ptẽ in liguriã misit ut mare ascenderet: aliã secũ retinendo: accessit Venetiis: Ibi cũ recederet unicuiq; dõuit unũ sayonũ uiridi coloris: in quo tres nuces auree ante & retro ꝓtẽse fuerãt ꝓ insignio quo in singulis utebatur. ipsi aũt sayoni erãt uniformes: eo saluo q̃ aliq auro: aliq argẽto fimbrias & alia ornamẽta habebãt: ut sic hoium disparitas: saltẽ in genere cerneretur. Idẽq; comes pari indutꝰ ueste ante sacram edem: diuo Marcho dicatã: suos ꝓmissos ordiẽ mirabili cõpositus reuisit: & ꝓtinuo mare ascẽdit. Hoc ideo a venetis qui spectaculũ armatoꝝ paria ornamenta nõ modici ualoris & uiridia intuebantur. primo di/ ctus est comes uiridis: nec tale amisit cognomen: sed a multis ẽt usq; nunc ignota causa sic extitit nuncupatus.

¶ Q ualiter Clauassium Vercellensium: Calusiorum: & S. Georgium: fuerint alias & simul dicti comitis: & re/ missa pro Mazadio & Leynicho: & de oppidis Capitaneatus. S. Agate. Capitulum. 11.

INuiti omittimus bella: que gessit uiridis comes aduersus grecos dictũ imperatorẽ liberãdo & alia relatiõe dignissima exercendo nõ inferiora maioribus q̃ de Iulio cesare referũtur: & ea q̃ restant oino dicẽda ise/ quẽtes. dicimus pmissum comitẽ in regressu: cõperuisse Ioãnẽ marchionẽ mõtisser. eius auunculũ senẽ ifirmũ ac bello ꝑsum p uicecomites qui ciuitatẽ Astensem oppidaq; Casalis & alia eidẽ marchiõi occupauerãt: pacẽ igitur prio inter eos ꝓmouit dictus comes: cui annuere uicecomites nolluerũt: parato ꝓpterea exercitu soliso ipse comes apud Astẽ sugauit mediolanẽses: & auunculũ in priori dñio instauravit: quo pacifice gauisus est do nec ab humanis decessit in oppido Vulpiani: Reliquit aũt dictus Ioanes secũdinũ Theodoꝝ & Gulielmũ de quibus secũdino & gulielmo: nihil diximus supra: qtñ de ipsis nulla est mẽtio in iuribus nostris. Et cũ Secundi nus ipse faueret emulis dicto comiti. Idẽ comes petiit expolita ad tutellã dicti marchiõatus: ꝓ q̃ remisit eidem comiti clauassiũ: verolengũ: calusium. & S. georgiũ: donec pecunia debita solueretur. Postea uero dictus secũ dinus eadẽ loca in se usurpãdo cũ ipse comes eidẽ nollet acrius aduersari: ea libere remisit: & supsma dñia Ley nici & mazadii ꝓsecutus est: illis mediãtibus: decessitq; paulo post idẽ secũdinꝰ relicto theodoro fie quẽ supra loco opportuno memorauimus. Eo tũc fruebat impio rõanoꝝ Carolus boemie rex: ẽt mediolanenſib9 dña bantur: Ioanes galeatius dictus comes uirtutũ: & Bernabo uicecomites: habebat ulterius regina utriusq; cicilie Ioãna in canapitio comitatus Valpgie: & s. Martini: cũ oppidis: uillis: & castris in eisdẽ comitatibus inclusis: q̃ repunt ipsi uicecomites usurpare: tenebãt ẽt aliq ecclesie & impio spectãtia. Dum aũt sumus pontifex & ipator ea uellent recupare & ipsi regine fauere: exercitũ quẽ parauerãt dicto comiti sabaudie crediderũt: qui eandem reginã in priori dñio ꝓmissoꝝ restituit. Q uod egreferentes galeacius & Bernabo memorati bellumq; dicto comiti indicentes arma sumpserunt aduersus eundem. ꝓuenit tũ idem comes cũ exercitu usq; ad oppidum. s. Agate ubi castra firmauit: expectans mediolanenses: quibus oppidum ipsum & alia multa iusto bello accepit: eodem tpe ibiq; statuit capitaneũ: qui nunq̃ postea remotus est: & oium tũc captoꝝ sub eodẽ titulo curã agit.

¶ Q uomodo Bugelle dominium dicto comiti fuerit concessum: & comitatus Canapitii: multa exer/ cuerit bella & decesserit. Capitulum. 12.

PRocesit comes uiridis usq; ad flumen tycini cõtra mediolanenſ. & in eo nauib9 nõ reptis maioꝝ equoꝝ suffragio ꝓuisit ad trãsitũ cũ exercitu: postq; idem cões dñium mediolanẽ. ingressus ad libitũ: tãdem multa subsstinuit belloꝝ discrimina. obtinuit tñ ecclesie & impio occupata. uictorq; in sabaudiã leto marte rediit: in de cõtra anglos accesit ꝓ rege frãcoꝝ usq; guyennã quã tunc suo adiecit dñio. Tunc Bugelle oppidum cuidã Ioãni de fusco epo vercellen. parebat in utroq; foro quẽ Bugellã carceribes ituseruntintimata uero captura dicto comiti p epm. bugellã petiit: pacem cõposuit iter epm & bugellanos: dñiumq; diuisit. tpale acquirendo. Preterea cum uigerent inaudita bella inter Venetos & Ianuenses: ꝓ insula tenedos in asiatico mari posita eos ꝓcordauit retinens premissam insulã in depositũ: donec cognitũ esset: q̃uis iã centena hoium milia: bello ceci dissent. ciuitates multe euerse & usq; ad solũ diruteꝰ Veneti ꝓprios more salsoꝝ piscis: quos dicimus toninam cõpositos comedissent: & captiui usq; ad triginta milia essent hincinde. Decessitq; ꝓmissa Ioãna regina fine li beris: q̃re comitatꝰ canapitii supra relati ipio roma. deuoluti sunt. & hoc iõse eidẽ comiti ultro dederũt ipiall ꝓfirmatiõe postmodũ secuta. Eo tpe uigebat scisma ecclesie maximũ. nã duo sedebãt pontifices. unus Auinioni rite electus. alter rome: Etiã dicta regina instituerat Ludouicũ ducẽ de Angiouin regẽ cicilie. Verũ Vrbanus in pontificatu intrusus: regnum ipm occupabat de facto. Q uare parauerunt exercitũ: Clemens papa residens Auinioni: & dux pmissus cõtra dctñ Vrbanũ q ambobus aduersabatur: cõmisserunt: exercitũ ipsum dicto co miti. Cum aũt roma prius adire ꝓtenderet: & dux neapolim cesset duci & magnã partem regni obtinuit: inde pestis ꝓtagiosa dispersit exercitũ: & comes in oppido. S. Stephani dicti regni alio morbo expirauit ãno, 1385.

¶ De ciuitatibus Nicie: Montis regalis: & Vercellarum: Primo Duce Sabaudie. Clauassio: Septimo: Eugenia Branditio: Azelio: & Abbatia Sancti Benigni obtentis. Capitulum. 13.

HOC EXEMPLAR OLIM MEUM

RElIquit aliũ Amedeũ filium & heredem:ipse comes Viridis cui incole comitatus Nicie alias dicte regie loãne se spõte in subditos deputarũt:nec multũ patri iferior uirtute extitisset nisi imatura etate diem suũ obiisset anno.1397. Nihil aũt de mõte regali scriptũ inueniemus q̃liter dñio sabaudie fuerit adiectũ ꝓpterea q̃ vulgo fertur credimus illũ se dñis sabaudie ultro submisisse:dũ esset marchiõis mõtisferrati nõ bono utẽtis regimine:successit uero alius Amedeus primus sabaudie dux q ludouicũ filiũ eo uiuente loco sui ꝓfecit & põtificatũ assumpsit dñium clauasfii obtinuit ꝑut seqtur. Quo circa & si in aliis uolãti calamo ꝓcesserimus supficiẽ rerũ dũtaxat attingẽtes ẽt in paucis ea q̃ sequũtur uberiori indigẽt narratõe. Nouerint ꝓpterea legẽtes qualiter eo tpe maxia agebãtur ꝓlia:p & inter dñium Venetor̃ ac Pñium mariã anglũ mediolani dñm. Cũ ergo Venetis esset ꝓfederatus marchio mõtisferrati euenit q̃ ipse Pñus uno semel ꝓualuit Venetis quare misit exercitum cõtra marchiõales occupauitq; loca ultra tenagrũ sita & plura alia cepit occupare ad totũ marchionatũ deniq; aspirãdo quẽ obtinuisset nisi Amedeus sabaudie dux ualido exercitu accurrẽs obstassent:tali modo q̃ ẽt capta eidẽ marchiõi integre restituit & tandẽ pace uniuersali firmata dictus Amedeus Bonã eius filiã dicto Philipo ac aliã Ioãni primogẽito ipsius marchiõis iam supra noiato tradidit in uxores:Cui Bone idẽ Pñus ciuitatem Vercellar̃ cũ districtu ꝓbuit pro cautiõe dotiũ ita q̃ defuncto eodẽ Pño ipsa ciuitas medio eiusdẽ Bone adiecta est dñio sabaudiẽsi:Cũ aũt ipse dux pro tutella dicti marchiõatus & recuptiõe occupator̃ ut ꝑstur eẽt creditor dicti march.de sũma tricentũ millũ florenor̃.inter eos orta est ꝓtroversia:Quare idẽ Pñus misit legatos qui tractarũt solutionẽ ipsor̃ tali modo q̃ ipse marc.donaret eidẽ duci totũ dñium ipsius marc.existẽs ultra flumen tenagri & citra padũ. Item q̃ ipse dux reuocaret talẽ donationẽ retentis clauasfio:septimo:& eugeniaꝫ supioritate Azelii:& Branditii:ꝑpetuaq; adherẽtia abbatie. S. Benigni:& ita fctũ est:& mutatũ dñiũ clauasfii:in ducẽ sabaudie ẽt sub eisdẽ imunitatibus:statutis:ꝓsuetudibus:& aliis qbus utebaẽ dũ esset dñii montisferrati ꝑut in documẽtis eiusdẽ mutatiõis hẽ apud nrãm cõtatem sub anno.1435. die 27. Ianuarii ꝑut in inuentario supra relato ad quod pro ipsis & aliis iuribus infra memorandis & uidendis sit recurrendum.

De liberis & ducis regno Cipri obtẽto & a Venetis usurpato:ac posteritate ipsor̃ liberor̃ usq; ad pñs. C.14.

AMedeo primo duci sabaudie successit dictus ludouicus filius qui Annã filiã regis Cipri duxit in uxorẽ exqua suscepit Amedeũ primogenitũ:Ianus comitem Gebẽneñ.Philippũ dñum Bresse:Ludouicum postea regem Cipri. Alium qui dictus est comes de ramo:Fracisc̃um archiepm auxitaneñ.& Ioãnem ludouicum epm gebẽneñ.Carlottã uxorem Ludouici regis Fracor̃:& aliam Bonã uxorem Ioãnis galeatii ducis Mediolani qui occisus est. Item aliam que nupsit comiti de dunoys: Quor̃ Amedeus patri successit in dñio & reliquit Philibertum & Carolum ex Yolant sorore dicti Ludouici regi francor̃. Preterea Ludouicus unicã filiam regis Cipri habuit in uxorem & regnũ in dotem. Cum uero decessisset:uxor ejecta est ex regno p Iacobum eius fiem bastardum:magno Turco fautore:cui tributum policitus fuerat:fic regina i partibus sabaudie confugiens iura dicti regni transtulit in ducem sabaudie:postea obiit. Dictus uero Iacobus temporis successu filie Marchi cornelii:ex dñis Venetor̃ matrimonio copulatus fuit. Cum aũt uxor pregnans uideretur ipse Iacobus Veneno interiit:similiter & partus cum filium genuisset. Itaq; mater filio successit:que postmodum ad ꝑsem deducto regnum Venetis cõmisit:quod eo modo usurparunt.anno.1472. Defuncto Amedeo qui miraculis claret. Philibertus filius:certo tpe in dñio superuixit:postmodum Carolus fr marchionem Saluciarum bello impellens ad fidelitatem prestandã qui similiter decessit anno.1489. relicto Carolo Ioãne Amedeo ex Blancha Gulielmi marchionis montisferrati filia anno tresdecimo sue etatis defuncto. cui successit dictus Philippus patruus anno.1496. uerum ex quo iam senex. diem suum clausit anno.1499. relicto alio Philiberto: q̃ Margaritã Maximiliani imperatoris filiã accepit in uxorem anno.1503. postmodũ uita functus est anno.1505. & modernus Carolus assumpsit dñium. ꝓstituitq; Pñum fratrem in comitatu gebẽneñ. dñm:quos bonitas increata ad annos perducat Nestoreos:felicẽq; successum tribuat & ꝑlem ut nõ deficiat genus e celo dimissum qd in ipsis tantũmodo resident:si qui uero amplius de eisdem sabaudie & mõtisferrati dñis affectant gesta percipere. querant alibi quod de illis scriptum est ꝑut uidimus. nam de assumpto onere quo ad hecita uolanti calamo memoratis ꝓmissis:sufficere arbitramur:quibus alia ceteris necessario ꝓponenda addimus prout sequitur.

Que sint iura principis in Clauasfio iuxta primam recognitionem que habeatur:ut plurimum insequendam. Capitulum.15.

1 ET si plures alior̃ subditi existãtiũ subiectiões & dñia ualde ineq̃lia sunt. Cõuenit igit̃ de hoc antea edocere q̃ fit p documentũ publicũ sub his uerbis. Ad honorem Dei oipotentis & beate marie uirginis & beator̃ Petri & Pauli:Marchi:& Michaelis:& exaltatione tutellã & honorẽ domus Marchiõatus mõtisferrati & oium eor̃ q̃ uenerint ad hẽditandũ marchionatũ mõtisferrati de iure fm testũ & ordinamẽtũ fcm̃ p bonã memoriã quõdã dñm Ioãnẽ marchio. mõtisfer.& ad bonũ pacificũ & trãquillũ statũ clauasfii & oium hoiũ cõmorantiũ ibidẽ:& q̃ in posterũ habitabũt in maibus & ꝓtia Mag uiri diu Manfredi march. Salu. uicarii & gubernatoris marc. mõtisf. suo noie & uice nõ. dñi Pilipõi de lãguco palatini comitis de lõello ꝓuicarii fimiliter dicti

liter dicti marchionatus noie & uice dicti Mar.& eor̃ qui de iure habebũt dictũ Mar.seu hereditabũt marchiõis infrascripti ꝓsules & rectores cõis Clauasfii p gñalẽ credẽtiã ad hoc deputati &c. recognouerũt atq; asseruerũt castrũ & locũ clauasfii cũ poderio & districtu & cũ instrumentis infrascriptis regalibus & iuribus ꝓtinentibus ad hereditatẽ uel hẽdes q de iure uenerint adeũdũ & admittẽdũ hẽditate mar. ꝓdicti sub pactis tũ & puẽnõibꝫ infrascri.

2 Primo dictum castrum cum possessionibus suis & domibus si quas habeat:non tamen ui emptas ab aliquo neq; captas uel ablatas alicui:sed antiquas:Et seqũtur circa bona. Item fictus qui redũtur castro ab his qui tenent in emphiteosim aliquas possessiones antiquas.

3 Cum pedagio grosso antiquo:saluo tũ iure oium & singulor̃ habentiũ ius in eo. Item cũ malatoltа saluo iure habentis ius in eãde qua mentio amplius nõ habetur. Item cũ sua parte cureie:saluo iure omniũ habentium partẽ & ius in eam:& seqtur ita tñ q̃ nulla persona de Clauasfio:uel que ibi habeat regẽstrum uel habitaculum nõ teneatur soluere aliquod pedagium cuream uel malatoltam de aliqua re.

4 Item cum molendinis que solitus erat tenere dñs Marchio quondã:saluo iure oium & singulor̃ habentium ius in eis:& maxime domus humiliator̃ sancti Marchi de Clauasfio quibus humiliatis remaneãt iura molendinorum suorum & prationũ cũ oibus priuilegiis & rescriptis dicte domui concessis in suo statu.

5 Item de quatuor denariis qui colligũtur de gabella in Clauasfio dictus heres marchiõatus habeat medietatem:& aliam medietatẽ habeat cõe Clauasfii sicut consuetum est:& dominus Marchio debeat facere uenire stratas cicũstantes in Clauasfio & augere suo posse dictam gabellam.

6 Item q̃ cõe & hoies Clauasfii tenentur & teneãtur dictis heredibus marchionatus facere exercitũ seu caualcatã quolibet anno p dies.xv.mñ.v3 ad defendendũ terrã dicti marchiõis extra uero territoriũ dicti marchio.nõ possint duci uel cogi ire.& si uellet dñs marchio uel alius eius noie ultra dictos.xv.dies ducere uel tenere hoies Clauasfii in exercitũ uel caualcatã non possit nec ualeat nisi cũ uolũtate ipsor̃ & fine expensis cõis:sed expẽsis ꝓpriis dñi Marc.ita tñ q̃ hoies Clauasfii occasiõe exercitus nel caualcate possint ordinare penas & dãna & capitula & ordinamẽta facere ad eor̃ uolũtatẽ.& alia bãna nisi q̃ statuerint iponi nõ possint ea:& q̃ possint hoies Clauasfii dare parabolã seu licentiã ꝑsonis q̃s uidebũt habere iustã cãm nõ eundi in exercitũ uel caualcatã ad eor̃ liberã uoluntatẽ & dictis licẽtiatis nõ possit pẽa capi. Itẽ q̃ dictus dñs mar. qui fuerit uel dicti uicarii etus noie non possint nec ualeant pcipe uel cogere cõe uel hoies Clauasfii uniuersaliter uel ꝑticulr exire clauasfiũ uel ire in aliq̃ caualcata; nisi fuerit de eor̃ uolũtate & nisi fm pacta ꝓdicta. Itẽ q̃ nõ possint iponere cõi & hoibus clauasfii uniuersalẽ uel singlẽ aliq̃e caualatas u fi sit de uolũtate cõis.

7 Itẽ q̃ dñs Mar. qui fuerit seu ꝓdicti uicarii & castellãi positi p ipsos habeãt merũ impiũ & plenã iurisdictionẽ in bãnis & sup bãnis solũmodo:v3 homicidio quocũq; modo cõmisso uolũtarie ꝓditiõe:ftrata ruptura:falso testis incẽdio uolũtarie tũ cõmisso & malitiose in iniuriã alterius robarijs:rixis & furtis:& cũ ꝑtineat cõtati iurisdictio ẽt sup furtis distinguit ꝑter de furtis boscor̃:blador̃:feni:ortalium & ayralium:ac similium.

8 Ita tñ q̃ in oibus & singulis delictis seu maleficiis castellanus uel rector p dño marc.& uicarius teneatur & debeat facere ꝓcessus p notarios cõis clauasfii q eligentur ad regimẽ cõis:uel q darentur p cõe & ꝓdẽnationes & oia acta scribi facere p notarium cõis quod non fiat:sed aliud sequens:v ut & q̃ debeat facere condẽnationes sup dictis excessibus noiatis fm statuta facta & fienda per cõe clauasfii & nisi faceret fm q̃ supra dictum est quicquid faceret castellanus non ualeat neq; teneat.

9 Aliud aũt regimen & iurisdictio tota ꝑterq̃ de supradictis fiat p cõe clauasfii & p eius ꝓsules seu alios rectores q electi fuerint per cões & sint oia bãna & puentus cõis:& possit cõe ordinare & facere ut sibi placuerint ad suã uolũtatem:ita q̃ dñs marchio qui fuerit nec eius uicarii uel castellani:aut alii non possint se intromittere:nec debeant ad regimen clauasfii nisi q̃ supra declaratum est de bãnis superius nominatis.

10 Et qlibet castellanus qui ponetur in clauasfio p dñm march.seu uicarius in iuribus suprascriptis recipiendis & faciendis ut supra teneatur & debeat iurare attendere & seruare capitula & ordinamẽta q̃ fient & fcta sunt p hoies clauasfii anteq̃ possint regere & ꝓcessus facere sup ꝓdictis ꝓtibus ad eum uel aliquẽ cor̃.

11 Item q̃ ultra ea supius memorata q̃ cognita sunt p hoies clauasfii esse dñi marc.& ad ipm ꝑtinere q̃ his qui de iure fuerit seu uicarius nõ possit aliq̃d petere acqrere uel hre in clauasfio & poderio seu regaliis uel honorãtiis nec sup hoies clauasfii uniuersalr uel singlr̃ sed oia q̃cũq; alia iura ꝑtineãt cõi & hoibus clauasfii & possint ordinare & disponere in cõi fm quod placuerit cõi sine aliquo ipedimento & sine aliquo ꝓsensu dicti march.seu dictor̃ uicarior̃ aut alior̃.ita q̃ nihil possit ẽt fieri p dictos march.& uicarios uel alios p quod iura & honorãtie cõis & hoium clauasfii dãnificentur minuãtur uel ipediantur sub aliquo ingenio. Hoc addito exꝑsse q̃ si dictus heres uel uicarius eius ultra ꝑdicta q̃ cognita sunt ad ipm ꝑtinere ut supra uel let uel annueret capere uel hre & se ultra ꝑdicta intromittere in aliquo uel aliquã nouitatẽ inuenire uel petere ultra ea que declarata sunt ipune possit uniuersaliter & singulariter restitui & intelligatur pacta rupisse & cõe clauasfii ulterius in aliquo non teneatur eidem sed sint liberi & absoluti.

12 Item q̃ dñs marc.q fuerit & uicarii & alii teneãtur iuuare cõe & hoies clauasfii uniuersos & singulos cõtra qlibet psonã ad recupandũ & habendã iura & bona & honorãtias ꝑtinentes ad cõe & hoies clauasfii & in radicata & finibus:& in monterotondo & finibus & alibi ubicũq; essent inuadi & si cõe clauasfii haberet discordiã uel guerrã uel litẽ cum aliquo uel aliquibus siue castro uel villa uel singulari ꝑsona: teneat dare

HISTORIA OHNE GRENZEN

auxilium & facere guerram vsq; ad guerram finitam: Quod si nõ faceret cõe nõ teneatur: ut supra ꝓxime.

13 ¶Item q; debeant restituere & restituant oẽs furnos de Clauasfio illis de qbus empti fuerũt: si predicti uel successores eoꝝ quoꝝ fuerũt dicti furni dabunt & restituẽt preciũ q; inde acceperũt: & ꝓditiões alioꝝ oium qui nõ uendiderũt suos furnos sint casse & remaneãt sui furni liberi: ita tñ q; uolens qlibet facere furnũ in clauasfio possit ad suã uoluntatẽ & quoquere oibus uolẽtibus ficut placuerit: & q; dñs Marchio uel ꝑdicti uicarii: aut alii nõ possint amplius facere aliquos furnos: nec ꝓstringere aliquem ad quoquẽdum nisi ubi uoluerit nec impedire quin homines Clauasfii faciant furnos: sed quilibet qui uoluerit facere possit libere.

14 ¶Item q; restituat cõmuni portum bayne: quod est cõmunis & trãsuersum padi: & totum ius portonay: & transuersi: ab una quaq; parte ripe padi. Item q; nõ possit aliqua persona quecũq; fit facere aliquẽ portũ: seu nauiculã occasione passandi uel portandi nisi cõmune Clauasfii: & neq; in finibus Clauasfii possit facere p quod possit impediri uel minui portus Clauasfii & transuersus & iura.

15 ¶Item q; restituat cõmuni predicto & reddat & dimittat peisum cõmunis seu pondus quo pesantur mercã die que uenduntur & recognoscuntur: & omne ius peisi sit cõmunis.

16 ¶Item q; ratificet & concedat q; hoies Clauasfii possint emere & uendere feuda que tenẽtur a dño Marchione citra & ultra padũ tanq; allodialia: & sicut allodialia: & nihilominus remaneãt feuda ad eoꝝ liberã uoluntatem: & q; possint emere & acquirere ab illis sine aliqua requisitione uel licentia impetranda: & q; non possint homines inquietari uel remoueri aliqualiter.

17 ¶Item q; campanea Clauasfii pleno iure fit cõmunis Clauasfii: & possit de ea facere ad suam uolũtatem.

18 ¶Item q; oẽs ex molte insule & glaree q; fuerũt date cõitati in scambio ꝓ boscho cerelli q; erat cõis & oẽs alie exmolta insule glaree & riparie sint cõis pleno iure & alluuiones in pado & orcho & aliis fluminibus.

19 ¶Item q; dñs Marchio seu gubernator possit eligere duos castellanos & cõe Clauasfii possit recipe unũ.

20 ¶Item remittat relaxat & absoluat cõe & uniuersos & singulos hoies de Clauasfio ab oi successiõe & iure succedẽdi: ita q; successiões ptineãt ad ꝓxios fm q; ius disponit & nõ possit se intromittere: quia tũc habebat tale ius. Item oẽs tertias uenditiões: salaria: petitiones: & oẽs roydas: ac seruitutes cuiuscũq; generis sint.

21 ¶Item in ppetuũ nõ possit hoibus Clauasfii peti uel requiri aliquo modo uel cã aliq; seruitus uel ipositio: uel ꝓditio: neq; a cõi neq; a singulari psona sed sint liberi ipsi & eoꝝ bona & absoluti ab oibus auariis.

22 ¶Item q; remittat cõi & hoibus Clauasfii & singulis fodrum sancti Eusebii: & oia fodra ita q; in perpetuũ aliquod fodrum petere nec imponere possit ex aliqua causa uel sub aliquo colore uel ingenio.

23 ¶Itẽ q; remittat linguas bouũ qs solebat pcipe a bechariis Clauasfii: ita q; sint liberi & absoluti in ppetuũ.

24 ¶Item remittat & concedat aguliam & oia que ibi habet dñs Marchio & sit cõmunis.

25 ¶Et si predicta pacta omnia & singula nõ attenderet cõmune non teneatur in aliquo ut supra: Nisi dominus Marchio infra duos menses postq; ei denunciatũ fuerit de dicto torto fecerit sibi satisfactionẽ ꝓdicta: Et de his constat publico instrumento sub anno. 1305. die ultimo Januarii.

26 ¶Verum anteq; ad ulteriora ꝓcedamus nõnulla de his amplius memoranda uidẽtur. Dicimus igitur q; ꝑmissa prout uaria sunt ita longissimo temporis spatio fuerunt pro parte mutata in diuersos effectus: ut de gabella salis pro qua cõmunitas plus habet ad presens q; tunc: & de furnis non particularibus (ut requireba tur) sed cõmunitati remissis. Item de scriba qui a dño deputatur. Item de fodro successionis campanee: ex moltis & pdere remissis: ac multis aliis spalibus priuilegiis sic & aliter ꝓcessis prout uidebit de singulis ordinate. In ceteris ẽt sunt ualide ꝓfirmationes & possessoriũ ea q; superius dicta sunt tangẽtia dominium declarantes. Nunc autem restat ad merita nostri operis procedendũ in negocio principali. in cuius ꝓcessu divisionem superius memoratam insequentes de reliquis dominio pertinentibus successiue dicetur premissis conuenienter primo relatis: quia & dominium & cetera tam in genere q; specie amplectuntur ut pro titulo omnium aliorum debeant anteponi.

¶De legibus nature diuine & humane nõnulla ad propositũ municipaliũ congrue memorãda. Cap. 1.

OScitur lex nature omne quod ratione cõstitit: & hec generalis homini ab origine inscita ei sufficiens erat ad perpetuã felicitatẽ habendã si innocentie statum seruasset ad quẽ deus illũ creauerat & in quo rõ appetitui dominabatur. Verũ postq; homo sui conditoris mandata trãsgressus est uita hois: fuit militia super terram corpore & spiritu: ex quibus constituitur continue aduersantibus. Dum ꝓterea fragilis humana cõditio: potius ꝓcipiscentie motu q; rõnis usu procedens esset promior ad uitia q; uirtutes: summa increataq; bonitas: opportunũ attulit homini suffragium ad salutem. Nam ultra nature legem edidit aliam quam Moyses publicauit hebreis: inde habuit gentilium multitudo qplures uitos asfidue uirtutibus intentos: qui non tantum eis sed & aliis natiuerbis & facto ut homines uitam eque agerent insudarunt: ex hiis Solon nouas Athenien sibus instituit leges. Primam ut qui parentibus alimenta denegarent: aut patrimonium dissiparent ignobiles & obscuri perpetuo haberentur. Aliam ut qui otio dediti essent: Hii ab omnibus tanquam nocentissimi accusari possent. Etiam filios eius qui pro patria ceciderit communiter alendos precepit. Vlterius populos apud eum esse

eum esse nõ debere ad quem pupillorum hereditas morte foret peruentura. Item que abs te aliquo in loco posita sunt ea inde tollere nõ ausis. Hic solõ reipub. aliorũq; rectores monuit ut prius se ipsos inspiciãt: uiuantq; iuxta leges. nã multos bene rexeris si ratio rexerit te ipsum: secus eos simules dixit illi qui umbram dirigere uult tortuosam a curua ꝓcedentẽ uirga prius q; uirgã dirigat: aliaq; plura docuit. & statuit idẽ Solon. Ligurgus quoq; suis lacedemonis leges cõdidit oia faciens cõia & ea postmodũ edidit diuidẽsque equa primõia neminẽ aliis potẽtiorẽ redderet: & sic maiori pace fruerentur. Emiq; singula mertiũ cõpensatiõe iussit: pecuniã submouens: ne ꝓpter cupiditatẽ que radix oium malorum dicta est. hoies uitã agerent inquietã. & iuuenes una uestẽ dum taxat toto anno uti mandauitq; uirgines dote aut aliis bonis fortune maritandas prohibuit ut frequẽtius uirtuti intenderent et ea magis fulgentes citius matrimonio fruerentur. Quod minime pscrutatur moderni cõtrarium obseruãtes: qa ut plurimũ dotes uirtuti ꝓferunt. Insup idẽ Ligurgus diuitiis aut potẽtie honorẽ nõ tribuendum: sed uirtuti esse uoluit: & oia q; ꝓcepit prius obseruauit. Cum aũt hec & multo plura decreuisset inde se peregre iturum finxit. exegitq; a lacedemoniis iuramẽtum q; leges quas ediderat ante eius regressum nõ delerent. postea in ptinũ abiit exiliũ: & moriens iussit ut eius cadauer maritimis fluctibus mergeretur ne forte a concliuibus in patriã delatꝰ ꝓditio expiraret. Etiã Numa põpillius q; Romulo successit prius romanis leges pstituit: post ea romanus populus decẽuiros legibus scribẽdis elegit: qui eas ex libris maxime Solonis & aliorũ trãslatas & i tabulis duodecim descriptas ante oculos oium in foro & curia posuere: & tandẽ leges ipse ad cunctorũ notitiã deducte nariis modis ubiq; puisum creditur ut oẽs sub lege & si diuersa tñ in effectu simili ad recte uiuendũ cogerentur. Postremo deus hõ factus pfectioꝛẽ ceteris: imo pfectissimã tulit legẽ in euãgelio expressam: q; uniuersis ꝓdicari iussit: & in ea qsq; leges diuinas & humanas duobus tñ mãdatis inclusit dũ q; renti quo pacto uitã eternam possideret ait. Dilige dñm deũ tuũ: ex toto corde tuo &c. & ꝓximũ tuũ sicut te ipm. Preterea romãe leges quas diximus tẽporis successiu ad tale augumẽtũ deuenerũt: ut opus qsi desperatũ esset nisi illud Iustiniani imperatoris diligẽtia discussisset. Ius etiã canonicũ his succedit q; ex sacris theologoꝝ ꝓclusionibus tulere pontifices a qbus imperatoribus: q; iura ipsa pro rerũ & tẽporꝝ exigẽtia: theologica & naturali habita rõne uariantur. Vlterius principes in eoꝝ dñiis alias facere leges iuxta ꝓpriã indigentiã: q; decreta cõiter appellãtur: & similiter cõitates i oppidis edidere statuta leges municipales nuncupata ut in multis hoium actionibus occurrentibus: in quibus p alias leges ꝓuisum nõ erat aut ꝓter eorũdẽ principum seu cõitatum intentũ iustitia seruaretur. Lex igitur principaliter duplex est: vz lex naturalis & lex positiua: ut iam positiua est duplex: altera diuina: altera humana. Diuia est triplex. Prima ueteris testamenti uocatur. Secũda noui & seu euãgelica dicitur. Et tertia canonica appellatur. Et hec diuine legis finis: felicitatẽ ale ꝓcurat. Legis aũt humane: tres etiã sunt species. Prima ab imperatoribus edita: ciuilis appellata. Secũda ab inferioribus dñis subditos eoꝝ respiciens. Tertia a cõitatibus & populis: ut ꝓfertur. Et de his duabus ultimis nostra est intentio memoranda referre: que a clauasfiensibus obseruanda uidẽtur. Cuius legis humane finis ad bonũ publicũ dirigitur. Optimũ ergo suffragium tribuit deus humane uite p leges ad anime felicitatem habendã bonũq; publicũ que si deficerent nulla diuino cultui actio preberetur animamq; mortalẽ & concupiscentiã sumum bonum dicerent plures eam cũ epicurro sectantes: nec aliquid boni: utilis aut honesti esse posset: si leges nõ haberentur & iura q; succedunt: q; dormiunt: q; secure uitam degũt hoies id totũ est legũ defensioni tribuendũ que nisi fragrãtissimas hoium libidines & auaritiam choiberent non mulieres pudicas nõ agros: nõ domos nõ deniq; uitã tutam haberemus bonis uitris aut nullus esset in ciuitate locus aut turpissimis semper afficerentur iniuriis. Leges nõ solũ castigant uicia sed ulciscũtur suppliciis honorẽq; gloriam: auctoritatẽ & diuitias acumulant ingentissimas. Quid pluribus opus est: nõ mihi si centũ lingue sint ora q; centũ ferrea uox oẽs legum cõprehendere laudes: oia nec pacis percurrere munera possem. Modo alia de ipsis factũ nostrum tantummodo respicientia diuisim & ordinate sequuntur.

¶Qualiter statuta priuilegia & consuetudines preferantur decretis & aliqua de ipsis statutis & consuetudinibus preponenda. Capitulum. 2.

CVm igitur principibus & cõitatibus leges condendi facultas adsit & necessitas fuerit ꝓbus retrofluxis per cõitatem nram edita q; plura statuta: similiterq; p dños Sabaudie Duces multa decreta q; leges: ut diximus largo uocabulo appellãtur: & circa eaꝝ obseruantiã hoc ordine admittuntur: si i aliquo casu extat dispositio statutaria simul & decreti nõ opaꝰ decretũ qñ decreta hñt limitatã uim: nec obstãt statutis ꝓsuetudinibꝰ: frãchisiis uel priuilegiis: iuxta q; in ipsoꝝ decretoꝝ ꝓhemio declaratur. Itaq; de statutis nostris primo rõnẽ facturi sumꝰ & inde quia in iudiciis administratione reipub. & multis aliis plura seruãtur: in qbus nulla adest legalis pusio: sed ex ꝓsuetudine hãr ẽt ꝓsuetudines ipsas: que debitis mediis infra relatis pro legibus obseruãtur locis opportunis memorandas duximus & annexandas dictis statutis iuxta facti exigentiã. Hiis additientes priuilegia: franchisias: ceteraq; imunitates in spẽ uel genere emanatas diuisim ut melius expedire uidebitur. Vbi uero hec deficient recursus habebitur ad decreta eadẽ opportune ceteris inserẽtes: qbus ꝓponere dignũ duximus prãtẽ cõitatis ꝓdendi statuta: quo fieri & publicari soleãt: quibus tpibus edita: & q; ex eis in specie ac qliter in genere ꝓfimata fuerint: quo ordine in sequentibus designẽtur: quare ex illis plura supflua obscura inualida: minus idõea similia & contraria appareant: ac etiam cur multa utilia non seruata & cum aliis sunt confusa. Qualis discussio

eorundem facta fit: & que pro obseruandis extracta. Q uomodo ꝓsuetudines uim legis suscipiãt: & ét qualf re ferantur priuilegia imunitates & frãchisie: ac ad eas fit recurrẽdũ: a qbus decreta emanauerint: qd in genere cõ tine ant: ꝙliter ét diuisa referũtur & quottantur ut legẽtes ꝙ petunt in his omni facilitate obtineant.

¶ De potestate cõmunitatis statuendi tripliciter habita. Capitulum.3.

LEx est cõe ꝓceptũ uiroꝝ prudentiũ: ex generali ꝓsensu cõfici debet & põ: ualetq; eatenus quatenus inbet honestũ: ꝓhibet contrariũ habet de rectitudine ac legib9 diuine & humane ꝓxima est a qbus si discordat iam nõ erit lex sed corruptio legis. Q uãm uero quis habet de iurisdictiõe: tantũ habet de auctoritate ꝓdendi leges uel statuta nec ulterius nisi hii quorũ interest ꝓsentiant uel ad minus sint põtes: exquo potestas statuẽdi de pendet a iurisdictiõe & impio in statuẽte & subiectiõe quo ad eũ in quẽ statuitur: & quia ciuiles leges nõ possunt oĩbus ꝓpter uarietatem rerũ humanarũ. seculares hñt ab impatore ius condẽdi statuta etiã contra leges ipsius i/ peratoris. Cum ergo nostra cõitas ꝓut alie fruatur eadẽ impatorie facultate. idq; rerum uarietas postulauerit & statuta p eam ꝓdita nõ discrepent a diuinis legibus nec humanis. qnimo eaꝝ ꝓseruatiua censeantur eiusue iuris dictio in se particulariter extẽdatur ét fuerit ad hec ꝓsensus expediens ipsa statuta rõne potestatis deleri nõ põt. Preterea ipsa cõitas statuit anno. 1325. ꝓut in uolumine statutoꝝ inferius designato in fol. 49. dicti uolu. statuto 562. quod hic duximus inserendũ & est huius tenoris. ¶ Item statuerunt & ordinauerunt ꝙ ꝓsules qui nũc sunt: & qui ꝓ tpe fuerint teneãtur ꝑcise sub pena sacramẽti facere fieri recapitulatoribus qui ꝓ tpe fuerint electi ꝓ dicto cõi oĩa capitula que eis uidebũtur utilia pro dicto cõi inter natiuitatẽ dñi & annum nouũ: quod statutuꝫ fuit inde a supioribus dñis confirmatum cũ opportuno mandato obseruationis ut sequitur: & sic uim obtinet priui legii. Q uo fit ut dicta potestas roborata si expediens foret: & denuo concessa extiterit. Vlterius habita censetur ex consuetudine seu solito: Nam ab annis ultra. 200. citra: & presertim ab annis. 60. ꝓxime fluxis consueuit ipsa cõitas uti eadem potestate anno singulo. Igitur pro lege est obseruanda talis cõsuetudo debitis mediis infra re/ latis introducta. itaq; constat eandem potestatem rõne consuetudinis: preterea legitime consecutam. Q uã om nino fore idoneam: & statuta eius pretextu edita & edenda obseruari debere minime dubitandum credimus: dũmodo ipsa statuta iuris defectiua non arguantur.

¶ Q uibus modis statuta fieri consueuerint. Q ualiter publicarit & quibus temporibus regulariter. Cap.4.

SVccessiue narrandũ ꝓposuimus ꝙliter potestas ipsa ad actum reducta extiterit. Propterea oĩbus innotescat sicuti ab initio hmõi statutorum usq; nunc sex statuarii uulgo dicti recapitulatores ãno quolibet ad breuia in consilio cõitatis ꝓut infra eligi consueuerunt: Qui statuta iudicio ipsoꝝ edenda fecerunt & iam edita refor/ marunt: inde quia firmius est iudicium plurimorũ & facilius inuenitur quod a pluribus seniorib9 queritur sta tuta ipsa & reformationes in eodem cõsilio publicarunt quibus discussis inter eos ceteroſq; decuriones rõne cõ modi uniuersi qñq; nõnulla ipsorum statutorum repulsa fuere in totum. alia pro parte in melius reformata: & alia totaliter admissa. Postmodũ quoniã promulgatio ultimus actus est perficiens legem fuerunt statuta ipsa cũ reformationibus precedentium solẽniter proclamata etiam affixo tenore ipsoꝝ & reformationũ in platea lo/ co eiusdem magis patenti ut notitie singulorum deducta obseruarentur. Et hec omnia per totum mensem Ia/ nuarii iuxta ꝙ in publicis & sequentibus habetur scripturarum cõmunium documentis.

¶ Q ualiter statuta in diuersis locis descripta existant & seu in multis partibus: que sint in specie confir mata per superiorem: & que in genere. Capitulum.5.

1 ANtiquiora statuta nostre cõmunitatis tam reformata q̃ de nouo edita cõperiuntur anno. 1306. post q̃ ad alia faciendũ ꝓceſſit ipsa cõitas usq; ad annũ. 1419. tunc oĩbus ipsis statutis in uno uolumine descri ptis: confirmationẽ eorũ obtinuit a dicto Marchione montisferratitunc dño Clauasfis: qui ex ipsis nõnulla deleuit in totũ alia reformauit: cetera ꝓut iacent confirmando cũ opportuno mandato ut obseruentur pro lege municipali prout in ipsis uolumine & confirmatiõe alligata. Vlterius dicta cõitas anno. 1427. alia quat/ tuor statuta cõposuit ét ut premittitur confirmata: que habentur post alia in dicto uolumine. Preterea succes sit eorundem omnium statutorum: alia confirmatio specialis per Illustrissimum. D. D. nostrum Sabaudie Ducem simul cum aliis imunitatibus ut in priuilegio eiusdem confirmationis sub anno. 1435.

2 ¶ Inde quia utebantur Clauasfienses in litigiis & solutionibus notarioꝝ decretis Marchionalibus. Id etiam mutato dñio ꝓsequi affectantes: illud uerbo obtinuerunt. igitur translatis decretis hmõi in statutis ac aliis de nouo confectis per eandẽ cõitatem anno. 1449. eorũdem omnium opportunam obtinuit cõfirmationẽ: & continentur ipsa statuta in rotulo uno pergamene sub forma litterarum Magnifici consilii Ducalis.

3 ¶ Insuper exquo nõ sufficiebant eadẽ statuta pro singulis cõiter occurrẽtibus anno. 1458. & succesſiue annua tim usq; nũc alia edita fuere per eandẽ cõitatem que existunt in libris reformationum locis particularibus in ſea designatis: in quibus dicta statuta referre continget: & pro his nulla apparet sequuta cõfirmatio specialis.

Quare

Quare ad generalem ipsorum & aliorum sepius iteratam subsidiis per totã patriam Illustrissimo duci collatis mediantibus recurrendum est: de qua apparet ex multis priuilegiis super hoc emanatis.

¶ Etiam per ipm tps & anno. 1469. bis ꝙgregata fuerunt capita domoꝝ ad cãm ꝓtrouersie existẽtis iter nõnul los populares & credendarios ꝓ administratiõe reipub. & tũc edita statuta nũero. 18. quoꝝ fuit obtenta ꝓfirma tio illis ãnexa ꝓut in quodã paruo quaterno papiri hf. ¶ Postremo addimus & in aliquo exemplari statuto rum dicti uoluminis: maxime in uno uolumine pmanente penes dũm Vicariũ cõperiunt nõnulla statuta in trã scriptione ut uf reformata: & sunt utplurimũ q̃ taxant salaria aut penas delinquẽtib9 cum nõ sufficiat modernis tpib9 de antiqs inde iuxta reformationẽ per lõgũ tps obseruata & q̃ adhuc obseruãtur ut ex legitimis documẽ tis. hoc ideo & si aliter nõ ꝓsset de tali reformatiõe ꝓut de aliis ea sic duximꝰ referẽda: nec alia cõpiũtur statuta nre cõitatis nisi q̃ supi9 mẽorata existũt: ét de tpe editõis ipsoꝝ aut ꝓfirmatiõe aliud dicẽdũ põtiali nõ occurrit.

¶ Q uo uero ad particularem designationẽ est sciẽdum qualiter in singulo utimur specifica quottatiõe: sed di uersimode: quoniã statuta uoluminis allegantur per folia & numerũ statuti. Ea aũt que habẽtur in rotulo quia unicum habet folium dũtaxat per numerũ referuntur. Et descripta in libris reformationum: per annũ quo edita fuerunt: ac numerũ & folia ut prefertur usq; ad annũ. 1493. ab inde citra: exquo ipsi libri reformationum non sunt oẽs leuati in forma nec distinguendi per folia donec ordinate expediantur eadem statuta per annũ nume rumq; statuti ut diximus solum denotantur: & pro his sub mense Ianuarii dũtaxat querendus est. Etiam q̃ sunt in dicto quaterno per numerum designata sufficiunt. Et his medils unum quodlibet statutum in originali suo facilime poterit inueniri.

¶ Q uare plura ex statutis ꝑsertim antiquis sint superflua inualida minus idonea duplicata & contra/ ria: qualiterq; extracta discussa. Capitulum.6.

IN antiquioribus statutis: illoꝝ defectus per nos allegati: utplurimus comperiuntur & iuxta ꝙ uarii existũt ita diuersis causis modis & tpibus ꝓcesserũt. Primo circa superflua dicimus ꝙ in dicto uolumine sunt mul te ordinatiões loco statutoꝝ ponite ad solum actus & tempus que effectũ iam executi pro nullis habentur. Itẽ quia plura q̃uis diu fuerint obseruata: tamen nõ habuerunt nec habent effectum perpetuũ sed fm uarietates tẽ porum defecit principalis causa ad quam statuta ipsa sunt facta: & sic eorum obseruãtia. Item quia multa sunt reformata: iuxta quam reformationem seruantur quare precedẽtia uacant. Q uedam diximus fore obscura & potius inepta: quoniam antiquorum ritus paucitate uerborum quãdoq; nimia usus estrita ꝙ in multis percipi non potest intentio statuentis: uel ꝙ tunc ex stillo aut aliis nunc cessantibus apertior erat illorum sensus aut scri ptoris defectu aliquid est omissum reddens constructionem incõgruam: & sic pro nihilo habẽtur. Alia etiam omnino inualida sunt: quia ex rerum temporumq; successu consuetudo habetur ex toto contraria & melior di spositioni statutarie. Item quia statuentium leuitate in multis prouisum nõ est hominum malitiis: quarum me dio contrauenitur per indirectum ipsis statutis nec operantur. Item exquo nõnulla continent aliquas difficulta tes repugnantes eorum executioni ut minime ualeant obseruari. Alia minus idonea existunt quia pro parte de fectiua in his que requiruntur ad ea ita ꝙ non integre obtinent effectum ad quem dirigunturue eiꝰ quia urbis magis conueniẽtibus uti potuisset. De similibus magna est multitudo unica ratione uidelicet quia statuarii nõ quesito de aliis ea que ipsis uisa sunt oportuna ediderunt ignorantes ꝙ super illis iam statutũ fuisset: & tali mo do similium & duplicatorum grãdis est numerus. Alia insup ꝓtraria habentur ex eo ꝙ ꝓtarii effectus tẽporã etiã statuta ꝓtraria edi postulauerunt: nõ omisso ꝙ tot capita: tot sentẽtie: & trahit sua quecũq; uoluptas. Quare in eodẽ subiecto diuersis modis q̃ñq; statutũ appareat: tolli aũt poterat eadẽ contrarietas si in ultimis de prioribus mentio extitisset sed factum nõ est. Igitur in eisdẽ contrariis utendũ est remedio iuris cõis disponẽtis ꝙ ultimo statutũ reuocat precedens ét ꝙ nõ faciat aliquã mentionem de precedenti quia presumendũ est statuentẽ oĩa scĩ re & uelle reuocare ꝓcedens statuendo cõtrariũ: sed equior est data decisio p unu ex aliis statutis utilibus de quo in uolumine folio. 45. numero. 518. que tamẽ eget cognitõe consideratis uerbis eiusdẽ statuti sub tenore hmõi. v3 in primis statuerũt & ordinauerunt ꝙ oĩa capitula & ordinamenta scripta in libro capitulorꝝ dicti cõis ual eant & teneant exceptis cassatis. Et si in dicto libro sunt aliqua capitula ꝓtraria uel diuersa ꝙ illud capitulũ obser uetur ꝙ est in maiori utilitate pro dicto cõi. Hoc ideo regulã ipsam circa cõtraria & diuersa ꝓsequi arbitramur consultis peritis si opus est ut oĩa rite procedant. nec enim diximus necessitate compulsi ne arguamur plura ex statutis absq; relatione pretereuntes: ac ét ut futuri recapitulatores melius in posterum circa facienda curent pro uidere. Nunc restat de utilibus nõ seruatis & cũ aliis confusis dicendum: & de ipsis nulla fuit habita cura per sin gulos: ut ꝓbatur ex multis mandatis ea discutiendi & extrahendi minime exequutis: propterea existentibus oĩ bus iam dictis statutis in unũ nec extractis que in libris reformationũ sunt ꝓut diximus tanq̃ bonũ semen inter zizaniam opertũ statuta ipsa utilia neglecta fuere cũ aliis. Cur aũt discussa nõ fuerint & inualidat resecata diu per scrutati credimus id euenisse ob difficultatem ex quo ipsa statuta excedunt. 1400. ex annuali editione simul ad huc ubiq; mixta ꝓut facta cõperiuntur. Q uid ergo insipientia nostra presumit & operabitur in tanto negocio cum tot ꝓbatissimi uiri illud ficco calamo pertransierint ꝙ & nos facturos suadet. aliunde uero q̃q ad hec nos idoneos minime credamus ꝓsiderata operis necessitate uires nostras in his cogimur exhibere & ꝙ propositi/

HOC OPUS FIT IN OFFICINA L. MEDICI

mas inseq ut si nō in toto saltē in tanto ꝓuideatur donec in melius singula reformētur: & hic nostet labor erit ad reformationē ipsam facilior additus. i cuius defectū ipsa reformatio ꝓut hactenus forte negligi posset i maximū tū dānū & interesse totius reipub. & singulorū si cōsiderētur quot occurrūt in quibus dispositio ꝓmissorū necessaria est: & profecto mirū uidetur q ꝓdicta adeo neglecta fuerint usq nūc quēuis ea reformari multotiēs fuerit ꝓmotū: & qnq mādatū in multis hr locis. Cū ergo magnū sit opus & multū difficile ꝑsertim ꝓsideratis statutorū multitudines illorū uarietate & fiendi extractus labore nōnullos merito dubitare contingerit an tale opus rite fuerit exequtū: propterea nouerint legentes q antedicta statuta prius ad partē ordinate distincta fuerunt ꝓ rubricas generales modo sequenti & sub eisdē rubricis iuxta editiones ipsorū relata a primo ad ultimū nullo omisso indeq uisa sunt diuisim & sepius lecta ac diligenter perscrutata fm effectus & sic omittenda faciliter innotuerunt: collectis igitur solum utilibus adhuc nōnulla deficiant a nobis promota est illorū ꝓuisio ut nihil operi conueniens pretereatur. Nunc de consuetudinibus aliqua insuper dicenda uidentur.

¶De consuetudinibus uim legis habentibus ubi expediens fuerit memorandis. Cap. 7.

DIVERSE Consuetudines per nos in processu operis memorande diuersos ēt operantur effectus & iuxta eos denominantur. nam alie in beneficiū cōitatis contra principē sunt inducte. & hec imunitates dicūtur alie circa reipublice administrationē & iuris ordinē hūt que stilli uocantur. Preterea que principē respiciūt alie sunt psonales & alie reales & alie iurisdictionē tribuunt cōitati & alie nō. Item que reipublice regimē & iuris ordinē ꝓcernunt seu iurisdictionē pariter alie officiales principis & cōitatis & alie cōes redditus & caufarum merita disponunt. Differunt ēt consuetudo & solitūdinem ꝓsuetudo per testes: solitum uero ꝓ documēta scripturarum cōprobantur. Est aūt consuetudo quodā ius moribus institutū q pro lege suscipitur si sit rōnabilis: quia ratio est substantia legis: quodq mores & actus hoium per quos introducitur ꝓsuetudo sunt tales q ꝓbabiliter arguant ꝓsensum eorū quorū interest. ꝓsensus uero ꝓbatur ex notitia & nō ꝓtradictione. nec introducatur per errorē sed certa scientia utatur q ipsa ꝓsuetudine ꝓlongum tēpus seruanda anteq legis effectum obtineat in aliquib9. Nā aliter ꝓsuetudo ꝑscribitur ꝓtra supiorē. & alio mō iter pares: q cōtra supiorē in his q uim hūt imunitatis & priuilegii ac reseruata sunt principi requiritur tps de cuius inuitio memoria hois nō sit quod q talia sint iura q ꝑscribi possint: aliter consuetudo nō ualet in oppositū. He aūt ꝓsuetudines q in administratiōe reipub. & litigiis hūr maxime differūt ab aliis: q aut cōiter inducte aut iudiciales & in eis aut a principio ꝓsensus populi expressus fuit: aut post factū tacite actusq frequentati ita q saltem sunt duo & sic ꝑsumitur ꝓsuetudo: qa hr aptitudinē ad consuetudinē inducendā. In aliis uero ꝓsuetudinibus q nō sunt cōes nec iudiciales sed particulariū & priuate requitur maior actuū frequentia de qbus nil aliud per nos ad pns memorandū uenit: quia extra propositū. Consuetudines uero ꝓmissis modis inducte tollunt leges cōtrarias: & ob id de illis loco statutorū & imediate post ipsa statuta per nos tractari debere uisum est. Et exquo franchisias imunitates & priuilegia ipsis ꝓsuetudinibus & statutis duximus agreganda. de illis pariter nōnulla hic cōmode sunt expressa minime omittenda.

¶Priuilegia franchisie & imunitates quare ꝓmissis rōnabiliter inserantur & quomodo. Cap. 8.

COmmune Clauasii multas habet imunitates: frāchisias & priuilegia: tam sibi in specie q in genere toti patrie soluto precio ꝓcessa quibus nōnunq contrauenire attemptatū est dum pluribus sunt ignota. hoc ideo ipsa priuilegia franchisias & imunitates decreuimus dictis statutis & consuetudinibus inserere locis magis ꝓuenientibus ut ꝑsertim sumarie tū & p effectū qa ipsis multū ꝓuenit eis ēt totaliter opus est & in multis tanq priuilegiale ceteris ꝓponētur: si qs aūt ipsa priuilegia frāchisias & imunitates originalit & ad longū uidere petierit ad ueterū scripturarū cōiū recurrat in pte designata quo medio latius inūiet q i opē cōpēdiosius mēorata existūt.

¶Que sint decreta ducalia: qualiter inter se diuersa & quō propterea diuersimode designētur inferius. Cap. 9.

DOmini sabaudie q̄plura decreta in multis codicibus redacta ad regimen suoꝝ subditoꝝ ediderant tempore Amedei tertii ducis. & qa nullū statutū decretū aut lex ab initio oibus sufficere pōt ob humane naturē uerubilitates & machinatiōes ꝓmissus Amedeus ad honorē dei iustitie ꝓseruationē. litiū abreuiationē: & subditoꝝ quietem: decreta ipsa reformauit & alia fecit distincta in libris qnq. In quoꝝ primo ea q diuinū cultum cū suis principalib9 oppositis respiciūt colocantur. In secūdo q dānos duces officiarios & cōsiliarios eorū ordinē iudicialē concernūt hūr. Tertius alia q spectant ad subditos: solū tam in iure q facto diuersimode cōtinet. Quartus sigilla & scripturas ducales taxat. In quto moderatiōes & superfluitates pompaꝝ uestimentoꝝ conuiuioꝝ & sepulturaꝝ aliorūq similiū excessuū referūtur. Eodē Amedeo defuncto Violant eius uxor tutorio nōie Philiberti filii & successoris alia etiā fecit & reformauit: lites fere in totū concernētia. ipse ēt Philibertus cū fuit etatis legitime alia edidit & ex ꝓcedentibus nōnulla mutauit ēt pro maiori pte ad lites spectātia. Carolus aūt frater & successor solū edidit decretū sup clabsulis nisi & si qs q in ducalibus liris maxime possessoriū tangētibus tam frequenter inseratur: inde Blancha eius relicta pro Carolo Ioāne Amedeo filio & minore sup alienatiōe feudoꝝ

expositione

expositiōe falsaꝝ monetaꝝ: ꝓbationibus litiū: pēaꝝ. l. si qs maior. C. de trāsac. dūtaxat statuisse appet. His succēssit Philippus q ēt sup huiusmōdi nōnulla sumarie addidit. Postmodū Philibertus filius diuersa reformauit & alia de nouo ꝓfecit. Vltimo Carolus modernus dux Illustrarias ꝓcedentiū fecit reformationes: & ēt alia noua ꝓmulgauit: totūq opus ipsoꝝ decretoꝝ mature discussit ita q aliter sustinimus merito dici pōt. Preterea memorā dū occurrit q̄liter ipsa decreta p nos in sequētibus designētur & naleātm oportunis faciliter reperi. hoc ideo legentibus innotescat sicuti decreta iamdicti Amedei per numerum librorū & principia rubricarū referemus ceteraueroꝑ nomen illius a quo edita sunt. & similiter initia rubricarū denotabimus. Cū aūt decreta ipsa ut plurimū sub eadē rubrica multas habeant ptes ēt ubi erit expediens principia clausularū continentiū id de quo tractabitur describemus. solia aūt uoluminis ipsoꝝ decretorum non sunt designanda: eqñ mutatur quādo ꝓ forma: & sic esset illusio nisi perpetuo sub eadem impressione maneret. Nunc uero factum principis in sequentes que tangunt officiales eiusdem hic successiue duximus memoranda.

¶Qui sint officiales domini in Clauasio ad regimen iurisdictionem & custodiam. Capitulum. 1.

CVm sederet Moyses iudicans populū Israel a mane ad uesperā. id uidens Ietro cognatus eiꝰ dixit: stulto labore cōsumeris: nec solus id poteris sustinere. Accipe ergo de oi plebe uiros sapientes & timētes deū. in qbus sit ueritas & qui oderit auaritiā. & ꝓstitue ex eis qui iudicēt populū oi tpe. & quicquid maius fuerit referant ad te. Cū ergo id Moyses egisset potentatus quicūq eadē moti rōne eoꝝ dñium inter subditos partiri sunt limitate circa administrationem: qd ita Clauasienses tangit. put alios cū adsint officiarii ducales ad regimen iustitie cultui & custodiā loci deputati quoꝝ actus uarii existūt. Nā regimen iurisdictioni & custodie pest. Iurisdictio aūt multipliciter exercē in iudicādo & exequēdo. Custodia ēt diuiditur. nā alia castri: alia reditū & obuētionū. Primo igitur adest capitaneus qui regimē ipm habet a principe: iuxta effectū nois quasi caput tenens: & ei incūbit ꝓuidere in his q potius in facto q iure ꝓsistūt. put gubernatores in multis aliis locis faciūt. eius aūt offīm in iuribus & decretis memorādis. aliisq locis diuersimode nuncupatur. nā in sabaudia & ptibus bayliuatus dicitur. In monteregali & uercellis gubernii. in ipporegia sancta Agata & Clauasio capitaneatus ut ꝑtet idem sum. tū. put ꝓstat ex multis. inde uicarius qui ēt castellanus: potestas & iudex uocatur in pluribus totam hās iurisdictionē pro pte aliis delegandā ut sequitur. castellanus ēt a castro denoiatus: cuius custodiā habet & ptēm in his q custodiā castri dūtaxat respiciūt & huic prima ps custodie pūet. Alia aūt clauario qui ita a clauē uocatur: iura fiscalia ꝓseruās & emoluméta dño spectātia exigens. Scriba insup ordinarius curie a scribendo dictus qui pro iustitia administrāda media est potissimū cū iurisdictio rite nō possit carente scriba exerceri. Caualerius postmodū ita dictus a delatiōe matie in signū officii: sed ꝓprio nōie regardiator uocatus: qñ eidem ꝓtinet delinq̄ntes accusare. hoc ideo regardiator cui p uicariū iurisdictio executiua cōmittit. familiares denique sic dicti: qñ uicario famulantur cum caualerio tam in accusationibus q executiōibus. Nuncii curie alibi relati: quia inter officiarios cōitatis ex salario & multis aliis computantur. Nec alio qui in regimine iurisdictione uel custodia clauasii regulariter interueniant comperiuntur. Quibus ita premissis restat priuilegium de eiusdem officialibus disponens principaliter memorandum tenoris huiusmodi.

¶Priuilegium officiales domini respiciens principaliter: quis in eo alia sint contenta. Capitulum. 2.

LVdouicus dux sabaudie chablay si &c. Vniuersis &c. q ex innata nobis mansuetudie quoscūq subditos nros ab illicitis oppressiōibus reddere cupimus alienos & iustitie ꝑsidio fauoribus ꝓsequi gratiosis. Cū igitur locus nr clauasii: dilectiq: fideles nri hoies & incole eiusdē positi nro reducti sunt sub dño fidelitatis integritate obsequendi & subuenīēdi ꝓptitudine ēt fincere dilectiōis affectū apud nos & inclitā domū nostrā clarnerint. & precipue comendati sint. Quo fit ut locum ipsum dictiōis nostre limitrophum: ipsosq fideles nostros fauoribus benignis & uberrimis atq felici regimine iugiter pertractari annelemus &c. Ex nostra certa scientia &c. pro nobis & nostris &c. prefatis hoibus & cōitati clauasii sueq posteritati &c. Damus dōamus largimurq & concedimus per presentes. Priuilegia. Capitula. & imunitates que sequūtur in uim priuilegiorum. franchisiarum. & libertatum effectualiter & in perpetuum obseruandas & obseruanda.

¶Primo q dicti hoies & cōitas ac dicta eoꝝ posteritas & ꝓsilū seu credētia eiusdē cōitatis aut ad hoc ꝓ ipm cōsiliū deputan ámodo in ꝑpetuū anno quolibet possint & ualeāt ac eis licitū sit eligere & noiare ad calculas albas & nigras dādas i ꝓsilio dicti loci pūte capitaneo nro si pūs esse uoluerit tres aut qūtuor doctores seu iurisperitos sufficiētes & idoneos nobis subditos. & hmōi electionē nobis seu ꝓsilio nro trāsmittere teneantur. quoꝝ electoꝝ ille q uidebitur & placuerit sine mora & difficultate acceptari & ꝓfirmari debeat per nos aut consilium nostrū ultramontes residens per lras patentes in uicariū nrum ipsius loci sub stipendiis solitis ꝓ clauariū nrū ipsius loci qui pro tpe fuerit soluēdis ut ꝓsuetū est. ita tū q quotiēscūq nos aut successores nros in patria nra ultramōtana adesse ꝓsonali ꝓtingerit a nobis aut nris confirmatiōnē hmōi obtinere teneantur. ¶Qui ꝓfirmatus solus hēat ꝑsse dcō offō uicariatus ꝓ anū integrū dūtaxat die sue adipiscēde possessionis hodiē. 3

B

4 ¶Nisi de consensu dicte cõitatis forsitan fuerit in anno sequenti per nos seu consilium nrm confirmatus.
5 ¶Valeatq; & ei licitũ sit & nõ alteri dicto anno oĩmodã iurisdictionẽ exercere & institiã minicuiq; mistrare.
6 ¶Cũ facultate ẽt famulos curie necessarios & expeditos eligẽdi & deputãdi p annũ tũ & nõ ultra ita tũ q; uicarius ipse teneatur in sindicatu pro hmõi officiariis: per eum eligendis substituendis & deputandis.
7 ¶Ne aũt fraus in electiõe intueniat. uolumus & ordinamus q; si confirmatus p nos aut ꝓfiliũ noluerit acceptare nouã fiat electio de q̃ttuor doctoribus iurisperitis quoꝝ quilibet uerisil fit contentus acceptare.
8 ¶Non intendimus etiam q; uicarius sic confirmatus posfit aliquẽ burgensem clauasfii constituere locũtenentem pro iustitia ministrãda: q; si fecerit gesta per talem locũtenentem non ualeant.
9 ¶Itẽ q; ipse uicarius necnõ clauarius & ceteri famuli curie qui iustitie pſunt & in futrũ perũt: ac officia exercebunt: quocũq; noie: ac q̃uis auctoritate pfulgentes teneãtur & debeãt anno quolibet in fine cuiuslibet anni tenere sindicatũ & cõparere: rndere q; & institie cõplemẽtũ subire q̃buscũq; de eis cõquerẽtibus ad cãm suoꝝ offiꝝ corã uicario futuro & duobus sindicatoribus eligẽdis p ipsam cõitatẽ seu ꝓfiliũ & credẽtiã eiusdẽ. cui qdẽ cõitati plenã & liberã auctoritatẽ ipartimur: ipsos duos sindicatores ex dicta credẽtia eligẽdi & deputandi q una cũ uicario futuro ꝓdicto oẽs alios officiarios ꝑmissos habeãt sindicare & institiã mistrare p tps modũ & formis q̃bus ac ꝑut & quẽadmodũ in ciuitate nra Ippoñ. i. silibus fieri solet: & cõitas ipsius loci Ippoñ. ex ꝓuentiõe priule. uel ꝓfuetu. q; ꝓstito de illis auctẽtico debite tabellioñto eisdẽ de cla. & sue posteritati ĩ ſili suba & effectu haꝝ serie ꝓcedimus & incõcusse obſuari uolumus circa tps modũ & formã ipsius sindicatus tũ q; i eodẽ sindi. posfit itereſſe capitaneus si itereſſe uoluerit nõ se itromittẽdo aliq̃liter de iurisdictione.
10 ¶Item quia interdũ officiarii circa captiones & captiuatiões delinquẽtium aut debitoꝝ ẽt in solutionibus i/ tratꝫ: exitui: expensaꝫ: & custodie carcerũ sunt imoderati. uolumus q; p ipsos officiarios nros dicti loci clauasfii quocũq; noie aut q̃uis auctoritate prefulgentes decretũ generalis reformatiõis nre dictiõis de incarcerationẽ: captiõe: intratis: exitibus: custodia: expensisq; carcerũ mentionẽ faciens in ipso loco clauasfii: hoibus incarcerandis ibidẽ inuiolabiliter ãmodo & in ppetuũ obſeruetur & obſeruari debeat: nec ultra & ꝑter hmõi decreti formã & dispositionem hoꝝ pretextu in ipso loco quis ad soluendum arctetur quocũq; abusu: q̃uis ue asserta consuetudine: ac aliis in contrarium allegãdis & facientibus quibuscũq; cessantibus & reiectis pena decreti iminente nobis irremissibiliter applicanda ſm tamen decretorum dispositionem.
11 ¶Item etiam quia parte dicte cõitatis nobis expositus fuit q; tertia pars regardariaꝝ q̃ in ipso loco fiunt nobis ptinet. alie uero due partes tm dicte cõitati q̃ acculatoribus spectãt ut fraudibus cõitatis & machinatiõibus quibuscũq; obuietur. uolumus & dicte cõitati concedimus q; cõitas ipsa seu consiliũ & credentia eiusdẽ ãmodo in antea posfit & ualeat eligere unum hoiem: v; alterum ex sindicis aut alium de credentia qui habeat & posfit itereſſe & asfistere uicario nro tpe quo sup ipsis regardariis decretare uoluerit & continget uel alias cõpositionem fieri sine cuius pũtia: aut saltem debita euocatione decretare uel cõponere nõ ualeat nec; deat idem uicarius sed ne fiat id expreſſe ꝓhibemus decernẽtes q; pro intereſſe nro iterfit in ꝓcuſione & publicatione taliũ decretationũ clauarius noster qui pro tpe fuerit. Et hoc intelligi uolumus in causis in q̃bus cõitas ptem habet. in aliis uero in quibus cõitas ex consuetudine uel ex priuilegio nullã partem habet. solus uicarius decretare teneatur: & ad hoc fit pns capitaneus si uoluerit non se intromittendo de iustitia ut supra.
12 ¶Item q̃n pluries contingit pro re minima & exigua iter partes litigare: & exinde laboribus & expẽsis frustrantur: & p litigioꝝ dispẽdia & auſractus deducũtur lites q; fiunt imortales & inimicitie generãtur. statuimus & uolumus q; quotienscũq; ãmodo in antea in ipso loco clauasfii contiget aliquos parẽtes: agnatos: cognatos uel affines usq; ad quintũ gradũ iclusiue & ultra. ascẽdentes uero recta linea usq; in infinitũ. inuicẽ pro re aliqua litigare. Vicarius & officiarii nri corã quibus cã fuerit mota oblata prius petitiõe ꝓtestata & soluta data teneãtur & debeãt oĩ modo posibili partes inducere ad cõpromittendũ & ad amicabilẽ cõpositionem deueniendũ: q; si ambe ptes facere noluerint: altera tũ requirente debeãt & posſint alterã ptem cõpellere: ꝑ narum impositionibus & aliis remediis ad cõpromittendũ & arbitros eligendũ ac cõpromiſſum ualidũ faciendum: quo cõpromiſſo duráte a ꝓsecutione iudiciali talis cã desiſtan & precipitatur arbitris q; cõpromiſſum debeant acceptare: quod quidem cõpromiſſum terminũ duoꝝ mensium non excedat: & partes quãto commodius poterit: oĩ cura & solicitudine infra tps cõpromisfi concordare seu diffinire: eorũq; arbitriũ uel laudum seu sententiã ꝓferre. Et si contingat cãm ipsam p uiã cõpromisfi terminari. arbitralis sententia ad debitum deducatur executionis effectũ: ac si per ordinariũ lata foret nisi tũ per alterã ipsaꝝ partium ad arbitriuꝫ boni uiri reduci peteretur: quo casu etiam si talis causa per arbitrium nõ foret sopita. dictus uicarius partibus iustitiã ministrare posfit & debeat ſm capitula dicti loci & eis deficientibus ſm iuris dispositionem & decretorum nostrorum.
13 ¶Per hãc aũt ꝓcessionẽ & largitionẽ aliis libertatibus: priuilegiis: & frãchisiis: ĩmunitatibus: & capitulis: statutis: bonisq; usibus: & ꝓfuctudibus dicte cõitatis hactenus ꝓcessis & p nos ꝓfirmatis in aliquo derogare nõ intendimus. sed potius illas & illa firma & ualida remãere uolumus: & q̃tũ opus est tenore pntiũ ꝓfirmamus.
14 ¶Volentes: & p expſſum iubentes q; dicti uicarius & alii officiarii nri oẽs & singuli in introitu suoꝝ offiꝝ: & anteq; ad illa admittatur: aut eis parere teneãtur debeant iurare & idonee cauere in manibus sindicoꝝ dicti loci clauasfii de bene & legaliter eorum officia exercendo neminẽ illoꝝ pretextu opprimẽdo sindicatũ

tenendo

tenẽdo frãchisiasq; priuilegia: statuta: bonos usus: & consuetudines dicti loci obſeruãdo & alia faciendo q̃ ĩ illis continentur. & tua hmõi officia exigunt: amore: fauore: timore: lucro: aut alio quouis inhonesto ſmoto
¶Capitaneus aũt deputãdus in manibus nris: uel unius ex ꝓfiliis nostris solitũ iuramentũ ꝓstare teneatur: nõ aũt iuret in manibus sindicoꝝ nisi consuetudo loci clauasfii aliter se habeat: quo casu iurare teneatur. Item p ꝑmissas ꝓcessiões iuribus & honoribus ꝑtinentibus capitaneo circa custodiã castri: derogare nõ intendimus: inhibentes tũ eidẽ capitaneo siue castellano & familiaribus suis ne de offo & iurisdictione uicarii se intromittant nisi statũ nrm & custodiã loci & castri ꝓcernãt. Q ue sic egimus &c. Mãdantes &c. put in eodẽ priuileg. sub die. 12. Junii. ãni. 1464. Restat modo ad ipsoꝝ officialiũ electionẽ: iuramentũ: admissionẽ: obligationẽ: ptãtem: ac sindicatũ: pro aliis supra nõ relatis ꝓcedendũ diuisim & ordinate ut fieri propositum est.

¶De capitaneo aliqua opportune referuntur. Capitulum. 3.

CApitaneus eligitur ab Illu. d. d. nro ĩmediate uir nobilis: strenuus: iustitia: prudentia: & probitate clarus: constituitur q; per annũ: & ultra ad beneplacitum eiusdem Illu. d. d. nostri sub salario ac lris opportunis prout in decre. lib. ii. sub rub. de bayliuis & castellanis &c. 1
¶Capitaneus habet salarium ab Illu. d. d. nro qui pro eodẽ solui alias & usq; ad annũ. 1496. ff. 1200. dã ipse capitaneus in clausio resideret. postea uero ꝑpter absentiã: recepit solum medietatem: ut in cõputis clauarii apparet: nec fuit anteq; dõium clauasfii mutaretur prout constat ex actis. 2
¶Capitaneus iurat offiũ in manibus dñi cancellarii sabaudie ad mentẽ ipsius decreti. & inde in manibus cõsulum cõitatis: quia constat de consuetudine & solito: per libros reformationũ locis p nos designatis in mo riali sup hoc facto. itaq; ꝓbatur ꝓditio priuilegii supra relati: & admittitur ad ipm offiũ alia cautione nõ ꝓstita cõitati: q̃uis ipm priuilegiũ de oibus officiariis indistincte loquatur: quia sic cauere non solet. Exhibet tũ lras sue constitutionis que registrantur apud cõitatem in dictis libris cum in ipsis lris habeat intereſſe. 3
¶Capitaneus tenetur in facto guerre ad cutã & custodiã castri loci q; subditoꝝ eidẽ cõmissoꝝ. Item ad exe cutiones iustitie si opus est ꝑpter oppositionẽ de facto & correctionẽ rebelliũ cũ ꝓte infungendi quibuscũq; & etiã aliis officiariis quia declaratur maior & supior loci sibi cõmissi cui: omnimoda principis auctoritate: exclusis ſm concernentibus iudiciariã ptãtem ut etiam in dicto priuilegio: cui capitaneo iterum mãdatur q̃te nus iniunctiões & sententias uicarii iuxta casuum exigentiã cõmittendas exequatur: put in decreto ibidem sequenti sub rub. de offo & potestate bayliuorum: quod ulterius magis expreſſe iniungit ex alio decreto sequẽti in eodem libro & sub rub. q; bayliui & castellani &c. 4
¶Capitaneus tenetur deputare locũtenentem idoneum Illu. d. pũtandum & per eum approbandũ: ut de in cõbentibus ipsi officio nihil omittatur: prout in alio decreto dicti libri sub rub. q; quilibet bayliuus &c. clausula incip. dũmodo eorum &c. 5
¶Capitaneus nõ est solitus tenere sindicatũ ꝓ se nec familiaꝝ ex dicto priuilegio ad id uideatur obnoxius.

¶De uicario & his que spectant ad eius officium. Capitulum. 4.

VIcarius olim castellanus: potestas: & iudex dictus est: nec distincta erant officia: iusdicentis & castellani: sed simul per eundẽ exercebãtur. & potius noie castellani q̃ alio utebãtur singuli ꝓut multa indicant iura. Et hoc ideo pro iusdicente petitũ fuit Marchioni montisferrati p cõitatẽ q; ex duobꝰ castellanis eligendis p eum cõitas posſet unũ rec pere: ut prima tangit recognitio marchioãlis supra relata. Perseuerauit ẽt castellanus in iusdicẽdo post dõium clauasfii mutatũ donec iurisdictio extitit uicario delegata insolidũ. ãno 1443. die. 20. nouẽbris. ut pstat priuilegio spãli. An uero id circa electionẽ ipsius iusdicẽ. postea seruatũ fuerit ante priuilegiũ ducale ipsius electiõis supra relatũ uel qualiter: alio modo ꝓcessum fit nõ hr in cõi: nec aliter apparet. Nunc aũt seruatur incõcusse forma ipsius priuilegii his modis. Primo p tres menses exitũ officii uicarii ꝓcedentes in plena credentia que si nõ alia cã fit solũ ad hoc: ꝓponũt ꝓsules electionẽ fiendã de uicario futuro & ibi p eos & credẽdarios multi noiantur. Tandẽ captis idoneoꝝ q̃ uerisil uellint onus assumere describũtur in libro reformationũ post eidẽ ꝓpositionẽ. & sup singulo hõr credẽdariosꝝ uota ad calculas albas & nigras. postea describũtur quattuor ex ipsis in circulo qui dicitur rota & trãsmittitur Illu. d. d. nro siue eius mag. ꝓfilio cũ opportunis lris ipsam electionẽ intimãnibus & unũ ex illis deputari requirẽtibus & supplicãtibus. 1
¶Vicarius cõiter una electiõe ꝓstituitur & accidit fere semp q; aliquis electoꝝ se admitti ꝑcurat. itaq; sepio prio instans offiũ obtinet. Q uod aũt dicitur in priuilegio si noluerit acceptare noua fiat electio nũq̃ euenisse cõstat quia ante electionẽ: aut sunt oblati aut requisiti ꝓmisserũt assumere. Et lre conceduntur p annũ dũtaxat. Hec enĩ ultra ꝓtenta in ipso priuilegio ꝓbatur tam per libros reformationum q̃ per alia documenta. 2
¶Et q̃n in facto ipsius electiõis agitur de magno cõmodo & incõmodo reipublici caute ꝓcedẽdũ est & imitandũ ꝓfiliũ q; ꝓtulit Moyſi cognatus eius cũ dixit accipe uiros sapiẽtes & timẽtes deũ in q̃bus sit ueritas & q̃ oderit auaritiã ut ꝓferẽ. Debet enĩ esse qui tali ꝓesse offiõ moribus & pũtia grauis: facũdus eloquiis: mãsuetudine gratus: iustitia cõpositus: doctrina ꝓditus: nemini blãdus: nocẽtibꝰ cũ aliquo tẽpamẽto bẽignitatis seuerꝫ

HARVARD LAW SCHOOL LIBRARY

Inno riis benignus oibus equus ad iracundiam tardus ad clementiam pronus in aduersis interritus in pspe ris cautus oibus pdesse uelle nemini nocere nullum opprimere acceptione psonaꝝ nō habere iniquos odi reicū bonis & doctis puersaris detractores fugere diligens esse castus sobrius pudicus incredulus fidelis affa bilis cautus in oibus & sup oia expertus. Nam cui similia cōmittuntur longa debet uitā suā pbatiōe monstra re. Id ēt percipitur a decre. ii. lib. sub rub. de qualitate & offō iudicū ordinariorꝝ. Verū exquo dici posset q̄ fa cilis est electio de idoneis sed postea uenire recusant ob exiguū salariū & modicas obuentiōes ipsius officii. Rūdetur q̄ idoneis lucra sufficiūt quia etiā aliunde multa habent cōmoda & pcursa multorꝝ & quatenus sa lariis defectu idonei totaliter recusant procurandū est penes Illu. d. q̄ merces labori & psone correspōdeat nec prouidere negabit de eo saltem q̄ retinet ex salario capitanei antea consueto: ut diximus. Et si totaliter necesse foret cōitatem aliquid contribuere utilius esset q̄ ignaros aut lucro solum uacantes admittere ex quo per annum tot occurrunt uicario negocia cōia & singularia q̄ sepe unicus actus donata in cōmodum duplicaret & econuerso retenta in triplum exponere cōpelleret ut nostris temporibus plurics accidit.

4 ℂ Vicarius die adeptiōis officii pōtat lras sui uicariatus in plena credentia ad ipm effectū puocata petens illarum obseruantiā. Quaꝝ copia requisita per cōitatem decretaq̄ p uicariū preteritum & registrari mādata in actis curie & cōitatis. Consules sedētes pro tribunali eidē uicario futuro deferunt iuramentū ad formā priuilegii supius memorati necnō primi statuti uoluminis p quod nōnulla addūtur eidem iuramēto p ipm uicarium ulterius obseruāda & hic successiue extracta hmōi sub tenore. Primo statuerūt & ordinauerūt q̄ castellani potestates seu iudices uel rectores clauasfii qui pro tpibus fuerint in clauasfio causa regiminis teneātur & debeāt qlibet in introitu sui regiminis iurare ad sancta dei euangelia saluare custodire & gubernare atq̄ defendere castrū. burgū & hoies clauasfii & oia eoꝝ iura & honores & bona & manutenere & attendere & seruare inuiolabiliter cōi & hoibus clauasfii oia eoꝝ pacta libertates regalias & honorātias & oia statuta & ordinamenta facta & faciēda p cōe clauasfii in posterū & oēs pcessiones factas dicto cōi & p. d. Manfredum marchionē salutiaꝝ gubernatorē montisferrati sine aliqua diminutiōe uel obuiatiōe & suū regimen facere suo tpe iuste & equaliter sine amore uel timore fm capitula. Quibus oibus additū est insup aliud statutū ibidem imediate positū in dicto uolu. ptinens alia in pcedentibus nō ita expsse memorata & sibi p cū adiplēda. hic sub his uerbis iserta. Itē q̄ ptās seu iudex uel rectores cōis clauasfii teneātur iurare q̄ faciēt rōnē cuilibet psone cōquerēti corā ipso de aliqua psona uel aliquibus psonis de clauasfio uel alibi demisi fuerit bāniti uel inimici cōis clauasfii & q̄ attēdet & obseruabit oia capitula seu ordinamēta uel statuta scripta in hoc libro & cū filia oia de quibus p siliarii uel maior pars ipsoꝝ fuerint in pcordia. Plura ulterius maxime puenientia addūtur ex decreto. ii. lib. sub rub. de iuro iudicū ordinariorꝝ ad quod poterit recurri ut magis in oibus satisfaciat.

5 ℂ Vicarius incōtinenti pstito iuro cauet in manibus dictoꝝ Cōsulū iuxta formā priuilegio supius descripto tradita. & inhibitū est credēdariis p statuta q̄ inferius memorātur ne pro aliquibus officiariis fideiubeant. Et ipsi q̄q̄ cōtrauentū appareat recessu tā nō fuit a pmissis statutis eptia rōne pfectis qui fideiussores hmōi ut plurimū sunt difficilis puentiōis & pterea agere uolētes in fiudicatu si quod restituendū uenit eo respectu celi stunt. Et ēt officiarii sub clipeo similiū fideiussoꝝ sepe iuratis cōtrauentibus excusantur q̄ p eosdē fideiussores quoꝝ respectu plures obmutescūt. ut ob id domesticis aduersentur. sed fortior adest causa credēdarii unanimes esse debēt cōtra officiarios delinquētes & sic cū pro eis fideiubent tractant postea de se exonerādo & recedunt a bono cōi quia in eodem subiecto contraria simul uniri nō possunt. prestitis igitur iuramēto & cautione premissis idem uicarius ad officii regimen nec aliter admittēdus est. ita dicto priuilegio suadente.

6 ℂ Vicarius habet totā iurisdictionē in clauasfio & posse. put ex dicto priuilegio sed principaliter ex alio sub his uerbis. Ludouicus dux sabaudie &c. Dilectis castellano iudici clauario clauasfie ceteris officiariis nris ad quos spectat seu ipsoꝝ locatenēbus &c. Tibi castellano pdicto districte inhibemus ne de qbuscūq̄ actibus iudicariis ulterius in eodē loco clauasfii supueniēnibus te qlibet intromittas nec tā bōpla cito durāte. quinimo illos cū ptibus ptendētibus remittas quos ēt p uos oēs & singulos ceteros officiarios nros remittimus citari & assignari uolumus corā uobis memorato iudice clauasfii cui attētius cōmittimus & mādamus q̄tenus de & sup ipsis qōnibus litibus & ptrouersiis uocatis euocandis plerti uocato & assistēte pnoiato clauario qui pro tpe fuerit in his q̄ ius fiscale nim pcernere poterit. opportune pudeatis audiatisq̄ examinetis cognoscatis ordinetisq̄ partibus celeris iustitie complementū ministretis qd & patuobis uidebitur eque & rationabiliter faciēdum sic q̄ nra & cuiuslibet alterius iura circa hec seruari uolumus illesa. Emoluēta uero ex pdēnationibus obuentionibusq̄ compositionibus & aliis actibus p uos iudicē pdictū decidendis puenientia. Tu clauarie p dicte uiriliter more debitoꝝ nroꝝ fiscaliū exigas de quibus nobis ide legittime teneberis computare. Has aūt lras nostras incōcusse seruari uolumus &c. Dat. 20. nouēbris. 1443. Amplius etiam ex decreto. ii. libri. sub rub. de qualitate & offō iudicum ordinariorum eidem uicario concessa est totalis iurisdictio ut prefertur.

7 ℂ Vicarius in introitu officii licentiā impārtitur consulibus & credendariis de pulsari faciendo credentiā qsq̄ cūq̄ illis uidetur expediens ac ēt cōgregādi electis credentie cū ipsis p sulibus pro consulēdo & puidēdo circa negocia cōitatis in quibus non agitur de interesse dñi & urgentia pro quibus generale consilium expectādum nō est aut euocādū nō uenit & hoc pe eius officii durante proot ex libris reformationum constat.

8 ℂ Vicarius non potest suū offiū regi facere per substitutū maxime per clauariū aut habentē aliud offiū nisi legittima

gittima causa impeditus aut absens a patria & put in decreto Caroli. ii. sub rub. nō possint iudices &c. Nec ēt eo casu aliquē burgensiem clauasfii substituere put in dicto priuilegio. solet igitur uices suas cōmittere hic & magis scolaꝝ qui ut plurimum forenses sunt ut in actis curie & cōitatis appareat. subsitum uero onerī & periculo ipsius uicarii surrogatur ut in decre. ii. lib. sub rub. de residentia & proprio tribunali cuiuslibet iudicum &c.

9 ℂ Vicarius tenetur facere continuam residentiam apud clauasfium ut in statuto uoluminis fol. r. nu. 4. hmōi tenoris. Item statutum est q̄ potestas seu iudex teneatur & debeat facere residentiā apud clauasfiū continuā usq̄ ad annū nouūmsi esset de uolūtate credētie uel maioris partis excepto q̄ possit stare quoli. et mense p tres dies & noctes extra clauasfium si ei fuerit opportunū sine licentia credētie & hoc intelligat si fuerit ptās uel iudex.

10 ℂ Vicarius non presumat participare in clauariatu quia idem inhibetur ex priuilegio speciali sub his uerbis. Ludouicus dux sabaudie &c. Item & quia cupiditas plerosq̄ ad illicita impellit. Ideo cupiditatibus ēt obuiare cupientes quibus iudices nostri cōmoueri forte possent rone emolumētoꝝ officii clauariatus de quo ipsa tractat supplicatio. uolumus dictisq̄ supplicationibus concedimus q̄ nullus iudex seu uicarius noster d. ci loci particeps de cetero sit neq̄ esse possit quouismodo neq̄ debeat in officio clauariatus predicto sub pena. 25. librarum fortium nobis applicandarum in priuilegio & supplicatione annexa. Dat. 24. Aprilis. 1445.

11 ℂ Vicarius habet. ff. 50. annualexabilu. d. d. nro manu eius clauarii & pro salario. Item & multa emolumenta respectu eiusdem officii tam ciuiliter q̄ criminaliter prout infra locis congruis memoratur & constat p acta curie. a cōitate uero nihil regulariter percipit nisi ex pātrocinio si quod prestari contingat uel qñq̄ pro beneme ritis prout libet cōitati & apparet in suis rationibus solutorū que sic memorantur ne cōitas aliquid tribuat nisi rationabiliter & uicarius se taliter gerat q̄ ab ipsa cōmunitate aliquid mereatur.

12 ℂ Vicarius aduocationis patrocinium prestare non audeat subditis sue iudicature nec munera recipiat preter esculenta & poculenta uictus quottidiani causa infra paucos dies consumenda prout in decre. ii. lib. r. sub rub. officium aduocationis &c. & in alio Caroli. ii. sub rub. de iudicibus ordinariis & eorum officio in quo etiam mandatur ut alias iudicaturas uel officium suo repugnans habere non possit.

13 ℂ Vicarius p firmari solet in ofō si utilis uidetur & pro eadem p firmatione ita puocatur credentia. & fit proposito p psules ut de electiōe supius ptinetur in uoto aūt credendariorꝝ habendo pcedendū est ad mentē statutū de quo in libro reformationū anni. 1503. nu. 8. sub his uerbis. Itē statutū & ordinatū fuit p dictos recapitulatores q̄ qñcūq̄ ptinget fieri sermonē in credētia de p firmatione aut remotiōe dñi tunc uicarii qui tunc adesse debeant aliculus credendariorꝝ aut alias eis p ferri in dicta credētia q̄ tunc idē. d. uicarius qui pro tunc adderit siue credēdarius de quo seu q̄bus ptinget sermonē fieri in dicta credētia debeat illico cedere a pātia tūc p sulū & credendariorum absentare q̄ adeo q̄ ad eius aures perueniri non possit quid de eis fit ordinatum & conclusum neq̄ ad dictam credentiam in qua sic de eis ordinabitur & concludetur redire donec & quousq̄ pars dictorum consulum & credendariorꝝ euocentur & repetantur & q̄ hi tales videlicet uicarius & credendarius nō admittātur nisi ad calculas albas & nigras seu rubeas put ptinget illas poni & ois nūerus unius pti sq̄ partis calculaꝝ inuicē & in totū sine ulla discrepātia pcordare & puenire inueniāturiuꝫ aut oēs albe aut nigre seu rubee & q̄tenus secus fiat hmōi electio seu p firmatio talis uicarii seu credēdarii pro nulla habeatur. Cū aūt oēs pcordāt in p firmatiōe uocato caplō seu castellano ad hec put in electiōe mādatur. tunc fiunt lre p cōitatem Illu. d. d. nro siue eius Mag. cōsilio qualē ipsa cōitas consentit eundē uicarii p firmari p anno futuro. qa ex dicti priuilegii forma cōitas habet solū consentire q̄ confirmetur put supra. Habitis aūt his opportunis sup eodem confirmatione exhibitisq̄ in credentia & registratis iteratur cautio quia p annum dūtaxat prestita in oibus put de prima admissione dictum est. & similiter impartitur licentiam pro credētia & electis congregandis de qua supra. Hec aūt confirmatio ultra bis successiue non procedit. qm uicarii per triēnium duntaxat in officio patiuntur iuxta q̄ dictorum librorum reformationum testimonio comprobatur.

14 ℂ Vicarius sindicatur in exitu officii nō obstāte dicto priuilegio disponēte q̄ ad id teneat. i fine cuiuslibet ānī & pbatur ex documēntis q̄ sunt in cōi. Forma aūt ipsius sindicatus hī ex statuto. ippor. de quo in eodem priuilegio. hmōi tenoris. Item statuerūt & ordinauerūt q̄ p tres ebdomadas ante fiuē anni & regiminis ptās qui p tpib⁹ fuerit in ciuitate pdicta. pcuratores ipsius ciuitatis fieri facere teneātur credentiā. ꝯ ū ilē in qua eligi debeat unus iurispitus uel ualens & pbus uir sindicator qui audiat & determinat sumarie simpliciter & de plano sola facti cuiuscūq̄ petitiōis & q̄relle qs dari cōtingat cōtra dām ptātē & ceteros de eius familia uerite inspecta ifra terminū institutū oēs dictas cās & q̄rellas qs fieri & moueri cōtingit cōtra ipsos dām ptātē & ceteros oēs de eius familia seu quēlibet eoꝝ ac unus sindicus & pcur. dicti cōis ac oium singulaꝝ psonaꝝ ciuitatis pdicte qui noie ipsius ciuitatis & alterius cuiuscūq̄ psone ppōere teneat corā dcō sindicatore oēs petitiones & q̄rellas qs facere uolent cōtra ipm. d. ptātē & alios quoscūq̄ de familia sua & ēt unus notarius idoneus & sufficiēs q̄ deas petitiones & q̄rellas ac ordinationes & snias exinde ferēdas teneat apud acta in scriptis redigere & dare copias opportunas supribus requirētiū. Cū dictis aūt sindicatori & sindico seu pcu. puideri dēat de eoꝝ remuneratiōe laboris ad ordinationē ipsoꝝ pcu. fm q̄ uisū cāe. Et ipsi sindicator & sindicꝰ seu pcu. & notarius sic electi nō possint eoꝝ offiū refutare sub pena priuatōis de credētia & p filio ciuitatis pdicte p toto illo anno. Quibus sic pactis. d. ptās qui tūc fuerit quindecim diebus ante exitū sui regiminis prima chridā faciat fieri in ciuitate pdicta & aliis locis districtus ibus iurisdictiōi ipsius ciuitatis suppositis ptinentē q̄ q̄libet psona que aliquid habere debuerit seu alī

petere uoluerit ab ipso.d.ptāte:eiusue iudicibus:ac militi & ceteris de eoꝝ familia sup his debeat hīe recursus ad illā pſonā quā idē.d.ptās ꝓ se & aliis de sua familia duxerit deputādū ꝓ eoꝝ debitis pſoluēdis:ipsamq; chirā infra octo dies inchoādos a die ipsius prie chride. Iterū in dictis locis fieri faciat bina uice ne de ea ignorātia ptendi possit & dictis tribus chridis ꝑcedēnbus octo diebus aū exitū regimis ipsiꝰ dñi ptātis & uiq; ad exitū dicti regimis q̄libet pſona q̄ aliquā q̄rellā uel aliā q̄cūq; petitionē simplicē facere uolet ptra ipsum.d.ptātē: ut eius iudices:militē uel alios de eius familia illā describi facere debeat sūmarie & simpliciꝰ ꝓmptus dicti notarii ad sindicatū electi ut die ꝓxie sequti exitū regimis ꝑdictoꝝ ipsas petitiōes & q̄rellas possit pūtari dicto sindicatori. Q ui qdē sindicator ipsa prima die sequēti exitū regimis ꝑdictoꝝ & aliis x. diebus sequēntibus bina uicibꝰ hora tertiaꝝ & uesperoꝝ qū pulsabitur cāpana sindicatus debeat in palatio cōis ciuitatis ꝑdicte ꝓ tribunali tendendo dicto sindico & ꝓcuratoribꝰ ac aliis oibus & singulis pſonis cōtra ipm.d.ptātē uel eius iudices seu militē & alios de eoꝝ familia aliq̄d petere uolētibus audientiā pſtare. Q uibus qdē diebus x. primis inchoādis ab ultima die finiti dicti regimis dicti.d.ptās eiusue iudices:collateralis seu miles & ceteri de eoꝝ familia corā dcto sindicatore dictis horis se debeāt pūtare ꝓ se uel eoꝝ legittimū ꝓcuratore ad rūdendū qbuscūq; conquerēntibus de eisdē. Et ipse.d.ptās pria die dictoꝝ x. dierū bonos & idoneos fideiussores debeat corā dicto sindicatore presentare ꝓ se dictisq; suis iudicibus:milite & ceteris de eoꝝ familia q̄ pro ipsis fideiubeāt & fatisdēt de iuri parēdo & iudicato seu ꝓcordato soluēdo ad opus oium & singuloꝝ q̄ cōtra eos aliquā petitionē fecerit seu q̄rellā durāte sindicatu ꝑdicto. Et dictus sindicator ꝑstito prius iuramēto in manibus ꝑdictoꝝ ꝓcuratoꝝ suū officiū bene & fideliꝰ exercebit:remoto quolibet inhonesto infra octo dies dictoꝝ x. dierū oēs & singulas cās & q̄rellas corā eo motas in ꝑdictis de qbus ipsi ptās:siue eius iudices miles uel familiares nō ꝓcordauerint cū q̄rellātibus debeat absoluēdo uel ꝓdēnādo terminare sūmarie. simpliciter & de plano ac sine strepitu & figura iudicii:sola facti ueritate inspecta:ac ēt quibuscūq; solēnitatibus iuris reiectis & eas contra dictos eoꝝ fideiussores infra alios duos ultios dies dictoꝝ x. dierū executiōi mādare ꝓut late fuerint:quibuscūq; oppositiōibus reclamatiōibus & exceptiōibus repulsis qbus executis uel nō dicti.d.ptās:iudices:miles & ceteri de eoꝝ familia recedere non possint de ciuitate ꝑdicta nisi prius perita & obtenta licētia a dicto ꝓcuratore in plena credentia:quā dicti ꝓcuratores tim lapsis dictis x. diebus ultis sindicatus ꝑdicti fieri facere teneāturine dicti ptās iudices miles & alii de eius familia defectu ipsius credētie remaneāt ipediti. Et ꝓmissa incūbentia dictis ptāti eiusue iudicibus militi & aliis de eoꝝ familia facere ac inuiolabili attendere & obseruare debeāt anteq̄ de ciuitate ꝑdicta recedant sub pena periurii & infamiendē q̄ statim ipso facto p dcm sindicatorē possint & debeāt ꝓdēnari ad ꝓpetuā rei memoriā. Et ulterius nullo tempore possint eligi nec recipi ad aliq̄ officiū ciuitatis ꝑdicte sed uelud periurii & infames semp teneātur expulsi ab oī honore & fauore ipsius ciuitatis & si forte de facto recedāt anteq̄ plenariā satisfactionē fecerint q̄rellātibus fm̄ formā ordinatiōis dicti sindicatoris in dānū aliquoꝝ ciuiū teneatur & debeat cōtas ciuitatis ꝑdicte in fauorē cuiuscūq; ciuis hoc requirētis mittere sufficiēte ambasciatā ꝑfato Illu.d.nfo ad ipetrādū ponitionē debitā ipsius ptātis uel aliqs quorūcūq; de eius familia qui a ciuitate ꝑdicta illicentiati recesserit: ut ꝑfertur ne eoꝝ delicta cū iactura aliquoꝝ ciuiū remaneāt impunita. Itē statuerūt & ordinauerūt mutādo & addendo sup statuto de sindicatu ptātis & eius familie posito in uolumine statutoꝝ ciuitatis ſppoſ.q incip. Itē statuerūt & ordinauerūt q̄ p tres ebdomadas ante finē anni & regimis ptātis &c. q̄ sup ipso statuto addit & addito habeatur ubi dr & dictus sindicator prestito prius iuramēto in manibus predictoꝝ ꝓcuratoꝝ suū officiū bene & fideliꝰ exercebit:remoto quolibet inhonesto infra octo dies dictoꝝ x. dierū oēs & singulas cās & q̄rellas &c. q̄ p xime dicti dies octo de quibus ut premittitur fit mentio in ipso statuto. ītelligātur & itelligi debeāt dies utiles:ultra quos dies utiles q̄libet possit q̄rellare & petere cōtra ptātē ſppoſ.q nūc est & p ribus fuerit eius ue iudicē & ceteros de eoꝝ familia. ¶ Adiicētes ibidē ipsi statuto ultra predictos octo dies utiles alios. 4. dies utiles sindicatori ad decidendū cās siue finias ꝓferendū: quos alii q̄tuor dies utiles ꝓut supra recitat ꝓ additis & adiunctis esse uoluerūt & ordinauerūt. Et ꝓstat de his p trāsumptū in cōi: sed est sciendū q̄ loco unici sindicatoris supra relati p ꝓcuratōris eligēdi deputātur ad id p credentia duo ex credendariis cū futuro uicario ad formā premissi priuilegii in hoc disponētis. Etiā declaratur qui sint dies utiles ꝓut in statuto de quo in libro reformationū anni. 1505. nu. 2. hmōi tenoris. Itē qa officiales clauasii uigore frāchisiaꝝ eiusdē loci tenētur suū sindicatū tenere qui qdem sindicatus ꝓp multas festiuitates occurrētes in longū deducitur siue ꝓlongat. Ideo statuerūt & ordinauerūt q̄ de cetero dicti officiales qui pro tpibus fuerint in fine dicti officii sui teneantur suū sindicatū tenere in quolibet die bina uicibꝰ hora tertiaꝝ & uesperoꝝ iuxta formā dictaꝝ frāchisiaꝝ: saluis & exceptis diebus dñicis & aliis festiuitatibus q̄ feriātur ex precepto. S. matris eccle. & sup hoc si opportunū fuerit licās expedientes obtinere ab Illu.d.d.nfo. Nunc restat de mō. ꝓcessu cāꝝ hmōi aliquid dicēdū: qui talis est. primo dātur queuis petitiōes in scriptis & iuxta ips q̄ supest dilatiōes breues & longiores ꝓceduntur ad rūdendū & alia q̄ expedient. Et lis ꝓtestatur data responsiōe uel nō: inde testū dicta si qui sunt recipiuntur sūmarie pōte parte & describūtur in regio causaꝝ postq; fit assignatio ad opponendū: ordinatur ēt si oportet interloquendo. Et successiue partibus affignatis ad ꝓponendū sua fiunt absolutoria uel ꝓdēnatoria que describūtur in regiꝰ nec expediuntur ꝓcessus ut plurimū fit q̄ executio sūmaria per detentionem pſonaꝝ & leuationem bonoruꝫ modo fiscali: ꝓut constat multis regiꝰ dicti sindicatus que sunt in cōi: presertim antiquioribus: qm̄ ab initio idem sindicatus in maiori fuit estimatione. Et habent sindicatores pro salario. ff. 6.

De castellano

¶ De castellano quedam necessarie memorantur. Capitulum. 5.

1 CAstellanus a capitaneo solet substitui talis cōditiōis q̄ uices suas ualeat admīstrare: & admittatur ꝑ Illu.d.d.nfm̄ut in decre. ii. lib. sub rub. q̄ quilibet bayliuus possit &c. Clau. incip. bayliuos aūt &c. iuramentum quoq; ꝑstat in manibus consulū cōtatis & seruatur i oibus ꝓut de capitaneo dictū est. Nec obstat aliud decretū ibidē ꝑcedēs sub rub. de bayliuis et castellanis: qm̄ refertur ad eos qui ofiū clauariatus ēt admīstrāt aut saltē emolumēta castroꝝ: & q̄uis cōtas in tangentibus collationē ipsius officii interesse non habeāt: tū ꝑ bono Illu.d.d.nīi reipub. & singulariū instare tenetur q̄ idonei admittāt: & ꝑsertī qui probi sint. Nā multa illi officio incūbunt pacē & cōmodū uniuersum cōcernētia oppositū uero si secus cōmittat q̄ ipi sūpserint pricipatū: gemet populus iuxta q̄ expiētia docet maxie ea rōne q̄ locus limitrophus est: ad quē plures alioꝝ dñoꝝ uarias de causis cōcurrūt q̄ & lucrū sepius: & q̄q; multa inferūt dānā: filī ad obuiādū isolentiis & grauaminibus q̄ incolis huius oppidi dieti inferūtur: maxie ꝑ marchiōales: ꝑ quoꝝ expediēti. puisiōe idē capitaneus & loco sui castellanus audictus deputātur sub salariis cōgruis: sed debitū minie facit sup qbus rectores cōtatis uigilēt & studeāt pdere. Nā priceps id & iacturas q̄s hoꝝ deffectu passi sumus ignorāt vī.

2 ¶ Castellanus residentiā continuā facere tenetur in castro illudq; fideliter custodire: & ad alia q̄ hīr in decreto. ii. lib. sub rub. de spāli officio. & residentia castellanoꝝ: & ī in respicientibus custodiā castri dūtaxat.

3 ¶ Castellanus cessiones iurium uel donationes a subditis suis ratione officii: v3 clauasiensibus non recipiat aut munera sub pena priuationis officii ac dupli iuris cessi & quadrupli munerum: prout alio decreto ibidem sequenti sub rubrica prohibētur omnibus bayliuis & castellanis &c.

4 ¶ Castellanus non est solitus tenere sindicatum prout supra de capitaneo dictum fuit.

¶ De clauario modica hic referenda. Capitulum. 6.

1 CLauarius ab Illu.d.d.nfo deputari solet p annum regulariter & ultra ad beneplacitū eiusdē. d. Verū p seuerāt in eodē offiō donec morte longo ipedimento uel alterius principi magis grati admissiōe repellitur seu cedit sponte ꝓut uidimus. Iuratq; in manibus consulū cōtatis pūtatis lris: & cauet in oibus ꝓut de uicario dictum est: nec aliter quis parere tenetur ad formā dicti priuilegii: sed etiam & cōtas excludantur ab eius electione. congruit tū ipsi cōtati instare apud principem ut nullum admittat lucri cupidum: nā aliter rapinas meditatur illius mens & fraudes labia ipsius loquuntur.

2 ¶ Clauarius sindicatur in oibus ꝓut supra de uicario ꝓtenditur: sed eiusdē clauarii sindicatus defertur usq; ad exitū sui officii: quis alii teneāt sindicatū: ea ratiōe q̄ plures ausi nō essent durāte offiō aliquid petere ne forte ad uindictam postea eisdē petentibus aduersaretur. & hoc ex solito ut probatur p acta dicti sindicatus: si aūt ipse clauarius quid indebite egit uel intentauit retrofluxis temporibus: prouisum est per uicarium qui eo habet iurisdictionem & oibus causis: aut p recursum habitū ad superiorem nō expectato sindicatu. Et sic de cetero fieri posset ne respectu dilationis eiusdem sindicatus ipsi clauario materia delinquendi preberetur.

¶ De scriba curie ciuilium & criminalium simul. Capitulum. 7.

1 SCriba curie olim a clauario deputabat: & seu ipsum clauariū exercebatur offiō q̄ annexū erat alio clauariatus: sed postea diuisum extitit & p se locatum p Illu.d.d.nfum ut in decreto. ii. lib. sub rub. de qualitate offiō & iuramento ipsoꝝ scribarum & alio precedēti sub rub. de scribis seu notariis curiaꝝ iudiciū &c.

2 ¶ Scriba iurat offiū in manibus cancellarii ducalis seu uicegerentis ut in premisso decreto de eius qualitate clausula incipiente cum assumentur.

3 ¶ Scriba presentat literas constitutionis uicario dūtaxat qui eas facit registrare ad ualiditatem actorum ut in gestis curie habetur.

4 ¶ Scriba recipit oia acta corā uicario: seu ad illius iurisdictionē spectātia: & tenetur cōparere ꝓtinue ad banchum iuris diebus nō feriatis ut in ꝓmisso decreto sub rub. de eius qualitate &c. clau. incip. ad quoꝝ &c. nec pōt alius admitti per uicariū ut in alio decre. ēt supius memorato sub rub. de scribis &c. clau. incip. & si forte.

5 ¶ Scriba tenet pſonalī offiū exercere nisi excusetur rōnabili cā & tūc substituti nō admittātur nisi p consilii & ducale & oneri ac piculo eiusdē scribeat in alio decre. dicti libri sub rub. q̄ scribe alias &c.

6 ¶ Scriba tenetur registrare causarū: nuncios: familiares & ceteros qui officia habent: & uersantur in curia prout in decreto lib. ii. sub rub. q̄ bayliui & castellani &c. clau. incip. & insuper &c.

7 ¶ Scriba munera non recipiat: nec aliis procuretur in alio decreto ibidem sub rub. officium aduocationis &c. clausula incipiente hectica scribis &c.

8 ¶ Scriba tenetur circa emolumenta scripturarum exigenda seruare statuta cōtatis & consuetudines antiqs remotis ab usibus: ut in priuilegio toti patrie concesso per Carolum primum anno. 1485. cap. 10.

9 ¶ Scriba nullum tenet sindicatum quia manet sub iurisdictione uicarii ad quem taxa ptinet scripturarum & ex eis questio oriatur prout contigit.

¶De caualerio curie nonulla plurimum attendenda. Capitulum.8.

1 CAualerius qui ēt regardiator uocatus est: eligitur a cōitate cui facultas ipsius electiōis p̄cessa est: aut saltem p̄firmata ex priuilegio spāli inferius ꝑpter diguiorem effectum relato ubi de gabella salis tractatur: cuius priuilegii uirtute: & p̄ceptor electiōis hmōi p̄fuerit idem caualerius alia plura exercere q̄ in ipso priuilegio nō hītur: itaq; uideatur obuiari posse q̄ talis facultas eligendi caualerium ex eodē priuilegio acquisita nō fuit tā respectu diuersi nois q̄ aliaꝝ eius actiōum in priuilegio nō expressoꝝ. Verum potius de regardiatore regardarias pro pte cōitatis hūte intelligi debet q̄ de ipso caualerio. Propterea rūdetur q̄ ex libris reformationū antiquis & gestis p habentes sufficientē notitiā ipsius priuilegii: hoc declaratur qa in eis nulla fit mentio de ipso caualerio: sed regardiator ubiq; uocat9 est in singulis in qbus eum nōiare ꝓtingit: vulgoq; caualerii nomē assumpsit: quo uero ad effectus officii ex eo qm̄ pluta gerit in eodē priuilegio nō relata dicim9 id multū fore dubiēs q̄dq; defectu talis priuilegii aut potestatis inualida nō redduntur gesta p eū ex quo dependunt a iurisdictōe uicarii: qui particulares actus sue iurisdictiōis delegat ipsi caualerio & ea in parte p eius ministro censetur ad executionē iustitie deputatus ꝑ̄ut infra in multis uberius declarat9 appet. Etiā addimus regardiatorē hūtē regardarias p pbus cōitatis ad incantū ut solet. & ipm caualeriū totaliter esse diuersos: nā idē regardiator emolumēta ipsaꝝ spectātia cōitati peipit: & ppea sic nūcupat: licēt caualerius inqrere & accusare teneā delinquētes: itaq; filī dictus est regardiator rōne effectus. Hoc ideo ab antiquis & priuilegio regardiator uocatur: a quo electiōis pmisse uires ꝑceduntnō obstāte q̄ nūc caualerius nōiet9.

2 ¶Caualerius nullā hz iurisdictionē nisi executiuā ultra pricipale officii de quo i dicto priuilegio q̄ delegat uicarius diuersimode ꝑ̄ut in sequtibus appet sub diuersis titulis ꝑ̄ut melius ꝓuenit: nā actus eiusdem caualerii: ut plurimum ab aliis dependunt. Verum quia eius officio incōbentia ardua sunt q̄nq;: & in illis caute ꝓcedendum est: presertim ex consequentia de eo & familiaribus nōnulla opportuna dicenda uidentur.

3 ¶Caualerius & filī familiares ut ista esse debēt uiri probi: audaces: solicīti: prudentes: & discretiūl enim ꝑ desset mens recta uicarii: administratorū; reipub. si ꝑpter malitiā uel inertiā ministroꝝ: sederetur sine qbus stulto labore p̄sumerētur: & subiacet potestas executiua ministris quo ad plura. Expediens est ꝑpterea q̄ sint in exequendo fideles. in circuendo locū uigiles. in explorādo maliuolos p̄spicaces. in capiendo intrepidi. i ducendo cauti in oībus suis actibus solo filicīuel statuti: aut p̄suetudinis: stipendio ꝑtenti. Et p̄sertim opus est q̄ discrete ꝑceant cōtra forenses. oībus licitis fauoribus amplectendos: nec adeo terrēdos pro debitis: aut leuibus delictis: & maxie his q̄ a iure cōi nō includūtur & a quoꝝ notitia uersilī sunt alieni. Quod ne gociando cū clauasiensibus se abstineant. si enim caualerius & familiares recti deputātur: cessant q̄plures a delictis: obseruātur mādata & cūcta ꝑceduntur in bonū. Ex oppositio hec & alia succedūt incōmoda. nā ipsi caualerius & familiares scādala nutriunt: cōpositiones clādestinas faciūt. Illu. D. alios officiarios: cōitatē & singulares decipiūt: pecunias & alias res metu extorquent: bonos infequūtur: pessimos sociātur: & tādem iustitia executoꝝ defectu peritubiq; nō est habitandū. Et qm̄ expti loquimur nōnulla in ꝓpositio addimus qa forte obicient aliqui electionē caualerii & familiariū de idoneis facilem: si electi offiū assumere & exeq̄uel lent. sed q̄ aut recusant: aut negligunt quia nihil secure pcipiunt. His ergo dicimus q̄ olim & intra decēniū nup elapsum ꝑmissa officia p idoneos mirabili affectu insequebātur: nec tunc maiora pcipiebant emolumēta q̄ nunc: quinimo modernis tpibus delinquentiū & litigantiū numerus maior est. & ꝑpterea ipsi caualerius & familiares lucraturi essent plus solito. Quod aut officia ipsa a multis recusantur euenit quia nōnulli ex credendariis ac plures alii ex potioribus exquisitis modis suos benuolos q̄tūcūq; faciorefos: aut miseratione: aut excusatiōe dignos esse ꝓtendunt. nil penitus iustitiā appetētes: sed solā iustitie similitudinē: plus nēpe curant de eoꝝ liberatiōe q̄ de interesse reipub. aut singulariū: ut aūt illos tueāturuariis mediis & incredibi li ꝑportunitate utuntur: qui utinā tam diligenter frna caritate corrigerent quos uident delinquentes: aut in precinctu uelle delinquere: sicut conātur illos a iustitia eximere: quia sic multi a multis malis retraherent: qui frena laxārur ad crimina: sed prohodolor nemo ꝑsuāde reipub. sed totā de malignitatis studet ingenio: oēs a rectitudine iustitie & a uia ueritatis declinauerūt: uicisim inutiles facti sunt. nō est qui rectitudinis bonū ꝑcuret: nō est usq; ad unū. Cupiunt solum iustitiā cōtra exteros nō contra se nec suos exerceri. Cum ꝑpterea ipsi caualerio & familiaribus aduersentur plures ubi totisuiribus fauendū esset: & sic nō utantur libere eoꝝ officiis: hinc uenit q̄ modica suscipiunt cōmoda ipoꝝ officioꝝ: que si totaliter non recusant saltem remissius agunt. Desistant igitur singuli a ꝑmissis & eisdem caualerio & familiaribus faueantur in his maxie in quibus fauore indigent: & sibimet ipsis fauores prestabunt ad iustitiā ꝑsequendā: qua pax & oē bonus procedit ut diximus: & eo mediante ifti caualerius & familiares copiosa lucra ꝑsequentur: qm̄ messis plurima: itaq; idonei comperientur. Si autem ipsorum caualerii & familiarium cura & bonum ut dici solet portamentum tale fuerit q̄ nemo aut pauci delinquant: & aliunde ex similibus parum consequantur: itaq; expediat cōiter eis aliquid elargiri: id congruum imo utile erit ad conseruationem huius uniuerse bonitatis: q̄d potius optandum est q̄ aliter: nec propter aliquam honestam retributionem cōmunitas grauaretur: sed cederet in maximum cōmodum: prout de uicario dictum est.

4 ¶Caualerius regulariter circa mutationem uicarii de nouo eligitur: aut ꝑfirmatur: facta ꝓpositione de eo per consules

per consules: auditis his qui aliqñ se offerunt: ac credendariis diuersos nōiantibus: & datis calculis p̄ticulariter sup quolibet ꝓposito: ex quibus hūs credendarios magis fauorabiles ꝑsentur ceteris admittuntq; p annū prestitis iuramento & cautione: quo exacto: utplm̄ ꝑfirmatur & seruatur in cit9: ac pstat ꝑ̄ut supra de uicario diximus inde ꝑseuerat in offiō dū bene facit. & q̄ infra annū de alio & simili modo rōnabili ꝑuideā.

5 ¶Caualerio nullū hz salariū ordiarie ut ꝑsentur: sz multa recipit lucra ꝑtextu officii ut infra locis ꝓpriis declarat9.

6 ¶Caualerius tenet sindicatum cum uicario cuius tempore officium exercuit: etiam q̄ procedat in eodem officio: & in omnibus prout supra de alijs expressum fuit.

¶De famulis & familiaribus curie. Capitulum.9.

1 FAmiliares curie a uicario eligūtur iuxta dispositionem priuilegii supra relati: uerūtū idē uicarius semp cōsueuit eos deputare qui credendariis existunt grati: propterea effectus huiusmodi electionis fere spectat ipsis credendariis quos decet procurare ut non admittantur nisi idonei sint: ut ꝑfertur.

2 ¶Familiares iurant officium in manibus consulum: promittuntq; & cauent ad mentem dicti priuilegiiq̄uis cautio ipsa ad opus uicarii qui pro eis tenetur potius q̄ cōitatis prestari soleat: quibus iuramento & cautiones prestitis ad officium ipsum admittuntur per tempus: & prout de caualerio dictum est.

3 ¶Familiares circa officium exercendum multum non distant a caualerio nisi q̄ illi sunt iferiores: eadem tamen potestate utuntur in pluribus.

4 ¶Familiares nihil habent certū; pro salario: sed prout laborant exigunt pro mercede ut de clauario supērius memoratur.

5 ¶Familiares tenent sindicatum cum uicario eos constituente iuxta q̄ habunde superius extitit declaratū.

¶Officiales obseruent q̄ hūt in prima recognitione marchionali supra relata & ꝑfirmata: & filī alij. Cap.10.

APprehendit uniuersum dūium/prima recognitio supra relata & confirmata p statutū de quo in uoluie fol.27.nu.390. sub his uerbis. Itē statutū & ordinatū est q̄ pacta ꝓuentiōes & remissiōes & oēs regalie & honorātie cōis clauasii facta & facte & habite: & narrata & narrate inter. D. Manfredū marchi. fal. & ꝑsules & sapientes cōis clauasii noie dicti cōis: firma & illibata ꝑmaneāt & incorrupta: & rata & firma habeātur & tenēantur perpetuo ita q̄ nullo modo uel ingenio donatiꝝ rem tuendi: absoluiuel in aliquo alio modo relaxari: diminui: uel mutari possint in toto uel in ꝑte. sed stent & ꝑmaneant perpetuo sicut facta fuerunt: & nūc sunt In sua firmitate & robore: & q̄ nullus castellanus: potestas: uel rector clauasii: p se uel p alium: possit ponere in ꝑsilio uel arengo publico uel priuato sub aliquo ingenio q̄ fiat cōtra ꝑdicta: uel aliquod ꝑdictoꝝ: & si ponetur in ꝑsilio uel arengo: ut supra incōtinēti sit cassus ab offiō & remotus: ita q̄ sine & ꝑdēnatiōes & ꝑcessus eius ab inde in antea nō ualeant nec teneant & sint nullius ualoris: & nulla ꝑsona teneatur eis obedire: sed ipsum re ab inde in antea nō ualeant nec teneant & sint nullius ualoris: & nulla ꝑsona teneatur eis obedire: sed ipsum re sistere eis. Et q̄ aliqua alia ꝑsona in aliquo offiō pub. uel priuato nō audeat debeat uel ꝑsumat arengare uel cōs

terendum fi rantur in capiter ut cauallerius & familiares cum durus quis ad parendum habetur. De quibus oi/ bus officialibus tang de mẽbris & partibus capitis uidimus' succes fiue. Reſtat itaq; modo ad cor reipublice trã ſeundum q; in ſenatoribus reſidere ꝓpoſitũ fuit: ubi enim gubernator nõ eſt populus corruet. Dicimus ꝓpter ea ſenatores ipſos a ſenio nocatos: & nomen officii eſſe. nã Romulus ꝑdita ciuitate q̃ ex noie ſuo Romã noca uit. centũ ex ſenioribus elegit: quos ꝓ filio oia ageret nã dicitur ne te pretereat narratio ſenioꝝ: & ab ipſis di/ ces intellectũ: ſalusq; ubi multa ꝓfilis quos ſenatores pp ſenectutẽ & patres ob cure ſimilitudinem appellauit: nota quoq; ipſoꝝ lis aureis ꝓſcribi iuſſit. Quare ꝓſcripti pfes ab oibus uocati fuerũt: alios eni ſapiẽtia: etate & affectu p̃no pcedebãt. Etiã apud Athenos Solon ꝓſtituit Ariopagitas a loci noie ſic dictos i qbus ꝓſiſteret to tius populi regimen: intra quos fuit Dionſius. Eoꝝ nãq; tatus honor extitit apud grecos ut reipublice duces nunq̃ procederent: nec egregium aliquid agerent quod inſtituti ſenes non inducerent: aut non approbarent: quia penes iſtos conſilioꝝ auctoritas erat & oium publice gerendorum. Merito igitur ſenatus cordi cõparaꝫ quoniam ſicut in eo eſt uita uigor: & regimen corporis naturalis: ſic a ſenatoribus habentur hec in republica ſi exiſtunt ſenes: uite probati: ueridici: & ſtabilitate ſolidi: de quibus nõnulla congrue dicenda uidentur.

¶ Quales eſſe debeant credendarii: q; ſolum idonei admittãtur: quid ſit ꝓfilium: & quod melius. Capi. 2.

QVi ad regiminis & conſilii officium tranſeũt etate maturos eſſe oportet: exquo magis apti negotiis ſa pientie ſunt: & ſepe cũ in exercitio corporis minus ualent: nã poſt ãnos. xl. intellectus roboratur: & me moria: induſtria: ingeniũq; uiget in ſenibus: tanditu eni diſcendũ eſt: q̃diu quis neſcit: & uiuit: nec ulli rei magis hec etas ꝑuenit q̃ ſcientie. ſenectus etiã eſt in bonis moribus dulcior. in ꝓfiliis utilior: ad reprimẽdas cupidita/ tes fortior: arma q; ſenectutis ſunt artes: unde ſenes plus agunt ꝓfilio: auctoritate: & prudẽtia: q̃ qui laborant: li/ berius ẽt ſenes loquũtur ueritatẽ: quia nõ adeo timidi: ſpertim cũ ſe cito morituros putant: & in ſenibus eſſe de bet id nolle quod pueri uoluerũt. Intelligendũ eſt ẽt de ſenectute quã ietro Moyſi ſuggeſit ad regendum po pulum cui dixit: accipe uiros quinq; genarios ut magis prudentie maturitatẽ q̃ corporis canitiẽ indicarent. & enim multi ſenes ſunt etate qui plus & ipſi iuuenes uideri poſſunt qñ in iuuẽilibus uerſantur deſideriis ma turos ꝓpterea dixit & nõ decrepitos qui nouerint auctoritatẽ ſue dignitatis augere: & grauitatẽ cũ manſuetudi ne offendere: nec dicitur corona dignitatis ſenectus: niſi q̃ in uiis iuſtitie cõperitur. Nõ tñ ſunt iuuenes ꝓpterea a conſilio excludẽdi: Romanoꝝ exẽplo qui Scipionẽ & alios plures: nõ tñ in ſenatores eligerunt uerũ oibus ante uigeſimũ etatis annũ ꝓfecerũt: dumodo cũ ſenibus uite ꝓbate exiſtant. preſtãtior enim exigitur dans cõſi lium q̃ qui petit: nec multos bene rexerit: ſi ratio nõ rexerit te ipm. Quis. n. aliũ utilẽ aliene cauſe putabit quẽ uidet inutilẽ eſſe ſue. & licet qñq; boni appareãt actus eius qui nequã eſt nõ iocũdabitur quis in bonis ſuis quia in nouiſſimo mãifeſtat malitiã ſuã. igitur expedit ſenatores eſſe a uitiis imaculatos: uirtutibus ꝓditos: moribꝫ cõprobatos: & ne ad placitũ conſulant aliquor: ſed ſm rei ueritatẽ ſup oĩa liberos: pauperes: nãq; & cupiditis multos ſubmittunt: unde cũ duo ultri corã ſenatu romano cõtenderẽt ut ad hiſpaniã mitterẽtur. ait idẽ Scipio neuter mihi placet: eo q; alter nihil habet alteri quia cupidus q̃uis diſſimilis: nihil ſatis eſt. Preterea ſenatores ſtabilitate ẽt ſolidi reqũtur. & hmõi ſunt: ueritatẽ amãtes. ſecus aũt qui ꝓponũt cõmodũ ꝓpriũ utilitati reipub. quia inſtabiles ſunt: eo qd uariãtur. put cõmoda q̃ ſequũtur. Et licet pauci ſint qui ꝓmiſſis ſuffragent cõdinõibus: ſufficiũt tñ nã dicitur eccle. 6. cõſiliarius ſit tibi unus de milleme: nec uerit ꝓterea ad alios recurredũ: qa ſeq̃. 37 oĩs cõſiliarius prodit conſiliũ: ſed eſt ꝓfiliarius in ſemet ipſo ab eo ſerua a iam nãprius facto q̃ ſit illius neceſ/ ſitas & qd ipſe in alio ſuo cogitabit ne forte dicat tibi bõa eſt uia tua: & ſtet ecõtrario uidere quid tibi euẽiat: mi tetur hoc ideo reſpublica nra alias maximas q̃ paucoꝝ conſilio acquieſcũt. & ſi numerus ſolitus nõ habeatur idoneoꝝ minuatur ab ea ad tot quot reperiuntur augeatur uero ad cõmunicãda & pãtenda conſilia uſq; ad centum ſi uellit prout ſeruatur in eiſdẽ maioribus in quibus negocia diſcu iuntur inter modicos & exequuntur niſi talia ſint q; toti populo uemãt particulariter intimãda: quare pro eis generale conſiliũ poſtea cõuocatur. De conſiliis aũt habẽdis eſt ſciendũ q; eſſe debent examinata & cu maturitate excuſſa. Conſiliuꝫ eni eſt motus uoluntatis faciendi uel nõ faciendi excogitata rõne: ſiue appetitus inquiſitionis de nobis utilibus habituſq; cõie cturatiuus opabiliũ ſm rõnẽ optimi. & bonus ꝓfiliarius eſt cui adeſt talis habitus prudentia rectus. Triplex aũt eſt capiendi conſilii deliberatio: ꝝ prima de honeſto tñ. ſecũda de utili. tertia de conflictu utriuſq;. Q̃ ſi du bitamus qñq; utrũ aliquid turpe ſit uel honeſtum: inde de duobus honeſtis: quod eſt honeſtius. Item de duo/ bus utilibus quod utilius eſt: & ſepe accidit pugna utilis & honeſtatis qua honeſtum utili preponendũ uenit: & bonum cõe proprio: & ſup oĩa q; eſt ad honorem dei. Igitur ad examinanda conſilia debet eſſe talis diſcuſſio deliberatiua cui obſtant feſtinatio & ira. Nã deliberãdum eſt diu quicquid ſtatuendum eſt ſemel: nec ab emu lo conſilium capias. Et ſi prudens eſſe cupis q̃ contingere poſſunt aio tuo cuncta proſpice nil tibi ſubitum ſit: ſed totum ante proſpicias. prudentis enim minime eſt dicere: non putaui: quia prudens ſuſpicatur: dubitat: ꝓ uidet: & cauet. Cumq; initia inueniẽtur extima cogitat. Nunc ueniendum eſt ad magis particularia dictoꝝ ſena torum: quos vulgus credendarios: & ſtatura ſimiliter nocant: ac credentiã pro ſenatu quod & nos ſequi opor tet ut uideatur qualis ſit credentie reformatio: quid in illa ſeruari debeat: & ad que credendarii in ghẽ tenean tur. poſtea de aliis tãgẽtibus officiales ipſius credẽtie: hẽbitur rõnõuulla prius adiiciẽtes q̃ iſtis oino ꝓuiſũ.

De credentia

¶ De credentia ſeu conſilio publice tenendo. Capitulum. 3.

POpulum uniuerſum credentiã ab initio ꝓſtituiſſe opinamur. ex ceſſione ſupioris: quia de hoc nõ cõſtat. 1
Circa uero illius reformationẽ ſtatutũ eſt ãno. 1469. put in quaterno paruo ſupra relato. ſtatuto. 7. hmõi tenoris. ité quia hõeſtũ eſt & iuridicũ: q; qui ſentit de onere debeat ſentire de honore: & ad hoc q; quilibet bo/ nus burgẽſis poſſit eſſe pro eius rata in credẽtia & uidere quo iura & bona cõitatis gubernãtur quia plus uidẽt oculi q̃ oculus: ordinatũ fuit q; de cetero in uigilia natiuitatis dñi nri ieſu xpi ſeu per duos dies uel tres ante fiat credentia more ſolito & reducatur ipſa credentia pro anno ſequẽti. put infra in qua eligãtur ad breuia & mo/ re ſolito ſex recapitulatores q̃ electiõe ſic facta ipſi recapitulatores ſic electi incõtinenti euocentur & iuxta ſuſci piant a dãis officialibus ſeu iuxtat in maibus ipſoꝝ officiatioꝝ iuxta ꝓfuerũt: nec poſſint refutare ipſi electi ac/ ceptare ſub pena. x. librarũ aplicãda more regardat. pro quolibet q; ipſi bene & fideliter reformabũt & eligẽt idoneores remotis: amore: timore: odio: fauore & quolibet inhoneſto: ad hoc ut locus iſte bene gubernetur & regatur ad honorẽ & ſtatũ Illu. d. d. nri & reſpub. augeatur: quã electionẽ ipſi recapitulatores facere teneantur illico anteq̃ recedant de camera cõis & anteq̃ uemine aloquatur. & deinde in ipſa credentia referant: ꝝ in hunc modũ qui ſequitur. Quod oi anno renouetur & remoueatur quarta pars credentie. ꝝ noue. ſcilicet tres de maioribus: tres de mediocribus. & tres de minoribus: & ipſi credendarii remoti nõ poſſint eſſe de creden/ tia anno ſequenti dũtaxat loco quoꝝ eligatur. poſtẽ recapitulatores alij nouem: ꝝ tres de maioribꝫ. tres de mediocribus. & tres de minoribus. Et ſi eoꝝ ꝓſcientia eis uideretur q; deberent remoueri plus q̃. 9. q; poſſint remouere ad placitũ ipſoꝝ habita ꝓſideratiõe ad uirtutes eligendoꝝ nõ obſtãte q; alias nõ fuerint de credẽtia dũmodo ſint burgenſes & habit uerint in clauaſtio annis. 15. Et qui libet burgẽſis poſſit cogi ad itrandum cre/ dentiã poſt q̃ fuerit electus: ẽt ſi nõ uellet eſſe de credentia: dũmodo ſteterit ut ſupra. Cũ uero ipſe ſucceſſus res in eodẽ ſtatu minime patiãtur: ꝓuenienter eodẽ ſtatuto ꝑmiſſo: multa reſtant pro ſolito referenda. nã aliter in aliquibus & alia in his obſeruãtur. prio eni credentia ꝓuocat in uigilia S. Thome apoſtoli in qua recapitula/ tores eligũtur & iurant ut in ipſo ſtatuto. ſed differẽt ipſam reformationẽ ad ultimã decẽbris: poſt ſubaſtationes factas de redditibus cõitatis infra quod ꝑs hãt meditari quid ſint acturi ꝓ bono reipub. Et tunc in palatio cõis ꝓgregati uocant ꝓſules offõ functos hoc diſcuſſo: ac ſcriba nouiter electũ qui liſtã exhibet credẽdarioꝝ. eiuſdẽ anni. ex liſta illoq; particulariter legit: & pro ſingulo hũr uota ipſoꝝ recapitulatoꝝ ad calculas albas & nigras qui aũt nõ admittunt ex liſta caſſantur: q; ẽt de ipſis recapitulatoribus intelligitur: & fit put de aliis poſtea iter quinq; & ſepius uſum eſt ex eis aliquos fuiſſe repulſos. Cũ uero aliq; eoſdem recapitulatores pariter fauorabi/ les hãt ſuſcipiũtur ipſoꝝ ꝓſulũ uota. & ſi put ab eis determinatur. ſi ẽt ptarii exiſtũt: talis ptãs defertur ad cõ/ ſules nouos eo mõ qui ad hoc ſolu euocantur: & q; eius etiã nõ ꝓcordentmihil hĩ pro fctõ & admittitur ſi eſt credendarius repellitur: q; ſi nõ eſt. facta igitur tali diſcuſſiõe: q; a deficiũt aliqui ad ſolitũ numerũ exquo deſun cti recuſantes abſentes aut nõ idonei: tunc ſuſcipit recapitulatorũ dignior unũ ꝓponens nouum. & ꝓceditur ſuc ceſſiue donec hĩ ſufficiens nũerus: exigendo uota a ſingulis. put ſupra: q; dã lõge melius q̃ ꝑuerba. Nam uerita odium parit. & multotiens requiſiti ueritas ſimulate proponũt uel admittũt q; in calculis iuſte negãt facta: hoc ideo ipſa reformatiõe dictus ſcriba in craſtinũ ꝓnuncios intimat admiſſis ut cõpareant iuraturi: quib in credendarios ſunt electi. Ea autem remotio credendariorum a ſtatuto relata debuit ꝓ aliquos ambitioſos & minime idoneos promoueri quia nõ ꝑſtat de illius effectu: cum uix haberi poſſint idonei nõ repellendi. Cetera nero eiuſdẽ ſtatuti obſeruata fuerũt cũ aliis ꝓnos deductis ut ꝓ docuũta libroꝝ reformationũ & notoriũ cõprobatur.
¶ Reformata credentia ut prefertur nunq̃ poteſt congregari niſi iterũ ſit uicarius loco pricipis uel locũtenens 2
q; ad ſolitum eſt & inhibitum in ꝓfirmatiõe ſpeciali imunitatum & ſtatutoꝝ cõitatis anno. 1435. die. 8. februa. ſub his uerbis. Hoc tñ adicientes q; in quibuſcunq; credentiis in ipſo burgo de cetero tenendis uocari debeãt & intereſſe: caſtellanus & iudex uſ dicti burgi ſeu alter eorundem ipſorum ue locatenentes ibidem reſidentes. Quare uicarius ſeu locũtenens in eiſdem credentiis poſtmodum interuenit ut in actis illarum apparet.
¶ Conuocatur aũt ipſa credentia ut eam iurent credendarii: prout in alio ſtatuto dicti q̃terni ibidem imediate 3
ſequenti. nu. 8. & hmõi tenoris. Item ordinatũ fuit q; in craſtinũ circõciſionis dñi ꝓuocetur credentia ad ſonũ campane more ſolito in qua citentur oẽs credendarii reformati & nouiter electi qui iurare debẽt in manib; dñoꝝ officiatiorũ qui pro tpibus fuerint bene & fideli cõſulere: & quodcũq; q; fiet & dicetur in credentia non reuellare. ſed ſecretum tenere & cõmodum cõitatis proprio penitus derelicto procurare nec ipſi ſic electi poſ/ ſint renuere acceptare officia & eſſe de credentia ſub pena librarũ. x. pro ſingulo cõtrafaciente predictis i toto uel in pte. & hoc ultra penã iuris aplicãda prout ſupra. Quo iuſo eiſdem credendariis nouiter electis preſtito: teneatur ipſa noua credentia illico eligere ad breuia iuxta conſuetum: ſcribã: extimatores: & alios of ficiales cõis. Verũ alĩ circa ipſos officiales ſeruatur: q; ipſorũ electio fit ante reformationem credentie ſupius memoratã: & in dicta uigilia S. Tho. put ſeriꝰ loco magis cõuenienti declaratur: Etiã ipſi credendarii poſt annũ. 1513. iurauerũt & iurant ipſam credentiã ſub forma ampliori q̃ annuati replicatur & deſcribitur prout in libris reformatio ſub prio die Ianuarii nõ ſeriato: & preſertim de ueniendo qñcunq; credentia conuocatur.
¶ Qui uero retroactis ꝑpibus magis q̃ nunc multi nõ idonei procurabant ſe admitti in credendarios id inhi 4
bitum fuit ex alio ſtatuto ibidem in dicto quaterno. nu. x. exiſtente prout ſequitur. Item ad euitãdum pratica

& machinationes que in similibus possent fieri: statutū fuit q̄ nullus recapitulator seu credendarius uel alia p̄sona ēt que non fuerit de credentia possit nec debeat cū aliquo practicare de intrando in ipsa credentia nec i alī quo officio: nec aliquā praticam facere cum aliquo sed teneātur eligere iuxta eorum conscientiam nō participato cū aliquo de premissis. Et hoc sub pena piurii & ulterius solidoꝝ. 60. cōmuniter & applicandoꝝ: put supra per ipsos recapitulatores & quasuis alias p̄sonas praticantes de intrando uel offīo habendo in dicta credentia: & tam p̄ eos qui erunt de credentia q̄ per alios qui non erunt de credentia cum quibus fuerit praticatū teneātur q̄: ipsi recapitulatores notificare & reuellare sic praticantes in publica credentia sub eandem penam.

¶ Preterea p̄suerint cōsules & eoꝝ electi alias sapientes uocati de quibus infra opportune dicetur cās in credentia p̄ponēdas & tāgentes interesse cōitatis prius inter se discuttere ad meliorē & facilioꝝ illaꝝ expeditionē: & q̄q̄ ipsam credentiā diferre bono respectu. Quare statutū fuit: put in uolu. fol. 16. nu. 178 sub his uerbis. Item ordinatum est q̄ potestas seu consules non possint nec debeant facere pulsari credentiā nec christiani sine uoluntate sex sapientum uel maioris partis qui essent in terra: Et aliter facta quod ordinatū fuerit in ipsa non ualeat nec teneat ipso iure q̄ regulariter obseruatur.

¶ De negociis in credētia tractādis: discutiēdis: & p̄cludēdis: ac q̄liter ordiate: ac aliis hmōi capitulādis. Ca. 4.

1 COram extraneo ne facias consiliū nescis enī quid pariet. Nō oī homini cor tuuꝝ manifestes ne forte inferat tibi gratiā falsam & cōuiciet tibi: put hī eccle. 8. Igitur statutū appet i libro reformationū ān. 1500. nu. 4. tenoris hmōi. Itē sepe nūero celebratur credētia ab aliquibus nō uerentibus p̄palantur q̄ in illa dūr ppo nuntur & tractātur in maximū dānū cōitatis seu aliquoꝝ in particulari. Ideo ad hoc puidendū statuerūt & ordinauerunt q̄ modo in antea factis & auditis q̄rellis: qui nō fuerit electus de credētia illico & incōtinenti a dicto palatio seu aula recedere debeat: & unus ex nūciis manere debeat ad hostiū scalē: & uetare ne quis intret sine licentia credentie. & hoc sub pena solidoꝝ. x. pro quolibet & qualibet uice: Et consules qui pro tpe fuerint teneātur & debeant notificare imediate post q̄rellas qui nō est de credentia recedati: & hoc durāte credētia. Et si dictus propalans a casu sit de credentia: tunc & eo casu reputetur periurus & incurrat pena florenoꝝ. x. applicandi: ut supra: & ulterius priuetur de credentia per triēnium.

1 ¶ Audi tacens & pro reuerētia accedet tibi bōa gratia: si bis interrogatus fueris habeat caput rūsum tuū: i multis esto q̄si inscius: & audi tacens simul & q̄rens: in medio magnatoꝝ loq nō p̄sumas: & ubi sunt senes nō multum loquaris. sic enī mādatur eccle. 32. Hoc ideo ad cōpescendā multoꝝ temeritatē qui secus faciūt: hī statutū in uolu. fol. 16. nu. 224. sub his uerbis. Itē statutū est q̄ nullus debeat arrengare in credentia nisi de eo qd potestas uel iudex posuerit in credentia uel fedendo: nec dū aliquis alius fuerit in pedem nec nisi semel sup eodē fōō prout ēt in alio statuto anni. 1514. de quo in libro reformationū. nu. 8. Et si quis contrafecerit imediate soluat grossos tres pro qualibet uice applicandos pro terna parte Illu. d. d. nro Duci & pro aliis repationi hospitalis S. Joānis bapt̄e absq̄ ulteriori declaratione aut gratia exigendos per dictos consules ut supra.

3 ¶ Sicut carbones ad pruinas & lingua ad ignē. sic homo iracūdus fulcitat rixas: put hī prouerbioꝝ. 26. statuit p̄terea cōitas anno. 1490. ut in libro reformationū statuto. 3. sup hoc: vī. Itē ad euitādū rixas & discordias q̄ sepe mjnimis uerbis oriuntur in p̄ponēdo & p̄cludēdo bonū cōitatis. statuimus & ordinamus q̄ nullus credēdarius tā in credentia q̄ extra respectu p̄positoꝝ in credentia audeat neq; p̄sumat minuā iferre alicui uerbo nec signis sub pēa flor. x. fabaudie pro quolibet & q̄libet uice & p̄ quēlibet minuantē: q̄ pena applicetur pro dimidia Illu. d. d. nro fabaudie duci & pro alia dimidia iniuriā patienti: soluenda infra octo dies ad plus.

4 ¶ Contradictiones cōprimit fors prouer. 18. ad cuius similitudinē antiq nostri cōsueuerunt oia p̄sulenda in quibus fieret oppositio decidere ad calculas albas & nigras & satis melius q̄ nūc succedebat prout in libris reformationū appet. Id̄ seruatur a singulis apud quos dūm in pluralitate p̄sistunt de Venetis & hmōi: & ēt in his in quibus nulla fit oppositio ad dubia remouenda sup quibus debet dari calcule aut nō. Quare cōitas nīa id fieri statuit prout in uolu. fol. 54. ita. 589. p̄ hec uerba. Item statuerūt & ordinauerūt q̄ oēs & singuli partiti qui fient in credentia cōis clauasii p̄ castellanū seu p̄ iudicem uel p̄sules uel clauariū cōis clauasii uel alias p̄sona fiant & fieri debeant ad fabas albas & nigras uel tabulas. & si aliter facti fuerint nō ualeant neq; teneant ipso iure: Et hoc facere teneantur & fieri facere cōsules sub pena sacramenti: qui partiti legātur in credentia. & q̄ partiq aliqui fieri nō debeant nisi sup propōsita uel propōsitis dicti dūi castellani uel consulum dicti cōis: & ipse prepositi scribātur & exponantur in credentia & aliter non ualeāt nec q̄ factum fuerit. Et mādatur ulterius prout in alio statu. o ibidem. & dicto fol. nu. 595. q̄ aliquis credendarius qui uenerit ad credentiā non debeat de ipsa credentia exire donec omnes partiti facti fuerint sine licentia consulum & clauarii in bāno soli. 5. quod bānum dicti consules excuti debeant sub debito sacramenti.

1 ¶ Non potest uicarius contra ordinationes credentie aliquid attentare nec similiter credendarii id p̄sūmāt. primo enī hī statuū in uolu. fol. 1. nu. 3. hmōi tenoris. Item statuerūt & ordinauerūt q̄ p̄tās seu iudex nō possit nec debeat id quod ordinatū fuerit p̄ credendarios uel maiorem partem postponere in credentia nec mutare q̄ primitus factū fuerit & si cōtrafecerit nō ualeat quod ultimo factū fuerit. Item & aliud in libro reformationum. 1503. nu. 3. sub his uerbis. Item statuerūt & ordinauerunt q̄ nullus credendarioꝝ dicte cōitatis audeat nec p̄sumat

nec p̄sumat: neq; possit postq̄ aliquid ordinatum fuerit in dicta credentia hmōi ordinationem infringere neq; contra ipsam aloqui seu opponere sub pena solidoꝝ. 25. imperialium pro singulo & quilibet uice qua contrafactum fuerit & priuationis a credentia per annos duos tunc sequentes.

¶ Pluribus ignorātia fauet. ad cuius exclusionē utq; singula p̄cedāt in melius opportune quo ad credendarios p̄uisum est per statutū de quo in libro reformationū. 1459. fol. 35. & nu. 9. tenoris infrascripti. Itē ordinauerūt & statuerūt q̄ singula die q̄cūq; accidet facere credendarium ordinarius cōs: anteq̄ aliquid p̄ponatur uel deliberetur sup q̄rellis: nec fiant ipse q̄relle si que fieri p̄tingant p̄ aliquas p̄sonas & anteq̄ aliquid in consilio p̄ponatur p̄ consules qui pro tpe fuerint legere debeat tria capitula ex capitulis cōitatis: sequēdo seriatim: ut de tenore ipsoꝝ capitulorum esse possint audientes informati.

¶ De credendariis & aliis contrauenientibus bono cōmuni puniendis. Capitulum. 5.

NOn sic inflectere sensus humanos edicta ualent q̄ uita regentis. Ne igitur credendarii ceteris materiā prebeant delinquendi ex p̄trauentiōe statutoꝝ & aliorꝝ q̄ fieri publice sunt decreta eis pene infrascripte rōnabilī cōmittātur: put in statuto lib. refor. 1459. fol. 35. & nu. 12. put sequitur. Itē quia unū ex his q̄ nos docet prudēcia est futuris puidere: cū pulla soleāt ledere tella minus. Animaduertes hactenus plerosq; fuisse & idies esse qui statutis: frāchisiis: libertatibus: & p̄suetudinibus burgi clauasii obuiare & p̄trauenire studuerūt & in dies student: necnō credendarioꝝ supradictoꝝ loci ordinibus cōtradicere & ut illos reuocent ipsiq; cōtrafiat p̄curare & q̄ aliqñ ēt credēdarios tāgit nō memores iuramēti p̄ eos p̄stiti & honoris cōitatis ac credētie ejusdē loci ex q̄bus multa sopinata mala p̄cedūt & sequūtur. Hoc ideo p̄missis scādalis & male gestis puidere curātes statuerūt & ordinauerūt q̄ si q̄s de cetero statuti: frāchisiis: p̄suetudinibus: aut ordibus q̄ūlibet factis p̄ credentiā & sapiētes dicti loci se opposuerint: aut cōtradixerit & infringere tēptauerit aliquo mō directe uel p̄ indirectū uel p̄ aliquā submissam p̄sonā uel aliquo quouis q̄sito colore si fuerit ex credēdariis loci seu aliter ex officialibus dicte cōitatis p̄natus sit & esse intelligatur ipso iure & facto a dicta credētia & ab offīo in quo fuerit positus & electus p̄ anos. x. tūc p̄xie futuros: q̄bus durātibus nō possit aliquod offīū in cōi exercere. Et si q̄s p̄ posuerit uel aliter p̄curauerit talē priuatū reintrui: intelligatur eādē pena incurrisse. si uero nō habuerit offīm: nō possit sibi esse de credētia p̄ quinquēniū nec aliqd offīū hre. Quare penaꝝ: sic incurrisse teneātur p̄sules q̄ pro tribus fuerint inhibere ne ueniat in locū credētie: nec offīū exerceat ēt quod habet sub pena ducato. x. applicāda p̄ mediate Illu. d. d. & p̄ alia pte dicte cōitatī. Et si talis priuatus ut supra desistere noluerit agētes pro cōitate teneātur iplorare brachiū officialiū clauasii: qui dictos p̄tēptores expellāt a credētia & offīo put supra Et si tales priuati ut supra adhuc fuerint p̄tinaces: uolendo contra inhibitionē eis factā uenire in credētia uel offīū exercere incurrant pena ducatoꝝ. 25. q̄libet uice qua contrafacient applicāda ut supra. Et hoc fi accusatus uel accusati fuerit per consules & sapientes qui pro tpe fuerint: siue per maiorem partem ipsoꝝ. Quod q̄dem statutū seu capitulū ordinauerunt inuiolabiliter obseruari uigore potestatis eisdem attribute.

¶ Non decet alios cōtrauentores p̄missoꝝ a penis esse imunes: dre additū fuit: put i libro refor. hī ano. 1514. statuto. 9. & sequitur. Item statuerūt q̄ capitulū conditū de ano. 1459. die. 11. Ianuarii. de quo in lib. refor. fol. 35 disponens circa credendarios cōtrauenientes capitulis: ordinibus & frāchisiis cōitatis obseruetur ad ungnē demptis illis uerbis & sapientes nisi ipsos sapientes aliquid disposuisse de uolūtate totius credentie constabit Addentes ipsi statuto ex quo non loquitur nisi de credendariis q̄ ceteri oēs clauasii uel in finibus habitantes qui ipsis statutis: frāchisiis: libertatibus: consuetudinibus: ordinibusq; cōitatis & aliis per cōitate; approbatis & p̄maxie circa frāchisiā sub rub. de q̄stionibus determinādis per uicinos q̄ūlibet per se uel alios directe uel per indirectū quia non solet a sententiis electoꝝ rōne ipsius frāchisie reclamari nisi ad credentiā contra ire uel attemptare p̄sumpserint: & requisiti ut a p̄trauentione cepta desistant recusauerint ipso facto oibus immunitatibus ipsius cōitatis priuenter & uniformiter habeātur. Et si quis credendarius contra hmōi priuationes legitime factas aliquid attemptauerit penam statuti superius relati eo facto incurrat.

¶ Conuenit credendariis: cōe bonū tonsuribꝰ procurare aduersus officiarios dñi & debitores cōitatis non satisfacientes in his ad q̄ teneuntur: p̄terea ne ipsi credendarii habeāt desistere ob scīm p̄ncipium inhibetur put in statuto libri refor. 1487. fol. 232. nu. 3. sub his uerbis. Item quia sepe ptingit q̄ aliqui ex credendariis p̄dictis fideiubent pro officiariis: uicario caualerio & similibus. Itē ēt aliqñ pro incantatoribus incantātibus bona cōitatis predicte & redditus: & in temporibus tales fidefussores possent aliquid permittere in dānum ipsius cōitatis statuerunt & ordinauerūt q̄ amodo in antea nulla p̄sona ex dcis credendariis cuiusuis p̄ditionis existat fideiubere debeat aut possit pro aliquo quouis officiario ipsius loci nec pro aliquo incantatore bonoꝝ & redditū ipsius cōitatis in totū uel in parte dictorum reddituum & bonorum. sub pena flore. 25. pro quolibet contrafaciente applicāda pro dimidia parte Illu. d. d. nro. & pro alia dimidia cōitati. & deinde expulsionis & priuationis credentie predicte clausii. Et q̄ recapitulandum & renouandū credentiā eligere non debeant tales ut supra in credendarios sub pena flore. x. pro quolibet contrafaciente & qualibet uice. Ne aūt cōitatis negocia deliuquātur imperfecta statutū est pariter super hī. que ad officiales ejusdem communitatis pertinent ut de omnibus sequitur ordinate.

PATRIMONIO DE LA HUMANIDAD

De officialibus cõitatis in genere referenda que ceteris particularibus preponuntur. Capitulum.6.

1 QVáuis credendarii existãt ad ꝓfulendũ in his q̃ rẽpub. ſpectant ulterius expedit ꝓfultoꝝ & occurrẽtiõ executionẽ ſpãliter cõmittere aliquibus. nã dicitur q̃ ſolent cõia negligi. Q uãobrẽ ipa cõitas diuidit negocia eius prout iam de principe dctm̃ eſt. Habet enĩ primo. Conſules duos: Sindicũ inde & Scribã reformationũ q ceteris ꝓferri debẽt eo q̃ in ſingulis hũt neceſſario intereſſe. hos ſequũt electi ſex a ꝓdeceſſoribus ſapientes uocati. nil tñ niſi ꝓfilio exercentes loco credentie: ſunt ẽt auditores bannoꝝ cãpeſtriũ. poſtea Theſaurarius alias clauarius nuncupatus. Item & alius ſcriba rõnũ debiti & creditis ac tres raciocinatores eas diſcutiẽtes: habet inſuper tres extimatores: duos cuſtodes iuriũ ipſius cõitatis: & ſex recapitulatores: oẽs de credentia: ſuntq; tubeta & nũcii cũ ꝓmiſſis ordinarii ad negocia ipſius cõitatis exequenda: ut ꝓſertur omiſſis aliis quos credentia extraordinarie deputat. iuxta q̃ rerum ſucceſſus q̃ꝫ exigit & oportet. Q uare prius ſuper his in genere ſunt uidenda: poſtq; ad particularia procedetur.

2 ¶ De collatiõe ipſoꝝ offiõꝝ ante oĩa uidendũ eſt ſup qua rõne tꝑis diſponit ſtatutũ poſitũ in dicto paruo quaterno ãni. 1469. nu. 11. huius tenoris. Item ordinatũ fuit q̃ in feſto natiuitatis beati Ioãnis bap. quolibet anno mutẽtur ꝓſules: ſcribaꝫ & ordinatores: ac ceteri officiarii q̃ ſoliti ſunt mutari: ꝓut hactenus fcm̃ fuit: q̃ in uigilia ipſius feſtiuitatis fieri ꝓſueuit. & in alia ſci Thõme ut in libro reformationũ appet & ſupius extitit mẽoratũ.

3 ¶ De modo ſucceſſiue dicendũ uenit rõne ꝓſuetudinis: quia nullũ repitur ſtatutũ in hoc diſponẽs cũ ꝓ noto habeatur. Dicimus ꝓpea q̃ regulr in ꝓmiſſis duabus uigiliis ꝓgregata credentia: expeditiſq; ceteris negociis ſcriba reformationũ enumerat credẽdarios qui adſunt: inde ꝓficit tot breuetos quot ſunt credendarii exclufis ꝓſulibus & eodẽ ſcriba. Poſtmodũ ſcribit in aliqbus noĩa offiõꝝ tunc mutãdoꝝ quibus clauſis & ſimul inter albos mixtis ut ſcripti ab aliis cognoſci nõ ualeãt. unus ex nũciis eos oẽs ordinate diſpẽſat ipſis credẽdariis. Q ui uero ſcriptos recipiũt: facultatẽ hũt eligendi ꝓut ꝓtinetur in illis. Q uare cõgregatis ad ptẽ uicario cõſulibus & dicto ſcriba nouũ defertur tuim ipſis electoribus ut ſingulr euocãtur: q̃tenus remotis remouẽdis agãt ꝓut melius reipub. opus eſt. itaq; eligũt officiales ipſos cõitatis tali modo eligẽdos: ſeruata ẽt forma ſtatutoꝝ inferius ꝓxie relatoꝝ. Primũ eſt in uolumine fol. 11. ſtatu. 151. ſub his uerbis. Item ſtatutũ eſt q̃ oẽs officiales cõis clauaſſu eligãtur in credentia p breuetos: & illi q̃ habebũt breuetos nõ poſſint ſe eligere adinuicẽ ſed teneãtur eligere aliũ qui nõ habuerit breuetũ niſi de licentia credentie. Eſt ẽt ibidẽ fo. 18 nu. 261. aliud ſtatutũ hmõi tenoris. Item ſtatutũ eſt q̃ qui habuerit breuetũ pro officiis eligendis nõ poſſit ſe eligere: ita tñ q̃ qui fuerit electus in duobus officiis poſſit & debeat accipe qd offiũ uoluerit & aliud penitus dimittat niſi eẽt offiũ ſindicatus q̃ poſſit cũ alio retineri. & ita ſemp ꝓſueuit ꝓut ſupius iam pro pte dctm̃ eſt: additurq; ex ſtatuto libri refor. & anni. 1474. fol. 190. nu. 8. q̃ nulla ꝑſona de credentia cui puenerit aliquẽ breuetũ officii poſſit eũ dare ſeu eligere aliquẽ qui nõ ſit de credentia: & ſi datus fuerit nõ ualeat & priuata ſit talis ꝑſona de dcã credentia p annos. v. & de nouo retineretur dato ipſius breueti p credentiã. Nec ꝓſit aut debent ipſi electi recuſare officia eiſdẽ collata. ꝓut in alio ſtatuto uolu. fol. 61. & nu. 653. hmõi tenoris. Et prio ſtatuerũt & ordinauerunt dicti recapitulatores q̃ ſi aliq̃ ꝑſona q̃ fuerit electa in credentia ad breuetos pro aliquo offiõ cõis q̃ illa ꝑſona que fuerit electa ad dctm̃ offiũ ut ſupra datũ ad breuetos nõ poſſit aliquo modo illud offiũ renuere ſub aliquo colore. imo q̃ illa talis ꝑſona electa ut ſupra teneatur & poſſit p officiales: vi; dũm caſtellanus cõpelli debere ad dictũ offiũ exercendũ. Prohibetur quoꝝ ne officia cõferatur his qui aliquod habuerũt niſi elapſo biẽnio & q̃ reddatur cõputus de adminiſtratis ut in ſtatuto de quo in ꝓmiſſo quaterno paruo ãno. 1469. nu. 9. cuius tenor eſt talis. Item ſtatutũ eſt q̃ qui habuerit aliquod offiũ in cõi nõ poſſit de duobus ãnis poſt aliqd offiũ in cõi ſeu in credentia habere excepto ſcriba qui poſſit eſſe in ipſo offiõ ſcribanie more ſolito. Et tñ electio ipſoꝝ officiariooꝝ fiat ꝓut ſupra. Et conſules & ceteri officiarii cõitatis qui deponẽtur ab eoꝝ officiis teneantur reddere rõne de adminiſtratis p eoſdẽ aliis ꝓſulibus & credendariis ſubſequtibus ac ẽt iura & bõa cõitatis cũ debito inuentario ꝓſignare & reſtituere infra. x. dies poſt q̃ fuerint remoti & depoſiti ab eoꝝ officiis nec poſſint locũ abſentare ſine licentia electoꝝ ad rõnes recipiendas ſub pena. x. libra. p ſingulo & q̃libet uice applicãdaꝝ more regardariaꝝ: & filr electi ad faciendũ ꝓdictas rõnes nõ poſſint locũ abſentare ſub eadẽ pena lib. x. Sciendũ eſt tñ q̃ oĩa offa ꝓferũr infra dctm̃ terminũ nõ obſtãte ſtatuto excluſis ꝓſulibus & multo tiens auditoribus: & ꝓpp indigẽtia ꝑſonaꝝ q̃ ualeãt eadẽ offa ꝓut tñr exercere iuxta q̃ ĩ ꝓmiſſis refor. lib. apparet: ſeruãdũ nihilominus eſſet dictũ ſtatutũ ad unguẽ ſi tot idonei cõperẽtur ut ſinguli de honore & cõmodo pcipent in cõi. ꝓut ſtatuentiũ arbitraꝫ affectus. iuratq; ipſi oĩales exercere offiũ bona fide ꝓut in libris refor.

4 ¶ Non debent enã ipſi officiales aliquid retinere cõitati q̃uis ſint creditores. ꝓut in alio ſtatuto dicti uolu. folio. 41. nu. 505. ſub his uerbis. Item ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ aliquis clauarius uel conſules: uel notarius uel alius officiarius cõis clauaſſu qui pro tempore fuerit non poſſint nec debeant capere uel tenere capitula cõis uel aliquas ſcripturas uel libros dicti cõis pro pignore uel alio modo pro aliquo debito q̃ ſibi deberet dictum commune ſub pena & bãno ſolidoꝝ. 10. aſtẽ. & nihilominus ipſa capitula libros & ſcripturas reſtituere teneãtur ſoluta dicta pena uel non conſulibus qui pro tempore fuerint.

¶ De conſulibus communitatis nonnulla que alibi non conueniunt. Capitulum.7.

Conſules

COnſules: a ꝓfilio reipub. inferendo uel exequẽdo dicti ſunt. & primo cũ ſenatoribus Rome & Athenis electi: quoꝝ tanta fuit auctoritas q̃ ſupremo fruebãtur impio quo p menſes ſex dutaxat uti ꝓceſſum fuit ne cupiditate electi: poſtmodũ ui aut fraude: gratis ꝓceſſa in ſe uſurparent: utq; ceteri eadẽ pariter ſublimitate gauderent: Cum ideo ipſi conſules ad tuendã rẽpub. opus ſint. eligi cõueuerũt. & in nſa ut diximus ꝓpterea de his q̃ ſpectant ad ipſoꝝ offiõ nõnulla alibi nõ memoranda uidebimus: quis ſupſint plura inferius cõgrue referenda. Et prio enĩ qualiter ſepius in ſtatutis que de iudice & ptẽ loquũtur de ipſis ꝓſulibus quoq; mãdã tur intelligi: ꝓut in uolu. fol. 18. ſtatuto. 257. hmõi tenoris. Item ſtatutum eſt q̃ oĩa capitula que loquũtur in ꝑſona iudicis ualeant & intelligãtur in perſona conſulis uel conſulum & poteſtatis & econuerſo.

¶ Conſules poſſunt auctoritate ꝓpria imponere bãnũ & penas ut in alio ſtatuto dicti uolu. fol. 25. nu. 362. ſub his uerbis. Item ſtatutum eſt q̃ poteſtas: iudex uel conſules: poſſint ponere pro primo precepto bãnũ. ſ. 1. ꝓ ſecundo. ſ. 5. & contra contẽptorem ad ſuam uoluntatem uſq; in. ſ. 60.

¶ Conſules tenentur conuocare credentiã: ſaltẽ pro q̃relliſ: ut in ſtatuto anni. 1469. in paruo quaterno nu. 13. Item ordinatũ fuit quia multi maſſarii & pauperes burgenſes aliq̃n hũt adinuicẽ diuerſas differẽtias: ꝓpter q̃s deffectu audiẽtie multa iurgia oriũtur: q̃ in die ueneris de cetero niſi occurreret feſtũ ſolẽne de. 15. diebus in 15. diebus fiat credẽtia in qua audiãtur oẽs q̃relle ſpectantes dicte cõitati & nõ aliter & apunctuẽtur: q̃ credẽtia ſolũ fiat pro hac cauſa nec quidq̃ aliud proponatur in eadem credẽtia niſi occurrerit urgens cauſa: quã credentiam conſules teneãtur puſſari facere: ut ſupra ſub pena librarũ. x. applicãd. more regardariarum.

¶ Conſules tenentur defendere de cõi moleſtatum pro onore quod poſtea exigi poſſet uniuerſaliter: ut hĩ premiſſo uolu. fol. 2. ſtatuto. 14. Item ſtatutũ eſt q̃ ſi aliquis uel aliqui appellarẽtur ultra hoc q̃ conſueti ſunt dare: poteſtas uel iudex teneatur eum uel eos defendi facere de cõmuni.

¶ Conſules habent flore. 12. pro ſingulo ratione ſalarii: nec aliud emolumentum.

¶ Inſup q̃n reſpub. uenit cõparanda pupilli: eſt illi ꝓuidendũ de curatore idoneo & ꝓferri ſuoꝝ iuriũ inſtructo ꝓut antiqui nõ fecerũt. nã tres ꝓſules ꝓtinebãtur: ut ex uolu. ſtatutoꝝ ꝓdicto cõſtat in fol. 54. 55. & 56. quoꝝ unus dicte cure uacabat offiõ: ut alibi appet: q̃ & nunc fieri debere. ſtatutũ fuit & de duobus ꝓut i lib. refor. 1491. fol. 408. nu. 11. ꝓut ſequitur. Item ſtatuerũt & ordinauerũt q̃ ãmodo in futurũ & in ꝑpetuũ quolibet ãno eligãtur & deputẽtur p credentiã duo defenſores huius rẽpub. qui ſint cũ cõſulibus loci clauaſſi ad obſeruãdum & manutenendũ capitula. frãchiſias: priuilegia: libertates: ac iura & bonas ꝓſuetudines dicti loci & qui uigilent circa regimen & bonũ gubernĩũ ipſius loci: & qui audiant q̃rellas quorũcũq; petentiũ & qui ſe ibidẽ conq̃ri uoluerint & qui habeãt ptãte cõparẽdi corã quocũq; officiario: cõmiſſatio: uel delegato: uel quocũq; nocetur pro obſeruatiõe ꝓmiſſoꝝ. Et q̃ ꝑs capitulũ ꝑpetuis tpibus duraturũ ſit ac ualeat obſeruetur. Et quia dici poſſet id per conſules exequendum fore. Reſpondetur q̃ ſepe ignari iurium premiſſoꝝ electi ſunt. ideo nequeunt in his ſatiſfacere. itaq; de aliis prouidendum eſt.

¶ De ſindico cõmunitatis aliqua generalia. Capitulum.8.

SIndicus nomen habet cõpoſitũ: quia cãs ſingulooꝝ dicere teneturr & multũ ꝓuenit offiõ tertii ꝓſulis ſupra memorati. ab indoctis aũt ſolet arbitrari q̃ ſolũ ad cãs in iudicio cõparere teneaturr: ſed illi incõbit oĩbus intereſſe negociis q̃ ad rẽpub. ſpectãt & ius cõe illeſum totis uiribus ꝓſeruare: nõ tñ ſi agatur de intereſſe cõmuni rũ ẽt de particulari q̃ bonũ reſpiciat uniuerſum ſeu trahi poſſit in ꝓſeqntiã malã uel cũ aliqs ĩdefenſus hr: ꝓpterea merito ſic uocatur: & q̃n defenſor cõitatis antiquus nõ affuit nec ꝓuiſum extitit de aliis iuxta dctm̃ ſtatutũ. idẽ ſindicus ꝓſueuit ꝓmiſſus: defenſiõis offiõ exercere cuiꝫ ꝓpriũ eſt. ꝓut in ſtatutis ſequtibus hrſ; prius uenit de electione eius dicẽdũ: qa in eadẽ tps nõ attendiẽ: nec fit ad breuetos: ut de aliis diximus: ſed unanimi aut maioris ptis credẽtie electiõe: in q̃ ſucceſſiue oẽs ꝓſentiũt ad conſtituẽdũ aliquẽ praticũ & q̃ ſup oĩa non ignoret cõitatis iura: q̃ teneaꝫ inqrere: ut in ſtatu. d. uolu. fol. 11. nu. 313. ſub his uerbis. Itẽ ſtatutũ eſt q̃ ſindicꝰ cõis qui ꝓtpe fuerit teneatur inqrere diligẽter res & bona & iura ptinẽtia ad cõe clauaſſi: & ea inq̃ſita & inuenta nũciare credentie: & inde facere fm̃ q̃ credẽtia ſibi ꝓfuluerit & ſindicus duret p annũ unũ & non plus.

¶ Sindicus regulariter durat dũ bene facit & uult pſeuerare non obſtãte ipſo ſtatuto non obſeruato quo ad tps quia nos meritis q̃q̃ iparibus & plures alii p quinquẽnium & ultra eodem officio functi ſunt continueꝫ ſut librorum reformationum teſtimonio comprobatur. eſt enim utilius communitatiꝫ cum magis ꝓcedunt plus idonei ſunt. iuxta experientiam ſingulorum.

¶ Sindicus tenetur inquirere pupillos indigentes tutore: & illis de eo ꝓuideri facere. ꝓut in alio ſtatu. eiuſdẽ uolu. fol. 4. & nu. 36. hmõi tenoris. Item ſtatutum eſt q̃ ſindicus communis teneatur preciſe inquirere oẽs illos & ſingulos pupillos qui tutorem ſeu curatorem non habent & denũciare poteſtati infra tertium diem: & poteſtas ſiue iudex teneatur preciſe infra meſem poſt q̃ fuerit ei denũciatum p ſindicum inuenire eis tutorẽ & dare qui ſaluet & cuſtodiat res ſuas prout de iure fuerit faciendum.

¶ Sindicus habebat alias ducatos quattuor pro ſalario totius ãni. ꝓut in ſtatuto reformato in tranſcriptione de quo in uolumine uicarii ut diximus qui fuerunt poſiti ad flore. 12. quos percipit adhuc nec ultra ordiarie Eo ſaluo q̃ ualet adminiſtrare omne aliud officium in cõmuni cum eodem excepto officio ſcribe reſorma

tionum: percipitq; salaria prout in computis communibus edocetur.

De scriba actorum communitatis seu reformationum. Capitulum. 9.

1 Scriba reformationū cōitatis non tm̄ debet esse notarius: uezz et orādi practicus ut acta redigat ordinate in scriptis & multoz defectui suppleat locutionis: facti q̄litate inspectā: iuxta q̄ ipsi cōuenit offiō: appetq; gestū in aliqbus libris reformationum: cū scriba sufficiens extitit. Et q̄a multotiens scribe admittūtur non idonei: euenit q̄ bene gesta sepius corruunt defectu ipsius scribe: nec carent respub. & particulares quandoq; detrimento & labe. Prouidetur autem (si aliter fieri nequeat) astante sindico sub cuius dictamine oia registrāntur. sed interim non ualet ceteris interesse: consueuit tamen sic fieri.

2 ¶ Scriba in q̄uocatiōe credentie prius diē locū interuenientē p̄ dño p̄sultū & credendarioz noīa & cognōia inde q̄rellas & q̄uisiōes sup eis factas. & successiue p̄positiōes alioz & ultio cās oēs pro quibus credentia conuocatur debet scribere. postmodū quid sup eis consultum est & deliberatū in quibus priores nostri miro p̄cedebant ordine: qm̄ si aderat controuersia descriptis hincinde consultis imediate post propositionem exigebatur notum singulorum ad calculas. itaq; constabat rem mature discussam ut neq; posset super ualiditate opponi: quod precise ad ipsum pertinet scribam prout ex libris antiquioribus edocetur.

3 ¶ Scriba accipit memoriale p̄positionū fiendaz a p̄sulibus q̄s ponit in libro p̄ut successiue p̄uidetur alias sepe non sufficit interuallus si ante scribantur pro cōsultis & deliberatis uel q̄ nimiū supest. Postq; tenetur instare q̄ super ipsis p̄positis deliberetur: quia sepe multa sunt p̄ponenda que obliuiscuntur ex aliis superuenientibus nisi scriba id fiendum cōmemoret. Et q̄n̄ sepe accidit nōnullas ad aliam deferri credentiā ut maturius consulatur uel propter angustiam temporis. debet etiam ipse scriba in eadem sequenti credētia ipsas registrare & instare q̄ sup ipsis sic de una credentia translatis ad aliam prouideatur anteq̄ super nouis: quia hoc ipsius scribe incumbit officio prout acta demonstrant predecessorum.

4 ¶ Scriba tenetur ponere in libro reformationū oia acta in quibus cōitas interuenit principaliter aut accessorie presertim cōtractus crediti uel debiti ne eandem fraudari contingat in cōputis & omissione duplicatione: uel augumēto dū ius ignoratur eiusdem cōitatis prout iam euenit: non tm̄ sunt ipsa acta ad plenū ibidem inserenda. sed iuxta substantialia & in his saltem que spectant cōitati ut solitum est. & si deficiat ipse scriba tenet ad interesse nec a fraude uidetur imunis etiam pro gestis extra credentiam.

5 ¶ Scriba multotiens errat in scribēdo pp tumultū uerboz: freq̄ntiāq; & instantiā pluriū. igit̄ ad reparandū si qd erroris adest: fuit statutū p̄ut in libro refor. 1518. nu. 12. sub his uerbis. Itē statuerūt & ordiauerūt q̄ āmodo in antea oia q̄ scribētur in plena credētia clauaſſii & ordiabūtur debeāt legi pūtibus credēdariis & anteq̄ recedant. Et q̄ p̄sules qui nunc sunt & p̄ tpibus fuerint debeāt sedere una cū oibus credendariis donec oia q̄ scripta ordinata & facta fuerint in singula credentia legantur per scribam eiusdem cōitatis & non recedant ante ipsam lecturam p̄ut alias solitum erat fieri & ordinatū sub pena. f. x. pro quolibet & qualibet uice exigēda & applicāda more regardiarum. & pariter eandem penam incurrat scriba qui pro tempore fuerit.

6 ¶ Scriba non debet expedire acta extraordinaria in qbus tractatur de aliquo interesse cōitatis nisi prius a sindico uel alio perito reuideantur. Et sic consueuit fieri ut procedant singula prout debent: q̄nia sepius dum expediuntur incōsulte: postmodū succedunt lites & iurgia propter scribarum imperitiā: aut inaduertenter cū in multis non existant de his que scribunt bene informati.

7 ¶ Scriba durat solūmodo p mēses sex nisi denuo eligatur ut supra. & recipit pro salario totius āni. ff. 15. & sic p rata tradēdo librū reformationū leuatū & subscriptū in forma debita & nō aliter: nec aliud h3 a cōitate nisi req̄situs p p̄sules expediat acta in specie q̄ si sunt instia taxātur ut infra prio daciti & sexti uini inclusis statutis ff. 3. Itē pro quolibet alio excedēte. ff. 100. ff. 1. & si nō excedat & infra. g. 6. Et totidē recipit ab aliis p̄ut extat p̄suetudo: si aūt acta sunt extraordiaria: tūc a ratiocinatoribus taxātur iuxta laborē: & id qd vī expediens: & tā pro cōi q̄ singulari. Pro sentētiis uero electoz a credētia h3 p̄ut in statuto anni. 1506. nu. 4. hmōi tenoris. Itē statuerūt & ordinauerūt ut supra q̄ scriba cōitatis qui nūc est & pro tpe erit nō possit nec debeat exigere p̄ sententiis latis p electos & deputatos p credentiā sup differētiis q̄ emergūtur de qbus in capitulis priuilegiis & frāchisiis ipsius loci clauaſſii nisi. g. 5. pro q̄libet sniā siue instio. Cū aūt de q̄rella & cōmisſiōe quaz p̄textu ferē sententia non loquatur. sciendum est q̄ de omnibus intelligitur aut saltem pro gro. 6. quia sic consueuit. De aliis autem expeditionibus estimorum lucrorum subastationum & huiusmodi percipit iuxta laborem ualorem & qualitatem p̄sonarum discrete. Et adhuc restat dicendum pro sindicatu uicarii ad quem eligitur regulariter q̄a habet p registro ipsius sindicatus leuato in forma & subscripto grossos. 18. & non potest aliud pcipe a cōitate uel aliis nisi req̄situs expediat acta q̄ taxātur arbitrio duoz sindicatoz cōitatis supius relatoz.

De electis credentie olim sapientibus nuncupatis. Capitulum. 10.

1 Nil sapiētia melius: nam medetur animis actiōes inanes detrahit: a cupiditatibus liberat: timorē pellit & est auxiliū cōtra miserias huius uite: nec recedunt ab eadem religio: iustitia: & pietas: nullūq; putat bonum

bonum nisi quod p̄batur honestum: & ad uitam beatam tendit adipiscendam. Cum ergo administratores reipublice sapientiā aīo habere opus sit prout iam diximus supra ab antiquioribus nris: & si non oēs aliqui tm̄ sapientes dicti sunt: qm̄ ex sapientioribus deputati ad illius regimen cū p̄sulibus sindico & scriba premissis in pluribus occurrentibus in quibus credentia p̄uocari non debet aut cōmode haberi nō potest. Pro quoz electione sciendum est qualiter fit a p̄sulibus. quilibet enim ipsoz eligit tres ex aliis credendariis paulopost assumptum offiī & describitur electio ipsa in libris reformationum inde scriba transmittit unicuiq; boletinū ipsius electionis ut compareant in opportunis nec aliter iurant: quia sub iuramento credentie tenentur ad ipsum officium debite exercendum. Et hi sunt qui ab antiquioribus nostris & usq; ad annū. 1510. sapientes uocati extiterunt: ut habetur in multis iuribus & notorie. inde autem electi credentie fuerunt nuncupati: ex quo sapientes premissos in clausſio duntaxat reperiri (prout olim Athenis philosophos) ab exteris: & thaurini maxime dictum est in derisum.

¶ Electi credentie a consulibus euocati comparere tenentur q̄cūq; & fideliter consulere extra credentiā in his que occurrunt: ut in ea fieri debere propositum est ut ppetuo p̄sueuit ex dicto iuramento. Si aūt illoz potestate q̄ratur ipsi. Electi credentie pōt deliberare & p̄uidere in multis p̄ut eadē credentia: & sunt q̄ idigēt celeritate: uel non sunt oibus credendariis manifestanda: ut odiosa seu que ipediri possent ex cōmodo partis curiā: aut cū iactura reipub. & similia q̄ approbari sunt solita p credentiā: ut in libris reformationū habetur. 2

¶ Electi credētie nō durāt nisi p sex mēses ut offiī p̄sulat9. & p eodē tpe hāt. ff. 2. p singulo nec aliud exigūt. 3

De auditoribus bānorum campestrium: seu pro illis ius reddentibus. Capitulum. 11.

1 Referri deberent auditores bánoz ceteris officialibus cōitatis rōne effectus cū exerceāt iurisdictionē. tm̄ rōne ordinis antea memorati nō debuerunt. Q uales aūt necessario habeant esse iam dictū fuit pro parte circa uicariū: nec pōt faciliter edoceri ob multa que uersantur in facto ipsoz bánoz. relinquitur p̄pterea arbitrio p̄sulū ad quos electio p̄tinet in credentia. nō multum post mutationem illoz: & p̄ut in statuto reformationū anni. 1466. fol. 259. & nu. 21. hmōi tenoris. Item q̄ deputentur auditores & cognitores bánorum campestriū. hoies bone conditionis & conscientie qui nullatenus in ipsis bánis aliquo quouis modo participare possint. sed iuste & debite sup illis iudicare debeant & sint astricti cū iuro & graui pena: ita tm̄ & taliter q̄ super rigore alicuius capituli mitigare possint. Q uod seruatur prout in actis ipsorum bánorum.

2 ¶ Auditores potius attendere debent conditionem p̄sonarum & acta q̄ uerba. nam mentiuntur plures ac cusando & se defendendo. itaq; ad ueritatem eliciendā alia accidentia maximā partem conferunt ad cognoscendum unum quod quid est: ut indies comprobatur in ipsis bánis.

3 ¶ Auditores reddāt ius bis in ebdomada: s3 diebus martis & ueneris. hora uigesima & in palatio cōi ad bāchum iuris. nec seruāt aliās ferias nisi p̄ut in statuto anni. 1505. de quo in lib. refor. nu. 3. sub his uerbis. Item statuerūt & ordinauerūt q̄ auditores bánoz campestriū qui in dicto loco p̄ tpibus electi fuerint in reddēdo ius circa offiī eoz auditorie nō teneātur nec debeāt obseruare aliās ferias nisi natiuitatis dñi & resurrectiōis ac alias de p̄cepto scē mris ecclesie. Preterea si accidit festū in p̄missis diebus. redditur postea ius in crastinū.

4 ¶ Auditores tenentur accusas decidere infra mensem: p̄ut in statuto libri refor. anni. 1491. fol. 419. nu. 7. huius tenoris. Itē statuerūt q̄ auditores qui p̄ tpe fuerint teneātur & debeāt infra mēsem a die date accuse siue inquisitiōis facte p̄dēnasse aut absoluisse oēs acculatos uel inq̄sitos sub pena priuationis officii & salarii sui. & si aliter ultra terminū dicti mensis processum fuerit per ipsos auditores super ipsis accusis & inquisitionibus in condēnando q̄ talis condēnatio sit nullius ualoris & momenti quo ad bānum tantum. non autem quo ad emendam. Eo saluo q̄ si forte in aliquibus accusis foret aliqua causa legittima allegata per dictos auditores in plena credentia: taliter q̄ dicti auditores non potuissent p̄dēnare uel absoluere prius ipsis causis pro legittimis habitis a dicta credentia: tunc & eo casu possit dicta credentia terminum prorogare dictis auditoribus unius alterius mēsis dūtaxat condēnandi uel absoluendi. Et licet statutum ipsum non appareat cōditum sub mense Ianuarii. p̄ut cetera. hoc non obstat qm̄ fuit & est in uirtdi obseruantia. Et sub eodem cum aliis: banna premissa continue subastata fuerunt.

5 ¶ Auditores habent pro salario ff. 1. quolibet mense a cōitate: nec aliud. a particularibus autem recipiunt p̄ uisitatione locorum prout meretur labor: & quandoq; contingit.

De thesaurario seu receptore emolumentorum cōmunium ordinario. Capitulum. 12.

1 Comparatur thesaurarius respub. stomacho. qui nutrimentū corporis recipit & ceteris dispēsat mēbris: sic & idē thesaurarius q̄ clauarius. p̄ut in multis aliis oppidis adhuc in p̄tiaz antea dicebat. Eget̄ propter ea cōitas eodē thesaurario quē eligit singulis annis in plena credentia. unū ex credendariis: ut accidit q̄ non nulli se tacite offerūt uel expresse: seu q̄ ab aliis p̄moti nō recusant. Q ua electione facta constituitur exactor oium emolumentoz dicte cōitatis pro toto eodem anno suis propriis sumptibus. Et si succederet litigiū debet prosequi donec in causa appellationis eidem inhibitū sit: quia tunc lite intimata cōmunitati legittime ab

ulteriori exactione liberatur eorum pro quibus inhibitio extat: teneturq; eidē cōitati pro rata exigendoꝝ in terminis limitatis: siue exigerit: siue non salua inhibitiōe ꝓmissa & sup ipsis oia satisfacere q̄ debētur ꝑ ordinarios: ac ipm offiū exercere modis & formis de quibus in statutis infra relatis: & hactenus solitū est ideq; bonum cōputū reddere cū reliquoꝝ restōne mutuādo cōitati sūmā pecuniaꝝ ꝓut conuenit. Et sic iurat obseruare ac fideiubet idonee iuxta q̄ in singulis constitutionibus ipsorum thesaurariorum cōmuniter habetur.

8 ¶ Thesaurarius non eligatur qui est auarus. alioquin multa retinebit ex debitis cui propterea inhibetur ꝓut in statuto anni. 1469. dicti parui quaterni. nu. 3. & circa finem sub his uerbis. Nec possit a creditoribus cōitatis aliquod capsolidum seu donū capere sub pena librarū. 25. pro qualibet uice applicanda more regardariaꝝ.

3 ¶ Thesaurarius si fuerit rigorosus in exigendo multū nocebit cōi. nam plures se abstinent ꝓpterea ab emendo redditus cōitatis. itaq; minus ualent. Et si dicatur q̄ fit ipsorum deliberatio anteq̄ cōstituatur thesaurarius hoc est uerum: sed postea timent ne iterum id succedat.

4 ¶ Thesaurarius debet esse discretus ut cum non ualet omnibus supplere prius magis indigentibus satisfaciat Et si pecunie a creditoribus requirātur ante terminum ex aliqua necessitate urgente dum negat saltem gratiamina taceat aliorum: nec etiam debet complacendo alicui id in impropernium uertere.

5 ¶ Thesaurarius multotiēs expōit de ere cōis i sui cōmodū: nec pōt de fi cōuinci facili: q̄n fugit cōputū aut negat qd exegit saltē ratiōatoribus: uel q̄ recepat documēta fine pecūtis & solutiōe ab his q̄ sut creditores cōitatis & differūt ut appet eū satisfecisse. igitur nisi hēat unde sibi de ꝓprio ualeat subuenire nō est admittendus.

6 ¶ Thesaurarius h3 salariū ultio cōputādū: nō semp eq̄le: sed ꝓut fit quentio: nec salario in sitēdū ꝑ cōitatē vt quia potius qualitas hois uenit attendenda. nā minus soluit eadē cōitas cū salariū maius est: & admittit ꝓbus q̄ ecōuerso. Hec eni 13 notissima sint: nea sic mēorare putauimus ut credēdarii i admissiōe illi9 matuī pcedāt.

7 ¶ Thesaurarius tenetur cōitati pro oibus suis debitoribus durāte offiō ad mentē statuti uolu. fo. 27. & nu. 381. hmōi tenoris. Item statuum est q̄ oēs redditus & prouentus cōis debeant peruenire ad manus clauarii: & de ipsis teneatur ipse clauarius rationem reddere. ita & taliter q̄ de redditibus cōis & prouentibus faciat sibi assecurari ab ementibus & locantibus ad suam liberam uoluntatem: & si non fecerit sit super ipso.

8 ¶ Thesaurarius habet plenissimā instructiōē debite exercendi offiū & ordinate p nos ad cōmodū multoꝝ simpliciū descripta in ꝓhemio libri rōnū cōitatis cepti sub anno. 1514. ac edita p hec media. Prio qd ipse thesaurarius exigere teneatur: memoratis ibidē oibus his a qbus cōitas habet emolumentū ordinarie uel extraordinarie. Itē de modo ea exigendi p ipm thesaurariū seruādo. Itē q̄liter exacta sint ab eo scribēda: ne aliq̄d duplicet uel omittat ex diuersitate plerū scripturarū q̄s recipit a debētibus. Postea de solutiōibus ꝓpm hemdis. qūo differūt ordiarie & extraordinarie. Itē & extraordinarie inter se ꝓpterea rōnes sunt diuersimode. Itē q̄ sint ordinarie solutiōes: qbus tpibus fiende: & quare nōnullis qn̄q; retineantur. Que ēt extraordinarie sint & qūo fiant quattuor modis. Item de quitationibus & aliis documētis solutionū habendis cū soluit aliq̄d cōi: & q̄re diuisim reponi debeant. Item de modo scribendi oia per eum soluenda: ab q̄ obliuiōis: uel erroris periculo. Item per quattuor regulas qūo faciliter ualeat edocere: an sit pro receptis debitor uel creditor: prout sepe requiritur. Item per alias septē qūo habeat reddere computum.

9 ¶ Thesaurarius non debet soluere salariū scribe reformationū nisi mediante libro in forma: ꝓut in statuto anni. 1503. de quo in libro ipsaꝝ reformationū statuto. 6. hmōi tenoris. Itē statuerunt & ordinauerunt q̄ thesaurarius cōitatis predicte non debeat soluere scribe eiusdem cōitatis salarium sue scribanie nisi prius idē scriba suam scribaniam presentauerit suo tempore.

10 ¶ Thesaurarius nō reddens cōputū ꝑgruis tpibus: amittit salariū ꝓut in libro reformationū. 1504. statuto. 1. sub his uerbis. Et primo ordinauerunt & statuerunt ꝓdicti recapitulatores q̄ thesaurarius seu receptor reddituum cōitatis clauasii qui nunc est & pro tpe fuerit: teneat & debeat singulis tribus mēsibus durante eius offiō thesaurarie: siue p dies octo post singulos tres mēses reddere fidele & legale computū sine aliqua interpellatione. Et hoc sub pena amissionis & ꝓditionis quarte ꝑtis sui salarii casu quo dictū computū non reddiderit. & ipsa pena cōmissa uel non: nihilominus teneatur ad dictā rationem reddendā pro toto tpe sui officii.

11 ¶ Thesaurarius quitari non pōt nisi p credentiā in qua eius ratio debet publicari: ut in. 4. statuto anni. 1469. dicti parui quaterni. ꝓut sequitur. Itē ut unusquisq; sciat qūo redditus cōitatis expenduntur & gubernātur. ordinatum fuit q̄ ois conclusio q̄ fuerit facta p rationatores cū thesaurario electo legi & publicari debeat i credentia clare & aperte. ita q̄ unusquisq; sciat qūo rationes cōitatis ducātur. & an dictus thesaurarius remaneat debitor uel creditor dicte cōitatis: Que credentia fieri debeat solum pro hac causa per decem dies post āū nouum cuiuslibet anni si ante fieri non potest.

¶ De scriba computorum seu rationum dati & recepti cōmunitatis. Capitulum. 13.

1 MAgna contentio extat in republica cum de bonis eiusdem computū non habeatur: quia ut plurimū ex particulari ueniunt contributione. Maior autem si collecta imponitur non uisa aliarū ratiōes: & maxima aliis urgentibus ut pecuniis: seu dum bursa pecuniis exausta non ualet propriis succurrere damnis. Quiescunt tamen dum legitima ipsorum bonorum ceuseatur administratio que aliter edoceri non pōt nisi per scribam

per scribam rationum cōitatis qui de illis integram facit rationem. Preterea non possunt duplices fieri solutiones debitorum cōitatis: quoniam de uno constito non admittitur alia. Et qui bona cōis tam dicta administrant: satisfaciunt: pro eis medio ipsius scribe liberātur ab ulteriori molestia: sic etiā pōt edoceri de creditis alioꝝ qui ad opus premisse cōitatis patrocinātur seu aliter credunt. Expedit ꝓpterea eundē scribā quascunq; rōnes debiti & crediti cōitatis & particulariū agentiū cū eadem in unū librū redigere ꝓut in statuto ānī. 1469. de quo in dicto paruo quaterno numero. 2. tenoris hmōi. Item quia plerūq; iura & rationes cōitatis infuscātur propter diuersos scriptores qui in libris cōitatis ad eorum beneplacitū addendo & diminuendo describunt: ut āmodo in antea iura cōitatis ꝑseruentur & libri rationū per ordinē conducātur. statuū & ordinatu; fuit q̄ fiat unus liber in quo describātur oēs rationes cōis ac particularium personarum fideliter clare & specifice p notarium deputandum per cōitatem seu credentiam qui teneatur eundem librum subsignare & consulibus in plena credentia remittere.

¶ Nec audeat quispiā in eodē libro aliquid scribere nisi idem notarius qui nihil scribat nisi prius fuerit ordi 2
natum per ipsam credentiā. Et casu quo reperiretur aliquid scriptū in eodem libro manu alterius q̄ notarii non possit ꝓdesse illud sic scriptū illi in cuius rem cuius scriptū fuerit sub pena. f. 100. pro quolibet contrafaciente & qualibet uice applicādoꝝ pro duabus partib9 fisco: & pro tertia cōitati. Et hoc ultra penā iuris: & tam per notarium q̄ per scribentem & scribi facientem.

¶ Scriba rationum aliter non iuraq̄a ꝓcedit tanq̄ notarius & nunq̄ remouetur donec bene facit & ault 3
offiū exercere pro quo habet ad rationem totius anni iuxta sufficientiā & labores: agitq; multa inferius magis opportune dicenda: Et fit ipsius electio quandocūq; interest cōitatinec aliud recipit nisi ab eadem cōitate perfecto operetur de alio diximus: & ex actis cōibus edocetur.

¶ Scriba rationū eligendus non est oīs: licet notarius: quia in eo exigitur multoꝝ agibiliū experientia: pre- 4
fertim cōitatis alias male occurrentibus satisfaciet: nec attendat lucro: quia oportet multa ab aliis impitis uolanti calamo relata extendere: ut a singulis percipiātur. qualiter aūt in ipso uersetur offiō: ēt descriptū est apud instructionem thesaurarii premissam: & ubi tractabitur in sequentibus de factura rationum uberius edocebi ur: nec consueuit admitti aliquis ad premissum officium nisi sit de credentia.

¶ De rationatoribus cōmunitatis & tangentibus illorum officium. Capitulum. 14.

IVrisdictione utuntur rationatores: uerū q̄ limitata & delegata sepius p credentiā: ꝓpterea scribe rationū 1
preferri debuissent nisi ordo pueriteret. nā scriba prius cōputa recipit: & inde ab ipsis rationatoribus fiunt qui tres perpetuo eligi consueuerūt ex credendariis: & per consules in prima credentia Ianuarii ac prestito eis debito iuramento per totum annum procedunt ut multa testantur acta cōitatis.

¶ Rationatores cū eodē scriba pronūciant super differentiis uertentibus circa cōputa. q̄n sepe aliquid insta 2
tur admittiq̄od est repellendū. Item ad taxandum patrocinia aut alia cōitati credita que liquida non existant: quoꝝ arbitrio cōitas ut plurimū acquiescit nisi ex re magna: aut partium uoluntate cōtrouersia ad credentiam deuoluatur. Preterea illoꝝ offiū grauē est & in electione aduertendum. Item habent calculare data cum recepto rationum & eas concludere: de quibus oibus aliū de uidebitur magis conueniente.

¶ Rationatores habent. ff. 4. pro singulo nec solui deberent nisi factis rationibus: quia multotiens ipsas ne- 3
gligunt prout habetur in illis.

¶ De estimatoribus cōmuniter deputatis. Capitulum. 15.

DIuersa occurrunt negocia propter que opus est q̄ aliqua estimentur bona ad lites abreuiandas: seu q̄ 1
partes in hoc conueniunt. Multa etiā inferūtur dāna in prediis: quoꝝ restitutio fit estimo mediāte. igitur tres estimatores de credentia singulis sex mensibus eliguntur ad breuia: ꝓut diximus. ipsa autem electio fieri non debet prout accidit sepe ad beneplacitum. imo de expertis: alias non euadent iacturam qui eorum arbitrio subiiciuntur: q̄uis sine fraude.

¶ Estimatores electi in uigilia sancti Thome etiam q̄ postea non admittantur in credendarios tamen per- 2
seuerant in officio: ut in libris reformationum constat de pluribus.

¶ Estimatores nihil habent a cōitate sed a partibus: iuxta laborem & precium rei estimate. si autem contro- 3
uersia fuerit patrocinii: taxa uicario pertinet: quia sic consueuit. & computatur expensis debitoris: ꝓut in uolumine statutorum premisso fol. 13. & numero. 18. in finem omissis ceteris: quia modo non sufficiunt ibidē taxata nisi magnum sit precium.

¶ De custodibus ordinariis scripturarum & iurium cōmunitatis. Capitulum. 16.

FVerant scripture cōitatis adeo neglecte q̄ eaꝝ plures non erāt in cōi sed apud particulares ēt nullo pote 1
rant ordine reperiri. data earū necessitate. igitur prouisit cōitas circa unionē ipsaꝝ & ordinem quas sub

HAEREDES EUSTOCHII OHVIGINI BROIX

custodia posuit duoꝝ ex credendariis: & a credentia electoꝝ qui illas receperunt ꝑut in iuentario: ꝓpterea facto ꝓtinẽtur: & iurarunt sup eadẽ custodia prout solent alii officiales. Q ue aũt ab eis in hoc seruari debeãt & a credẽtia succes sive sunt expressa latissime in prohemio eiusdem inuentarii & cursim ab initio presentis operis memorata sic q̃ amplius non sunt iteranda: sed ibidem recurrendum.

1 ¶ Custodes scripturarum eligi debent iuxta qualitates ibi relatas: & super oia talis conditionis q̃ ipsas conseruent illesas nemini illarum sensum cõmunicent nisi expediat: & nullam cõmittant circa eis fraudem: nec maior exigitur fides in aliquo offo cõitatis q̃ in eo: si considerentur tot iura que sunt in cõi: & quãtitas aduersantium. Oportet etiã q̃ ipsi custodes sint ipsaꝝ scripturarum docti ad earum oportunã exhibitionẽ quibꝫ est attendendũ in electione predicta que non fit nisi aliquo deficiente seu q̃ aliquis idoneus non existat.

2 ¶ Custodes scripturaꝝ habent a cõitate salariũ: sed hactenus taxatũ non fuit post remissionẽ ꝑdictã: nec aliud recipiunt q̃uis ipsas scripturas teneantur exhibere cuilibet in illis interesse habenti & petenti.

¶ De recapitulatoribus pro reformatione credentie: & statutis fiendis. Capitulum. 17.

1 REformata credentia/editisq; statutis: ut iam supius uisuꝫ est. officiũ ipsoꝝ recapitulatoꝝ euanescit. Q ui eliguntur ad breuetos: & iurãt in vigilia. s. Thome prout iam diximus. Non tñ attendunt plures in tali electione quid deceat: sed quid magis placet: ut fauorabiles sint electi ad similiter eligendũ: quos admitti procurant in credendarios seu expellendũ: quos expelli querũt. Etiã sepe dicti recapitulatores p se mouẽtur affectu & liuore: nec admittunt si quos uident eis ẽt pro debito aduersarios: sed alios qui faueant q̃uis non idoneos. Multũ quoq; optatur inuidia amicoꝝ magis potens q̃ insidie inimicoꝝ ad talẽ expulsionem. ꝓpterea succedũt multa q̃ afferunt maximũ reipub. detrimentũ. Hoc ideo statutũ fuit ano. 1519. ꝑut in libro refor. statuto. 3. sub his uerbis. Item quia decet cõitatem clauasii maioꝝ sectari uestigia: in qbus decuriones dũ bene faciunt ad regimen reipu. admittuntur: Et iam expimento cognitũ sit: q̃ cũ ipsi decuriones non tenẽtur nisi p annũ: eo exacto nõnulli ipm regimen deseruẽt. Etiã q̃ recapitulatores ex affectu q̃nq; idoneos ab ipso regimine priuant: aut non admittunt. Et multi propriis non sufficientes ad id eliguntur. Attento etiã q̃ bonum regimen non ꝓsistit in multitudine. sed in prudentia/conscientia/& ueritate: quibus sufficienter ꝑditi nõ sũt plures in credendarios admittunt suppleatur numero de. 36. igitur statuerũt q̃ in kaleñ. Ianuarii ꝓxime futuri reformetur credentia seu cõsilium clauasii in eoꝝ decreto procedatur & seruetur prout fit in ciuisatibus thaurini/uercellaꝝ & ipporregie: aut aliq̃ eaꝝ ad electionem maioris partis ipsoꝝ credendarioꝝ: & sup hoc sumatur instructiões ab ipsis cõitatibus & factum ipsum bene discutiatur & concludatur: Reducendo numerum ipsorum decurionum ad. 25. incluso ordinario: scriba actorum cõitatis: Q ua discussione & conclusiõe facta obtineri debeat confirmatio ipsius reformationis & ꝓcessus ab Illu. d. d. nostro in priuilegium prout obtineri speratur: Cum oibus aliis de ipsa cõitate: etiam q̃ credendarii non sint: pateant eius negocia: addito: q̃ consilii ad libitum pro ea intelligendo & consulendo indẽnitatem ipsius cõitatis. Et quia uidetur ipm statutum cum alio proxime sequenti prius describendum ubi de credentia dictum est: nouerint legentes q̃ facta sunt postq̃ descripsimus alia: sic non potuerunt alibi cõmodius memorari: Quia autem nõnulli pauent a numero credendariorum sic excludi. & propterea eiusdem statuti executionem impediunt caueãt ad minus qui eligunt recapitulatores gladium ponere in manu furiosi.

3 ¶ Insuper contra eos qui nolluntꝫ iurare credentiã: nec ad ipsam accedere. puisum fuit dicto anno. 1519. aliis in materia disponẽtibus iam descriptis ut ꝑfertur. & ꝓstat in libro refor. statuto. 4. hmõi tenoris. Itẽ quia sunt nõnulli ex ipsis decurionibus qui nõ uerentur ꝓtrauenire eoꝝ iuso tpe consilii se ad alia negocia diuertẽtes: & paruifacientes bonũ cõe: addentes aliis statutis iam sup hoc factis: & seu illa reformantes. statuerunt & ordinauerunt q̃ oẽs & singuli decuriones qui nunc sunt & pro tpe fuerint teneantur imediate pulsato cõsilio trina uice se reperire in palatio cõis ubi solitum est teneri. & ibi stare donec completum fuerit sub pena. f. 9. pro quolibet & qualibet uice. Et q̃ quilibet electus de consilio cõi: teneatur ad ipsum & illud iurare ꝑut ceteri. & hoc sub pena ducatoꝝ duoꝝ pro quolibet: applicãda more regardatariarum: Q ue pene exigi possint & debeant incontinẽti nulla defensiõe trãmissa: ꝑdẽnatione uel mitigatione expectata: & q̃ eaꝝ pars cõitati spectans debeat iplicari in uidriatis ecclesie parochialis. s. Marie: non tñ intelligatur ꝓpterea exemptus: sed cõpelli debeat iuris remediis ad ita iurãdũ & obseruãdum nisi esset legittima causa ipeditus quã intimare teneatur consulibus qui pro tpe fuerint ne uideatur cõitatis negocia in ꝓtrum deducere & aliis sic faciendi ꝑbeat incentiuũ: super aũt allegatione impedimentoꝝ hmõi an legittima sint ffletur arbitrio ipsoꝝ consulum pro tpe existentium: Cuius statuti uirtute cum ipsi credendarii aut ipsorum aliquis predictas incurrit penas uno modo uel alio proceditur contra eos executiue ad leuationem bonorum de gagio pro exactione illarũ: ac si esset pro re iudicata: ut constat in actis & notorio.

3 ¶ Recapitulatores quia ut plurimũ sunt imperiti. defectus statutoꝝ supra relatos induxerunt. ideo cauendũ est ne amplius ignari ad ipsum officium admittantur.

4 ¶ Recapitulatores nihil habent pro eorum mercede. tamen plures eandem consequi potestatem affectant qua magis q̃ salario gaudent credentiam suo arbitrio reformantes.

De nunciis

¶ De nunciis cõmunitatis & curie ordinariis. Capitulum. 18.

NVncii qui deanni uocabãtur antiquitus: licet curie iudicialiter seruiãt. tñ inter officiales reipub. sunt enumerandi. qñ ab ea ꝓstituũtur. ꝓcessuri donec morte: longo impedimẽto: seu culpa eoꝝ ab offo deleãtur: iuriũtq; ꝑut alii: nec solẽt admitti nisi saltẽ legere sciãt. Q uoꝝ unus tubeta est seu pco ad quẽ silẽtium ꝑtinet cura horologii: & custodia sup cãpanile: dato casu ꝑut in libris refor. appet. & exiſtit q̃tuor reguli incluso tubeta. 1

¶ Nunci tenentur stare coram uicario dum ius redditur: nec presumãt de loco exire sine licentia ꝑut in uolumine fol. 14. statuto. 183. sub eisdem met uerbis. 2

¶ Nũcii iobediẽtes cõitati illico sunt delendi ab eoꝝ offo. ꝑut lib. refor. 1514. stat. 6. hmõi tenoris. Itẽ statuerũt q̃ nũcii cõitatis si requisiti a ꝓsulibus aut sindico seu aliqs requisitus ꝑut eadẽ cõitate aliq̃d faciat id facere nolueritꝫ abs: q̃ cã ltia: noluerit alternatis ebdomadis stare sub porticu cõis uel i platea ꝓ maiori ꝑte diei ut possit inueniri in oportũis cõitatis q̃ icõtinẽti ab offo deleri possit ille q̃ ꝓtrafecerit retẽto salario q̃ nõ mereꝫ qa ꝓtrauẽit. 3

¶ Nũcii tenẽtur ire ꝓ tria miliaria ad opus cõitatis sine solutiõe: ut in. d. uolu. fol. 21. sta. 305. sub his uerbis. Itẽ statutũ est q̃ ptãs siue rector & rectores cõitatis clauasii possint mittere de annos ꝓ loca circũstantia pro factis cõis sine salario. & si dicti deanni uel aliquis ipsorum noluerit ire ut supra sine extra officium ipso iure. 4

¶ Nũcii hũt. ff. 9. ꝓ singulo & quolibet ano a cõitate pretextu salarii: tubeta uero quia forensis & ad multa tenetur. recipit iuxta quẽtionẽ & minus si haberi põt de loco solui ꝓsueuit: ꝑut hi de his apud cõitatẽ i rõnibꝫ thesaurariis: nec aliud recipiũt ab eadẽ: a particularibus uero prout infra in taxatione actorum declaratur. 5

¶ De legatis cõmunitatis extra posse clauasii transmittendis. Capitulum. 19.

CLaudus pedibus & iniquitatem bibens: qui mittit uerba per nũcium stultum: quia indecẽs est in ore stultorum parabola. sicut ẽt frigus nitis in die messis: ita legatus fidelis ei qui miserit eũ: exquo animã ipsius requiescere facit: ut legitur ꝑuerbioꝝ. 25. & sequẽti. Cuꝫ igitur expediat cõitati legatos mittere pluribus ex causis: & q̃nq; dietim de illis pariter aliqua sunt dicenda. primo eni de electione que fit ut plurimũ a consulibus monitis ut prefertur ne ignaros assumant uel improbos: sed eos quos putant magis idoneos etiam alieno iudicio. nec uellint beniuolis complacere grauata republica ut sepe contingit. Hec autem electio fit iuxta rerum successus. ut habetur in libris reformationum. 1

¶ Legati cõitatis seruent ꝑut habetur in libro premissaꝝ reformationũ anni. 1466. fol. 158. statuto. 8. hmõi tenoris. Item q̃ si quis pro faciendis negociis cõitatis ꝑdicte electus fuerit ut solet pro ambasiatore & nũcio extra locũ clauasii: in suo recessu se debeat pũtare scriptori uel deputatis ad hoc noie ipsius cõitatis qui diem & horam ipsius recessus notent. & similiter hoc faciant in aduentu & regressu ipsoꝝ ad hoc ut cõitas ipsa clare sciat omni fraude remota: pro quãtis diebus mercedem reddere debeat dictis nunciis & ambasiatoribus: rando preterea dicti nunci & ambasiatores q̃ tps de quo mercedẽ exposcunt in negociis dicte cõitatis expẽdiderũt: & non in ꝓpriis eoꝝ negociis: seu aliaꝝ singulaꝝ psonaꝝ. Et hec oia in pũti capitulo descripta oẽs ammodo nũcii & ambasiatores dicte cõitatis seruare & iurare debeant sub pena amissionis eoꝝ salarii & mercedis: Eo saluo q̃ si in negociis cõitatis se exerceri nõ possent per aliquod iterualluꝫ tpis nõ hũtes audientiã semp ut euenit. tunc & eo casu in tali interuallo tpis liceat tali nũcio & nũciis se in aliquo negocio exercere ꝓ se uel pro alio uel aliis nullis ꝓpter hoc omissis negociis cõitatis predicte: & sine perditione salarii. 2

¶ Legati non operentur sine cõmissione que grauãt cõitatẽ: ut accidit sepe in ꝓmissionibus & donis: quia id statuto imediate seq̃nti ꝓhibetur sub his uerbis. Itẽ q̃ nulla ꝑsona cuiuslibet ꝓditionis existat se intromittere debeat in agendis negociis aliquibus dicte cõitatis maxime in his que dãnũ siue preiudiciũ ipsi cõitati inferrent nec in loco nec extra locũ: in huibus: nec extra fines. in thaurino: sabaudia: uel alibi nisi prius ad sic faciendũ fit electus. & q̃ de eius electione constet in libro refor. dicte cõitatis sub pena perditiõis sui laboris. & ulterius sub pena flor. 5. fil. o applicãda. Et nihilominus dicta facta seu aliqualiter gesta: ut supra fine cõmissiõe & electione scripta non ualeant nec teneant nisi ad beneplacitum dicte cõmunitatis. 3

¶ Legati extra clauasium ultra quin q̃ miliaria habent pro mercede cuiuslibet diei tertium unũ ducatis iuxta taxam antiquam: statuti reformati in transcriptione uoluminis prout diximus: infra uero seu citra medietatẽ sed computum fit ad grossos: mutatum anno. 1506. a. ff. 1. ad. g. 15. Item anno. 1516. g. 17. nec plus soluitur nisi quis accederet extra patriam: aut esset persona auctentica: quia tunc fit ratio de expensis & taxa ꝑ fm bonã expeditionem negocii & qualitatem ꝑsone ut in rationibus constat. 4

¶ Legati ad tres status patrie conuocatos quando fit taxa subsidii ducalis nihil habent a cõmunitate: quoniã admittuntur pro taxatoribus & recipiunt mercedem super ipso subsidio: prout tamen laborant. Q uod processit gratia aliorꝫ dum cõitas transmitteret uiros graues & expertos: presertim ad ipsam taxam & capitula q̃ tunc obtinentur a principe. Non aũt ex debito quia plurimũ maioꝝ oppidoꝝ legati ab eadẽ taxa excludũtur cum magna querella: eo maxime cum Clauasiũ fuerit ultimo subditum: & longe minus contribuit. igitur aduertendum est ne talis amittatur locus defectu legatorum non habentium uestem nuptialem qui ẽt cõitati fauere possunt in multis cum idonei sunt. nam aliqui imunitatem pro parte ipsorum subsidiorum & alio- 5

HISTORIA PATRIAE OPUSCULA I.I. RIPOLLINA

tum similium onerum cõitatiibidem motu proprio quandoq; obtinerunt prout documenta testantur.

¶De cõmissariis ad negocia extraordinaria deputatis. Capitulum.20.

1 AD expeditionẽ negociorꝫ reipub.ꝙuenit plures in eius cõmissarios deputare:iuxta exigentiã rerũ:ꝓpterea eligũt ꝑmissi ꝑsules:ut ꝑmissi ex credendariis quos putãt idoneos ad ꝑmissa negociain qbus ele ctionibus iuim aliqñ defertur & debent electi cõmissiões ipsas acceptare:ut in paruo ꝙterno anni.1469.sta.14. huius tenoris.Item ut defectu solicitatorꝫ & ꝓsecutorꝫ negocia cõis nõ remaneant derelicta ordinatũ fuit propterea ꝙ quicũq; fuerit electus seu deputatus pro officiali:seu solicitatore pro aliquo negocio tãgente fortificationẽ:reparationẽ:seu gubernũ burgorꝫ huius loci & finiũ non possit refutare nisi de licentia dñorꝫ officiatorꝫ ꝓsiliu & sapientũ:siue sit de credentia siue nõ:sub pena.f.60.applicãda more regardariarꝫ:nec inde se eximere possit a dicto officio nisi incontinenti soluat ipsos.f.60.quibus solutis sit excusatus.

2 ¶Cõmissarii tenentur exequi cõmissiones:aut referre ꝙre non ut ꝓsideatur qd hꝫ in libro refor.anni.1503. statuto.4.sub his uerbis.Item ꝙ quilibet cui aliqua cõmissio per dictã credentiã data fuerit & per ipsum accepta illã exequi debeat infra terminum sibi statutum & illã referre in dicta credentia:seu cãm quare illã exe cutioni mandare non potuit sub pena.f.25.imperialium more regardariarum applicanda.

3 ¶Cõmissarii iuxta laborem conlequũtur mercedẽ & si debetur ꝓ uisitare in finibus hõt.g.4.Itẽ ꝓ mensura solicitudine:& hmõi:ac pro maiori parte diei.g.6.plus aũt & minus iuxta qualitatem ꝑsone & negocii:arbitrio cõsulũ.si uero exerceantur in loco uel ꝑpe:quia regulit maius est patrociniũ taxatur ꝓ nõatores aut credentiã data parcella:uel ẽt ꝓ ipsos ꝑsules cũ modicũ est nisi ꝑcedat ꝙuentio:ut habetur in libris rationum.

¶Prohibitum sub primo legis diuine mandato. Capitulum.1.

4 EXpeditis que nouimus principaliter respicere officiales & principis & cõitatis quorꝫ medio leges emanate executionẽ suscipiũt.ad alia succesiue putamus deueniendũ in qbus concernentia diuinũ cultũ ꝑferri debent:ꝓut hꝫ exodi.20.& alibi post ꝙ tali ordine in ceteris ꝓcedetur.Et prio qa sacre fidei nre ꝓuaricatores ueluti hereticiifortilegi:demonũ inuocatores & hmõi supstitiosi de medio fidelũ ne eos suis sectis pestiferis ificiãt militari potẽtia & uia iustitie sunt extirpãdi.Illu.d.d.nr regrit iudices ecclesiasticos & suis officiariis ꝑcipit: Quatenus omnes qui de predictis criminibus aut aliquo eorꝫ repienitur culpabiles una cum fautoribus uiriliter ꝓsequãtur quodq; requirentibus iudicibus ecclesiasticis seu inquisitoribus heretice prauitatis circa executionem hmõi ꝓstent sine difficultate auxilium consilium & fauorem.Expense aũt de bonis eorundem hereticorum legittime confiscandis supponi tenturi,ꝓut in decreto.1.lib.sub rub.de hereticis & fortilegiis.

5 ¶Si qua insup ꝑsona cuiusuis status contigerit recurrere ad hmõi fortilegiis diuinos & maleficos ꝓ sanitatibus recuꝑãdis:rebus ꝑditis inueniẽdis:aut actibus ꝓiugalibus ipediẽdis uel expediẽdis seu causis aliis qbuscũq; quasꝫ expeditiões ꝙuã naturalẽ fieri nequeũt post ꝙ officialibus locorꝫ in qbus talia ꝑsuniẽt de hmõi recursibus clare ꝓstabit oẽs puniãtur indistincte pari pẽa predictorꝫ sm gradus personarum prout ibidem.

6 ¶Rursus interdicitur unuersis ne libros uel scripturas quarũcũq; artiũ ꝓ sanctã matrẽ eccliã dãnatos & reprobatos secũ tenere uel eis uti publice uel priuate audeãt uel ꝑsumãt.si quis aũt cõtrariũ attentare ꝑsumpserit contra eum tanq; suspectum de fide procedatur per iudicem competentem:ut in eodem decreto cõtinetur.

7 ¶Bona uero mutilatorꝫ de hereti nõ possunt per aliquos occupari donec fuerint declarati heretici: & bona eorꝫ publicata ꝓsuiam ꝓut ꝓsuetũ est fieri ꝓ inquisitores ad hoc deputatos:debent ũ inuentarizari & describi ꝑ officiarios qui ea dimittant apud eos quorum sunt mediante cautiõe idoneaut in priuilegio trium statuum:concesso toti patrie.anno.1490.& capitulo.22.per Blancham.

¶De blasphemiis & aliis similibus. Capitulum.2.

1 PRohibetur in scdo legis diuine mãdato blasphemia:& a statuto nolu.fol.34.nu.4.4.sub his uerbis.Item statutũ est ꝙ si aliq; ꝑsona malũ dixerit de deo seu de beata uirgine maria soluat pro bãno.f.40.ꝓ quolibet & ꝙlibet uice.Et si de aliis sctis uel aliquo ipsorꝫ malũ dixerit soluat pro bãno.f.20.pro quolibet & ꝙlibet uice.Et si ꝑdicti maledicentes soluendo nõ fuerint sufficientes publice ꝑ burgũ clauasfii: aut sumergãtur ter in pado uel ponãtur ad cathenã berlinerubi ꝑ totã diem moraturi arbitrio potestatis si quã de ꝑdictis tribus penis corporalibus duxerit infligendã.Etiã ex decreto ducali latius ꝓuisum est ad qd recurrendũ ꝛ i ea parte qua blasphemie species declaratur ꝑ hec uerba quia diuinus honor offenditur ꝑ maledicos & blasphemos dãnabili corruptella uel furoris ipetu dcũ negantes malegratiãtes:despuentes necnõ irreuerenter iurantes ꝑ caput:capillos:sanguinẽ:uulnera:ulcera:aut alia membra xpi seu turpia nephanda cõtra sanctitatẽ: seu uirginalẽ integritatẽ beate dei genitricis:aut aliorꝫ sanctorꝫ honorẽ alloquẽtes:statuimus &c.quod decretũ fere premisso statuto conformatur in penis:ut in.1.libro sub rub.de maledicis & blasphemis apparet.

2 ¶Iudei etiã nõ incongrue premissis iungũtur.nam a sanctis canonibus blasphemi xpi nuncupãtur:sua etenim

enim ꝑfidia turpiter excecati/uerũ eorꝫ messiã & saluatorem uerbis & factis abnegare nõ uerentur:licet pietas ipsius quem trãsfixerunt eos a beneficiis suis nõ excludat:animo inter ones suas ꝙis ex hoc ouili nõ sint ipsos cõfouere & uiuere dignaꝫ i sue salutifere testimoniũ passionis.Igit ifrascripta de eisdem iudeis referre putauimus ordinẽ premissorꝫ decretorꝫ insequentes quorꝫ dispositio concedit habitationẽ ipsis iudeis iter xpianos:ut hꝫ in primo libro sub rub.incip.prefactio & reuocatio &c.sed in clauasfio ꝓhibetur ut infra.

¶Iudei non debẽt trahi ad fidem nostrã inuiti sed si quis ꝓsuiter ipsos iudeos ad fidẽ uoluerit attrahere blanditiis & piis exhortatiõibus hoc faciat prout ibidem decreto proxime sequenti. 3

¶Iudei non debent interficiuerberari:aut aliter offendi ꝑ quẽcũq; nisi iustitia mediante sub pena indignationis ducalis:& aliis penis legittimis:ibidem sub rub.sequenti. 4

¶Iudei super habitus eorum loco eminenti ante & retro ꝑpulam sinistram portent signum pãni rubei & albi dispartitum:alias per officiarios capiantur & puniãtur pena carceris trium dierũ:in uictu panis & aque: ibidem sub rub.iudei debent portare &c. 5

¶Iudei blasphemantes deum:sacratissimam uirginem:aut sanctos acrius puniuntur ꝙ christiani:& ibidem sub rub.pena iudeorum &c. 6

¶Iudei nõ utantur libris reprobatis sub pena hereticis cominata.& ibidem sub rubr.usus librorꝫ dãnatorꝫ. 7

¶Iudei non emant uel palpent uasa sacra aut alia diuino cultui dedicata sub pena furti uendentibus ẽt inhibetur quo ad iudeos sub pena blasphemorꝫ ꝙis alienatio sit legittima ceteris:& insup eisdem iudeis mandatur ne aliqua emant a ꝑsonis suspectis:ut puta clandestinis uenditoribus:seu qui res ipsas minori precio ꝙ ualeant aut uendi possent obtulerint nisi in ꝑtia trium testium fide dignorum aut per publicum instrumẽ qui testes & notarius sint noti in loco contractus sub dicta pena furti alias precipitur eosdem iudeos cõgrue puniri:ut ibidem sub rub.iudeis non liceat &c. 8

¶Iudei non ꝓsumãt exercere usuras quia nedum de suis propriis pecuniis fenerãtur:sed se dãnabiliter exhibent aliorꝫ occultorꝫ usurariorũ in hac arte factores sub pena relegationis perpetue:restitutione usurarũ dãna passis precedente:ut ibidem sub rub.iudeis prohibetur &c. 9

¶Iudei ꝙerũ de iudaismo ad fidẽ nõ debent amplius cũ iudeis conuersari:ut ibidem sub rub.sequenti. 10

¶Iudei subiiciũtur criminaliter & ciuiliter iurisdictioni iudicum ordinariorum locorum domicilii delicti: uel contractus:ut in alio decreto ibidem sequenti. 11

¶Iudei tenentur ad multa ꝙ ꝓcernunt continuã residentiã:ꝓut in aliis decretis inter ꝑmissa infertis & omissis:quia ex ducali mãdato ad ꝓsupplicationẽ cõitatis nre.iudei tunc in clauasfio habitantes dereicti sunt cũ perpetua inhibitione regressus:qui ne attentetur mãdatũ ipsum hic duximus referendũ hmõi sub tenore. Amedeus dux sabaudie &c.Dilectis capitaneo uicario clauario & ceteris officiariis nris clauasfii &c.Dilectorꝫ fidelium norꝫ cõitatis & hoĩum dicti loci legatiinfam adeuntes pãtiam:querulose expoſuerunt nõnullos ꝓfidos iudeos illic incolatũ facientes:uariis usurarum uoragine:cõtractibusq; simulatis:pleroſq; dicte cõitatis hoĩes longo tpe oppressisse:& dietim crebrius afficere:illorꝫ substantiã frandulenter rapiẽdo.adeo ut nõnulli eam ob rẽ depauperati mendicata hostiatim expoſcentes suffragia locũ ipm absentare coarctentur:sicuti ẽt furtorꝫ ꝙ ibidẽ fiunt dietim:retractores existentes malefactoribus suis fore factis persistendis adaugent incẽtiũ.humillime supplicãdo ut nris:reiq; publice illius loci utilitate & cõmodo pensatis ab eodem ipsos expelli mandare dignaremur.quorꝫ supplicatiõi uelluti rõni cõsone.itaq; uen.oratoris nri dilecti fris Antõii de cremona q in his apud nos:& Illu.ꝑforte nram carissimã sedule intercessit benigniter inclinati:ꝑferti ut talibus nephandis ueluti nra interest celeriter obuiẽ.uobis ac ufum cuilibet insolidũ attente cõmittimus & mandamus sub pena indignatiõis & centũ marchaꝝ argenti pro quolibet.Q uatenus oibus & singulis iudeis ꝑmẽtiõatis sub simili pẽa ꝑdicte pro quolibet iniũgatis ut infra octo dies diẽ sic fiende iniũctiõis ꝓtinuo secuturos ipsi cũ eorꝫ familia rebus & bonis quibusuis locũ ꝑdictũ clauasfii illũ nunꝫ abinde inhabitaturi infalẽter absentent.ꝙ si facere distulerint eo casu illos ab eodẽ loco ẽt manu forti si opus sit utriliter deiciatis & repellatis.Q uibuscũq; subditis nris mediatis & imediatis ne illis in dicto loco uictualia aut alia ꝙis necessaria ministrare seu cõicare sub eadem pena ꝓhibendo quibuscũq; lris & aliis forte in contrarium facientibus etiam concedendis.non obstantibus etiam absq; iteratione mandati.Dat.&c.anno.1472.ut habetur in cõmuni.

¶Nota ꝙ de ãno.1518.die.16.nouẽbris hmõi priuilegiũ seu ꝓcessio fuit ꝓfirmata ꝑ lias ducales sub dicta die maxime quia quedam Eua hebrea satis procurauit uenire ad habitãdum in clauasfio:& reportauit litteras ducales:quarum copia est dictis litteris annexa.

¶Preterea ne redeãt inhibetur ꝓut in lib.refor.anno.1474.fol.190.statu.1.sub his uerbis.Q ñ nephandũ sceleratissimũq; & horribile genus iudeorꝫ:quorꝫ multitudo fuit in clauasfio ex opressionibus:uiolentiis usuris:rapinis:fraudibus:prauis moribus:heresibus machinationibus:falsis imaginatiõibus qbus si xpianũ offendit:putat notabile sacrificiũ offerre deo.ceteriſq; infinitis spurcitiis & diabolicis opatiõibus qbus plenũ est plus ꝙ serpens uenenoab ipso loco clauasfii ꝑpetuo bãnitũ est ꝑ lias Illu.excelseq; dãnationis sabaudie ipsi cõitati concessas.Et quoniam litteris dicte concessionis nondum papiro adherentibus ausi sunt quidam precipitãtes uiri suadere ut ipsa uenenata progenies denuo reuertatur:quorum inueterata consuetudo tributum continue laboratque quidẽ opinio suasionis merito delẽda ẽt pariter cum illis.ideo recapitulatores

HAUSBÜCHEREI DES OBERSTEN GERICHTSHOFES

sam dicti insequentes uoluntatē diuinā ut habetur in libro regum. Ecce ego inducā mala sup israel & iudam &c. statuerūt & ordinauerūt q̄ nulla psona cuiuuis conditiōis status: & gradus existat: audeat neq; psumat publice nec priuate loqui q̄ dicti sceleratissimi iudei pñtes nec futuri burgū nec fines clauassii habitent sub pena cuicūq; cōtrafacienti & pro q̄libet uice priuatiōis perpetue ꝓ filii clauassii & offīor quorūcūq; eiusdē loci publicorū & priuatorūm: ac ducatorum. 25. q̄ pena applicetur pro tertia pte illu. d. d. nr̄o ducis: pro tertia pte fabrice ecclesie sancte Marie: & pro tertia pte cōitati pdicte. Ad q̄ ēt cōferre uidetur alia ꝓhibitio de qua in eodē meo libro refor. sub anno. 1471. in fol. 82. statu. 5. hmōi tenoris. Itē q̄ nulla psona de clauassio nec ibidē possidens audeat neq; psumat locare domos alicui usurario publico sub pena priuatiōis priuilegiorum ſtrachisiarum capitulorum & consuetudinum clauassii: ac. ff. 10. applicanda more regardiarum. Et hoc quia ceteri exercētes usuram possent domos emere: sed non iudei.

De sanctificatione festorum & qualiter. Capitulum. 3.

1 VLtimū dicte legis diuīe mādatū q̄ pria tabula ꝓtinebat festorum sanctificationē ꝓcipit. Quo circa dicimus hēri in. d. uolu. hoc statutū. fo. 48. nu. 550. sub his uerbis. Primo statuerunt & ordinauerunt ad honorē dei & beate Marie matris eius & totius curie celestis: & ut deus ꝓseruet cōe clauassii & psonas ibidem stantiū & habitantiū in bono & pacifico statu & ēt seruet bona ipsorum q̄ aliqua psona de clauassio uel ibi habitans nō debeat laborare: seu laborerii aliquod facere in aliquo festo beate marie uirginis. s. Ioānis baptiste & neq; in aliquo die dñico: & neq; in aliquo festo oium apostolorum sub pena & bāno pro qualibet psona cōtrafaciente & q̄libet uice. f. 5. & qlibet sit accusator palefius uel secretus & habeat tertiā partē banni: & cuilibet credatur de sua accusa. In quo bāno solet ēt participare cōitas & illud ꝓsequi cū aliis regardariis. Vlterius addunt alie festiuitates ipsi statuto cū inhibitiōe uendēdi & aperiendi apothecas: put in libro reformationum anni. 1463. fol. 153. statuto. 1. hmōi tenoris. Primo statuerunt & capitulauerūt q̄ nō obstāte capitulo disponēte pro festiuitatibus apostolorum & beate marie uirginis celebrādis q̄ in ipsis festiuitatibus nō debeat uendi: nec apothece debeāt apiri capiēdo diē ab ortu solis usq; ad occasum ipsius diei: exceptis diebus. S. Bertholomei & sancti Luce. in quibus celebrantur nundine in loco clauassii. & saluo pro medicinis q̄ in ipsis diebus uendi possint ꝓpter necessitatē: & sub pena in capitulo ꝓtentanō derogādo tū aliquibus pactis q̄ hūr cū beccariis: & intelligatur ꝓmisse festiuitates natiuitatis dñi: dies dñicales: &. 12. apostolorum principaliū: tenentes eūt apothecas aptas & uendentes in uigiliis ēt de sero nullā penā incurrāt. Quibus festiuitatibus adduntur alie: s. oium sanctorum: circūcisionis: epiphanie: sancti Antonii: sancti georgii: inuentiōis sancte crucis: sancte marie magdalene: sancti Laurentii: decolatiōis. s. Ioānis bap. s. Michaelis archāgeli. s. Caterine uirginis: resurrectiōis dñi & penthecostes. Inde ꝓmissa cōitas festiuitates sanctorum Sebastiani: Anne: & Rochi: quos bonitas increata cū s. Christoforo: ad pestiferā ꝓtagionē expellendā mortalibus tribuit intercessores: eria solēnizandas noto emisso decreuit put extat ꝓseruato. Addiditq; alia. s. gratiosa ob imensas grādines: a quibus tunc regio hec extitit fatigata put ꝓstat de ipso uoto in libro reformationū anni. 1444. in fol. 266. &. 286. Preterea curdius regie celorum imaculata ꝓceptio ad illius maiorē laudē ꝓtentiosa extitisse tandē ueritas in lucē ꝓdit quo circa ipsius ꝓceptiōis dies solēnis haberi ꝓmeruit. Cū ēt seraphici patris frācisci meritis sacratissime redēptiōis nre memoria in corpus eiusdē fuerit mirabiliter renouata: atq; nouo sue prolis agmine mundū caritatis defectu frigescentē in uia direxerit ueritatis: merito ēt ipsius festiuitas aliorum precipuorum sanctorum celebrate debuit uenerari. Quare ita ꝓpetuo fieri ordinatū est p cōitatē anno. 1468. put in libro refor. fol. 366. p ambabus eisdē festiuitatibus simul. Quod ēt replicatū & denuo mādatū fuit anno sequēti ꝓut in eodē libro fol. 373. Etiam Illu. Yolant ducissa sabaudie id fieri expresse decreuit iniungēdo officialibus & singulos penalr cogant ꝓut ex ipsis q̄ sunt in cōi sub anno. 1474 regiſtratis in libro refor. eiusdē anni. fol. 213. qm ipe editiōis ꝓmissorum statutorum ꝓceptio antedicta solēnis nō erat ut cū aliis uideretur inclusa. Deniq; ex decreto ducali ēt cōputatur in his festiuitatibus sōrum stephani & innocentiū: ascensionis & corporis xpi: exaltatiōis sancte crucis: sancti martini & dedicatiōis ecclesie. in ceteris aūt non multum discrepat ipsum decretum ab eisdem statuto & additiōe quo ad comprehensa in illis prout habetur in primo libro sub rub. de obseruantia diuinorum &c.

2 Amplius inhibetur ex ipso decreto q̄ notarii instia non recipiant in ꝓmissis festiuitatibus nisi ea q̄ ibi & in serius loco magis congruo referuntur: & mandatur ēt aliis quibuscūq; ne ludis q̄uis premissis spectaculis uel corteis ante celebrationem maioris misse: uel dum sermo diuinus fiet in loco: aut oſiū uespertinum celebratur: liceat uacare uel interesse: sub pena: & prout in eodem decreto.

De officiis diuinis: processionibus religiosorum & secularium: uotis earūdem & aliis diuino cultui dedicatis minime omittendis. Capitulum. 4.

1 NOnnulli iudicant egiptios antiquissimos & ab eis deos cerimonias: quibus gentiliū multitudo utit Primo emanasse quia Apim deum eius nationis primarium q̄to poterāt veneratiōis honore obsequabant & ipsa in re nullū leuitie genus omittere fas erat. neq; eni absq; deo uite datore leti quid recipere posse credebant

se credebant: fidelibus uero templa: sacerdotes: nasanestes: & hmōi: supremo iussu instituta fuerunt. Nā dixit dñs Moysi: filii Israel faciēt mihi sanctuariū & habitabo in medio eorum. facies & altare: & in usus eius oia ualasa ex ere: facies q̄ uestē sanctā Aarō fratri tuo & filiis: & cūctos ꝓsecratis manus: ut sacerdotio fungātur mihi & perpetuus erit cultus p successiones eorum: ut hī exodi. 25. & seq̄ntibus. Etiā ipse Moyses iā ediderat laudes dño decineratq; trāsacto mare rubro cū filiis Israel. & ibidē. 15. ex quibus ac aliis & psalmis dauid officia diuina ꝓcesserunt. Hec aūt oia postmodū successiue seruata sunt & seruāntur ad dei cultū. Quia igitur in clauassio put ēt aliis oppidis. prio adsunt ecclesie parochiales: quo ad illas statutū fuit put in dicto paruo q̄terno anni. 1469. ante oia sub his uerbis. Primū nāq; capitulū est q̄ ad honorē sumi ac oipotentis dei: eiusue gloriosissime matris & uirginis Marie: sanctiq; Petri patronorum nrorum: & pro salute aiarum nrarum: cōitas ipsa clauassii ꝓcuret & ꝓcurare debeat q̄ uen̄. dñi canonici ecclesiarum sōrum Marie & Petri i clauassio. decetero & in ecclesia sancte marie cātare & dicere debeāt horas canōicas quē admodū fit in aliis ecclesiis collegiatis. & itud facere dēat ipsa cōitas: tā penes sctissimū. d. nrm. d. papā q̄. R. d. Epm Ippor. &c si fuerit oportunes Illu. d. d. nrm ducē plibatū. Iusup iam decreuerat. R. Eps Ippor. diocesanus anno. 1452. ipsas ecclesias uisitādo q̄ patroni hūius capellas dotaras in pecuniis easdē dotes ibi stabilirent infra 2 grauū tps. Itē q̄ alii qbus ꝓcelle fuerant capelle dotāde deberent eis ꝓstituere ipsas dotes. Itē q̄ uen̄. ꝓpositus & canonici: seu pro eis interuenientes nō ualerent seruitutē ipsarum capellarum assumere. Itē q̄ i missis dicēdis seruaretur ordo. expressus p uen̄. capln̄ capellanos & alios si q̄ essent. Itē q̄ ꝓderetur de quottidianis distributoribus ut fieret iuxta ꝓmissum statutū Item q̄ interi ante missam magna hora prie diceretur in choro. Item & q̄ cāteretur missa magna quolibet die lune pro defunctis in aurora cū offō sequenti ad excitandū alios seculariū ut illis subueniant. Item & q̄ capellani & clerici seculares in loco clauassii beneficiati deberent in ecclesia. s. Marie tanq̄ principali cū cottis eorum interesse diuinis: prout habetur apud cōitatem: que laudabiliter & perpetuo exequenda uidentur.

3 QUia uero cōitas ad celebrandā solēnitatem sacratissimi corporis xpi in eius delatiōe ꝓtinue interuenit ob electionē differentiū paliū de sup ipm corpus: nōnulla de ipsis festiuitate & electiōe memoranda putamus. primo q̄re ꝓsequendo delatiōis eiusdem palii quod uulgo dicitur baldachinus sit inducta. secūdo quot sint electi & qualr. tertio q̄ ad ipsam electionē admitti debeāt & soliti sint quo ad aliquos. Circa primū dicimus solēnitatē ipsam multis rōnibus ab ecclesia institutā. & iter cetera respectu: hmōi delatiōis exēplo occurrisse & honoris xpo inhibiti p iudeos dū apropinquaret ierosolimā: ex quibus multi ꝓsternebāt uestimenta sua in uia: alii ramos arborum cedebāt: ac turbe ꝓcedentes & q̄ sequebātur clamabāt: Osanna filio dauid benedictus q̄ uenit in nomine dñi: sic eo die xps in sacramēto defertur p oppidū: ut sibi honor exhibeatur ab oibus fidelibus. p quorum salute crucis patibulo affigi uoluit: & cū eis in eodem sacro moratur pollicitus est cū dixit. Ecce uobiscū sum usq; ad ꝓsumationē seculi. Hoc ideo frondibus muniūtur itinera: & loco uestiū strarum. parietes multis ornamentis decorāntur: & facim ipm palio coopiturum: cuius delatio potius ad seculares q̄ religiosos ꝓtinet ea ratione q̄ talis honor p turbā & nō sacerdotes xpo exhibitus fuerit. put supra. Circa. 2. antigtus. 12. uū ad ꝓmissam delationē eligebātur quoq; sex priores inde alii sex paliū suprascriptū deferebāt: sibi ipsis locū cedentes sup malacono: iuxta q̄ notissimū est. & ita ꝓseruit usq; ad annū. 1500. tunc supuenientibus multis. ꝓcuratibus se admitti ad ipsam delationē ultra solitū fuerūt additi duo baculi ꝓmisso palio: q̄re postmodū exiterūt delatores 16. nec duplicati modo ipsi baculi sufficerent si oibus petentibus ad ipsam delationē ꝓmitteretur accessus: cū aūt premissa electio simplr & sine scriptura p ꝓsules & electos cōitatis dūtaxat fieri ꝓseueriterātato ipsi spatio q̄ illius initii memoria hois nō est in cōtrariū: a tribus annis citra pro scādalis euitādis fuit ipsa electio facta pte picario & regrats in libro refor. circa tertiū: oibus p̄tet q̄. d. prepositi. s. Marchi & s. Michaellis: ac ꝓcuratorum s. Antonii cū eos in clauassio adesse ꝓtingit oibus preferuntur quos sequitur capitaneus: cū hī in loco: unde ut carius & regulr cōsules repūtantes cōitatem. Verū quia diximus ecclesiasticos ad ipsam electionē nō admittendos. & tunc fatemur cōtrariū obseruari. hoc dicto iam p nos adducte rōni addimus q̄ si delatio ipsa secularibus insolidū nō spectaret id in ꝓsuetudine: uersum nō fuisse: tum hic q̄ alibi: q̄ aūt premissi ecclesiastici q̄nq; admissi sunt in eadē delatiōe ꝓcessit ex eo q̄ ꝓpria nō tenuerunt loca dū in ꝓcessione eiusdem festiuitatis accederent quia ipsi prepositus. s. Marchi & preceptor cū eorum fribus debebant accedere: & sic alter prepositus capitulo parochiali aggregādus erat: in quoq; defectu ipsi sq; euntibus put seculares ad seculare offiū admissi sunt. Quo uero ad alios ꝓsuppōitur ꝓut est q̄ talis honor a cōitate exhibitus prestari debet ex meritorum aūt amore uel timore. igitur uenit admittendi ꝓut uirtutibus claret. diutius p se & suos uersati sunt & uersantur in ꝓseruatione & augumentū reipub. maiusq; cōmodū eidem attulerūt & afferunt. q̄ oia ad hoc copulative requirūtur. nec obstant uberiores facultates aliorum aut q̄ nobiliori ex genere ꝓpagati dicātur: quia honor uirtuti solū & hic in testimoniū beneficiorum reipub. collatorum debetur. nec aliter: in paribus aūt senectus preferenda est iuxta preceptū dñi. leuitici. 19. Et si ex eadem familia de qua unus admitti debeat alius sit rōne alicui⁹ ius officii ēt admittendus: ut sepe de ꝓsulibus accidit. tunc offiū hūs respectu eiusdem solus ex eadem agnatione admittitur: qm̄ ex dignitate officii precedit. Et qa sepe contingit aliquos electorum defficere ēt q̄ sint in clauassio ceteri sequntes in ordine surrogātur. itaq; defectus hī in secūda pte ad cuius remediū consules deputātur ꝓ cōitate loco absentiū ne oporteat nouos eligere q̄ ipsorum successu aliis cōparentibus nō admitterētur si aūt plures duobus defecerint: ea rōne licitū est hūbus baculū in pte delationis: ēt in secunda deferre inimicie cōparenti

ex electis cui locum cedant. Et sic continue dicitur obseruandum: quia hactenus obseruatum fuit.

4 ¶ His antiquissimā additmus ꝓsuetudinē uoto emisso ceptā: ultra q̄ festū. s. Georgii habeatur solēne faciendi eo die colectā elimosinariā panis uini & leguminū ide benedictionis presidio munitoꝝ quoꝝ deuotiōis affectu sumētes in cibo uel potu lupoꝝ rapacitatem p̄ānū euasuri ambigendū nō est ut q̄dā mirabili expientia cognitū fertur & a claussiensibus ob merita eiusdem sancti indubitāter tenetur. Cum aūt distributio fieri ꝓsueuerit super zerbo padi. ibidē ꝓuenientibus pluribus lasciuie causa q̄ deuotiōis ut fere uideretur a uoto recessum: & xenophegia u leoꝝ. lupi quoꝝ recesserunt a metu. & citra biēnū multos adolescētes depasti sunt hoies etiam aliquos insultantes que duximus posteris memoranda: ut illis idem merito non succedat.

5 ¶ Preterea annis ultra. 200. ꝓxime fluxis in hoc loco ꝓut forte in aliis q̄dā insurrexit abusus societatis stulto rum merito nūcupate exequēdi pecuniariā subuentionē a mulieribus trāseūtibus ad secūda uota. Itē ab aliis matrimonio copulatis forēsibus: ac ēt allienigenis iter faciētibus in posse clausstii tpe sponsaliū uel nuptiaꝝ ut ipsa societas posset in suis dementiis pīstere cū aliena iactura quē delere cōitas nra conata est p statutū. de quo in uolu. fol. 22. no. 330. & sub rub. de sponsis & ducentibus eas nō pignorādis. Cū uero idem abusus ꝓcederet nō obstāte statuto cōitas decreuit tales pecunias saltē pro pte in ipsos usus ꝓuerti ut sequtur: nec obtentus est. successu tpis in credentia ꝓstitutus ueñ. tūc prepositus. s. Petri de clausstio: requisiuit ut placeret cōitati q̄ denarii qui exacti erāt & exigerentur a p̄missis mulieribus ꝓuerterentur & ponerentur ad faciendū capellam unā sub noīe & uocabulo. s. Sebastiani: nō obstāte q̄ alias deputati fuissent ad emendū paliū pro festo corporis xp̄i &c. de quo palio ecclesia ꝓuisa erat p legatū Ioānis ferrerii &c. quia erāt aliqui in clausstio uolētes facere dictā capellā & societatē. s. Sebastiani sup q̄ ꝓpositōe credentia deliberauit & ꝓclusit q̄ denarii mulieꝝ predictaꝝ qui pro tpe ꝓterito obuenerūt exigātur cū aliis qui obueniēt & ponātur ad fabricā capelle. s. Sebastiani usq; ad beneplacitū cōitatis: ut hī in libro refor. anni. 1434. fol. 105. sub die. 13. mai. & eisdē uerbis ex q̄bus patet ipsam societatē. s. Sebastiani tunc ceptā: cui rite applicatis dictis pecuniis ex dicto ipa ulterius dici nō pōt abusus: quīn dicta societas: inter oēs clausstii obtinet principatū. eiusq; subuentiōe ꝓstructa p̄missa capella: & alia. s. Elisabet q̄ in ecclesia parochiali. s. Marie existūt cāpanile adiacens mirabili ipēsa erectū dicitur: ex q̄bus patet ipsam societatē tūc longe melius q̄ nunc rectam. Hec enim necessarie dicta sunt ad propositum sanctificationis festorum si cerimonie ipsius societatis intueantur: inde fuit ipsa societas cōiter iustituta & aucta: q̄e modo sub eiusdem cōmunitatis protectione moratur.

6 ¶ Aliud notū addimus quia de anno. 1511. die. 5. Iunii extermiato gallo ꝝ exercitu apud nouariā p maximilianū uicecomitē: ex sforciadū genere ducē pro tūc mediolani: & heluetios: dux ipse cū eisdē heluetiis gallos insequēs uersus pedemontanā patriā iter arripuit: sabaudiensibus uaria incōmoda illaturus ob fauores quos gallis ꝓstiterāt in aduentu. hoc ideo uercellas ingressus ꝓtinuo mutuū decē miliū florēoꝝ extorsit: ultra oiu; uictū iamq; motus dicebatur die. 13. eiusdē mensis ꝓfecturus clausstiū cū heluetiis. Quo aduentu clausstienses maxio terrore ꝓcussi cū eo die festinitas. s. Antonii de padua celebraretur ꝓocata generali ꝓcessiōe deo & sanctis duplices uotū emittere ꝓstruendi unā capellā in ecclesia. s. Bernardini de clausstio: sub titulo ipius. s. Antonii si seq̄retur liberatio aduentus ipsoꝝ heluetioꝝ & ducis ꝓut secuta est: quia ab eadē ciuitate uercellarum pontestuā inde aſt accesserūt. & eadē uia reuersi sunt in patrias suas: uerū & si deus comentā ultionē in clausstienses pro tunc eiusdē. s. intercessiōe distulerit. tū nō abstulit. quīmo tarditatē supplicū grauitate compensans acto biēnio heluetios p̄missos flagitioꝝ nroꝝ totaliter ultores misit ferro & igne miseros clausstienses inaudita clade delere ut diximus. Profuit ergo uotū: nā eadē hora ipsi dux & heluetii primū decreūt accessus mutarū tabellariū destinātes pro habendis nauibus ad trāsitū padi q̄ illico trāsmisse fuerūt iuxta p nos abunde narrata in libro rōnū cōitatis dicti anni. & ꝓut de uoto ꝓstat in lib. refor. sub die. 16. mensis supra relati. ulterius ꝓtinebatur in noto faciendi singulis ānis in eadem celebritate similem ꝓcessionem. cuius ꝓtextu hec ita deduximus ut eiusdem obligatiōis notitia ad posteros trāseat. Etiā caplā parochiale ad missaꝝ magnam offiāq; solēne teneturq̄ ipsa cōitas dicto capitulo & aliis religiosis mendicātibus cōgruā tribuit elemosinā pro p̄missis. Cū aūt anno. 1518. fcā nō esset talis ꝓcessio iuxta uotū eo met die plures domus multū inter se distātes adeo repente sunt combuste. q̄ mirum apparuit. & creditum est ob talem defectum accidisse. timuit q̄ populus dñm ad quem placandū denuo preces fudiit eidem sancto ob cuius merita ignis paleis iam hereus extinctus fuit: quo dictum est ut ceteris transeat in exemplum.

7 ¶ Vltra hec a p̄missis ꝓhibet decretis ne i ecclesiis: cimiteriis: aut aliis locis sacris teneātur uel obseruētur curie seu plātee nec testes examinētur: mercātie uel q̄cūq; res ad uēdēdū ibidē nō reponātur uēdātur uel emanē.

8 ¶ Pictoribus quoq; & sculptoribus mādatur ne ueñ. signū sancte crucis in lapidibus aut fustibus uel alibi ubi possit ipsius sancte crucis effigies pedibus conculcari apponant: & quatenus infra duos menses a nontia mandati habiti si sculptam uel depictum est totaliter deleatur: ut in ipsis decretis: circa exitū primi libri & sub rubricis effectum premissorum.

9 ¶ Itē ne dū exorcisantur ifantes i baptismate & a uiris ecclesiaꝝ dū ēt fiūt despōsatiōes ꝓiugū & benedictiōes q̄ eis dātur quis uerbo uel facto eas aut celebrationem diuinoꝝ officioꝝ perturbare presumat: ut etiam ibi.

10 ¶ Laruariā quoq; & aliaꝝ monstruosoꝝ trāsformationū ludibria sunt expsse ꝓhibita: ut in alio decreto successiue. & penul. primi lib. q̄ obseruari mandatur nō obstāte abusu in libro reformationū anni. 1482. fol. 518.

statuto

statuto. 7. sub his uerbis. Item quia nōnulli in certis anni festiuitatibus: & maxime sanctoꝝ nicolai: & catheri ne uel circa in spēm diaboloꝝ p habitus difformes se ipsos transfigurātes arma interius & exterius portātes p foros & strātas loci clausstii cū ruina discurrētes & deambulātes: agricolas & ceteras psonas simplices & quietas uiolenter pignorātes & alias insolentias mali exēpli & dāni reipub. ꝓpetrantes: ac in iniuriā diuinā & humanā cedentes. uolentes sup p̄missis ut ꝓuenit ꝓuidere statuerūt & ordinauerūt q̄ decetero in ꝓpetuū contra tales in p̄missis delinquētes seruetur decretū dñicale positū sub rub. ne fiant laruaria &c. in oibus & p oia ꝓut in eo ꝓtinetur: & sub pena ꝓut in eodē q̄ in pios usus ꝓuertatur: ꝛs hospitalis. s. Ioānis retro ecclesiā beate marie maioris de clausstio. & ad modū alterius decreti sub rub. de maledicis &c. ꝓut ibi declaratur. & hoc non obstāte aliq̄ ꝓsuetudine hactenus obseruata q̄ nō est ꝓsuetudo: sed est corruptella: & in ipso decreto de mōcapture & aliis penis si defensiōe utātur latius est expsium. Et q̄n aliq̄ supsunt alibi cōmodius nō referēda: q̄uis sub eodē. 3. mādato expsa nō sint cū respiciāt alios salutē & ꝓximi delationē q̄ ceteris ꝓpōi debēt si ea ānota.

(subsequenter.

¶ De respicientibus animarum salutem & pauperum subuentionem. Capitulum. 5.

COnfirmauit dñs regnū israel in manu Ioſaphat. & ipse misit sacerdotes hūtes librū legis dñi qui circuibant cūctas urbes Iuda: atq; erudiebant populū: ut hī. 2. paralipomenō. c. 17. q. hactenus ēt ab aliis seruatum est quia potissime ꝓferūt p̄dicatiōes ad salutē aiaꝝ. ideo p̄missis duximus aggregandā ꝓsuetudinē cōitatis largiendi ueñ. p̄dicatoribus tpe q̄dragesime pecuniaꝝ sūmas expediētes in subsidium uictus eoꝝ & iuxta beneplacitū cōitatis: nec aliter. ꝓut in libro refor. & rōnū cōitatis apparet: & hoc in elimosinā de qua & si non nulli ipie cōquerātur illis nō est attendendū quia dñs ait ex ore Moysi si audire uolueris uocem dñi dei tui ut custodias & facias oia mādata eius: seruies inimico tuo quē emittet tibi dñs in fame & siti & nuditate & oi penuria: & ponat iugū ferreū sup ceruicē tuā donec te cōterat. Adducet sup te dñs gentē de longinquo & de extremis terre finibus in similitudinē aquile uolantis cū ipetu: cuius linguā intelligere nō possis: gentē ꝓcacissimam q̄ nō deferat seni: nec misereatur paruuli: & deuoret fructū iumentoꝝ tuoꝝ: ac fruges terre tue: donec intereas: & nō relinquat tibi triticū: uinum: & oleū: armenta: boūm: & greges ouiū donec te diſperdat & ꝓterat in cūctis urbibus tuis: & destruātur muri tui firmi atq; sublimes: in qbus habebas fiduciā: ut hī deuteronomiī. 28. q̄ iam miseris clausstiensibus ꝓstat euenisse & predicatoꝝ uocē dñi esse. Est ulterius memorandū q̄ ultra predicatiōes a p̄dbus. s. Bernardini &. s. Nicolo quibus eiusmodi elimosina ipsa cedit in cōem utilitatē suscipiūtur cōtinue alia cōmoda ſpūalia p missas: officia: ꝓfessiones: consilia: oratiōes: & hmōi que boni sunt religiosi pro q̄bus multoꝝ ingratitudini: seu melius ipotentie cōiter est occurrendū nec omittendū: q̄liter patres. s. Bernardini colla eoꝝ funibus circūdantes genuflexi: brachiis extensis: & lachrymis undiq; fluentibus: supplices. R. Cardinali sedunēsi: exercitus heluetioꝝ ductori clausstiū ab incēdio iam multis in locis cepto: cui eū totū ip si cardinalis & heluetii cōmittere decreuerāt: erripuerūt superna bonitate ēt largiente: sed ipsoꝝ fim ministerio: aliis ēt pro salute clausstiensiū orantibus ꝓut creditur: Q uod dei p̄missis ambigendū nō est ut hi q̄ frībus ipsis & aliis detrahunt ꝓtextu oneris uictus āmodo quid ꝓsint intueātur: nec est manus dñi abreuiata qui discipulis suis cū eos binos mitteret euāgelū oibus predicare dixit. Nolite portare faculū neq; perā: nec dēdētes & bibentes q̄ apud illos sunt. dignus est eni operarius mercede sua. Et in q̄cūq; ciuitatē intraueritis & nō susceperint uos. dico uobis: q̄a sodomis i die illa remissius erit q̄ illi ciuitatiue tibi corozaim: ue tibi bethsaida: q̄a si in tyro & sidone facte fuissent uirtutes q̄ facte sunt in uobis oli in cinere & cilicio sedētes penituissent: q̄uere pōt clausstio applicari. addēs q uos audit me audit: & q uos spnit me spniut lucē. x. ꝓtineē. q̄ ēt oibus religiosis uenit applicāda. igit dū aliqs definit elimosinā facere religiosis saltē ceteris illā faciētibus detrahere nō p̄sumat.

¶ Proximū ut nos met ipsos diligendi p̄cipit lex diuina. Q uis aūt ꝓximus iste sit. Xp̄s p similitudinē docet narrans q̄ hō q̄dā descendebat ab ierusalē i iericho & icidit i latrōes q̄ despoliauerūt eū & plagis ipositis abierunt semiuiuo relicto. quidā uero iter faciens uenit secus eū & uidens misericordia motus: alligauit uulnera eius: infundens oleum & uinū & ponens illum in iumentū suū duxit in stabulū & curā eius egit ut hī ibidem igitur ab antiquo ꝓstitutū est hospitale. s. Ioānis quo medio sic possit indigentibus subueīri quod diu rexit ipsa cōitas ut patet in libris refor. locis. 47. p nos designatis in memoriali notabiliū eorūdē existente in cōi. Cū aūt fuerit ipsa cōitas inde ꝓstituta patrona dicti hospitalis & capelle ānexe tenetur amplius curā illius hīe ꝓut nō ignorat: & eam quā tutores & curatores in bonis minoꝝ sunt habituri. Et si deficiat mādatur ulterius ordinariis quatenus eā necnō ꝓtradictores cū dantibus auxiliū: consiliū: uel fauorē cōpellant p censurā ecclesiasticam ut bona deperdita seu detenta indebite recuperētur: & rectores possint iuxta facultates reditū. ꝓuidere sustentationi & receptiōi miserabiliū ꝓsonaꝝ: sed quia modici sunt ipsi. ꝓuētus. cōgruū est ꝓuidere de aliis cōiter & particulariter saltē: ut hī Thobie. 4. dicētis ex substātia tua fac elimosinā: & noli auertere faciē tuā ab ullo paupere. ita eni fiet ut nec a te auertat facies dñi. Q uo potueris ita esto misericors si multus tibi fuerit ab undanter tribue: si exiguū tibi fuerit: ēt exiguū libenter ipartiti stude. premiū eni bonū tibi thesaurizas in die necessitatis: q̄n elimosina ab oi pctō & a morte liberat: & non patietur aīmā ire in tenebras. fiducia magna erit corā sūmo deo elemosina oibus faciētibus eam. Nec pietas minuit opes: quīnimo illas multiplicatut ait Salamon ꝓuerb. 19. feneratur dño qui miseretur pauperis: & uicissitudinē suā redet ei. Q uia uero neglectus

HERRADA DE LA PUENTE OBRA SOCIAL

est ipm hospitale p multa tpa pluribus accidit qđ hĩ deuter.28.aduẽa q tecũ uersaf i terra ascẽdet sup te:erit q sublimior.tu aũt descẽdes & eris iferior ipse fenerabit tibi & nõ fenerabis ei:ipse erit in caput & tu eris i caudã & uenĩet supte oẽs maledictões:& psequntes aprehẽdẽt te dõec itereas qa nõ audisti uocẽ dñi dei tui:& nõ fusti mãdatũ eius pximũ diligẽdo ut pferẽ q ut fiat obligationẽ ipsius cõitatis ex pcõ nõ duximus omittendã.

3 ¶ Aut insup dñs leuitici.26.si in preceptis meis ambulaueritis & feceritis ea comedetis panẽ usm in saturitate & uetera nouis supuenientibus.phicietis q si non feceritis:sed spreueritis leges meas:ego quoq; hec faciã uo bis:misitabo uos uelociter in egestate:& frustrata seretis sementẽ:& terra non pferet germẽ:q; potius accidit tali modo q plures egent:pfertim de mense Iunii quo granũ magis deficit & carius uẽditur ẽt cũ paupes nõ laborãtut fit in triduo pẽtecostes.ppterea ad illoz subuentionẽ eo tpe iam diu sunt pstitute due pfraternita tes sub titulo.s.spũs:& regimine cõitatis.Quaz rectores tpibus pgruis granũ & uinũ crũt hostiatim ad ipsuz effectũ q in elimosinã pferũtur inde legumina:carnes:& alia opportuna:hũr ex redditibus eorũdem pfinita tum:paulatim fere omissis:qñ sepe admittuntur ignari ad ipsum regimen qui negligunt ipsos redditus ob aliqualem difficultatem exactionis.Hoc ideo quia interest cõitati q iura ipsaz illesa seruentur.hec cum aliis memorauimus ut ẽt augeãtur:fiendum est enim ex ptributione maiori quia dicitur ꝓuerbio.3.de primitiis omnium frugũ tuarum da pauperibus:& implebuntur horrea tua saturitate & uino torcularia redundabũt.

¶ Parentes diligendos:barbarorum uolucrũq; exemplo & quod alias cominetur. Capitulum.1.

PRimum legis nature ꝓceptũ esse dixit Valerius libro.5.parentes diligere:exquo natura nullo uocis ministerio:nullo usu lingue:sed ppriis uiribus ac tacitis caritatẽ parentũ pectoribus filio rum infundit:qd patet multoz exemplo:sed reliqua omittentes ſ.ltem de barbaris & uolucri bus dicendũ uenit.Nam cũ gens scitarũ cederet paulatim dario:contra eã ipeũ facienti.extra tũ eorũdẽ scitarũ habitationes:admiratus est Darius.& ab ipsis p legatos petiit quẽ finẽ fugiẽ di:aut q initiũ pugnãdi pstituissent qui respondẽrũt se nec urbes nec agros cultos:pro quibus dimicarent habere.Cũ aũt ad parentũ suoz monumenta uenissent Dariũ uisorũ q̃liter scite pugnaturi essent. Quo quidem uno tam pio dicto ĩmanis & barbara gens ab oi se feritatis discrimine redemit:ut dictus nar rat Valerius ubi supra ꝓcludens q solida uirtus nascitur magis q̃ fingatur:q̃ illos nagos & siluestres:ac silua rum latebris corpora sua tegentes.in modũ q; ffm laniatu pecudũ uiuentes:sic Dario rñdere docuit.Etiã am brosius in exameron exemplũ de ciconia ponit:q̃ propriis pẽnis nudatos parentes plumaz regmine fouet: collato cibo pascit:& fulcro alarũ suaz subleuãdo eis ad uolãdum ꝓbet auxiliũ.unde ait non est graue quod est pietate plenũ.non est oneros um qđ soluitur nature debito.non recusant aues patrẽ:quas nec scriptura nec lex.sed natura pstringit ad hec conueniũt non ꝓcepto sed gratie naturalis offõ.Propterea cepit ordinẽ ꝓse quentes:cũ multi barbaroz & auiũ deteriores sint:& nihil adsit sup his qđ possit referri ut de aliis.dictmus.id etiã esse primũ mãdatorũ diuine legis q respicit ꝓximũ ut hĩ exodi.20.honora patrẽ tuũ & mrem tuã.ut fis lõgeuus sup terrã.& sequti q pcusserit prem suũ aut mrem suã:uel eis maledixerit morte moriatur.Et si genu erit homo filiũ ꝓtumacẽ & proterũ qui nõ audierit patris & mris ipium & coercitus obedire ptemperit ap prehendent eum & ducent ad seniores ciuitatis illius:dicentq; ad eos filius nr ĩste proterus & contumax est monita nra audire contẽnit:cõmessationibus uacat & luxurie:atq; coniuiis lapidibus cũ obruet populus ciui tatis illius:& morietur ut auferatis malum de medio uestri:& uniuersus israel audiens pertimescat:prout ha betur deutero.21.Et tñ pleriq; hoium parentibus non obediunt quos ad id natura lex & exempla compellũt igitur multi in ultionẽ cominatã incidunt:si non parentibus aut aliis pcurãtibus:diuino saltẽ iudicio exigẽte.

¶ De offendentibus proximum in bonis persone. Capitulum.2.

1 DIuersimode proximus offenditur in bonis psone:q̃ merito aliis fortune pferẽda sunt:ut sequtur.5.mãda to.nõ occides.igitur sup eisdem plura statuit cõitas nostra:ut in uolumine fol.31.statuto.412.sub his uer bis.Item statutuz est q̃ si aliquis percusserit aliquem a spatulis supra irato animo de pugno uel de palma:seu de pede soluat pro bãno.f.60.astẽ.

2 ¶ Et si tirauerit per capillos.soluat pro bãno.f.60.

3 ¶ Et si alibi ipsum irato animo pcusserit de pugno seu de palma uel de pede soluat pro bãno.f.20.

4 ¶ Nisi ipsi pcussores uel tiratores pcusserint uel tirauerint aliquẽ de sua familia seu secum habitãtem:uel ali quẽ sibi attinentẽ cã cũ corrigendi:& nisi pcutteret diuidendo uel magis pcutteret discipulũ:& nisi percussor uel tirator esset minor.15.annis.& nisi esset filius pcussus a patre uel filia seu uxor:qui percussores seu tirato res exinde de pena nullatenus teneãtur nec exinde modo aliquo possit procedi contra eos uel bona ipsorũ. Et si percusserint uel uerberauerint de baculis uel fineuel etiam buttauerint:dumodo quis enormiter nõ le datur.in quo etiã casu enormitatis non teneatur hmõi percussor tirator uel butator:nec cõdẽnari possit:nec contra eum procedi nisi persona percussa uel taliter lesa inde accusam fecerit.

5 ¶ Et si aliqs sup aliquẽ irato aio & iniuriose manũ sup psonã posuerit eum crolando soluat pro bãno.f.20.

¶ Et si aliquem irato animo butauerit:& butatus non ceciderit:soluat ꝓ bãno.f.10.si uero ceciderit & san/ 6
guis inde non exiuerit soluat pro bãno.f.40.

¶ Et si aliquis irato animo subsesuuinauerit soluat pro bãno.f.40.Et si occasione dictarum percussionum/ 7
butationum/seu suuinationum sanguis exiuerit soluat pro bãno.f.60.

¶ Et si in aliquo dictorum casuum:os frangeretur soluat pro bãno libras.10.Et si mẽbrum perderetur uel 8
homo creparetur soluat pro bãno libras.25.

¶ Et si occasiõe alicuius dictoz casuũ:aliquis moreretur soluat lib.150.saluo q̃ si aliqs aliquẽ butauerit apẽ 9
sate de aliquo loco q uideretur & esset uerisimile & piculosus inferre mortẽ.puta de top aliq̃ turri/lobia/do/
mo/balcone/ponte/seu alio loco simili.si qdẽ butatus inde nõ moriatur.soluat ꝓ bãno li.50.q̃ si inde mo/
riatur ꝓdẽnetur butator ad mortẽ:Quisi fugã fecerit ita q̃ capi & haberi nõ possit soluat ꝓ bãno pro ipsa fu
ga li.100.Et nihilominus semp remaneat in ꝓdẽnatiõe mortis:si culpabilis reptus fuerit remaneat puniẽdus.

¶ Et si aliqua mulier in aliquo dictorum casuum & infrascriptorum inciderit soluat tantum medietatem di 10
ctorum bãnorum & infrascriptorum:excepto casu homicidii in quo sicut & uir puniatur.

¶ Si aliqs aũt contra aliquẽ irato aio gladiũ uel aliud instim ferreũ uel metalicũ extraxerit uel leuauerit sol 11
uat pro qualibet uice.f.40.Et si traxerit ictum de gladio uel instio predicto irato aio cõtra eũ soluat.f.60.

¶ Et si percusserit & sanguis non exinerit:soluat.f.100.& creditur pro quolibet ictu ut infra.Et si sanguis in 12
de exinerit soluat pro quolibet ictu unde sanguis exiuerit lib.10.

¶ Et si pcussus inde mẽbrũ amitteret:soluat li.50.qđ mẽbrũ semp itelligitur/pes/tibia/manus/oculus/nasus. 13

¶ Et si quis proprio motu apensate & manu armata cõtra aliquam psonam insultum fecerit:& eam quocũ 14
q; modo in ipso insulto pcusserit seu uulnerauerit ita q̃ inde sanguis exiuerit soluat pro bãno lib.100.quas si
soluere non poterit uel ad terminũ ꝓdẽnationis nõ soluerit:una manus & unus pes amputetur eidem.

¶ Et si qs cepit uel capi fecerit aliquẽ apensate.faciẽs eidem oculũ uel oculos erui:uel amputari seu auferri 15
aliquod dictorum membrorum:siue linguam extrahi uel incidi.soluat pro bãno pro quolibet dictorũ mẽ
brorum:& pro lingua lib.100.astẽ.

¶ Et si quis percutteret aliquem:ita q̃ percussus inde moriatur:si quidem apensate condẽnetur pcussor ad 16
mortem:& si fugã fecerit ita q̃ haberi non possit:soluat pro bãno pro ipsa fuga lib.100.& nihilominus ipse
percussor si culpabilis reperiatur in condẽnatione mortis remaneat puniendus.

¶ Et si predictã percussionem mortis fecerit per lasciuiam uel ebrietatem seu calorem iracũdie soluat ꝓ bã 17
no lib.150.Et si non habuerit unde soluat relinquatur iuri puniendus.

¶ Si uero ꝓdicte pcussiones fierẽt de aliis instiis q̃ de gladio seu instio ferreo uel metalico:si ex ipsa pcussio 18
ne nõ apparebit lesura:soluat pro bãno percussor.f.20.q̃ si apparebit lesura soluat.f.40.

¶ Si aũt ex ipsa percussione solum sanguis exiuerit sine lesione uel fractura ossis uel membri soluat.f.60. 19

¶ Si uero os inde frãgeretur uel mẽbrũ ꝓderet uel exinde qs moriret:puniatur delinqns i quolibet dictoz 20
casuũ sicut ꝓiuretur ille q ꝓdictas pcussiões faceret de gladio uel instio ferreo uel alterius metallis ut supra.

¶ Et ꝓdicta oĩa & singula seu similia bãna & penas in singulis supra dictorum casuũ patiantur & subtineant 21
tam quicũq; predicta uel aliquod predictorum maleficioz fieri fecerit q̃ qui ea fecerit.

¶ In oĩbus aũt ꝓdictis casibus in qbus aliquã psonã ꝓtingerit ꝓdẽnari:ꝓdẽnetur etiã ad restitutionẽ dãnoz 22
expensaz & interesse arbitrio iudicis taxatiõe ꝓmissa.De qbus dãnis expẽsis & interesse teneatur castellanus
siue iudex facere inqsitionẽ sicut de ipso maleficio facere tenetur & debet.Et si dãnũ passus de ĩia sup his la
ta p castellanũ siue eius iudicẽ ꝓtentus nõ fuerit possit agere cõtra illũ uel illos q dãnũ sibi dederint iure ordi/
nario de dãno interesse & expẽsis ꝓdictis.Et tũc si agere talẽ ad ꝓdicta maluerit inqsitio taxatio & ĩia facta
p castellanũ seu eius iudicẽ sup ꝓdictis in eius fauorẽ uel cõmodum non ualeant nec teneant ipso iure.

¶ Et predicta oĩa & singula bãna/pene/& condẽnatiões locum habeant nisi quis fecerit ꝓdicta uel aliquod 23
predictoz le defendendo uel possessionem uel alia bona sua uel nisi habuerit & fecerit aliam iustã & legiti
mam defensionem contra predicta q̃ relinquatur iuri puniendus uel etiam absoluendus.

¶ Si aũt aliquis de clausso lesionẽ psonalẽ intulerit alicui forensi nõ subiicitur dictis penis:sed ꝓut in statu 24
to uolu.fol.35.nu.426.hmõi tenoris.Itẽ ordinatũ est q̃ si aliqua psona de clausso uel faciens cõmunantias i
clausso pcusserit cũ sanguine uel sine sanguine aliquem forensem:uel alicui forẽsi aliquam iniuriã fecerit
uel dixerit q̃ ille de clausso uel faciens cõmunantias in clausso amittere debeat pro bãno & pena uiginti
amitteret forensis in terra unde est:si aliquã predictaz iniuriaz faceret uel cõmitteret in aliqua ꝓsonam de
clausso uel facientẽ cõmunantias in clausso.Et si in terra unde esset pcussus siue iniuriatus esset simile ca
pitulum huic uel nullũ esset:tunc dicte pene essent in arbitrio castellani uel rectoris clausi.

¶ Vt rixantes inducãtur ad pacẽ mitius agitur quo ad penas ꝓut in uolu.fol.35.statu.428.sub his uerbis.Itẽ 25
si quis fecerit uel habuerit aliquã rixam uel cauillantiã cum aliquo hoie uel psona & pacem fecerit cũ illo in
fra dies.15.q̃ castellanus nõ possit eum cõpellere ad soluendum nisi medietatem bãni ordinati.

¶ Omnes ad pacẽ tuendã ꝓcurrere debent & iuuare q̃ ab hoibus rixosis turbatur iquare ꝓuisum est in odiũ 26
negligentiũ & fauorẽ aliozꝓut hĩ in uolu.fol.33.statu.416.istius effectus.Itẽ statutũ est q̃ quecũq; psona cla
ta:siue habitans ibidẽ ubi fieret uel facta fuerit aliqua rixa cauillantia uel ferita debeat suo posse facere &

HISTORIA PUBLICA DE ESPAÑA

curare q̄ illa persona que fecerit uel feciſſe dicatur dictam cauillantiā uel ferutā ꝓsonaliter capiatur. & ipsa cā piat si poterit. Alioquin faciens chridā post ipsam ꝓsonam uel personas predicta cōmittentes: ipsas ꝓsequat clamando: Et quecūq; alia ꝓsona que dictam chridā audierit debeat modo simili clamare. & post hmōi ma lefactores currere & ipsos prosequi suo posse dando fortiam & iouamen q̄ capiātur & in fortiam castellanis uel potestatis cōis clauasſii conducantur: ut de his possit iustitia exerceri. Et qui predicta uel aliqd predictoꝝ obseruare neglexerit soluat pro bāno a.f.20. usq; ad.f.60. arbitrio castellani uel potestatis & condēnatore in specta qualitate rei & facti & personarum.

27 ¶ Si qs aūt ex his qui dictos malefactores ꝓsecuti fuerint aliquē ex eis fugientibus ꝓcusserit ꝓsequēdo uel in uolendo cū capere interfecerit: dūmodo is ꝓcussor uel interfector nō fuerit ex his cū quibus ꝓdictus fugiens rixam fecerat uel ferutā non teneatur ex ea ꝓcussione uel morte de pena aliqua nec de bāno exinde cōtra eū procedi nisi appareat hoc ipsum feciſſe ob inimicitiā aliquā uel uindictam: in quo quidem casu relinquatur puniendus arbitrio castellani uel potestatis & condēnatore.

28 ¶ Cum maliuolis uerba non ꝓsunt. ad uerbera licet ꝓueniret: ut desistāt saltē bonis obiurgari ꝓut in statu. uo luminis fol. 74. nu. 421. hmōi tenoris. Item statutū est q̄ si aliqua meretrix uel ribaldus: iugulator: uel iugula trix: gaglofator: uel gaglofatrix: furiosus uel mente captus: masculus: uel femina dixerit uel fecerit alicui ho no hominī: uel alicui bone mulieri aliqua uerba iniuriosa: ꝓtumelioſa: uel inconuenientia: uel quid aliud di xerit uel fecerit qd non placeret eidem bone persone: licet ei & cuilibet alie ꝓsone eos uerberare usq; etiam ad effusionem sanguinis sine incursu alicuius pene uel bāni quod ab ea persona possit excuti uel auferri nisi ex ea uerberatione uel percussione aliquis predictorum esset in periculo mortis: Et intelligatur quelibet esse meretrix que a pluribus facit se fupponi.

29 ¶ Si rixa fiat cū bāno: nulla incurritur pena: aut in uolumine fol. 35. statuto. 430. sub his uerbis. Item statutum est q̄ si quis ferutam seu rixam uel cauillantiā fecerit cū aliquo bānito cōis clauasſii pro illa ferutā: rixa seu ca uillantia non debeat quis aliquod bānum soluere.

30 ¶ Etiam punitur affectus rixe ne ſequatur effectus: ut habetur in. d. uolu. statuto ibidem ímediate ſequēti nu mero. 431. Item statutū est q̄ si quis malo animo cucurrerit uel iuerit ad domū alicuiꝰ cū aliquibus armis in iuriose soluat pro bāno pro quolibet & qualibet uice lib. 25. si sine armis uero soluat. f. 60.

31 ¶ Si effringens fur domū siue suffodiens fuerit inuentus & accepto uulnere mortuus fuerit: ꝓcussor non erit reus sanguinis: q̄ si orto sole hoc fecerit homicidiū ꝓpetrauit: & ipse moriatur: ut patet exodi. 22. Etiam sup hoc prouisum est: ut in uolu. fol. 32. statuto. 414. hmōi tenoris. Item statutū est q̄ si qs de nocte ab hora. v3 qua pulsatur ad cōpletoriū apud ecclesiā. s. Petri de clauasſio usq; ad horā qua pulsatur ad missam matutinā ad ecclesiā ꝓdictā intrauerit clandestine in alienā domū uel habitationē seu corteuezīū: & p illos uel aliquem de dicta domo: habitatione uel corteuezio: siue aliū uel alios quoscūq; qui essent ibidem in seruitio uel auxi lio illoꝝ de domo uel habitatiōe ꝓcutteretur. ita ēt q̄ ex ipsa ꝓcussione mangagnaretur ꝓcussus uel morere tur non ꝓssit hmōi ꝓcussor exinde puniri uel contra eum ꝓcedi: nec aliquam penam patiſſed sit ab oibus ꝓ dictis penis q̄um ad hoc penitus absolutus.

32 ¶ Et si forte ingressor hmōi captus uiuus: castellano uel eius iudici fuerit pōtatus teneātur ipm incōtinēti tor mentis subicere: ueritatē ingrentes & extorq̄ntes ab eo: q̄re locū illū itrauerat in quo fuit inuētus. Et si ab ali quo uel aliquibus: & a quibus illuc fuit trāmissus uel cuius seu quoꝝ ꝓsensu uel tractatu fuerat locū illū ingres sus. Et si quidē reptum fuerit ipm ad illum locū iusse causa offendēdi aliquē in ꝓsonā: suspendatur p gulam ita q̄ moriatur. Si aūt illuc intrauerit causa offendendi aliter q̄ in ꝓsonā: soluat pro bāno pro qualibet uice. l. 25. aſſen. quas si ad terminū condēnationis non soluerit unus pes amputetur eidem.

33 ¶ Si uero ingressor predictus fugā fecerit ita q̄ capi uel haberi nō possit condēnetur pro fuga in li. 25. uel pe dis amissione si nō soluerit infra terminum condēnationis & in fortia3 castellani peruenerit: reseruata pena maiori quam repertus fuerit ipsum pati debere ex inquisitione que fieri debeat contra eum secundum mo dum & formam prescriptam.

¶ De offendentibus proximum in bonis fortune: exclusis bānis cāpestribus & regardariis. Capi. 31

1 MVlta sunt que ꝓhibentur sub sexto mādato legis diuine nō furtū facies. qm̄ includūtur in eo oia ꝓ q̄ leditur ꝓxim9 in bonis fortune: sed cū pro dānis capitribus & certis aliis ratio habeatur iferius lo cis magis q̄uenientibus hic de furtis maioribus & his que alibi magis cōmode memoranda nō uidētur est di cendum & primo de ipsis furtis: ut in uolu. fol. 21. statuto. 411. hmōi tenoris. Item statuerunt & ordinauerunt q̄ si quis uel si qua ꝓsona fecerit furtū uel robariā in clauasſio uel poderio a denariis. 12. usq; in. f. 3. soluat ꝓ bāno. f. 10. & emendet furtū ut infra. Et a denariis. 12. infra soluat pro bāno tm̄. f. 5. & emendet furtū uel roba riam in triplo. Et si hanc penā soluere nō poterit frustetur per burgū clauasſii ab una porta usq; ad aliā: & in ret q̄ non ueniet in poderiū clauasſii usq; ad annum unum.

2 ¶ Et de tribus sol. usq; ad. 10. soluat ꝓ bāno. f. 40. & emendet furtū uel robaria3 in triplo: & si bānū & emēdā soluere nō poterit coquatur in meiono & frustetur ut supra. & sic ponatur in bāno usq; ad annum.

¶ Et a. f. 20.

¶ Et a. f. 20. usq; ad 100 soluat pro pena lib. 10. & emendet dānum uel robariam in triplum. Et penā & emē 4
dam soluere non poterit abscindatur ei pes uel manus.

¶ Et a. f. 100. usq; ad lib. 10. soluat pro pena lib. 25. & emēdet furtum uel robariam in triplum: & si bānum & 5
emendam soluere non poterit: eruantur ei occuli.

¶ Et a lib. 10. superius soluat pro pena lib. 50. & emēdet furtū uel robariā in triplū. & si bānū & emendā solue 6
re nō poterit ſuſpendatur ita q̄ moriatur. Quod postea reformatū est & aliter obseruatur: ut infernus. pxie. Hoc tū capitulū locū nō habet cōtra uxores: liberos: ꝓsanguineos: seu attinētes dānū passos usq; ad tertū gra dū. ipso tertio gradu excluso nisi furtū passus inde corā potestate uel castellāo clauasſii uel eius iudice de his querimoniā fecerit uel acculam nec ēt extēdatur cōtra illos q̄ dāna aliq̄ fecerint: uel aliquid ceperint in cāpis uineis pratis nemoribus siue ortis uel ayralibus in q̄bus alia capitula de dānis datis & q̄atis tactis seruētur. Quo uero ad ipsa furta domestica. Qui subtrahit aliq̄d a patre suo: uel a mīe sua: & dicit hoc non esse ꝓ ctūs. particeps homicide est: ut hī ꝓuerb. 28. Quo uero ad primū est notādū q̄liter in duplo ipsius uoluis q̄ stare ꝓsueuit apud uicariū. ꝓut diximus aliter ꝓtinetur in aliq̄bus: v3 ut dicit q̄ si fur nō soluerit lib. 50. cū emenda ſuſpēdatur: ibi est q̄ abſcindatur ei una manus & bāniatur ꝓpetuo de terra clauasſii. Et si postea uenerit ad lo cum clauasſii ſuſpēdatur. Itē additū est si quis uel si qua fecerit tria furta ascendētia oibus ipsis tribus cōpeta tis ultra lib. 10. uianeſi. ſuſpēdatur ita q̄ moriatur. Et sic solitū est obseruari ꝓut ex actis curie tali modo q̄ si mutata & addita ratione statuti non exequātur: saltē pro consuetudine & soluto uenīt perpetuo obseruāda.

¶ Consentientes in aliquo ꝓdictoꝝ furta receptādo: pari pena puniūtur. ut in uolu. fol. 32. sta. 413. sub his uer 7
bis. Itē ordinatū est q̄ si qs uel si qua sciēter furtū uel robariā aliquā recepit reduxerit uel recipi cōsenserit ab aliquo hoie uel ꝓsona male fame. soluat ꝓ pena & bāno uīj q̄ū si de dictis furtū principaliter cōmisisset.

¶ Pro furto ēt facto extra clauasſiū & posse. si molestia succedat homini clauasſii tenet̄ fur ad pūtandū īmu 8
nitatē molestato. ꝓut in uolu. fo. 35. stat. 434. ſequntis effectus. Itē ordinatū est q̄ si aliqs de iurisdictiōe clauaſ ſii fecerit aliquā robariā uel maleficiū in aliq̄ ꝑte alicui ꝓsone. & ex illa robaria uel maleficio dānū seu briga euenerit alicui ꝓsone de clauasſio q̄ rectores clauasſii teneātur ꝓcise cōpellere illū qui feciſſet dcm̄ malu3 uel dānū cuius cā alius habuiſſet brigā uel dānum ad emendā ei faciendā & ad conseruandum ipsum indēnem.

¶ Incendiarii & depopulatores agroꝝ incurrūt penas de quibus in uolu. fol. 35. statu. 432. hmōi tenoris: Itē 9
ordinatū est q̄ si quis uel si qua ꝓsona ipoſuerit uel iponi fecerit ignē i domo tecto uel cumulo seu uel bur las segetis alicuius hoīs uel habitatoris clauasſii siue in palea siue i frumēto de die uel de nocte: siue itra bur gum sit. siue extra clauasſiū: uel guastauerit messem siue blaua: uel taliauerit uineā alicuius totā uel ptē det & ſoluat ꝓ bāno lib. 25. & emēdet dānū illi cui datū fuerit uel factū in duplū eius qd fuerit estimatū p estimatores dēs & hoc locū habeat si accusatus fuerit q̄uctus per ꝓfessionē suā uel per testes. Et si dictū bannū & emendā soluere non poterit uel noluerit eruatur ei unus occulus de capite & sit in bāno maleficii perpetualis.

¶ Si uero aliquis uel aliqua ignem posuerit meditatiue inter burgum clauasſii causa incendium faciēdi. ca 10
stellanus teneatur ipsum uel ipsam capere: & q̄ictus de maleficio ultimo supplitio tradatur.

¶ Nemo ꝓsumat alios in eoꝝ possessione turbare. ꝓut in uolu. fol. 34. statu. 420. sub his uerbis. Itē statutū est 11
q̄ si aliq̄ ꝓsona aliena possessionē intrauerit uel occupauerit uiolēter: uel aliqua ꝓsonā de possessione sua eie cerit. soluat ꝓ bāno pro q̄libet uice. f. 100. & emendet dānū. insup ꝓdicta possessionē restituat sub eodē bāno infra terminū sibi datū ꝓ potestatē uel castellanū uel eius iudicē seu paliū mādato alicuius ipsoꝝ q̄ si nō fece rit: potestas uel castellanus possint & debeant ꝓdicta possessionē occupāti. maiora banna ꝓponere q̄nec ipsa possessio integre fuerit restituta. Et facta denunciatiōe potestati uel castellano uel iudici eius ꝓ aliquē q̄ quis possessionē suā quocūq; modo occupauerit debeant ꝓdicta statim ingrere fumatie sine strepitu iudiciiuris ſolēnitate & oblatiōe libelli ad uolūtatē dānū passi. Et cognito & determinato q̄ qs dicta possessionē occupa uerit seu occupatā detinebit: potestas uel castellanus debeāt illū occupātem cōpellere ad ipsam restōnē cū fru ctibus ꝓceptis & ꝓcipiendis: & cū dānis oibus & expensis illi cui occupasset eam: ponēdo ei penas & multas ad eoꝝ uoluntatē: & hoc extendatur ad furtiua. Et intelligatur possessionē intrasse uiolenter quicū q̄ ceperit uel capi fecerit aliena possionē siue redditū ipsius contra uoluntatē illius qui est in eadem possessiōe uel eius nuncii nisi eam restituerit infra duos dies post q̄ ab eo requisitus fuerit uel eius nuncio cui dicta possessio fue rit occupata. Nuncii uero intelligātur familiares: tutores: curatores: actores: & procuratores. Verum ēt ex de creto ducali mādatur q̄ spoliatus de facto incontinenti restituatur in integrū. ꝓut in. 2. lib. sub rub. de restōne ſpoliatorum. Quo decreto opus est pro bonis mobilibus & aliis de quibus decretum non loquitur.

¶ Exponentes falsam monetā: scienter & dolose uel hōtes incurrunt penas: ut in uolu. fol. 35. statu. 438. hmōi 12
tenoris. Item ordinatū est q̄ si aliqua ꝓsona inuenta fuerit expendere scienter uel dolose monetā falsam uel de minori liga a. f. x. supra: siue una uice: siue in pluribus. soluat ꝓ bāno lib. 10. q̄libet. Et si esset ꝓsona q̄ expē deret usq; in. f. 100. uel ultra: uel reperitur penes se habere priuatim ultra predictā quātitatem: uel causa expē dendi uel cambiandi. amittat totā illā monetā. & ultra soluat pro pena & bāno pro quolibet & qualibet uice lib. 50. aſſen. & dicta moneta fundatur p clauariū cōis & expendatur in munimine burghi. Et qui plures soli to in hoc delinquunt mandatur ulterius a decreto emanato per blanchan q̄ mercantes ipsas monetas: uel dolose & sciēter exponentes puniātur eisdem penis quibus puniretur si ipsi tales monetas fabricassent.

HAEC EDITIO TEXTUS ONLINE PRIMA

13 ¶ Quoniam aliqui non uerentur credita eorz exigere bis. posisum est contra eos prout in uolu. fol. 4. statu. 47. sub his uerbis. Item statutū est q si aliqua psona petierit aliqd debitū de quo solutionē habuerit & negauerit solutionē habuisse. & hoc pbari possit per cartā incisam uel per cartā solutionis uel p testes q potestas ei teneatur auferre pro bāno duplum eius quod peteret. & istud capitulum nō uendicet sibi locum nisi contra psonas que recepissent solutionē: aut ab eis causam habentes si sciuerint solutionem fuisse receptam.

14 ¶ Vsura nō solū diuino iure. sed ēt mādato ducali est. phibita ex spāli priuilegio hmōi sub effectu: Ludouici dux &c. Dū insignē uillā nram clauasii in opulentiorē fortunā exurgere aspiramus &c. supest ecōtra illa usurarū latitata uorago &c. Quarz incōmoda agnoscētes. Vobis Capitaneo iudici & clauario ipsius loci &c. districte mādamus q̄tenus uoce pconiaz aliusq; modis &c. inhibere faciatis &c. sub pena. 25. marcharz argenti p quēlibet quotiens cōtrafecerit cōmittendaz & absq; alia declaratiōe nobis irremissibiliter applicāda ne usuraz tios cōtractus exercere tacite seu palā liceat cuicūq;. Et si forte ullus mādata nra audeat preterire eo casu uocaria processus & inquisitiones formes & compleas & pfilio nobiscum residenti mittas uel aportes iudice terminandos. Nos enim plenam impartimur potestatem &c. Datum anno. 1441.

15 ¶ Pedagia licita fraudātes tenētur ad restōnē. Quare additur statutū de quo in uolu. fol. 25. nu. 367. huius tit. sectus. Itē statutū est q oēs mercatores: uiatores: asseuarii: mulliones: & ceteri ducentes mercandiā cū bestiis uel sine bestiis debeāt uenire p strātas clauasii & soluere pedagia & gabellas & malatoltas & curayas & alias solitas auarias & le pcordare cū collectoribus & gabellariis. Et qui ptrafecerit pdat & amittat mercātias & bestias: & ultra pro qualibet psona lib. 25. asteñ. Et quilibet possit contrafacientes capere accusare: & psonaliter & realiter detinere habendo tertiā partem de oibus. & dñs dux aliam tertiam: & cōe aliam tertiam.

16 ¶ Nemo clauasiensiū asserat mercandiā forensiū esse suā pro pedagio euitando: qm̄ id pbibetur in uolu. fol. 25. statuto. 372. hmōi tenoris. Itē ordinatū est q nulla psona de clauasio uel habitator clauasii possit debeat audeat uel psumat ducere uel duci facere p posse clauasii aliquā mercandiā aliquoz forensium de qua debeat solui pedagiū & alie auarie in clauasio nec ducere nec facere q aliqua seu aliqe mercandie aliquorum qui non habitent in clauasio ad focum & catenā sub pretextu q sint sue ducantur sub pena & bāno pro quolibet & qualibet uice lib. 50. asteñ. & amittant dictā mercandiā & quilibet sit de predictis accusator & habeat tertiam partem bāni. aliam ternā habeat illu. dñs noster dux. & aliam tertiam cōmune.

17 ¶ Idem silr̄ pcipitur quo ad bestias q̄ satis vīr̄ inclusē appellatiōe mercātie: sed uariātur pene ut in uolu. fol. 26. statu. 376 sub his uerbis. Itē statutū & ordinatū est q nulla psona de clauasio uel habitans in clauasio possit audeat uel presumat facere aliquā societatē uel cōmunātiam de aliquibus bestiis quas aliquis ducat uel duci faciat per poderiū & districtū clauasii inde quibus bestiis debeat solui pedagiū portonerio uel aliq exactiones uel auarie in clauasio: cū aliqua psona uel psonis q̄ nō soluāt fodrū: taleas & alias cōmunātias faciāt in clauasio sine sint psone priuilegiate siue non: & qui contrafecerit soluat pro quolibet & qualibet uice lib. 10. & quilibet possit accusare: & ei credatur habendo tertiam partem bāni: & cōe duas partes.

18 ¶ Cum ptextu delictoz supius. pximie relatoz potius q̄ pro aliis bānimentū q̄q; succedat. hic de illo magis conuenienter q̄ alibi tractādū est. Et prio cōtra bānitos redeūtes & ipsoz receptatores. put in uolu. fol. 3. statu. 418. put sequtur. Itē statutū est q si aliqs bānitus clauasii undecūq; sit uel chridatus i bāno uel qui de cetero fuerit chridatus fuerit uel bānitus occasiōe alicuius furti: robarie: homicidii uel feruteunde sanguis exuerit: inceudii: guasti: seu dāni facti & dati in odiū patientis nō possit neq; debeat modo aliquo seu cā palā uel occulte uenire: stare: nec habitare in clauasio uel posse. Et q cōtrafecerit bānū in quo pdēnatus est uel chridatus ipso facto sibi sit duplicatū. Et si postmodū in manibus castellani uel ptātis quocūq; modo puenerit: & ipm sūm bannum uel bāna sic duplicata infra. x. dies postq̄ fuerit i fortiā dicti castellani nō soluerit amputetur ei pes unus incontinēti trālactis dictis. x. diebus capitulo aliquo nō obstāte. Reseruata tū eidē pena maiori si ea foret ob delicta sua plectendus.

19 ¶ Non ēt debeat aliqua psona de clauasio uel habitans ibidē palā uel occulte aliquē bānitū uel chridatū in bāno pro aliq ex pdictis occasiōibus recipere: reducere: hospitari nec ei dare uel uēdere cibū uel potum: nec aliquo modo eū subsūtinere: uel ei fauorē prebere nisi eū incontinenti adduxerit in manus & fortiā castellani uel potestatis. Et qui contrafecerit. pro quolibet bānito seu chridato: cui pdicta uel aliquod predictoz fecerit: si fuerit bānitus uel chridatus a lib. 25. infra soluat pro bāno. f. 100. pro qualibet uice.

20 ¶ Quicūq; insup uiderit aliquē de dictis bānitis uel chridatis debeat post ipm clamare: & oēs audiētes ipsā chridā & clamationē eodē mō sibi cū eo clamantes pdictū bānitū uel chridatū. pseq; & ipm si poterint capere & dare in fortiā castellani & ptātis sub pena. f. x. pro quolibet & qualibet uice q̄ predicta neglexerit obseruare.

21 ¶ Si quis aūt aliquem de predictis bānitis uel chridatis fugientē uel se defendentem ne caperetur offenderit modo aliquo in psona: uel etiam ipsum occiderit nō possit inde in aliquo condēnari: nec aliquā penam pati modo aliquo contra eum procedi sit ex hoc penitus absolutus & omni iure imunis.

22 ¶ Si tā aliqs de pdictis bānitis uel chridatis de suo bāno cū castellano uel cōsule uoluerit: uel alia iusta & euidēti cā in clauasio uel posse licentiā postulauerit uenīdi: possit castellanus uel ptās uel iudices ipsoz el cū pfilio electoz uel pfilū uel maioris pris eoz & oēs pūtes nō eēnt dar luiz put eis meliz uidebit expedire.

23 ¶ Bāniti forenses & alii infames similiter expelli mandantur: ut in uolu. fol. 34. statuto. 419. hmōi tenoris. Item statutum

statutum est q castellanus/potestas/& eorum iudices. teneantur & debeant omnes bānitos forenses: seu psonas suspectas: uel hoies male fame alterius loci que ipsis denuntiate fuerint cū uoluntate & consilio electoz eos de clauasio & posse licentiare & expellere mox q̄ eis fuerint nuntiati. & si quis ex pdictis postq̄ ei pceptū fuerit per castellanū uel potestatem q̄ recedat: repertus fuerit esse uel habitare in clauasio uel posse. soluat p bāno lib. 10. quas si infra. 10. dies p̄ctq̄ pteuenerit in fortiā castellani uel potestatis nō soluerit amputetur ei unus pes sine aliqua condēnatione faciēda capitulo aliquo non obstante.

¶ Nulla uero psona post denūtiationē ex pte castellani uel ptātis sibi factā debeat hmōi bānitos forestieros: ac suprascriptas psonas & hoies male fame/reducere/hospitari/uel eis seu alteri eoz dare uel uēdere cibū uel potū. nec aliquē fauorē prebere nisi eos statim pduxerint in fortiā castellani uel ptātis sub pena. f. 60. p quolibet & q̄lz uice. Hoc aūt capitulū locū nō habeat in pfinaris/delcazatis/& malefardis/suaz terraz. nisi essent hoies male fame. & nisi predictis bānitis uel alteri eoz p castellanū uel ptātē uel iudicē ipsi data fuerit licētia cum consilio tū & uoluntate sex electorum clauasii. in quibus etiam locum non habeat hoc statutum. 24

¶ De contentis sub diuino precepto non mechaberis: & aliis alibi cōmodius nō referendis. Capitu. 4.

QVāuis iuxta ordinē mādatoz diuine legis. furtū in septimo pbibeatur: tū quia hī in sexto ex frequentiori locutiōe & sunt lunge maiora relata p furto q̄ pro libidine memorāda. furtū ppositū est. & nūc de septimo dicimus successiue nō mechaberis pfertim uiolenter. put in uolu. fol. 36. statu. 443. sub his uerbis. Itē si quis uiolenter cōmiserit cū aliqua muliere adulteriū: stuprū uel incestum. puniatur pena iuris cōis. 1

¶ Si uero pdicta cōmiserit cū uolūtate mulieris. puniatur in flor. 50. Et intelligitur si accusa fuerit de pdictis ut in alio capitulo de inquisitionibus faciendis p castellanū ptinetur. cū minime debeat inquiri sup similib9 Qualiter aūt sup uiolētia credendū sit. declaratur deutero. 22. si puellā uirginē desponderit uir: & inuenerit eam aliquis in ciuitate & pcubuerit cū ea. educes utrūq; ad portā ciuitatis illius & lapidibus obruentur. puella quia nō clamauit cū esset i ciuitate uir: quia humiliauit uxorē. pximi sui. & auferes malū de medio tui. Si naūt in agro reperit uir puellā que desponsata est: & apprehendens concubuerit cū ea. ipse morietur solus. puella nihil patietur: nec est rea mortis. qm̄ sicut latro consurgit contra fratrem suum & occidit animam eius. ita & puella perpessa est: sola erat in agro. clamauit & nullus affuit qui liberaret eam. 2

¶ Non erit meretrix de filiabus israel: nec scortator de filiis israel. deutero. 23. fouea enī pfunda est meretrix & puteus angustus q̄ insidiatur in uia q̄si latro. & quos incautos inuenerit interficiet. puerb. 23. ideo statutus est put in uolu. fol. 9. & nu. 284. Itē q̄ postibulū publice nō possit teneri uel haberi in loco clauasii. Nec etiā aliq̄ mulieres meretrices publice absq; postibulo possint stare & habitare in ipso burgo: & si qs pcontrafecerit ipsas meretrices publicas receptādo in eoz domibus in burgo cā habitatiōis. soluat pro bāno. f. 60. pro q̄lz uice: & ulteris ipse meretrices stātim expelliāntur de ipsis habitatiōibus: q̄ pena maior est p decretū ut seq̄t pxie. 3

¶ Preterea mādatur officiariis dñi. ut ipsis meretricibus statuāt locū uilē & occultū ac remotū ab oi mulierū honestarū uicinia. in quo ipse meretrices reducātur. Quod q̄ dicte meretrices habitu distincte ab aliis icedāt Nec excedāt earz habitatiōes a die sabati ramis palmarz usq; ad quintā feriā post pasqua. nisi uellent a uita earum mala refilire. & alia put in decre. 3. lib. sub rub. de meretricibus publicis. 4

¶ Concubinatus ēt detestatur ibidē quia precipitur eisdē officiariis ut si pcubinarii fuerint solutis uir carceribus retrudatur p triduū. in uictu panis & aque. & quotiens relapsus fuerit: totiens pena duplicetur iuxta relapsus. mulier uero pro primo crimine ducatur per uicum magis publicū tuba pcedente: uirgis uel funiculis flagellanda. & si relapsa fuerit iteretur pena & bāniatur a territorio per triēnium. Si autem fuerit adulteriū in ipso concubinatu. duplicentur pene. & mulier ponatur ulterius ad berlinam prout latius in decreto sub rubri. de concubinatu laycorum. ibidē in tertio libro. 5

¶ Vlterius decretū est: & precise mandatur eisdē officiariis ut pcubinas ecclesiasticoz postq̄ eisdem pstiterit carceribus detineant. lectis priuandas. in uictu panis & aque septem diebus. quoz ultra ad berlinam mittantur. & aliis duobus diebus per tres horas singulo die. postea fustigentur: ut supra: & per septēnium bāniantur. Prohibetur tū ne uiris ecclesiasticis uiolentia inferatur aut dānum. sed accedant uel denuncient concubinatum ipsum ordinariis pro iustitia ministranda. Cum autem dubitaretur de fuga liceat ipsos ecclesiasticos detinere ordinariis mittendos. ut in decreto sequenti sub rub. de concubinis uirorum ecclesiasticorum. 6

¶ Fornicarie insuper mulieres in suis domibus habitantes. & unum uel plures secum recipientes ad fornicādum mandantur expelli a uicinia mulierum honestarum & plecti penis concubinarum adulterarum pmissis prout in alio decreto sub rub. mulieres fornicarie &c. 7

¶ Lenones etiā utriusq; sexus qui puellas uariis deceptionibus attrahunt ad luxuriādā. aliaz quoq; multaz querunt confundere castitatem p officiarios pmissos carceribus detineri iubentur. in uictu panis & aque per tres dies. quarta uero duci ad pilarium seu berlinā per tres horas. & inde per carreriā magis publicam ducti & uirgis aut funiculis cedi & perpetuo bāniri. prout dictum est superius de concubinis. 8

¶ Receptatores quoq; lenonū & meretricū seu domos eis locātes icurrūt pēas. x. libr. for. quotiēs de his culpabiles fuerit. Et si nō habeāt unde soluāt de corpe luāt arbitrio iudicis ordiarii. iuxta delictoz & delinq̄ntū 9

qualitates. officiarii uero incurrũt penã. 25. libr. sol. totiẽs cõmittẽda quotiẽs fuerit ꝓtra hec attẽptatũ ipsos le
nones tam mares ꝙ feminas impunitos relinquentes: put in decreto eiusdẽ. 3. lib. sub rub. de lenonibus.
10 ¶ Et quia hoies pestilentes dissipant ciuitatẽ: ut habetur ꝓuerbioꝝ. 29. & in ipsis decre. uniuntur lenonibus
lusores: mendicantes ualidi & hmõi occiosi: ꝙis hic memorãdi non uideãtur. dicimus tñ ꝙ expresse man
datur. ludos taxillorꝝ: cartarum & alios similes dolosos & ambitiosos: publice uel occulte nõ patiendos nec
fiendos sub pena blasphemorꝝ superius memorata: ut in decre. 3. lib. sub rub. de ludis & lusoribus.
11 ¶ His addũtur ꝓmissi mendicãtes ualidi uagabũdi: nihil possidentes: nullãq; artẽ liberalẽ uel mecanicã exer
centes: sed otio uacãtes: ac meretricibus: ludis: & tabernis. ꝙ in loco habitare ꝓhibẽtur. ꝙnimo mãdãt ipsos
inhertes officiarios expelli & bãniri. Receptatores ẽt seu illis domos locãtes pẽa receptatorꝝ lenonũ & mere
tricũ plectẽdi sunt ut in alio decre. 3. lib. sub rub. de mẽdicãtibus ualidis &c. ꝙre hic additi cũ ipsis lenonibus.

¶ De falsitate prohibita & sequenti mandato. Capitulum. 5.

1 FAlsus testis nõ erit ꝑpunitus. & qui loquitur mendatia peribit ut ꝓuerb. 19. hĩ. Q. tñ ꝓcepit dñs ex manda
to legis diuine octauo. nõ loqris ꝓtra ꝓximũ tuũ falsum testimoniũ. Igitur statutũ est ꝙt in uolu. fol. 12.
nũe. 415. sub his uerbis. Itẽ statutũ est ꝙ si quis fecerit uel fieri fecerit uel dictauerit in ꝑiũ falsum scienter: uel
falsum testimoniũ reddiderit siue ipsum falsum testem produxerit uel ut producatur/consuluerit scienter.
soluat pro qualibet uice libr. 50. uel dexterã manum amittat. & dãnificato ex hoc dãnum totum refarcire co
gatur. quod exinde uisus fuerit substiere. priuetur etiam ultra hoc suo officio siue sit notarius siue iudex uel
aduocatus: uel cuiuscunq; conditionis existat. & de credentia & ꝑsilio cõis cassetur sine spe aliqua restitutiõis
ad predicta: in palatio quoq; cõis in signum perpetue confusionis cum specie sue falsitatis pingatur.
2 ¶ Si quis autem in credentia uel consilio cõis consuluerit uel arengauerit ꝙ dãnatus huiusmodi ad predicta
restituatur soluat pro bãno pro qualibet uice libr. 50. & nihilominus dictum suum uel arengamentum ipso
iure non ualeat nec in aliquo partito ponatur. Et hoc capitulum sit precisum & tronchum ita ꝙ de ipso non
possit peti licentia nec dari.
3 ¶ Acrius aũt puniẽdi sunt notarii & testes falsi: ac illoꝝ auctores ꝑ decretũ ducale Caroli. 2. sub rub. de falsis
notariis &c. ex quo ad pugni amputationẽ: bonorꝝ ꝓhscationem: & bãnimentum ꝑpetuũ dãnari iubentur.
4 ¶ Periurii ẽt cõmittunt falsum. ut cum offertur uel suscipitur iramentũ: pro re propria ciuili aut criali. Hoc
ideo sunt puniendi: ut in uolu. fol. 35. statuto. 425. hmõi tenoris. Itẽ statutum est ꝙ si aliquis uel aliqua perso
na se deierauerit uel periurauerit coram castellano potestate uel iudice de aliquo. & hoc poterit inueniri per
castellanum potestatem seu iudicẽ: siue per testes soluat pro bãno pro quolibet & qualibet uice libr. x. mianẽ.
ut quo ad penã auctam. habetur in dicto uolumine papiri. hactenus utitato & reposito apud uicarium iuxta
quod sunt ẽt oĩa alia uolumina ipsorum statutorum existentia apud particulares.

¶ De iniuriis & minis ꝓximo illatis: & quare nihil sub duobus ultimis ꝑceptis decalogi habeatur. Cap. 6.

1 PRauum est cor hoĩs & inscrutabile. quis cognoscet illud. ego dñs scrutans cor & renes ꝓbans q̃ do uni
cuiq; iuxta uiã suã & iuxta fructũ adinuentionũ suaꝝ: ut hĩ Hieremie. 17. Cum igitur ꝓcipuencia eorũ
que sub duobus ultimis ꝑceptis decalogi ꝓhibentur in affectu ꝑsistant & habeãt solũ deum ultorẽ. nihil de il
lis dicendũ occurrit. itaq; restat de iniuriis uerbalibus in odiũ & infamiã ꝓximi. ꝓtis ordinate uidendũ. Et
primo quo ad officiales: ut in. d. uolu. fol. 5. statuto. 426. hmõi tenoris. Itẽ statutũ est ꝙ si quis dixerit castella
no potestati uel iudici clauasꝰii aliquã iniuriã quã sibi reuocet ad iniuriam. soluat pro bãno pro quolibet &
qualibet uice libr. 20. quã penã dictus castellanus potestas uel iudex possit executere sine aliqua ꝓdẽnatione fa
cta uel facienda. Et est sciendum ꝙ pena fuit similiter aucta prout superius ꝓxime dictum fuit.
2 ¶ Etiam quo ad alios statutũ extitit ut ibidẽ nu. 425. sub his uerbis. Item statutum est ꝙ si aliqua persona dixe
rit alicui ꝑsone iniuriose ꝙ sit ꝓditor/falsus/bastardus/cucurbita/uel latro/periurus/uel aliquam ꝑsonã def
mantiuerit. soluat pro quolibet & qualibet uice de singulis iniuriis. ℔. 60. De aliis uero singulis iniuriis minu
tis. soluat pro quolibet & qualibet uice. ℔. 10. Et maior ponitur pena ãstantibus officiariis: put sequitur ibidẽ
ꝛ3. Si uero predicte iniurie uel aliqua ipsarum dicte fuerint cora castellano potestate uel iudice clauasꝰii. sol
uat qui dixerit duplum. optima lex est ista prescripta.
3 ¶ Solon philosophus dicere ꝑsueuit ꝙ in rebus publicis ipossibile est oĩbus cõplacere. Cũ igitur credendarii
multotiẽs taleas ponãtuel exigãt debita cõtatis: aut alia faciant ad reipub. cõmodũ que sunt ceteris odiosa.
accidit plures esse qui ipsis credendariis ꝓpter aduertantur iniuriis. & ꝙq; operibus. non tñ in eorum: sed
etiam in reipub. detrimentũ. quia inde nolunt agere pro cõi. igitur ad compescendã maiorꝝ temeritatẽ ube
riori remedio prouisum est. prout in libro reformam. 1487. fol. 221. statuto. 1. ut sequitur. Et primo ordinaue
runt & statuerũt ꝙ nulla ꝑsona habitans in clauasꝰis: aut sup finibus eiusdẽ clauasꝰii aut conditionis existãs audeat neq;
presumat inferre minas/iniurias/neq; molestias/cuiuslibet neq; credẽdariis pũtibus. & qui in futurum erunt
in loco predicto et finibus clauasꝰii quibus quidẽ iniuriis/minis & molestiis agitatis ut supra ad ꝙidẽdũ de
cetero

cetero extitit ordinatũ ꝙ mediante iuramẽto iniuriatorꝝ/minatorꝝ/& molestatorꝝ/sup eis credatur seu ipsis
iniuriatis/minatis/& molestatis/& quibuscũq; aliis quibus spectauerit. & hoc sub pena ducatorꝝ. 25. pro quoli
bet & qualibet uice qua contrafactũ fuerit aplicãda pro tertia ꝑte dñe. pro alia tertia cõtari. & pro alia tertia
accusatori qui talẽ iniuriã minã/seu molestiã/receperit. Et qui pro ipsa pena soluere nõ poterit fustigatus sit
ꝑ locũ clauasꝰii. & deinde bãnitus ab ipso loco ꝑpetuis tpibus cũ tota eius familia. Et si quis de dicto loco seu
habitans in eo. seu finibus pro talibus inobedientiis intercedere ꝑsumpserit. eandẽ penã incurrat. Et sequitur
contra iniuriãtes occulte. Et si ẽt tales maledicentes aliquas minas & iniurias ad partẽ dixerint cõtra ipsos cõ
sules & credendarios: ipsis ꝑsulibus & credẽdariis abũtibus seu altero eorꝝ. & ꝙ pro talibus iniuriis & minis
probatum fuerit per ꝑsonas fidedignas. tunc & eo casu tales maledicentes in eandem penã incurrant.
¶ Occurrit sepe ꝙ iniuriis adduntur uerba minatoria super quibus disponebat quoddã statutum positum in 4
uolu. fol. 36. & in. 440. reformatum ut ibi. sed cum loquerentur dũtaxat de forensibus deneo extitit reforma
tum in transcriptione ipsius uoluminis per hec uerba. Item statutũ est ꝙ si qua persona de clauasꝰio uel ibi
habitans passa fuerit aliquas minas ab aliquo de clauasꝰio uel forense de ei offendendo in persona aut in bo
nis: ꝙ castellanus seu iudex si inde fuerint requisiti: cogant tales minas inferentes ad securitatem idoneam ꝑ
standam de non offendendo.

¶ De inobediemia mandatorꝝ extraordinariorꝝ. & his qui impediunt iustitie cursum. Capitulum. 7.

INobedientia pro uniuersali crimine computatur. includens cetera. nã si mandatis nemo contraueniret 1
nullũ crimen adesset. aliqñ est eorꝝ que statuuntur aut ordinarie fienda sunt. & alia pro his que iubẽtur
extraordinarie: ut accidit in singulis occurrentibus mandãdo fieri aliquid: aut prohibendo quibus mãdatis
& prohibitionibus sepe nõ obtẽperatur. nã hoies adeo cupidi sunt ꝙ totiens mandata ptẽnunt quotiens asse
quuntur optata: quo fit ut uariis inuoluãtur penis: ut plurimũ pecũariis. & qñq; pro modica re. sic ꝙ ẽt de ta
li inobediẽtia est dicendũ que potius exactione unius solidi amouetur. q̃ impositione uel declaratione libra
rum decẽ. Hoc ideo salubriter fuit prouisum. ut in uolu. fol. 18. statuto. 267. hmõi tenoris. Itẽ statutũ est ꝙ po
testas seu iudex qui pro tpe fuerit possit ponere bãna hoibus & habitatoribus clauasꝰii sup his ꝙ ad eius offiñ
spectant ad eorꝝ uoluntatem usq; ad. ℔. 60. & excutere uel condẽnare illum contẽptorem de dicto bãno añq;
alia bãna imponere possit. forensibus uero possit bãna imponere ad eius uoluntatem.
¶ Concessum est ẽt quo ad ipsas penas: ut in priuilegio totius patrie per Pium anno. 1496. cap. 7. sub his ver 2
bis. Item ꝙ officiarii & cõmissarii nõ possint iponere penã ꝙ excedat principale: cuius ꝓtextu imponitur pẽa.
nec ualeant cõpositiões ãs ex quauis cã fieri ꝓhibet excedentes penas statutorꝝ/libertatũ/franchisiarꝝ/& or
dinamentorꝝ patrie & locorꝝ. sed pene iposite & cõpositiões fiẽde itelligãtur facte ad formã ipsorꝝ statutorꝝ
libertatũ & franchisiarꝝ. saluo in his in quibus exigitur pena sanguinis uel crescente contumacia alicuius.
¶ Aliud maleficii genus addendũ est ꝙ iustitie opponitur de directo. & de quo in uolu. fol. 33. statuto. 417. 3
hmõi tenoris. Itẽ statutũ est ꝙ aliqua ꝑsona nõ debeat aliquos rixantes uel malefactores reducere: receptare
occultare sciẽter: uel facere ꝙ fugiant uel ꝙ nõ inueniãtur: seu eis in ꝑdictis uel aliquo ꝑdictorꝝ auxiliũ/ꝓsiliũ
uel iuuamen ꝓstare. & qui ꝓtrafecerit soluat pro quolibet & ꝙlibet uice illã penã quã tales malefactores redu
cti soluere tenerentur. si uero post ipsam receptationẽ & occultationẽ aliquis predictos malefactores uel ali
quem eorum tenere presumpserit: defendendo eos cõtra potestatem uel castellanũ: uel iudices ipsorum: seu
eorum familiam & prohibendo ne capiantur. puniatur & condẽnetur sicut ipsi malefactores. sic defensi ꝑ
maleficiis ab eis cõmissis puniri & condẽnari deberent.

¶ Diuidantur criminalia in quattuor partes: que sunt. & qualiter in multis differant. Capitulum. 1.

CVm natura ꝑ se prona: nullius egeat ipulsu ad turpissimũ facinus agitãdũ ad oĩa ꝙ flagitia de
cliuis & inclinata sit. sanctũ fuit ꝑcludere illi uiã & additũ ad quẽ sua sponte uidetur accessura
nã ad genus humanũ regendũ/gubernãdũ/defendendũ a diabolicis quoq; stimulis & mor
sibus liberãdũ: penarꝝ terror inuẽtus est ꝙ nisi hoium cupiditates & capitosas opiniões cohi
beret. homicidarꝝ/furũ/latronũ/raptorꝝ/& adulterorꝝ/plena essent oĩa: put diximus: timor
náq; hmõi hoies ut plñ a tãtis piculis: tãtaq; atrocitate & ignominia mef. iuxta poetica ꝑclu
sionẽ. oderũt pecare mali formidine pene. Nõ tñ ex toto penarꝝ metus delicta excludit. sic ꝙ multi puniẽdi
sunt. Qui a aũt nõ habẽt ipse pene (ꝙis cõmisse) paratã executionẽ absq; sniã iudicis. opus est cognitiõe iudi
ciali. de qua multa ꝑ nos memorãda disponũt. sed qñ maxime differũt. delicta hmõi ẽt ꝓceditur diuersimo
de cognoscendo. Nam in maioribus supra relatis & aliis exigitur ꝓcessus ordinatus: qñq; ad instar cãe ciui
lium agitatus: ac ẽt in extraordinariis: rõne contẽptus seu inobedientie mandatorꝝ: sed breuiori modo & fa
ciliori. sunt quoq; alia delicta regardariarũ & bãnorũ campestriũ in quibus certa forma procedẽdi habetur
adeo sũmaria ꝙ in illis modicũ est fiendum. collata ẽt intidictione cõmunitati. propterea diuisim procedẽ
tes ꝑ quattuor genera criãliũ. differũtur ea q̃ ꝓcernunt regardarias & bãna cãpestria locis sferioribus in qbus

HERBERT BEFORE 1923 COPYRIGHT EXPIRED

de ipsis tractari ptinget & de aliis ordinate dicemus. Et qñ multa concurrunt in processu causaꝝ alioꝝ crimiñ que sunt eadem in causis ciuilibus recurri poterit ubi de illis plene deductum est infra ex quo ibi mellius conueniunt: cum ciuiles cause plures existant q frequentiores nunc itaq; duximus prosequendū in ceteris que processus exigit cognitionis delictoꝝ maioꝝ. Vlterius cum de facto multotiens procedatur executiue ante cognitionem debitam criminum aliqua ueniunt memoranda per que facti opera repelluntur.

De inquisitione criminum prius fienda: & qualiter: ac de aliis fisci molestiā repellentibus. Capi. 2.

1 NOn debet aliquis molestari nisi de cā appareat. ꝓpterea solet inquiri sup delictis p clauarios & scribā crialiū qui tenētur ad id ꝓut in decretis. 2. lib. uno quo ad clauariū sub rub. de secretis inquisitiōibus p ꝓcores fiēdis &c. & aliis duobus quo ad scribā. uno sub rub. de ꝓcessibus inq̄sitiōalibus fiēdis &c. incip. ne maleficia &c. & alio sub rub. incip. scribis curiaꝝ &c. ita tñ q seruet forma statuti uolu. fol. 34. nu. 423. sub his uerbis. Itē statutū est q castellanus & eius iudex si habuerit possint & debeāt eoꝝ offō ingrere cīa maleficia q̄ de cetero fient & cōmitterētur in clauasio uel posse. lege seu iure aliquo non obstāte: saluo sup delicto carnis suppositiōis. sup quo & de quo nullā possit ex offō uel alr inq̄sitionē facere: nec alr ide ꝓcedet nisi sup eo delicto solēnis accusatio fiat cū subscriptōe & obligatiōe ad penā taliōis & ceteris solēnitatibus q̄ in accusatiōibus crialibus de iure & regulr regrūtur. Nec obstat ipsa reseruatio in his q̄ adeo notoria sunt q nulla pōt ter giuersatiōe celari. qñ sic obseruatū est. v3 quo ad supius memoratā: q̄ tangūt ꝓcubinatū & fornicarias mulieres. Nō obstat ēt quis nō loquat de ipsis clauario & scribis: qñ ptās sic trāslata fuit. & idem est in effectu.

2 ¶ Inhibetur tñ ne contra q̄cūq; psonā seu psonas ad inquirendū publice seu processum inquisitionalē faciendum uel formādū de & sup quibuscū; delictis/cribus uel offensis/procedat nisi clama/q̄rimonia/denuntiatione/uel accusatione/aut fama publica apud bonos & graues/ac informatiōe secreta ꝓcedente. ex qua saltē per unū testem oi exceptione maiorem. ea sup quibus procedendum erit cōprobētur. itaq; datur eis ulterius inquirendi forma. prout in decretis. 2. lib. uno sub rub. q̄ non procedatur ad inquirendum &c. & alio sub rubrica de accusationibus inquisitionibus ac penis &c. clau. incip. ubi autem non constabit &c.

3 ¶ Vlterius ad denūtiam partis lese proceditur contra delinqnentes sup qua fit similiter inquisitio: sed nullus cogi debet inuitus ad querellandum/denuntiandum/uel clamā faciendū contra offensores. ꝓpterea inhibetur ne quis ipsoꝝ officiarioꝝ presumat quēq; molestare ad sic querellādum uel denuntiādū sub ptexto q̄ ius dñi celauerit aut alio quesito colore: prout in decre. 2. lib. sub rub. q̄ nullus cogatur ad denuntiandum &c.

4 ¶ Nec debent admitti aliq̄ memorialia rotuli/breueti/seu scripture alicuius psone excessus & delicta ptinentes: nec supplicatiōes: nec accusationes p aliquos cōtra aliquē nisi accusator uel tradens memoriale faciat ptē & se subscribat: ut si succubuerit condēnari possit in expensis & interesse: & si secus fiat: tūc ipa memorialia rotuli: breueti/seu scripture/suplicatiōes & accusatiōes sint nulle: nec possit ꝓcedi cōtra accusatū. sed talis accusator puniatur fm dispositionē iuris: ut in priuilegio totius patrie per Amedeum anno. 1476. capitulo unico.

5 ¶ Et dato ēt q appareat de delicto p indicia uel informationes ad significationē/querellā/aut denūtiā sumptas non debent bona alicuius de facto occupari seu reduci ad manus dñi sine cognitione: parte uocata & audita: nisi in casibus a iure permissis: nec ēt sine mādato descripti: prout in duobꝰ priuilegiis totius patrie. uno per Blancham anno. 1490. cap. 10. alio per Philibertum. 2. anno. 1503. cap. 8.

6 ¶ Et qñ multi cōmissarii dietim ꝓcedunt in crialibus contra formā imunitatū per quas prima cognitio spectat ordinario non debent exequi tales cōmissiones. & sic mādatur nisi in casibus reseruatis principi: & in casum negligentie ordinarii: facta monitione per superiorem: ut in eodem priuilegio per Blancham. capi. 13.

7 ¶ Vlterius quia multi ꝓsueuerūt ꝑsertim curiales obtinere ꝓfiscatiōes bonoꝝ: penas incursas & hmōi pro q̄bus inde molestiā inferunt citra debitum. ꝓcessum est q nemini possint dari insolutū: recompensam: donū uel satisfactionē alique pene declarate uel declarande: que in rem non trāsierit iudicata: aut compositiones confiscationes seu emende: uel bona alicuius intitulati seu intituladi pro aliquibus delictis publicis uel priuatis nisi super his prius fuerit iudicatū uel expresse concordatum: aut tales intitulati aut intitulandi cōmiserint crimen lese maiestatis & que in contrarium fierent sint ipso iure nulla: aut habetur in priuilegio totius patrie. per Carolum. 1. anno. 1487. cap. 6. Et in alio per Pārtum. 1. anno. 1499. cap. 7.

De captura: detentiōe: & citatiōe delinquentiū: quid seruari pro carcere debeat: & de prio examine. Cap. 3.

1 FActa inquisitiōe delicti per clauariū seu scribā tam ipsis q̄ aliis instantibus si ex ea ꝓstat sufficiēter de ipso delicto regulariter pro casu graui proceditur ad capturā & detentionē dū pōt qui deliquit apprehendi: alias citatur depositurus sup inquisitis & processū tam ad significationē q̄ querellā. igitur uidendū est de ipsis capture: detentiōe: & citatione. primo enim quo ad capturā. non debet quis detineri nisi p ordinariū. aut in loco delicti: uel ex causa magna: & de mandato ducali: ut in decre. 2. lib. sub rub. de modo custodiendi incarceratos. clau. incip. & ut melius & breuius &c.

8 ¶ Vlterius inhibentur quarūcūq; psonaꝝ capture/detentiōes & incarcerationes pro quauis cā crialis: seu ciuili nisi precedente

nisi ꝓcedente cognitiōe: aut mādato ducali ꝓmisso: uel pro cribus notorijs: penā sanguinis exigētibus: uel ubi suspitio fuge immineret ꝓut in alio decre. p Carolū. 2. sub rub. incip. ꝓhibentur castellanis & officiariis &c.

¶ Delicta uero pro quibus pena sanguinis infligēda uenit. & p ꝓlequēs pōt eoꝝ pretextu uti captura. enumerantur superius in dictis statutis: sed plenissime in alio decre. 2. lib. sub rub. de ꝓcessibus inquisitiōalibus &c. incip. ne fuga pūiēdos surripiat &c. i quo declarat oēs ibidem relatos p ūicariū licite detinēdos & icarcerādos 5

¶ Limitatur aūt ipm decretū: & oē aliud ius detentiōis p statutū de quo in uolu. fol. 35. nu. 427. hmōi tenoris. Item statutum est q castellanus potestas seu rectores clauasii nō possint neq; debeant aliquem hoiem declauasio pro aliqua causa capere uel detinere in castro si poterit dare & dabit securitatē de his de quibus fuerit inculpatus nisi esset pro homicidio: uel tāto maleficio q̄ exigeret pena psonalē: quare nō debet quis detineri prestita cautiōe idonea nisi in casu ultimū suppliciū exigēte. nā oēs alie pene mediātibus pecuniis redimuntur: prout ēt mādatur ex premisso decreto incip. ne fuga puniendos &c. clausula incip. ceteros autem. 4

¶ Et dum aliquis carceribus detinetur: aut est pro casu pena corporalē nō exigente. & tunc pōt uiuere ad suas expensas ꝓprias: nec tenetur aliquid soluere custodi carcerū quo ad eas nisi pro lecto. & similibus eidē mini strandis: aut est pro aliis casibus: & tunc ad euitādū oē suspitū ꝓcuradę mortis in carcere stat ad expensas custodis: ꝓut in decre. 2. lib. sub rub. incip. moderatio & taxatio expensaꝝ &c. & in eodē taxātur ipse expēse. sed postmodū ipsa taxa fuit reformata p aliud decretū Pārti. 2. sub eadē rub. in quo sunt taxate expense ignobilis ad. g. 3. pro quolibet die. & nobilis ac burgensis ad. g. 4. Itē & introitus carceris ad. g. 3. & totidē ꝓ exitu si steterit ultra unū diē. & si eadē die relaxetur soluat pro introitu. g. 3. & pro exitu nihil: neq; ēt p custode seu porterio ꝓut ibi. Et ēt q detineatur ad instantiā plurium dū ciuiliter agitur. Et si facta assignatiōe detento ad respōdendum iudicialiter ꝓcessu formato. cōparuerit respōderit & caueri: nihil exigi pōt pro dictis itroitu & exitu carceris: prout in alio decreto seu additione Caroli. 2. sub rub. quid & quo exigendū sit &c. nec obstat abusus: prout in speciali priuilegio supra descripto. officiales domini tangente. 5

¶ Mandatur q custodibus carcerū: ut uigilent diligenter circa eoꝝ firmitatē/securitatē/monditiā/& incarcerationē custodiā: ut q; incarcerati carcerū/duritie/inanitate/uel frigore/uitā uel mēbra non amittant. alias pti lese tenentur in ciuilibus prout supra. & in penis iuxta decretū. 2. lib. sub rub. de mō custodiendi incarceratos. 6

¶ Et quoniā inquisitus sepe latitat aut fugit. tūc si pro cā penā sanguinis exigente pōt citari uoce chride & ad domū sue solite habitationis. Et si in citatiōe fit clausula decernētes citationem sic factā pinde ualere ac si delinquens apprehensus esset psonaliter. tunc ualet eadem citatio. habetq; tantam uim: ac si esset facta in psonā propriā ipsius citati nisi forte dictus citatus esset absens a patria: ex necessaria uel ratiōabili causa. prout in primis decretis per Blancham. clausula incip. Item ne delicta &c. 7

¶ Et cum delinquens captus est: aut per se comparet uigore citationis. tunc sūmarie examinatur ēt p modū inquisitionis: & tanq̄ principalis in facto proprio sed testis in alieno. Et hoc iuxta significationē q̄rellā: indicia & informationes habitas: inde pro aliquibus: prestita cautiōe relaxatur. ꝓut in multis actis posset edoceri que cautio in pede processus qui postmodū fit contra eundē fideiubentē fine alia solēnitate est describenda iuxta substantiā breuiter: nec debet scriba aliquid recipere pro eadem cautione prout in decreto. 2. lib. sub rubrica q̄ cautiones inquisitoꝝ &c. tamen solui consueuit. g. 1. saltem pro registro. 8

¶ Et in causis ad querellam motis. Clauarius pro fisco: & querellans pro suo interesse simul agunt & comparent in eodem processu: ut ex actis premissis apparet. 9

De probationibus hinc & inde expedientibus. processu cōplendo. & defensiōibus delinquentiū. Capi. 4.

QVoniam dupliciter agitur in premissis: ēt diuisim est ꝓcedendū in sequentibus. Nā prio si ꝓceditur ad q̄rellā: tenetur scriba ꝓfigere terminū. 15. dierū q̄rellanti ad ꝓbandū ea de & sup quibus data est q̄rella. Et tunc ēt petat noia & cognomina testiū q̄ redigat in scriptis & ꝓfectum ipsos testes citari faciat coram se quos examinet: ꝓut in decre. 2. lib. sub rub. de modo formādi ꝓcessus &c. clau. incip. & ut nō detur protellationis &c. Quod ēt in aliis causis in quibus proceditur ex offō fiendum uidetur. Et cū in his multotiēs diuersimode procedatur. Vlterius pōt etiam testes ipsi examinari p clauariū: sed inhibetur ne postea iterfit examini: super defensionibus sine expresso consensu eius cuius interest. Et cōmittitur qñq; examē uicario uel ab eo eligēdo: prout in decreto. 2. lib. sub rub. incip. q̄ procuratores non faciant partē &c. Et ita ꝓsueuit fieri q uicarius examinet oēs testes: ut in actis premissis. si aūt dictus uicarius aliquod examen duxerit in crialibus cōmittendum tenetur eligere scribam criminaliū ad sic examinandum: prout in alio decre. 2. lib. sub rub. inci. quibus debeant cōmitti examinationes &c. clausula incip. in criminalibus uero. 1

¶ Cum aūt depositiōes testiū sunt recepte. processus formādus est per scribā contra delinquentes arbitrio uicarii. Et in arduis clauarius mittat uel apportet factū aduocato fiscali pro dictādis articulis uel interrogatoriis expedientibus ac habendo ꝓsilio sup modo ꝓcedendi. Quo processu formato & cōpleto illū exhibeat ꝓsilio ducali: ut cognoscatur an corā eodē seu uicario cā debeat diffiniri: ut in decre. 2. lib. sub rub. de secretis inquisitionibus p ꝓcufores fiēdis &c. iam supra designato. Mādatur ēt dicto scriberut ipos ꝓcessus inq̄sitiōales decēter formet fm q̄litates delictoꝝ & conditiones psonaꝝ: cū diligenti testiū examinatione premissa: que 2

oia in libris curie regiſtret: ut ſup ipſis iuſtitia debite miniſtretur. Niſi delinquentes ante inchoatū proceſſum delicta ſua ſponte ꝓfiterentur & requirerent ꝙ nullus fieret ꝓceſſus: ſed admitterentur ad compoſitionē ſup cribus confeſſatis: quia tunc a formatione ꝓceſſus & alia inq̄ſitiõe iubetur ſupſederi & ꝙ uolūtaria ꝓfeſſio & cõpoſitio debeāt in eiſdē libris ſeu regiſtro dūtaxat deſignari. In crialibus aūt maioribus infra enarratis pro q̄ bus interdicta eſt componendi facultas: formētur ꝓceſſus ꝓfeſſione nõ obſtāte in oibus prout in premiſſis de cre. 2. lib. iam relatis. uno ſub rub. de proceſſibus inquiſitiõalibus fiendis &c. incip. ne maleficia &c. alio ſub rub. incip. ſcribis curiarū &c. in quo ulterius inhibetur eidē ſcribe ne ſuperflua uana aut imptinentia in eiſdē proceſſibus iſerat que nõnulli propter ignorantiā: alii ex affectata malitia ut longiori ſcriptura & copijs uel cancellatura ipſorū proceſſuum maiores pecunias extorqueant facere ſolent. Q ui proceſſus ſic formati deberent infra. 15. dies a die intitulationis facte niſi ad premiſſam conſultationem terminus longior requiratur quem poſſit uicarius ea de cauſa ad alium quātum fieri poterit breuem prorogare: ut in alio decreto. 2. lib. iam memorato ſub rub. de modo formandi proceſſus &c. in principio.

3 ¶ Eodem proceſſu formato & reuiſo ſi opus eſt cum inquiſitus ſeu querellatus non fuit confeſſus delictum uel non ad plenum. tunc formaliter examinatur ſuper capitulis inquiſitionalibus factis: ſic ꝙ fatetur ut plurimū que ante negauit ut ex actis preteritis edocetur.

4 ¶ Et ſi negat q̄ tortura eſt infligenda. pro qua diſponit ſtatutū uoluminis fol. 35. nu. 433. ſub his uerbis. Itē ſtatuīt eſt ꝙ caſtellanus uel ei⁹ iudex non poſſit nec debeat ponere ſeu poni facere aliquā ꝑſonā de clauaſſio nec ibi habitantē faciētē cōmunantias in clauaſſio ad tormenta ſiue tormentū niſi fuerit homo uel femina male fame & niſi eſſet pro proditiõe burgi & hoium clauaſſii: uel niſi eſſet pro furtis: robarijs: & homicidijs Non debet ēt in caſu licito procedi ad ipſam torturā niſi examinatis delatis in quos ꝓcedi ꝓtingerit ad torturam: prout in decre. Caroli. 1. ſub rub. incip. nõ procedant iudices &c. licet ab aliqua interlocutoria appellari non poſſit. excipitur ordinatio ꝙ quis torqueatur. nā diffinitiue equiperata eſt & in eo caſu appellatio admittenda prout in decre. 2. lib. incidenter ſub rub. incip. ſufficit appellanti &c.

5 ¶ Tandem cõpletis ꝓbationibus que pñt haberi cõtra delinquentē: & illis in proceſſu inſertis ut completus ſit tenetur ſcriba infra. 5. dies poſt eaſdē probatiões factas uel ꝓfeſſiones delictorū offerre & tradere copiā ipſius proceſſus eidē inquiſito ſumptibus ſuis moderatis ſi eam habere uoluerit & deſcribere in fundo proceſſus diē hmōi copie tradite aſſignādo ipm ad ſuas defenſiones faciendū ſi quas facere uoluerit & eas exhibēdum in manibus uicarii infra. 30. dies. prout in decre. 2. lib. iam bis memorato ſub rub. de modo formandi proceſſus &c. clau. incip. quibus lapſis &c. Q uod tps feriatum non ſit in honorē dei. & licet uicario illud ab breuiare & dilatare ex aliqua rationabili cauſa: qualitate perſone: & delicti penſata eius arbitrio: prout in alio decreto eiuſdem libri ſub rub. de tempore ad faciendum defenſiones conceſſo.

6 ¶ Q uo uero ad incarceratos mandatum eſt ꝙ ipſi proceſſus finiantur infra. 10. dies: ac ſtatuantur alii termini per uicarium ut prefertur: ſed breuiores quātum fieri poterit ut in alio decreto. 2. lib. ſub rub. de expeditione proceſſuum incarceratorum &c.

7 ¶ Et pro defenſionibus faciēdis p inquiſitos. aduocatus eſt decernēdus & cogendus ſi petatur ad patrocinādum ꝑ ipſos inquiſitis ſub debito iuro: ꝓut latius i decre. 2. lib. ſub rub. de datiõe & diſtributiõe aduocatorū.

¶ De ꝓceſſu inordinato. ſententia ꝓferenda. reſtõne leſionis. cõpoſitiõe tractāda. q̄liter ſieuda. Cap. 5.

1 NOn pñt cauſe criales eādē & certā recipere formā quia i illis diuerſimode ꝓceditur iuxta delictorū & ꝑſonarū q̄litatē & rerū ſucceſſus. & q̄a taliter inordinate ꝙ dici poſſent acta nulla. Igitur decretū eſt ꝙ in eiſdē cauſis crialibus nõ attēdatur ordo rūſionis inq̄ſitorū ꝓductiõis: receptiõis: & examinatiõis teſtiū: ſed fieri poſſit ualeatq; & teneat ꝓceſſus inq̄ſitiõalis ſup his q̄ deliquiſſe inculpatus fuerit inquiſitus ſiue ſit in carceratus ſiue nõ. ſiue ꝓcedat rūſio ipſius inquiſiti: atteſtatiões teſtiū: & informatiões de ipſo crie: ſiue ſequatur ipſa rūſio inquiſitiū: ipſas atteſtatiões & informatiões: & ꝙ ſcribā ſeu notariū qui ꝓceſſum fecerit: traditio copie ꝓceſſus & atteſtationū teſtiū inq̄ſitio facta ad publicationē ipſarū atteſtationū ſufficiat & ualeat: & poſt ipſam talē publicationē p dictū ſcribā curie factā p traditionē copie ipſius ꝓceſſus inquiſito ut ꝑfertur: at etiā poſt didicita & teſtificata p ptes inquiſitā & ꝓcuratorē fiſcalē ſeu clauarium ſup articulis de directo cõtrariis poſſint alii teſtes ꝓduci & examinari: ſiue inquiratur de delicto: ſiue de innocentia inquiſiti. & ualeant acta neant tales examinatiões. Mādatur q; p tales ſtilli & alii hactenus obſeruati q̄uis nõ inſerti in ipſis decretis obſeruentur p iudicātes ſeu uicariū. in deciſiõe & cognitiõe cāꝝ crialiū pro iure: ut in decre. 2. lib. ſub rub. q. ſtilus ſeruatus in curiis dñi circa inquiſitiões &c. Itaq; licet & fiſco & q̄rellanti & inquiſito ꝓcedere in ipſis cauſis criminalibus q̄uolibet ueritate illeſa: & dūmodo temporis defectu quis iacturam nõn patiatur.

2 ¶ Auditis hincinde propoſitis: allegatis: & ꝓbatis. in eiſdem cauſis criminalibus modis premiſſis & aliis expedientibus. poſtq̄ in cauſis incarceratorū fuerit petitū a quauis parte iuſdici. uicarius tenetur infra unū meſem ꝓxime ſequuturū ſuā protuliſſe ſententiā interlocutoriam. ſi queſtio fuerit ſuper tortura alias diffinitiā ſuper negocio principali ut fuerit rationis. & continetur in decreto. 2. lib. ſub rub. qualiter & infra quem terminum &c. quod & in cauſis aliorum nõn incarceratorum fieri deberet.

¶ Modo

¶ Modo reſtat de cõpoſitione dicēdum: que ſit in qualibet parte litis prout accidit ꝓfiteri aut ꝓbari delictū & cõpoſitionē intentare. ſed tractatur ultimo de ipſa cõpoſitione: quia uim obtinet ꝓdēnationis & ſnie. igit primo ſciendū eſt qualiter nemo debet cogi ad cõponēdū: de & ſup aliquo crie uel offenſa unde fuerit inculpatus. ſed ipſi inculpati libere audiātur & admittātur ad eoꝝ defenſiões faciēdū. deq; ſua innocentia quā allegabunt docendū. put latius in decre. 2. lib. ſub rub. ꝙ nullus cogatur ad cõponendū: nec denegētur &c. & q̄tenus fienda ſit. ſi leſio tertii ex delicto ꝓuenit: nõ debet aliqs admitti ad ipſam cõpoſitionē niſi reſtituat dāna paſſis: iuxta delictoꝝ & offenſoꝝ modū. de qua reſtõne tractatur prius ſic ꝙ ꝑſone dānificate & cõquerētes: ꝓtente remaneāt. put in alio decre. 2. lib. ſub rub. incip. modus & menſura &c. clauſu. incip. ſaluo ſemp &c. Et alio Caroli. 2. ſub rub. interinētur gſe &c. clau. incip. & idem fieri &c. in quo taxa ipſius leſionis cõmittitur uicario appellatione ceſſante: ut ēt in priuilegio totius patrie. per Carolum. 2. anno. 1514. cap. 7. 3

¶ Non pōt etiam fieri compoſitio per officiarios clauaſſii pro delictis grauibus in quibus pena mortis exigitur. aut mutilationis mēbri: fuſtigationis: relegationis: & publicationis bonorū. quod intelligendum uidetur ſm iuris cōis diſpoſitionem: quia omnino interdicta eſt. 4

¶ Nec ſimiliter in aliis niſi concurrant ad eam: uicarius: clauarius. & ſcriba: exceptis minoribus delictis uſq; ad penam. f. 60. fortiū: ſeu equiualentis: facta compenſatione monetarū: in quibus poſſunt uicarius aut clauarius per ſe altero abſente concordare de recenti. & cum his qui delicta ſponte fatentur: preſente tamen ſcriba i omnibus: qui omnes ipſas compoſitiones regiſtrare tenetur ut latius in decreto. 2. lib. ſub rub. incip. modus & menſura recipiendi concordias &c. iam deſignato & per totum. 5

¶ Ipſe aūt cõpoſitiões fiende ſunt omiſſo rigore. & in pecuniariis eſt ꝓceſſum ꝙ fiat gīa burgenſibus de medietate penarū. aliis uero de tertia parte: dūmodo petatur humiliter: ut in decre. 2. libri ſub rub. gratie ſolite p iudices &c. ſed quia plures ſe toto poſſe defendūt ne puniātur. ibi ēt ꝓtinetur. Et ſi qs temere appellauerit a iudicato. & appellationē fuerit ꝓſequutus p libellū mādatur ꝙ eidē nulla fiat gratia prout in eodem decreto. 6

¶ Etiā inhibetur uicario & clauario ne quid recipiant ab extra uel ultra quartam partem cuilibet debitā ex premiſſis: ut in decre. 2. libri ſub rub. incip. perceptio druliarum &c. Et in hoc multum eſt aduertendū: quia ſepius aliqui contraueniunt. 7

¶ De his que poſt ſententiam uel compoſitionem & ante executionem requiruntur. Capitulum. 6.

1 MVltotiens accidit cauſas delinquentiū corā ducali conſilio euocari q̄nq; ſimul cū inquiſitis. q̄re fit cõpoſitio & gīa pro eiſdē p Illu. d. Et tunc abſolutus debet gratiā ipſam uicario exhibere infra mēſem & corā eo iuſtificare illā fuiſſe obtentā facti ueritate expreſſa: aut ſaltē nõ tacita. Et dōec id fecerit arbitrio ipſius uicarii detineatur: uel idonee caueat: ſi nõ cauerit in ꝓceſſu. ꝙ ſi clare iuſtificauerit mediante ſūmaria cognitione ipſius uicarii ſine figura iudicii. Tunc ꝓceſſus inquiſitionalis contra eum formatus canzeletur ꝑ ſcribam ſumptibus eiuſdem inquiſiti. ſi uero impetrationem abſolutionis defecerit iuſtificare uicarius tenetur ueritatem tacitam intimare Illu. d. ut in decre. 2. lib. ſub rub. de indulgentiis remiſſionibus &c.

¶ Eſt ulterius uidendū de canzellatura aliorū ꝓceſſuum. nam ſepe ex ipſis canzellaturis diſcordie oriūtur: q̄a pro ipſis nulla habetur ꝓciſio niſi infraſcripta. Igitur dicimus ꝙ pro canzellatura ꝓceſſus cuius copia tradita eſt nihil accipi debet: Et ſi inquiſitus ab offō dūtaxat fuerit abſolutus. nihil ēt ſoluere tenetur pro canzellatura ꝓceſſus. Si aūt predicti inquiſiti aut inquiſitus fuerit condēnatus uel compoſuerit. ſoluere teneatur caſſaturam ꝓceſſus: ut infra. Si uero ad denuntiam: accuſationē: querimoniā: uel clamā alterius: uel plurium facta fuerit inquiſitio. & inquiſitus erit abſolutus nõ data eidē copia ꝓceſſus. tunc ille uel illi ad cuius uel quoꝝ denunciationē: accuſationē: clamā: uel querellā: idem ꝓceſſus factus fuerit canzellaturā ipſius ꝓceſſus ſoluere teneatur: & ſi copia eiuſdem ꝓceſſus data fuerit. put ſupra: nihil ſoluatur pro eadem canzellatura: ut conſtat de omnibus in decreto. 2. lib. ſub rub. quid & quātum exigi debeat per ſcribas &c. 2

¶ Tamen in ipſo decreto nulla fit taxa eiſdē actis crialibus. quare eſt ad aliud recurrendū. de quo in. 4. libro ſub rub. taxe copiarū & canzellaturarū. Et adhuc melius diſponit ſtatutū rotuli. 49. hmōi tenoris. Itē ſtatuim⁹ ꝙ ſoluātur notario curie ꝓ copia cuiuſlibet ꝓceſſus crialis formati cōtra aliquē ex burgēſibus clauaſſii ſi ipſa copia poſtulata fuerit ambroxenus unus pro ſingulo folio ipſius ꝓceſſus cōtinēte lineas. 31. & dictiões. 8. pro ſingula. Et ſi acculatus denūciatus uel inq̄ſit⁹ ꝓcedere uoluerit ad defenſionē ſuā faciēdū nõ teneatur ſoluere exinde plus q̄ denar. ſpiales. 12. ꝑ ſing. folio. ꝓtinēte ut ſupra. ꝑ actibus q̄ fiēt & agitabūtur in ipſa cā criali. & hoc q̄ ad denūtiā ptis uel ordinarius ſuo puro offō ꝓcederet. Si uero ꝑ ſiliū uel Illu. dōs nr mandaret cōmiſſarium ſeruentur ſtatuta dñi. Cum aūt modo nõ fiat ſolutio in moneta tunc currente: tolleratur ēt ꝙ non fiat copia iuxta ꝓmiſſa dūmodo ſit rationabilis. Et loco ambroxeni ſoluūtur quar. 2. groſſi monete currentis.

¶ De penis extraordinarie cõmiſſis ſolidorum ualore & executione. Capitulum. 7.

1 MOdo reſtat de penis uidendū: q̄s rõne mādatorū extraordinariorū & nõ obſeruatorū ſepe incurrunt plures: ut fieri ꝓpoſitū eſt. q̄re dicimus inhibitū eſſe ne cõtra quē q̄ occaſiõe penarū ꝑ eū cõmiſſarū; preteatu cõtumacie: ſeu nõ cõparentie in iudicio ad terminū ad quem citatus uel aſſignatus fuerat proceſſum

Inquisitionalē facere uel fieri mādare ꝓsumatur nisi ex speciali mādato: prout in decre. 2. lib. iam designato sub rub. incip. scribis uriarū baylinoꝝ &c. clau. exordiēte ꝑdictis bayliis: castellanis & eorum scribis &c.

2 ¶ Nam pro penis incursis: tam occasione premissa q̄ alterius cuiusuis mandati extraordinarii respiciētis ꝓcessum uel executionem ciuilem: aut criminalē: seu cēmodū uniuersum: aut principis uoluntatem: & hmōi ꝓ ut frequenter occurrit, citatur inobediens dicturus cām quare: pene incurse nō ueniant declarande. Et si mihi rite opponitur declarātur & mitigātur arbitrio uicarii: oibus attentis. fitq; etiam de comprehensis in mitigatione compositio prout de aliis est dictum. & sic apparet ex actis curie.

3 ¶ Nec possunt heredes uel successores eius qui incursus est aliquas penas molestari nisi pene ipse fuerit declarate ante obitū ipsius inobedientis: put in alio decre. d. 2. lib. sub rub. incip. heredes defunctorum &c.

4 ¶ Non possunt etiam exigi alique pene nisi per clauarium & aliōs ad hoc deputatos fm naturā suoꝝ offiōꝝ quod intelligitur pro aliis penis per ducale consilium declaratis: ut i priuilegio totius patrie per Blancham. anno. 1490. cap. 16. quia interdum cōmissarii ad id transmittuntur.

5 ¶ Et teneur scriba premissus registrare oēs cōpositiones: & de illis tradere extractum clauario qui similiter ipsum deferre aut transmittere debet ad camerā cōputoꝝ pro cōputo fiēdo: ut in alio decre. 2. lib. sub rub. q̄ compositiones registrentur &c. q̄ hic refertur ad penas: quia aliud supra pro aliis.

6 ¶ Vltimo exigendū putatur. qd est ꝑdēnatū uel ꝑcordatū: quare aliqua sunt uidenda ꝓtextu exactiōis earūdē penaꝝ q̄ ad solidos & libras posite sunt pro qbus sepe accidit ꝓtroersia. Prio enī statutū fuit q̄ oēs pene cōprehense in statutis: intelligerētur esse ad astensos: put in uolu. fo. 36. & nu. 442. postea fuit reuocatum ipm statutū ꝑ aliud de quo in eodē uolu. fol. 47. nu. 541. hmōi tenoris. Item statuerūt & ordinauerūt ꝑdicti sex sapiētes q̄ oia bāna ordinata in capitulis cōis clausii sint & esse debeant & exigātur ob offendētibus ad ipiales & nō ad astenses. nō obstāte cap. qd loquitur q̄ sint ad astenses. Et inde facto duplo ꝓmissi uolu. reposito apud uicariū & ceteros officiarios: ut dictū est sepius oēs pene relate in eo cōperiūtur ad uianenses. igitur extractum est ꝑ ut in uolu. ꝓtinetur: tali duplo omisso: quia solidi uianenses modicū differunt a solidis ipialium: nā solidus uianen. ualet quartū unū cum dimidio grossi sabaudie & monete currentis in clausio. & sic octaua ꝑtez dūtaxat de pluri q̄ solidus ipialiū: put hī ex camera cōputoꝝ. Quo uero ad cetera ne uideatur cōtrarietas in eisdē statutis: seruādū ut ꝑ hactenus: ꝛ3 q̄ statuta ꝓtinentia penas expressas ad astēses. ita obseruētur. alia uero que nullam habent distinctam qualitatem monete: ad impiales esse intelligātur: iuxta dictū statutum & usum cōem. Valor aūt solidoꝝ astensium est bone monete. ad rationē de quartis duobus grossi sabaudie ꝑmissis pro singulo: ut seruatur in ducatu mediolani. cuius erat ciuitas astēsi. tpe quo statuta uoluminis saltem pro maiori parte facta sunt: aliunde probatur.

7 ¶ Nec debet quis detineri aut arrestari preterq̄ ad banchum iuris pro aliquibus penis aut compositione penarum usq; ad. ff. 10. ut in priuilegio totius patrie per Pīrtum. 2. anno. 1503. cap. 6.

¶ Multa seruantur contra dispositionem iuris cōmunis: uel aliter. & ideo ceteris preferuntur. Capitu. 3.

1 ET si oēs cōi iure subiiciātur. potest tñ ius ipsum rationabiliter alterari: qd factū est in aliqb⁹ per ius municipale ut iam supius expsum fuit. igitur hic nōnulla uenient memorāda ne cōe ius insequētes ꝓprio ꝓtraueniāt. itaq; dicimus primo q̄ uxore sine liberis decedēte maritus lucratur dotē & eius bona ꝑ ut in uolu. fol. 3. statuto. 33. hmōi tenoris. Item statutum est q̄ si qua uxor decessit uel decesserit ante maritū sine filiis naturalibus & legitimis q̄ dos & bona eius debeant marito remanere & heredibus mariti.

2 ¶ Filie dotate a parentibus eis nō succedūt inter ffes: put hī in priuilegio spāli p Ludouicū [illegible]10. 1436. cap. 4. sub his uerbis. Itē similiter eisdē hoibus & cōitati q̄tum rite possumus ꝓcedimus & largimūr q̄ mulieres ipsius loci dotate a patribus & matribus: aut aliis parentibus nō succedāt in bonis paternis nec maternis inter ffes quēadmodū eisdē hoibus & cōitati ꝑ Illu. ac ꝛūculū nr̄m carissimū. d. Ioānem iacobū marchionē montisserrati. tpe quo suo fuberant dñio extitit concessum: sed ipsi concessio nō hi. Et ēt q̄ matre defuncta dotetur filia a patre. non solet ad hereditatem matris regressum habere ꝑ ut notorium est. quis filie hmōi uel pluribus. nō existant ffes ex matre defuncta. qm̄ de bonis maternis ēt a patre dotata cēsetur iuxta effectū ꝓcessiōis ꝓmisse.

3 ¶ Penal. si qs maior. C. de trāsactio. nō cōmittitur: neq; ad illā agi pōt nisi prius una saltē extraiudicialis ꝓcedat interpellatio cū ꝓtestatiōe quoꝝ ad penas dicte. l. agendi. De quibus interpellatione & protestatione publico constare debeat instrumento & non aliter. quibus factis si reus passus fuerit labi. 40. dies priusq; satisfecerit. eo casu dicta lex uendicet sibi locum & aliter non prout in decreto ultimo per Blancham.

4 ¶ Res emphitheotice non cadūt in cōmissum ꝓpter cessationem solutionis canonis p triēnium nisi cōstet emphitheotam sup solutione fuisse interpellatū. put in decre. 3. lib. sub rub. eorūdem met uerborum.

5 ¶ Emator seu possessor rei emphitheotice pro libera uel non expresso totaliter onere ipsius rei. tenetur recognoscere directū dñium & soluere canonem. constito rem ipsam alias fuisse recognitā. non intentata realī actione prout in decre. 3. lib. sub rub. incip. utiles domini &c.

6 ¶ Quitationes minoꝝ. 25. annis facte coꝝ tutoribus uel curatoribus nō ualent sine ꝑsētia uicarii & duoꝝ aut trium ex

trium ex specialioribus cognatis uel amicis ipsoꝝ minoꝝ: ac eoꝝ ꝓsensu. & inhibetur notariis ne inscia ipsa rum quitationū aliter ꝓficiant. ut in decreto. 3. lib. sub rub. incip. quitationes facte &c. in reliquis aūt uideſ ꝓnunciandum iuxta dispositionem iuris cōis. Cluis etiam aliis que supertus & infra memorantur sub eoꝝ titulis opportunis. Et nunc ad processum dictarum causaꝝ ciuilium transeuntes de singulis que disponūt in hoc breuiter plene & ordinate uidebimus per distincta capitula que sequuntur.

¶ De submissis iurisdictioni uicarii & qualiter diuersimode. Quod uicarii iurisdictio non impediatur. De tpe & loco quibus ius reddi potest & debet. Et de quibus ius dici prohibetur. Capitulum. 2.

IN cōtrouersiis cognitio necessaria est ut facti ueritas in lucē ꝓdeat & ius suū unicuiq; tribuatur. Hoc ideo que respicit hmōi cognitionē ceteris restātibus ꝓponēda uīr. circa quā cognitionē uariis ꝓceditur modis ut notissimū est Nā germani repulsis legibus pro ꝓsuetudine utunt illoꝝ ꝑ iudices ꝓsuetudinarios uocat galli nō tñ sed mixtim lege & ꝓsuetudine utuntur. Itali magis herent cōi iuri q̄ ceteri. sed qd agimus de ꝓuinciis: cū talis diuersitas in singulo pateat dñio ꝑ decreta. nec subditi eiusdē principis eādē seruāt dispōnē. sed ab ipsis met edita. put clausulēles uarias ipsius & qsi oēs alii ꝑ statuta fecere. Nō ēt in oibus causis eodē ꝓcedit modo. Verū anteq̄ ad ꝓcessum ipsius cognitiōis deueniamus nōnulla principalī attendēda in his memorare decreuimus. qm̄ frustra ꝓcederetur in aliquo hoc ꝓtextu uicarii iurisdictio esset ipedita puenīter. Primo igitur est uidendū qbus ꝓnis uicarius iusdicere pōt. q̄re dicimus q̄ oēs hītes agere in clausio ut pōt intelligi ꝑ originē habitationē bona allibrat uel burgensaria: subiiciūtur iurisdictiōi uicarii. put in uolu. fol. 3. stat. 31. sub his uerbis. Itē statutū est q̄ qlibet ꝓna q̄ habet facere in clausio debeat & teneatur facere rōnē coram ptāte & iudice clausii. & q̄ noluerit facere coram dicto ptāte seu iudice uel eius uicario. ptās uel iudex non debeat ipsi facere rōnē in toto suo regimine uel potestaria. & intelligatur hoc tam in clericis q̄ in laycis. & q̄ no luerit facere rōnē ptās teneatur extrahere bona sua de bāno: Et si aliqs dixerit se esse clericū coram ptāte. & propter hoc noluerit facere rōnē coram ptāte. ille nō possit hre offiū nec bayliā pro cōi. Cuius q̄dē statuti rigore cū accidisset anno. 15[illegible]7. aliquos q̄ deliquerant ex delatiōe armoꝝ dūtaxat se clericos asserere: & ꝑpea recurrere ad iudicē eccleſi. ifficū. fuerūt eoꝝ bona extracta de bāno uoce ꝓconis. & insup uicarius & alii officiales id sup plicātes Illu. d. obtinuerūt līas p qs eodē mō ut ꝓsueuit ipsi asserti clerici publicati sunt in malā gr̄am principis die fori. in maius odiū eorūdē: ut ꝓstat ꝑ acta curie. Nec fuerunt in pristinū restituti qn̄ passi fuerint ultra sūmā flor. mille ipsi ꝓ cā ut publice fertur. excluſa cōpositiōe principalis delicti q̄ oibus ꝓcurādū esset i tali casu.

¶ Etiam oēs alii qui sequuntur forum ipsorum habentium agere in clausio subiacent iurisdictioni uicarii put in decre. 2. lib. sub rub. de q̄litate & offō iudicū extraordinarioꝝ. Similr ꝓtrahētes pōt ꝓueniri i loco ꝓtractus ēt si nō ꝓmiserit ibi solutionē facere dūmō alibi facere nō ꝓmiserit. put i decre. 2. li. sub ru. de fo. cōpet.

¶ Nec ds aliqs de clausio uel ibides habitās euocari in ius extra clausiū nisi prius fuerit lata sna ꝓ uicariū clausii: put in. d. uol. fo. 58. sta. 640. hmōi tenoris. Prio statutū & ordiatū est q̄ aliq ꝓna de loco clausii uel i ipso loco habitās: seu q̄ in futurū habitabit nō possit ualeat nec debeat aliquo quouis mō citari facere seu cōuenire extra dictū locū clausii ad rūdendū de iure alicui ꝓne q̄licūq; occasione uel cā nisi prius dicta talis ꝓna fuerit requisita & in iure ꝓuentaiac in cām̄a lata in ꝓdicto loco clausii coram officiali eiusdē loci. Quod ēt est ꝓcessum ex spāli priuilegio ꝑ Ludouicū anno. 1436. cap. 3. sub his uerbis. Itē eisdē hoibus & cōitati ulterius ꝓcedimus & largimur q̄ burgenses & incole dicti loci clausii alias q̄ ꝑ appellationē non possint extra ipm locū clausii euocari exceptis in cauſis fiscū ꝓcernētibus ꝓnas ue miserabiles de iure priuilegiatas. Item concessum est amplius q̄ cognitiones primaꝝ cāꝝ iudicibus ordinariis oino dimittātur & ille nullo modo ad tribunalia consiliooꝝ dñi aduocentur seu trahātur. & quicquid in contrariū fcīt fuerit. ipso iure sit irritū & inaue. exceptis cauſis de quibus in decretis ducalibus & ꝛāch. suis. q̄ cause inferius memorantur: ut i priuilegio totius patrie per Blanchā anno. 1490. capit. 9. Quod replicatū fuit per Pīrtū. 2. anno. 1459. i alio priuilegio totius patrie cap. 4. Que cognitio ordinarii non tollitur ēt ꝑ saluaguardiamīsi in proprio casu ifra ctionis saluegarde. & declaratur saluaguardiā nō tollere ius parti neq; derogare iurisdictioni ordiariooꝝ. nec statutis & libertatibus respectu penaꝝ: ut in dicto priuilegio ꝑ Blanchā ano. 1490. cap. 12. Et insup nouis sime fuit mādatū q̄ oēs cause exceptis infrascriptis. pro pria cognitione p uicariū audiantur & terminentur. put in decreto p Carolū. 2. sub rub. de ordine ꝓcedendi in cauſis &c. in quo excipitur cause fiscales: patrimonium dñi ꝓcernentes: pupillooꝝ: uiduaꝝ: miserabiliū ꝓsonaꝝ: mercatoꝝ: forenſiū uel submissoꝝ. & cōitatis. put ēt in alio decre. 2. lib. sub rub. q̄ cāe debeāt audiri i curia dñi &c. & intelligit si ipsi priuilegiati hoc requisuerit prout ibi declaratur quo ad paupes & ꝓnas miserabiles. Additurq; q̄ ubi lis fuerit cōrā uicario contestata: nō licet eisdē uariare: sed ibi cā debeat terminari. put in additiōe ꝑ Pīrtu. 2. sub rub. seu melius in eadē actiōe incip. ne cāꝝ & litiū multitudine &c. Tū reseruationes ipse nō uidēt obstare statuto & priuilegio spāli ꝑmissis. eo maxime q̄ uicarius ut plurimū ꝓsueuit cās premissoꝝ decidere. Nec multū suffragātur decreta ipsa dictis referentis. qm̄ propter exactionē emolumentoꝝ scripturaꝝ consilii cōrā quo retinētur ꝑmisse cāe. Item aduocatoꝝ. p. ut atoꝝ & hmōi que exponūtur. Itē & propter difficultatē solicitudinis extra locū magis grauantur aliunde. seriuq; obtinetur sententia: Et si dicatur uicariū non fauere eisdē ꝑ ut debet. & propterea sub

protectione consilii reductos esse illis memorandum est q̄ sepe incidit in scillam cupiens uitare caribdim.

4 ¶ Quia aūt multi ad fatigandū alios consueuerunt eos corā iudicibus extraneis euocare. statutū est prout in libro refor. anni. 1507. statuto. 1. hmōi tenoris. Prio statuerūt & ordinauerunt q̄ nullus habitans in clauasio audeat neq; psumat euocare: nec se appellare: nec extrahere aliquē de clauasio extra iurisdictionē ducalē in baudie sub pena ducatoz. 50. applicāda pro tertia Illu. d. d. nro. pro tertia accusatori. & p tertia cōitati. Q d Iatius, phibetur ex decreto. 2. lib. sub rub. q̄ laycus nō pueniat aliū laycū extra curias dñi pro cā ad forū eccle siasticū nō ptinente. sub pena. 100. libra. fortiū: & mādatur pueto ut id intimet pfilio ducali infra. 10. dies sub eadē pena. Et fortius inhibetur qbuscūq; subditis ducalibus ēt clericis: ac eoz; pcuratoribus & ceteris uniuer sis ne ptraueniāt pmissis cōpareāt uel patrocinētur in dictis curiis ecclesiasticis. sub pena. 100. duca. pro quoli bet & q̄libet uice. put in decre. Phrti. 2. sub rub. q̄ clerici ducales &c. & in priuilegio triū statuū: seu totius pfie per eundē anno. 1503. cap. 14. Et quia multotiens cedūtur iura priuilegiatis ut possit in his p indirectū contra ueniri. inhibetur sub pena. 100 ducatoz; & amissionis iuris ne qs faciat cessionē priuilegio & pactū de quota litis. necnō oibus notariis ne habeāt recipe instra cessionis q̄ fiunt in priuilegiatos: nec instra pacti de quota li tis. & ne qs interueniat pro reste in rogatiōibus similiū instroz; put in priuil. totius pfie anno. 1496. p Phum cap. 11. Itē dicte solutiōes: donatiōes: & i solutū datiōes p q̄s iurisdictio mutaf uel forus hūr pro nullis nisi eaz; uigore agatur corā ordiario debitoris. Et pmissis nō obstātibus pcedif q̄ fiāt de pfe in filiūsfie ad fiem: ac pa truo ad nepotē: uel de eo q̄ subsfiet onera eius p quē fit cessio: ut i alio priuil. tutio pfie p Phm. 2. āno. 1499. c. 5.

5 ¶ Modo restat de cōmissariis ducalibus uidendū: quia sepe iurisdictionē uicarii ipediunt: aut in ea se imiscū tur. primo enī quo ad gñales pcessum est ut in priuilegio p Ludouicū anno. 1436. cap. 1. sub his uerbis. In pri mis eisdē hoibus & cōitati eorūq; posteritati in spāle priuilegiū pcedimus & largimur q̄ nullus gñalis cōmi sarius uel delegatus iurisdictionē ibidē debeat exercere: ptextu tū cuiusuis gñalis cōmissionis exceptis officia riis dicti dñi mei & nri ipsius loci clauasii: Quod p firmauit Carolus primo ex alio priuilegio totius pfie & anni. 1485. cap. 7. Item inhibitū est oibus cōmissariis spālibus uel gñalibus seruientibus & aliis quibuscūq; & sub quouis noīe uocētur ne debeāt exercere cōmissiones aliqs siue ciuiles siue criales i tota patria nisi prius illas intimauerit seu insinuauerit plenissime officiariis & sic uicario: qui receptis eisdē cōmissionibus reuerenter & accurate inspectis si eidē psiterit ipsas pcernere & in se cōprehēdere quoquo modo seu attingere casus ali quos quoz; ex dispōne imunitatū: priuilegioz; pactoz; statutoz; seu alterius iuris cognitio ptineat ipsi uica rio liceat sibi exercitiū taliū cōmissionū ipsis cōmissariis penitus inhibere. gratiose tñ ppter dignitatem hmōi cōmissionū. Si uero cōmissarii ipsi ad exercitiū dictaz; suaz; cōmissionū: ipia phibitiōe nō obstāte oīno pce dere uoluerint eo casu exēpti sunt oēs ab obedientia eisdē cōmissariis pstanda. & oīa p eū gerenda declarant nulla ut latius in priuile. triū statuū seu totius patrie p Yolant anno. 1477. cap. 2. q̄ postea fuit denuo pcessum p Carolū primū: & insup q̄ cōmissarius teneatur dare copiā cōmissionis parti requīti. alias acta sunt nullius in alio priuilegio totius patrie anno. 1489. capi. 11. Etiam Philibertus inhibuit dictis cōmissariis ne exerceant cōmissiones contra formam statutoz; & franchisiarum. Et si quid secus factum est decernitur nullum prout in alio priuilegio totius patrie anno. 1496. cap. 8.

6 ¶ Insuper de tpe quo ius reddi pōt: habēda est ratio sup quo habetur statutum in rotulo nu. 16. hmōi tenoris. Item statuimus & ordinamus q̄ in pdictis terminis & dilationibus supius limitatis in causis & q̄stionibus su perius enarratis. non includātur: nec computari debeāt ferie iducte ad honorē dei: vz ferie natiuitatis dñi nri iesu xp̄i: q̄ ferie incipiāt quolibet anno in festo sancti Thome apostoli & ptinuent usq; ad festū epiphanie dñi inclusiue. Et alie similiter paschales: & pasionis & resurrectionis dñi nri iesu xp̄i. incip. a die ramis palmaz; quolibet anno & continuādo usq; ad diē octauā paschatis inclusiue. Item ferie messiū & uendemiaz; nisi fue rit de expressa uel tacita partiū uolūtate. Q ne qdē ferie messiū incipiāt p dies. 15. ante festū. s. Ioānis & finian tur trāsacto. 15. die post dictū festū. s. Ioānis. Ferie aūt uēdemiaz; incipiāt p dies. 15. ante festū. s. Michaelis & ēt finiātur trāsacto. 15. die post dictū festū. s. Michaellis. in quibus non debeāt iusdicentes ipsis diebus ius redde re. Et idē seruetur in feriis repentinis. Et qñ ducale pfilii edidit certā tabulā aliozū dierū feriatoz; totius āni impressam. sciendū est q̄ in curia clauasii non obseruātur oēs festiuitates eiusdē tabule pp breuē instantiam causaz; sed dūtaxat q̄ relate sunt supius sub titulo festiuitatū: & alie q̄ sequūtur: vz sanctoz; & sanctaz; Agnetis Vincentii: pnersionis Pauli: Brigide: Blaxii: Agate: Cathedre Petri: Dies tres Carnis priuii & cineris: Thōe de aquino: Gregorii: Iosephi: Benedicti: sancte Sindonis: & Gotardi: Bernardini: & dies tres rogationū: Bar nabe: Bernardi: uisitationis Elisabeth: Petri ad uincula: Dñice: Clare: & Ludouici: Augustini: Decolatiōis Ioā nis: Nicolai de tolē. Hierony. Vndeci milia uirginū. cōmemora. aiaz; Clemētis: Caterie: Nicolai ambroxii & Lucie. in aliis aūt diebus pfuerit ius reddi. put ex regīs curie cōprobat: addito festo niuis ibidem omisso.

7 ¶ Vlterius respectu loci est ius reddendū loco libero & solito: aut est in palatio cōitatis & non alibi prout con cessum est ex priuilegio totius patrie p Phum. 1. anno. 1499. cap. 6. & ibi uicarius cōparere teneāf in solito tri bunali diebus & horis pfuetis ad audientiā cāz; fm pfuetudinē & stillū. ita tñ q̄ in extraordinariis ubiq; loco rum iudicature sibi cōmisse sedendi pro tribunali & iudicādi offiū: suū exercēdi qñ fuerit opportunū facul tas relinquitur: ut in decre. 2. lib. sub rub. de residentia & proprio tribunali cuiuslibet iudicum &c.

8 ¶ Alia ēt superstant enarrāda prius q̄ ad lites deueniamus quia non debet uicarius ministrare iustitiā de ei re

nam mandatur

nam mandatur q̄ de ludo & usura non iusdicat prout in statuto uoluminis fol. 14. nu. 103. sub his uerbis. Itē statutū est q̄ ptās seu iudex nō teneatur facere rōnē de usuris: nec de ludo. Quod fortius phibetur respectu iu dicis qnimo teneatur uicarius rōne ludi puenta dissolui facere: put in alio stat. ibidē in. d. uol. fol. 4. nu. 39. hmōi tenoris. Itē ordinatū est. si aliquis se obligauerit ad aliquē ludū pro aliquo lusore. uel pignus dederit pro ali quo aliquo modo uel ingenio: uel sub aliqua specie. nullā habeat exactionē cōtra illū qui se obligasset. imo pignus uel pignora si qua habuerit uel. pmissa fuerint dare teneatur & reddere & restituere eis incontinenti nec facere debeat ius aliquod alicui petenti aliquid de eo quod datum uel promissum fuerit occasiōe predi/ cti ludi. Et si aliqua pignora constituta essent uel data essent in cōmandia alicui psone occasiōe dicti ludi mo do aliquo non intelligātur esse obligata. & nulla inde fieri possit petitio nec exactio. Et hoc obseruetur sine tenore. Modo restat de aliis quoq; uidendum. pro quibus coram uicario procedendum non est.

¶ De causis quarum cognitio ad credēdarios pertinet: eisdem propterea a uicario deleganda. Capi. 3.

Q Vāuis oīmoda iurisdictio ptineat ad uicariū. tam ex delictis q̄ iferius memorādis. nihilominus eam delegare teneē aliis. cū agit inter uicinos de limitibus seu pfinibus: aut aliis emergētibus domoz; & predioz;. put dietim occurrit. Igitur de his ēt est uidendū anteq̄ ad maiora litigia pcedamus. sup quibus di/ sponit ultimū statutū rotuli sub his uerbis. Itē statuimus & ordinamus q̄ de oibus & singulis qōnibus & diffe rentiis insurgentibus in loco aut territorio clauasii occasione finiū. terminoz;: uiarū: aut ritanarū: ta domo rum q̄ possessionū de quibus p aliquā partiū facta fuerit q̄ rella corā iusdicente in credētia dicti loci clauasii & tunc teneatur ipse iusdicens incōtinenti eligi facere p psules & credendarios dicti loci qui pro tpibus fuerit duos uicinos ad hoc exptos & ipsis partibus nō suspectos. arbitrio quoz; mediāte eoz; iuto in manibus dicti iusdicentis. talis q̄stio terminetur. Et quicqd p ipsos electos tam de iure q̄ de pcordia terminatū uel iudicatū fuerit ratū maneat & firmū. uim q̄ diffinitiue sñie obtineat & roboris firmitatē ac si p iudicē clauasii q̄ nunc est uel pro tpe fuerit lata foret: siue electio taliū electoz; facta corā ipso iusdicente sit facta pūtibus ptibus uel ab sentibus: ipsis tñ ptibus legitīe citatis ipsam electionē fieri uisuras. Et deinde corā ipsis electis allegaturas & propositiōes quicqd p quāuis earū partiū: in dictis suis q̄stionibus & ptrouersiis premissoz; occasione uolue rint & sua putauerint interesse. Dicti uero uicini electi suā protulisse & declarasse sententiā teneantur & debe/ ant infra tps per dictum iusdicentem statuendum: & sub pena per ipsum imponenda. 1

¶ Quia aūt i ipsis q̄stionibus pfuiū & terminoz; pceditur sūmarie & sine scriptis notādus est ēt stillus pcedē di in ipsis causis qui talis est. primo actor facit reū citare corā uicario in credentia cōuocata. & ibi cōqueritur uerbo parte qūq; pōte postmodū psules audita q̄rella intimant ipsis partibus ut si aliquē hūt suspectū ex cre/ dendariis id referāt secrete eisdē psulibus ut abstināt ab electione suspectoz; q̄ relatio fit si adest suspitio. inde ipsi psules eligūt unū pro singulo ex credēdariis sup ptrouersia nertēte. ēt q̄ nō sint uicini. put refert ipm sta tutū. Et si nō est nisi unus psul eligit ambos q̄bus iurm pstatur p uicariū de bene & fideliter iudicādo: ac ēt pti bus comparētibus de stādo & parēdo sententie ferende. Et his gestis fit monitio regulariter per electos ipsis partibus exhibendi eisdem electis omnia iura opportuna infra triduum. Quae omnia sūmarie describuntur in libro reformationum per scribam cōitatis aut in actis apparet. 2

¶ In processu uero hmōi cognitiōis ipsi electi habent eandē ptātem quā habet uicarius: testes recipiēdi: iura menta deferendi: examinādi: & alia faciendi prout eis vī & supra relatū est q̄ ptās durat p. 15. dies: ut in lib. re/ forma. anni. 1516. statuto. 5. sub his uerbis. Itē addiderūt statuto sub rub. de q̄stionibus terminādis p uicinos q̄ potestas eligēdoz; decetero p credentiā: ut hactenus psueuit pro q̄stiōib; terminoz; uel uicinoz; duret & du rare teneatur p. 15. dies electionē fiendā imediate secutos & nō ultra: q̄ potestas: toties possit reuocari quoties uisum fuerit credētie partibus aut alia eaz; requirentibus. put hactenus fieri solitū est. Et dūtaxat: finia scribi per notariū cōitatis cū querella & electiōe: in qua finia memorātur sūmarie iura partiū loco pcessus: inde exe cutio ptinet ad uicariū. put ista dicet de aliis sententiis ab eodē uicario latis & sub titulo pticulari de executiōe. 3

¶ De causis sūmarie tractandis. statutoz; dispositione omissa: ac sine processu & executione. Cap. 4.

A Lie sunt cause tractāde sine pcessu & executiōe. de qbus ēt ante alia est uidendū ne longius deducātur p lites. prie sunt cause laboz; ut in uolu. fol. 3. statu. 14. hmōi tenoris. Itē q̄ si aliquis laboraf extraneꝰ fuerit p questus corā ptāte de aliquo occasiōe laborerii. q̄ ptās teneaf & debeat pstrigere debitorē ad solutio nē faciēdā ipsi laboratori in denariis uel in pignore incōtinēti illo die quo q̄rimōia fcā fuerit: & facere eide; laborat. restitui oēs expēlas q̄s ipse fecerit i petēdo dcōs dēri. ñ addito q̄ illud idē fuer i aliis labor. itrisecis. 1

¶ Item & alie plures de quibus in rotulo statutoz;. stat. 14. & sequenti. sub his uerbis. Itē statuimus & ordina mus q̄ capitula supius scripta & in eis disposita & ordinata nisi fuerit de partiū uolūtate expressa nō uendicēt sibi locū in causis & q̄stionibus alimentoz; nec in usu habitationis: uel usufructu bonoz; legatoz; in testō uel alia ultima uolūtate: nec ēt in legatis ad pias cās: quoz; quātitas seu ualor afcēdit ad sūmā flor. 15. uel ab inde infra: nec in causis uel questiōibus datioz; uel pedagioz; nec ēt in causis & ptrouersiis taleaz; quouismodo i 2

positaꝝ uel decetero imponendaꝝ: nec in causis bonoꝝ & mulctarū uel penaꝝ pecuniarū crialiū uel priuatorum usq; ad dictā quātitatē: nec in causis mercedū seu salarioꝝ diurnoꝝ mensualiū uel annualiū: nec generaliter in causis seu ꝓtrouersiis q̄ fuerint a tribus florenis infra inclusiue. In quibus oibus ordinamus q̄ ꝓcedatur sūmarie simpliciter & de plano sine figura iudicii: ueritate sola inspecta & manu regia. Ita tñ q̄ instātia taliuꝝ causaꝝ & ꝓtrouersiaꝝ nō excedāt terminū duoꝝ mensiū cōputandoꝝ a die requisitōis seu q̄relle ꝓpositeꝝ & in scriptis redacte apud acta. Appellationē uero & nullitatē interponere teneaꝫ infra tres dies nūerādos a die late sniē & ciētie: aliogn ipsi appellatiōi & nullitati renūtiasse itelligatur. & pria sniа firma maneat & executioni mādetur. Et licet uerba ipsa ac ꝓcēdētia q̄ limitāt instantiā taliū causaꝝ ad duos menses iserāt q̄ hmōi cause cognosci debeāt p ꝓcessus. tñ ex stillo in actis curie relato pro eisdē causis inchoaꝫ iudiciū a ꝓceptis quę nō reuocātur: sed ꝓceditur executiue nisi de grauamine appeat euidēter: quo casu seruaꝫ forma ipsiꝰ statuti.

3 ¶ Habentur ēt alie cause magis sūmarie expediende fm formā decreti. 2. lib. sub rub. cause rusticoꝝ: uiduaꝝ &c. inclusis nōnullis ex superius memoratis qd hic duximus inserendū: quia eius dispositio melior est q̄ premissoꝝ statutoꝝ. imo optima sub his uerbis. Cause rusticoꝝ: pauperū laboratoꝝ: orfanoꝝ: uiduaꝝ: pupillorum. pegrinoꝝ. mercatoꝝ: forensiū. uiatoꝝ: & aliarū miserabiliū ꝑsonaꝝ sine iuris solēnitate: sumeq; scriptis & libelli oblatiōe: atq; dilatiōibus decidi & terminari uolumus & iubemus: ꝓsiderata ꝑsonaꝝ & causarū qualitate. & maxime si cā. 40. solidoꝝ fortiū quātitatē nō excedat. Hoc ēt soluto q̄ petitiōes: rōsiones & sniе hmōi causaꝝ modicarū: si & prout iudici corā quo uentilabūtur expedire uidebitur. & ex ipsius iudicis ofiō libris curie describatur sub breuibus uerbis & earū trāscriptū ptibus si petāt detur. Et si quis pp pauptatē & aduersarii sui potentiā nō possit tractare nec ꝓducere cām suā. iubemus iudici ipsius cause: q̄tenus ex ofiō suo de iure & iustitia ipsius impotentis inquirat uel inquiri faciat cuꝫ eius aduersario & aliis prout debite poterit: ueritate inquisita & habita ꝓdicti pauperis cām discutiat & terminet sine mora. Pauperem aūt hunc intelligi uolumus & decernimus arbitrio iudicantis. & denuo mandatū extitit q̄ ipse cause audiris partibus expediantur sine ꝓcessu: & q̄ stetur soli regio scribe. Item & q̄ cause leues expediātur ēt sine ꝓcessu iter q̄scūq; ꝑsonas uertātur & dicātur cause leues pro qualitate ꝑsonaꝝ arbitrio iudicis: ut in. 1. decre. per Pirrum.

4 ¶ His addūtur cause quorūcūq; fictuō executiue tractāde: ut de aliis ꝓmissis ꝓ quibus ēt disponit statutū de quo in uolu. fol. 15. nu. 210. hmōi tenoris. Itē statutū est q̄ si qs de clauasio tenetur uel teneri fictū aliquē alicui p mensem ultra terminū & inde q̄rella facta fuerit soluat fictum & tertium plus q̄ fuerit fictus.

5 ¶ Etiā debitores cōitatis exequendo sunt cōpellendi prout hī in rotulo statuto. 54. sub his uerbis. Item statuimus & ordinamus q̄ oēs debitores cōitatis clauasii possint & debeant ꝑsonaliter arrestari & arrestati detineri in duas portas castri p officiales dōi nr̄i ꝓlibati. statim cū ipsi officiales requisiti fuerint p clauariū cōis ipsiꝰ loci donec ipsi debitores plene satisfecerint ipsi clauario uel ꝓcordes cum eo fuerint de eo quod debent cōitati. & arrestati discedere non debeant sub pena. f. 60. pro quolibet & pro quacūq; uice qua contrafecerit.

¶ De concordia primo tractanda per uicarium in ingressu cuiuscūq; litis de citatione duplici: contumatia ante litis contestationem: & post anticipationē dieteꝫ intimatione & huiusmodi. Capitulum. 5.

1 Lites supra relate excipiūtur ab aliis quia pro eis nullus hī ꝓcedendi modus nisi ꝑut supra extitit memoratū. pro aliis aūt mādatur uicario ut ptes ad ꝓcordiā reducere conetur. alias q̄ ꝓcēdat in eis iuxta patticulare dispōnē statutoꝝ sequentiū: ut hī in rotulo statuto. 1. hmōi tenoris. Et primo statuimus & ordinamus q̄ castellanus siue iudex & alii quicūq; pro eis iura reddentes in clauasio q̄ nunc sunt & pro tpe fuerint corā quibus fuerint & agitabūtur aliq̄ qōnes: cause & ꝓtrouersie ciuiles a florenis tribus monete currētis supra debeant modis & uerbis honestis & grauosis inducere ptes litigātes corā eis ad se inuicem ꝓcordandū & amicabiliter cōponendū in amicos cōes ab ipsis partibus eligendos: & maxime si ipse cāe lites & ꝓtrouersie fuerint inter agnatos uel cognatos: affines uel uicinos. Q̄d si facere nō poterunt: tunc teneantur & debeant ipsi castellanus & iudex seu eorum locatenentes in dictis litibus: causis: & controuersiis procedere & diffinire iuxta formam capitulorꝝ sequentium: nec propterea uiciari possit processus dictarum causarum: litium: uel q̄stionum. etiam si de predicta inductione seu requisitione non probaretur.

2 ¶ Quoniā uero lites a citatiōe inchoantur. de ea prius dicendū est q̄ fieri debet ad instantiaꝫ illius qui agere uult & postea agit: & p unū ex nuntiis curie iuratū & nō p cauales: familiares aut seruiētes: quia tale ofiū eis cōmissum nō est: prout in regiis curie de stillo appetunit uicarius in celeri actu & defectū nunciі eandē ptē citādi aliis ꝓferret: ut q̄q; euenit: pūt ēt ipsi nuntii quoscūq; citare absq; ulteriori licentia: aut semp ꝓsueuit. Itē citatio ipsa est fienda de mādato uicarii aut locūtenentis & nō alterius. Item in ꝑsonā rei seu citādi si cōmode pōt apprehendi: aut q̄ saltē fiat diligentia de ipm repiendo. & citetur in ꝑsonā alicuius de domo. Itē ad locū iuris solitū: quis ēt in domo residentie uicarii plures citationes in causis sūmarie tractādis (ut plr̄ā) fieri ꝓsueuerint & nō alibi regulr. Itē ad horā iuris aut saltē idoneā: & tps nō feriatū si ferie sunt obseruāde. Itē & pro certa cā q̄ saltem in genere exprimenda est. Itē infra terminū cōpetentē ut citatus ualeat cōparere. Itez & referri debet ipsa citatio facta p nuntiū scribe urie de ea postmodū ꝓfter & ꝓduci ualeat p instantē: alias & nisi hec copulatiue seruentur. citationem credimus nullāq; per nos sic relata sunt: non ut instructos docere uideamur. sed pro eisdem

pro eisdem nuntiis: aliisq; hmōi ignaris & inconsiderate multotiens procedentibus ad ꝓmissas citationes.

¶ Eaꝫ aūt citationū due sunt species. prima uerbalis & alia scripta: ēt uerbali q̄ frequentior est: dupliciter utiꝫ uno modo inter habitātes locū & suburbia. alio inter incolas finiū. Nā qui oppidū collunt & ꝑpe citantur pro uno termino dūtaxat in q̄libet citatiōe. alii uero simul & semel. ꝑ tribus terminis ad euitādū expensas. Et hoc in ingressu litis & pro debitis liquidis. in ceteris aūt trina citatione non utitur sed simplici. ꝑut infra: nec ꝑ eadē uerbali aliq̄d cōperiē in statutis uel decretis aut aliis. sed nūi actis curie p q̄ supius memorata ꝑbant. 3

¶ De scripta uero hī decretū. 2. li. sub rub. qūo debeāt ꝓcedi & exequi citatiōes: disponēs q̄ fiāt iuxta dispōnē iuris cōis tam in ciuilibus q̄ in crialibus cū debito tpis interuallo & in ꝑpriā ꝑsonā citādoꝝ si repiri pūt: alias in domibus habitationū suaꝝ: aut ꝓconis uoce in fotis & locis publicis in q̄bus citandi habent domicilia sua que citationes sic facte adeo ualeant: ac si in ꝑpriis ꝑsonis citādoꝝ facte essent. Et si in citatione facta omittatur terminus ad cōparendū: tūc intelligatur q̄ fit. x. dieꝝ: ꝑut in alio decre. eiusdē lib. sub rub: de dilatio. &c. 4

¶ Relationes etiam citationum duplici modo scribūtur. nā primo uerbales registrantur in actu & cōparitiōe instantis. Alie aūt ut q̄n citatur quis per līas uel trāsmittitur copia assignando uel intimando post actum. scribuntur per se in actu separato. Et de his stillus frequentissimus est. 5

¶ Et quia citatus sepe negligit cōparere. seruatur forma statuti uolu. fol. 2. nu. 18. reformati in trāscriptōe: ꝑut in alio uolu. iam diu repositо penes uicariū. & nunc existente in cōi. ꝑut diximus sub eodem nu. ac his uerbis Item statutū est q̄ si aliq̄ ꝑsona citata fuerit cōparitura corā iusdicente clauasii hora & ad banchū iuris: & nō cōparuerit incurrat pro pria citatione & ꝓtumacia pro pena den. 6. uianeñ. & si secūdo fuerit citata ut supra & non cōparuerit. incurrat pro secūda citatione & ꝓtumacia in den. 12. uianeñ. & si tertio fuerit citata & non cōparuerit ut supra. incurrat pro tertia citatione & ꝓtumacia in penā. f. 2. uianeñ. Qua tertia ꝓtumacia accusata: teneatur iusdicens ad instantiā facientis citari talē ꝑsonā nō cōparentē ꝑdēnare tanq̄ ꝓtumacē ad petita: & ita ꝑdēnatā uoce preconia ad banchū iuris facere publicare p deannū. Et deinde ad instantiā actoris teneatur ip se iusdicens talē ꝑsonā p ꝓtumaciā ꝑdēnatā arrestari facere: & arrestatū tenere donec & quousq; satisfecerit ip si actori de eo in quo ut premittitur foret ꝑdēnata: aut secū aliter se ꝓcordauerit. Hoc intellecto & saluo q̄ talis ꝑsona ꝑdēnata possit eius ꝓtumaciā purgare soluēdo actori expensas ad taxationē iusdicētis. quibus taxatis & solutis ab arresto liberetur. & de principali debito de nouo cognoscatur. Et ēt saluo q̄ si tpe prime citationis talis ꝑsona citata nō esset in loco seu finibus clauasii. & aliquis de domo sua comparuerit talem absentiam allegando & eius iuramento affirmando q̄ eo casu non posset contumax reputari. Et premissa locum habeant in causis in quibus non esset oblatus libellus in scriptis. 6

¶ Sed est notādū q̄ nō ꝓceditur ad talē ꝑdēnationē ꝓtumacialē nisi cōtra eos qui hñt legittimā ꝑsonā stādi in iudicio. & pro debitis ꝑpriis & liquidis ipsoꝝ citatorū in cā & sūma usq; ad. ff. 10. exclusiue: q̄n ab inde supra libellus est trāsmittēdus ut sequitur. & tunc citato debitore ad unicū terminū uel ad tres ut ꝑtur & facta relatiōe p nūciū expectatur fi cōparet loco & hora assignatis. & cū iudex a tribunali recessurus est ꝓclamatur ab eodē nūtio: an ipse citatus per se aut aliū comparere uellit. Et si nullus cōparet scribitur in registro particulari talis contumatia per noia & cognomina citati nuntii referentis: instātis: contumatiā accusantis: ac numerum contumatie: nulla petitione exꝑssa. & sic proceditur usq; ad tertiā contumatiā in qua fit ꝑdēnatio citati i eo de & pro quo agens se asserit creditorē simul cū expensis. & scribitur in margine ipsius tertie ꝓtumatie. 7

¶ Si uero citatus nō habet legittimā ꝑsonā cōparendi in iudicio: uel citatur pro facto alieno ut heres uel successor: aut pro nō liquido qd egeat discussiōe anteq̄ ꝓcedatur ad condēnationē uel q̄ excedat sūmā ꝓmissam tunc actor aliter agit p interrogatoria: cedulā: uel libellū: ꝑut sua putat interesse: & casus exigit q̄ in alio maiori regio scribūtur. & si citatus nō cōparet modo iam dicto cōtumax reputatur. admittitur q̄ actus & fit iuridica affignatio. ide ꝑuidet ꝑitimationē gestoꝝ & nouā citationē q̄q; penalē: iuxta facti exigentiā & iuris cōis dispōnē arbitrio uicarii: ꝑut in decre. 2. lib. sub rub. incip. citatus sine pena &c. & sic ꝓceditur successiue in meritis cause: nec in similibus causis admittitur refectio expensaꝝ ut ea mediāte cōtumax restituatur in integrū ꝑut in dicto statu. qa in ipsis media cognitiōe uicarii ꝓscribitur ius: rei nō cōparētis: ut ifra opportūe uidebit. 8

¶ Cum aūt quis iam in cā cōparuit & affignatus p uicariū in ꝓcessu: aut denuo p nūtiū euocatus cōtumax effi citur p intimationē & nouā citationē suppletur hmōi contumatie. Et si affignatus uel citatus ad aliq̄d uoluerit terminū ꝓfixum anticipare. deliberādo/opponēdo/rōndendo/aut ꝓponēdo/admittatur. & fiat affignatio oportuna non expectato termino dilationis pendentis. cū finita cā dilationis finiatur & ipsa dilatio: ꝑut habetur in reformatiōe decretoꝝ p Pīum clau. icip. Itē q̄ anticipāte &c. Verū q̄ pars euocari cōsueuit aut post ea deducta uel ꝑducta cū assignatione intimatiur de iure reqritur & in actis curie de his & aliis ꝓmissis hī. 9

¶ De requisitis ad legittimationē ꝑsone siue quis alieno aūt ꝑprio noīe agat uel conueniatur. Capi. 6.

1 Viso de citatiōe & ꝓtumatia. q̄n multi cōparent p ꝓcuratores fidē nō faciētes de mādato aut q̄ iterue/nientes: seu intervenire debētes in iudicio sunt etate minores: indigētes tutore uel curatore: filiifamilias naturales: seu aliter nō habētes legittimā ꝑsonā stāndi in iudicio: quoꝝ ꝑsone prius legittimāde sunt tam in agēdo q̄ defendēdo. & sic multotiens sup hoc disceptatur. ꝑpterea congruū uidetur de eodem legitimo

interuentu ante alia tractare: quia id in actore & reo necessariū est. secus acta quecūq; nulla firmitate subsistūt pro cuius facti declaratione dupliciter uenit procedendū. uno modo quo ad procuratores quib⁹ mādatur q̄ siue actor⁹ siue reor⁹ existant. in prima aut saltē in secūda dieta iudiciū rite fundare teneātur: ut in decreto Pārti. 1. sub rub. q̄ procuratores siue &c. fuit aūt postea limitatū q̄ si interuentus non sit legittimus. & tū sup hoc nō sit disceptatum: sed processum in meritis & ius partis non sit factum deterius: nulla fiat expensarum condēnatio: dūmodo ratificatio sufficiens superueniat aut mādatum appareat ante litem motam fuisse confectum: prout in reformationibus decretor⁹ Pārti clau. incip. Item q̄ si interuentus &c.

2 ¶ Quo uero ad alios indigentes tutore uel curatore. hꝰ statutū in rotulo. & nu. 23. hmōi tenoris. Item statuimus & ordinamus q̄ si decetero contingerit aliquā litē: cām: uel questionē: seu controuersiaꝫ moueri alicui pupillo seu minori: seu furioso aut mentecapto uel alii simili psone tutore uel curatore carēte ne talis psona remaneat indefensa: nec ius suū pereat propter carentiā legittimi defensoris. teneatur & debeat agere uolēs contra aliquē ex pdictis prius citari & moneri facere aliquos ex suis proximioribus agnatis uel attinentibus si qui essent pātes. & si nō adessent aliquos ex pximioribus amicis & uicinis eiusdē. & una cū eis uel saltem eis pātibus aut legittime citatis. instare & requrere corā iudice q̄ ipsi cōtra quē ipsam litē mouere uoluerit: debitor & decernatur p dictū iudicē cū solēnitatibus oportunis: tutor uel curator idoneus fm̄ pditionē psone cui decernendus erit. generalis uel saltē spālis ad litē pdictā cū quo possit iudiciū inchoari/mediari/& finiri. Nō teneatur tū curator datus ad litē tū facere aliquod inuentariū nec satisdare. iudex aūt super hoc additus teneatur infra. 10. dies de idoneo tutore uel curatore prouidisse ut supra: ad quā tutellā seu curā subeundū possit dictus iudex per iuris remedia cōpellere illos agnatos/cognatos/uel affines/prout sibi uidebitur.

3 ¶ Et q̄m̄ p tutores: tam ptextu eiusdē statuti q̄ alterius supra relati in materia disponentis est fiendum inuentarium de bonis pupillor⁹. hoc ideo mādatur q̄ fiat ipsum inuentariū uocatis & pūbus tribus de notabiliorib⁹ uiris qui poterūt haberi pro testibus: & quattuor de agnatis uel cognatis defuncti uel minor⁹ si reperiātur. alias de ppinquioribus uicinis & amicis eor⁹ magis honestis & pbis: ut in decre. 3. lib. sub rub. de minoribus & eor⁹ inuentariis &c. Nec de aliis qui aliene subiacent potestati aliquid dispositū est q̄ ueniat referendum. igitur dispositio iuris cōis uenit insequenda: prout hactenus iuxta casuum exigentiam.

¶ De aliis pluribus que litis ingressum precedunt: etiam ante alia memorandis. Capitulum. 7.

1 Vltra q̄ sup decisiōe cāꝫ habeātur statuta & decreta: terminos ipsarum disponentia quīb⁹ sepe rationabiliter possunt & debent abreuiari. mādatur uicario q̄ in oibus litibus & causis ciuilibus pcedere debeat sūmarie. simpliciter/& de plano/sine indicii strepitu/& figura. sed sola facti ueritate inspecta. Ita tamen q̄ si ordo iudiciarius in toto uel parte seruetur. non contradicentibus litigātibus ex hoc processus non irritetur: prout in decreto. 2. lib. sub rub. de iudiciis & causarum cognitionibus &c.

2 ¶ Et q̄m̄ alia sunt que petitionē q̄nq; pcedūtur cū agitur ptextu hēditatis uel successiōis aut rei imobilis psequendē: in qbus necessario utitur interrogatoriis factū pcernētibus ne actio illusoria reddatur. Hoc ideo de ipsis interrogatoriis iudiciū preparātibus expediēs est uidere. Circa q̄ dicimus haberi duo statuta in rotulo: sub numeris. 13. & 14. hmōi tenoris. Itē statuimus & ordinamus q̄ si i dictis causis litibus & qōnibus a. 20. scilicet florenis supra principalibus fieri uel pduci ptingerit infra antedictos terminos aliquas interrogatiōes uel positiōes aut capitula. de qbus oībus detur & fiat copia parti ptra quā pducētur expensis ipsius pducētis q̄ hec oīa admittātur & admissa esse intelligātur ipso iure nulla exceptiōe pro tunc obstāte. dūtū pducta fuerint ante finē dictor⁹ termior⁹ p dies. x. in causis & qōnibus pxime dictis. saluo tū & reseruato iure utriq; pti imptinentiū & nō admittendor⁹ capitulor⁹/positionū/& interrogationū in pclusiōe cāe tpe disputationis ne processus ipsarū cāꝫ ipediātur p multifarias exceptiōes. put hactenus cognitū fieri fuit. Quibus qdem positionibus & interrogatoriis in cā uel lite pductis teneat⁹ pars cōtra quā pducte fuerint rādere oretenus uel i scriptis p se uel p pcuratorē ad sic rādendū spāliter pstitutū infra terminū sibi p iudicentē statuendū uel assignandum q̄ nō sit maior sex dierū: pare clare & sufficiēter: sine aliqua additiōe uel adiectiōe: simpli per uerbū credit uel nō credit: sub debito iuris calūnie ab utraq; pte pstādo. Item & si pdicte positiones uel interrogationes fuerint ipsi parti cōtra quā pducte fuerint psonaliter pōtare p nuntiū a iudice deputatum uel ad domū habitationis eiusdē aliquo de eius familia audiēte: sup quibus stetur relationi nūtii cū iuramento: seu p eūdē iudicē date ipsi parti psonaliter. & in termino eidē parti p iudicem assignato ad rādendū eidē positiōibus uel interrogationibus q̄ terminus nō sit minor duob⁹ dierū fuerit negligens & pr̄umax ad rādendū: ant minus legittīe rādēdā positiōibus & interrogatiōibus antedictis. q̄ tūc ipso iure dicte positiōes & interrogatiōes habeātur p confessatis uel negatis: put utilius fuerit ipsi ponenti & interrogāti in arbitrio ipsius ponentis uel interrogātis. Et ij uideat q̄ statuta ipsa loquātur de interrogatoriis q̄ fiūt post litē ptestatā: quis raro. tū idem met seruari psuetum i aliis ante litem que frequenter occurrunt: prout edocetur ex actis. Hoc ideo statuta ipsa hic sunt magis cōuenienter q̄ alibi memorata. ex quo ea que concernunt litis ingressum prius q̄ alia sunt referenda. Et pro dictis positionibus & capitulis in sequentibus oportunis hic poterit haberi recursus.

3 Et quia sepe in ingressu litis cautio actoria requiri solet. mandatū est q̄ ipsa cautio de expensis refundēdis in casum

casum subcūbentie reiiciatur ubi actor possideat immobilia: uel egregia mobilia in patria ducali arbitrio uicarii: put in reformatiōibus dicte. Pārti. clau. incip. Itē q̄ cautio &c. Cum aūt ipsa cautio est pstanda nō debet quis ad cautionē iuratoriā admitti. put in lib. refor. ānī. 1458. fol. 6. sta. 8. sub his uerbis. Itē statutū & ordinatū fuit & est q̄ si aliqs de clausula uel ibi habitās petat i iure corā aliquo ex officialibus clausula & petēs nō hēat iuri pareī: nō audiat⁹ dōec fideiusserit idōee i dcō loco de expēsis relatiēdis i casu succūbētie nec admittat⁹ ad cautionē iuratoriā nō obstāte aliquo alio cap. i ptrariū dispo. cui p pūnē pagina derogatū cē uoluerūt & uolūt

4 ¶ Quia etiā sepe ptingit cās a sequestris oriri. inhibetur uicario ne seq̄strationes: aut manus curie appositionē seu reductionē facere uel fieri mādare p̄sumat de aliqbus bonis: seu rebus mobilibus uel imobilibus ad cuiuscūq; psone req̄sitionē uel fine: nisi q̄ inter aliquos disceptat⁹ de possessiōe alicuius rei imobilis: & de colligēdis fructibus ex illa in mesibus uel uendemiis: aut aliis rebus colligēdor⁹ fructū. & ipsi ptendētes uel eorū alter faciūt preparatiōes ad arma uel alias ad opā facti pro ipsis fructibus uioleter colligēdis quo casu pmittit hmōi fructus ipsam q̄ rē imobilē de cuius possessiōe ptenditur seq̄strari & ad manus curie reduci. & sub eisdē manibus custodiri p aliquē uel aliquos pbos uiros prīb⁹ nō suspectos sine q̄cūq; diminutiōe ad opus ius habētis donec cognitū sit de iuribus ptiū. & ne pcant ipsi fructus. Et mādatur ulterius q̄ dcō casu inhibeatur sub pēis formidabilibus. & si opus est ui armata ne ptes ipse ad uiā facti pcedāt: quodq; euocentur ad certā diē breuē de iuribus edocture & ordiationē uicarii auditure. Itē fieri pmittitur seq̄strationes qñ iter aliquos uertitur ptētio de aliq̄ re mobili: aut pluribus. & ille penes quē hmōi res p̄fixit est suspectus de fuga/occultatione/uel trāslatione: aut alienatiōe ipsar⁹ rerū de quibus ptenditur: ac etiaꝫ in aliis casibus a iure pmissis. Ita tū q̄ agricultura uel collectio fructuū nō impediatur. Et q̄ cautiōe pstita de stādo & parendo iuri tollātur: & semel remota p eadem cā nō reiterentur: prout in decre. 2. lib. sub rub. de sequestrationibus faisiuis seu bānis &c. saluo etiam q̄ res portate ad forū ex quauis cā etiā legittima sequestrari nō possint: ut inferius loco proprio memorantur.

¶ De uaria petitionum forma. nōnullarum transmissione. & qualiter uariisq; terminis responsionum: & dictaminibus non admittendis. Capitulum. 8.

1 Quelibet petitio qualis qualis fuerit in actis cause inseri debet: & admissibilis esse intelligitur si ptinet certā rē & cām pro qua offertur ipsa petitio iuxta disponē statut. 6. de quo in rotulo hmōi tenoris. Itē statuimus & ordinamus q̄ si petitio aliqua qualis q̄lis fuerit oblata p actorem corā dicto dōo castellano seu iudice uel ipsor⁹ locatenentibus q̄ petitio tanq̄ tollerabilis & sufficiens admittatur q̄ admissa esse intelligatur si ptineat rem seu q̄titatem q̄ petitur & cām pro qua petitur. Et eam teneatur quilibet agere seu petere uolens producere corā iudicente in quacūq; cā seu questiōe excedente sūmā flor. 20. Et teneatur reus respondere ipsi tali petitioni infra. x. dies inclusiue numerādos a die petitiōis pdicte ipsi reo pūtate seu notificate p copiam uel exemplū expensis ipsius actoris pro parte iusdicētis p̄sonaliter uel ad domū eius solite habitatiōis. Et qa ipm statutū est defectiuū in aliquibus uerbis. sciendū est q̄ ipsa petitio debet produci in scriptis p libellum seu scripturā loco libelli: alias non admittitur quo ad dictā sūmā: & copia decreta ēt parte pūte. & q̄ illā habuerit de manibus scribe debet nihilominus ipsa copia reo trāsmitti p nūtium: & terminus dierū. x. cōputatur a trāsmissione & non productione. prout habetur in actis curie: & stillo notissimo. Etiam ex decreto. 2. li. sub rub. incipiente in litis exordio &c. mandatur q̄ petitio in actis cause inseri debeat q̄q; in sūmarie tractandis nec libellus necessario exigatur nec litis contestatio formalis requiratur.

2 ¶ Nec producendi uel admittendi sunt libelli a iurisperito nō subscripti: quia solent plerūq; litigātes defectu patrocinantiū: & presertim̄ pcurator⁹ qui iura non norunt ad dictamina se ingerentiū suis iuribus frustari & ab optimis causis nōnunq; subcūbere: quod etiā prohibetur pro cedulis & aliis dictaminibus que exhibentur in causis. q̄uis essent supplicationes dūmodo contineant uim petitionis aut libelli prout in decreto Philiberti primi. sub nomine Volant. & rub. incip. q̄ nulli procuratorum liceat &c.

3 ¶ Et q̄m̄ propter quorūdam aduocator⁹ imperitiam: uel etiā malitiam lites ultra debitū procellantur. mādatur uicario ne cedulas: scripturas: seu dictamina quorūcūq; aduocator⁹ producta in quibus uidebit: contineri frivolas exceptiōes/oppositiōes/propositiones/responsiones: seu allegationes uarias: aut alias quecūq; supfluas & manifeste fruſtatoria/dilatoria/uaga/inutilia/imptinentia/& ad merita & iustificationes cāꝫ nō facientia: & potius ad differendū lites q̄ ad iustitiā: tam in agendo q̄ defendendo admittere presumat sed ea repellat: & lacerari: seu faciat lacerari. put in alio decreto. 2. lib. sub rub. q̄ in iudiciis nō admittantur &c.

4 ¶ Potest etiam produci instrm̄ loco petitionis: aut littera auctentica: prout fit sepius cum supplicatio cōtinet petitionem: ut in alio decre. 2. lib. sub rub. incip. post oblationem &c.

5 ¶ Et circa petitiōes q̄ fiūt a. ff. 20. infra nullus datur de necessitate libellus sed ita simpliciter petitio registratur sub dictamine procuratoris uel scribe nisi actor fit praticus: & inde inseritur in memoriali: uerū q̄ aliqn etiā datur in scriptis p aliquod breue: ut cū difficilis est: & lingua eget narratiōe. put in actis curie apparet. Terminus aūt responsionis a. ff. x. infra debet a uicario statui eius arbitrio. iuxta tps instantie unius mensis. Et ab ipsis. ff. x. usq; ad. ff. xx. est dierū. v. put sequitur in duobus statutis instantiā ipsar⁹ cārum limitantibus. Nec uenit trāsmittenda copia petitionis. a. ff. xx. infra: quia sic consueuit ut probatur ex actis.

De instantia uaria causarum iuxta summas diuersimode limitata. Capitulum. 9.

1 PRout differunt petitiões in sũma. ita differt cãz instãtia. nulla est in tractãdis sine ꝓcessu ut diximus. & in his in qbus alio ꝓceditur modo. regulatur iuxta ꝓtinentiã sume. Nã prio i causis a. ff. 3. inclusiue usq; ad. 10. instãtia durat p mẽsem ꝓut in rotulo & statuto. 2. sub his uerbis. Itẽ statuim9 & ordiamus q; oẽs & singule qões & cause ciules q; in curia clausfii corã dictis dñis castellano iudice uel corã altero seu ipsoꝝ locatenẽtibus uentilabũtur seu agitabũtur. audiãtur. cognoscãtur. & diffiniãtur sumarie & de plão sine strepitu & figura iudicii. reiectis quibuscũq; exceptiõibus. dilatoriis. & frustatoriis. sola ueritate inspecta. Et hec locũ habeant in causis & qõnibus q; fuerint a. x. floꝛ. infra usq; ad tres. quaꝛz cãz & qõnz instantia durare possit usq; ad unũ mẽsem tñ ꝓtinuũ. & numeratũ a die reqsitiõis facte per actorẽ. in q; qdẽ cã dilatiões statuãtur ptibꝫ ꝓ iudicẽ ipsius cãe ꝓut sibi uidebit ifra tps istãtie añdicte. Q uã cãm & qõnẽ teneatur iudex terminasse infra tps dicte instantie. sub pena arbitrio dñi nri prelibati seu nostro limitanda. & idem dño nostro applicanda.

2 ¶ Et a. ff. 10 usq; ad. ff. 20. instãtia durat ꝑ duos mẽses. ut in dicto rotulo & statuto. 3. ibidẽ imediate sequenti. hmõi tenoris. Itẽ statuimus & ordinamus q; si cause. lites. seu qões fuerint a. ff. 10. supra usq; in. ff. 20. inclusi siue. tũc instãtia taliũ cãz seu qõnũ durare possit spatio duoꝝ mẽsiũ tñ ꝓtinuoꝝ & nõ ultra. nũerãdoꝝ a die talis q; ipetitiõis seu requisitiõis in scriptis oblate & reo notificate psonali uel ad domũ eius solite habitationis. in qua qdẽ petitiõe seu requisitiõe. ut supra reo notificata currat terminus ipso iure reo respõdendi. 5. dieꝝ ꝓxime subsequentiũ. in quo termino siue iuderit siue nõ. habeatur lis pro ꝓtestata nisi de expsso psensu ptiũ partes nõ cõparerent. quo casu nõ habeatur lis pro ꝓtestata nec debeatur data & de psensu ptiũ docere teneatur q; prio de illo excipiet. Deinde currat terminus ipso iure ipsi actori ꝓbãdi & ꝓbatũ habẽdi. 15. dieꝝ ꝓxie subsequentiũ. Q uibus elapsis currat terminus reo alioꝝ. 15. dieꝝ ꝓbandi & reprobãdi quicquid uoluerit. in quo termino possit actor fortificare suas ꝓbationes & ipugnare probatiões rei. Q uibus terminis lapsis tenentur ambe ptes uniuersum processũ cause producere corã iudice. cũ oibus allegatiõibus iuris infra. 10. dies tunc imediate subsequẽtes. Et inde ipse iudex infra reliquum tps instantie teneatur suã sniam protulisse clare & aperte sub pena limitãda. ac ẽt applicãda ꝓut supra. Est aũt aduertendum quia ipso statuto nõ obstante petitiones a. ff. 20. infra nõ dantur de necessitate in scriptis nec notificantur psonaliter uel ad domũ. sed dũtaxat iudicialiter. ut iam superius dictum & notissimum est. in reliquis obseruatur ipsum statutum.

3 ¶ Ab ipsis uero. ff. 20. supra durat instãtia p. 5. mẽses. ut in alio statuto dicti rotuli nu. 9. hmõi tenoris. Itez statuimus & ordinamus q; dicte qões ciuiles excedẽtes sũmã floꝛ. 20. q; nẽtilabũtur & mouebũtur inter burgenses clausfii & quascũq; alias psonas in dcõ loco terminẽtur & decidatur p dcõs castellanũ iudicẽ uel alterum ipsoꝝ corã quo seu qbus ipse lites seu qstiões uerti & uentilari ꝓtigerit p eoꝝ diffinitiuã sniam infra. 3. mẽses ꝓtinuos a die petitõis oblate & parti pntate seu notificate psonaliter seu ad domũ sue solite habitatiõis nũerãdos q; tpa. 5. mensium. & p quod tps duret & durare possit instantia dictaꝝ causarum litium & questionum.

4 ¶ Vlterius limitatur ipsa instãtia. 5. mẽsiũ p terminos priculares nõ abreuiãdos uel dilatãdos a uicario in processu cãz ꝓut in. 10. statuto dicti rotuli ibidẽ imediate seqnti sub his uerbis. Itẽ statuimus & ordinamus q; dicta petitõe oblata & parti notificata. necnõ lapso dicto termino reo ut supra assignato. currat terminus unius mensis ꝓtinui actori ipso iure ponẽdi ꝓbandi & ꝓducẽdi quecũq; uoluerit in ipsa cã lite seu qõne. in quo termino possit ẽt reus ꝓbare & ꝓducere qcqd uoluerit. Deinde ipso termino elapso. ipso iure curret terminus reo unius alterius mẽsis ꝓxie subsequntis excipiẽdi. ꝓbãdi & replicãdi qcqd uoluerit. in quo termino liceat ipsi actori ꝓducere & ꝓbare. ac peũ ꝓbata coadiuuare & fortificare. Q uibus terminis lapsis currat stati uni q; pti terminus unius mẽsis alterius ꝓxie subsequntis reprobãdi & ipugnãdi q; cũq; producta & ostensa p utraq; ptẽ in dcis pris termis. post q; oibus ipsis terminis lapsis sit & esse intelligatur in cãclusum. & quecũq; agitata producta & ostẽsa p utraq; ptẽ in terminis antedictis itelligãtur & sint ipso iure publicata. & de ipsis fiat copia ptibus. nec ulterius liceat alicui partiuꝫ aliquid producere. probare. uel reprobare. Q uas quidem dilationes seu terminos non possint iusdicentes abreuiare uel dilatare nisi de expresso partiũ consensu mutuo id fieret.

5 ¶ Insp uidendũ est quid ueniat detrahendũ ex ꝓmissa instantia ojus cãz. Quare hĩ statutũ in lib. reform. ãni 1464. fol. 193. nu. 5. hmõi tenoris. Itẽ quia sepe ꝓtingit q; pp ferias tam introductas in honorẽ dei q; rusticales & ẽt alias pp absentiã uicarii. seu aliam iustã cãm instantia cãz labitur taliter q; litigantes nõ discussis eoꝝ iuribus repiunt perẽptam esse instantiã ex quo frustra labores & expensas substinent. id circo addentes statutis posstis sub rub. de istantia cãz. statuerũt & ordinauerũt q; in qbuscũq; causis deducãt de instantia tps feriarum. tps absentie dñi uicarii. tps quo partes supersederint. & oĩ aliud tps quod ex iusta causa ipsi dño uicario qui pro tpe fuerit uidebitur deducendũ. Teneatur tñ ipse uicarius lites abreuiare q; tum fieri poterit. cognitis meritis causarum. & fm q; disponunt capitula clausfii & statuta concessa per Illu. d. d. nostrum cõitati.

6 ¶ Et quia multotiens tacite supfedetur in causis per ptes quia nõ cõparent. mandatur q; a die assignata inclusiue qñ ptes cõparere debuerint. si eo die nõ cõpareant exclusiue q; illud tps de instantia detrahatur. quod q; si dies assignata cadat in diẽ feriatã. & in sequẽti die uel sequẽtibus diebus nõ feriatis ptes cõpareãt. dies feriata uel dies feriati nõ detrahantur sed cõputent & cõputari debeant in instantia cause. Q uia uero sepe ꝓtingit ex uariis & iustis causis ferias repetitinas ꝓcedi. longas uel breues pro rerũ & negociorꝝ occurrentiũ qualitate. ex quibus

te. ex quibus si in tpe instantie cõputarentur posset partibus litigantibus graue preiudiciũ generari. hoc ideo tpe ipsaꝝ feriarum repentinarum de premissa instantia sunt detrahenda. ꝓout habetur de his in decreto p Pfum. 1. sub rub. incip. qualiter & quomodo tempora instantiarum &c.

¶ Et qñ plures sunt cause nõ ꝓtelande ẽt p terminos instãtie supra relatent sunt instfarie. in qbus nihil ualide pòt opponi. debet uicarius illas abreuiare q; tũ fieri pòt iustitia nõ offensa. ꝑ diẽrãdo petitionẽ in exordio litis. ac amputãdo frustatorias exceptiões & diffugiatut de his q; cognoscit fm ueritatẽ & iustitiã. ꝓutiare nõ differat. Et si litẽ protellauerit malitiole incurrit penã lib. 25. fortiũ. ac similiter qlibet litigantiũ q; malitiose p uarias & exq;sitas exceptiões litẽ sataget aut instabit ꝓrogare. ꝓut in decre. 2. lib. sub rub. incip. iudices debeãt intẽdere ad abreuiationẽ &c. sniã enim defferenda non est ad ultimũ tempus instantie nisi sit necessarium. 7

De ꝓcurrẽtibus in terio rõsiõis ac post imediater & quo particulariter differant inter se. Capitulum. 10.

IN respõsione petitiõis seu termino ad rndendũ limitato. tria ꝓcurrũt ut plm̃. aut saltẽ duo. primũ q; reus aliq̃s exceptiões dilatorias opponit loco rõsiõis & qũq; necessarias. secũdo q; siue rñ leat siue nõ ꝓtestatis. tertio q; lite ꝓtestata licet debeat solutio date. igitur circa primũ ꝓuidetur salubriter ex statu. 8. rotuli hmõi tenoris. Item statuimus & ordinamus q; siue ipse reus in dicto termino uel in aliq̃ ꝑte litis ꝓpofuerit seu opposuerit aliq̃s exceptiões. seu replicatiões dilatorias. declinatorias. uel anormalas. aut cuiusuis generis uel cõditionis extiterint. siue ipse actor in aliq̃ ꝑte litis uel cãe aliq̃s ex ꝑdictis exceptiõibus uel replicatiõibus oppo fuerit uel ꝓpofuerit cõtra ipm reũ. q; ipsis talibus exceptiõibus uel replicatiõibus pro tũc nõ obstãtibus proceꝺatur p iudicẽ ipsius cãe in ipsa tali cã & qõne. ita tñ q; oẽs ipse exceptiões & replicatiões de qbus p eũdẽ iudicem nõ fuerit cognitũ & decisum. sint salue & reseruate intelligãtur in ꝓclusiõe cãe tpe disputationis. & p ipm iusdicentẽ. tunc de & sup ipsis exceptiõibus & replicatiõibus recognoscaẽ & decidatur. ꝓut iustitia suadebit. debeat tñ iusdicẽs ꝑdictus in ipso litis exordio cognoscere & determiare seu iterloqui expsse sup exceptione declinatoria iudicis incõpetẽtis si debito tpe opposita fuerit p partẽ. Predicte aũt oẽs alie exceptiões & replicationes reiecte intelligãtur si de ipsis p iusdicentem non fuerit expressa facta mentio in eius diffinitiua sniã. 1

¶ Exceptiones aũt admittẽde q; uis reseruãde ut supra sunt ut plm̃ si q; non hñt legittimã psonã standi in iudicio. aut qa in ꝑia ptãte ꝓsistãt. uel iput eres sine tutoribus. aut minores. 25. annis. aut furiosi. mẽte capti. & fimiles qui sine curatore existunt. aut qa non habeãt mãdatũ seu q; exhibitũ non sufficiat. aut ꝓtra tutores uel curatores si non fuerint rite dati. uel q; non fuerit inuentariũ ꝓfectũ ante cuius ꝓfectionẽ administrare non pñt uel q; quis excõicatus sit & similes exceptiones cõi iure cõprobatas. prout in decreto. 2. lib. sub rub. incip. Exceptiones dilatorie &c. Et quo ad alias exceptiones dilatorias & cauillosas mãdatur ꝓcedi illis non obstantibus ẽt a decre. 2. lib. sub rub. incip. post oblationem petitionis &c. clau. incip. si uero &c. 2

¶ Circa. 2. dicimus haberi statutũ in rotulo numero. 7. sub his uerbis. Itẽ statuimus & ordinamus q; siue ipse reus in dicto termino rñderit siue non habeatur lis pro ꝓtestata nisi de uoluntate partiũ constaret de non responsione fcã. & modus seruetur in docendo de quo supra in cãp. de instantia a. 10. floꝛ. supra. Et fiat solutio de data fm gratiã factã p dõm nrm prelibatũ tunc principem pedemontiũ ad rationẽ. scilicet de floꝛ. 5. p centenario soluendis per utraq; partẽ pro medietate post litẽ contestatã uel habita pro contestata infra terminũ per iusdicentem statuendum. Etiã habetur decretum super ipsa contestatione litis eodem modo prout in. 2. lib. sub rub. incip. in litis exordio &c. clau. incip. qua quidem petitione &c. 3

¶ Circa tertiũ satis patet ex eodẽ statuto quid pro ipsa data soluendũ sit. sed qñ refert priuilegiũ gratie illius sciendũ est qualiter fuit concessum p Ludouicũ anno. 1476. ut iam pro aliis supius extitit memoratũ. & habeẽ cap. 2. ipsius priuilegii sub his uerbis. Item datã que a litigãtibus corã officiariis nostris in eodẽ loco clausfii exigi consueuit ad rationẽ. v3 decẽ pro centenario. supraq; ac infra pro concurrente rata. exnunc in antea ad medietatẽ reducimus reductãq; esse uolumus p pntes sic q; medietatem ipsam ꝑfatus dñs meus nosq; & nostri insolidum & sine quacũq; alia detractione habeamus & de cetero precipiamus. Q ue data olim uicario insolidum pro iudicatura debebatur. ꝓut in uolu. fol. 3. statuto. 21. in quo ulterius continetur q; si partes post q; soluerit data se concordauerint anteq; iudex descendat de bancho. & ita q; amplius inter ipsas partes dicta occasione questio nulla sit remittatur eis data. Et si amplius questio fuerit inter dictas partes occasione ꝑdicta data duplicetur. Et q; si questio fuerit inter forenses q; dicti forenses soluere teneãtur quilibet ad rationẽ de. f. 1. pro libra. & sic decimã partẽ. Nunc uero soluitur pro medietate premissa data uicario. & pro alia medietate clauario recipienti pro dõmino ut notissimum est & ad rationem predictam. 4

¶ Cum aũt lis est contestata & soluta data. si lis pendeat inter affines. cognatos. uel agnatos. cogendi sunt p uicarium altero requirente ad compromittendum & sũmarie tractandum ipsam litem prout supra in priui legio officialium continetur. 5

¶ Nec licet post litem contestatam iudicem suspectum allegare nisi ex noua & iusta cã superueniente ac probabili. sed si quis ipsum iudicem recusare uoluerit ante litem contestatã. hoc proponat & suspitionis causas declaret. quibus comprobatis arbitri per partes fm iuris dispositionem ad causę decisionem assumãtur. prout in decreto. 1. lib. sub rub. incip. nulli litigantium &c. 6

¶ De probationibus ad lites expedientibus: diuersitate: & qualitate: oppositionibus: reprobationibus: earum fortificationibus: terminis: interlocutoriis. & oibus ad hec requisitis. Capitulum. II.

1 QVoniã litigia ex ꝓtradictiõe ꝓueniũt. pauci sunt qui petita ꝓfiteãtur. hoc ideo negatur aut nõ ꝓfessata ꝓ reũ petitiõe actoris. ꝓbatiões sunt necessarie ad petitionẽ ipsam iustificãdã. pro qbus duplici mõ intelligendũ est. nã in causis q̃ sunt a. ff. 20. supra quaꝫ instãtia durat p. 5. mẽses ut ꝓfertur. debet seruari premissum statu. 10. distribuens ipsam instantiã pro maiori ꝑte in terminos ꝓbatorios actori & reo. Qui si labãtur nõ factis eisdẽ ꝓbatiõibus ꝓrogari nõ debent nisi ex certa fciẽtia pricipis & eius rescripto ꝓut hactenus ꝓsueuit. in aliis uero causis termini ꝓbationũ sunt statuendi arbitrio uicarii ꝓueniẽter ꝓut exigunt cãsꝫ & ꝓsonarum qualitates attendende: ut ꝓfertur. Nec danda est secũda dilatio ad ꝓbandũ nisi ꝓstet de legittimo impedimento aliter q̃ per iurm: ut habetur in sũmariis reformationibus decretoꝝ Pñti. clau. incip Item q̃ secũda dilatio &c. Ad quas probatiões admittendus est actor incontinenti lite contestata & non ꝓfessa petitiõe actoris: prout in decre. 2. lib. sub rub. incip. in litis exordio &c. & clau. exordiente qua quidem &c.

2 ¶ Sed q̃n ꝓbatiões ut plurimũ reducũtur ad capitula seu articulos: q̃nq; premissis positiõibus seruãda sunt ꝓ ipsis oibus statuta rotuli. v. 13. & 14. supra relata in ꝓparatoriis iudicii ꝓtextu interrogatoriorũ cũ eisdem positionibus & capitulis ꝓnexoꝝ. ad q̃ ꝓpterea recurratur. que aũt referũt in his decreta nõ attendantur. q̃n satis ꝓ statuta premissa est prouisum. nec aliter obseruatũ fuit. Et quia uarie ꝓbationũ ſpẽs existũt de illis particulariter uidere oportet ut facilius singula percipiantur: que ẽt inter se ueniunt pro parte distinguenda.

3 ¶ Primo enim circa probatiões testiũ. cũ opus est aliquo examine: aut cã habet instantia quinq; mẽsium ut diximus. & tunc debet fieri assignatio exhibenti testes ad publicandũ infra mẽsem a die ꝓtestatiõis litis quo finitur terminus ad respondendũ petitioni: ut in premisso. 10. statuto rotuli ꝓtinetur. In aliis uero causis statuenda est ipsa dilatio. iuxta arbitriũ uicarii. ꝓut dcm̃ est inspecta qualitate cause. & dari non debet nisi unica dilatio ad publicãdũ absq; cognitiõe cause: prout in decreto ꝓ Blancham incip. Item q̃n &c. Et in quauis assignatione ad publicandũ. fit ẽt assignatio partiꝫ contra quẽ proceditur ad examen ad pũtandũ adiunctũ cum interrogatoriis. q̃ aliter resecari nõ solent nisi in actu examinis ꝓ uicariũ testes examinãtem: cui sepe remittũtur fienda eius arbitrio: ut in actis curie appareat. Quibus testibus notatis uel habitis: qa nõnulli ad cautellaꝫ testes ultra numerũ exhibent opportunũ. ꝓfertur potestas uicario refrenãdi numerũ ipsoꝝ testiũ ultra quem recipi & examinari ꝓhibẽtur: ut in decre. 2. lib. sub rub. incip. pars ꝓbare uolens &c. & in alio Caro. 2. sub rub. ꝓ quos recipi debeãt testiũ attestatiões. Cũ aũt pũtanẽ testes assignatiõe pendẽte ad publicandũ nt sepe ꝓingit dato interim citatur ps ad uidendũ fieri ipsam pũtationẽ: & eis iura deferri qbus delatis si terminus assignationis ad publicãdũ cadat in die feriato ꝓtinuatur usq; ad diẽ iuridicũ & nihil tõne feriaꝫ deducitur: quia ẽt tpe feriato testes examinari ꝓsueuerũt ut ꝓbatur ex ꝓmissis actis curie. Examina uero fieri debent a uicario aut alio idoneo & nõ aliter: ut in decre. Caro. 2. supi9 ꝓxie designato. Et mãdatur eidẽ & cuilibet alio examinãti: ac scribe q̃ tam in ipsis ciuilibus q̃ crialibus depositiões testiũ sũmarie ad plenũ & simpliter ac pure prout testificabũtur oi ueritate utẽdo pro q̃libet ptiũ ẽt quicquid testificabũtur cõtra ptẽ pro qua fuerit ꝓducti & ꝓpte aduersam: uel aliter q̃ in articulis. uel in facto uel in scriptis tradito ꝓtineatur: redigant in scriptis & redigi faciãt. ad solã facti ueritatẽ attendẽdo pro utraq; ꝑte. oi partialitate & sinistra affectiõe sublata ꝓut in decre. 3. lib. sub rub. qbus debeãt cõmitti examinatiões &c. & si ꝓtingeret uicariũ uel subſtitutũ aut scribã allegari suspectũ. tũc ex rationabili causa debet cõmitti examen alio. & eligi alius scriba. prout in statu. 20. rotuli hmõi tenoris. Item statuimus & ordinamus q̃ in prescriptis litibus & questionibus principalibus. si per aliquã partium produci contingerit aliquos testes: & habuerit producens iudicem cause & notariũ actoꝝ ipsius cause suspectos uel ipsos reputauerit ad hoc minus idoneos. q̃ tunc & eo casu & in quacũq; parte diste questionis seu litis: siue ante litis ꝓtestationẽ. siue post. eligãtur & eligi debeãt duo ex uiris partiũ ꝓfidens seu confidentes de territorio Illu. d. nñi. sabaudie ducis &c. qui dictos testes recipiant & examinent ac iurent legaliter eorum offiũ facere. Et iã si quis habuerit testes in longinquis partibus debet seruari statutũ ibidem sequens immediate sub his uerbis. Item statuimus & ordinamus q̃ si testes uel instra producendi uel producẽda fuerint in remotis partibus: siue extra territorium Illu. dñi nostri sabaudie &c. siue in prefati dñi nostri territorio. dũtamen sint de longinquo. q̃ eo casu liceat & licitũ sit iudici: ac ẽt teneatur & debeat ad partis requisitionẽ tempus seu terminos assignare de nouo ad eis arbitriũ pro dictis testibus & instris producendis. considerata distantia loco: ubi esse dicentur testes predicti & instra. notitia tamen prius apud acta per ipsam partem producentem dictis testibus & instris in absentia constitutis: quibus semel nominatis nihil addi possit. Et ulterius prestito ab ipsa parte iuramento: tactis corporaliter scripturis in manu dicti iudicis q̃ ipsum terminum dicta occasione sibi statui & assignari per dolum fraudem uel calũniam non petit uel requirit: sed bona fide sine fraude nec animo dilatandi litem. sed potius ipsis testibus & instrumentis indigẽs ad probationem iuris sui. Quibus terminis seu termino pendentibus non currat nec curre re intelligatur ipso iure instantia dictarum causarum litium seu questionum nisi quo ad testes & instrumenta & alias probationes presentes. Et his terminis durantibus liceat alteri parti probare & ostendere de iure suo quicquid uoluerit. Et cum aliquis dare uoluerit materiam contrariam: tenetur ipa pars contra quam fuerit examinatum in termino publicationis testium

testium partis eandẽ materiã ꝓtrariã tradere. Quod si nõ fecerit ad illã tradendũ exinde nõ admittatur. sed illi percluſa intelligatur uia ipsam materiã ꝓtrariã exinde tradendi: secus tñ intelligatur in materia diuersa: ꝓut in sũmariis reformationibus decretoꝝ Pñti. clau. incip. Item q̃ pars &c.

¶ Quo uero ad alias ꝓbatiões q̃ fiunt ꝓ instra & alia publica documẽta dicimus q̃ si extant in longinqs ptibus datur ꝓgruus terminus ad illa exhibendũ. medio iuramẽto calũnie ꝓ instantẽ pstando. nec cõputantur dilatio hmõi in instãtia. ꝓut supius ꝓxime dcm̃ est ꝓtineri in statuto. 21. rotuli ad quod recurrat expẽ. Et dũ q̃s põt uerificare intẽtionẽ suã ꝓ instrm aut aliud publicũ scripture documentũ. & exhibet positiões seu articulos cã litis ꝓtelande. & inde ꝓducit instrm uel scripturã publicã ad uerificandũ ꝓtenta in positõibus uel articulis quod & quã prius habebat penes se. mãdatur pẽdẽnti ut expẽsis a die ꝓductionis positionũ uel articulorum: quas soluere tenetur aduersario taxa mediante prius q̃ audiatur. ꝓut in decre. 2. lib. sub rub. incip. ordo & modus ꝓcedendi in causis &c. clau. exordiẽte & si q̃ &c. Cetera aũt ꝓtenta in ipso decre. quo ad debita instraria ꝓsequẽda sic obseruari ꝓsueuerũt. sed ꝓut supius & infra appet ideo omittãtur. Et q̃n multotiens opponitur contra instra & alia documẽta publica de scriptura priuata. mãdatur uicario q̃ opponẽti deferat iurm calũnie sup hoc. & si iurare noluerit. instrm & aliud simile documentũ habeatur pro publico si eidẽ uicario equũ uideatur. Si uero opponens iurauerit nõ opponere id malitiose. tunc uicarius ꝓcedat ad sũmendũ informatiões sũmarias cũ existentibus tunc pũctibus & in curia si cõmode fieri poterit an scriptura. signũ & subscriptio sint notarii qui ibidẽ erit descriptus. & an sit notarius publicus. Et si hmõi informatio sũmaria nõ poterit ibidẽ cõmode fieri. tũc statuat partibus breuẽ terminũ ad illam recipiendũ. Quia recepta si eidem ꝓsiterit pronuntiet tale instrm aut alia scripturam pro publico: ꝓut ex matura deliberatiõe sibi uidebitur faciendum: alias procedat ad inquisitionẽ ueritatis uia iuris. ꝓut idẽ uicarius fm cause & casus exigentiã duxerit arbitrandũ ut habetur in decreto. 2. lib. sub rub. qualẽ iudex ꝓcedere debeat q̃n quis opponit &c. Vlterius si ꝓducatur in iudicio instrm nõ scriptũ manu notarii qui illud recepit. dũmodo ipse notarius in eius subscriptiõe asserat ipm instrm se recepisse. & illud manu sua propria debite subscripserit & signauerit. eo nõ obstãte pro publico habeatur. Ceterũ si & ubi instrm in iudicio ꝓductũ ex alienis ꝓtocollis fuerit leuatũ uirtute cõmissionis asserte si pars cõtra quã productũ erit nõ opponat ſpecifice in primo termino nõ ꝓstare de cõmissione hmõi. nihilominus eidẽ instro plena fides adhibeatur. quis de tali cõmissiõe nõ fuerit fcã fides. ꝓut in alio decre. ꝓ Pñtum primũ. sub rub. de modo seruãdo contra oppositiones &c. Nec debet fieri assignatio ad exhibendũ protocollũ uel matricẽ instroꝝ. nisi iminente aliq̃ suspitio falsitatis. de q̃ uicario & ꝓtẽ fit instructus. & ꝓ pricipales aut q̃ cũ mãdato spãlistalis petaẽ exhibitio: ꝓut in sũmariis refor. decretoꝝ ꝓ Pñtum. clau. incip. Itẽ q̃ nõ fiat.

¶ Item sunt alie ꝓbatiões q̃ fiunt ꝓ iurm litis decisiuũ. pro quibus ẽt est uidendũ que & quales cause fic decidi precipiãtur. nam primo cause mercatoꝝ a. ff. 6. inclusiue infra. decidũtur per iurm eis deferendũ: si habẽt qualitates de quibus & prout in rotulo. statuto. 5°. hmõi tenoris. Item quia mercatores clausfii cõsueuerunt menleuare tam terrigenis q̃ forensibus merces & res eoꝝ. & aliq̃n ab aliquibus ingratis: qui non erubescunt denegare id quod dicto modo receperunt nõ pũt dicti mercatores ꝓsequi debitũ eoꝝ: licet ratio dati & recepti pateat per libros ipsoꝝ mercatoꝝ. Ordinamus & statuimus q̃ liber cuiuscunq; famosi mercatoris: bone conditionis & fame: qui longo tpe consueuerit offiũ mercantie fideliter exercere in loco clausfii. scribendo ordinate tam dati q̃ recepti singularium ꝑsonarum rationes. cum iuramẽto ipsius mercatoris prestando in manibus iusdicentis. faciat plenã fidem usq; ad sũmam flor. 6. & usq; ad dictã sũmam. iudex statim delato dicto iuramento teneatur condẽnare & cõpellere debitorem ad soluendum tali mercatori iuxta formam capitulorum clausfii. Alie ẽt adduntur cause per iusiurandum terminande. ut q̃n actor offert iuramentuꝫ parti de & super eo quod fuit inter ipsum & reum contractum ita q̃ nullã habeant ipsi actor & reus ignorantiã facti. aut paratus est illud subire. Item & ecõtra cum reus sup solutiõe/quittatione/cõpensatiõe pacto/de ulterius non petendo. aut alia exceptione ex ꝓtractu uel facto. de quo non possit actor ignorãtie causam pretendere. offert stare iuramento ipsius actoris: aut ipse iurare. Vel alias si reus super petitione actoris sicut aliqñ cõtingit quam ipse reus negauerit defetat iuramentũ actori. dicens se uelle stare super ipsa petitione iuramento ipsius actoris. tunc si actor recusauerit iurare absoluendus est reus a petitione actoris. & actor in expensis rei ꝓterea factis condẽnandus: prout in decreto. 2. lib. sub rub. que cause quilibet q̃ &c. Nec iuramenta sup altari sancti Antonii regulariter admittãtur. sed sufficiat sup sacris lris: aut sanctis euangeliis iurari. nisi forte in arduis inspecta qualitate cause & ꝑsonarum arbitrio uicarii. prout in reformationibus decretorum Pñ liberti. clausula incip. Item q̃ iuramenta &c. Qualiter aũt iurm calũnie sup tota cã prestari debeat. nec afferat partibus ꝓiudiciũ si nõ prestetur iure cõi nõ obstante. patet in decreto Pñrti. 1. sub rub. de iuramento calũnie &c.

¶ Et quoniam sepe in his que probationes concernunt. ordinari & interloqui requiritur. de ipsis interlocutoriis habenda est ratio: quia frequenter processuum cause impediunt. propterea inhibetur procuratoribus ne petant interloqui uel ordinari in causa uel causis in quibus comparebũt nisi in scriptis hoc ꝓponant per patronum cause: cũ insertione cãꝫ cedulando. propter quas ita petitur ordinari. prout in decreto ꝓ Pñtum primum sub rub. incip. in causis interloqui &c. Subcumbentes autem in interlocutoriis. regulariter debẽt in expensis etiã condẽnari: prout in sũmariis reformationibus decretoꝝ Pñrti. clau. incip. Item q̃ subcũbentes &c. Nec ab eis aut alio actu ante ꝓclusionẽ cause & diffinitiuã sniam est appellãdum. ꝓut in statuto. 17. rotuli.

Historical Archive Project

hmõi tenoris. Item ad tollerãdũ q̃plures cauillationes & subterfugia. statuimus deniq; & ordinamus q̃ in cã principali de qua supra dcñ̃ est nõ possit nec ualeat p aliquã ptiũ ante cõclusionẽ cãe nec post ante diffinitiuã sniam appellari nec de nullitate dicimec p̃filiũ sapientis postulari sup aliquo articulo uel ahq̃ pte dicte cãe sũ per totũ uero cã post ipsius cõclusionẽ possit p̃filiũ sapientis peti put infra dicetur. Ac ẽt inhibetur difuse a de cre. 2 lib. sub rub. incip. temere appellãtes &c. Q uod fortius obseruari mãdatur ex refor. p Pius sub ea. rub.

7 ¶ Cum autem probationes hinc & inde hñr; qua partes exhibere intenduntitunc in causis a. ff. 10. usq; i. 20. sunt fiende oppoſitiões prout continetur in statuto. 3. rotuli supius descripto. in aliis uero a. ff. 20. supra ad mẽ tem. 10. statuti eiusdẽ rotuli ẽt supius memoratu in quibus terminis licet utriq; parti suas probatiões fortifica/ rent hĩ in illis. Est tñ intelligendum q̃ non fiat nisi unicum examen ab utraq; parte pro eadem causa ad pro bandum admittant in decreto p̃ Yolant sub rub. incip. deducta post predictam &c. Q uibus terminis ela/ psis sit & intelligatur in causa conclusum prout latius in eisdem statutis.

¶ De his que ante sniam p̃ferẽdã req̃rũtur. & post conclnsionẽ cãe fieri põt & debent. Capitulum. 11.

1 SVnt plura que requiruntur imediate post conclusionem cause ut ad sniam diffinitiuam possit deueniri. Primo eni si petatur copia aliquoz productoz de ipsis fieri debet prout in statut. 19. rotuli sub his uer/ bis. Item statuimus & ordinamus q̃ si per aliquã partium in quauis parte litis petita fuerit seu petatur editio & copia instroz uel aliaz scripturarum publicaz uel priuatarum semel in iudicio p̃ductarum per aliquam partium. q̃ ad petitionem & requisitionẽ ipsius partis. iterum editionẽ & copiam requirẽtis teneatur & de/ beat alia pars iterum & de nouo ipsa instra & scripturas edere & producere & copiã dare cum anno mense & die & noie tabellionis scribentis & subscribentis ipsa tamen parte requirente. primo iurante se non dolose nec calũnioſe hoc petere non obstante semel productione facta.

2 ¶ Et si termino prefixo ad proponendũ in eodem nihil proponatur sequens terminus est & esse intelligitur ad p̃ponendũ alias ius q̃uis nõ diceretur exp̃sse. in quo termino si petatur copia testiũ aut aliozz iuriu; antea productoz decernatur copia solum ut acta sint paria. & nihilominus fiat assignatio ad ius prout in sũmariis reformationibus decretoz P hirti. clau. incip. Item dato termino &c.

3 ¶ Et cũ fuerint acta paria tenentur ipsi litigantes exhibere processum cause cõpletũ uicario infra. 10. dies post conclusionẽ ipsius cause cũ allegationibus iuris. & hoc in illis causis que sunt a. ff. 10. usq; ad. 20. ut in. 3. statu/ to rotuli iam superius relato. Et in aliis causis maioribus prout in. 11. statuto eiusdem rotuli hmõi tenoris. Itẽ statuimus q̃ partes litigantes insuper teneatur & debeant infra alium mensem proxime futurũ extrahi & ex/ emplari facere & fecisse uniuersum processum ipsius cause litis & questionis & ipsum processum subscriptus manu notarii uel notariorum ipsius cause simul cum omnibus allegationibus iuris teneantur & debeãt par/ tes ipse p̃sentasse realiter ac dimisisse ipsi iudici dicte cause coram quo lis uel causa pendet quo termino la/ pso p̃sentatio facta nullius sit momenti uel efficatie.

4 ¶ Vlterius si petatur admitti p̃filiũ sapiẽtis in sniã p̃ferenda. id p̃cedendũ est: put in stat. 18. rotuli sub his uer/ bis. Item statuimus & disponimus q̃ si ptingerit p aliquẽ partiũ sapientis p̃filiũ postulari in qualibet cã prin/ cipali a quouis iudicente corã quo talis cã uel questio agitabitur q̃ talis requisitio consilii sapiẽtis admittat si facta fuerit post p̃clusionẽ cause infra. 4. dies & nõ aliter nec ultra infra. 4. dies ipse partes teneantur dare su os confidentes de territorio prelibati dñi nri ducis & nõ extra sine eiusdem dñi nri. nostrive p̃fati licentia. dũ modo ipsi prefato Illũ. dño supplicare nõ possint de q̃one ipsa cõmittenda extra terr. toriũ eiusdẽ dñi nostri in loco distanti ab ipso territorio p. 50. miliaria. deinde teneantur & debeãt dicte partes corã ipso tali p̃sulto/ re assumpto infra reliquos dies supra designatos ad pãtationẽ p̃cessus p̃duxisse & p̃trasse oia & singula acta & agitata in cã & questione sibi consulenda cõmissa cum oibus iuris allegationibus. quibus productis & pre sentatis teneatur ipse talis consultor suũ dedisse rectum consiliũ & iusticiã ac ipm̃ p̃sentari fecisse eius manu propria subscriptũ per dies. 4. ante finẽ instantie dicte cause. Q uo consilio pũtato corã iudicente dicte cau/ se habeatur ipso iure pro publicato. & teneatur iudicens facere suam sniam diffinitiuã condẽnatoriã uel ab/ solutoriam fm formam dicti consilii ante finem instantie dicte cause. Et si non petatur admitti consilium sa pientis uicarius per se iudicare teneatur absq; alio consilio habẽdo sumptibus partiũm in uolumine. fol. 2. sta tuto. 15. hmõi tenoris. Item q̃ iudex cõis siue potestas teneatur & debeat iudicare & diffinire oẽs causas que/ stiones & interlocutorias que corã ipso fuerint sine aliqua consiliatura nisi esset de uoluntate partiũ seu ali/ cuius ipsarũ que uellet q̃ haberet consilium cum aliquo iudice expensis illius partis que uoluerit o. habeat consilium cum aliquo alio iudice. Et si dictus iudex noller iudicare & diffinire ut supra dictum est. sindicus cõmunis teneatur & debeat facere iudicari expensis iudicis. scilicet de suo salario. Et quia nullum habet a cõ/ munitate posset recuperari tempore sindicatus.

¶ De sententiis diffinitiuis per uicarium proferendis. Capitulum. 12.

1 PRecipitur uicario q̃ in causis a. ff. 3. usq; ad. ff. 10. terminos & assignatiões tali moderet limitet & cõpen set q̃ eidẽ cõpetens dilatio relinquatur in ultio instãtie ad p̃nuntiãdũ: prout hĩ supra in statuto. 2. rotuli

in aliis

In aliis aũt a. ff. 10. usq; ad. 20. calculatis instantie terminis: de quibus in alio statuto: ibidem imediate sequen ti & superius descripto restant uicario dies. 15. ad iudicandũ a die quo acta fuerint eidem. ppter ea exhibendam aut prefertur. Et in aliis causis a. ff. 20. supra habet terminũ de quo in statuto 2. rotuli sub his uerbis. Item ordi/ namus & statuimus q̃ post lapsum dicti termini teneatur & debeat ipse iudex dicte cause uel questionis infra reliquum tps instantie sũ in diffinitiuã sententiã protulisse absolutoriam uel condẽnatoriam. pure & clare si ne aliqua condictione sub pena nostro arbitrio auferenda: super q̃ pena & aliis superioribus possit pars agra uata coram prefato Illũ. dño nostro uel eius magnifico consilio cumontano querellam deferre infra mensem unum a die late sententie seu instantie perempte numerandum & non ultra. Q uo termio lapso & nulla que/ rella data ipsius iusdicentis a dicta pena reddatur absolutus. & facto calculo ipsius reliqui tps ad iudicandũ; constat esse dierum. 20. prout ex statutis premissis liquide apparet.

¶ Sententie uero sunt proferende cum integra & matura causaz & litium: necnõ actoz & p̃cessuum uisita/ 2
tione. iuriũ statutoz & decretoz reuolutiõe oi timore. odio. prece. uel pretio. & quocũq; alio suntro mo/ tu posposito & oino reiectis. ad illũ solum erriigendo intuitum qui est & erit iudex uiuoz & mortuoz cum oi equitate & iustitia non declinãdo ad dexterã uel sinistrã. sed equo libramine cuncta ponderando: secus ultra diuinã incurrit uicarius ducalem indignationẽ cum priuatione officii & infamie nota. si dolus aduerit uel ignorantia crassa. put in decre. 2 lib. sub rub. de sententiis iuste proferendis &c. Et in eo casu mãdatur p̃si lio. ut infra. 15. dies postq̃ sententia iuste lata peruenerit ad eius notitiam & cognitionem teneatur Illũ. d. significare. Q uodq; cõpellatur idem uicarius precise ad soluendũ parti lese itc resse suum. puniatur quoq; pe nis supra relatis. ut in additione p̃fius decreti. per Plium. 2. sub eadem rub.

¶ Et in eisdẽ sententiis p̃ferẽdis admittitur scriba quo ad lectură loco uicarii: dũmodo p ipm̃ tradatur in scri 3
ptis. & sit p̃sus ut hĩ in ipso decre. & hactenus consuetum. Victus etiã in expensis uictoris p̃dẽnandus est. put in uolu. fol. 2. statuto. 19. hmõi tenoris. Item q̃ uictus uictori condẽnetur in expeñ. fm formã iuris cõis & decre/ toz Illũ. dñi nri. Nec ipse uicarius põt aliquid pro sportulis exigere. cui mãdatur ut gratis & cũ oi puritate li/ tes audiat & diffiniat sine quauis exactione pecunie uel alterius rei. put tenetur cũ sit decenter salariatus. Nisi expensas moderatas qñ ptingeret eũ iusta uel necessaria cã ad litis decisionẽ faciendã extra proficisci. Et in su per interdicitur eidem uicario ne sibi assessorem adiũgat aut pro eo quicq̃ petat uel exigat. Et si eum ptingat assumere alii de suo proprio teneatur. puderetur in decre. 2. lib. sub rub. q̃ sportule per iudicantes &c.

¶ De sniã uero q̃ p̃ferẽda est cõtra eũ qui petita fatetur modicũ est dicendum. qñ illico emissa p̃fessione seq 4
tur condẽnatio. nã in p̃fessis nulle sunt partes iudicis preterq̃ in p̃dẽnando & exequẽdo. ita q̃ iudex solũ ha/ bet terminũ statuere ad soluẽn. debitoris & creditoris qualitate inspecta eius arbitrio. ut infra ptinetur in sta tuto uolu. de quo in fol. 2. nu. 17. hic nõ describto. qñ magis ad executionẽ rei p̃fesse tẽdit q̃ iudicis instructio nẽ circa ipsas p̃dẽnatiões. Terminus aũt solutiõis fiẽde. statut p̃fuit p unũ mẽsem ut hĩ actismõ subiata po testate uicarii fi ali uideat ut credimus: qa id oino iuri & equitati p̃uenies est debiti & debẽtis q̃litate inspecta.

¶ De appellationibus fiendis. interponendis. introducendis. & prosequendis. Capitulum. 14.

APpellatio regulariter interponitur p litigãtes: aut qñ aliquis se grauatũ putat. & querit p recursum ad 1
superiorem illatum grauamen amouere. uel cũ sententie executionẽ euitare procurat. licet fub ũbe/ re credat in cã appellationis: ut multotiens accidit. De illa igitur quia eadem est ab inito. dicturi sumus indif ferenter. penas temere appellantibus cõminatas in exitu relaturi. Ita q̃ singulos actus distinguentes eiusdem appellationis. ante oia uenit memorandus: qualiter debeat appellare. Q uo circa cum quis apud acta cause: & iudice adhuc tedente uti appellare a iudice a quo uenit appellandum. ei qui appellat: dicere sufficit appello: q̃ in actis cãe inseri iubetur. Postmodũ appellãtus ita debita appellationẽ ipsam corã ufcario interpone re debet: qui ẽt apostolos & litas dimissorias admisse uel nõ admisse appellatiõis appellanti ẽt nõ petenti sine dilatione & sicut disponitur a iure cõi dare tenetur. put in decre. 2. lib. sub rub. incip. sufficit appellanti &c.

¶ Tempora uero infra que sic debet appellatio interponi uaria sunt iuxta cãz diuersitatẽ. nam pro causis in 2
quibus sumarie p̃ceditur appellanda est infra tres dies a sniã lata & notificata. put in statuto. 25. rotuli supius descripto circa finẽ. In aliis causis a. ff. 3. usq; ad. 10. terminus appellatiõis limitatur ad dies. 5. put in. 4. statu. rotuli sub his uerbis. Liceat aũt uti q̃ parti a sniã diffinitiua lata in dictis causis & questionibus accedentibus usq; ad sũmã flor. 10. inclusiue. & abinde infra usq; ad. ff. 3. exclusiue appellare & de nullitate p̃ponere semel tantum infra. 5. dies: tam agendo q̃ excipiendo. Item in causis ab eisdem. ff. 10. usq; in. 20. appellandũ est infra 8. dies prout in alio statuto ibidem imediate sequenti hmõi tenoris. Item statuimus & ordinamus q̃ si que/ stio uel cã fuerit a. ff. 10. supra usq; in. ff. 20 inclusiue debeat pars uolens appellare infra dies. 8 appellãti fateatur de nullitate proposuisse. Et in causis a. ff. 20. supra debet appellari infra. 10. dies prout in statuto. 15. rotuli hu ius continentie. Item statuimus & ordinamus q̃ postq̃ lata fuerit diffinitiua sua causa lite & questione prin/ cipali possit quelibet pars litigantium & quelibet alia persona cui de iure liceat appellare & nullam dicere si se agrauatum senserit appellare ab ipla sententia & ipsam nullam dicere. tam agendo q̃ excipiẽdo infra. 10. dies a die late supradicte sententie numerandos.

Lauor

1 ¶Sup̃ aũt introductiõe ipsius appellationis corã iudice ad quẽ & certioratiõe eiusdẽ iudici a quo seu uicario. positum nõ cõperitur. Quare seruãdus est stilus. q̃ in quacũq; appellatiõe pucariũ admissa statuit terminus ab eodẽ. x. dierũ ad introducẽ. & v. ad certiorandũ. Et sic regule extitit obseruatũ; put in actis curie ꝓtuet.

4 ¶Preterea statutus est terminus appellãti sex mẽsiũ post appellationẽ interpositã ad prosequendũ cãm appellõnis Et si iusta & ꝓbabilis cã impedimẽti iterueneriit. alii sex mẽses eidẽ appellãti ad id ꝓceduntur. quibus termis trãsactis si cã hmõi appellãtis nõ fuerit diffinita. rata maneat prima sniã. Saluo eidẽ appellãti cum locus foret auxilio restitutionis in integrum; prout in decreto. 2. libri. sub rub. incip instantia causarum appellationũ &c.

5 ¶Et ne sup debitis cirogrãfariis lites ut fieri solet reddãtur imortales. mãdatũ est q̃ fnie ferẽde pucariũ sup instris publicis habeãt executionẽ paratã. Et si ab eis fuerit appellatũ. mediãte tñ cautiõe idonea ad formã auctẽ. q̃ supplicatio debite pstãdatur in decre. p Carolũ. 2. sub rub. incip. fnie ferende super instrumentis &c.

6 ¶Et ad obuiandũ malitiis quorũdã qui ad uexandũ partẽ sibi aduersam laboris & expẽsis & ad impediendus seu progandũ executionẽ inier & alias temere ad ltẽ lungius extendẽ. potius q̃ ad iustitiã appellant. mãdatur q̃ taliter appellãtes de temeraria appellatiõe ꝓuncti ẽt puniãtur iuxta iuris cõis sanctionẽ; put in decre. 2. lib. sub rub. incip. temere appellãtes puniãtur &c. ac ẽt ꝓcuratores & aduocati culpabiles; sut per Phum. 2.

7 ¶Nec licet appellare a. 2. sniã. put in statuto. 16. rotuli. hmõi tenoris. Itẽ statuimus & ordinamus q̃ postq̃ lata fuerit sniã in cã appellatiõis & nullitatis non liceat; nec licitũ sit illi parti q̃ semel appellauerit uel nullã dixerit; ulterius appellare uel nullã dicere; agendo nec excipiendo; sed ipsa sniã prout lata fuerit. firma maneat & executioni mitatur. nulla exceptione obstãte que ortũ habuerit seu originẽ traxerit ante ipsam sniam. Alteri uero parti que non appellauerit uel nullã dixerit. liceat & licitũ sit semel tñ appellare & nullã dicere; ut supra dctm est. Possit tñ in casibus premissis pars utraq; ex iusta uel legittima cã supplicare ad prefatum dñm nium ducem; seu alterum eius ꝓsiliorum; secũ uel citra montes residẽ. Quod ẽt uidetur amplecti cãs q̃ terminantur per officiales cõitatis; aut electos a credentia sup accusis bãnoꝝ campestriũ. questionibus ꝓfinũ & terminorum. & aliis controuersiis rõne intratarum eiusdem cõitatis. pro quibus reuisores sniaꝝ deputari requirũtur per ipsam credentiã; ut infra. sic q̃ lata secunda sententia per hmõi reuisores non liceat appellare.

8 ¶Modo restat uidere ad quẽ seu quos appellandũ sit cũ opus est. igitur dicimus q̃ in oibus causis in quibus cõitas habet interesse circa iurisdictionem ipsaꝝ; ut in premissis confinium bãnorum campestrium & aliaꝝ intratarum; prefertim regardariaꝝ est appellandum ad credentiã que nouos deputat iudices dictos reuisores; prout de confinibus habetur ſt. tutum sub anno. 1516. superius descriptum & infra de aliis apparet sub opportunis titulis singulosq; constatq; in libris reformationũ. in aliis uero appellandũ est ad consilium ducale thaurini residens; ut in decreto Caroli. 2. sub rub de ordine procedendi in causis &c. Cuius consilii sentẽtie habent paratam executionem. prestita cautione superius proxime relata ad mentem decreti ibidem immediate sequentis sub rub. incip. consiliatorum &c. ac priuilegii totius patrie per Ludouicum anno. 1459. in literis consilii eiusdem inclusi sub anno eodem. pro qua executione multoties taxa expensarum prime instantie cõmittitur uicario. Nec aliud de supplicatione in dicto statuto memorata dicẽdum putamus cum nihil eius pretextu fiendum sit in curia clausii. & ad multa que disponuit in hoc. & de audientia generali in decretis ducalibus antedictis possit recurri.

¶De taxa expẽsaꝝ q̃liter fiẽda. termio statuto ad opponẽdũ ipsi taxe. & quo aliq̃ expẽse reiiciãtur. Capi. 15.

TAxa expensaꝝ est pars sententie; que differtur ad tps executionis. & tunc exhibita ipsaꝝ parcella per agentem ad illas fit taxatio ipsaꝝ a uicario & scriba. uocato ꝓcuratore ꝓdẽnti qui interfit ipsi taxationi si uult. corã quibus põt allegare & edocere q̃ sibi oportuna uidentur. nec ille audiatur contra quem expense taxate fuerint nisi infra. x. dies dicta taxa immediate sequentes cõmissionẽ ad illas reuidẽ. obtinuerit. & corã eodẽ uicario ipsaꝝ reuisionẽ fieri postulauerit. parte debite uocata. & put in decre. Phũ primi sub rub. incip. in taxatione uisione &c. Nulle uero taxentur expense postq̃ partes erunt assignate ad ordinandũ appũ tuandumue seu ius audiendũ dictum nisi principalibus superuenientibus; aut in iudicio comparẽtibus. quo casu testimoniales concedantur. put in sũmariis reformationibus decretoꝝ Phũti. clau. incip. Item q̃ postq̃ &c. Quod aũt mandatur ut non fiat taxa aliquaꝝ scripturaruꝝ; nisi appareat de illaꝝ solutione. put in decre. Phũti primi. sub rub. incip. sigillorũ &c. obseruari non consueuit. Quinimo oppositũ fit prout hr in actis curie. quoniam omnes expense tam soluende q̃ solute oneri existũt procurantis illarum taxam. dato etiam q̃ illas gratis consecutus fuisset. quia ut plurimum ab eo alias beneficiis postmodum compensantur. quo fit ut omnino per condẽnatum uentant reficiende & sic taxande.

¶De duplici executione reali. qualiterq; fienda. Capitulum. 16.

1 DVobus modis ꝓceditur a uicario circa executiões causarum ciuiliũ. Primo debitore consentiẽte. & sponte re iudicialiter cõfessato. & in eadem executione mitius agitur ut debitores inducantur ad ꝓfitendã debita. Et super hoc habetur statutum in uolu. fol. 2. nu. 17. hmõi tenoris. Item statutum & ordinatum est; si aliqua

aliqua ꝑsona requisita fuerit coram ptãte uel iudice & uenerit & ꝓfessa fuerit se dare debere aliquid alicui cõ dẽnari debeat ad dandũ illud de quo ꝓfessa fuerit. & in ꝓfessum stetur; ut terminus ꝓ iudicẽ ad soluendũ arbitrio ipsius iudicis inspecta qualitate facti & ꝓditione ꝑsonaꝝ. Et si ad dcm terminũ ꝓdẽnatus non soluerit soluat pro bãno. f. 2. asteñ. pro qualibet ebdomada. si offensa fuerit condẽnatio potestati uel iudici & q̃ ptãs teneatur cõpellere condẽnatus iurare & manifestare & redigere in scriptis oĩa sua bona mobilia & ĩmobilia creditori. exceptis armis equis & pãnis de lecto & de dorso. & q̃ teneatur mñ facere estimare de bõis tam dictis & in electionẽ creditoris q̃tum sufficiat usq; ad plenã solutionẽ dicti debiti si fuerit de uolũtate creditoris per estimatores cõis clausii. & dare dicto creditori mobilia insolutũ & ĩmobilia in allodiũ & ĩmobilia redimi possint ꝓ ad unum annũ eodem pretio remanentibus fructibus illius anni creditori. Additũ est huic capitulo q̃ si debitor consignauerit creditori de bonis eius mobilibus & ĩmobilibus melioribus in electiõe creditoris tot q̃ ualeant triplũ debiti. q̃ sufficiat ipsi creditori. nec ultra hoc debitor cõpelli possit. Cui statuto ulterius additũ est prout in eodẽ uolu. fol. 53. nu. 56. prout infra. Item statuerunt & ordinauerũt ac ẽt addiderunt capi. quod est sub rubri. de requisitis corã ptãte. in. 2. fol. q̃ si aliquis debitor consignauerit bona sua ad petitionẽ alicuius creditoris sm formã dicti capituli q̃ estimatores cõis debeant & teneãtur dare & estimare ipsi creditori de bonis ĩmobilibus quatuor denariatas pro tribus denariis usq; in q̃titatem totius debitire; manente dicto capitulo in oĩbus aliis & singulis in sua firmitate.

¶Non põt tñ creditor eligere prout supra domũ uel sedimen; aliis existentibus bonis q̃ sufficiãt; ut in eodẽ; uolu. fol. 3. statu. 35. hmõi tenoris. Itẽ q̃ nullus creditor possit nec debeat facere sibi estiare sedimẽ aliq̃ne; domũ alicuius sui debitoris ex aliqua cã intra burgũ clausii. postq̃ habuerit in eodem burgo clausii uel posse aliquas alias res mobiles uel ĩmobiles de quibus possit hre pro suo debito tantas que ualerent mñ q̃tũ; ab eo recepturus esset. & si aliter factum fuerit non ualeat nisi fuerit de uoluntate debitoris. 2

¶Et si frater tuus attenuatus uẽdiderit possessionẽ; cula suã & uoluerit propinquus eius; põt redimere quod ille uendiderat; prout hr leuitici. 25. & in uolu. fol. 4. stat. 37. sub his uerbis. Item ordinatum est si aliqua ꝑsona facere sibi estimare aliquã domũ; sedimen; pratũ; seu terrã; uel uineã. & aliquis qui esset proximior ipsius ex parte patrimonii uellet eam rem recuperare infra unum mensem postq̃ ei estimata fuerit q̃ eam recuperare possit. & compellatur ille cui fuerit estimata restituere ipsam rem dicto proximiori soluendo illi cui res ꝑdicta fuerit estimata pretium in quo fuerit estimata. 3

¶Nec licet debitori post oblationem seu consignationẽ premissam; et q̃ facta non sit datio insolutũ ut ꝑfertur aliquid alienare in preiudiciũ creditoris; prout in alio statu. uolu. fol. 3. nu. 19. hmõi tenoris. Item statutũ est q̃ aliquis debitor nõ possit nec ualeat dare insolutũ nec ex dono; siue uendere uel alienare aliquid de suo postq̃ ptãs siue iudex uel eius locũtenens dederit alicui creditori ipsius debitoris; estimatores cõis qui debeãt estimare de bonis ipsius; siue preceperit ipsis estimatoribus q̃ dedeant estimare de bonis ipsius debitoris ipsi creditori. Et si quis daret uenderet uel alienaret postq̃ iudex siue potestas preciperet ut supra. illa datio siue uenditio uel alienatio non ualeat nec teneat. 4

¶Secundo modo proceditur ad executionẽ contra uolũtatem debitoris sed diuersimode. nã in causis summarie tractãdis supra specificatis & aliis multis in q̃bus nulla est lata sniã nec opponitur fit uerbale ꝓceptum debitori de soluendo infra tres dies sub pena. f. 5. Et ipsis elapsis aliud de trinẽdo arrestũ ꝑsonale sub palatio cõis donec soluerit in duplicata pena; inde ꝓceditur ad leuationẽ bonoꝝ de gagio & alia prout sequitur. & ea sus exigit arbitrio uicarii; quia in ipsis causis nulla hr procedendi formalis saluo q̃ in aliquibus ad ꝑsonale arrestum sumarie deuenitur; prout superius est relatum. Que etiam seruantur pro spontaneis condẽnationibus. quoniam raro contingit q̃ debitor offerat aut consignet uel dare uellit de bonis pro solutione ut ꝑfertur quas condẽnationes uicarius signat eius manu anteq̃ mandentur executioni. 5

¶In ceteris aũt causis in quibus sniã fuit lata. seruatur statutum rotuli nu. 22. sub his uerbis. Item circa executiones sniaꝝ talem ordinationem obseruari statuimus; ut q̃ producta & presentata iudici per partem aliq; aliqua sniã iudicialiter arbitrali uel arbitramẽtali; in forma publica. nõ uitiatam non cancellatam nec in aliqua sui parte suspecta. iudex ipse coram quo executio ipsius sniæ fieri postulatur teneatur & debeat statim precipere in scriptis uel per nuntium iuratum parti contra quam executio petitur. quod tamẽ preceptum dimitti debeat seu dari in scriptis dicte parti ꝑsonaliter uel ad domũ eius solite habitationis expeñ. partis executionem requirentis. Q̃ uatenus infra. 10. dies ꝓtinuos numerãdos a die precepti facti ꝑ ipm iudicem uel relatiõis fcẽ per dcm nuntiũ de dicto ꝓcepto singula singulis referẽdo debeat opposuisse. pbasse & ptradixisse totum & quicquid uoluerit quare dicta sniã nõ debeat nec possit cõtra ipm; seu eius bona executioni mãdari. Quo termino lapso si nihil oppositũ aut ꝓductũ seu ꝓbatũ fuerit teneatur & debeat ipse iudex infra. 5. dies ꝓxime sub sequẽtes ipsam sniam executioni mãdare. Si uero in ipso termino aliquid oppositũ uel productum fuerit aut probatũ p quod res in dubiũ deducatur. tunc iudex ipse teneatur infra alios. 20. dies declarasse sup dictis oppositis & probatis uel productis. Possit tñ iudex in termino aliquem breuiorem terminũ assignare partibus ad reprobandũ & impugnãdũ producta uel probata. a qua quidẽ declaratione ꝓ iudicem facta sup executione predicta non possit appellari; nec de nullitate dicimus ante ipsam declarationem; nec post consiliũ sapientis postulari uel alia querella proponi. iudex aũt qui fuerit negligens in predictis. puniatur pena de qua supius

BIBLIOTECA OBERTA DE CATALUNYA

dictum est.nec possit ipse iudex tpa ſnpius limitata augere nec miuere nisi de ambaꝫ partium uolũtate.Et si debitor nõ fouet domicilio in posse clauasfii nec patria ducali.tũc ꝑmissa iniunctio põt fieri uoce ꝑconis modo iocis & moribus solitis.ualeatq; ac si in ꝓpria ꝑsona debitoris facta esset:prout in decre.p Phum primus sub rub.de modo in iniunctionibus fiendis seruando.Et in ꝑmissis.5.diebus statutis uicario post.10.ad exequendum sentẽtias antedictas.consueuit fieri aliud preceptum uerbale debitori de tenendo arrestũ ut ꝑferet & inde procedi ad realem executionem ipso debitore nõiunctꝫ personaliter detento.prout sequitur.

7 ¶Cum dicta ꝓcepta nullũ sortiũtur effectũ.realis executio intẽtada est.quia nullus debet ꝑsonali molestari p detentionẽ uiolentã si habet in bonis unde satisfaciat creditori ꝓut in uolu.fol.3.statu.22.sub his uerbis.Itez q aliqs debitor alicuius creditoris nõ possit cõpelli nec ꝑstringi ab aliquo q debeat neq; possit stare i ostagia ꝓ aliquo debito.dũ ipse debitor uoluerit & habuerit de quo possit satisfacere creditori:tã de mobili q̃ de possessionibus q̃ sint expedite.Et q ptãs nõ debeat facere rõnẽ de ostagiis alicuius debiti alicui creditori dũ ipse debitor uoluerit satisfacere creditori:ut supra.Et insup mãdatur uicario & oibus aliis ne quẽq; cuiusuis status uel ꝓdõnis existat capere arrestare uel detinere ꝑsumant pro aliquo debito aut cã pecuniaria uel ciuili ad cuiuscũq; ꝑsone inst intrã ante cognitionẽ cause & rẽ iudicatã.nisi pro debito fiscali aut excõicatos ad reqstaz iudicũ ecclesiasticoz:uel de mãdato ducali ꝓ re iudicata:seu debitores aliquos fugitẽtes:aut de fuga uerisimilẽ suspectos ad instantiã creditoꝝ cauentiũ de oĩ indẽnitate debitoꝝ si eos iniuste fecerint detineri.ꝓut ĩ decre.2.lib.sub rub.icip.q.p debito pecuniario &c.saluis tñ ꝑmissis.Hmõi aũt realis executio fit dupliciz; in bõis mobilibus & imobilibus:& p unũ ex nũtiis curie cũ cauallerio:aut unũ ex familiaribus curie quo ad bona mobilia dũtaxat.in qua nũtius habet inũgere:& alius eũ fortem facere.si oporteat:& q̃q; idem cauallerius & ambo familiares in ea concurrunt ut accidit in similibus odiosis cum gagia de facto leuantur debitore contrauicente aut in actis habetur & infra quia pro bonis imobilibus de solo nuntio satis est.

8 ¶Et datur optio creditori de bonis mobilibus & imobilibus ꝓut uult ita q̃ põt leuari de gagio bona mobilia redditus:noĩa debitoꝝ:& imobilia simul:& ẽt sepati ad electionẽ creditoris:q̃ subastẽtur:uẽdãtur & expediant mõ & forma seq̃ntib9:ꝓut i decre.2.li.sub rub.i.ip.declaret ꝓiudicẽ pẽa.clau.eordiẽte & si cõmode.

9 ¶Et si creditor eligerit bõa mobilia.tũc nõ debẽt leuari de gagio arma:equi:uestes:lecti:nec q̃ illis pueniũt ꝓut in iamdicto statuto uol.fol.2.nu.17.qbus additur boues aratorii & cetera instra ad agricultrã necessaria nisi in subsidiũ ubi debitor alia bõa nõ hẽt:ꝓut in decre.lib.2.sub rub.incip.in executione sententiarum &c.

10 ¶Cum uero repetes a ꝓxio tuo rẽ aliquam quã debet tibi nõ ingredieris domũ eius ut pignus auferas:si stabis foris ille tibi ꝑeret q habuerit ꝓut legitur deuter.24.igitur ad ipsam leuationẽ bonoꝝ mobiliũ de gagio ꝓcedendũ non est nisi põte debitore uel eius uxore si hẽat:aut uno uel duobus seu pluribus ex suis:ꝓut i decre.1.lib.sub rub.de executiõe q fieri mãdatur &c.de cuius seu quoꝝ manu gagia sunt recipiẽda ad mãdatum nũtii pro exhibitiõe illoꝝ:ut in statu.uolu.fol.4.nu.48.reformato in trãscriptiõe:ꝓut in alio uolu.reposito apud uicariũ:ut supra fol.5 nu.eodẽ sub his uerbis.Item statuti est q si aliq̃ ꝑsona uetauerit nũtio cõis dare pignus aliq̃d uel rẽ aliquã alicui creditori ꝓcepto ptãtis uel eius nuntii sit in bãno.f.5.pro q̃libet uice.aluo si maior pena pro pte iusdicentis de dãdo pignore fuisset ipositia:quo casu sibi locũ nõ uindicet pns statutũ.& hoc nisi debitor ptẽptus exigatur bona ipsa de gagio uiolenter auferãtur:qa sic ptinue obseruari ꝓsueuit ꝓ ut acta docent.Et amplius ex diuina lege mãdatur:ut supra.q si debitor paup est nõ procurabit apud te pignꝰ sed ſtãti reddes ei ante solis occasum:aut dormiens in uestimẽto suo benedicat tibi & habeas iustitiã coram dño deo tuo.ex qbus innitur q remissius cõtra paupes ꝓcedatur ad similia:quodq; nõ leuẽtur ea bona q̃ cõtinno u'ui ptinent:appellatiõe uestiũ memorata.Si aũt deficiãt q interfint ipsi leuatiõi de domo debitoris:ut cũ bõa sunt extra domũ:& ibidẽ cõparere recusant uel aliter debẽt uocari duo ex uicinis ipsius debitoris q hẽri põt.Et penaliter inhibetur ne quis hmõi executoꝝ ꝑsumat intrare domũ alicuius nisi aliquis adsit ꝓut supra.Et cũ bona sunt leuata de gagio extrahi debent a domo seu loco debitoris:& i alio loco tuto sub manu curie & sequestro apud aliquẽ uicinũ reponi usq; ad largã sũmã & estimationẽ debiti expensaꝝ & itereſſe creditoris:ꝓut i ipso decre.supius ꝓxie designato.Vlterius dz iniungi eidẽ debitori uel suis de domo ut ꝑferat q̃tenus infra tres dies creditori debeat satisfecisse.cũ cõminatiõe q alias ipsa bona de gagio leuata subastabũtur eodẽ uero debitore & suis abũtibus ut supra.intimãda est ipsa leuatio ꝑ nuntiũ executorẽ ipsi debitori aut suis premissis cũ eadẽmet cõminatiõe:ut ꝑstat de stillo ꝓacta.Posta ipsi nũtius & alii executores tenẽtur accedere ad scribã curie actoꝝ ciuiliũ & illi referre pignora leuata integrali nomen & cognomẽ creditoris:necnõ & debitoris:ac eoꝝ qui hmõi leuatiõi de domo gagiati aut uicinia interfuẽrũt.& penes quẽ ipsa bõa sunt remissa.& sicut est cõminatũ debitori de illa redimẽdo infra triduũ.q oia dicta scriba registrare teneatur in libris curie:ne ipsa bona leuata peantis:eu alias ualeãt occultari:sub idonea pena & restõnis pignoꝝ leuatoꝝ:si q̃ob culpã dictoꝝ executoꝝ & scribe pire ꝓtingeret faciẽde pignoratoriuxta estimationẽ dandã:cuiusquidẽ pignorati iuso credendũ iubet sup hmõi gagiamento & pignoꝝ estimatõe eiusdem q̃litate pensata prout alio decre.eiusdem libri.& ibidem proxime sequenti.sub rub.incip.in executione sententiarum &c.

21 ¶Inde elapsis tribus diebus ac creditore nõ satisfacto.exponãtur & proclamentur bona ipsa penalia & plus offerẽti expediẽda p hmõi nuntiũ executorẽ hora tertiaꝝ in platea & loco solito sup bãcho piscatoꝝ.postea eisdẽ modo & die bona ipsa iterũ bis si quis uult uenalia proclamẽtur.cũ debito tñ ꝑis interuallis ut diuersi

conueniant

conueniãt in ipsis subastatiõibus.Et facta deliberatiõe ipsoꝝ bonoꝝ mobiliũ in tertia subastatione plus offerenti assignari debet idẽ qui plus obtulit p nuntiu subastãtem infra dies.x.ad exbursandũ ꝓtiũ rei subastate q̃ ꝑs triũ dieꝝ pro solito fuit infra quos si debitor uenerit & satisfecerit integrali principale cũ expeñ.creditori bona ipsa eidẽ debitori restituẽda sunt:alias ipsis elapsis expediẽda emptori qui plus obtulit satisfacto prius creditore integrali de ꝓtio eorũdẽ.Q uod ꝓtiũ si fuerit maius q debitum:ut sepe ptingit in aliquo.tunc illud plus remãeat in mãibus ẽptoris ꝑmissi expediẽdũ debitori cuius fuerãt bona ad oẽm eius reqsitionẽ cui id p ipm nũtiũ uenit intimãdũ.Et debẽt hec oia p dctm nũtiũ subastãte referri ꝑmisso scribe actoꝝ ciuiliũ & redigi in actis curie ꝓut gesta sũnt ꝓstat de his ex ꝑmisso decre.supius añ aliud ꝓxie designato sub ru.de executiõe q̃ fieri mandatur &c.clau.incip.deinde uero &c.ac ẽt ꝓacta curie.in ceteris q̃ in ipso decreto non ꝓtinentur.

¶Cum aũt bona mobilia nõ sufficiũt.uel creditor eligit imobilia.tunc uicarius habet leuare de gagio ea bona q̃ uidet oportũa omissis domibus & sedimibus sitis in burgo clauasfiidũ extant alia bõa ad mentẽ ꝑmissi statuti.35.uolu.de quo in fol.3.suprascripti.Et in signũ hmõi leuatiõis apponi debẽt penũcelli armoꝝ ducaliũ in ipsis bonis p unũ ex nuntiis curie dũtaxat si sint ꝓdia aut domus seu res corpales:ut etiã artificia.si uero sint redditus inhibeatur debitoribus eorũdẽ ne aliquid ex ipsis redditib9 ꝑsoluere audeãt sub penis formida bilibus & de mãdato uicarii.& sic ẽt pro noibus debitoꝝ:q̃ oia in libro curie cuꝰ spãli designatiõe singuloꝝ registrentur.Deinde fcã eadẽ reꝝ leuatione de gagio intimetur p ipm nuntiũ debitori ꝑsonali si põt aprehẽdi.sin aũt in domo sue habitatiõis.Et si certũ domiciliũ nõ habet:uoce preconis loco & more solitis nũtiẽtur illa bona ĩmobilia & alia de gagio seu pignore leuata & capta in executionẽ ipsius debiti declarãdo summã ac noĩa & cognoĩa creditoris & debitoris.Deinde exponãtur & maneãt ipsa bona uenalia p.x.dies ꝓximos post ipsã leuationẽ de gagio.& in prio foro ipsis elapsis publice locis & more solitis chridem uenalia.scribatur q in libris curie talis subastatio post alia premissa cuꝰ noĩe cognoĩe plus offerentis & q̃itate pretii oblata.Et in alio tunc ꝓxie seq̃nti foro uel octaua die.& succesiue in tertio foro & alia octaua die post.2.subastatione chridentur & notificentur ꝓut supra & in ipso tertio & ultio foro seu sub ultia subastatione & chrida plus offerenti uendatur & expediãtur ipsa bona pro pretio maiori inde oblato soluendo creditori.& si residuus fuerit debitori:ut supra.Et expediãtur ipsa bona creditori in solutũ si maluerit ea retinere pro maiori pretio oblato:fiat q̃ p scribã curie instim de uenditione & expeditione ipsoꝝ bonoꝝ seu reꝝ ꝓtinens oẽs ꝓclamationes & subastatiões ut premittitur fcãs.Et q̃uis dies fori cadat in die feriato.nihilominus ualent leuatio instimatio subastationes & expeditio memorate.dũmodo proclamationes fiãt tribus diebus fori utrũq; feriatis uel non feriatis.Et fcã expeditione ipsaꝝ rerũ subastataꝝ:licet debitori infra sex menses a die hmõi expeditionis inchoãdos:tales res leuatas & expeditas luere & redimere.habita ratione expensaꝝ p creditorẽ.hoc ideo factarũ.necnon fructuum illius anni precipiendoꝝ ab eo cui bona & res antedicte fuerit expedite.q si non luerit infra dctm terminum ipse debitor nullum ad id amplius habeat regressum.Et premissa oia in libro curie describãtur:prout in decre.2.lib.sub rub.de executione sniaꝝ.que fit & fieri mãdatur p leuationẽ bonorum ĩmobiliũ & illius reformatione & additione per Phum.2.sub eadem rub additionali.

¶Et si contingeret de & pro bonis de gagio leuatis ĩmobilibus seu etiam mobilibus & aliis quibusuis que- 13
stio moueri per tertium.tunc uicarius summarie de illa cognoscat.prout in decre.eiusdem.2.libri.imediate post premissum sub rub.incip.si de & pro rebus &c.

¶Quia uero multotiens accidit nõnullos in fraudem creditoꝝ ꝓstituere dotes in eoꝝ bonis uili pretio esti- 14
matis ut maiorem absorbeãt summã quapropter rõne ipsaruꝫ dotium ipediuntur executiones q̃ rationabiliter fieri possent etiã ipsis deductis.Hoc ideo prouisum est prout in uolu.fol.4.stat.40.hmõi tenoris.Item q si aliq̃ mulier tenuerit occasione sue dotis bona mariti uel alicuius occasiõe sue dotis& ualuerint plus sua dote.& ide querimonia fcã fuerit.ptãs uel iudex teneatur petere bona mariti siue reqrere uel bona illius q̃ dcã mulier teneret occasione sue dotis.& estimatores cõis sup dictis bonis ponere qui estiare debeãt q̃tũ dcã mulier hẽ debeat pro dote sua cuꝰ expeñ.& dare ipsi mulieri de dictis bonis q̃tum habere debeat& de residuo satisfacere creditori.Eo saluo q si aliqs creditor mariti uellet soluere mulieri de dote sua & iure suo q̃ compellatur ipsa mulier recipe ipsam solutionẽ & dimittere totum id quod sibi datum esset insolutũ uel estimatꝰ occasione dotis sue uel iuriũ suoꝝ.Et hoc locũ habeat in põtibus preteritis & futuris.Quod ꝑfecto optimũ est remedium contra plures:& presertim mercatores qui sub spe hmõi fraudis quandoq; dilapidant bona.

¶De executione personali & seruandis in ea. Capitulum.17.

NVnc uiso de executione reali ad ꝑsonalem q̃ fit detinendo debitorẽ in carceribus ꝓcedendũ est ꝑsup- 1
posito q nõ habeat bona ad solutionẽ debiti ut supra.sup qua detentiõe hꝫ statutum in uolu.fol.49.& nu.565.hmõi tenoris.Item statuerunt & ordinauerunt q si aliq̃ ꝑsona dare debuerit uel debet alicui ꝑsone de clauasfio uel habitãti clauasfii.f.60.uel plures & dctm debitũ soluere noluerit uel nõ poterit creditori suo q ille debitor capiatur & capi debeat & possit & ponatur in carceribus p castellanũ clauasfii: uel iudicẽ uel p eoꝝ familiã de qbus nõ exeat donec fuerit in ꝓcordia cũ creditore suo & dentur oi die dicto carcerato pro sua pastura ad expeñ.creditoris dñr.4.iperialiũ panis si nõ ꝓstaret q debitor haberet unde uiuere de suo.cu

ius panis q̃tas modo non sufficit quia carius uenditur. hoc ideo ministratur discrete: ac ẽt de uino: ut uidẽt expediens: & additũ est ipsi statuto in trãscriptiõe illius: ut hꝫ in alio uolu. papiri: q̃ stare ꝓfuerit apud uicariũ ut sepius dcũ est. fol. 50. & nu. eodem. nisi idoneã fideiussionem dederit de iudicio sisti & iudicato soluendo quo casu non habeat locum pãs capitulũ. Etiã mandatur quoscũq; debitores pſonaliter detineri: prout uicario uidebit. donec satisfecerint creditoribus: ẽt extãtibus bonis. si creditores uiã ipsius detentiõis potius q̃ reliis executiõis eligere noluerint: put in decre. 2. lib. iam relato: sub rub. incip. declaretur p iudicẽ pena &c. qd tñ fiendũ nõ est nisi deficientibus bonis: aut fideiussione pmissa: ut cauetur ex statutis superius memoratis.

2 ¶ De locis igitur primo querendũ vꝫ. Quare dicimus q̃ duo sunt detentiõis loca. primus castri. alius malepaghe. De castro satis est dcũ ubi supra tractatur de crialibus & detentiõe delinquentiũ. Circa malãpagham hꝫ statutũ in uolu. fol. 45. nu. 526. hmõi tenoris. Itẽ statuerunt & ordinauerũt q̃ ꝓsules iudex seu ptãs q̃ ꝓpte anno electi fuerint teneãtur & debeãt uirtute prestiti iuramenti facere seu fieri facere unũ carcerẽ seu pſoneriã ubi ponãtur offensores qui bãna & emẽdas soluere noluerint: aut nõ potuerint. infra unũ mensem post introitum eoꝝ regiminis ad expeñ. cõis. Et q̃ ipsi ꝓsules: ptãs: uel iudex teneãtur fieri facere infra dcũ terminum: unũ bonũ ceppũ cum una bona clauistin quo ponanẽ ipsi malefactores. Postmodũ pro detentiõe cũ opus est debitoꝝ: ut prefertur ex ſpãli priuilegio: ẽt ꝓcessus est carcer p Ludouicũ anno. 1464. effectus hmõi. Ludouicus &c. oblata supplicatio pte cõitatis & hoium loci nſi clauasſii in effectu ptinebat q̃ causante detentiõe & incarceratiõe diuersaꝝ pſonaꝝ tam burgensiũ q̃ habitatoꝝ ipsius loci & aliorꝝ qui pro re mere ciuili & pecuniaria p capitaneũ nim dicti loci nſi clauasſii: seu eius iussu locũtenentẽ & familiares carcerib9 in castro nro dicti loci existẽtibus intrudũtur ipsi burgenses & habitatores: aliq; multe pſone graues subſtinẽt & hactenus subſtinuerũt opressiões: dãna: expẽſas: oprobria: & iacturas nõ mediocres: eo maxie q̃ ipsi subditi nſi pro ut ꝓfertur ciuili: dictis carceribus mãcipati: p eoꝝ introitu: minzalia seu ſumptibus: custodiar: & exitu: expenſas subſtinẽt & soluere cogũtur multifarias ultra nim labaudie statutoꝝ dispõuẽ &c. supplicates ea pp ut ipsorum & reipub. dãno in pmissis succurratur. Et ne tot inutiles expẽſe fiãt sibi de opportuno remedio ꝓuidere dignaremur. quo mediãte licentiã a nobis obtinere possint. ꝓstruẽdi: ordinãdi: faciẽdi: & deputandi noie & ad opus nſi in eodẽ loco clauasſii. unũ ſcarzaliũ seu carceres ubi ãmodo in antea reponi possint & debeant pſone pro re ciuili & peculiaria in dicto loco clauasſii. iure merito detinẽde & arrestãde: seu q̃s arrestari & detineri ꝓtinget. Qua supplicatiõe audita &c. dictis cõitate & hoibus loci nſi ꝑdicti clauasſii p se & eoꝝ ꝓpetua posteritate &c. Licentiã auctoritatẽ: bayliã: facultatẽ: & plenũ posse: pro nobis & nſis: damus & ꝓcedimus p pãtes: faciẽdi ordinãdi: ꝓstruẽdi: & deputãdi: & ordinatũ ꝓpetuo tenẽdi: & manutenẽdi: noie nro & successoꝝ nroꝝ in burgo loci ꝑdicti clauasſii: & loco magis idoneo. Vnũ ſcarzaliũ sufficiẽs & idoneũ. in quo ãmodo in antea recludi & carcerari debeãt quecũq; pſone q̃ pro mere ciuilibus pecuniariis in dicto loco & districtu eiusdẽ detinẽde erũt seu incarcerãde & q̃s deinceps detineri & arrestari ꝓtinget occasiõe pmissa. Cuiusq; dem carceris seu ſcarzalii custodia & admistratio spectat uicario. habeatq; eius oneri uicarius nr̃ dicte cõitatis qui nũc est & pro tpe fuerit: seu eius clientes & familiares curie semp tñ sub ncie nro ut pmittitur. Nisi tñ tales arrestãdi & detinẽdi. carceribus in castro nro ꝑdicto clauasſii existentibus potius intrudi uellent. quo casu & nõ alias ad carceres ipsos castri adduci debeãt & onera assueta & debita supportare statutoꝝ nroꝝ forma seruata q̃ sic egimus &c. itaq; nũc rõne dicti statuti pſonerie fiende & ipsius priuilegii facta est dicta malapaga. i qua detinẽtur malefactores nõ soluẽtes bãna & emẽdas. Itẽ & alii debitores ut ꝓferẽ. Et dũ aliqs debitor potius uult detineri in castro q̃ malapaga. debet sibi ꝓuidere de expensis castri & curare de illis ante oia ad releuandũ creditorẽ instantẽ a castellano. aliter in ipsa malapaga recludendus est. & sic obseruatur.

3 ¶ Venit aũt fienda distinctio in premissis. postmodũ ad reliqua procedemus. nã debentes pro re ciuili & pecuniaria nõ debent aliqualiter detineri pro debito a. f. 60. infra. put in. d. statu. supius memorato. Si uero tenentur pro bãnis campestribus uel emenda. tunc pro quauis ſuma sunt detinendi: qui: ut plurimũ pſone uiles. & si non habent in bonis ponendi ad berlinam uel bãniendi prout consueuit & infra dicetur.

4 ¶ Et circa detentionẽ dicimus q̃ aliqñ ꝓcedentibus uno ex nũtiis cũ familiari curie ad gagia fiẽda de bonis mobilibus tã pro dcis bãnis & emẽdis quam aliis debitis occurrẽtibus. aliq nõ hñt bõa q̃ debent leuari de gagio: aut q̃ se offerũt loco pignoris. Quare ad uicariũ sponte accedũt sub ꝑe tñ alicuius relaxationis & postea soluũt: aut gagia tradũt: uel fideiubent. put supra. seu q̃ ducũtur in malãpagã p eosdẽ nũtiũ & familiarẽ tantũ donec satisfecerint: aut sic de ipotentia cognoscatur q̃ uenerit liberãdi ab ipso carcere. ubi nõ agitur de bãno nec emẽda. Seu q̃ directe ꝓceditur ad capturã: qa debitor nõ habet bona de qbus satisfacere possit. & dubitatur de fuga. & tũc similis executio cõmittitur caualerio & familiaribus. & succedẽtibus nũtiis simul. put expedit inspecta q̃liate pſone eius qui capiendus est. qui hñt ipsum debitorẽ capere detinere & ponere in eandẽ malã pagã nisi uellit ipse detentus suis propriis expensis potius in castro recludi prout superius dictum est.

5 ¶ Si uero ad miserabile beneficiũ cessionis bonoꝝ recurratur ab aliquo debitore: ut multotiens accidit. debet seruari forma statuti de quo in lib. refor. anni. 1500. sub his uerbis. Item qa moderno tpe q̃plurimi homes dissoluti q̃ nõ uerẽtur bona mercatoꝝ clauasſii & aliarũ pſonaꝝ accipe ad credentiã existũt. & postea tpe solutiõis sub leui ñsione conantur satisfacere p cessionẽ bonoꝝ dicẽdo simplr. cedo bonis. ideo ad ꝓuidendũ talibus pſonis. statutũ & ordinatũ est q̃ si qs ad ipsam cessionẽ ꝓcuire uoluerit debeat conduci sono tube & campane

campane. modo arenghi a palatio cõitatis ad plateã clauasſii. & ibidẽ publice ſup uno lapide ad hoc deputato uel deputãdo debeat dare de podice trina uice leuatis uestibus sup dicto lapide dicendo cedo meis bonis. Et hoc facto ducatur per caualeriũ: famulos: & nũtios: a porta sancti Antonii usq; ad portã. s. Petri. semp sono tube. & in locis publicis & ꝓsuetis: ipso pũte proclametur & nominetur ipse talis cedens: sicut fecit cessionem bonoꝝ suoꝝ. & notificetur & declaretur per ipsam chridamie nõ posse esse testis nec posse testarinec iuramentum ſubire. Cum aũt nõnulli querant per ducales ſras obseruantiam ipsius statuti euadere. curandũ est etiã a cõi q̃ obseruetur inuiolabiliter ne quis presumat sub eodem pretextu falere creditoribus.

¶ De mixta executione reali & personali. Capitulum. 18.

QVia sepe executio mixta realiter & pſonaliter necessario intentaẽ. de illa silr est dicendũ. nã ptingere 1
posset debitorẽ hre bona: sed alienari ꝓhibita. aut eũ esse talis ꝓditiõis q̃ emptor nõ repireẽ. & ita nõ
suffragãte executiõe realiter esset quo ꝓ ad pſonalẽ recurrendũ. & ipse debitor detinẽdus. nõ obstãtibus ipsis bonis: q̃ si fugeret uel latiteret: aut aliter cõmode capi & detineri nõ posset. tũc mãdatur eadẽ bona reduci ad manus curie. saltẽ pro tanta ſuma q̃ redditus eoꝝ annualis sufficiat ad solutionẽ principalis: expẽſaꝝ & penaꝝ declaratoꝝ. Et si tanta bona non possideat. oĩa eius bona ad manus eiusdẽ curie poni sub legitimo inuentario & teneri donec fuerit integrali satisfactũ. Et redditus ipsoꝝ bonoꝝ p uicariũ colligãtur & leuẽtur. & qui in pecunia nũerata fuerint: creditori expediatur: & alii uendãtur plus offerenti. & ptia tradãtur eidẽ creditori donec fuerit sibi plenarie satisfactũ de principali & expẽſis. Et nihilominus debitor ꝓtinue cõpellatur penaꝝ impositiõibus & declaratiõibus. put supra donec satisfecerit. & quotienscunq; emptor repietur dicta eius bõa uendãtur & subastata & expediãtur. Et ultra oĩa ꝓdicta ubicũq; debitor capi poterit extra tñ loca sacra anteq̃ satisfecerit capiatur & detineatur iuxta ꝓmissa nec relaxetur donec integre fuerit satisfactum. ita tñ q̃ unus dictorum mandatorum exequendi alium non impediat: prout in decreto. 2. lib. iam bis memorato sub rub. incipiente declaretur per iudicem pena &c. clau. & si talis &c.

¶ Et cũ aliquis ad restituendũ alteri rẽ aliquã seu hereditatẽ aut possessionẽ fuerit ꝓdẽnatus. mãdatur p uica- 2
rium cõpelli & eius familiã ad relaxãdũ ipsaꝫ rẽ. hereditatẽ uel possessionẽ cui restituere iussus fuerit uiriliter & potentialiter si erit necesse. Et si forsan idẽ ꝓdẽnatus uidẽ executiõi resistere ꝓsumpserit ipsam rẽ restituendã si illã habeat idem ꝓdẽnatus ab eo auferri. & illi cui restũ iussa est fieri p eundẽ uicariũ & familiã. Et nihilominus inhiberi eidem ꝓdẽnato p uicariũ ne missum in possessionẽ ipsius rei indicate in eadẽ possessione turbare ꝓsumat sub formidabilibus penis. q̃ si secus ꝓsumpserit talis inobediens uellut rebellis statũ capiatur & incarceretur: penaq; iposite declarentur & exigãtur. put in decre. 2. li. sub rub. de executione rei indicate &c.

¶ Que qdem oĩs executiões supius memorate: ita fieri debere prompte & expedite mãdantur p pmissos q 3
bus interest ẽt manu militari si opus fuerit adhibita: put hꝫ in principio eiusdem decre. Ad quod facit statutũ de seqlla facienda uicario. put in uolu. fol. 1. & nu 5. hmõi tenoris. Item statutũ & ordinatũ est q̃ oĩs hoies de clauasſio & habitãtes ibidem a. 20. annis supra. & a. 70. infra teneãtur & debeant facere seqllã ptãi: seu iudici uel rectori clauasſii p cõi electo & iurare infra dies. 15. postq̃ dcũs ptãs seu iudex & rector iurauerit suũ offiũ. de dando ei auxiliũ & subsidiũ ad bene regendũ & regimen suũ bene & legaliter faciendũ sub pena & bãno. f. 5. p quolibet q̃ nõ iurauerit. Et ptãs uel iudex teneatur hoc facere chridare p burgũ clauasſii. Quod statutum licet nõ obseruetur quo ad iurm: tñ dz obseruari quo ad effectũ dato casu expedienti. Et qa hmõi sunt fci opa q̃ potius ad capitaneũ spectãt q̃ uicariũ. mãdatur eidẽ capitaneo & eius locũtenẽti q̃ oĩs executiões sibi a uicario delegatas uiriliter exeq̃tur: ui supra de capi. dcũ est & hẽãt iustitie cõplemtũ qd i ipa executiõe ꝓsistit nec alr.

¶ Restat ẽt memorandũ q̃ represalie que ut plurimũ ab executione ꝓcedunt & pp quas pãs locus fuit ualde 4
pressus nõ debent fieri pro quauis cã reali nec pſonali. ꝓhibente decreto. 2. li. sub rub. incip. hic prohibentur pignorationes &c. Et dato etiã q̃ licite fiant & de mãdato ducali nõ ităndit illm. dũs nr̃ q̃ exequatur i aliquo casu ubi longe maius adest preiudiciũ ipsius reipu. & singuloꝝ q̃ utilitas instantis: put iam bis succesſit in aunis sex ex ꝓhibitione marchionalibus facta ne uenirent ad locum clauasſii durante per longũ tps eo respectu q̃ aliqui fuerant detenti contra imunitates pro foro seu mercato concessas sub quarũ hde hic uenerant. quia sic exiuit ab eodem illm. dño declaratum. & iuridicum est. Constat enĩ de prohibitione ipsaꝝ represaliarum ex imunitatibus fori per ſras ducales. 19. inferius designatas: sub titulo ipsius fori seu mercati.

¶ De taxa expensarum que fiunt in omnibus causis. Capitulum. 19.

COnuenit expensaꝝ taxam q̃ in litigiis fiunt hic ĩmediate referre. sed oĩa ipossibile est qa ẽt a statutis & 1
decretis plura fuere omissa que p nos memorãtur ex stillo additi: aut cõprobatur ex actis: & his qui uersantur in curia clauasſii ad quos ẽt recurri poterit si p aliquem opponatur. Et adhuc restant aliqua extraordinaria uicarii arbitrio taxãda. put esse iuridicũ appebit ex iptoꝝ litigioꝝ ꝓcessu eidem ꝓterea exhibẽdo.

¶ Pro expensis ꝓtroueris aꝝ uertentiũ pretextu ꝓfiniũ domoꝝ uel ꝑdioꝝ: quarũ cognitio spectat ad creden- 2
darios: ut ꝓferẽ. soluendũ est arbitrio eoꝝ q̃ eligũtur ad id. put facte cõperiũtur. sed cõpellari ꝓsueuerũt ut plu

rimum sportule etiam taxantur ab ipsis iuxta labores & difficultatē cognitiōis. & includitur ipsa taxa in iudicato. Quo uero ad patrociniū scribe cōitatis qui recipit acta. superius dictum est ubi de eo tractatur.

3 ¶Pro expensis causarum que tractande sunt alique sine ordine processus. & alique sine scriptis: ut iam abū de extitit memoratū. nulla dari pōt certa decisio taxe. qm̄ ignorātur acta in illis opportuna que fieri debent. modo executio & cognitio simul iuxta exigentiam casū & sūmarie arbitrio uicarii. Propterea in genere discendum uenit q̄ pro illis fiat taxa: prout de actis constabit & infra dicetur in aliis.

4 ¶Pro citatiōe uerbali in quauis parte litis ad unicū terminū soluitur nūtio fortus unus: siue dī. 2. put in libro refor. anni. 1504. statu. 3. hmōi effectus. Itē statuerūt ordinauerūt & capitularūt q̄ pdicti nūtii pro quacūq; citatiōe fienda p eos nō possint neq; debeāt pro mercede ipsoꝝ exigere neq; petere nisi fortū unū: & p quocunq; gagio seu leuatiōe gagii q̄rtos duos pro quolibet ipsoꝝ. & leuato prius ipso gagio: nec aliter sub pēa amissionis eoꝝ salarii. Ad tres uero terminos put fieri pōt in ingressu litis. habitātibus fines soluitur nūtio q̄rtus unus grossi ex solito: q̄uis nō deberētur nisi tres fortis: siue dī. 6. iuxta taxā alterius. Et hoc si fiat in loco uel p pe. alias in finibus soluitur pro quauis ad unicū uel plures terminos grossus unus: quia labor inspicitur & nō citatiōis effectus. Itē pro citatiōe pōtata in scriptis: quia magis odiosa debetur nūtio quartus unus grossi in loco uel apud. & in finibus. g. 1. put supra. Cū aūt ad alia loca trālmitti ptingit p lras in iuris subsidiū. attenditur cōis solutio hmōi patrocinii que seruatur ubiq; ad rōnē de medio grosso pro quolibet miliari distātie. Et sic pro oībus aliis actibus expedientibus ad litigia. cum expedit nuntium trālmittere in alienā iurisdictionem.

5 ¶Pro lris quibuscūq; citatoriis & aliis similibus fiendis in qbuscūq; litibus dentur & soluātur notario p scriptura & sigillo tres solidi seu grossus unus monete sabaudie. put hī de uerbo ad uerbū in statuto rotuli. 31. ſ. quia life regiſtrātur. & uicarius habet sigillū solui p̄sueuit cuilibet eoꝝ. g. 1. q̄ magis equū vī. Nec aliquid soluitur notario pro relatiōe citatiōis uerbalis. qm̄ regiſtrat in actu sequēti ob ipsam citationē. uerū pro scripta q̄ p se ponit. solui dī. f. 1. siue denū. 12. Et sic p oi alia simili relatiōe trālmissibilis seu pōtationis alicuius scripture

6 ¶Pro pria pūncta q̄ scribitur i libro particulari omisso actu ad quē debitor citatus fuerat debētur denū. 3. pro secunda denū. 6. pro. 3. denū. 9. siue q̄rtus unus. & hoc p regio. Et pro pdēnatiōe ad rōnē de qī. 2. p flore. ualoris relati in pdēnatiōe premissa. nūtio aūt proclamanti nihil soluitur: quia sub relatione fienda tenetur.

7 ¶Pro itimatiōe rei gestę fiēda i quouis actu litis. illi q̄ citatus uel assignatus nō cōparuit si est uerbalis q̄ magis difficilis q̄ citatio: & aliā ptinet citationē: utplm̄ fol. 1. nūmo qī. 1. in loco & ppe. in finibus uero. g. 1. Et similiter pro quis alia copia & scriptura. q̄uolibet trāsmittenda. Si aūt intimatio: aut transmissio hmōi fiat per actum particulare sub lra. q̄ forma ut aliq̄n accidit. tunc debetur scribe. g. 1. & pro relatione ut supra.

8 ¶Pro p̄stitutiōe quis apud acta si fiat diuisim soluūtur scribe. g. 1. qī. 2. & si inseratī memoriali. g. 1. solūmō.

9 ¶Pro decreto & auctoritate uicarii interpositis in aliqua emācipatione: & sup aliqua tutella: uel cura: aut ſo lutū datiōe alicuius rei imobilis q̄rūcūq; fit estimatiōis. detur & soluatur uicario iterponēti: floī. unus monete sabaudie. ita q̄ pro aliqua iterpositione decreti in quocūq; actu nō possit aliquo modo plus exigere q̄ sūma p̄xime limitata. put in statu. 48. rotuli. sub eisdē uerbis. Et alius florenus debetur scribe: expedito actu in forma. tū pro his q̄ ualoriē ptinent: satagit recipe solutionē tanq̄ alius notarius ad ualorē: et excluso decreto. Ac similiter pro inuentariis q̄ fiunt iudicialiter. sed illi obstat decretū. 4. lib. sub rub. taxe figilloꝝ & scripturarū in factis minoꝝ disponēs q̄ pro scriptura iuentarioꝝ si ptineāt una pellē motonina. soluatur unus floī. & si dimidia pellē sex grossi. & plus uel minus. put erit labor: habito respectu ad scripturā. Item pro alio inuentario q̄ fit in iudicio q̄n additur hereditas cū beneficio inuentarii a nobili uel burgense. ff. 1. & ab aliis minoribus medietas. sed ēt ne opponatur q̄ ibi de curia p̄silii agitur & nō aliis p̄stat ex p̄hemio ipsius. 4. lib. id quo q̄ ad alias curias ordinatioꝝ iudicū ptinere. Nec ualet abusus q̄ illi ex priuilegio totius patrie derogatur ut supra. sub titulo scribe dcīs est ultra q̄ a iure cōi ēt repellantur. Et si dictus scriba omnō prēdat statutū disponēs sup solutiōe instri iuxta ualorē in eo relatū: ut infra sub titulo notarioꝝ illi fuerē. idest fatēdū in aliis & cū res in aliū trālferūtur. sed cū in inuentariis nulla fiat rerū aut dēnū trāslatio. nō vī de ptio discipādū. nec qs debet de eo locupletari cū aliena iactura. Est tñ eidem scribe talis fienda solutio iuxta laborē q̄ metu ipsius decreti res inuentarizādas curſim non memoret: aut omittat: sed oi adhibita diligētia talē p̄ficiatur inuentarium: sibi iussum q̄ res ipse integraliter ualeant custodiri: relicta taxa illius uicarii arbitrio prout decet.

10 ¶Pro quolibet primo memoriali ēt q̄ in eo contineatur petitio longa uerboꝝ narratōe deducta uel aliud solui nō debet scribe nisi. g. 1. a qualibet pte: qui similiter est soluēdus: quis nulla cōtineat petitionē. Et si testimoniales inferātur in aliquo memoriali. soluendi sunt pro eis qī. 2. p illū cui conceduntur. si aūt fiant p se p quouis actu dūmodo in actis contineantur. g. 1. & pro memoriali petitionis ēt ultra primum. g. 1. ut supra.

11 ¶Pro interrogatoriis/libellis/positiōibus/capitulis/cedulis/iuris allegatiōibus. p̄silii & hmōi q̄ ptinēt aduocato nulla dari pōt q̄uenies determinatio ipsis nō uisis. ꝓpterea oneri iudicis eoꝝ taxa relinquitur.

12 ¶Pro quolibet folio copie quorūuis iurīū det scribe. f. 1. siue dī. 12. ipiales excepta copia sniē: pro q̄ plus debetur ut infra. & prout in statu. 27. rotuli. disponēte ulterius q̄ cōtineat lineas. 31. a q̄libet pte de dictiōibus. & pro singula. sed licet nō fiat tolleratur propter augumentū monete. ita tamen q̄ ipsa copia sit rationabilis.

13 ¶Pro quolibet sequestro seu arresto personali forensium que fieri debent a cauallerio uel familiari debetur g. 1. & pro scriptura alius grossus.

¶Pro

¶Pro descriptione fructuum aut aliorum bonoꝝ de quibus multotiēs disceptatur. solui debet iuxta laborē 14 quia pro eis scribi quandoq; ad loca opportuna transfertur.

¶Pro quolibet depositi inspicitur ualor iuxta quē scriba exigere nititur qī. 2. p florenō nisi depositū antea 15 ꝓcordet ad minus. q̄ si facere nolit idē scriba sepius recurritur ad p̄silū ducale pro sūmis egregiis corā quo euadit ipse deponens minori dispendio: aut q̄ per oblationem & depositum extraiudicialia prouidet.

¶Pro quolibet alio memoriali exclusis primo & petitionis debentur scribe solū qī. 2. a qualibet parte q̄uis 16 multas contineat replicationes: quoniam breuiora cum similibus compensantur.

¶Pro data in q̄nibus & singulis causis principalibus corā uicario uertētibus. fiant solutiōes & fieri debeant 17 rōne ipsaꝝ cāꝝ. put hactenus fieri p̄sueuit ad rōnē de quinq; pro centenario: ut hī in statuto rotuli. 42. & sub titulo solutiōis ipsius date supius extitit declaratū. sed q̄n sepe uisa est q̄stio debiti ipsius date p uicarium: mota pro eius cōmodo particulari. vī uberius memorandū in q̄bus causis & q̄bus nō currit & soluēda est ipsa data Hoc ideo dicimus q̄ in oībus causis in q̄bus agitur ad executionē nullo seruato p̄cessus ordine nec formali ter contestatur lis per terminos superius limitatos: nulla currit data: quoniam aliter prouideret de solutione uicarii: prout infra de eius mercede executōis apparet. & qualiter sūma date in dubio liquidetur.

¶Pro examinatiōe & interrogatiōe testiū. soluātur examinatoribus & interrogatoribus pro singulis cartis: 18 ambroxeni duo. & scriptori pro singula carta ptinente ut supra dcīm est: impiales. 12. put in statuto rotuli. 28. sub eisdem uerbis. pro quibus ambroxenis. 2. soluitur. g. 1. quia non fit scriptura ad mentem statuti. & similiter scribe soluitur iuxta taxata in moneta currenti. qī. 1. dī. 3.

¶Pro dāda copia totius p̄cessus cuiuscūq; cāe soluātur notario a pte q̄ copiā postulauerit p singula carta cō- 19 tinēte lineas & dictiōes. put supra impiales. 12. q̄ soluūtur ut supius ꝓxime: & in statuto eiusdem rotuli. 30.

¶Pro informatiōibus sūmarie captis dū redit ius: & pte aduersa pōte ut p̄ q̄git multotiēs ꝓtextu alicuius notarii 20 q̄ informatiōes iferūtur i mēoriali nihil p illis debet uicario. scribe aūt. g. 1. ultra debitū ordiarie. p eod. mēoi.

¶Pro dilatione iuramenti litis decisiui. soluitur uicario ab offerente: cum alius iurat. g. 1. & quia fertur ime 21 diate sententia uidetur soluendum notario prout infra dicetur de aliis.

¶Pro publicatiōe cuiuscūq; iterlocutorie snie ferēde in q̄cūq; cā dētur notario ābroxeni. 1. put hī i p̄missorotu 22 lo sta. 29. p q̄bus soluitur. g. 1. Et si ordiatio: q̄ iterlocutoria ferē existat p se i actu diuiso. scribe solu. sūt. g. 1.

¶Pro publicatione sententie diffinitiue in oībus & singulis causis & questionibus soluantur notario a quali 23 bet parte ambroxeni. 3. prout in dicto rotulo statuto. 32. pro quibus soluuntur. g. 1. qī. 1.

¶Pro dāda copia cuiuscūq; snie diffinitiue in appōpitu sine subscriptōe notarii. soluatur ipsi notario a parte 24 copiā requirente. quarta ps eius q̄d solui debuisset: si ipsa snia eidē traderetur in publica forma: ut ibidē in dcō rotulo. statuto imediate sequēti. 33. & infra seriatim apparet de solutione cuiusuis snie: sed ēt uidetur q̄ quis non possit cōpelli ad ipsam solutionem sententie nisi illius expeditio per scribam requiratur.

¶Pro copia danda snie diffinitiue in publica forma. si cā lis uel questio fuerit de q̄ntitate uel ualore. ff. 10. & 25 ab inde infra soluatur notario ab ea pte q̄ copiā habere uoluerit floī. medius. put in statuto. 35. ibidem.

¶Pro sententia diffinitiua & copia danda: si fuerit causa uel questio a. ff. 10. supra usq; in. ff. 50. soluatur & de 26 tur notario. ff. 1. prout in statuto ibidem imediate sequenti.

¶Pro eadem sententia si fuerit de q̄ntitate uel ualore a dictis. ff. 50. supra usq; in. ff. 150. iclusiue detur & sol 27 uatur floī. unus cum dimidio: prout ibidem in statuto sequenti. 37.

¶Pro eadem snia ut supra: si questio fuerit a dictis. ff. 150. supra usq; in. ff. 400. soluantur notario. ff. 2. prout 28 in alio statuto ibidem. 38.

¶Pro eadem snia ut supra si causa uel questio fuerit a dictis. ff. 400. supra usq; in. ff. 1000. soluantur notario 29 ff. 3. prout in alio statuto ibidem. 39.

¶Pro eadem sententia: si causa fuerit a. ff. 1000. supra usq; in. ff. 2000. soluantur notario ut supra. ff. 6. prout 30 in alio statuto ibidem. 40.

¶Pro eadē snia. si q̄stio fuerit a. ff. 2000 supra q̄tacūq; q̄ntitate fuerit ipsa q̄titas uel ualor. soluatur notario 31 ut supra pro primis. 2000. ff. 6. ut supra dictū est. ab inde autē supra soluātur notario pro q̄nolibet centenario ambroxeni. 4. siue. g. 2. monete nūc currentis. put in alio statuto ibidē imediate seq. 41. sub eisdēmet uerbis.

¶Et q̄n sepe agitur pro rebus cuius ualor dubius est ut hereditas. puisum fuit sup liquidatiōe ualoris modo fa- 32 cili. put in dicto rotulo. statuto. 47. hmōi tenoris. Itē statuimus & ordinamus q̄ si fuerit q̄stio de aliq̄ heredi tate uel successiōe. q̄ eo casu ptinetur ualor eius. arbitrio & ꝓprio iramento ipsius actoris fm cuius estimationem fiat solutio de data nisi fortasse manifeste appareret q̄ ipsius estimatio fraudulosa eēt quo casu sumpta prius congrua informatiōe sup hoc fiat p iudicē estimatio p̄dicta: & fm eam fiat de data solutio. Quod statutum hic fuit insertū: q̄uis principaliter de data tractetur. qm̄ similiter pro solutione sententie & executionis uicario prout infra id fieri debere est arbitrandum dato casu q̄ talis estimatio sit habenda.

¶Pro snia lata i causis uertētibus iter affines/agnatos/uel cognatos/cōpōitis. uigore priuilegii supra relati 33 soluit notario ad rōnē ualoris. put infra de notariis & eoꝝ solutiōe dicetur. Et idēmet fit de cōpromisso sportule uero taxāt iuxta difficultatē p arbitratores & ad eoꝝ libitū q̄ icludāt i snia ut iā supi9 dcīm extitit p silibꝰ.

¶Pro pdēnatione spontanea debentur scribe pro regio. f. 2. siue qī. 2. dī. 6. Itē pro illius expeditiōe ad rōnē

de qſ.2.pro flor.ualoris in ea relati. Itē & uicario pro signatura tam spōtanee q̄ contumatialis.f.2.ut supra.

35 ¶ Pro apostolis seu lris dimissoris que dare contigerit appellanti.nil detu. notario nec iudici:sed gratis exhibeantur ipsi appellanti.prout in rotulo premisso statuto.34.

36 ¶ Pro causis executionū quarūcūq; sniarū quibus p partes nulla soluitur data:nec solui debet. fiat solutio a ptibus hoc modo:vz. Quod si ipsa executio petatur corā illo q̄ sniam tulit.q; tunc ipse iudex habeat a pte executionē petente mediu flor.pro quolibet centenario q̄ntatis uel estimation s rei cuius executio postulatur:ut ī premisso rotulo.statuto.41. Quod uidetur referri ad causas p uicariū modo sumario & executiue tractādas in quibus nulla currit data:ut iam supius declaratū fuit tam in distinctione ipsarū causaru3 principaliter q̄ successiue pretextu solutionis ipsius date:quia alius non est ad quem pertineat executio.

37 ¶ Pro executiōe penta corā alio iudice qui nō tulerit sniam.tunc eidē fiat solutio ad rōnē unius flor.pro centenario. Quę solutio fieri debeat statim facta executiōe nō ante.& ad eā faciendā cogi possit ipsa pars iuris remediis:put ibidē in alio statuto seq. 44. Quod pōt intelligi pro sentētiis latis ptextu confiniu & inter proximos ut preferur:seu p uiam cōpromissi ēt inter extraneos.uel ptextu facte cōmissionis:aut ab auditoribus bonorū campestriū ut infra.uel aliter q̄ocūq;.quarū executio nō ipsis iudicibus sed uicario ptinet:quia sic petīt coram iudice qui sniam non tulit.Et si executio fiat de sententis consilii ducalis ēt p priuatū auctoritate sibi delata idem est.sed aliter fit solutio patrocinii pretextu eiusdem cōmissionis.de qua in pōti suo loco dicetur.

38 ¶ Et ne uicarius possit aut cogatur rōne mercedis nō solute ius partiū litigantiū in aliquo retardare.statuimus est,put in rotulo pmisso.nu.46.sub his uerbis. Itē statuimus & ordinamus q; ad pdictas uniuersas solutiōes salariorū fiendas dicto iudici possint cogi ptes ipse p iudicē cause oibus iuris remediis.ēt p detentionē psonarū & penarū ipositionē.ne ptextu omisse uel tardate solutiōis.cām habeat ipse iudex se excusandi a snia pferenda in causis pdictis. Quā qdē sniam si nō protulerit debito tpe eius culpa/negligentia/uel defectu. Q̄ d tunc ultra alias penas teneaf ad integrā restitūē salarii p eū habiti uel recepti. Q̄ d statutū licet referatur ad oēs solutiones fiēdas uicario.tū nō est applicādū nisi quo ad datā soluēdā ante iudicatū.alias ptrariū esset alio pxie pcedenti in quo mādatur q; solutio ipsa nō fiat nisi facta executiōe. Et q̄uis fuisset ppea cū aliis statutis date memorādū.tū hic relatū fuit ut eo nō obstāte ēt trahaf ad alias solutiōes saltē factis executionibus ut mādatur.

39 ¶ Nec licet uicario aut scribis tam crialiū q̄ ciuilium qui nunc sunt & pro tpe fuerint in loco clausi ultra q̄ titates superius annotatas aliquid recipe directe uel p indirectū in pecunia uel in rebus sub pena. ducali arbitrio uel eius consilii limitanda prout in statuto dicti rotuli.27.

40 ¶ Victus ēt cogēdus est ad restituēdū victori pmissas expēsas ac alias put in statuto rotuli.45.sub his uerbis. Itē statuimus & ordinam9 q; ps cōtra quā executio fuerit petita.si i ipsa executiōe succubuerit cogat sumarie p iuris remedia sine aliq̄ iur solē.soluere ipsi actori salariū pdcm simul cū aliis expē. q̄s ob hāc cā ipe fecerit.

41 ¶ Pro executione uolūtaria debitoris sponte condēnati:accedunt estimatores ad estimandu3 bona inso.unā expediendā.quibus solutio fieri debet prout superius sub eorum titulo memoratur.

42 ¶ Pro uerbali pcepto q̄libet fiendo debentur nūtio dī.6.& pro scriptura illius duplum.

43 ¶ Pro uerbali arresto debentur nuntio qī.1.& scribe duplum.intelligendum est quo ad nuntium. Quod si fiat in finibus debetur.g.1.prout supra.

44 ¶ Pro precepto emanato in scriptis:uel arresto:aut alia iniunctione.debentur nuntio: prout supra de aliis trasmissionibus scripturarum apparet.& scribe.g.1.

45 ¶ Pro leuatiōe pignoris bonorū mobiliū.debētur nūtio & caualerio seu familiari qī.1.pro singulo ut supra in statuto de citatiōe relatū est.nec ultra ēt q; sint plures debitore nō opponente.si uero opponat debitor gagium exhibere cū tenetur soluendū est oibus interuenientibus ad leuationē ipsius gagii iuxta laborē in odiū opponētis & iustitie ptēptorū. Quia ēt ipsis leuātibus gagia fauendū oino est:ut possint in officiis pseuerare nec aliud habent magis odiosum & oibus necessariū pro quo ipsi cauallerius & familiares ad opera facti q̄ q; peruenient & nullum habentes salarium prout alii:supplendum est in similibus:alias cedere cogerentur. quod non expedit.nam illis cessantibus nihil multotiens sententie profunt.

46 ¶ Pro relatione leuationis bonorū mobilium de gagio scripta.debetur scribe.g.1.

47 ¶ Pro tribus subastationibus & deliberatione cuuslibet gagii mobilis debetur nuntio subastāti quisquis sit g.1.Et pro scriptura relationis earum tantūdem.

48 ¶ Pro leuatiōe de gagio bonorū imobiliū.scriba conat exigere ad ualorē.ff.1.pro quolt centario q; iniquū est.cū simplū bona ipsa reducātur ad manus curie & opus creditoris:nec fiat aliq̄ dōn trāslatio. Quia ēt cū expediatur fieri debet solutio instri ad ualorē.put de aliis.id eni pcurare vī idē scriba.qui multotiens ipsa bona leuatur:postea nō expediuntur debitore soluente.& ideo nullo pacto uertere cām & anticipare ut inde debita refectu ualoris extorqueat qd forte tollerandū esset non secuta expeditiōe & psequente actore solutionē q; est effectus eiusdē leuatiōis.sed cū dictus scriba pro leuatione & expeditiōe idē petat.talē duplicat solutionē respectu ualoris pro unica cā. Hoc ideo vī in hoc tali distinctione procedendum q; si leuationi de gagio nō sequatur expeditio.soluatur pro ipsa leuatiōe notario ad ualorē.sed cū expeditio fit & soluitur ab his iuxta ualorē qui bus expediuntur bona.tunc quia leuatio idem est cū ipsa expeditiōe non debet exigi pro eadem leuatiōe nisi g.1.quicquid solutum appareat ab ignaris.Nuntio aut bona ipsa leuanti.soluitur ad laborem.

¶ Pro qualibet

¶ Pro qualibet subastatione bonorū imobilium cuiuslibet executionis debentur preconi & scribe.g.1.p quo libet.ēt inclusa deliberatiōe:& scriba tenetur assistere & scribere cōparentes successiue prout offerunt ptia. 49

¶ Pro quolibet instrō expeditiōis eorūdē bonorū insoluti seu uēditionē iuxta illorū deliberationē uni uel pluribus fcās.debeſ scribe frm ualorē.put ēt aliis notariis. Et in eodē instrō uel pluribus si fiāt put accidit.debent inseri oīa acta ptextu illorū bonorū in instrō cōprehensorū:ut prefertur.soluenda ulterius mō pmisso. 50

¶ Pro captura debitoris nulla reperitur taxatio facta.quī plus uel minus solui debet iuxta labores & qualitatem persone:prout infra arbitrio uicarii omnibus consideratis. 51

¶ Pro expensis castri:taxatio supius est relata.sub titulo crialiū.& ubi de carcere tractatur.Et pro aliis male paghe:quia nullus ordo seruatur.& uiuunt detenti qn̄; eorū expensis.uenit inquirendū a caualerio cui spectat in illa detentorū custodia noie uicarii quid ministratū fuit detento sumptibus uel noie actoris.Et pro eo ac ipsa custodia debet fieri conueniens taxatio:quis ut plurimū similes expense quitari soleant. 52

¶ Pro actis cessionis bonorū ab actore soluendis exigi potest prout de aliis premissis diuersimode est relatū quia in illis non inspicitur ualor:aut aliud propter q; particularis taxa aliter ueniat inquirenda. 53

¶ Pro missione ī possōnē & manutentione bonorū ipsertim imobiliū cōtra dictores expellēdo:fructus colligēdo hmōi.soluendū est caualerio:familiarib9 & nūtiis:inde uicario postmodū capitaneo seu locotenēti & ceteris si oporteat in eisdē interesseiut supra.Et cuilibet iuxta q̄litatē psone & labores.iudicio uicarii aut ducalis consilii:quatenus talis ueniat oppositio in pmissis q; taxa ipsa eidem merito deuoluatur. 54

¶ Pro qualibet dieta pcioris ad cām seu cōpartitione debetur.g.1.& p solicitudine ī pmissis ad laborē sufficiē tia creditoris ispecta.& minus seu nihil put absq; pcīore fieri potuisset itelligēdo si qs trāsmittit extra locū. 55

¶ Pro instīs ad quorū solutionē tenetur debitor.taxandū est prout infra sub titulo notariorum apparet. 56

¶ Pro faciente parcellā expēsarū & mercede taxantis.solui debet prout exigit labor dicti uicarii arbitrio. Et sic pro oibus aliis si q̄ in pcedentibus nō hāt. Quod aūt supius dcm fuit:pmissam taxā a uicario & scribā fiēdā pcessit:quī uicario ignoāte stillū dictarū solutionū exclusis statutariis de quibus supra psueuit scriba adhiberi tanq̄ instructor ad ipsam taxationē. Nunc uero q; datur norma precedens. Idem uicarius solus poterit eā dē taxā p se facere supplendo in aliis de quibus mentio facta non est prout nouerit iuri & equitati cōuenire. 57

¶ De pluribus iuris cōis dispositionē insequentibus.& tō per municipale ius declaratis. Capitulum.10.

PRout aliqua sunt q̄ alterant ius cōe ab initio dicta prius q̄ ad lites deuentum foret.Sic & nunc addimus alia econuerso per que ius ipsum cōe seruatur.alibi cōmodius non memoranda.Et sunt primo.q; forē sibus tale ius reddatur in clausso quale in locis suorū domiciliorū reddi solet:prout in uolu.fol.50.ſta.579. hmōi tenoris. Itē statuerunt & ordinauerūt q; tale ius & iustitia fiat pro debitis forensi p castellanum in curia clausūi sicuti fieret in terra illius forensis burgensi uel habitatori clausūi per rectores ipsius forensis. 1

¶ Questiōes sepe occurrūt pro pignoribus quorū ptextu hī statutū in uolu.fol.1.& nu.28.sub his uerbis.Itez statutū est q; si aliqua psona dare debuerit aliq̄ alicui:& de hoc dederit aliq̄ pignus.ille q; habuerit siue recepit pignus teneaf & debeat custodire illud pignus usq; ad dies.8.Et ab inde in antea possit illud pignus uēdere uel obligare expēsis illius debitoris a quo habuerit siue recepit pignus cū parabola siue licētia ptātis.& pīte nūtio cōis.& hoc itelligaf citato debitore.Etiā hī aliud statutū ibidē fol.seq.& nu.38.hmōi tenoris.Itez q; si qs mutuo dederit uel mutuauerit aliq̄d alicui:sup aliq̄ pignus q; ille q; mutuauerit teneaf & dēat custodire illud pign9 q; sibi fuerat obligatū p annū unū & unū diē.& ab illo tēpo in antea liceat ei q; mutuauerit uēdere & aliēare dcm pign9 cū pabola & licētia ptātis.denūtiādo uēditionē pignoris illi cuius fuisset pign9 añq̄ possit ipm pignus uēdere. Itaq; fit distinctio iter pignus datū p mutuo & aliud p alia cā:vz quo ad tps. 2

¶ Licet matrimonia sint libere ptrahenda oī iure sic disponente.tū qñq; p indirectū & fauores coacta reddū tur.propterea pcessum est q; filie etatis nō cōpellātur ad ea nisi de uoluntate ipsarū:ut i priuilegio totius pīe p Carolū.1.anno.1489.cap.5.Itē q; ipsa matrimonia & maritagia pmittātur libera prout iuri puenit & tractamenta ipsorū matrimoniorū relinquātur patribus matribus & aliis affinibus prout ius disponit & oīs hōestas requirit:ut etiā in alio simili priuilegio p Blanchā anno.1490.cap.14.Quod fuit bis confirmatū & denuo cōcessum per Pium.2.ut in similibus priuilegiis uno de anno.1499.cap.14.& alio.1505.cap.4. 3

¶ Et quia pfueuerunt principes pro eorū familiaribus intercedere ut beneficia pſequātur prout in lib.reformanni.1493.de iure patronatus cōitatis pro hospitali.s. Ioānis clausūi plus q̄ modici ualoris pcessū est q; nobiles patrie & hōtes ius pronatus in bōficiis nullo mō turbentur p aliās lras missuas uel patentes in eorū iure pronatus de pītādo eū uel eos q; uidebūtur & placuerit.put ī priui.cōcesso toti pīe p Blanchā ano.1490.c.10. 4

¶ Amplius cōfirmate & de nouo cōcesse fuerūt in uim pacti omnes & singule frāchisie/cōcessiōes/cōuentiones/cōsuetudines/libertates/decreta ducalia/statuta/capitula q̄ ad ungue:quēadmodū ad lfam legūtur alias concessa & cōcesse:ac si de illis spāliter & noiatim expressa mentio fcā esset.etiā si p aliq̄d tps fuisset illis derogatū seu cōtrauentū pp nō usum seu cōtrariū usum.put in priuilegio totius pīe p Pium.2.iam sup designato sub anno.1503.cap.4.Quodq; nō cōcedatur alique lre q̄ habeāt pmissis nec i aliquo pmissorū derogare.Et si forsitā alique cōcedātur q; inaduertenter intelligātur cōcesse:nec habeant premissis prudicare.& liceat eis im 5

pune nõ parere:ut in eodẽmet priuilegio.cap.18. Et in oĩbus aliis antecedentibus & seq̃ntibus regulã ꝓtinet.

6 ¶ Et inhibetur q̃buscũq; officiariis ne qs eoꝝ p se uel p aliũ seu alios res bonaq; ecclesiaꝝ: aut uiroꝝ ecclesiasticoꝝ: regulariũ: aut seculariũ: uiuoꝝ: uel defunctoꝝ: inuadere/capere/transferre/uel ad manus ducales: seu curie reducere: aut successores ad quos spectabunt/turbare/ipedire/uel molestare ꝓsumãt sub occasiõe custodie seu guardie: aut alio q̃sito colore sine ducali mãdato nisi ad instantiã illoꝝ quoꝝ interest. Etiã q̃ bona pegrinoꝝ defunctoꝝ ꝓseruãda. & ubi nõ apparuerint hẽdes p eẽm disp̃sanda sunt. phibet eisdẽ officiariis ne de rebus seu bonis ipsoꝝ pegrinoꝝ defunctoꝝ q̃olibet se ipediant nisi ad ꝓseruationẽ illoꝝ ea integra liter recolligendo p inuentariũ pũtibus rectore ecclesie & ꝓsulibus. q̃ debeãt p annũ seruari & infra distribui ipsis heredibus cognitiõe pcedẽte. alias eẽo ꝓsignari ꝓut latius in decre. hr. 2. lib. sub rub. incip. q̃ bayliui castellani &c. decreto incip. ecclesiastice libertati &c. & alio imediate seq̃nti: et eordiẽte q̃ bõa pegrinoꝝ &c.

7 ¶ Nec ualet alienatio rei emphiteotice sine ꝓsensu directi dñi: ꝓut in uolu. fol. 29. statuto. 400. reformato in trãscriptiõe: q̃ minus idoneũ erat ut sepius dcm̃ est. & hr̃ in alio uolu. alias repositio penes uicariũ. fol. 33. eodem numero. & sub his uerbis. Item statutum & ordinatum est q̃ aliqua persona non possit emere aliquam rem que reddat fictum ultra uoluntatem illius cui debetur fictus: aut sine eius uoluntate. & emptio aut alius contractus sine uoluntate illius cui debetur fictus non ualeat ipso iure.

8 ¶ Census uictualiũ nõ recupati tpe fertilitatis nõ debent recuperari tpe caresties nisi in ualore currẽte tpe quo erunt debiti. Et econuerso ipsi census nõ recuperati tpe caresties nõ debent recuperari tpe abundantie ad ualorem caresties. sed in propriis rebus debitis prout in decreto. 3. lib. sub rub. incip. census &c. prout supra.

9 ¶ Cẽsus uictualiũ mẽsurabiliũ exigi nõ debẽt nisi cũ mẽsura loci i quo debent. ut ibi in decre. imediate seq̃.

10 ¶ Ementes rem aliquã sub recato ad certũ tps uel ad uitã: aut in perpetuũ: seu aliter concesso non põt alienare infra ipsum tps nisi in uenditorem uel suos. Et si uendant rem alteri per reuenditionem primis uenditoribus uel suis reuertetur: prout in decreto. 3. lib. sub rub. sic ut presertur incip. & eiusdem effectus.

11 ¶ Cum de possessorio agitur multotiens littere ducales consueuerunt obtineri. in quibus si cõtineatur clausula. Et si quis ipse lr̃e habent paratã executionem post q̃ remitti debent partes ad formã lr̃aꝝ stante oppositione. Si aũt fiant cũ clausula nisi se opponat. facta oppositione reducendum est mandatum in uim simplicis citationis absq; ulteriori executione: ut in decreto unico per Carolum primum.

¶ De aduocatis & ꝓcuratoribus ad lites: aut plurimũ expedientibus. & ꝓpterea succesiue memoratis. Ca. 21.

1 QVia lites aduocatoꝝ & ꝓcuratoꝝ medio agitãtur de ipsis hic imediate post ꝓcernentia pmissas lites decentius tractãdũ vr̃ q̃ alibi. nã aduocati sunt patroni cãꝝ. & ppea eos esse oportet uiros: etate moribus & iuris peritia idoneos & ab oĩ tergiuersatiõe cãꝝ notaq; infamie alienos q̃ ẽt ad formã iuris cõis sunt in ramento astringẽdi: ut oẽ illud qd iustũ & uerũ estimauerint: ꝓsulat cliẽtulis eoꝝ. & cũ nouerint cãm ꝓbabilẽ nõ prestabũt in ea patrociniũ. Et insup in propriis dictaminibus & nõ alienis se tenentur subscribere. exceptis supplicationibus nõ ꝓcernentibus effectũ libelli: ꝓut in decre. 2. lib. sub rub. de qualitate & iuꝛe aduocatoꝝ.

2 ¶ Aduocati duraãte lite non debent pacisci cum suis clientulis de quota parte litis: aut aliqua contractũ inire prout ibidem in alio decreto. sub rub. eorũdẽmet uerborum paulo post.

3 ¶ Aduocati si uana fecerint dictamina: penã incurrunt periurii & ab aduocatione priuantur per annũ: ut in decreto ibidẽ imediate sequenti. clau. incip. & ut tam aduocati &c.

4 ¶ Aduocati dum aduocabunt personaliter in presentia iudicantium non sedeant sed stent recti & reuerẽtes: ut ibidem decreto imediate sequenti.

5 ¶ Procures nõ emãt qd forẽbius debeãt. ꝓut in uolu. fol. 15. sta. 120. hmõi tenoris. Itẽ statutũ est q̃ nullus de clausso uel habitãs i clausso: possit nec dẽat emere debitũ alicuius extranei: nec accipe iura i fraudẽ. pstãdo ide iusm corã iudice. q̃ si fecerit iudex nõ teneatur ide facere rõnẽ. Q̃ d statutũ lr̃ sit gñale. tñ respicit potiꝰ eosdẽ ꝓcures q̃ alios: ut i eodẽ & uerbis omissis a ꝓfirmatiõe illiꝰ sublaris & ex freq̃nti expiẽtia cõprobatur.

6 ¶ Procuratores non debent fideiubere pro eoꝝ principalibus: ut in libro reformationum anni. 1509. statu. ultimo sub his uerbis. Item q̃ nullus procurator terrigena uel forensis in causis possit esse fideiussor pro suo principali nec admitti debeat nec possit sub pena. ff. 10. pro quolibet & q̃libet uice applicãda more regarda.

¶ De notariis similiter necessariis ad causas & alibi cõmodius non referendis. Capitulum. 22.

1 NOtarius siue tabellio dicitur hũs publicũ offiũ scribendi instrã & acta publica ad fidẽ faciendam. sine quo lites cognosci & terminari regulariter nõ põt. Hoc ideo q̃ notarios respiciũt pmissis addẽda putauimus. cũ ẽt adeo sit ipsoꝝ offiũ oĩbus expediẽs q̃ nullũ hr̃ magis uniuersale. de quo prius nõnulla opportune dicẽda uidẽtur. primo q̃ notarii seruare tenẽtur formã iuramẽti ab eisdẽ ꝑstiti nõ recipiẽdo contractus usurarios publicos simulatos uel uelatos. seu documẽta ꝓficiendo pro monopoliis ꝓuenticulis aut aliis quibusuis negociis dolosis & illicitis. utpura ipuberũ alienatiõibus fine tutoꝝ põtia & auctoritate. furiosoꝝ. mẽtecaptoꝝ. & ꝓdigoꝝ. siue auctoritate & põtia curatoꝝ & hmõi uehementer suspectis & detestãdis. ꝓut in decreto. 3.

creto. 3. libri. sub rub. de notariis & tabellionibus &c. clau. incip. quos qdẽ &c. Non omisso q̃ sint fideles. ꝑ sertim in recipiendis/rectandis/registrandis/grossandis/& expediendis instrãs/nil addito remoto/uel mutato eoꝝ q̃ coram ipsis notariis inter partes contrahentes: seu personas disponẽtes gesta fuerint. sed oi ꝓbitate. & ueritate utentur. ꝓut ibi. Et inhibetur quibuscũq; subditis ducalibus ne instrã aut alia acta confici petãt ab aliquo notario in scriptis ordinibus existente preter concementia ultimam uolunt. item. & pias causas. cum est casus necessitatis. & alius notarius haberi non potest. prout ibidem. clau. incip. Statuendo &c.

¶ Notarii minus idonei ab offiõ sunt repellendi. Q̃ uia ꝓcellum & mandatũ est fieri collegium notarioꝝ. in 2
quo nõ admittãtur nisi ꝓbi. docti. expti & aprobati in eodẽ offiõ. Et ad hoc faciendũ uicarius cũ duobus i arte exptis & sindico. tales notarios examinare debeãt in grãmaticalibus & ipsa arte notariatus. ac ẽt de fama. moribus & facultatibus se habeãt informare. & exptos prudẽtes/ac doctos/& ꝓbos admittere. ac ignaros & iniquos remouere/resecare/& expellere. inhibẽdo eisdẽ q̃ de cetero nõ se intromittãt de arte. nec instrã reciant. sub pena falsi & centũ ducatoꝝ. nec instrãs eos recipiẽdis ab inde fides adhibeatur. declarãdo instrãs de cetero p nõ collegiatos recipiẽdis nullã fidẽ fore adhibendã in iudicio nec extra. Et q̃ possit uicarius eisdẽ notariis offiũ interdicere. Teneãturq; notarii in collegio recipiẽdi. & unusquisq; fideiubeat de nõ exportãdo notulas & ꝓthocolla extra locũ. & seruare statuta sup his fideꝰ p quos supra. nõ derogãdo in ꝑs fris. ita tñ q̃ eõ ipso collegio pãteãt. Illu. dõo pro ꝓfirmatiõe obtinẽda. ut in priuilegio totius pr̃ie p Phum. ãno. 1496. c. 13.

¶ Notarii adhibeant septẽ testes in testamẽtis. quinq; in codicillis. & donatiõibus cã mortis. in aliis uero ꝓtra 3
ctibus seu negociis tres aut ad minus duo ubi tres haberi nõ poterũt. Et in recitat õe ipsis pũtibus audiãt ꝓtes de & sup ꝓtractibus & negociis pro q̃bus euocati sunt. sic q̃ plene scã eaꝝ intelligãt. Deinde tota substantia notent & describãt. & postmodũ corã ptibus & ipsis testibus scripta. poũcient seriosi. & si q̃ erunt addẽda. mutanda/uel minuẽda fm uolũtatẽ eoꝝ quoꝝ intererit. addant. minuant/& emendent. inde infra. 30. dies in ꝓthocollo debite signato/ad extẽsum redigere teneãtur. describẽtes tam in nota q̃ ꝓthocollo. in singulis actibus annũ. indictionẽ. mensem/diẽ/locũ/& testes/absq; relatiõe ad ꝓcedentia. Et si ꝓtingat ꝓsilio pitoꝝ instrã dictari. nihil de substãtia & ueritate mutetur. Nec p se uel coadiutores nimia breuitate seu troncatione uerborum utantur: propter quas intellectus dictionis possit in dubium deduci aut uerus sensus mutari aut latius in decreto. 3. libri. sub rub. incip. q̃ notarii instrumenta primo imbreuient &c.

¶ Notarii non debent recipere instrã contractuũ diebus festiuis aut alioꝝ negociorum. exceptis instrãs ultima 4
rum uoluntatũ/cõpromissoꝝ pacis/treuguaꝝ/trãsactionũ/ꝓcordiaꝝ/matrimoniorum & similiũ ꝓtractuum piorum: ꝓut in decreto. 1. libri. sub rub. de obseruãtia diuinoꝝ ꝓceptoꝝ &c. clau. incip. notariis ẽt &c.

¶ Notarii nõ recipiãt instrãta in tabernis: ꝓut in libro refor. anni. 1505. stat. 8. hmõi tenoris. Itẽ statuerunt & 5
ordinauerũt ut supra q̃ de cetero nõ sit aliqs notarius siue tabellio de clauaf. q̃ audeat nec ꝓsumat recipe aliqua instrã: cuius generis & nature sint in tabernis siue taberna. Q̃ d si recepit: tale instrũm siue instrãta sit & esse debeat ipso iure nullius ualoris & momẽti: pinde & ac si nõ fuisset rogatũ siue rogata. Et addũtur alia loca in honesta. declarãdo q̃ tabernẽ eadẽq; loca sunt. in q̃bus cibãtur/porãtur/uel hospitãtur. hystriones/gulosi/lenones/ebriosi/& alie inhoneste/& infames persone. in aliis uero tabernis seu hospitiis in quibus hospites honesti colliguntur & cõuenire soliti sunt que cũq; instrumenta recipi permittuntur: exceptis donationum: ꝓut in decreto. 3. lib. sub rub. incip. q̃ notarii non recipiant &c.

¶ Notarii credita mercatoꝝ in papiris eorũdem registrare & signare non ꝓsumant. sed in ipsoꝝ notariorum 6
propriis prothocollis: poterũt tñ ipsa credita describi per notarium in papiris mercatoꝝ effectualiter sine signatura ad memoriam creditoris: ꝓut ibidem successiue clau. incip. sub eadem pena &c.

¶ Notarii nõ debent coadiutores sibi assumere ꝓpria auctoritate. Et q̃tenus ꝓcedãtur sunt referẽda p nomẽ 7
& cognomen in subscriptiõe notarii qui instrã recepit. ꝓut in decre. 3. lib. sub rub. incip. notario cui &c.

¶ Notarii tenẽtur notificare testamẽta/donatiões cã mortias & omnes alias ultimas uoluntates quas hãt pe 8
nes se heredibus instituris/legatariis & oĩbus his qui hãt interesse in illis. postq̃ illoꝝ ꝓditores decesserint: ꝓut in decreto ibidem paulo post sub rub. incip. q̃ defunctis &c.

¶ Notarii debẽt expedire instrãta infra tps de quo in uolu. fol. 13. stat. 176. sub his uerbis. Itẽ statutũ est q̃ oĩs no 9
tarius incõtinẽti q̃ instrã recepit & ei iuncta fuerint. debeat ea reddere illis quoꝝ fuerint dcã instrãta usq; ad 15. dies. si ab eis fuerint req̃siti parati soluere uel soluissent. ppea omittit decretũ id limitãs ad unũ mẽsem. & ulterius. phibens notariis ne instrã expedire ꝓsumãt i cartis seu mẽbranis de q̃bus alia uetus fuerit abrasa scriptura: aut aliis imũdis & ieptis. ꝓut i. 3. lib. sub ru. ici. q̃ notarii grossent & expediẽt petẽtib̃ &c. v3. decretoꝝ.

¶ Notarii nõ exportent acta publica aliunde extra locũ aut fines: ꝓut in libro refor. anni. 1487. in fol. 131. sta 10
tuto. 7. hmõi tenoris. Item quia quotidie repetiuntur instrãta per notarios tam de dicto loco clausii q̃ aduenas ad opus singularum personaꝝ loci predicti clausii: que notantur in prothocollis & notulis ipsoꝝ notarioꝝ. & inde exportantur tam per ipsos notarios q̃ post mortem ipsoꝝ ab aliis personis. Et quia etiam sepe contingit in ipso loco recipi acta curie dicti loci per extraneos notarios qui extra iurisdictionem clausii ea transferunt. & propter id homines ipsius loci maxime agrauantur. Statutum fuit & ordinatum quod de cetero prothocolla/notule/ac alia acta publica/& registra curie dicti loci: & omnes scripture que iudicialiter producentur: & que in futurum recipientur: & hactenus recepta fuerunt tam in loco Clausii quam in suis

finibus exportari nõ debeant aliqualiter extra ipsum locum:ut supra.sed in eo remaneãt & remanere debeãt perpemis tpibus sub pena ducatorꝝ.25.pro quolibet & qualibet vice qua ꝓtrafactũ fuerit.aplicanda pro tertia parte Illu.d.d.nfo.pro alia tertia parte cõitati.& pro alia tertia pte accusatori.Et insup si que instra fuerunt & sunt exportata p preteritũ directe uel per indirectũ extra ipsum locũ ꝙ pro interesse particularium pſonarũ presenti uel futuro reducantur in locum ipsum clausim.in manibus alicuius persone fidedigne:prout ordinatum & deliberatum fuerit per credentiam:quatenus opus sit.

11 ¶Notarii defuncti:notule/prothocolla/& acta.debent ꝑseruari apud heredes & successores illius si extant. alias penes aliũ notarium idoneũ per quem grossentur & expediantur:prout in decre.3.lib.sub rub.qualiter prothocolla notariorum defunctorum sint recolligenda & cõmittenda.

12 ¶Notarii possunt agere ad solutiõnẽ instrorꝝ cõtra eos qui tenentur incõtinenti illis pfectis:put in uolu.fol. 13.statu.177.sub his uerbis.Itẽ statutum est ꝙ si aliquis notarius haberet aliquod instrm uel instra pfectũ uel perfecta.ꝙ iudex teneatur illos quoꝝ fuerint cogere ꝙ incontinẽti soluant notario.Et si questio inde de solutione esset iudex debeat arbitrari pretium cũ consilio alicuius notarii fm ꝙ sunt consueti.

13 ¶Notarii accipiũt ꝓ mercede instrorꝝ:put in duobus statutis rotuli postea fcis v°.51.&.52.quoꝝ primũ ita incipit.& sunt effectus seqntis.Item ad tollendũ aliquas differentias que sepe oriuntur inter notarios & pers sonas rogantes fieri instra occasione solutionis ipsorum instrorꝝ.ordinamus ꝙ ipsis notariis pro singulis in strumentis soluatur per modum inferius denotatum:v3.

14 ¶Pro singulo instro uẽditõis/dotis/mutui/diuisiõis/ac alterius manerici.ꝙ sit de ualore.ff.20.& ab inde infra usq; ad unum inclusiue.leuato in publicam formam.dentur & soluantur notario pro factura ipsius in strumenti ambroxeni octo monete currentis in Clauasio.

A.ff.20.usq; in.ff.40.soluantur notario ambroxeni.10.
A.ff.40.usq; in.ff.60.soluantur notario ambroxeni.12.
A.ff.60.usq; in.ff.100.soluatur notario.ff.1.siue ãbroxeni.22.
A.ff.100.usq; in.ff.150.soluantur notario.ff.1.g.6.
A.ff.150.usq; in.ff.200.soluantur notario.ff.2.
A.ff.200.usq; in.ff.250.soluantur notario.ff.2.g.6.
A.ff.250.usq; in.ff 300 soluãtur notario.ff.3.
A.ff.300.usq; in.ff.500.soluanf notario.ff.4.
A.ff.500.usq; in.ff.1000.soluãf notario.ff.6.
A.ff.1000.usq; in.ff.1500.soluã. notario.ff 8.
A.ff.1500.usq; in.ff.2000.sol. notario.ff.10.

Ab inde uero supra pro dictis.ff.2000.soluantur notario dci.ff.10.& postea ãbroxe.6.ꝙ quolibet centẽario.

15 ¶Pro instrumento procuratorii specialis.soluantur notario ambroxeni.6.

16 ¶Pro instrumento procure generalis.ambroxeni.8.

17 ¶Pro istro cõpromissi fci de rebus ualẽtibus sumã.ff.50.& ab ide infra usq; ad unũ.soluã.notario ãbroxe.11. A.ff.20.supra soluantur notario ad rationem de floreno medio pro centenario.

18 ¶Pro sentẽtia lata sup cõpromisso.soluantur prout supra de aliis sentẽtiis iudicialibus dictum est.

19 ¶Pro instro cuiuscũq; locationis & affictamenti facti ad tempus soluantur notario ambroxeni.8.

20 ¶Pro locatione & affictamento perpetuali.soluantur notario ambroxeni.12.

21 ¶Pro secunda expeditione cuiusuis instrumẽti:eidem qui primo soluit aut ꝓcordauit ad rationem ualoris soluti nõ debet nisi ad laborem .put uicario arbitrandum uidetur.& ex solito comprobatur.

22 ¶Pro instro expedito nõ hũti in illo principali interesse:sed ꝓtingẽter debetur ẽt solutio ad laborẽ arbitrio ipsius uicarii.ut ẽt de solito ꝑstat ꝑsulis expertis pro hmõi taxatione si expedit ad mentem dicti statuti.

¶Qui sint redditus cõitatis ordiarii.certi.extraordiarii.& de oĩbus modis qbus pcũias:aut aliud recipit.Ca.1.

1 EXistunt uaria q̃ restant necessario memorãda.in qbus pmotũ ordinẽ insequẽtes hũtia dignio rẽ effectũ & magis frequẽtia ceteris preponemus.put bõa & redditus cõitatis:quoꝝ ptextu in multis utitur pricipis auctoritate:& ẽt quia diximus thesaurariũ stomacho reipub.cõparatum quo medio totũ uiuit corpus:dũm in eo cibus est.sic ẽt nihil thesaurarius ꝑdest in repub.nisi adsint in eo bõa:iuxta indigẽtiã exponẽda.igitur de ipsis redditibus & bõis cõitatis hic succes/ siue tractatur:que prius uenĩt loco rubrice memorãda.postmodũ de illis plenius uidebitur & in specie:sed prius sciendum est ꝙ redditus ipsi sunt in triplici differẽtia.nam maior illoꝝ pars necessario subastanda.alii ad certas sũmas limitati & alii non continuised prout accidit & arbitrio credentie cõsequen dis quos sic diuisimus prout sequitur.Hii autem qui subastantur existunt.

Bãna cãpestria tã ultra q̃ citra padũ cõitati ex toto spectãna cũ uniuersali iurisdictiõe ipsoꝝ.ñ iõ ceteris aũpositis.
Dacitum super uino forensi in clausio & finibus prout dicitur inuasellato.
Sextus cuiusl.bet uini uenditi ad minutum.pro quo septima pars pretii:seu circa debetur aliis aũferenda ex ma gno quod ex illis trahitur emolumento.
Riuia beccarie que aliud est dacitum:super carnibus uenditis in posse clausii non modice sũme.
Gabella seu aliud dacitũ sup oĩ saleq ꝙ per tã ducit i iurisdictiõe clausii.p duabꝰ pubus:& tertia dño spectãte
Pondus magnũ ad quod oẽs mercantie sunt ponderandea rubo uno supra:cũ solutiõe laboris sup ñ limitati.
Furni ad panẽ quoquendũ:de quo recepit cõitas certam partem pro fictu & usu ipsorum furnorum.

Bancha

Bancha platee:& q̃ fiãt apud eã sup rugieto ac alibi locis spectãtibus cõitati:& quibus uti põt ad ipsum effectũ.
Regardarie:pro.duabus partibus ex tribus.quoniam alia pertinent domino.
Portatura uini:quod uenditur in grosso:ut fiat omnibus debita mensura.
Curea mercantiarum:nouiter acquisita.iuxta datam pedagii & solitum.
Fossata que sunt circa locum (excluso eo quod est in oppositum castri).Itẽ aliud porte strate:& quod est re tro burgum sancti Francisci.sunt cõmunitatis.
Turres & multa uacua que sunt circa menia.solita locari diuisim & simul prout accidit.
Collecta auri in glareis:tam cõibus q̃ particularibus.etiam multis dominis quorum sunt.
Gorretum situm apud portam rute:prohibitum alienari in perpetuum.& hoc ideo uenditur scalauara.
Turris campanie cum trabuchis quattuor terre a quolibet latere.
Cirche claudẽtes alteros ab ecclesia mõtis iouis ad aliã sctã martini pro nemore latitudinis triũ trabuchoꝝ.
Fondus & ripe rugie ueteris cãpanie a pãrtitorio eiusdem usq; ad molendinum pro nemore ibidẽ existẽti.
Glaree exmolte & gorreta prediorum que fiunt per alluuiones fluminum.a strata francesia infra.
Predia campanie & alibi iusta uisa non possessa.que probantur fuisse cõitatis & tam culta q̃ herba.
Vie publice & similiter uicinales quibus non utitur amplius.nec constat in specie ad quos pertineant.
Predia que habet in finibus soglitu:pro parte in emphiteosim concessa.& pro residuo subastanda cum ma nutentione rugie:ut illorum emoluenta non occupentur.

¶Nunc sequuntur alii redditus in eadem quãtitate perpetuo existentes.& propterea non subastandi:v3.

Ducati.10.annuales debiti per cõitatem uero lenghi.pro fictu rugie ad fines loci eiusdem labentis.
Fictus grani debiti ad cãm campanee concesse in emphiteosim.quoꝝ aliqui soluto pretio fundi iam puen to.amplius non debentur.ꝓpterea non fit relatio quãtitatis expresse in prohemio libri rationum anni.1514.
Grossi tres pro annuali & ꝑpetuo fictu molendini & artificioꝝ posito rum super rugia cãpanie ad cocarellũ.
Grossus unus ut supra pro fictu terreni apud & citra pontem rugie caldani.

¶Sunt etiam alii redditus casuales nec similes etiam in simili facto.& primo. 3

Exactapro cõione beneficioꝝ & imunitatum hoium huius loci aliis qui ueniunt aut uenerunt ad habitãdũ in ipso loco seu finibus prout taxatur a credendariis:iuxta qualitatem persone.
Item pro licentia domificandi q̃libet super cõitat menibus interioribus burghi magni.per credentiã im partiri solita mediante ꝓtributiõe .put conueniet ac uenditionibus sossatoꝝ:riparũ:& sedimiñ intra locum.
Item pro taleis/mutuis/taxationibus/& aliis collectis/que a credentia uniuersaliter imponũtur.ut est necesse in occurrentibus eidem cõitati.cum redditus ad onera non sufficiant.

¶Preterea sciẽdũ ẽ ꝙ oli castrũ radicate cũ multis ꝑdiis adiacẽtibus ac pedagio & trãsitu padi mouebãtur a 4 cõitate clausii.in nobile feudũ .put i publico documẽto existẽte in cõi apper sub anno.1178.Quo aũt iure uel facto amiserit tale ius ignoratur.quod ita relatum fuit ut rectores cõitatis caueant ne bona & redditus eiusdẽ quomodolibet in alios transferantur.prout accidit de premissis.

¶Et quia nõ expedit de iuribus eiusdem cõitatis ratione premissoꝝ dubitare priuilegia & documẽta q̃ id cõ 5 cernunt nõ duximus aliter referenda.ꝑsertim cũ ordinate sint designata in dicto inuentario ꝓ nos ꝑfecto ad qd poterit recurri si expediat.& de ipsis iuribus edoceri i promptu iuxta ꝙ ẽt ab initio generaliter dcm fuit.

¶De subastationibus bonorum cõmunitatis & qualiter sint fiende. Capitulum.2.

NEꝓtingat cõitatẽ in aliẽatiõibus suoꝝ bonoꝝ defraudari.caueã a iure ꝙ nulla bõa ipsius alienẽtur si 1 ne subastatiõe .put ẽt i stat.alio respũ de quo infra ꝑfecto hĩ in lib.refor.ãi.1468.fol.331.nu.8.& ulti. line.sub his uerbis.ordinãtes ulterius ꝙ nõ fiãt aliq̃ uenditiões de bõis cõitatis a.10.flor.supra nisi ad incãti.

¶Etiã ꝓhibitũ est ne redditus eiusdẽ cõitatis uendãtur ultra annũ nisi & ꝓut in statu.lib.refor.1475.fol.228. 2 nu.7.hmõi tenoris.Itẽ statuerũt & ordinauerũt ꝙ nõ possint nec ualeãt uẽdi intrate cõitatis quouismodo nisi p annũ dũtaxat nisi esset cõitas agrauata ꝑ Illu.d.d.nfo:uel aliis arduis negociis occurrẽtibꝰ ꝑ qbꝰ nõ posset alr ꝓuidere quo casu possint uẽdi p duos ãnos & nõ ultra.Et anteq̃ ita fiat ꝓuocet credẽtia ꝑsãlr pp hãc cãm in qua ꝓponãtur occurrẽtia oĩbus audiẽtibus ut qsq; possit ꝑsulere fm sensum & ꝑscientiã suã.& aliud nõ ꝓ ponatur.& inde remittatur ad aliã credentiã.in qua ꝑsules iterato eandẽ cãm ꝓponãt.& auditis deliberatiõi bus oĩum credendariorꝝ.proiiciatur partitus ad balotas albas & rubeas:ut quisq; possit dicere itentionẽ suã uerbo:uel cũ ballonis.& si partitũ ballotaꝝ obtinuerit ꝙ uendãtur p duos annos.tunc licitus sit uendere.Et si aliter q̃ p modũ ꝓdictũ uendite fuerint sit ipso iure talis uenditio nulla & nullius ualoris.Et hoc capitulũ locũ habeat sup dacito uini/riuia beccarie/gabella salis/bãnis cãpestribus/ac furnis.Et intelligãtur esse uẽdite sine aliquo restauro.Talis aũt diffinctio ipsaꝝ intratarum fit ex quo fossata & turres ad sex annos.& collecta auri ad tres.locari consueuerunt prout in libris reformationum.

¶Insup nõnulli excludũtur a premissis subastationibus quomodolibet fiendis de bonis cõitatis.primi enim 3 sunt ꝑsules & thesaurarius eiusdẽ .put in uolumine.fol.47.statuto.536.hmõi tenoris.Item ꝙ consules & cla uarius qui nunc sunt & pro tempore fuerint nõ possint per se nec per aliquam personam sub aliquo ingenio

ipsis existẽtibus in ipso offo emere aliquid quod sit dicti cõis.uel insolutũ facere pro aliquo debito. Itẽ primi legiari. put in libro refor. anni. 1481. fol. 479. stat. 6. sub his uerbis. Itẽ statuerũt q̃ intrate cõitatis pdicte de cetero nõ debeãt nec possint aliquo quouis quesito colore dimitti/uendi/deliberari & expediri aliqui siue aliquibus clausulis:uel aliis officialibus clausulis. pro tpe quo dicti officiales:officia in dicto loco clausi fit exercebunt pse uel alii d recte uel p indirectũ. nec clericis neq; alicui alteri psone q̃ nõ sit submissa iurisdictõi pfati vicarii clausi. qui pro tpibus fuerit. uel q̃ forũ ipsius vicarii subire recusauerint aut recusare uoleat. Itẽ filiisfamilias. put in libro refor. 1514. stat. 3. hmõi tenoris. Itẽ statuerũt & ordinauerũt q̃ filiisfamilias per se uel p alios non possit subastare aliqua bona cõitatis. ẽt prestita cautione:nisi sint emancipati. & habeãt bona aduenticia pro suma debitoꝝ pro incanto. Item non hõtes in bonis. put i statuto. 1. anni. 1518. de quo in libro refor. sub his uerbis. Et primo statuerunt q̃ amodo in antea nulla queuis psona possit neq; ualeat incantare seu subastare aliqua de intratis cõitatis:nisi possideat tñ de bonis imobilibus disbrigatis:ac in posse clausi existentibus que ascendãt ad medietatẽ ualoris & sume dicte intrate:seu dictarũ intratarum. que seu quas subastabũtur & incantabuntur Et si a casu aliquis psumpserit incantare seu subastare aliquã de dictis intratis:& repiatur non hre in bonis imobilibus. put supra. q̃ ille talis incantus sit ipso iure & facto nullus. & ille talis sic incantans nõ audiatur. & reiiciatur ab ipso incanto ipso facto. & procedatur ad incantũ. & si ꝓpter talem psumptionem & subastationẽ si quã forte inadduertenter contra pns statutũ fieri pringat cõitas pateretur aliquod dãnum/preiuditium/seu interesse. q̃ talis sic presumens facere contra formã pntis statuti teneatur ad expensas dãna & interesse per ipsam cõitatem occasione pmissoꝝ supportanda. Item qui non habent paratã cautionẽ que sit grata credentie. put in libro refor. 1498. statuto. 8. sub his uerbis. Item q̃ nulla psona audeat neq; psumat incantare aliqua bona cõitatis que in futurũ subastabuntur per psules nisi finito incanto suprascriptoꝝ bonoꝝ. q̃ talis psona cui deliberabuntur pro ipsis bonis fideiubeat idonee. & que fideiussio sit grata credentie sub pena ducatoꝝ. 25. & exinde reincantãdi talẽ rem p ipsum incantatã & deliuratã:expensis dicti incantatoris:que pena aplicetur pro dualbus partibus fisco. & pro alia tertia parte cõitati.

4 ¶ Solent res premisse cõitatis subastate. put ẽt debent plus offerenti deliberari qui nõnũq̃ recusarunt differt pretiũ exburiare. igitur sup his hr statutũ. put in uolu. fol. 54. & nn. 591. hmõi tenoris. Itẽ statuerunt & ordinauerunt q̃ si credentia uel cõe clausi. uoluerit aliquã possessionẽ uel rem uendere & eam preconizari & incãtari fecerit q̃ ipsa res detur & uendatur plus offerenti. Et q̃ illa psona que aliquod pretiũ obtulerit p ipsa possessione uel re uendenda. si placuerit credentie debeat & teneatur ipm pretiũ clausario dicti cõis soluere. & ipsam possessionem uel rem capere. & ad hoc cogi possit & debeat ipsa psona per dõm castellanũ & iudicẽ dicti cõis per penas & bãna ad suam uoluntatem sine aliqua dilatione & ordine iudicii.

5 ¶ Modo restat de tpe. loco & forma dictaꝝ subastationũ. nõnulla dicenda q̃ & si notissima sint tñ nõ incõgrue uenit memoranda. igitur quo ad tps regulr subastãtur pmisse intrate in festis natalibus. vz pro pria subastatione in die. s. Thome martiris. pro. 1. in die. s. Siluestri. & p. 2. in die circũcisiõis. & post uesperos seu horã ipsoꝝ dieruloco publico & magis idoneo apud plateã. Exclusis riuia beccarie ãnexa manutentioi carniũ q̃ subastatur cũ beccariis deficit. ac glareis/exmoltis/& gorreis/cãpanea/& aliis hmõi. ẽt put reputantur. loco tñ pmisso. forma uero premissaꝝ subastationũ cõis est. & semp eadẽ que ꝓfuit in arbitrio dñoꝝ consulũ sub quoꝝ dictamine per tubetã cõiter ꝓclamantur. notario cõitatis ẽt assistente. qui solũ oblationes factas describit nec aliud. & put de eadem satis apparet ex libris reformationum & notario stillo.

6 ¶ Ceterũ in eisdẽ subastationibus fiunt capitula opportuna. que ibidem patenter affixa dimittuntur. ex q̃bus generalia dũtaxat hic extracta existunt. ex premissis libris refor. in quibus oĩbus comperiuntur saltẽ effectualiter. multis eriam additis hactenus de more obseruatis. Primo q̃ cuius offereus uel acceptans aliquid subastatum post uocem tubete preferatur ceteris. & si fuerit discordia ratione tpis. stetur iudicio cõsulum. Item si aliquid acceptetur uel offeratur prout supra in eodẽ instanti q̃ faciens meliorẽ ꝓditionẽ cõitati debeat obtinere. aliis repulsis. Et si equales fuerint in oblatione uel acceptatione. obtineãt quilibet pro rata. uel iteretur subastatio oneri ipsoꝝ ut cõitas nõ recedat a iure sibi q̃sito. Itẽ si quis sponte auxerit pretiũ res subastate. ẽt q̃ non fuerit proclamatũ. q̃ tale augmentũ ualeat. dũmodo fiat gratis. & sibi res ipa ponatur. ac si ꝓclamatũ fuisset ita ẽt q̃ recedere non possit a tali subastatione. Item cũ eueniat aliq̃s q̃ fiunt subastationes mediantibe lucris & postea uariantur ipse subastationes in tpe modo solutionis aut alia ꝓditione. uel ab eis receditur ꝓ maiori utilitate cõitatis. q̃ non teneatur cõitas ad ipsa lucra nisi sequatur deliberatio & solutio rei formis existẽtibus tpe lucri facti. Item quia nõnulla predia apud alios recepta que dicebantur esse cõitatis fuerunt alias subastata & aliqua deliberata mediantibus lucris. & exposst cõitas nihil habuit ex illis. q̃ si id eueniat amplius. nulla fiat ipsoꝝ lucrorũ solutio. cũ non debeatur nisi ex pecunia rei subastate & deliberate. q̃ oia referuntur ad ea que subastari ꝓtingunt. siue sint redditus. siue alia bona. & pro redditibus solũ. hii quibus deliberantur tenentur ulterius prout sequitur. & apponitur in capitulis dictarum subastationum. vz.

7 ¶ Quod teneatur fideiubere idonee ꝓ fideiussoꝛe gratũ credentie & thesaurario q̃ se ꝓstituat principalẽ de soluẽdo summã debitã. ac penas si cõmittitur. in bona forma. Itẽ q̃ teneãtur obseruare. tã p se q̃ agẽtes ꝓ ipsis. oĩa statuta ꝓ netudies. & usus obseruãdos circa res subastatas & deliberatas. singula singulis referẽdo. Itẽ q̃ si oriat aliq̃ ꝓtroversia ꝓtextu cõtrarie intratarũ. q̃ illas hõtes & aduersates. teneatur stare sumarie decisiõi uiro & duorum

& duorum credendariorũ per credentiam aut consules eligendorũ cum iuso a qua decisiõe nõ possit appellari uel reclamari aliquo modo uel cã. & que decisio obtineat uim sue diffinitiue prefecti ꝓtorii. & q̃ hõtes ipsas intratas teneãtur agere & ꝓsequi contra debentes oĩbus eoꝝ sumptibus usq; ad primã sniam & executionem inclusiue nisi esset p illas appellatiõis executio ipedita. quo casu ꝓcedente legitia intimatiõe actorũ cõitas teneatur cãm & cas prosequi suis sumptibus. Item q̃ cõitas nõ teneatur ad aliquod restaurũ pro dictis intratis aut aliquo casu:ẽt q̃ tpe locationis seu subastatiõis non potuerit esse in ꝓsideratõe:nisi in casu epidimie (quã deus auertat) & pro rata tpis quo locus clausi staret bãnitus a ciuitatibus thaurini ꝓpoi. & uercellarum. iuxta ẽt id quod debetur pro tota suma. Et hoc si habentes ipsas intratas eas remisserint cõitatiq̃ illas remittat pariter ad exigendũ sub cõputo tenendo. & primitus tpe durante nec ultra:q̃m ipso loco de bãnito ut pfertur ꝓductores ipsaꝝ intratarũ debeant & teneatur ꝓsequi iuxta deliberatiões. & eo in casu ad illos rediisse intelligantur oi exceptiõe remota. Item q̃ debentes ad cãm premissarum intratarũ. de tribus mensibus in tres menses. & pro rata debitoꝝ per eos dicto thesaurario cõitatis soluere teneantur in pecunia numerata.

¶ Nec habentes pmissas intratas debent alteri pecunias exburiare. put in libro refor. anni. 1518. statu. 6. hmõi tenoris. Itẽ quia sunt nõnulli hõtes de intratis ipsius cõitatis qui recipiũt boletinos ab habere debẽtibus ab ipsa cõitate qui boletini de directo uadũt thesaurario:hoc ideo uolẽtes offiũ thesaurarii manutenere:statuerũt & ordinauerũt q̃ amodo in antea aliqua queuis psona hũs de ipsis intratis nõ audeat nec ꝑsumat accipe aliquos boletinos directiuos ipsi thesaurario. nec ipedire eius offiminec alteri psone soluere ꝑter q̃ in manibus thesaurarii qui pro tpe fuerit sub pena iterate solutionis eius quod exburiabit:nisi premissa fiant de uolũtate dicti thesaurarii qui pro tpe fuerit. Et si dictus thesaurarius noluerit soluere. put in dictis boletinis nec facere q̃ habentes de ipsis intratis soluãt. tunc licitũ sit illi uel illis habentibus tales boletinos capere solutionẽ ab illis qui habebunt de dictis intratis. & q̃ thesaurarius non possit hoc prohibere. 8

¶ Non possunt etiã subastantes bona cõitatis licite aliquid retinere prout in libro refor. ãni. 1468. fol. 332. statu. 8. sub his uerbis. Item statutum & ordinatũ est q̃ nulla persona de clausi. seu ibidem habitans cuiusuis status gradus seu conditionis existat. audeat nec presumat de aliquo incantu qui fiat de bonis cõitatis ꝓ aliquo debito quod habere debeat a cõitate sibi retinere aliquid aliquo ingenio uel colore. sed facto incãtu & finito soluere teneatur pretiũ dicti incantus in manibus illorum quorum fuerit ordinatum. Quod etiam referri potest ad alia bona cõitatis ultra redditus ultimo memoratos. 9

¶ De rationibus debitorum & creditorum cõmunitati. Capitulum. 3.

RAtiones debitoꝝ & creditoꝝ cõitatis:oino ad ꝓseruationem bonorũ eiusdẽ & particulariũ sunt fiẽde prout & de quibus multa iam supius dicta sunt ubi de rationatoribus & scriba ipsaꝝ fit mẽtio. sed alia restant memoranda pro integrali discussione ipsaꝝ rõnũ. nã hr ulterius statutũ de eis disponẽs in libro refor. anni. 1514. nu. 4. sub his uerbis. Item quia defectus rõnũ non redditaꝝ p thesaurarios cõitatis exactores talearum & alios negociatores dicte cõitatis qui de pecuniis receptis computũ reddere tenentur. multa dãna intulit cõitati pmisse & maior pars populi que negotia cõiter ignorat & onera. pretẽdit redditus cõitatis & taleas pro parte in cõmodũ credendariorũ & absq; cã consumi. Preterea statuerunt q̃ de cetero eligatur unus ꝓductor librorũ rationũ dati & recepti cõitatis. siue debiti & crediti. qui debitores & creditores ipsius cõitatis in eodem describat. & talẽ ordinẽ seruare teneatur. Primo facto thesaurario eundẽ debitorẽ faciat de oibus p eũ recipiendis ordinate. & postea si quid ultra receperit addatur debito. Et similiter fiat pro exactoribus talearum & aliis debitoribus cõitatis &c. Decernentes libro premisso fidem indubitatã adhiberi:ad quẽ effectum hec dũtaxat memorauimus ex ipso statuto. qũ satis melius ex aliis supra relatis que obseruantur. quisum est & circa modum procedendi in eisdem rationibus facta est oimoda discussio & compertum q̃ non differunt ipse rões & computa a ceteris causis in quibus iudiciũ postulatur. ibi enim esse debet sindicus cõitatis agens ad computa pro eadẽ. Item computũ reddens tanq̃ reus. & econuerso cũ agitur de credito alicuius particularis. Item probationes pro hincinde deductis. Itẽ rationatores ad sniam ꝓferendã. Item scriba rationum qui acta cõmemoret:que oĩa per reddentẽ bonã rationem sponte fieri debẽt. Nam prius debet se ꝓstituere debitorẽ pro tota suma que peti potest. probando ipsam sumã non esse maiorem cũ est limitata aut de integra ratione appareat. Item debet satisfacere pro ipso debito in documentis solutionũ. aut resta soluẽda. Item facta compensatione ꝓcludere loco snie. an sit debitor uel creditor:aut equaliter satisfecerit. Et loco scribe seriem ipsius rationis bene liquidatã in scriptis tradere. ut nihil deficiat nisi q̃ suscribat. itaq; restat solũ reuidere. an contenta in eadẽ rõne sit totaliter admittenda. Que per oẽs rationem debiti uel crediti exhibituros fieri debere hortamur. sed quia non singulos bene hec facturos agnoscimus incũbentia premissis sindico debitoribus & creditoribus rationatoribes & scribe. in his duximus memoranda que sequuntur.

¶ In computis debitoꝝ cõitati per thesaurariũ. querat sindicus diligenter an aliquid noiate omissum fuerit de redditibus ordinariis. put frequenter uidimus. Item uideat instita locationũ ipsoꝝ redditũ. an minus cõputetur quam debitum fuerit. Post que discurrat librum reformationum diligenter & querat an pro omnibus extraordinariis fiat ratio. Etiam in computis exactorum talearum mutuorum:aut aliarum collectarum 2

uideat obligationes/listas/quinternetos & oia documenta eorũ que debeantur cõitati.& sic fraudari non po
terit cõitas minus computando q̃ fit receptura.Itẽ aduertat in his q̃ requiruntur compensari sup creditis cõi
tatis.qm̃ si sunt ex ordinariis aliq̃ plus petitur q̃ debeatur ex non adimplemento.sed fit per thesaurarium
q̃q; sauentem receptorẽ.Si aũt de extraordinariis etiam consules & rationatores faciunt nõnunq̃ boletinos
& taxas retractandas.q̃ & si obesse nõ habeant ei qui soluit eoꝝ uigore pp mandatũ solutiõis tñ suspendi de
bent usq; quo sit cognitũ & discussum.Item aliqui recipiunt pecunias ut aliquid faciãt & euenit q̃ iterum fit
solutio integralis aliquo inaduertente & receptore non ꝓsignante.Aliud magis nocet cõitati ex quo dicitur
ꝓuenit sup fiendis operibus ad certas sũmas.sed postmodũ opa min9 debite pficiuntoꝝ ut supra de ordinariis
Et tñ facto thesaurarii seu alterius forte aliquid retinentis.si solutio ꝓuentoꝝ nõ ꝓsulta cõitate:insup nõnulli
ad retinendum q̃ debent cõitati querunt assumere onus solutionis aliquorũ debitorum eiusdem.& petunt
eadem solutiones futuras compensari super debito eoꝝ.sed post negligunt satisfacere.itaq; frustratur cõita
tis intentio.& de ea merito conqueruntur creditores illius.ꝓpterea non uidentur cõpensatiões sic faciende
nisi de legitima quitatione appareat.Vltio q̃plures indiscrete petunt cõitati plus q̃ debeatur pretextu laboꝝ
aut aliarũ rerum pro quibus creditores exiſtunt.ideo q̃uis rationatoribus taxationis iudiciũ relinquatur.tñ
indebite petitioni opponendum est per dictum sindicum & aliis premissis ne aliquid transeat oneri cõitatis
q̃ postea ueniat repellendum.Nec possunt eidem sindico defficere probationes si expediant contra deben
tes cõitati per libros reformationum premissos & alia documenta.nam regulariter nihil conceditur de cõi.
q̃ prius non constet in scriptis.uel adeo sit notorium q̃ faciliter ualeat comprobari.

3 ¶ Viso ex premissis de actore:modo restat querendũ de reo.ꝓpterea dicimus q̃ singulis debentibus cõitati
decet eoꝝ rõnes liquidas exhibere cũ dato & recepto ut supra.sed hoc precise requiritur q̃ oia pro qbus cõi
tas oneratur sint uerificata p scripturas sup his fieri solitas fidẽ facientes.& quas in promptu tradant ad ꝑ
uandum in cõi.et pro iustificandis rationibus si reuideatur.alioquin eoꝝ creditas quis fuerint notissima re
pellentur:prout fieri solet.qm̃ id opus est si controuersia nuper mota per particulares contra decuriones ra
tione computorum memoretur.Nec etiam possunt ipsi debentes aliter liberari.

4 ¶ Quia de ꝓbationibus hinc & inde expedientibus ad cõputa dctm̃ est ut prefertur ad incũbentia rationato
ribus ꝓcedendũ uenit.sed qm̃ redditio cõputi inter grauiora onera cõputatur.& ꝑsertim in his in qbus agit
de interesse minoꝝ qbus respub.extitit cõparata.pmissos debentes cõitati & ceteros q̃ ab eadẽ pecũias recipi
unt q̃uolibet sub cõputo reddendo.prius caritatiue mouẽdos duximus ut cõputa eoꝝ reddere conentur q̃
citius poterũt.nã plura sunt liq̃da iuuãte memoria q̃ obscura reddũtur tradita obliuiõi.Et cum ẽt iustificare sua
credita q̃uis fieri poterit aliena scriptura ut diximus.Laborat nãq; populus tali morbo q̃ facilẽ nõ credit cum
onerat.multi quoq; ex credẽdariis eadẽ ꝓtagiõe infecti sunt.& quicq̃d male sentitur de credendariis ab eis
dẽ prius extitit uocatũ.& pretextu cõputoꝝ non redditorum eidem cõitantiunt plurimum.

5 ¶ Consilit rationatorũ offiũ circa duo.igit ꝓmota de illis infequẽtes dicimus circa primũ q̃ multa eorũ
taxationi offerũtur in quibus sepe multũ petit qui parũ meretur.& ecõuerso multotiens accidit q̃ parte cõita
tis modicũ offertur cui multũ debetur.nã uulgari ꝓuerbio dicitur:q̃ male acta cumulo salis.bene aũt gesta
eodẽ feni.solent a cõitatibus premiari.Q dq; ꝓpterea solent cõia negligi.Vt igitur oia ꝓcedant rõnabiliter.
ipsi rationatores uti debẽt offiõ recti iudicis tanq̃ medii inter extrema ꝓut iustitie ꝓuenit.Nec attendãt peten
tibus aut negãtibus ultra debitũ quicq̃ obiiciant.qm̃ deus ueritas est & pugnat pro eis.Circa.i.fcã prius oiuꝝ
taxa & discussiõe ut liquida sint.hñt compensando calculãdoq; rõnes dati & recepti ꝓcludere quid sit debitũ
uel creditũ an equalia existant.in quibus uenit ꝓcedendũ mutare sub unica uoce & quieto aio ne pluribꝰ qs
intentus ledatur ueritas.omissione uel augumento ex lapsu calami qñq; inconsideratis ꝓut frequenter acci
dit.Nam conclusione facta error nõ potest sine magna difficultate reparari cũ ꝑsertim negatur ab altera ptiuꝝ
cui prodest.Et insuper debent ipsi rationatores illis cõmissa celeriter expedire.alias offiõ renunciare.

6 ¶ Compura q̃ defferũtur in lungũ a ꝓuerbio reprobãtur.hoc ideo sup illis ꝓuisum est ꝓut in libro refor.an
ni.1458.fol.7.hmõi tenoris.Itẽ statutũ fuit & ordinatũ q̃ oẽs & singule ꝑsone agere hãtes in loco & sup fini
bus clausim q̃ agere habuerũt in cõi debeãt & teneãtur cõputasse de oibus & quibuscũq; que agere habuerũt
in cõi quolibet anno p totũ mẽsem Ianuarii illius anni q̃ si in ꝓtrariũ fecerint dicte eoꝝ rõnes quas in dicto
cõi habuerint ab ipso termino ultra non audiãtur.Et si in ꝓmissis negligentes seu morosi fuerint:seu eorum
culpa hoc peruenerit.perdant id quod agere habebunt in cõi & non amplius audiantur.

7 ¶ Fraudari posset cõitas in cõputis suis faciliter nisi rationatores & scriba aduertant ad quos spectat.ppea hic
hĩ mẽtio eiusdẽ fraudis:ut in libro.refor.anni.1466.fol.5ᵒ.ſtat 6.sub his uerbis.Itẽ q̃ si repiatur aliq̃ ꝑsona
seu aliquis qui uel que ex eius mala ꝓscientia hanc cõitatẽ clausim aliqualiter fraudauerit seu in futurũ fraudã
rit alias robauerit uel robaret in aliquibus negotiis cõputi uel alĩ quoquomodo sit usq; ad sũmam de.ff.10.
& ultra ipso iure & eo fcõ sit cassus & expulsus a tota ꝑgregatiõe credẽte.Et si q̃ ꝓtra hãc intentionẽ & formã
quicq̃ tentare seu infringere uoluerint & ꝓmpserint incontinẽti penã.10.ducato.incurrãt Illo.d.d.nostro ꝑpli
candã pro quolibet.Et nihilominus dicta q̃titate dictoꝝ ducatoꝝ.10.& ultra dicte cõitati quisq; restituat sub
pena antedicta.Et q̃ sit exclusus in ꝓpetua credentia predicta.Cui statuto addit tũ fuit anno.1469.ꝓut in di
cto quaterno paruo ſtatut.36.hmõi tenoris.Item ordinatum fuit q̃ capitulum quo cauetur q̃ si quis defrau

dauerit

dauerit cõitatem ultra ualorem.10.ff.sit ipso iure priuatus a consilio & credentia huius loci perpetuis tpibus
sic inuiolabilr obseruetur:addendo q̃ si quis usurpauerit uel usurpet aliq̃d q̃ esset cõitatis uel intrauenit pcel
las q̃ nõ sunt intrandeuel q̃ fuerint uel nõ erunt clare.teneatur ipse qui usurpauerit uel usurpabituel qui sibi
intrari fec fecerit uel faciet restituere duplũ cõitati ꝓmisse ipso iure & sine alia declaratiõe iudicis.& hoc ultra
penã iuris.Et rationatores qui similes parcellas intrauerint uel intrabũt teneãtur ẽt ad duplũ ipsi cõitati.Ad
hoc ut bona cõitatis bene regantur.Et si quis praticauerit seu aliqualiter locutus fuerit de ipsum restituendo.
uel de ipsum nõ puniendo incurrat penã libraꝝ.10.applicandaꝝ pro duabus ptibus fisco & pro tertia cõitati.

¶ Et insuper ad maiorem instructionem pro dictis computis fiendis recurri potest ad ꝓhemium libri ratio 8
num dicte cõitatis cepti sub anno.1500.i capitulo qualiter in ipsis computis & rationibus factis ꝓcessum fue
rit ut in omnibus fiendis similiter procedant.

¶ Modo de his que spectant ad scribã dictaꝝ rõnũ uidere oportet.& sunt q̃ primo debet publicare sindico 9
ea pro quibus cõputũ est reddendũ & ꝑquos ut ualeat facere instantiã debitã.Item debet interesse in oibus eis
dem cõputis.Et si ordinata nõ exhibẽtur ea reformare:ꝓut melius sibi uidetur ut adinuicez ꝓcordent.Item
debet penes se retinere oia cõputa que fiunt ac oẽs scripturas q̃ ꝓcedunt ad cãm ipsoꝝ cõputoꝝ ut conseruẽ
tur penes cõitatem:ut diximus:sed ẽt ne ipsis scripturis iterum habitis fieret iterata solutio super eadem scri
ptura ex interuallo tpis prima solutione oblita:ꝓut uidimus alias ultra sũmã de.ff.500.igitur cuꝰ oia cõputa
eiusdẽ anni sunt reddita.ponat eadẽ cũ scripturis traditis ꝓut ꝓueniunt simul & ordinate in una filza libri in
quo describẽda sunt modo seruato in tribus iam p nos factis annoꝝ.21.& debite custudiãtur penes cõitatez.

¶ Circa uero modũ scribendi in libro dicta cõputa per rationes oportunas habet idem scriba oĩmodam in 10
structionem per nos edita in ꝓhemiis dicti libri rõnũ.cepti sub anno.1500.& alterius inchoati sub ãno.1514.
ad q̃ põt recurri.sed quia multi non pcipiũt ordinẽ & sensum dictaꝝ rõnũ.ut ꝓ innotescat q̃ oia amplectun
tur & clare nõnulla de ipsis rõnibus memoranda uidentur.sed preponenda sunt duo que requiruntur de ne
cessitate ad hoc q̃ premissa computa & rõnes sufficiant ad preseruandã cõitatem illesam.primũ q̃ fiat integra
ratio de oibus debitis cõitati.secundum q̃ nihil soluatur uel compensetur nisi sit conuersum in utilitatẽ cõi
tatis.& si aliquid remitti seu quittari contingat in hoc ꝓcedat debita cognitio ut ualidum fit.propterea ratio
nes debitoꝝ cõitatis in octo species diuiduntur.& creditorum in quattuor.prout de singula patet in sequen
tibus.Prima debitorũ species est thesaurariozꝝ:quia regulariter promittunt exigere oẽs intratas cõ.tatis.igi
tur in eorum ratione prius ordinarie continentur.inde extraordinarie.iuxta id quod ab eis receptũ aut reci
piendũ q̃uolibet repitur.Secunda est eoꝝ qui recipiũt aliquas pecunias aut alias res ab eodẽ thesaurario ad
mãdatũ cõitatis nõdum ꝓuersas in cõmodũ ipsius ut pro aliqua re fienda q̃ cõputãtur in credito thesaurarii.
& ex eo fit debitor recipiens ut inde cõputũ reddat.Tertia est aliozꝝ quibus cõitas aliquid extraordinariũ re
mittit distribuendũ q̃ non attinxit manus thesaurarii:aut alterius in cõitut si accipit pecunias mutuo quas re
mittere solet ꝑsulibus qui modo thesaurarii tenẽtur ad cõputum.Q uarta est aliquoꝝ que ꝓcedunt ẽt extra
ordinarie & dantur in solutũ:ut campanea glarea:& hmõi pro qbus recipiẽs similiter fiendus est debitor &
creditor:ut appareat de cã ipsius dationis.Quinta est taleaꝝ & aliaꝝ ipositionũ uniuersaliũ ad es & librã.ꝑ
quibus ipse tales sunt fiende debitrices ut de oibus que exigi pñt appareat.& de cã ipositionis quia in debito
ipsarũ narratur onus cõitatis ad quãtum fuerunt imposite terrigenis & forensibus.& que sit taxa miserabiliũ
Item sũma amborũ regioꝝ.Et sic habetur liquide tota sũma eoꝝ que exigi possunt rõne cuiuslibet talee.Po
stea describũtur in credito ipsarũ rationũ noia & cognomina exactorũ cũ sumis per singulos debitis.Itaq; tã
tum habetur ab ipsis exactoribus q̃tum debetur ex talea.Sexta est eorũdẽmet exactoꝝ qui postea fiunt debi
tores particulariter.& prout successiue continentur in credito talee.Septima est aliozꝝ qui deputantur ad re
cipiendũ pecunias exigendas ab ipsis exactoribus ut pro ducali subsidio uel aliter exponãtur.q̃ similiter de
receptis computũ reddere tenentur.Octaua est principaliũ debitorum pro eisdem taleis qui remittũtur q̃q;
cõitati pro non exactis & acceptãtur exigendi ꝑea fiunt debitores.Species uero creditoꝝ sunt hec.Pria so
lutoꝝ uel compẽsatoꝝ his qui erant creditores cõitatis:aut in pretio alicuius rei empte ad opus eiusdẽ quo
rum sunt fere oĩa.& ab his nulla alia dependet ratio:ut plñ.Secũda est de pecuniis q̃ soluũtur alicui non cre
ditori.sed qui tenetur ad computum pro qbus alie rõnes sunt fiende:ut ꝑtur.Et sic pro aliis iam memora
tis qui pro debitoribꝰ remittũtur.Tertia est eoꝝ pro quibus nihil hĩ ut pro restauro circa intratas & circa ta
leas pro duplicationibus/inopia debitoꝝ/erroribus registri/& hmõi.& de aliis etiam nulla fit mentio alibi.
Q uarta est aliquoꝝ mutuatiũ pecuniarũ:aut aliud cõitati.pro qbus fit recipiens debitor ex credito mutuatis:ut
supius est relatũ nisi id ꝓcedẽte credito recepisset.nec pñt dicte rõnes alĩ q̃ tali ordie fieri:alias incipte reddẽtur

¶ Preterea oẽ q̃ describuntur in libris ꝓmissis rationũ debet per alias scripturas uerificari.hoc ideo in debi 11
tis cõitati designãtur obligatiões & uẽditiões.Et silr in creditis:scripture pp qs solutiões/cõpẽsatiões/deductio
nes & quitationes sunt cõputate.& caueat scriba aliq̃d in libris apponere q̃ manu aliena.aut saltẽ ex alio actu
ꝓbari nõ ualeat.ex quo inter põtes q̃plura uti notissima admittũtur.inde iter posteros dubia ꝓut uidimus &
ꝑtur.Et qm̃ multe rõnes exiſtũt depẽdẽtes ab aliis:ut supra.ac similiter parcelle.hoc ideo ubi oportet aliis
relationibus oportunis adinuicẽ utitur qñq; de libro ad librũ.sed ut plñ de folio ad foliũ.Et sic dispersa faci
lissime uniuntur.prout de oibus premissis & aliis expedientiꝰ us seruatum constat per nos.in factura trium

libroꝝ dictaꝝ rõnũ pro annis. 21. supius memoratis. Et licet ꝓmissa his modis reddãtur clarissima. tñ multoꝝ ignorãtie uenit ẽt occurrendũ: qui sepius huore ducti clamitant rẽpub. ledi in ipsis ratiõibus. affectantq; easdẽ intelligere nec ualent. ꝓpterea ipsis & aliis si qui sint rõnes ꝓmissas lecturi memoraumus ad easdẽ rationes intelligendas: ut prio recurrant ad rõnem thesaurarii & in ea uideant an sit scñ cõputũ de oĩbus reddi tibus. put supra in eoꝝ capitulo & locatõ bus ꝓtinetur. Item & de oĩbus aliis extraordiariis tam ex ipsa rõne q̃ sequtibus iuxta q̃ liber reformationũ & cetera si q̃ erũt edocebũt. Item q̃ principales rõnes taleaꝝ inquirãt ex quo in illis fit mentio de oĩbus his q̃ exigi pñt. Et sic discussa ratiõe debitoꝝ cõtati. postea uideãt qualiter exposita: aut adhuc debita sint: & si dubitent in aliquo accedãt ad ꝓmissam filzam: & alibi ad scriptura relatã & inuenient quod optabũt. iuxta effectũ statuti supius primo relati. in hoc cap. de rõnibus disponẽte.

¶ De bãnis campestribus. & qui pro illis expediant exigendis. Capitulum. 4.

Duisimus crialia in quattuor partes: quaꝝ due fuerũt expedite. modo uenit ad expeditionẽ sequẽ. pcedendũ. quã diximus esse bonoꝝ cãpestriũ: pro qbus & restõne dãni exigendis. reqritur ordo. pcessus; iudicialis. prio eni actore opus est seu denũtiatore q̃ ptiner cãpariis. his qui dãna patiuntur. & aliis ptãtẽ hũti bus accusandi. Itẽ de scriba; q accusas loco petitionũ recipit & trãsmittit: adest quo; nũtius reos ad iudicium uocans: & succesiue ipsi rei existũt delicta fatentes expsse aut tacite: uel negantes & se defendentes. postmodũ adducũtur. ꝓbones si expedit innocentie uel delicti si ꝓsonis accusantibus legittie oppoñr: inde sunt audito res tanq̃ iudices ad ꝓdẽnandũ uel absoluendũ. delicta executiõe officialibus dũtaxat dicetur. Deniq; magister bãnoꝝ & dãna passi. inter se emoluẽta ꝓdẽ tionũ equalr diuidũtur. plm. & nisi accusans aliq̃d peipiat cũ eodẽ magistro bãnoꝝ. Hoc ideo tali ordine ꝓsequẽtes q̃tum fieri poterit singula declarabimus. ꝓfecto ad unguẽ obseruãda si bãnoꝝ indies illatoꝝ copia memoreti: sed qa ꝓfcõ ipsoꝝ bãnoꝝ tot sunt statuta q̃. ꝓ il lis dũtaxat unũ magnũ uolumẽ ꝓficeretur. attẽta ẽt uerboꝝ nimia ꝓlixitate i multis subalia eorũdẽ extrahẽtes. put melius usum fuerit. cetera omittemus q̃ satis uideri poterũt i originalibus si id alicui curioso libuerit.

¶ De camparlis publicis & priuatis: aliis accusantibus & accusandis. Pars. 1.

1 ¶ Camparii. 6. publici ad custodiã fructuũ ꝑdioꝝ deputari mãdatur p annũ: ut in uolu. fol. 5. stat. 55. qui solent eligi p magĩm bãnoꝝ & pũtari in plena credẽtia eos admittere. si uidẽtur idonei. alias nõ. put in libro refor. in quo pũtatio & admissio illoꝝ registrãtur singulis annis. Et olim pro mercede habebãt certam q̃titatem grani in ipsis prediis tpe messium & tertiã partem bãnorum: ut in ipso statuto. Nunc autẽ habent a dicto magistro bãnorum regulariter. ff. 2. pro quolibet fingulo mense. & insuper eandem tertiam partẽ bãnorum quo ad forenses dũtaxat prout satis notorium est.

2 ¶ Camparii. 6. publici tenẽtur custodire ultra padũ: ut in uolu. fol. 5. stat. 56. sub his uerbis. Itẽ q̃ unus ipsoꝝ cãpariꝝ teneatur & debeat custodire p totũ annũ ultra padum in mezano & in auoliaꝝ uineas & oĩa alia hoium clausũ q̃ hñt in dictis locis: & accusare oẽs offendentes: & q̃ ꝓsules ipsius loci qui pro tpibus fuerit. debeãt & teneãtur precise p facim p bãna & penas eis ad eoꝝ uolũtatẽ iponẽdas cõpellere dictos cãparios q̃ pro tpibus fuerint: ut se ꝓcordent q̃ unus ipsoꝝ ptinue ibit & stabit ad dictã custodiã ptã. que inter se ordinauerint. Q̃ualiter aũt diuidatur ipsa custodia. habetur in eodem uolu. fol. 44. stat. 515. hmõi tenoris. Itez q̃ quilibet cãpariꝝ cõis clausũ teneatur & debeat ire & custodire possessiones & bona hoium clausũ & ibi habitantium que sunt ultra padum. & quilibet sua ebdomada hoc facere teneatur. scilicet dictoꝝ camparioꝝ: rum: sub pena & bãno pro quolibet ipsorum contrafaciente & qualibet uice. f. 5. utaneũ.

3 ¶ Camparii duo publici ultra eos pñt deputari & teneri in uillario p ꝓsules: ut in dicto uolu. fol. 22. stat. 348. Et mãdatur q̃ oẽs hñtes ꝑdia ultra padũ teneãtur ꝓtribuere ad solutionẽ custodie ipsoꝝ: ut in uol. fol. 50. statuto. 573. hmõi tenoris. Item statuerũt & ordinauerunt q̃ quelibet ꝑsona que habet uineã uel uineas ultra padum in aliqua cõtrata uel guardia teneatur soluere guardie: illud quod ei fuerit ꝓmissum uel ordinatũ per illos qui hñt uineas in dicta contrata uel guardia: uel p maiorẽ ptẽ ipsoꝝ nõ obstante q̃ ipse teneat spãlẽ guardiam pro uinea sua. Ex quibus patet q̃ olim deputabantur cões custodie ultra padum in qualibet contrata: quod etiam nunc fieri deberet. saltem a kaleñ. augusti: ut ad perfectam uendemiam.

4 ¶ Camparii publici ultra ꝓmissos habẽdi sunt & mutãdi quolibet mẽse ꝓut in uolu. fol. 47. stat. 539. q̃ sequtur hmõi tenoris. Itẽ q̃ ꝓsules & clauarius cõis clausũ qui nunc sunt & pro tpe fuerint teneãtur & debeant pcise sub pena facti eligere. 12. hoies de illis qui magis utũtur in cãpis & laboribus: ut tres de singulo quarterio ad custodiendũ fines & labores & alia bona cõis & hoium clausũ qui iurare debeãt ad scã dei euãgelia: saluaꝝ custodire & gubernare res bona & labores hoium & cõis clausũ per uoũ mẽsem & accusare notario uel cõsulibus dicti cõis oẽs & singulas ꝑsonas & bestias quas uiderint uel inuenerint ofiendentes & dãnũ dantes in rebus & possessiõibus hoium clausũ & dicti cõis habẽdo tertiã ptẽ bãnoꝝ. Quibus. 12. hoibus electis & cuilibet ipsoꝝ de eoꝝ accusis credatur & credi debeat sicut ordinatũ est & statutũ de cãpariis & guardiis hoiuꝝ clausũ. Et q̃ dicti ꝓsules & clauarius ante exitum dicti mensis per. 8. dies debeant & teneãtur eligere & iura re facere

re facere alios. 12. hoies magis utentes in campis & laboribus qui. ff. similiter sicut ꝓdicti alii. 12. teneãtur iurare accusare & custodire: ut supra dictũ est. Et sic in singulis mensibus teneãtur dicti ꝓsules facere & obseruare sicut supra dictũ est. per totũ eoꝝ regimen durante eoꝝ offiõ. Et possint ipsi consules recusantibus seu nolentibus iurare & custodire: ut supra dictum est. ponere bãnum & bãna ad eorum uoluntatem usq; ad libras. 10. imperialium & ipsas exactere. cuius pene medietas sit dñi castellani clausũ. & alia medietas sit ꝓsulũ & cõis. & nihilominus sub eadem pena ad iurandum & faciendum predicta compelli possint.

¶ Camparii publici inqrant diligẽter fines clausũ & possessiões ultra padũ: ut in uolu. fol. 5. stat. 57. sub his uerbis. Itẽ statutũ est q̃ cãparii oẽs teneãtur ire p fines clausũ faciẽdo eoꝝ offiũ a mane usq; ad nonã. & tũc si uoluerint redeant domũ. & stent aliq̃tulũ. & postea redeãt inqrere fines. & inqrãt usq; ad cõpletã. & si ꝓtrafecerint soluãt quilibet oĩ die quo nõ iuerint. f. 5. nisi fuerit de licẽtia ꝓsulũ. Et ille qui stare debuerit ultra padũ. ẽt quottidie p totũ ãnũ ire debeat & custodire: ut supra dcñ est. & qlibet sit accusator & credaꝺ ei suo iuso

¶ Camparii priuati qui uulgo secreti appellãtur. sunt ẽt p ꝓsules deputãdi ad ꝓmissam custodiã. qbus pñtaꝺ ex ꝓsuetudine p ꝓmissum magĩm bãnoꝝ. & assumũtur usq; ad nũeꝝ. 40. put in uolu. fol. 29. stat. 402. sub his uerbis. Itẽ q̃ ꝓsules teneãtur ponere annuatim. 40. guardias. 10. de quolibet quarterio: publicas uel priuatas ad eoꝝ uolũtatẽ. quibus credatur sine aliqua ꝓbatiõe. & eoꝝ accuse ualeant in oĩbus rebus. & in oĩbus offendentibus cõtra capitula sicut accuse camparioꝝ. Et possint ꝓsules ponere bãnũ nolẽtibus iurare usq; ad. f. 20. uianeñ. q̃ fit tpe uendemiaꝝ dũtaxat. noiaq; eoꝝ & cognoiaut plñ secreta tenentur qa res odiosa: ꝝ apud magĩm bãnoꝝ: ꝓsules & scribã. & ab eisdẽ ꝓsulibus suscipiũt iuñm de licentia uicarii ad partem. qui tñ uidẽtur idonei. & habent a magro bãnoꝝ tertiaꝝ ptẽ emoluñti penaꝝ accusaꝝ q̃s tradũt. put satis notoriũ est. Recusantes uero id exercere: ac alii oẽs ꝓmissi sunt totaliter cogendi ad conseruationem reipub. ná si maiores ad regimen ipsius uigilant & laborant debent quoq; inferiores saltem in similibus iuxta personarum q̃litatem se exercere pro rata: & prout in thaurino: multisq; aliis oppidis dicitur obseruari.

¶ Camparii hñt fidem: put in uolu. fol. 5. stat. 62. hmõi tenoris. Item statutũ est q̃ si camparii accusauerit aliquẽ de aliquo q̃ ad eoꝝ offiũ spectet. ipsis & cuilibet ipsoꝝ detur fides: & nõ possint reprobari saluo q̃ si ac cusauerint aliquẽ in suo dãno dicẽtes eũ esse in alieno. accusatus se possit defendere per idoneam ꝓbationẽ.

¶ Camparii accusant oẽs dãnũ facientes. & oẽs alios qui hñt res nõ exercetas in eoꝝ ꝑdiis. suspectas de furto. put in uolu. fol. 30. stat. 402. sub his uerbis. Item. statuerũt & ordiauerũt q̃ camparii & oẽs de clausũ & habitantes ibidẽ possint accusare oẽs ꝑsonas q̃s inuenerint & uiderint in aliquo dãno: uel cape uel portare uel habere in aliquo loco de aliquo seminato: uel rebus ortaliũ: uel ayraliũ: uel palos uineaꝝ uel altinoꝝ: uel ligna ficcaruel uitida uel senũ: uel herbam: uel uuas: uel fructus. si illa ꝑsona: uel ille ꝑsone ꝓsimiles res nõ habuerint suũ: uel ad ptẽ: uel sibi date nõ fuerint. Et si ꝓsimiles res nõ habuerit ꝑsona accusata. soluat bãnũ: ac si in offensiõe illius rei fuisset repta: put in capitulis contineturnisi iustam defensionem de predictis fecerit.

¶ Camparii detineant miserabiles & forenses accusandos: si dare pignus noluerint. put in uolu. fol. 13. statu. 544. & seq. hmõi tenoris. Item statutũ est q̃ camparii qui pro tpe fuerint teneãtur & debeant cape illos q̃ nõ hñt regĩm in clauaꝺ. si dare noluerint pignus quos inuenerint offendentes & dãna dantes. & eos ducere ad catenã & si cãparii eos nõ possint cape & se defenderẽt teneãtur rector & deani ire cũ cãpariis ad capiẽdũ offendẽtes & tenẽdũ cãparios fortes. Itẽ statutũ est q̃ cãparii possint pignus & pignora cape ab extraneis quos i uenerit dãnũ dãtes & offendẽtes usq; i q̃titatẽ bãni & emẽde. & nihilominus ſcribaꝺ accusa & ꝓsigneꝺ pignꝰ.

¶ Camparii tenentur dicere delinquenti. ego te accusabo de dãno dato: prout in libro refor. anni. 1464. fol. 287. statuto. 51. quod refertur ad camparios publicos.

¶ Camparii debeant accusare in manibus scribe bãnoꝝ oẽs quos inuenerint facientes dãnũ hoibus de clauaꝺ. uel habitantibus in loco uel poderio clausũ. put in uolu. fol. 5. stat. 59. Et hoc infra dies. 8. imediate secutos prout extat cõsuetudo: quia nõ seruatur statutum. 60. ibidem: per qd mandatur fieri eo die uel sequenti.

¶ Camparii aliquẽ nõ offendant nec ceilent accusas: put in uolu. fol. 5. stat. 61. hmõi tenoris. Itez statutũ est q̃ si camparii uel aliquis ipiorũ dederit dãnũ alicui de clauaꝺ. uel ẽt eũ offenderit: uel aliq̃d dãnũ sciens: uel sciens celauerit accusare soluat hoc faciens pro bãno. f. 20. q̃libet uice & restituat dãnũ cui datũ fuerit in arbitrio illius prestito iuso: & quilibet sit accusator. & ab offiõ remoueatur: est ẽt aliud statutum ibidem nu. 522. sup ſi.

¶ Camparii nõ accumulent ligna uel granũ. put in uolu. fol. 6. stat. 64. sub his uerbis. Item statutuꝫ est q̃ nul lus camparius possit facere lignariũ in finibus clauaꝺ. nec duci facere ligna nec cõgregare blauas simul ultra p dictas fines: in bãno. f. 20. p qlibet uice nisi ostenderit p ltiam ꝓbonẽ illas res suas esse: uel ltie acquisiuisse.

¶ Camparii nõ teneant bestias sub eorũ custodia quas mittant ad pascua sub pena priuatiõis officii & pditiõis

dictarũ bestiarũ: ut in libro refor. anni. 1475. stat. 14. Nec accipiant aliq̃d seruitiũ: uel extorqueant ab aliq̃ ꝑsona sub pena. f. 15. pro quolibet & q̃libet uice: & detur fides accusanti & quilibet sit accusator & secretus teneaꝺ. put in dicto uolu. fol. 6. stat. 67. & in alio q̃ mansit apud uicariũ ut supra eodem nũe. Nullus etiam faciat roꝰ dam ipsis camparliis aliquo modo sub eadem pena: quam ẽt incurrit illam facientes. put in alio statuto ibidem paulo post. nu. 69. & si aliqua ꝑsona aliq̃d dederit camparliis dono: in cibo potu denariis: aut alio quouis modo seu alicui eorũ. soluat pro bãno pro quolibet & qualibet uice. f. 20. & camparius recipiens totidẽ & ulterius cassetur: & quilibet possit accusare. & habeat tertiam partem bãni. quod habetur in dicto uolu. fo.

55. & statuto. 600. nec dici potest idem cũ alio pcedente: quia ex isto accusator participat in penis. aliud ẽt quo ad bestias: videtur respicere camparios 6. ordinarios qui bestias non habent ut plurimum.

15 ¶ Camparii tenẽtur plãtare sup zerbo padi plantas ulmoꝝ cũ radicibus. Itẽ plantas salicũ ibidem. & sup rugia apud ipm zerbũ. & nunc in gorreto cõtatis: quia id solitum est fieri & statutũ put in volu. fol. 6. nu. 65. & 66. teneturq; ipsas plãtas a psulibus limitadas cũ admittũtur minime bonis supinis & eoꝝ sumptibus qui uero ipsis arbores inciderit uel guastauerit incurrit bannum. f. 20. put ibi. Et ulterius psequi debent pmissi camparii. in eoꝝ offõ & custodia singulo anno usq; ad. 8. Ianuarii. put in volu. fol. 20. statu. 295. qm̃ interim nouus magister bannoꝝ prouidet de alijs nec uidentur obligati ad ipsas plantas nisi habentes salarium ordinarie.

16 ¶ Camparii sunt inquirendi secrete an ptrauenĩãt premissis. put in volu. fol. 54. statu. 588. sub his uerbis. Item statutũ & ordinatũ est q; consules qui sunt & qui pro tpe fuerint. teneãtur & debeãt eligere & ponere. 8. guardias priuatas q̃ debeãt & teneãtur accurare consulibus uel notario cõis clausasii camparios si non fecerint ea que facere tenentur fm formã capitulorum dicti cõis & oẽs offendentes contra ordinamẽta & capitula cõis predicti. quibus credatur de eorum accusis sicut camparijs ipsius cõis.

17 ¶ Camparii & magi bannoꝝ si dannũ inferũt alicui pũt & debẽt accusari ab oĩbus. put in libro refor. ãni. 1519. stat. 9. hmõi tenoris. Item quia sepenumero cãparii qui deberẽt se abstinere ab offensionibus tanq̃ publici de nuntiatores non uerẽtur offendere in alienis prediis diuersimode sub clipeo q; nemo audeat ipsos accusare quia minãtur q; si qs eos accusauerit. ipsi cãparii illos tales accusabũt ẽt indebite. Et sic multa mala faciant ipsi cãparii. absq; eo q; aliquis audeat ipsos accusare. ẽt si ptingeret magĩm ipsoꝝ bannoꝝ cãpestriũ p se aut alios delinqre ut accusandus ueniret occasione eorũdẽ bannoꝝ cãpestriũ. Hoc ideo statuerunt & ordinauerunt q; quilibet bone uocis & fame iudicio auditoꝝ uel alterius ipsoꝝ & scribe bannoꝝ cui iudicio stet medio eius iuso pstando in manibus eiusdẽ scribe bannoꝝ in pntia auditorũ uel alterius ipsoꝝ: ut supra qui p tpe fuerit possit & ualeat ipsos cãparios & magĩm bannoꝝ accusare. Et ipse accusans teneri debeat secretus nec possint ipsi cãparii aut magi bannoꝝ petere q; accusator publicetur seu confrontetur. sed ualeat accusa secrete facta. put supra. ac si facta foret p cãparios publicos ut supra. Et auditores teneãtur ꝓdẽnare ipsos magĩm bannorum & cãparios simul uel diuisim. put ptingerit in duplo eius quod statutum est solui debere per alios applicandum cõitati dannum passo & accusatori pro rata: si dãmificatus poterit inueniri. alias applicetur bannum & emenda cõitati & accusatori cuilibet pro dimidia. & per consules exigatur.

18 ¶ Accusare pũt unusquisq; uidens offendẽtes in suo uel alieno: put in uolu. fol. 6. stat. 68. hmõi tenoris. Item statutũ est q; qlibet de clausasio & habitãs clausasii ab annis. 15. supra possit accusare oẽs quos uiderit in offensione sua & uicinoꝝ sicut cãparii. & p tps quo pũt camparii. & si post fiat non ualeat ubicũq; sint possessiones hoium clausasii siue ultra padum: siue citra padum ubi habent regĩm. saluo q; si accusatus negauerit suo sacro possit se defendere nisi accusator fuerit melioris fame. & hoc sit in arbitrio ptãtis uel iudicis: & nisi accusatus fuerit a cãparijs qui non pũt reprobari nisi ut dctm̃ est supra. quod arbitrium nunc pertinet aditoribus.

19 ¶ Accusare potest unusquisq; offendentes sẽt reptos in uiis cũ furto. put in uolu. fol. 55. stat. 605. sub his uerbis. Itẽ statuerũt & ordinauerũt q; qlibet psona de clausũ. uel aliũde q̃ inuenta fuerit p cãparios uel alias quasuis psonas portãs ligna uirida siue plãtas: siue legumina: siue bladũ siue uuas: aut aliud. & accusata fuerit teneatur & debeat soluere un bannũ qtum solueret si inuenta fuisset in ipso dãno: saluo nisi pbaret illud qd portaret accepisse in suo ꝓprio. Et sic esset homo bone opinionis & fame. credatur suo sacro: & pignus accipi pmittitur p quẽcũq; accusandis non cognitis: prout in. d. uolu. fol. 47. stat. 547. hmõi tenoris. Item statuerũt & ordinauerunt q; si aliqua psona de clausasio uel q̃ habitat ibidẽ uel masnengus famulus alicuius de clausũ. inueniret uel uideret aliquã psonã facientẽ dannũ in sua possessione uel uicini sui uel dñi sui. & non cognouerit ipsam psonã uel crediderit ipsam non posse soluere bannũ & emendã q; ipsa psona possit pignorari ab illa psona q̃ inuenerit usq; in quãtitatẽ banni & emende offensionis. & credatur accusatori sacramento suo.

20 ¶ Accusare potest dãnificatus ẽt non uidens cũ habet notitiã de offensore pmissionẽ fiendã. put in uol. fo. 29. stat. 403. sub his uerbis. Itẽ q; psules uel officiales bannoꝝ qui nunc sunt & pro tpe fuerint possint & teneantur inqrere eoꝝ offõ de oĩbus dãnis guastis & maleficijs ptinẽtibus ad eoꝝ offm̃. de qbus eis denũtiatũ fuerit uel ad eoꝝ notitiã puenerit. & si ueritatẽ inuenerint p duos testes uel p unũ cum sacro damni passi possint bannũ auferre fm q; in capitulis cõis clausũ. ptinetur de illo bãno. Et si capitulũ aliqd de bannis non reperitur. possint eoꝝ arbitrio malefactorẽ punire fm q̃litatẽ psone & dãni dati. ipsa aũt inquisitio fieri solet p magistrũ bannoꝝ & quoslibet eius substitutos ac scribã bannorũ. & pro tribus mensibus ante dũtaxat. put ex actis bannorũ apparet & nouẽ. n. ũ est. Nec ualet inquisitio fcã quis fuerit denũtiatũ ut supra nisi fiat ad instantiã lesi. datur q; forma ipsius inquisitionis fiende alio modo. put in lib. refor. ãnni. 1491. stat. 11. fol. 430. huius tenoris. Itẽ statutũ fuit q; exactor bannorũ qui pro tpibus fuerit non possit nec debeat facere aliqs inqsitiones nisi ad instãtiam querellantis pendẽtis cũ iuso in manibus eiusdẽ pditio tale dannũ sibi fuisse illatũ. qbus mediantibus stetim dictus exactor accedere teneatur ad domũ habitatiõis illius qui pro suspecto datus fuerit p instantẽ p dãno dato uel ad loca in quibus res subtracte assererẽtur aut dãni dati. cũ quo exactore ẽt interesse instãs ad rerum quesitarũ cognitionẽ. & coram eodẽ euocari facere quoslibet in illa domo habitantes & diligẽter inqrere cũ iuso suspectis & tou familie deferendo p ipm exactorẽ q; non possint aliqualiter recusare de ueritate dicenda

dicenda sup interrogãdis p ipsum exactorẽ. & si inquisiti & de familia recusauerint iurare & rñdere statim incurrant bannũ. pinde & ac si ꝓfessi fuissent delictũ cõmisisse de quo in querella mẽtio fiet. & ulterius teneatur ad emendã dãni dati. sup quo dãno & emẽda stari & credi uoluerũt & statuerũt iuso querellatis bone uocis pdictis & fame. Qua inqsitione sic fcã si comptũ fuerit tale dannũ illatũ p ꝓfessionẽ inquisiti uel alterius aut p otũa tiã in non iurãdo & rñdendo ut supra. tũc idẽ exactor teneatur p totã diẽ sequentẽ ea oĩa registrari fecisse per scribã ipsoꝝ bannorũ ut procedi ualeat ad pdẽnationẽ uel absolutionẽ. put i aliis capitulis ptinetur. & si idẽ exactor in his defecerit. teneatur ad satisfactionem emende instanti: prout declarabitur ex premissis.

¶ Accusare licet quoscũq; offendẽtes dũmodo sint etatis annoꝝ. 7. put in uolu. fol. 20. stat. 306. sub his uerbis. Item statuerunt & ordinauerunt q; oẽs personẽ. 7. annoꝝ & maiores masculi & femine faciẽtes & offendentes contra capitula & ordinamenta cõis clausasii. soluant & soluere debeant bãna que in capitulis continentur. lege aliqua uel capitulo in contrarium faciente non obstante. 21

¶ Accusare uolens cui debetur emenda. si maior fuerit q̃ bannũ ipositũ potest illã estimare p se usq; ad. f. 20. ab inde supra talis estimatio ptinet estimatoribus cõitatis. put in uolu. fol. 51. stat. 581. hmõi tenoris. Itẽ statuerunt & ordinauerũt q; creditur & credi debeat cuilibet psone sine aliq̃ pbatione suo sacro pro dãno q̃ dixerit sibi datũ uel fcm̃ p psonas uel bestias in aliqua possessione usq; in. f. 20. impliatur. Et ultra credatur sibi de dãno dato uel facto eidẽ inq̃tũ estimatũ fuerit p estimatores cõis clausasii. Et debet fieri tale estimũ infra tres dies: ut in statuto ibidẽ imediate sequẽti sub his uerbis. Itẽ statuerũt & ordinauerũt q; qlibet psona uolẽs aliq̃ restitutionẽ seu emendã hre de aliquo suo dãno sibi dato uel facto q; ipm dannũ debeat & teneatur facere fieri bi notario cõis infra tertiã diẽ postq̃ fuerit ipm dannũ datũ uel sciuerit fcm̃ esse & q̃titatẽ dãni sui dicere & scribi facere p sacrm̃. Qui aũt ultimo repus est in dãno tenetur ipse ad emendã totius dãni. ẽt p alios illati prout ibidẽ in alio statuto imediate pcedenti: similis effectus. In primis statuerũt & ordinauerũt ad dannũ & terrorẽ diũm & singuloꝝ offendentiũ & offendere cupientiũ. q; qlibet psona se abstinere debeat & uel lit ab oĩ offensione danda uel facienda in alienis bonis uel rebus. alias q; qlibet psona q̃ inuenta & accusata fuerit in aliquo dãno bannũ & emendã soluat & soluere teneatur. put in capitulis cõis clausũ. ptinetur nisi iustã & legittimã de ipsa accusa defensionẽ fecerit. Et insuper ultra hoc si alicui uel aliquibus personis de clausũ. uel ibidẽ cõmorantibus dannũ uel dãna aliq̃ data uel facta fuerint priuatim ab aliqua persona uel personis in aliquo semina/to/prato/nemore/uinea/uel altino/talitio/uel plantumo/uel orto/q; illa psona que prio post dicta dãna data uel fcã inuenta & accusata fuerit offendens. teneatur & debeat ipsa persona accusata emendare & restituere in integrũ dãno passo uel passis oĩa dãna retro ipsam accusam data uel fcã. Si uero plures psone in una accusa accusate essent oẽs pro tota teneantur p̃dicta dãna & emendã restituere. sicut de una persona dictũ est. Et q; dctm̃ est q; prima persona accusata teneatur emendare p̃dicta dãna retro ipsam accusam data uel facta idem intelligatur & locum habeat de dãnis datis uel factis post ipsam primam accusam per aliam personam accusatam que ea restituere solum teneatur & sic deinceps.

¶ Accusare licet patrẽfamilias pro oĩbus subditis offendentibus: put in uolu. fol. 20. statu. 308. hmõi tenoris. Item statutũ est q; si ꝓtingerit deinceps q; aliquis filiusfamilias uel ẽt uxor aliqua uel alius de familia dederit dannũ in rebus hoium de clausasio. & inde fuerint accusati q; pater maritus dñs seu dñi domus illius qui dederint dannũ intrãdo capiendo metendo. uel alio quouis modo dannũ dando pcise bannũ soluere pro illis teneatur rectoribus qui pro tpe fuerint. & dãnum passo emendã si eam hre uoluerit cuius bãni q̃titas sit. put in capitulis continetur. ita tñ si predicte persone se reduxerint uel res captas in domibus eorum. 23

¶ Accusare debet bestias alienas cũ iuso qui pro illis tanq̃ proprijs accusatus est aut soluere. put in uolu. fol. 46. stat. 530. sub his uerbis. Primo statuerũt & ordinauerũt q; si aliqua persona fuerit accusata custodiens bestias suas & alienas in dãno. soluat pro illis suis bannũ ordinatũ. & teneatur accusare alias suo sacro. alioqn soluat bannum pro ipsis credendo dño ipsaꝝ bestiaꝝ cum suo sacro de q̃titate earum quas dixerit esse suas. 24

¶ De scriba bannoꝝ campestriũ. qualitatibus accusarum. & nuntio pro illis expedienti. Pars. 2.

SCriba pro accusis bannoꝝ campestriũ recipiendis principalĩ deputatur. put in libro refor. anni. 1466. folio. 258. stat. 13. sub his uerbis. Itẽ q; si ullo unq̃ tpe quis emerit uel ẽmerit uel ẽmerit bãna cãpestria cõitatis pdicte nullatenus possit nec debeat accusas ipsoꝝ bannoꝝ recipere nec scribere. imo ordinauerũt q; deputetur fidelis scriptor aliquis per ipsam cõitatem: qui in dictis bãnis nullũ interesse & nullã partẽ habeat. & q̃ cũ iuso & graui pena pmittat ipsas accusas fideliter recipere & scribere inquirendo ueritatẽ pro posse. Et superinde ipsas accusas opportune faciat & trãsmittat debito salario mediante per credentiã eidẽ deputãdo. sed modo soluitur per magĩm bannoꝝ p cordantẽ cũ ipso scriba rõne eiusdẽ salarii. put melius põt. solutus est uero solui circa. ff. 16. Et pro eodẽ scriba noĩantur credentie. 3. notarii: quoꝝ unus accipit cõitas put in libro refor. ãni 1491. fol. 430. stat. 9. hmõi tenoris. Item statuerunt q; exactor bannoꝝ qui pro tpe fuerit. teneatur & debeat in principio sui officii noĩare in dicta credentia tres notarios de clausũ. qui circa offiũ scribanie dictoꝝ bannoꝝ le fideli debeat exercere: quibus noĩatis fit & esse debeat in electiõe dicte credentie. unũ eligendi ex ipsis quem maluerit ad offiũ dicte scribanie exercendũ quo notario electo teneatur dictus exactor ipsum presentare in

credentiam ei deferatur iuramentum de bene & legaliter dictum scribanie offiñ exercẽdo. De mercede autem condigna eiusdem notarii dictus exactor satisfacere teneatur.

2 ¶ Accuse per scribã recipiende & transmittẽde debent ptinere ꝓut in uolu. fol. 6. stat. 72. huius tenoris. Item statutũ est ꝙ cãparius & guardie qui & q̃ pro tpe fuerint teneãtur ponere in accusis quas facient corã notario cõis. nomen accusati & cognomen si sciuerit. si aũt ignorauerint. sufficiat si qualiter ũq; significetur de ꝑsona ipsius inuenti dãnũ dare. ita ꝙ cognosci possit & nomen accusantis nisi fuerit guardia priuata q̃ nõ noietur. & locũ dãni dati. & diẽ & mẽsem facte accusemec teneãtur ibi ponere aliquas coherẽtias uel spãlitatẽ loci nisi solũ predicta. ita tñ ꝙ rõne siue ptextu accuse non solẽniter scripte uel facte nulla persona se defendere possit. dũtñ ꝑdicta tria siue q̃q; posita sint in accusis. Et hoc capitulũ ptãs uel iudex seu ꝑsules q pro tpe fuerint. sub debito sacri obseruari teneãtur. intelligẽdũ est ẽt ꝙ in ipsis accusis qualitas dãni dati per accusatũ expressa cõtineatur tanq̃ principale. & insuper dies transmissionis accuse ut uideatur tpe defensionis an infra terminum super hoc limitatum facta extiterit: qui etiã in ipsis accusis circa principium solet apponi. ultimoq; nomẽ nãtii accusam deferentis pro transmissione probanda si postmodum negaretur.

3 ¶ Accuse simpliciter & ad longũ regiſtrantur ꝑscribã in libro bãnoꝝ: put date sunt. relicto spatio ꝓuenienti ad scribẽdũ ꝑdẽnationẽ uel absolutionẽ in pede cuiuslibet manu auditoꝝ. inde ꝑmissus scriba tenet ipsas accusas extrahere de uerbo ad uerbũ & trãsmittere accusatis infra. 8. dies postq̃ date sunt eidẽ scribe. ut in libro refor. anni. 1460. fol. 63. stat. 1. sub his uerbis. Itẽ capitulauerũt recapitulatores clauaſ. ꝙ exactor bãnoꝝ cãperstriũ siue exactores habeãt terminũ. 8. dierũ a die receptiõis accuse ad dãdũ eoꝝ defensiões accusatis si habita uerit i loco uel finib9. Si uero fuerint accusati forẽses habeãt ipsi exactores seu exactor terminũ unũ9 mẽsis. ut supra ad mittendũ suas defensiões accusatis. quod statutũ licet de defensiõe loquatur. tñ intelligit de accusa. cũ sic obseruetur. sed ꝓcessit ex q̃dã equocatiõe. nã accusa ad defensionẽ ut ꝑtertur faciendũ trãsmissa. nocaſ defensio ab ignaris. Ipsa aũt trãsmissio accusaꝝ fieri ꝓsueuit ꝑ eũdẽ scribãnt supra dieb9 dũce & mercurii. qb9 agricole magis in loco ꝓuentũt. nõ tñ vt sublata facultas qn aliis diebus fieri possit. & in margine hmõi accusarũ describitur relatio ipsius trãsmissiõis p dcũ scribã: qui nihil aliud agit in facto bãnoꝝ nisi ꝙ accusas recipiendo illas notat sũmarie in quodã mercuriali. q̃s inde tegiſtrat ad longum sub qualitatibus antedictis.

4 ¶ Nuntius per magiſtrum bãnoꝝ assumitur ex ordinariis cõitatis. & ad oĩa opportũa ipsoꝝ bãnoꝝ cui soluit ꝑ eius salario totius anni circa. ff. 12. Et tenetur idẽ nũtius dictas accusas põtare q̃bus dirrigũtur. Cũ aũt non ualent cõmode aprehendi ꝑsonaliter sufficit ꝙ alicui de familia accusati exhibeãtur. Quo uero ad forenses loꝝ eorum uicinoꝝ q̃bus multotiẽs capi nõ põt pignus: ut ex ꝑmissis ꝓcessum est. solet idẽ nũtius deferre accusas iudicẽtibus ipsoꝝ loco q̃ regulr ꝓsentiũt ꝑ eũdẽ uel ꝑ aliũ faciũt ipsas accusas ꝓsentariut preferatur.

¶ De accusatis pretextu bãnorum campestrium premissorum. Pars. 3.

1 Accusati suas faciant defensiones si uellint infra dies. 8. post receptã accusam. alias nõ ualent. put in uolu. fol. 15. stat. 218. hmõi tenoris. Itẽ statutũ est ꝙ si qs uoluerit facere defensionẽ aliquã ꝓtra accusam de se factã ꝙ infra. 8. dies possit eam facere. postq̃ ei ꝓcepũ seu nuntiatũ fuerit. postea nõ ualeat eius defensio. Cũ aũt fiunt defensiões solent scribi a tergo accusaꝝ. Et si magis extendãtur potes addi alia carta q̃ annexet ut inde ipsa defensio penes accusam comperiatur. Et debent ipse defensiones sic facte altero ex auditoribus tradi infra dictum terminũ alias repelluntur si uita accusa lapsus comperiatur.

2 ¶ Accusati nõ liberãtur p errorẽ denoiatiõis loci dãni dati si ꝑstat de dãno alieno. put in uol. fo. 26. stat. 527. sub his uerbis. Itẽ statuerũt & ordinauerũt ꝙ si aliqs cãparius/guardia/uel aliq̃ ꝑsona accusauerit aliquã ꝑsonam de dãno: seu de aliq̃ possessiõe alterius ꝑsone. & ipse accusator errauerit. eo ꝙ dãnũ datũ erit in alia possessione alterius ꝑsone. ꝓpter hoc illa ꝑsona accusata se defendere nõ possit. sed bãnũ & emẽdã soluat. dũtñ i aliena possione ipsa ꝑsona accusata dãnũ dederit uel fecerit. ẽt nõ põt opponi ꝓtra fidẽ cãpariorũ: put in uol. fol. 6. ff. n. 71. hmõi tenoris. Itẽ statutũ est ꝙ libet ꝑsona se abstineat ab offensiõe uicinoꝝ. & si aliq̃ ꝑsona in uenta fuerit offendẽs in aliquo dãno p cãparios uel guardias cõis qui ꝓ tpe fuerint. & inde fuerit accusata bãnũ soluat & emẽdã q̃ in capitulis ꝓtinetur. Et pro accusis guardiaꝝ & cãpariorũ cõis clamaſ. credatur & stet ita ꝙ nullo modo ꝓtra ꝑdictas accusas recipiatur defensio uel allegatio in ꝓtrariũ. sed ipsis credatur tanquã ueris & legittime factis: nisi accusatus ꝓbauerit infra. 8. dies dcũ dãnũ feciſſe in suo ꝓprio sed ipsius accusati.

3 ¶ Accusati iniuste recupant ab accusante expensas fcãs in se defendendo: ꝓut in uolu. fol. 45. stat. 599. sub his uerbis. Itẽ statuerunt & ordiauerũt ꝙ si aliqs accusauerit aliquẽ iniuste de aliquo dãno & accusatus fauerit ꝑ aliã ꝑsonã q̃ ꝑ cãparios uel guardias. & accusato fuerit iusta defensionẽ. ita ꝙ fuerit absolutus. officiarii tenẽtur ꝑcise facere restitui expẽsas ipsi accusato ab accusatore q̃s fecerit ꝑ suã defensiõe sine aliq̃ taxatiõe uel dilatione. Et si quis accusam datã retractauerit. tenetur ad penã tallionis: ꝓut in uolu. fol. 40. stat. 486. hmõi tenoris. Item statuerunt & ordinauerunt ꝙ si aliqua persona de clauasiio uel habitans clauasii fecerit aliquã accusam de aliqua persona uel de aliqua bestia. & illam accusam retractauerit ꝙ illa persona que sic retracta uerit. soluat bãnum & emendam: ꝓout accusatus soluere teneretur.

4 ¶ Accusati nõ sũt absoluẽdi nisi ꝑ sniam: ꝓut in uol. fol. 47. stat. 543. sub his uerbis. Itẽ statutũ est ꝙ si aliq̃ ꝑsona fuerit

sona fuerit notario cõis accusata ꝑ cãparios uel guardias uel aliquã alias ꝑsonã de aliquo dãno uel de aliqua re. ꝙ aliquis ꝑsul/clauarius/uel credendarius/siue aliqua alia ꝑsona. nõ debeat uel possit ponere in ꝑsilio uel credentia/publica/uel priuata. ꝙ illa ꝑsona accusata absoluatur: uel absolui debeat a bãno ordiato sup offensione quã fecerit nisi fuerit ꝑ snĩam iudicis absoluta. & qui cõtra fecerit. soluat ꝓ bãno. f. 10. & nihilominus bãnum & emenda exigantur ab ipsa persona accusata.

¶ De probationibus ad accusas & defensiones bãnorum campestrium. Pars. 4.

1 Actorie ꝓbatiões: aliis reoꝝ uenĩũt ꝓferende. & sunt alique ꝑsonales: ut cũ de ptãte ingrendi nõ cõstat & similes. Itẽ reales. si dãnũ restituendũ excedat bãni ipositiũ: ita tunc debetur estimũ: ut ꝑstur ad facti ꝓbationẽ. In quo citatur pars accusata uel accusanda ut talis estimatio ualeat. Itẽ quia multotiens agit de cõsimbus ꝑdioꝝ in qbus aliqd bãnũ est datũ. ꝓtendens q̃libet pars ꝙ id fuerit sup suo. & tũc si actor nõ erat in possione loci pro quo agitur. sibi onus ꝓbationis incũbit eoꝝ q̃ posuit i accusa. aut uero actor possidebat & allegatur in defensiõe accusati dãnum re. ad eũ q̃ spectare. & tunc cognitio eiusdẽ principalis negocii ptinet credentie ad quã recurrendũ est ꝑ eũ qui nõ erat possessor tpe dãni ut eligãtur q̃ id cognoscãt. modo supius iam relato. Et hoc quia auditores nulli in tali casu hũt iurisdictionẽ nisi eis cõmittatur. ꝓut sepe accidit ad unionẽ amboꝝ iudicioꝝ. Ipsa aũt cognitiõe sic habita. iuxta effectũ illius absoluũt uel ꝑdemnãt in facto accuse. Sunt ẽt alie ꝓbones actoris. ut cũ reus & ipse sint pares. ita ꝙ amboꝝ iuro equali est credendũ. qa tunc expedit actorẽ ꝓbare accusam ali q̃ ꝓuiam. & ꝑ tertũ non hũtẽ interesse in illã ut supra de inquisitione dcũ fuit. uel quia non habeat accusatus ꝑsimiles res que ꝓbantur fuisse apud accusatorẽ circa tps de quo in accusa.

2 ¶ Reoꝝ ꝓbones sunt magis frequẽtiores. quaꝝ ẽt alie ꝑsonales. & alie reales ꝑsonales sunt ut cũ opponitur accusanti ꝙ fidedignus nõ sit ex maleficio uel alia cã. Itẽ cũ offertur ꝓbatio negatiue: quia tpe de quo i accusa. accusatus uel accusatus fuerit adeo ꝓtinue alibi & distans ꝙ non potuerit adesse prout in accusa. sunt & alie q̃ plures ad alienã requisitionẽ labraut diuersimode uemus incidẽdo/uuas/granũ/fenũ. & hmõi colligendo & exportãdo: ut sepe accidit pro ꝑdiis ꝓtentiosis pro qꝝ us postmodũ accusantur. sed ꝓbata requisitione & ꝙ ipsi laboratores & alii se gesserint bona fide ueniunt liberandi trãslato onere accuse in reqrentẽ qui de dolo tenetur. Sunt & alie ꝑsonales dũ accusatus ꝓbat res de quibus in accusa p eũ legittime acq̃sitas. ex pretio mutuo/cõpensatiõe/labore/uel donatione. seu ꝙ habuit licentiã debitã pro rebus in accusa relatis. Reales uero existunt ut cũ accusatus pro bestiis dicit & ꝓbat tot nõ hẽ. ceteras alio uel aliis. ꝓut uulgo dicitur a fortiẽdo uel attribuẽdo cũ iuro: ut supra. quia tunc accusa diuiditur & libraſ pro bestiis aliorũ ꝙ est idẽ in negocio principali. Itẽ & alie cũ opponit res captas sup suo offerens ꝑ similia & inditia exhibere uel alĩ id probare: seu cuꝝ negat dãnũ fuisse illatũ ut ponitur in accusa. petens ex his uel ex alia cã locũ reuideri. & tũc ipsa reuisio ptinet auditoribus prout in libro refor. anni. 1451. fol. 419. stat. 5. hmõi tenoris. Itẽ statuerũt ꝙ si aliqs fuerit accusatus uel inquisitus super aliquo dãno & accusatus siue iquisitus requisierit per auditores locũ reuideri eo casu illico teneãtur idẽ requirens & exactor bãnoꝝ cũ alio instãte si fuerit deponere salariũ cõpetentẽ sm ꝑsitudinẽ pro mercede dictoꝝ auditoꝝ in manibus tertii. quo facto statim teneantur ipsi audtores ad requisitionẽ deponentiã aut alterius eoꝝ se sup loco trãsferre. uocatis uocandis pro ueritate eruenda. & ibidẽ post informatiões & uisitationẽ p eos fiẽn. incõtinenti declarare teneãtur & debeãt. an fuerit accusa uel inquisitio iuste fcã uel ne. Et si accusa uel inqsitio iusta per ipsos auditores fuerit declarata. tunc depositũ ut supra fcũ ꝑpte dicti exactoris & alterius restituatur. Si uero econtra reperiatur & declaretur simili reddatur depositum fcm ꝑ accusatũ siue inquisitũ. & siue alio dispendio liberatus esse intelligatur a tali accusa siue inquisitiõe. Preterea sicut quis potest accusari unico teste iurato mediate. sic ẽt quisq; liberatur probata innocentia p unicũ testẽ iuratum. Et intelligitur ꝙ testes ipsi idonei sint: quia ceteri a testificãdo repelluntur. Cum aũt de aliis oĩbus ꝓbationũ generibus ad hec opportunis dari non possit certa determinatio sufficiat de ꝑmissis. qa ẽt nil aliud cõperitur in statutis ipsoꝝ bãnoꝝ quo ad ꝓbatiões habendas hinc uel inde. in quibus procedendũ est ꝓut conueuit: matures oĩbus ꝓsideratis. & ꝑsertim qualitate ꝑsonaꝝ. que prius attendẽda est. & in dubiis nõ multum fuia uitabitur probationum defectu. constaꝝ de solito premissorum: tam notorie q̃ per acta.

¶ De auditoribus bãnoꝝ campestrium quedam alibi cõmodius non relata. Pars. 5.

1 Redduntur altero ex auditoribus defensiones q̃ fiunt in scriptis prout diximus q̃s recipiẽdo si aliqd p accusarũ probari offerr in defensiõe. illi fit assignatio p ipm auditorẽ. Si uero instãs uel accusator aliquid probare tenetur. fit eidẽ pariter assignatio per q̃libet nũtioꝝ. ipso accusato instãte. Et hoc ad ita probãdum modis supra relatis: aut aliis in termino cõpetẽti dierũ. 8. uel circa. inde premissi audtores ponũt defensiones habitas simul q̃s tenẽt diuisas iuxta ordinẽ alphabeti. & primã litam nominũ accusatoꝝ: ut facilius inueniantur particulariter cũ est opportunũ. Postmodũ si partes cõparent in termino assignato audiũtur ulterius super ꝓtentis in accusa & defensiõe. receptis ẽt probationibus adductis. Et cũ expedit fiunt alie assignationes eisdẽ partibus seu alteri. ad interessendũ uisitationi locoꝝ & rerũ ꝑrationibus & depositiõibus testiũ: put

BIBLIOTECA OLIVERIANA

a lure seu inter ptes requiritur.precise tñ & p̃eremptorie ne fruſtẽtur laboribus & expensis.Cũ uero negligunt aut altera deficit cõparere:fiunt plures ad eundẽ terminũ (quis diuersimode) assignant.i. ipsi auditores sup accusis & defensionibus dicendis.faciunt unũ memoriale assignationũ.sic iterato fiendoꝝ qbus interest.& in termio pendenti ad ius reddendũ.q̃ memoriale tradunt pmisso nũtio pro bãnis electo qui facit ipsas assignatiões psonalr:seu alicui de familia:aut dcñ fuit de accusis.& eas refert ipsis auditoribus.inde iusta illas procedentibus ad debitã discussionẽ cognitionẽ & decisionẽ ipsaꝝ accusaꝝ.in qbus talis.2.dilatio cẽsetur ẽt fcã ad ius.ita q̃ si quis est ꝓtumax aut nõ satisfacit assignationi.tũc hr̃ p̃dẽnato.nisi legittie ipedimenti cãe addu canturiquia illis mediantibus:aut terminus ꝓrogatur:aut lata sniа de nouo admittitur.ne qs ex defectu tpis suo iure priuetur:put hec oĩa ex solito actiſq; p̃batur.& alia in pmissis & circa occurrẽtia.de qbus in regĩs eorundẽ bãnoꝝ.Nec licet pmissis auditoribus eoꝝ differre snias ultra mẽsem a die date accuse ,put in libro refor.anni.1491.fol.429.stat.7.sub his uerbis.Itẽ statuerũt q̃ auditores qui pro tpe fuerint teneãtur & debeãt infra mensem a die date accuse siue inquisitionis facte.p̃dẽnasse aut absoluisse oẽs accusatos uel inquisitos sub pena priuatiõis officii & eoꝝ salarii.Et si aliter ultra terminũ dicti mẽsis ,pcessum fuerit p ipsos auditores sup ipsis accusis & inquisitiõibus in p̃dẽnando.q̃ talis condẽnatio sit nullius ualoris & momenti:quo ad bãnos tñ.non aũt quo ad emendã.Eo saluo q̃ si forte in aliquibus accusis foret aliqua cã legitima allegata per dictos auditores in plena credentia:taliter q̃ dicti auditores non potuissent condẽnare uel absoluere prius eisdem causis habitis pro legittimis a dicta credentia.tunc & eo casu possit eadem credentia terminũ ,progare dictis auditoribus unius alterius mensis dũtaxat condẽnandi uel absoluendi.

2 ¶Et teneatur magr bãnoꝝ ad exhibitionẽ libri accusarũ ipsis auditoribus.& nõ interesse dũ redditur ius.put in libro refor.anni.1464.fol.187.stat.13.hmõi tenoris.Itẽ q̃ singula die qua auditores uoluerint p̃dẽnare teneatur exactor bãnoꝝ exhibere librũ i manibus auditoꝝ.& nõ stare illic.nec pro aliquo accusatore uel dãno alicuius possessiõis in qua fuerit aliquis accusatus ,pcurare.ea uero die & singulis diebus auditores remittere teneãtur librũ.Et si incantator ꝓtrafecerit.nõ teneãtur auditores ad p̃dẽnandũ.Circa aũt snias ,pferendas:qa multe reperiũtur accuse sup qbus nulla est facta defensio.sup illis nihil ulterius fit.sed p̃dẽnantur accusati i eorum ꝓtumatiã faciendi defensiões.Quo uero ad alias attendũt ipsi auditores sup defensiõibus factis & p̃batis ,pcedũtq; iuxta eas ad absoluendũ in toto uel parte:ac ẽt ad condẽnandũ prout eis uidetur de iure & equitate fiendũ.Et scribunt snias latas in pede accusarũ qnas signant eoꝝ marcha.cũ pauci existant notarii:put ex multis potest edoceri & satis notoriũ est:faciunt nihilominus plenã fidem ut infra ubi tractatur de executiõe apparet.& lapso anno potestas ꝓtinuatur ipsis auditoribus pro accusis ultimis:ut per acta.

3 ¶Recursus eoꝝ qui se opponũt p̃dẽnationibus auditoꝝ habẽdus est ad credentiã cũ iurisdictio ipsoꝝ bannoꝝ ptineat insolidũ cõitari ut ꝑfertur.Et sup hoc extat statutũ.279.uolu.fol.19.sic disponẽs.Itẽ statutũ est q̃ si sniа lata esset ꝓtra aliquẽ uel aliquos occasiõe alicuius bãni.& tenuerit inde le grauatũ.q̃ ptãs seu index teneatur sibi dare cognitorẽ qui cognoscere debeat de dicto grauamine infra dies.8.fm q̃ supra ordinatum est.Cuius statuti uigore & pmisse iurisdictiõis cõitatis adeft talis ꝓsuetudo q̃ uolens reclamare a sniа lata pro dictis bãnis recurrit ad credentiã.& ibi requirit eligi reuisores sup grauamine allegato pte citata.hoc ideo cũ sules qui sub noĩe ptãtis uel iudicis ẽt intelligũtur:ut diximus p̃ dare ex alio statuto.eligũt duos ex credendariis partibus nõ suspectos:ut hr̃ supius de electiõe pro differẽtiis p̃finiũ terminãdis.Q ui cũ auditoribus & eorum more ,pcedũt ad reuisionẽ & nouã defensionẽ quorũcũq; expedientiũ.,pferũtq; eoꝝ sniam quã scribũt i pede alterius si adest facultas uel alibi ut possit de illa edoceri.Q ua reuisiõe fcã si p̃dẽnatio cõfirmata nõ põt nec debet cõdẽnatus ab ea amplius reclamare.sed fit executio.Si uero cõtingat primã sniam reuocari potest eodẽ modo qui primo obtinuit petere reuisionẽ:quia semel unicuiq; cõceditur idem recursus.& debẽt ipsa reuisio.sed nõ ultra.Nec tps limitatur ita recurrendi:quia ut plũ fit in ,pcessu executiõis absq; eo qd dicatur sniam trãtmisisse in rem iudicatã:put de his & aliis scm concernentibus constat ex multis actis.

¶De magistro bãnorum campestrium & eius officio incũbentibus. Pars.6.

1 MAgister bãnoꝝ primus est in electiõe:sed ultimus quo ad effectũ:qa pro ipsis bãnis cũ emenda exigendis principalr deputatur.& ipsa exactio fieri nõ põt nisi pmissis mediãtibus.igitur de ipso magistro bãnoꝝ prius tractari nõ debuit.cui mãdatur expresse ut cãparios mittat ultra padũ ad custodiendũ p̃dia hoium clauaꝝ.put in libro refor.anni.1517.stat.19.sub stationũ hmõi tenoris.Itẽ statutũ & ordinatũ est q̃ pro conseruatione possionũ hoium clauaꝝ.quas hñt & habebũt ultra padũ & manutentione capituloꝝ & franchisiarũ de ipsis possionibus.q̃ incãtator bãnoꝝ cãpestriũ clauaꝝ.qui pro tpe fuerit.teneatur mittere primos duos cãparios ultra numerũ aliorꝝ cãpariorꝝ qui habeãt custodire uineas & alias possiones hoium clauaꝝ.existẽtes ultra padũ & hoc sub pena.10.ducatoꝝ p̃ ipm magm bãnoꝝ qui pro tpe fuerit cõmittẽda nisi pmissa adimpleat & obseruet aplicãda more regardariaꝝ.Q ui cãparii teneãtur facere accusas fm formã p̃missaꝝ frãchisiaꝝ.& ulterius teneãtur dicti cãparii referre oi ebdemoda scribe bãnoꝝ cãpestriũ clauaꝝ.saltẽ una uice.oẽs accusatiões p eos tũc fcas ultra padũ.sub pẽa unius flor.q̃ libet ebdomada qua cõtrafecerit que pena aplicatur more regardariaꝝ.q̃ uidetur intelligi pro accusis datis in castigneto ad formã conuentionẽ & sub

& sub eodem statu cum aliis ipsa bãna solent annis singulis subastari.prout ex actis apparet.nec obstat aliis pcedentibus q̃ de uno cãpario dũtaxat loquũtur:qa q̃ dcñ est de uno debet seruari & intelligi de ipsis duobus.

¶Magr bãnoꝝ nõ debet in aliquo cõcordare ꝓtextu ipsoꝝ bãnoꝝ.nec aliqs cũ eo pro dãnis futuris:prout i libro refor.anni.1510.stat.2.sub his uerbis.Itẽ statuerũt & ordinauerũt q̃ magr bãnoꝝ qui nũc est & pro tpe erit nõ possit nec ualeat se concordare p̃ dãnis datis cũ aliq̃ psona de clausso uel ibidẽ habitante directe uel per indirectũ nec p interpositã psonã.sub pena.10.flor.aplicãda more regardariaꝝ.& similter intelligatur de psonis se p̃cordãtibus cũ p̃dictis magris bãnoꝝ.quibus seu cui augetur pena pro ipsis p̃cordis.ulq; ad ducato.put in d.libro refor.anni.1517.loco supius designato.& statuto ĩmediate sequẽti q̃ ẽt pom ꝑsueuit in q̃libet subastatiõe ponit supra.Nõ debet silr dictus magr bãnoꝝ p̃cordare cũ aliquo ante p̃dẽnationẽ ,put in libro refor.anni.1491.fol.430.stat.8.hmõi tenoris.Itẽ statuerũt q̃ exactor bãnoꝝ q̃ pro tpibus fuerit nõ possit nec debeat sup aliquibus accusis per se nec p aliã interpositã psonã aliquod accordiũ siue cõpositionẽ cum accusato seu inquisito facere seu componere ante p̃dẽnationem:sub pena.ff.25.aplicanda more regardariaꝝ.

3 ¶Magister bãnoꝝ tenetur satisfacere emendas dãnificatis:put ibidẽ stat.6.sub his uerbis.Itẽ statuerũt q̃ exactor bãnoꝝ qui pro tpibus fuerit.teneatur & debeat quaslibẽ emẽdas cuiuslibẽ p̃dẽnatiõis facte p̃ fatos auditores infra duos mẽses a die publicatiõis exactisse exactasq; solutle & tradidisse qbus spectabũt & ptinebũt uel alias cũ ipsis debite p̃cordasse.& si in pmissis dictus exactor defectuosus fuerit.tunc teneatur dictas emendas de suo ꝓprio satisfacere.illi siue illis cui uel quibus tales emẽde ptinebunt & spectabũt.& sub pena.f.10. pro qlibet uice.& ulterius possit dictus exactor ad exactionẽ dictaꝝ emẽdaꝝ cõpelli more debitoꝝ fiscaliũ. Dãnificatis debet illico restitui furtũ cũ repitura:& si nõ cõparent est cõis:put in uolu.fol.8.stat.95.hmõi tenoris.Itẽ statutũ est q̃ si blada aliqua furata inuenta fuerit capiatur & reddatur illi cuius fuerit.& si nõ poterit inueniri cuius sit capiatur ad opus cõis:& ille q̃ furatus fuerit soluat bãnũ.Et similiter fit pro oibus aliis ut notissimũ est.Nec debet emẽda q̃tari.put in eodẽ uolu.fol.46.statuto.609.sub his uerbis.Itẽ statuerũt & ordinauerunt q̃ nulla psona de claussio seu undecũq; sit nõ possit nec ualeat dimittere sub aliquo colore suã emendam de dãnis datis in suis possessiõibus finiũ clauaꝝ.& hoc sub pena & bãno.f.20.imperialium.

¶De executione fienda pro bãnis campestribus. Pars.7.

1 MOdo fiscali ,pceditur ad exactionẽ dictoꝝ bãnoꝝ & emendarũ:sic q̃ facta unica iniunctiõe debitori de tenẽdo arrestũ & scripta:,pceditur ad leuationẽ bonoꝝ de gagio:subastationẽ & deliberationẽ eoꝝ.put de aliis debitis cõitatis & aliorꝝ supius dcñ est:ad quã executionẽ teneatur uicarius cum tota familia:uisis p̃dẽnationibus premissoꝝ auditoꝝ:que parata ad eo habent executionẽ ac si per eundẽ uicariuꝝ late essent:quia talis extat consuetudo notissima:multis mediis si expedist comprobanda.

2 ¶Reducens furtũ tenetur ad bãnũ & emendã:si accusatus nõ habeat unde soluat.put in uolu.fol.20.sta.198. hmõi tenoris.Itẽ statutũ est q̃ si aliquis acceperit aliquid de alienis feminatis in cãpis:& ille q̃ accepit nõ poterit soluere bãnũ ordinatũ ille ad domũ cuius uel ad cuius areã reduxerit.id quod acceperit:ipso dño sciẽte soluat bãnum illud quod ille soluere deberet:& illud idem intelligatur de nemoribus & uineis.

3 ¶Q ui nõ pũt soluere bãna & emendas psonaliter puniũtur:put in uolu.fol.11.statu.155.sub his uerbis.Item statutũ est q̃ oẽs q̃ soluere nõ poterũt bãna & emẽdas ut supius & infra est notatũ.exeant terrã nec redeãt donec soluerint bãnum & emendã in quibus incursi fuerint:& iudex seu ptãs teneat eos fore bannitos:& anteq̃ ad terrã redeant soluant ꝑsulibus totidem sicut bãnũ.& si iudex uel potestas eos habere poterit:ponantur ad berlinam uel pallum uel fustibus corrigantur:fm q̃ uidebitur iudici.

4 ¶Executio bãnoꝝ cãpestriũ & emendaꝝ:fieri nõ debent post annũ a die finiti alterius:in quo scã est accusa seu inquisitio.qm̃ prescribitur:ex tali ꝑsuetudine antiquissima & notoria:ut illoꝝ exactio multũ nõ differatur in odiũ accusatoꝝ:cui ꝑsuetudini alia esset addenda alicuius oppidi in quo singulis annis solutiõe nõ obstante:bannitur ẽt per aliquot tps:qui fuit in maiori sũma condẽnatus pro dictis bãnis:his exclusis que rõne confinium seu terminoꝝ processerunt.quod faciliter ex libris ipsoꝝ bãnorum potest edoceri.

¶De mulctis extraordinarie limitatis:ptextu bãnoꝝ cãpestriũ aũ alia q̃ sequũtur necessario referẽ.dis.Pars.8.

1 BAnnoꝝ qualitas:quidq; pro singulo solui debeat.post relata de auditoribus ĩmediate erant memorãda ad eoꝝ instructionem.& prius q̃ tractaretur de executiõe.sed qm̃ pmissa sunt generalia q̃ particularibus debent ,pferri:hic inserta fuerũt:q̃bus alia sunt addenda:ut.1.Q d habitantes extra locũ clauaꝝ.in duplo aliorꝝ sunt p̃dẽnandi:put in libro refor.anni.1477.fol.298.stat.4.hmõi tenoris.Itẽ statuerũt & ordinauerũt q̃ libet psona cuiuslibet gradus & status existat q̃ habitet extra locũ clauaꝝ:siue menia:q̃ repiatur dãnũ dedisse in possessionibus clauaꝝ.puniatur in duplũ:seu incurrat penã duplicẽ:totius eius q̃ declaratur p capitula.& ultra ipsam penã quã incurrũt habitates in ipso loco clauaꝝ.& intra pontes leuatorios.Q uod statutũ forte dũ ẽt posset nõ esse obseruãdũ.dũ cũ uidetur particulare.sed qm̃ multi habitant extra locũ deliberate ut liberius iuuadant p̃dia:qui satis ab auditoribus cognoscũtur ut magis abstineant pro effectu statuti:poterit eis augeri &

BIBLIOTECA DIGITALE

duplicari pena per ipsos auditores in condẽnando.si nõ ratione statuti:saltẽ potestatis eisdem attribute augẽdi & minuendi iuxta qualitatem personarum ut ꝓuenit.itaq; statutum erit in utriusq; obseruantia.

2 ¶ Offendentes in ꝑdiis alieni territorii fuut puniẽdi ut in finibus clauaſ. ꝓut in libro refor.1499.ſtatu.2.ſub his uerbis. Itẽ ſtatue rũt q̃ nulla ꝑſona habitans in loco aut finibus clauaſ.audeat neq; ꝑſumat ire de die neq; de nocte in alienis finibus:neq; poſſeſſiõibus circõuicinoꝝ pro capiendo neq; exportãdo nemora:neq; alia victualia.& ſi qs inuẽtus fuerit.ſoluat bánũ & emendã:ꝓut ſolueret de poſſeſſiõibus clauaſſii.& q̃ magi banoꝝ ſeu agentes pro eo teneãtur inqrere de ſimilibus delinquẽtibus & quilibet bone uocis & fame accuſare poſſit.& credatur accuſatori iuſo ſuo.Et ſi fuerint accuſati p foreſes: debet eis reddi tale ius:quale nobis fieri optatur in ſimilibus.ꝓut in uolu.fol.12.ſtat.257.hmõi tenoris.Itẽ ſtatutũ eſt:ſi qs de clauaſ.aliq̃d dãnũ fecerit in nemoribus uel alibi extra fines clauaſ.& ide q̃rella ꝑ ſulibus ſeu iudici ſcã fuerit.teneãtur ꝑſules ſeu iudex ei cui dãnũ datũ fuerit.dare uel dari facere bánũ & emẽdãre ꝓut in nris capitulis.& ſi fuerit cãparitꝫ illius terre in cuius finibus offenſio ſeu dãnũ datũ fuerit qui accuſauerit offendentes.ei detur fides. preſtito tũ iuſo ſicut noſtris dũmodo homines illius terre facere uellint de noſtris illud idem.

3 ¶ Forenſes dãnum dãtes in poſſe clauaſſii.ſoluunt bána ad inſtar illoꝝ de clauaſſio:ꝓut in uolu.fol.12.ſtat.174.eiuſdẽmet effectus.Et oia bána tam de beſtiis q̃ hominibus dantibus dãnum & offendentibus ſuper finibus clauaſſii ſint tam citra q̃ ultra padum:prout in eodem uolu.fol.56.ſtatuto.611.

4 ¶ Statutis nõ obſtãtibus ꝑñ fieri ꝑdẽnatiões iuxta ꝑſcientiã auditoꝝ:ꝓut in lib.refor.1470.fol.22.ſtat.2.ſub his uerbis. Iũ recapitulãt dcĩ recepitulatores:& addũt de nouo ſup fcõ bánoꝝ cãpeſtriũ.nõ obſtãte q̃ ꝑdẽnatiões auditoꝝ q̃ ꝑ tpe fuerit debeãt fieri uigore caplõꝝ.q̃ ipſi auditores poſſint & ualeãt ꝑdẽnatiões ſuas facere iuxta bonã ꝑſciam & mẽtẽ ipſoꝝ.ꝓut melius uidebit faciẽdũ. Q̃ d multũ rõni ꝓuenit.nã in pari offenſa debet qñq; augeri & minui pena ſm qualitatem ꝑſonaꝝ.frequẽtius enim delinquẽtes acrius puniẽdi exiſtũt.

5 ¶ Dãnoꝝ cãpeſtriũ multitudo diuerſitaq; retroactis ipibus & ꝓtinue:fuit adeo exceſſiua q̃ ſup illis multa ſũt ꝑfecta ſtatuta:nõ faciliter enumerãda:quoꝝ maior pars ſimiliũ eſt & ſupfluoꝝ.nõ modico labore diſcuſſoꝝ & refecatoꝝ.nunc uero ꝓcedentes ad utiliũ relationẽ ſolũmodo.adhuc ſunt tot q̃ iter ſe ꝑfundi poſſent niſi diuiderẽtur.ꝓut ſcñ eſt ſm regulas ab initio memoratas.& alias differẽtias offendẽtiũ/rerũ/locoꝝ/q̃litatũ/q̃titatũ/& tpꝫ/agrauãtes.& qñq; alleuiãtes ipſa bána:ut in ꝑfeſſione factali eaſdẽ circũſtantias exprimere opus eſt.& pro ipſis bánis ſequtur ordinate iuxta uarias diſtinctiões ſinguloꝝ ad facilioré iuentionẽ eius qd q̃rit.

¶ De bánis locorum campeſtrium.magis domeſticorum. Pars.9.

1 TEcta/caſſinas/aꝛrales/ortos/& uiridaria/intrantes.ac ibi in quouis offendentes ſunt ꝑdẽnãdi.ꝓut in libro refor.anni.1499.ſtat.1.hmõi tenoris. Primo ſtatutũ eſt q̃ nulla ꝑſona cuiuſuis cõditiõis exiſtat audeat neq; ꝑſumat/tectos/caſſinas/aꝛrales/ortos/uel uiridaria intrare:nec clauſuras ipſoꝝ:ita uiuas q̃ mortuas frãgere/deſtruere/uel nemus aliq̃d tam ab igne q̃ a labore qualitercũq; ſituatũ ſenũ/recordã/uel olium herbas.ortalia/uel ceteros fructus:tam terre q̃ arborũ:ſeu alia quis bõãtã in parua q̃ in magna q̃titate de eis furto exportare ſub pena ducati unius de die:& duplũ de nocte.& totidẽ ꝓ emẽda.Et q̃lt accuſare poſſit ſiue ſit cãparius aut alia ꝑſona fidedigna.& credaſ ei mediãte iuſo ſuo.& hẽat talis accuſator tertiã ptẽ bãni inſup ſi delinq̃ntes & accuſati nõ hñt unde ſoluere ponãtur ad berlinã.& inde bániantur a loco & finibus clauaſ.

2 ¶ Sedimina/orti/& uiridaria/ſunt claudenda inter uicinos.cõpellendos ſi noluerint.ꝓut in uolu.fol.18.ſtat.254.ſub his uerbis. Item ſtatutũ eſt q̃ qlibet uicinus & cõſors.teneatur & debeat claudere pro pte ſua iter ſe & uicinũ ſuũ niſi uicini & cõſortes fuerint in cõcordia ſtare ſine clauſura:& q̃ cõtrafecerit.ſoluat pro bãno.f.4.& nihilominus teneatur cõuicinus facere ſepem uel aliã clauſurã.ita q̃ nõ noceat uicino ſuo.q̃ q nõ fecerit & ꝓinde uicinus eius dãnũ fuerit ꝓſequutus teneatur reſtituere dãnũ uicino ſuo.ꝓut in eodẽ uolu.fol.8.ſta.106.

¶ De incendio campeſtri.dupliciter:& quid pro ſingulo. Pars.10.

1 SI egreſſus ignis inuenerit ſpicas & cõprehenderit acceruos frugũ ſiue ſtãtes ſegetes in agris reddet dãnũ q̃ ignẽ ſuccenderint hĩ exodi.22.& in uolu.fol.8.ſtat.104.hmõi tenoris. Itẽ ſtatutũ eſt q̃ qcũq; poneret ignẽ in cãpanea uel in boſchis alieniſitã citra padũ & orchũ q̃ ultra.ſoluat ꝓ bãno.f.120.& reſtituat dãnum.& q̃ ignẽ in ſtubulis uel alibi ſupra ſuũ poſuerit & dãnũ fecerit.reſtituat dãnũ uicino:arbitrio bonoꝝ uicinoꝝ.

¶ De uuis alienis non capiendis:& uendemia non fienda:niſi de cõmuni conſenſu. Pars.11.

1 VAs ingreſſus uineã proximi tui.comede uuãtum tibi placuerit.foras aũt ne efferas tecũ.qñ̃ ꝓhibet deuterono.23.& in libro refor.anni.1502.ſtat.4.hmõi tenoris. Itẽ quia tpe fructuũ maxime uuarum fiunt maxima dãna & exportatiões:tam in uineis q̃ altenis & alibi.ita q̃ dñi poſſeſſionũ nõ gaudent tertiam partẽ fructuũ:ſed unus ſeminat & alius metit. Statuerũt & ordinauerũt q̃ ãmodo in antea q̃libet ꝑſona cuiuſcũq; qualitatis/cõditiõis/& etatis/exiſtat.que dãnũ dederit in alienis uineis/altenis/aut alibi in poſſeſſionibus hominum

hominum clauaſ.accipiendo uuas/uel ayraciũ donec uendemia facta fuerit.ſoluat ꝓ bãno pro una uua.f.1. pro.2.uuis.f.4.pro.3.uuis.f.6.abinde ſupra uſq; ad uuas.10.f.30.abuuis.10.uſq; in.20.f.60. Et ſi iuenta fuerit talis ꝑſona portans dictas uuas in Ierla/ſeu brenta/barile/aut cabaſſea incurrat penã.ff.5.ſi uero cũ aſino equo/ſiue mulo/incurrat penã.ff.10.ſi uero cũ barotia/aut curru incurrat penã.ff.15.& in oibus ꝓmiſſis.totidem pro emenda.& de nocte duplũ.que pena ſeu bánũ aplicetur pro tertia parte magiſtro bánorum.pro alia tertia illius cuius fuerit poſſeſſio.& pro alia tertia accuſatori.& emẽda aplicetur inſolidum illi cuius fuerit poſſeſſio in qua fuerit factum dánum.

¶ Vuas ẽt ꝓprias ex toto colligere ſeu uendemiare nõ licet ſine licẽtia credentie.ꝓut in lib.refor.ãni.1500. ſtatu.1.hmõi tenoris. Et primo cũ ſepenumero nõnulli tam burgenſes q̃ incole clauaſ.tpe uẽdemiaꝝ in detrimentũ ipſoꝝ & alioꝝ qui prolequi cõpelluntur uellint uuas colligere ante debitũ tps & maturationẽ dictarum uuarũ:ſuprafcripti recapitulatores uolentes pro utilitate totius reipublice.& ꝓut ceteri uicini faciunt in hoc ꝓuidere. Statuerũt & ordinauerũt q̃ nulla quis ꝑſona tam burgenſis q̃ incola audeat nec ꝑſumat ante licentiã datã p credentiã ſeu p maiorẽ partẽ.& in ipſa credentia uuas colligere tam in parua q̃ magna quãtitate pro uino faciendo:ſub pena.f.60.& amiſſionis uuaꝝ collectaꝝ:pro quolibet & qualibet uice:ſaluo & reſeruato q̃ ſi aliquis neceſſitatus ſuerit.cognita tali indigentia:poſſint conſules licentiã dare colligendi unã ſomatam uuarum ut poſſit quis interim ſe iuuare & non ultra. Q̃ uod ſtatutum licet proprie de bánis cam/peſtribus nõ uideatur.tũ hic magis conuenit q̃ alibi:ac etiã quia contraueniens.illi fatis infert dánum uicinis. Ita q̃ aliis ſtatutis bánoꝝ campeſtrium ex tali ſimilitudine debet aggregari.

¶ Vuas alienas accipere ꝓhibetur uendemiatoribus.ꝓut in uolu.fol.21.ſtat.217.ſub his uerbis. Item ſtatutũ eſt q̃ aliquis uel aliqua uendemiator uel uendemiatrix:qui uel que iuuauerit ad uendemiandũ:nullo modo uel ingenio audeat uel ꝑſumat portare:nec portari facere aliquas uuas de uineis illorum quibus adiuuauerint:nec de aliquibus aliis báno.f.4.& quilibet ſit accuſator. Quod ſimiliter inhibitũ eſt ꝓducẽtibus uuas ꝓut in eodẽ uolu.fol.19.ſtat.285.hmõi tenoris. Item ſtatutũ eſt q̃ nulla ꝑſona ducens carrũ uel carruſſum cũ uuis poſſit nec debeat aportare de uuis:nec aliquas uuas ante nec retro carroſſum/nec in falda nec alibi.ſub pena.f.4.pro quolibet & qualibet uice. Et põt idẽmet intelligi de oibus aliis ꝑducentibus uuas quouis modo qui ſi delinquat & opponant eos nõ eſſe incluſos in ipſo ſtatuto.poterunt ꝑdẽnari in obſeruantiã primi. q̃ aliene uue furto nõ accipiãtur.& ſic nõ euadẽt:ſed forte plus ſoluent. Liberantur tũ rapolatores a ꝑmiſſis etiam q̃ uuas alienas accipiant:quia mandatur deuteronomii.24.ſi uendemiaueris uineam tuam.non colliges remanentes racemos:ſed cedent in uſus aduene/pupilli/ac uidue/qui propterea moleſtari non cõſueuerunt ſi predium habeatur pro derelicto quo ad uuas.

¶ De nemoris uaria inciſione:& inciſi exportatione. Pars.12.

PLantas arboꝝ ſi quis inciderit ꝑdẽnandus eſt:ꝓut in ſtatuto anni.1507.nõ inſerto in libro refor.ſed penes cõitatẽ exiſtente. In liis ſubſidialibus tunc trãſmiſſis caſtignetũ pro obſeruãtia illius & alioꝝ ad mẽtem ꝓuentiõis:que ſtatuta ſunt ẽt penes multos ex credendariis qui fuerunt poſtea auditores.& cuius ſtatuti effectus eſt talis. Item ſtatutũ & ordinatum eſt q̃ queuis ꝑſona cuius qualitatis & ꝑditiõis exiſtat que in poſſeſſionibus hoium clauaſ.inciderit ſeu incidi fecerit aliquas plãtas ruris/arbre/uerne/ulmi/ſalicis/caſtanee/ & cuiuſuis alterius manerieri.groſſas pro faciendo aſſalem/canterium/ſiue remã/circulũ uaſis/uel aliud q̃d ſimile.ſoluat pro ſingula planta.f.15.ſi aũt iciderit aliquã plantã nemoris groſſam & aptam ad faciendum ſomeriũ/uel trabem.ſoluat bánum.ff.5.ſabaudie plantiq; dimittat & reſtituat ipſo facto.ſi uero inciderit ali quas plantas nemoris ex predictis que uerſimiliter incidendo boſchum reſeruate ſint aut plantate pro alle uando.incurrat penã.f.5.pro qualibet planta.ſi uero incideret aliquas plantas fructiferas ad comedendum incurrat penã.f.60.ſi uero inciderit ſeu arancauerit plantã uitis/ſeu robioni.incurrat penã pro qualibet plãta.f.10.ultra penã legis. Et in premiſſis oibus tantũdem pro emẽda debetur.& de nocte duplum. Si autem plante aut aliud nemus cuiuſuis maneriei ſit inciſum fuerit ſuper circa & rugia cõitatis.cõmittitur pena de.ff. 10.aplicanda more bánorum campeſtrium.ut in libro refor.anni.1504.ſtatuto.5.

¶ Scaluans aliquã plantã debet ſoluere ꝓut in libro refor.ãni.1508.ſtatuto.3.hmõi tenoris. Item quia ſuper ſcaluationibus rurũ/arboꝝ/ſalicum & aliarum arboꝝ.pena.f.5.eſt leuis & offenſores nõ timent ipſam penam.ſtatutũ & ordinatum eſt q̃ dicta pena in capitulis clauaſ.contenta duplicetur cui emenda.& hoc ideo ſoluantur pro báno ſcaluature cuiuſlibet plante.f.10.& totidem pro emenda.& de nocte duplum.

¶ Pallos altenoꝝ furantes.incurrunt penas de quibus in libro refor.anni.1510.ſtatu.1.ſub effectu ſequenti. Item ſtatuerunt q̃ quelibet perſona que acceperit pallos ſiccos aut uiridos altenoꝝ.q̃ ſit in bánis.v ſ q uno pallo.f.1.pro.2.pallis.f.4.pro.3.pallis.f.6.& a.3.uſq; ad.10.f.20.& a.10.uſq; ad.20.f.40.& ſi inuenta fuerit cum una beſtia onerata palloꝝ.ff.1.cũ dimidio.& ſi cũ carro uel carroſſo.ff.5.& in oibus ꝓmiſſis tantũdem pro emẽda.& de nocte duplũ:ac reſtitutiõe nemoris illi cuius erit. Et ſi palli altenoꝝ repoſiti fuerint ſup arboribus augetur pena.ꝓut in libro refor.anni.1502.ſtat.2.ſub his uerbis. Itẽ quia ſunt multi qui nõ uerentur aſcendere arbores & proiicere pallos q̃ ſupra poſiti ſunt & illos exportare. ſtatuerũt & ordinauerũt q̃ qlibet perſona que inuenta ſeu accuſata fuerit dictos pallos inferius proiiciens deinde exportans incurrat penam.

EUROPEAN LIBRARY

flor.5.tã pro bãno q̃ pro emenda.& de nocte duplũ:totiens quotiens inuẽta fuerit aplicãda magro bãnoꝝ.

4 ¶Palleu uineaꝝ uiridi aut aridi nõ capiantur:prout in.2.statuto ex trãsmissis castignetũ anno.1507.ut pferẽ hmõi tenoris.Item statuerunt & ordinauerunt q̃ queuis persona cuius qualitatis & conditionis existat acci/piens in prediis & possessionibus hoium clauaꝝ.pallos tam uiridos q̃ aridos incurrat penã:v3 pro.2.uel.3.f.5.Et a.3.usq; ad.10.f.10.& ad.10.usq; ad unũ fassum.24.palloꝝ.f.30.& intelligatur ẽt de cannis sicut de alio nemore.& in oibus premissis tantũdem soluatur pro emenda.& de nocte duplum.

5 ¶Nemus quodlibet incisum futans cõmittit penã .put in.4.statuto ex trãsmissis castignetũ anno.1507.ut su/pra sub his uerbis.Item statuerunt & ordi.q̃ quelibet persona capiens nemus siue fassinas in possessionibus ho minũ clauaꝝ.siue in ligneriis siue aliter incurrat penã unius flor.saba.pro quolibet & qualibet uice.& totidẽ pro emenda.& de nocte duplum.& nihilominus teneatur restituere totum dãũ:siue totum lignerium pre dictum.ẽt si post alium abductũ fuerit totum ligneriũ quod restaffet.Et si talis persona bãnum & emẽdam sol uere non potuerit.ponatur ad berlinã.& ibi maneat usq; ad fero.Item nemus conductũ ab aquis forense re/flet dño fundi:aliud restituatur.& de pena illud capientium habetur in libro refor.anni.1492.stat.2.hmõi te/noris.Item statuimus & ordinamus q̃ aliqua persona cuiusuis conditionis existat: non audeat neq; psumat per inundationes aquarũ padi/orchi/amalloni/uel aliarum rugiarũ cuiuscũq; maneriei capere aliqua ligna mina cuiusuis speciei existentia in possessionibus hoium clauaꝝ.tam citra q̃ ultra padum:& quãtum durant fines clauaꝝ.Et hoc solum fit quia sub uelamine talium inundationum multi & maxime naute uadunt ad fu randum & exportandum nemus & lignamina:saluo si in possessionibus hoium particularium de loco seu ibidem habitantium reperiretur aliquod nemus foreſiũ uel incognitum.q̃ illud tale nemus seu lignamen fit & esse debeat illius persone cuius est possessio ubi reperiretur tale nemus.Et si talia lignamina uel nemus esset alicuius persone de clauasio seu ibidem habitantis.q̃ tunc probando & fidem faciendo q̃ tale ligna/men fit suum.illico absq; contradictione uel exceptione debeat restitui illius cuius est & erit & esse probabi/tur.& hoc sub pena florenorum decem.

6 ¶Laboratores nemus non exportent prout in libro refor.anni.1503.statu.7.sub his uerbis.Item statuerũt & ordinauerunt q̃ ámodo in antea nullus laboratoꝝ cuiusuis q̃litatis & ꝓditiõis existat: audeat nec psumat exportare a prediis eoꝝ qui ponent eos ad laborandum aliquod nemus cuiusuis conditionis existat: aridũ seu uiride fassinis exceptis fine licentia dõoꝝ ipoꝝ prediorꝝ sub pena amissionis dicti nemoris & ulterius.f.10.pro quolibet & singula uice qua secus factum fuerit:more bãnorum campestrium aplicanda.

7 ¶Corbellarii non accipiant gorras aut aliud:prout in uolu.fol.9.stat.112.hmõi tenoris.Item statutum est q̃ nullus corbellerius nec uallerius uel alia ꝑsona possit nec debeat capere in nemoribus clauaꝝ.vꝫ alienis gor/ras uel aliud lignamen ad faciendum uallos uel corbellas.& qui contrafecerit nisi emerit ab eo cuius fuerit nemus.si portauerit ipse in humeris.ſoluat pro qualibet uice.f.10.& totidem pro emenda.& plus si dãnum datum id requisierit.Et qui duxerit cũ asino uel cabal.sit in bãno dupli:& quilibet sit accusator suo sacramẽ/to & habeat tertiam partem bãni.

8 ¶Clausure prediorꝝ non destruantur nec exportentur.prout in uno dictorꝝ statutorꝝ trasmissorꝝ castigne tum anno.1507.sub his uerbis.Item statuerunt & ordinauerũt q̃ nulla persona ut supra audeat destruere frã gere nec capere aliquã clausurã aliquaꝝ possessionum & prediorũ hoium clauaꝝ.sub pena.f.10.pro quoli/bet & qualibet uice:& totidem pro emenda & plus si dãnum fuerit plus.

9 ¶Habens ubilibet quoduis nemus suspectum de furto debet condẽnari ad bãna nisi probet illud licite acq situm.prout in uolumine folio.7.statuto.76.hmõi tenoris.Item statutum est q̃ si qua persona inuenta fue/rit ueniendo de nemoribus:siue ducens nemus cum carro uel carusso:aut cum naui per aliquod flumẽ:aut cum bestia uel bestiis:aut ad collum:aut ligna uel lignamina habuerit in domo/area/curte/uel sub tecto/uel in conzelia/uel alibi.& suspecta fuerit se non habere nemus aut gorretum proprium:siue tale quale duxerit uel habuerit q̃ ipsa possit accusari & suspecta haberi a quocũq;.& tunc dicta persona suspecta teneatur ostẽ/dere per idoneam probationem infra octo dies postq̃ ei denunciatum fuerit q̃ se defendat & ostẽdat ubi di/ctum nemus siue ligna uel lignamina ceperit.q̃ si ostendere non poterit aut nolluerit.soluat bãnum & emẽ dam superius denotat.fm q̃ persone offendentes sunt superius denotate.

10 ¶Vernatum & spinarum extirpatores nõ debent condẽnari nisi accusentur a dõo possessionis & nõ fuerint ibi nate.prout in libro reformationum anni.1505.statuto.66.sub his uerbis.Item statuerunt & ordinauerunt q̃ de cetero extirpantes:seu qui extirpauerint aliquas plantas uernarum & spinarum ad causam uendendi & plantandi in prediis burgensium & habitatorum clauasii.nullo modo possint nec debeant condẽnari su per accusis que date fuerint per camparios & magistrum bãnorum qui pro temporibus fuerint.quinimmo ipse accuse sint nulle:saluo q̃ si fuerit data accusa per dominum possessionis ubi tales uerne & spine extirpa/te fuissent:quo casu auditores qui pro tempore fuerint debeant & possint condẽnare:seu officium eorũ ex/cere secundum capitula alias super hoc facta.Et intelligitur ipsa exceptio de extirpatis in locis ubi nullum sit dãnum.& uerisimiliter credi poteſt dominum possessionis id permissurum non autem de aliis plãtatis: aut ibi alleuandis:non constat etiam de ipsis statutis relatis.& de raro contingit talis casus qui propter ea relin/quitur iudicio auditorum.

De fructibus

¶De fructibus seminum comedendis. Pars.13.

FRumentũ/seliginẽ/legumina/aut aliud quoduis granoꝝ genus accipientes de alieno incurrũt penas ꝑ ut in.7.ex statutis trãsmissis castignetũ ano.1507.ut pferẽ.& in eodẽ statuto ꝓtinetur hmõi sub tenore.Itẽ statuerũt & ordi.q̃ nulla q̃uis ꝑsona cuiuſuis status/gradus/ꝓditiõis/& etatis/existat audeat:neq; ꝑsumat cape frumentũ/seliginẽ/fabas/& alia legumina/& victualia:ẽt rapas & rapitias.i ꝑdictis ꝑdiis & possessionibus hoiuꝝ clauasii.& ꝓtrafaciens incurrat penã.f.10.pro q̃libet uice & totidẽ pro emenda.& plus si dãnũ datũ fuerit & saluis rapis & rapicibus q̃bus sit pena.f.5.quo ad rapitias.quo uero ad rapas hĩ aliud statutũ melius: ut infra. 1

¶Postq̃ messueritis segetes terre uestre.remanẽtes ſpicas nõ colligetis:ſ; paupibus & pegrinis dimittetis eas ut hĩ leuitici.23.ꝓhibẽt ẽ tñ ne qs pro messonãdo intrẽt cãpũ anteq̃ granũ fuerit aborlatũ:ut in uol.fol.8.stat. 94.sub his uerbis.Item statuimus & ordinatum est q̃ nullus messonator seu messonatrix debeat intrare cãpũ cã messonandi nisi bladũ prius fuerit aborlatũ.in bãno.f.10.Quod ẽt intelligi põt de cibus granorum generibus. 2

¶De dãnis per bestias.iuxta illarum & prediorum uarietatem. Pars.14.

SI dimiſſerit quiſpiã iumentũ ſuũ ut depaſcat aliena.quicqd optimã habuerit pro dãni eſtiatiõe reſtituet ut hĩ exodi.22.Cũ aũt iumẽtorũ uarie ſũt ſpẽs & ꝑdioꝝ q̃litates.dãna eq̃lia nõ exiſtũt.igitur ſunt diſtincta ꝓut in ſtat.8.ex trãſmiſſis caſtignetũ anno.1507.ut diximus.& ſub his uerbis.Itẽ ſtatuerũt & ordi.q̃ q̃libet beſtia bouina/aſinina/caualina/porchina/& mulina/q̃ inuẽta fuerit in plãtatis & fileriis hoium clauaꝝ.icurrat penã.f.10.caprina uero incurrat.f.60.& ouina.f.20.In ſeminatis aũt incurrat.f.5.& plus ſi dãnũ plus fuerit. ad eſtimationẽ eſtimatoꝝ.In taglitiis uero.f.3.& ipſa taglitia nemoꝝ ſiue gorretoꝝ ſint in bãno ꝑ biẽniũ poſtq̃ inciſa fuerint.Itẽ ocha & galina inuenta in ſeminatis.ſoluere tenetur ꝑ bãno.f.1.& oẽs alie beſtie pre/miſſe ſoluere tenẽtur in pratis.f.1.dr.6.& capra i memoribꝰ.f.10.& i oibus ꝑmiſſis pro q̃lꝫ beſtia.& totidẽ ꝑ emẽda.& de nocte duplũ.Itẽ q̃ oia ꝑdia ſint i bãno ꝑ totũ ãnũ exceptis pratis & cãpis nõ ſeminatis:q̃ prata i telligãtur eſſe in bãno a die ultĩa martii uſq; ad feſtũ.s.Michaellis.Et q̃a ꝑ uineis nulla vꝫ facta ꝓviſio recurri poſſet ad ſtatutũ uol.fo.49.nu.557.ſed omittit qñ ꝑcedẽti ſimile ẽ.& idẽmet ſeruatur ꝑ uineis q̃ de altenis ꝓut debet itelligi & ſupius ꝓtinetur.& q̃a multi ſunt ꝓcliniores ad nocẽdũ cõitati q̃ ceteris glaree eiuſdẽ cõi/tatis ſunt in bãno ꝑ totũ annũ.ſub pẽa de.ff.10.put i ult.ſtat.ãni.1495.in lib.refoſ.Vlterius reſtãt multa dicen da ꝑ dãnis illatis ꝑ beſtias quoꝝ aliq̃ ſunt gñalia ceteris ꝑferenda.& alia particularia hic ſucceſſiue relata.

¶Beſtie q̃ tenẽtur in pratis de nocte ad paſcandũ maiorẽ icurrũt penã ꝑ dolũ:put in uolũ.ſeu melius libro refoſ.anni.1499.ſtat.3.hmõi tenoris.Itẽ q̃a ſunt nõnulli q̃ malitioſe ꝓducũt:ſeu ꝓduci faciunt eoꝝ beſtias ad paſturãdũ de nocte in pratis aliẽis.ideo ſtatuerũt & ordi.q̃ tales paſturãtes:ſeu herbas exportãtes cũ beſtia/ſa cho/uel faſſo.ſi inuẽti fuerint ꝑ cãparios:ſeu ꝑ aliã ꝑſonã fidedignã medio eius corpali iuꝛio:ſeu ꝑ inq̃ſitiões. ſoluãt groſſos.6.ſab.ꝑ q̃libet beſtia & totidẽ pro emẽda.& credatur accuſatori.& accuſator hẽat.3.ptẽ bãni. 2

¶Beſtiaꝝ cuſtos deliberate in ſeminatis.uñ incurrit bãnũ q̃tũ beſtie ſibi accuſate: put in uol.fo.40.ſtat.483. ſub his uerbis.Itẽ ſtatuerũt & ordi.q̃ q̃lꝫ ꝑſona cuſtodiẽs aliq̃s beſtias paſcẽtes & dãnũ dãtes i aliquo ſemiato q̃ illa ꝑſona q̃ cuſtodierit ipſas beſtias ſoluat ꝑ bãno tñ q̃tũ beſtie offendẽtes ſoluere teneũtur i capi.ꝓtiẽ. 3

¶Beſtie offendẽtes in clauſuris & cuſtos.icurrũt bãnũ:put i uol.fol.20.ſtat.297.hmõi tẽoris.Itẽ q̃ q̃lꝫ beſtia bouina/eqna/aſinina/& caprina q̃ inuẽta fuerit paſcẽdo ceſiã uel clauſurã alienã.ſol.ꝑ bãno.ꝑ q̃lꝫ beſtia & ꝑ q̃lꝫ uice.f.4.& ſi fuerit ouina.f.2.& totidẽ ꝑ emẽda.& ſi fuerit porchia.f.2.& q̃libet cuſtos ſol.ꝑ bãno.f.4. 4

¶Beſtie nouoꝝ habitatoꝝ nõ paſturent in cõibus niſi prout in lib.refoſ.ãni.1508.ſtat.1.ſub his uerbis.Et pri mo ſtatuerũt & ordi.q̃ nulla ꝑſona habitãs in clauaꝝ.uel ſup finibusniſi ſit burgenſis uel maſſarius alicuius burgẽ.aut q̃ habitauerit in loco clauaꝝ.ultra.30.ãnos audeat neq; ꝑſumat cũ beſtiis paſquari in cõibus & ſi nibus clauaſii:niſi ſoluat cõitati clauaſii pro q̃libet beſtia.g.3.& qui ꝓtrafecerit ſit in bãno tanq̃ forenſis. 5

¶Beſtie forenſiũ tranſeuntes accuſari aut ꝑdẽnari nõ debent niſi prout in libro refoſ.ãni.1464.fol.187.ſta. 1.hmõi tenoris.Item q̃ ꝑſone uenientes a partibus ſuperioribus & inferioribus uerſus clauaſiũ ꝓducẽtes be ſtias cuiuſuis maneriei ſint que fuerint accuſate pro aliquo dãno in poſſeſſiõibus hoium clauaſii.dũmodo ille ꝑſone nõ teneant beſtias in poſſeſſionibus ſtando.non teneantur ad bãnum neq; emendã.& ipſi accuſa/tori nõ credatur niſi mediante uno teſte & eius iuſo:& q̃ ſit bõe fame.Et ſi teſtis nõ eſſet.& accuſatus eſſet ita bone fame ut accuſator:credatur iuramento accuſati de ipſa accuſa. 6

¶Caualine & muline beſtie dãnũ dãtes ſine cuſtodia & ſine capiſtro incurrũt ꝑ bãno maiorẽ penãut in lib. refoſ.ãni.1503.ſub die.28.aprilis.ſub his uerbis.Q uia multi ꝓquerũtur q̃ beſtie caualine & muline uadũt ad depaſcẽdũ i poſſeſiõibus hoiuꝝ clauaſii ſine cuſtodia & ſine capiſtro.ideo ꝑmiſſis ꝓuidere curantes.ſtatutũ & ordinatũ fuit nõ obſtãtibus aliis capitulis q̃ q̃libet beſtia caualina ſeu mulina q̃ inuẽta fuerit paſcẽdo & dãnũ dando in pratis ſeu poſſeſiõibus ſeminatis hoium clauaꝝ.incurrat penã unius flor.de die & de nocte duplum. aplicãda more bãnoꝝ:& ſic tã pro emenda q̃ dãno:& itelligit ꝑ his q̃ ſunt ſine cuſtodia & capiſtro:ut ſupra. 7

¶Porci nõ ꝑmittãtur exire locũ:ſub pena particulari de qua in libro refoſ.anni.1474.fol.190.ſtat.5.hmõi te noris.Item ſtatuerunt & ordiauerũt.q̃ nulla ꝑſona preſumat permittere ire porcos per locum clauaſii ſine 8

HISTORIA PROFESSIONAL METALERA

idonea custodia sub pena pro quolibet & qualibet uice.f.5.Et si offensam dederit alicui in clausso in pso/nis:aut in bois in domibus uel sediminibus:liceat ipune sine incursiõe alicuius pene talẽ porcũ iterficere:aut pcutere.exceptis caritiõis.5.Antonii.in ortis uero incurrat penã.f.3.pro quolibet porco.&.ff.1.p emenda.

9 ¶Que bestie forẽsiũ nõ pascãtur in finibus clauaſ.put in uol.fol.14.ſtat.354.sub his uerbis.Ite3 statutũ est & ordi.q nulle bestie ouine possint nec debeãt reduci seu uenire ad ſtãdũ i clauaſ.seu fine claua.q̃ sint aliquoz horum q nõ habitẽt & ſtent ad focũ & catenã i cla.nec aliqs de cla.possit nec audeat sub aliquo colore uel in genio tenere ipsas ultra duas noctes:sub pẽa & bánorũ.20.asten.p quol3 dierum si essent oues alicui9 foresterii q emisset senũ ad pascẽdũ eas in cla.q possit eas tenere ad pascẽdũ ipm senũ a festo.s.Thome.usq; ad carnis/priuiũ.& uenãt ad deq̃tiandũ pfulibus seu rectori.& q̃ bestie nõ possint duci ad pascẽdũ & nisi eẽnt oues alí quoz mercatoz q eas ducerent ad nũdinas publicas clauasii ad uendendu: q possint eas tenere p dies.5.& nõ plus.& ad foz p dies.3.Et si ultra hoc reperte fuerint.teneãtur soluere bánum supradictu3.Et si pdicte bestie reperte fuerint in rebus hoium clauasii soluant bánum q in superioribus capitulis continetur.

10 ¶Licentia dáni futuri cũ bestiis nõ ualet:qa in fraudẽ pcessa pſumitur:put in lib.refor.anni.1503 ſta.1.hmõi tenoris.Ité quia sunt nõnulli q sub uelamine & umbra caritatis & amicitie uolũt & intendũt dãnificare rẽpu.& bána cãpestria huius loci dando & pcedendo licentiã unus alteri:& alter alteri.pcipue masſarii & coloni si biipsis adinuicẽ.pascẽdi eoz bestias in seminibus eoz quocũq; tpe q pſumendũ est nõ fieri zelo & caritate mised in fraudẽ ac dãnũ exactoris dictoz bánoz cãpestriũ & dicte reipub.cũ nemo pſumatur rebus suis abutisimo ẽt interfit dicte reipu.ne qs rebus suis abutatur.Statuerũt hoc ideo & ordi.dicti recapitulatores q̃ am modo in antea nemini liceat alicui licentiã pferre pascẽdi aliqs bestias i dcis semiatis.sub pẽa ptenta in capi.Et si repiator seu allegetur aliq̃ pcessa licẽtia q illa nihilominus admittatur nisi fuerit pcessa collõis tenẽtib9 ad fictũ seu ptẽ aliq̃ pdia p dños ipsoz pdioz:quo casu ipsa licentia admittatur:quatenus tñ uerificetur.

11 ¶Licentia pascendi bestias data p magim bánoz cõtra pmissa nõ ualet.put in libro refor.anni.1518.ſtatu.8.sub his uerbis.Item ſtatuerũt & ordinauerunt q magi bánoz nõ possit dare licentiã alicui de intrãdo in pratis pro depascendo usq; ad festũ.s.Michaelis:nec alis possessionibus sub pena ipsi magro bánoz de.ff.5.p qualibet uice aplicãda more regar.Et ulterius q auditores bánoz teneantur tales sic intrantes condẽnare iuxta formã capituloz de dánis datis in pratis & prediis disponentium.

¶De secantibus aut exportantibus herbam/fenum/ſtipulam/porcellanas.& huiusmodi. Pars.15.

HErba/senũ/& ſtipula/nõ capiãtur in pdiis alienis:put in ſtat.6 ex trãsmissis castignetũ anno.1507.put supra hmõi tenoris.Item ſtatuerũt & ordi.q nulla quis pſona cuiusuis gradus/ſtatus/etatis/& pditiõis existat.q̃ inuenta fuerit secare herbã/senũ/& ſtipulã/in pdiis & possessiõibus hoium clauaſ.icurrat penã.f.20.& totidẽ pro emẽda.& de nocte duplũ:& plus si dánũ datũ plus fuerit.Nec portetur herba ad uendendũ nisi de ppria:put in uolu.fol.48.ſta.552.sub his uerbis.Item ſtatuerũt & ordi.q aliqua pſona nõ debeat portare seu portari facere aliquã herbã ad uendendũ nisi de sua ppria.bano.f.4.pro quolibet fasso.& animal herbaz:& consules qui pro tpe fuerint teneantur preterea eam inquirere.&herbã auferre a contrafacientibus.Nunc aũt ipsa inquisitio aliis ptinet:put supra.& ẽt intelligiẽ q tantũdez solui dẽat pro emẽda.Viterius porcellane & similes herbe colligi phibẽtur in alienis seminatis:put in uol.fol 8.ſtat.90.huiusmodi tenoris.Item ſtatutũ est q aliqua persona non debeat colligere porcellanas uel aliqs herbas uel aliquid aliud in alieno seminato & qui contrafecerit soluat qualibet uice solidos duos.& uidetur q tantũdem solui debeat pro emenda:ut in aliis.Quia etiam sic continue obseruari consueuit.prout ex libris bánorum apparet.

¶De campis & pratis extraordinarie secandis.& de aqua pratorum. Pars.16.

8 SIgnari debent predia báno libera.in quibus herba extraordinarie custoditur:put in uolu.fol.8.ſtat.107.sub his uerbis.Ité ſtatuũ est q si quis raperã/uel fassoleriã uel migliarinã/uel ſtubulam aliqua3 uoluerit custodire.debeat quattuor signa guilfarum uel plures mittere in predictis.Et si quis inuentus fuerit postea in predictis cũ bestiis uel sine.soluat bánum ut de aliis.& fides detur ipsi qui guilfas seu frascas posuerit.si suo sacramento uoluerit affirmare q ipsa uoluerit custodire & extracto id quod uoluerit de predictis ipse.frascas tollere teneatur.Et idẽmet intelligatur de pratis:put in eodem uolu.fol.61.ſtat.656.Et q̃ fiat pro secãdo hebam.si uero fiat pro pascuãdo bestias.& illas inde conduxerit ad pascuandũ alienas:talis reseruatio non ualet prout in alia additiõe de qua in libro refor.anni.1458.fol.7.ſtatu.7.hmõi tenoris.Ordinatum est q̃ addatur capitulo q si quis uinfiauerit pratũ suum uel ſtubulam:aut consimile q illud facere possit pro secando tantũ.Si quis uero uinfiauerit pratũ uel ſtubulam:aut consimile pro pascando:seu pascuum conseruando & aliẽ pascauerit.illud eo casu facere non possit.& si inde facta fuerit accusa non ualeat.

2 ¶Pratorum aqua pertinens aliis non capiatur:prout in libro reformationum anni.1475.folio.128.statuto.quarto.sub his uerbis.Item ſtatuerunt & ordinauerunt: q nulla persona cuiusuis conditionis existat audeat nec presumat rumpere:aut rumpi facere:per se uel per alium:sub aliquo colore uel ingenio: neq; consentire

rumpi

rumpi ripã rugie campanie aut aliaz pro pratis adaquãdis ultra aq̃rios pſuetos:nec facere aliq̃d nouũ edificiũ dánũ dans aliqbus aliis pſonis aut pratis:Et hoc sub pẽa.f.60.pro quolibet q cõtrafecerit aut aliquo mõ pſenserit & qualibet uice.Et ulterius sub pena restõnis oium & singuloz dánoz q supportarent seu supporta re possent habẽtes prata in sortibus dictaz rugiaz:q̃ pena aplicetur pro tertia parte quo ad bánũ bánis cãpestribus.pro alia tertia pte accusatori.& pro alia tertia pte recipiẽntibus dánũ:cũ restõne dáni ut supra.Si uero accusatus iurauerit aquã nõ accepisse quã habet in prato liberatur:put ibidẽ ſtatuto imediate pcedẽti.sub his uerbis.Ité ſtatuerũt & ordiauerũt sup his qui accusantur ecpisse aquã pratoz in die qua sibi nõ uenit q iurando accusatus q ipse nec eius familia:nec aliqs p eo ceperit dictã aquã.put dicit accusator nõ teneatur accusatus ad solutionẽ bãni:quod intelligitur nisi uisus fuerit p se uel aliũ accipe ipsam aquã.Et qñ accusatur ꝓpter aquã existentẽ in predio accusati:quia id fine eius dolo qñq; ptingit.put latius in ordinatiõe sup hoc fca.ãno 1466.die.12.augusti.de qua in libro refor.fol.281.Nec adaquetur uel extendatur canapa in pratis.put in uolu.fol.21.ſtatuto.320.hmõi tenoris.Ité ordinatũ est q in aliquibus pratis non possit aliqua pſona ponere canapam ad adaquandum:nec ipsam in dictis pratis extendere in báno.f.10.& totidem pro emenda uidentur debiti:ur de aliis dictum est:quia in ſtatutis ipsis antiquioribus:prout istud nulla fit mentio de emenda.

¶De canapa:lino:& fructibus arborum non capiendis. Pars.17.

CAnapa aliena & linum nõ capiãtur:put in uolu.fol.19.ſtatu.290.sub his uerbis.Ité ſtatutũ est q nulla pſona audeat nec debeat capere nec deportare de alieno:linum uel canepã:neq; intrare aliquẽ campũ lini uel canape ad messonãdum:donec linũ & canapa de campo fuerint deportata in báno.f.10.pro quolibet & q̃libet uice:ultra q debetur emenda iuxta dánũ:& maior pena si auditoribus uideatur:ut de aliis.Et insup fructus arborũ nõ capiãtur:put in.5.ſtat.ex trãsmissis castignetã anno.1507.hmõi tenoris.Ité ſtatuerunt & ordinauerũt q nullus cuiusuis ꝓditionis existat:audeat neq; plumar capere in prediis hoium clauaſ.fructus:ſicus:persica/poma/pira/cirefias/poma granata/oliuas/castaneas/nec aliud genus fructuũ.alias incurrat penam pro quolibet & q̃libet uice.f.20.& totidẽ pro emẽda.& de nocte duplũ/Quo uero ad glandẽ est particulare ſtatutũ sup ea & rapis:put in libro refor.anni.1503.ſtat.5.ac ẽt pro nucibus sub his uerbis.Ite3 quia tpe rapaz & glandiũ ẽt plures iueniũtur ipsas rapas & glãdẽ exportãtes.ideo ſtatuerũt & ordi.q q̃l; pſona q iuẽta fuerit exportãs rapas aut glãdẽ.soluat pro quolibet fasso rapaz.f.10.si uero cũ bestia.f.20.& si cũ barotia uel curru.f.60.Et sic intelligaẽ p glãde:v3 cũ cabanea.f.10.& si cũ facco.f.10.& si cũ barotia aut curru.f.60. Et idẽ itelligaẽ & obſuer ꝓ ta excutiẽtes nuces & eas colligẽtes:& debeãt i oibus tãtũdẽ p emẽda.& de nocte (duplum.

¶De uia noua:termis laborãtibus terrã uicini:aut secantibus prata in ꝓfinibus.& zerbo nõ cauãdo. Pars.18.

VIa noua nõ fiat in alienis prediis:put in.10.ſtat.ex trãsmissis castignetũ anno.1507.ut ꝓfert.& sub his uerbis.Ité ſtatuerũt & ord.q nulla quis pſona audeat trãsire p aliqd semiatũ nisi fuerit uẽator sub pẽa f.3.pro quolibet & q̃libet uice:& totidẽ pro emẽda.si uero cũ bestia carro uel carroso.f.10.& totidẽ p emenda.& in aliis possiõibus nõ seminatis.f.5.pro bano & totidẽ pro emẽda.seruãdo alia de qbus in lib.refor.anni.1503.ſtat.4.hmõi tenoris.Ité ſtatuerunt & ordi.q de cetero si qs repiatur faciens uiã nouã:qũcũq; per predia sita in territorio clauasii.& ille dicta uiã faciens fuerit accusatus magro bánoz cãpestriũ qui pro tpe fuerit nõ excuſetur aliqualiter in sua defensione:nec absoluatur a báno nisi ꝓbaret hñe titulum posse ire & ipsam uiã facere.nec eã iuuare possit si possessorium hñe allegaret.Et nisi propter malam uiam solitã & consuetam cõmode ire non posset:quo casu liceat ire ad minus dánum eiusdem possessionis.

¶Non assumes & trãsferres terminos proximi tui.quos fixerunt priores in possessiõe tua:deutero.19.igitur prohibitũ est arare & cauare prope terminũ.put in uolu.fol.4.ſtat.46.sub his uerbis.Item q nulla pſona arare debeat uel cauare:seu cauari facere prope aliquem terminu3 ad unũ pedẽ manualẽ.& qui cõtrafecerit soluat pro báno.f.4.pro quolibet & q̃libet uice.& q̃libet possit accusare & credi.Nec laboretur terra:aut fenum uicini capiatur in ꝓfinibus:put in uolu.fol.19.ſtat.283.hmõi tenoris.Ité ſtatutũ est q si aliqua pſona de clausso uel habitans clausasii.laborando ceperit uel ipinxerit in terrã uicini sui terminatã a tribus sulcis supra:siue in q̃titatẽ triũ sulcoz.soluat pro báno pro quolibet & qualibet uice.f.10.& restituat dánũ uicino suo si uero ipsa terra non esset terminata:aut termini nõ appareãt sic q fieret erranter.restituat dánum uicino iurando q hoc fecerit erranter.& sit sine pena.Ideo ripe ẽt fossatoz explanãde non sunt:put in eodem uolu. fol.4.ſtat.44.sub his uerbis.Ité q si aliqua pſona fregerit ripã uel fossatũ alicuius sui uicini uel ſplanauerit sine uoluntate dñi cuius fuerit.q̃ dictã ripam seu fossatum debeat aptare sicut erat ad uoluntatẽ dñi cuius fuerit.Et si aptauerit infra.3.diem nõ soluat bánũ aliquod.& si non aptauerit soluat pro báno.f.10.Et idem itelligatur de secantibus in alienis pratis pro una andaua.

¶Teppe seu cespites non fiant in zerbo padi:prout in uolu.fol.8.ſtat:103.hmõi tenoris.Item ſtatutum est q nullus possit nec debeat discpare uel teppas facere in zerbo padi nisi fuerit de licentia rectoris clausasii i bano.f.10.& debetur quoq; emenda ad totidem ut in aliis.

FREE ARCHIVES OF LIBRARY

¶ De dacito & sexto uini. multisq; aliis eisdem copulandis. & propterea alibi non relatis. Capitulũ. 5.

1 PRimo impositũ fuit dacitum super uino forensi. anno. 1342. causantibus maximis oneribus occurrentibus cõitati. & pro annis. 9. dũtaxat: inde fuit iterato ipositũ anno. 1394. & postmodũ ꝓtinue exactũ ex eadem cã: ac ẽt ut uinũ clauasiense ab indigentibus potius emeretur q̃ aliudi: put rõnabile est. & seruatur in maioribus oppidis nõ solũ de uino. uerũ de aliis mercãtiis. & ꝑsertim pãnis. tuncq; simul fuit ipositus sextus uini in quibus habebat dñs tertiã partem: quã remisit cõitati in perpetuũ. anno. 1419. cum oimoda ptãte disponẽdi & faciendi insolidum de ipsis dacito & sexto prout eius fuerit uoluntatis: vꝫ in ponendo hmõi introitum: & pariter reuocando ac augendo & diminuẽdo. si & qñcũq; ac prout eidem cõitati uidebitur & placebit mediantibus ducatis. 94. annualibus eidem soluendis: ut latius ꝓstat apud ipsam cõitatem. Q ua ptãte usa est ipa cõitas put in libris refor. ex quibus oĩa inde gesta. pretextu eorũdem sextus & daciti. fuerunt extracta per nos iussu eiusdem cõitatis. & in unum uolumen quod habetur cum aliis iuribus premissoꝝ daciti & sexti. & ad q̃ recurri poterit si expediat. Cum aũt dacitũ & sextus hmõi sint totaliter inter se diuersa. uidere oportet de singulo eorum diuisim. & primo de dacito prout sequitur.

2 ¶ Vinum & uue pro uino faciendo que ꝓcefferunt ex prediis non soluentibus onera in clausio debent cõsignari dacitario uini cõitatis: put in libro refor. 1484. fol. 29. stat. 3. sub his uerbis. Item ad oẽs cauillatiões tollendas &c. statuerunt & ordinauerunt q̃ nulla queuis psona: tam incola dicti loci & finium q̃ burgensis non possit nec debeat aliquod uinũ uel uuas purũ uel mixtum: integras uel conquassatas: collectũ uel collectas: tã in ꝑpriis possessiõibus q̃ alienis: q̃ nõ sint & repiãtur regãte in ipso loco clauas. & onera subtineãt dicte cõitatis: descarigare in ipso loco uel finibus. sine licentia & expresso ꝓsensu collectoris daciti uini ꝑ cõitatẽ deputati. & q̃ fortasse de iure cõi se posset eximere. Et hoc sub pena in capitulis ipsius daciti declarata totiens committenda. & ut ibidem aplicãda quotiens & ꝑ quẽ uel quos fuerit in ꝑmissis contrafactũ. Et ad ipsam ꝓfignationem uini & uuaꝝ pro tali consensu obtinendo. tenentur ẽt religiosi si uinũ aut uuas pro uino faciẽdo emptum uel emptas uoluerint descarigare ut supra: & fuerint ultra usum: quia tunc solet exigi dacitũ ab eisdem si uolunt soluere: alias ab emptore ipsoꝝ uini aut uuaꝝ. cum postea reuenduntur ꝑ ipsos religiosos: ut multotiens accidit: cum uina aut uue religiosorum in domibus secularium exonerantur.

3 ¶ Non ꝓfignantes uinũ & uuas forenses ut supra incurrunt penas de qbus in libro refor. anni. 1483. fol. 574. stat. 2. hmõi tenoris. Item quia nõnulli aliq̃ reperiũtur fore tam dure ceruicis & presumptionis q̃ nollũt stare & se submittere ordinationibus: nec capitulis & seu usantiis cõis clauasii. imo cõtra eandem cõitatem: seu agentes pro ea nituntur calcitrare & inobedientes esse. preſertim in non uolendo consignare eoꝝ uuas & uina que conducuntur & seu ꝓduci faciunt de possessionibus que non sunt regãte: nec que subtinẽt onera realia & psonalia in loco clauasii ut moris est. nec soluere dacitũ ſm capitula sup his disponentia uolentes contra tales deliquentes taliter prouidere q̃ ceteris sic presumentibus transeat in exemplũ. statuerunt & ordinauerunt q̃ si quis sit tante presumptionis q̃ uellit uina siue uuas intrare seu intrari facere sine consignatione & solutione ut supra incorrat illico & incontinenti penã ducatoꝝ. 15. aplicanda pro tertia parte Illu. dño. alia tertia cõitati. & alia tertia accusatori: siue dacitario. & ulterius in penam perditionis bouũ siue bestiarum conducentium talia uina siue uuas: cum ipsum dacitũ sit positum ad utilitatem totius reipub. Et q̃ spec. dõs vicarius qui pro tpe fuerit. teneatur incontinenti executionẽ facere de ipsa pena: ac boues & bestias super quibus conducerentur capi facere & subastare ac uendere & non relaxare pro aliqua fideiussione ꝓstanda. imo sum marie ad dictã executionẽ procedere teneatur. aliquibus capitulis in contrarium facientibus nõ obstantibus nisi forte incontinenti dictus talis contrafaciens uellet se reddere culpabilem & se submittere stare ordinatiõibus & capitulis & soluere dictã intratã in duplũ: & expensas familie que talem executionem fecissent quia tũc & eo casu ad requisitionem consulum remittantur dicte pene: & abolite censeantur. Que limitatio ad hoc facta est: ut eodem non utatur rigore. si non aderit oppositio ad premissa nec fraus in defectu ipsius consignationis comperiatur. sed tũ obliuio equiuocatio dacitarii uel aliud leue: quo circa sic requirendum nõ uenit nisi super hoc precedat cognitio que uidetur spectare ad credentiam etiam pro exonere ipsoꝝ consulum cuius arbitrio causa & qualitate personarum inspectis ita requirant: uel abstineant prout casus exigit. Et quia uidetur in his fieri dũtaxat mentio uini & uuarum: que uehuntur & non que portantur. pro aliis ẽt prouisum est prout in libro reformationum anni. 1437. fol. 152. statuto. 1. sub his uerbis. sub pena & banno pro qualibet corbella uuarum & barleto uini. ſ. 10. imperialium & amissionis uini & uuarum: que pena aplicatur ut supra de alia dictum est. Aliam quoq; habent limitationem dicte pene prout in libro reformationum anni. 1519. statuto. 8. hmõi tenoris. Item attentis controuersiis motis per nõnullos dacitarios intrate uini pretextu consignationis fiende & statutoꝝ loquentium q̃ ducentes uinũ & uuas debeant illud & eas ꝓfignare. Visis ẽt antiquoribus priuilegiis & statutis ipibus primaꝝ ipositionũ dicti daciti ꝑfectis. disponẽtibus quo ad ꝑmissam intratã q̃ nemini liceat uinũ uel uuas insalellare uel incaneuare sine ꝓfignatione: ex quibus ad consignationem ipsam dominus uini & uuarum dũtaxat uidetur obnoxius. Reformarunt statuta ultimo confecta super his. & de nouo statuerunt. Q d̃ amodo in antea conductores uel portatores alieni uini aut uuarum forensiũ non teneantur ad ipsam consignationem. nec ẽt quis pro uino ꝑprio. si insalellatum incaneuatũ uel ꝓsumi

ceptum

ceptum nõ fuerit. & sic de uuis: sed illi quoꝝ fuerint dcñ uinũ & uue: siue fuerit emptũ & empte in clausa. siue extra ad ipsam ꝓfignationẽ teneãtur ut sepra obseruari ꝓsueuit. Et hoc sub penis de qbus in statut. de ꝓfignatione ipsa loq̃ntibus: ẽt ꝓductoribus & portatoribus dictoꝝ uini & uuaꝝ cõminatis. Quaꝝ penaꝝ executio cõtra dñm uini & uuaꝝ ꝓfignari debentẽ fieri debeat iuxta bestiaꝝ cõmissaꝝ estimationẽ fiendã. & eisdem statutis quo ad cetera in suo robore pmãsuris. cõtra hmõi conductores & portatores uini & uuaꝝ. si aliqs pretenderet exemptionẽ a consignãdo: ut supra quã non haberet. & sic oĩno talis consignatio fiat.

¶ Modo esset uidendũ: quid pro ipso dacito solui debeat. uerũ dari non põt certa determinatio ipsius solutionis: hac de cã. q̃ multotiens uariatur ipsa solutio augendo & minuẽdo ipm dacitũ: put cõitati vꝫ expediẽs Nam dũ clauasienses abundãt uino augendũ est tale dacitũ: ut uolentes emere uinũ potius emãt de uino clausii q̃ alio. Si uero existat uini penuria. minui debet ipsum dacitũ: quia egentes uino satis grauãtur in ptio. Itaq; regulãtur diminutio & augmentũ hmõi iuxta ualorẽ uini. & qñq; fuit talis abundantia q̃ inhibitus est hospitibus & tabernariis: ne uinũ forense intrent in posse clauasii ante festũ. s. Michaellis tunc sequens: ꝑsue uitoꝝ ab antiquo dacitũ ipm subastari tpe uendemiaꝝ: quia tunc eius diminutio uel augmentũ magis oportune fieri põt. Taxa uero ipsius daciti frequentior fuit intrantibus uinũ pro eoꝝ usu illius anni ad. ſ. 5. pro sestario. & ultra usum. ſ. 10. Nec fuit aucta nisi intrãtibus ultra usum usq; ad. ſ. 15. nec diminuta: nisi aliis intrãtibus pro eoꝝ usu usq; ad. ſ. 3. Q uo uero ad uuas nõ soluitur dacitum. nisi ꝑ uuis de qbus fit uinum. & pro eis fuerunt soluti. ut plũ dī. 6. iperiales pro corbella. qī. 3. grossi. siue. ſ. 2. dī. 6. pro somata afini. ad rõnem medii sestarii uini. g. 1. siue. ſ. 3. dī. 6. pro qualibet somata bestie grosse. pro botallo: seu arbio de ultra padũ ad rõnẽ de stariis. 3. uini. & pro carrata citra padũ de stī. 4. uini. Et hoc pro usu ꝓprio. Et si fuerit ultra usum ꝓut supra & infra debetur duplũ pro ipso dacito. Vt de his oĩbus patet ex libris refor. & dicto extractu illoꝝ ꝑ nos sctõ & notifimũ est. fuitq; anno. 1513. dacitũ ipm ex toto sublatũ uendentibus uinũ ad minutũ. & ꝑ certum tps ut uinum haberetur in maiori copia. & sic ꝓcedi deberet ꝓtinue: augendo uel minuẽdo ipm dacitũ. iuxta exigẽtiã ꝑmissi effectus: ac ẽt ne facultas cõitatis illud augendi & minuendi ꝓpter non usum perempta dicatur.

¶ Solutio ipsius daciti fieri debet incõtinenti: & tpe ꝓfignatiõis: put in libro refor. anni. 1437. fol. 152. statu. 1. 5
iam supius mẽoratoꝝ in quo hĩ q̃ nẽo ꝑsumat uinuꝫ & uuas ꝑmissas descarigare (quod intelligiẽ ꝓut supra) nisi ipm uinũ & uuas ꝓfignauerint ut ꝑscr. & nisi prius soluat dacitũ ordiatũ uel sit de acordio cũ dacitario.

¶ Et quia superius dcñ est de his qui intrant uinum aut uuas ultra usum q̃ soluunt ipsum dacitum in duplũ 6
eoꝝ qui intrant pro usu: ne ꝓpter hoc dubitatio oriatur. addimus q̃ hospites & tabernarii ẽt ꝑ uino forensi ꝓsumpto uel ꝓsumendo ad usum ipsoꝝ uel familie tenentur ad ipm dacitũ indifferenter: ac si esset uẽditũ ad minutum. & ita ꝓsueuit ꝑpetuo obseruari. Nã ipsi hospites & tabernarii quoꝝ multi nihil aut parum hñt de uino ꝓprio aut clausiensi. equaliter soluunt ipsum dacitum pro uino forensi tanq̃ si esset totum uenditum ad minutũ: q̃ uis multotiens eo utãtur pro seipsis & eoꝝ familia: nec fit alia distinctio ipsius uini uenditi uel ꝓsumpti ut supra. Et in ipsis intrantibus uinum aut uuas ultra usum. precise intelliguntur hospites & tabernarii: quia uinum reuendunt & principaliter intratur per eos ultra usuꝫ. Et si dicatur q̃ pro uino non uendito non debetur dacitũ nisi more alioꝝ. respondetur q̃ pro uendito plus solueretur. & fit compẽsatio in hoc q̃ plus non soluunt pro toto simul. Q uod̃ q̃ possunt emere de uino clausii.

¶ Et sciendum est insup sicuti fuit alias ordinatũ: q̃ ẽt alii intrãtes uinũ ultra eoꝝ usum illius anni. teneãtur ad 7
ipsum dacitũ ad rõnẽ de. ſ. 10. pro sestario. ac si eẽnt hospites & tabernarii: put in li. refor. ãni. 1458. fol. 12. sub his uerbis. Ordinatũ est q̃ quelibet ꝑsona de clauas. seu habitans clausii & sup posse. que recoligat uinũ sup possessionibus suis regiſtratis in clausio. q̃ uinũ sufficiat pro usu suo & familie sue pro illo anno. & uellet i trare de alio uino: q̃ natũ esset sup possiõibus q̃ nõ essent regiſtrate in clauas. teneaꝫ & obligata sit soluere habenti dacitũ ad rõnẽ de. ſ. 10. ipialiũ pro singulo sestario. & de pãti anteq̃ descariget uinũ si fuerit de uoluntate dacitarii. Et q̃ hñs dacitũ possit perquirere in domibus intrãtiũ uinum si recoligerũt pro eoꝝ usuꝫ ut supra dcñ est. Et licet ipsa ordinatio non habeat effectũ perpetuũ. tñ esset sic continue obseruandũ propter aliquos qui mercãtur de uino forensi in fraudẽ daciti. Ex quo non soluunt nisi: ac si esset pro usu. postea uendunt tale uinum ad minutũ uel hospitibus aut tabernariis qui soluissent ipsum dacitũ in duplũ. Et q̃is ẽt ipsum uendant ementibus pro eoꝝ usu. tñ adhuc solui debet ipsum dacitũ ad ipsos. ſ. 10. cum illud reuendant. Nec obstat si tale uinũ forense retineãt & uendant de ꝓprio. qm̃ idem est: quo ad premissum dacitũ. ac si esset de forensi. dũmodo tpe quo intratur ipsum uinum habeãt pro eoꝝ. Etiã seruatur q̃ si quis non hñs uinum pro usu intret uinum forense. & illud postea uendat ad minutum uel hospitibus aut tabernariis. dacitarius exigit ꝑ ipso dacito & dicto uino more hospitis & tabernarii ab eodem uenditore. & tpe uenditionis etiã q̃ soluerit tanq̃ pro usu. & lapsa locatione facta ipsi dacitario.

¶ Religiosi si uendunt uinũ ꝓpriũ & intrãt forense tenentur ad premissum dacitũ prout in libro refor. anni 8
1437. fol. 152. stat. 16. Et ẽt si intrãt uinum emptum ultra usum ut supra. Et licet tale statutũ forte non ualeat cõtra ecclesiasticos potest alio modo ad talem exactionem procedi ut supra.

¶ Exempti sunt ab ipso dacito Domini castigneti per transactionem factam anno. 1506. Item solent eximi 9
dominus Medicus: Magister scolarum: Cirurgicus: Beccarius. & huiusmodi forenses: de publico stipendiati. uidelicet pro usu eorum & familie sue duntaxat: quod solet fieri ex pacto. & si aliquam recompensam: ut

in libris reformationũ apparet. Tenentur tñ omnes ad consignationem uini & uasꝝ forensiũ: prout supra. Additur uinũ quod debetur per cõitatẽ ꝙ̃ capitulo parochiali ãnuatim pro decima fi a forensibus emere fe-

10 ¶ Vne non põt seu debent emi ab aliquo forense pro faciendo uinũ nisi transacto festo. S. Michaelis. sub pena unius ducati pro quolibet & ꝙlibet uice. aplicanda more regardariarꝝ. a burgense uero clausi pũt emiante & post dcm̃ festũ: prout in libro refor. anni. 1517. stat. 8. incatus seu subastationis intrarũ. Nec debent uendi uue nisi in platea clausi. prout in lib. refor. anni. 1417. fol. 152. stat. 15. hmõi tenoris. Itẽ ꝙ oẽs psone portãtes seu conducentes uuas ad uendendũ cũ bestijs & plaustris ad corbellas. teneantur & debeant ipsas uendere in platea clausi ubi uendi solent uue & nõ alibi sub pena. f. s. ipialiũ. & amissiõis uuarũ & totidẽ de pena emẽtibus ipsas alibi. Que oẽs pene aplicantur more regardariarũ prout in ipsis libris locis suis designatis appet.

11 ¶ Vinũ & uue emi nõ debent ab hoibus castigneti: quia id prohibetur cũ multis aliis de mandato ducali. & sub his uerbis. Carolus dux sabaudie &c. Dilectis capitaneo uicario & clauario clausi: seu ipsorũ locatenẽtibus salutẽ. Et si ingenti desiderio hoies & subditos nros clausi. pacifice uiuere debere. cũ nobilibus: hoibus ꝙ loci castigneti studuerimus ipsi quoq; hoies nri pro eorũ pte in bene uiuendo nõ defecerint. uerũ ad pacẽ cõseruandã. eisdẽ de castigneto proprias pecunias in ꝙtate egregie exhurserint. & insup ad pactiões & trãsactiones a nobis & illu. quoñ. bone memorie cõsanguineo nro dño Gulielmo Marchione montisferrati nobilissime defuncto mature cõfirmatas puenerint. Atñ secus ex pte ipsorũ de castigneto. hactenus puentũ extitit. assidue dictos hoies nros clausi. uariis & atrocibus iniurijs ac intolerabilibus dãnis afficiendo utiq; iurisdictionẽ & territoriũ nrm̃ inuadendo portũ siue nauẽquã sup flumine padi & cornu eiusdẽ hñe & tenere cõsueuimus. submergendo & destruendo. & in ipso cornu ageries siue nauilias cõstruere & edificare nõ ueriti sunt. licet ipsi de castigneto aliquibus iniurijs per ipsos hoies nros nunq̃ lacessiti fuerint. uerum multa cõmoda & gratuitates ab ipsis de clausi. dictum perceperint & percipiũt. Que amplius pati nolentes. uobis & uestrũ cuilibet insolidũ p has expresse cõmittimus & mandamus sub pẽa centũ librarꝝ fortiũ pro quolibet quatenus dictis hoibus clausi. siue ibidẽ habitatibus. nri parte inhibeatis: qbus & nos harũ serie. sub pena pari pmisse pro quolibet iuhibemus ne aliqs uictualias cuiusuis generis & manerieri/lignaq; nuss & fructus quoscuis a dictis de castigneto emant. uel pmutent. minusq; opibus eoꝝ in culmẽdo uineas & alia pdia ipsoꝝ utãtur & fruãtur. ingtum dicta pena quilibet secus agendo incurrere formidet. Et qua pena a quolꝫ ptrafaciente pro nos seu alterũ nrm̃ ab hac alia pdẽnatiõe uel mitigatiõe. ipso iure & fcõ exigi uolumus & mandamꝰ in manibꝰ thesaurarii nri generalis pfoluendã. qui in suis cõputis de eadẽ rõnẽ facere tenebit. qm̃ sic fieri uolumus. uobisq; & nrm̃ cuilibet insolidum plena pñtibus ipartimur pñtem. Decernentes ex nra certa scientia hmõi inhibitiõnẽ uoce preconia in platea clausi. uel alias ad domũ habitationũ ipsoꝝ de clausi. seu in psonas alicuius de eoꝝ familia fiendã tñ ualeretac si in psonas ꝓprias ipsoꝝ oim facta esset. Datũ Thaur. die. 20. mẽsis februarii. 1519. Quã inhibitionẽ & alia tangentẽ tps & locũ empciõis uuarũ ab aliis ut supra hic duximus inserendas cũ ceteris respicientibus ipm̃ dacitarii referatur in subastatiõe illius: nec ualeat pro his restarũ petere aliquisut iam euenit: quibus etiam addenda sunt que sequuntur.

12 ¶ Inquirere põt dacitarius sup uino & uuis forẽsibus: put in lib. refor. anni. 1437. fol. 152. put supra stat. 4. sub his uerbis. Itẽ statutũ & ordinatũ est ꝙ liceat dacitariis dare facim̃ oibus ꝓducentibus uel ꝓduci faciẽtibus uinum uel uuas in clausi. uel posse. si tale uinũ uel uue natũ siue nate sint sup positionibus ꝙ supponunt onera realia & psonalia in clausi. Et ꝙ ducentes uuas & uinũ: siue duci faciẽtes. teneãtur & debeãt iurare ad primã req sitionẽ dacitariorꝝ ut supra. Et casu quo recusauerint iurare & ueritatẽ dicere in ortãt penã. f. 60. pro qualibet uice & ulterius ꝙ teneantur soluere dacitum ad rõnem de. f. 10. imperialium pro singulo stario illius uel illorum pro quibus recusauerint iurare. Et ꝙ ipse pene aplicentur more regardariarum.

13 ¶ Gratia nõ fiat alicui p dacitariũ de ipso dacito: ut ibidẽ. stat. 11. hmõi tenoris. Itẽ ꝙ dictus scriptor & officiales ipm̃ ofiũ teneãtur & debeãt in manibus ꝓsuũ in introitu sui officii iurare corporaliter tactis scripturis de nõ faciendo gratiã alicui psone ꝓducenti seu ꝓducere facienti uinũ aut uuas ꝑsonã uel occulte: directe nec p indirectũ. ultra ordinatur ut supra & infra sub pena ducatorꝝ. 25. auri. aplicãdorꝝ more regardar. & totiens committẽda quotiẽs ptrafactũ fuerit. ꝙ postea in oibus subastatiõibus & remissionibus eiusdẽ daciti fiat appositũ & replicatũ. put ꝑstat ex libris refor. ad quos hr relatio: quia uero nõnulli p indirectũ ptrafacere anẽptarunt. ꝙcordãdo pro ipso dacito ad certã ſmã pro uino & uuis forẽsibus intrandis ut sic liquidari nõ posset gratia facta. Hoc ideo ipsa accordia fiunt quoq; ꝓhibitum ut in lib. refor. anni. 1517. sub die. 29. decẽbris. stat. 11. subastationũ sequentis effectus. Itẽ ꝙ dacitarius nõ possit cõponere cũ aliqua pſona pro ipsa intrata nec aliter cõcordare directe nec p indirectũ. sub pena. 10. ducatorꝝ aplicãda more regardar. De qua si aliquo modo ptrafaciet. & totiens quotiens cõtrafactũ fuerit. facit pura & merã donationẽ Illu. d. d. duci. & quo ꝑstãt ipse pene ad mẽtem regardariarꝝ & ita ante & post conueniat apponi in subastatiõibus eiusdẽ intrate seu daciti de quibus ꝑstat ut supra. Cũ aũt nõnulli bono publico se opponãt detrahendo hmõi ꝓhibitiõibus sub uelate & ficto zelo ꝙ maior haberetur copia uini. ueniat insup meõrãdũ qliter ipe ꝓhibitões utiles sunt cõi & singularibus. primo eis. ꝑsunt cõitari. nã plus ualet ipm̃ dacitũ. ex quo remotis eisdẽ ꝓhibitionibus minus hẽretur: cũ debitores sint plus petant ipsam gratiã dacitario. & sepe retineãt ipso ptradicere nõ uolente. ꝑsertim agnatis/affinibus/domesticis: aut alio respcũ. sic ꝙ multũ cogeretur relaxare: aut saltẽ pius. Et si dicatur ꝓut alias ab ignaris ꝙ saltem

ris ꝙ saltem gratia fieri deberet hospitibus & tabernariis. & maius haberetur cõmodũ ex sexto uini. rñdetur ꝙ eis uinũ non deficit in clausi. & si deficeret nõ abstinerent a uendẽdo uinũ forense. & illud emendo pp defectũ ipsius gre: quia uendunt uinũ ad certã taxam & ſmã. ex qua nihil detraherent dato ꝙ fieret gra de ipso dacito: unde ꝓsunt ipse ꝓhibitiões singularibus multis modis. nã uolentes emere unũ: redduntur ꝓcliniores ad emendũ uinum clausi. ꝙ forense. qđ est utile uenditori cũ egeat pretio. ac ẽt emptori: ex quo uina clausi. ut plũ meliora sunt ꝙ forensia: aut saltẽ melius ꝑfecta & pura. De forẽsibus uero multa sunt mixta cũ aqua: aut cũ uino ueteri: aut multotiens putrido seu reuerso: aut male purificatur: appareãt dulciora. ꝙ uina sic preparant ipsi forenses ꝑsaliter ad uendendũ. & ꝑsertim emptoribus alieni dñii. nõ oibus gratis ꝓut expertissimus est. fiuntq; pro ipsis uinis forensibus tot expense ꝙ iuncto pricipali & oibus cõpensatis: cariora sunt ut plũ ꝙ uina clausi. nõ omisso ꝙ bonitas minuitur ex longiori mutatiõe. sed multi in hoc nõ aduertunt. nec mirũ qa ẽt plures alĩ sibi ipsis diuersimode nocent. nollunt tñ abstinere: quia stat pro rõne uolũtas. insup dũ omittitur uinũ clausi. pro forense. fit ꝙ ditio forensiũ melior cũ citius expediant eoꝝ uina ꝙ illi de clausi. quoꝝ multi magis abstinent eo respectu a cultura uineaꝝ & altenoꝝ: nõ sine detrimento particulari & tandẽ reipub. igitur uolentes emere uinũ sunt aliqualiter inducendi ut potius emãt de uino clausi. ꝙ forensi. qđ fit ꝑ ipm̃ dacitum ẽt qñq; augendũ ut ꝑsertur dũmodo nulla gra fiat ad aliqualẽ imitationẽ maioꝝ apud quos extat ibi bitio notissima intrãdi uinũ forense donec ꝓpria repiantur uenalia: ut thaurini & multis in locis patrie. Nec obstãt adducta p aliquos ꝙ uinũ clausi. carius uenditur. nã modica est ſma ipsius daciti taliter ꝙ illius respectu ptium uini nõ põt p clausi. sic forenses augeri. alias uolentes emere uinũ relictis clausi. sic. ad forẽses ꝑcurrũt sed operatur dũtaxat ipm̃ dacitum. in hoc ꝙ stante equali ꝓio uini forensis & clausi. data paritate potius accipitur clausi. sic pro dacito euitãdo: ꝙ non fieret a multis sine dacito. aut cũ illius gra: ut sepe ocurrit in odium aliquoꝝ: sup id uero ꝙ dicitur locũ magis abundare uino: si gra fiat. ꝓceditur & expedi[illegible] uinũ deficit pretio ꝓdecenti. sed gra fieri nõ debet arbitrio dacitarii: quia ut plũ fit ditioribus. & alii [illegible]alĩ sol/uunt. igitur eo casu dacitum ipsum est oibus & eqliter minuẽdum: ut diximus ab initio. Cum aũt hr copia uini dacitum nõ est minuendũ ex uniuersali gra uel particulari: quinimo eadẽ statuta sunt inuiolabili obseruan/ dantur ex causis predictis ꝙ aliis adhuc rationabili adducendis. Post que de sexto uini dicendum vr.

¶ Sextus uini dictus arbitratur. qñ in prima ipositiõe illius statutũ fuit ꝙ solueretur a quocunq; uendente ui14 num ad minutũ. septima pars pretii eiusdem uini. & ita fuit ut plũ obseruatũ: licet dictus sextus qñq; fuerit auctus & diminutus p cõitatẽ: ex dicta ptate. ut in libris refor. & dicto extractu appet. q̃ uero tale cõputum difficile vr minus recipitur. qm̃ si uenditur uinum. qt. 1. p bocali. debentur. g. 3. di. 5. & septũa pars alterius ad rõnẽ de. g. 22. p sestario. sed solui nõ ꝙsueuerunt nisi. g. 3. & plus iuxta talẽ cõputum: put aut augetur ꝓium uini & infra. Et dato ẽt ꝙ uinum uendatur minus de. qt. 1. pro bocali. tñ non debetur min9 de. g. 3. p sestario. addit circa di. 6. q ab inde supra dimittunt: put in dictis libris refor. sub anno. 1455. fol. 194. stat. 3. sub his uerbis. Itẽ ꝙ incãtator dicti daciti teneatur ab hodie in antea a qbuscũq; hospitibus & tabernariis uendentibus uinũ exigere ad rõnẽ. f. 8. cum dimidio p quolibet sestario uini. Et hoc si uendiderint bocale di. 8. uel infra usq; i denario uno. ab inde aũt supra exigat ab ipsis pro quolibet denario. f. 1. put est cõsuetum: ex quo statuto declarãtur oĩa ꝑmissa. sic ergo ꝓcludit sextus ꝙ ꝑ uino uendito ad minutũ a qñto uno ꝑ bocali & infra debetur. g. 3. ꝑ sestario. & ab inde supra. f. 1. pro quolꝫ denario. quo uendit bocale uini: saluo th ptãte augẽdi & minuendi ut sup.

¶ Vinum non uendatur nisi fuerit assestatum: put in libro refor. anni sepius dicti. 1437. fol. 152. stat. 18. hmõi15 tenoris. Item statuerunt & ordinauerunt ꝙ nullus tabernarius de clausi. siue hospes seu habitãs clausi. possit nec debeat aspinare nec aspinari facere aliquẽ botallum seu botallos uini nisi prius ipm̃ ꝑ signauerit: siue mõstrauerit officialibus deputatis. & ꝙ durãte uino assestato non debeat uendere aliqd aliud uinum. sub pena. f. 60. imperialium totiens cõmittenda quotiẽs contrafcm̃ fuerit. Nunc aũt & iãdudum sic ꝓceditur & alio modo ad assestãdum & ꝑsignãdum ipm̃ uinũ. nã facta deliberatiõe ipsius festi. accedit exactor illius ad domos singulorum hospitũ & tabernariorꝝ & ad oĩa alia loca ubi uinum hũt qđ tenentur ꝑsõe ꝑsignare ipsi exactori. & ibi idem exactor cum uirga ad hoc preparata mensurat de uase in uas tale uinum. & taꝫ uenale ꝙ non. facit q̃ ipsos hospites & tabernarios debitores totius eiusdẽ uini designatis uasibus & ꝓut exhibit i singulo ac diuisim relato ẽt pretio illius uini qđ plus uenditur ꝙ aliud quod ad tabernarios. Et si cõtingat postea eosdẽ hospites & tabernarios aliud uinum hñe in ipsis locis aut alibi: ut cum uinũ emunt in clausi. & illud accipiunt paulatĩ uel ad entesenã. ꝑ signãt & consignare tenentur tale uinum ipsi exactori. qui illud addit eoꝝ rõni. inde finitis tribus mensibus a die prie mensurationis: ipse exactor redit ad ꝑmissos hospites & tabernarios: mẽsurat ꝙ uinum ꝙ hñt & restituit: ꝓut supra. & eo deducto liqdat ſmã uini deficientis: postea taxat uinum ꝑsumptuꝫ uinum ꝙ hñt & restituit: ꝓut supra. & eo deducto liqdat ſmã uini deficientis: postea taxat uinum ꝑsumptuꝫ uinum ꝙ hñt & restituit: ꝓut supra. & eo deducto liqdat ſmã uini deficientis: postea taxat uinum ꝑsumptuꝫ pro usu hospitum & tabernariorꝝ predictorꝝ & familie cuiuslibet ad rõnẽ de sestariis sex pro quolibet: et nõ bibente uinum pp infantiã. & pro toto anno oibus cõpensatis. Item addit uinum qñq; uenditur in grosso de eius licentia ꝓut infra. aut aliter consumptũ & nõ uenditum. si de hoc legittie constat. & tãdẽ facta ſma eiusdem uini pro quo non tenentur ad sextum elicitur ꝙtas uini uenditi. fit ꝙ cõputum eius qđ debetur pro ipso sexto. iuxta pretium uini simile uel diuersum: ut ꝑtur. Et in quo cõputo nihil deducitur de uino uẽdito ad plus ꝙ aliud pro usu & taxa hospitũ & tabernariorꝝ ac familie. ut supra. sed taxa ipsa computatur super alio uino: ficq; ꝓceditur ordinate mensurãdo/consignãdo/& computãdo/usq; ad finẽ anni. & de tribus mẽsibus

in tres menses nisi aliter dictis exactoris hospitibus & tabernariis fiendũ uideatur ut notoriũ est. Cũ uero hospites nõ distinguãt pretiũ uini uendẽdi p eos exigitur sextus ab illis, put fit a tabernariis pro maiori pretiũ hi in libro refor. anni. 1496. stat. 1. hmõi tenoris. Et prio ad tollen. oẽs cauillatiões & ꝓtrouersias q̃ possent oriri sup sexto uini, ordinauerũt recapitulauerũt: ac declarauerunt q̃ oẽs hospites clauaſ. pũtes & futuri teneantur & debeãt soluere pro sexto uini q̃ uendetur in eoꝝ hospitiis: tm̃ q̃tum soluunt tabernarii uendẽtes ad minutum cõi pretio: ut puta. si uendatur uinuꝫ aliq̃ ad rõnẽ de dr. 12. pro bocali: ut sepe faciunt tabernarii qui hñt aliquod bonũ uinũ spãle. & aliud uinũ uendatur pro dr. 8. uel. 9. aliud uero totũ uinum uendatur cõi ꝓtio dr. 10. pro bocali q̃ dacitarii nõ possint exigere nisi ad rõnẽ de dr. 10. nullo habito respectu maioris uel mioris pretii. de qbus supra dcm̃ est. Et hoc durare uoluerũt ppetuis tpibus. nulla exceptione obstante. Preterea sepe occurrit q̃ alii ultra hospites & tabernarios uendũt uinũ ad minutũ. & tunc aliter ꝓceditur qa uinũ uenale dũtaxat. ꝓsignat/mẽsuratur/& delcribitur cũ ꝓtio illius, put supra. inde statur sub fide uenditoris q̃ aliud uinuꝫ nõ uendet sub ꝓtextu illius: aut postea addet in uase seu pluribus mẽsuratis. ita tm̃ q̃ si accidit fraus relinquitur pũiẽdus ut supra in. f. 60. p. q̃libet uice p qua cõperiet uẽdidisse aliud uinũ nõ affectatũ. Et quo ad cõputũ non attẽdit tps: ſ; fit expedito uino: aut cũ plus nõ uẽdit: nec ẽt fit aliq̃ deductio nisi ꝓstaret tale uinũ fuisse depditum aut aliꝫ ꝓsumptũ de licẽtia exactoris ipsius sexti q̃ uenditũ ad minutũ. & id quoq; seruari notorium est.

16 ¶ Sexti solutio si differatur: uel in eo fraudeꝫ cõmittere attẽptetur. incurritur pena de qua in libro refor. ãni 1486. fol. 128. stat. penul. sub his uerbis. Itẽ q̃ dictus incãtator possit & ualeat dcm̃ sextũ uini exigere a qbuscũq; psonis iuxta formã capitulorꝫ supius editorꝫ. Et si q̃ psone se opposuerint quoquo modo. uel distulerint contra uoluntatẽ ipsius exactoris aut ipm exactorẽ fraudare uoluerit aliquo quouis modo q̃ ipse dacitarius possit & ualeat talibus psonis inhibere & inhiberi facere ne uendãt aliquo quouis modo: & q̃ signũ hospitii auferatur & deponi debeat: nec in pristinũ statũ reducatur usq; quo satisfecerint dicto dacitario: aut cũ eo cõcordes fuerint aut eis fuerit data licẽtia p credẽtiã. Et si q̃ sub pẽa ducat. 10. auri in singulis pticulis pũtis cap. i qbus q̃uis fuerit ꝓtrafactũ: aplicãda p tertia pte incãtatoris: seu dacitario. p alia. 3. fisco. & pro alia tertia pte cõitati.

17 ¶ Vinũ nõ debet uendi p hospites uel tabernarios ad entesenã: nec alr nisi de licẽtia dacitarii: seu exactoris sexti: sub pẽa unius ducati pro quoli & q̃li uice: ne ita uendatur ad minutũ. & postea requiratur deduci tãq̃ uenditũ in grosso. Ceteri uero burgẽses clauaſ. pũt uendere uinũ ad entesenã & ad sestariũ. mediũ sestariuꝫ: quartanum & mediũ q̃rtanũ. & ipm distribuere. & de eo disponere ad sui beneplacitum sine licẽtia dacitarii & solutione: put in libro refor. anni. 1517. sub die. 29. decẽbris. in statutis. 6. &. 7. subastationum ipsius sexti.

18 ¶ Vinum non debet uendi nisi ad mẽsuras clauaſ. put in lib. refor. ãni. 1508. stat. 8. subastatiõum eiusdẽ sexti sub his uerbis. Itẽ statutum & ordi. est q̃ nulla psona habitãs in clauaſ. aut finibus cuiusuis ꝓditiõis existat audeat neq; ꝓsumat nẽdere uinum nisi ad stationem medium. & q̃rtũ stariiꝫ nec ad minutũ nisi mẽsuras clauaſ. v3 stagnatas/bocalis/& q̃rtinos. & nõ alr nec alio mõ. sub pena. 10. flo. p quoli & q̃li uice p ꝓtrafacientẽ cõmittenda & aplicãda cũ aliis ꝓcedẽtis capli more regaſ. fit eni ut talis uẽditio uini i grossum nõ fiat i fraudẽ sexti & alia ad minutũ i fraudẽ ẽptorꝫ cũ utiſ uase nõ rõnato: ut sepius accidit de amphoris seu amolis & hmõi.

19 ¶ Vinum nõ debet uendi ad minutum nisi pretio taxato p electos credentie: ut in fine libri refor. anni. 1502. pro subastatiõibus sexti uini anni seq̃ntis. stat. 4. hmõi tenoris. Itẽ q̃ hospites & tabernarii teneatur uẽdere uinum seu bocale uini & lagenã ad estimationẽ seu fm q̃ estiabitur p credentiã uel fm ordiationẽ eligendorꝫ p dictã credentiã sub pena. f. 5. pro quolibet & q̃libet uice. Nec id est semel sed multotiens statutum pantea uti hr in libris refor. annorꝫ. 1480. fol. 408. sub die. 7. Ianuarii. 1477. fol. 299. stat. 6. subastatiõis ipsius sexti. 1476. fol. 173. die. 17. aprilis. & ibi sub pena de. f. 60. qa tabernarii excedebãt iustum pretium. & ãno. 1471. fol. 109. & sub die. 12. octobris. sub pena unius ducati pro quolibet & q̃libet uice. Et in hoc multum est aduertendum qa plures tabernarii: ac ẽt ex hospitibus uendentibus ad minutum: sunt excessiui in pretio uini. pẽsertim circa forenses qd̃ credit in infamiã & detrimentum totius reipub. Quia aũt ipsa estimatio esset multuꝫ laboriosa si fieret particulariter de oi uino ad minus fcã uendemia pretium uini esset ꝓsiderandum & iuxta illud fienda estimatio generalis & taxa p credentiã ad id qd uendi posset uinum album dulce: ad qd nigrum dulce. & ad qd aliud. cum inhibitiõe ꝓclamãda ne plus uenderetur fine licentia ꝓsulum & sub idonea pena: mutato ideo tali pretio si uenderetur in ꝓcessu anni: put cõtingeret pretium uini: etiã q̃q; augeri. Et si quis hñet aliquod uinum uenale maioris pretii nõ esset inconueniens illud taxare ad plus arbitrio ipsorꝫ consulum uel eligendorum. ita q̃ seruaretur ordo in his faciliter: sed taxam ipsam relinquere arbitrio uenditorꝫ. hoc minime de cet: multi enim adeo cupidi sunt q̃ multotiens pretium uini exigunt ultra duplum.

20 ¶ Vinum assestatum singulis reqrentibus est uendendum: put in libro refor. anni. 1437. fol. 152. stat. ultimo hmõi tenoris. Item statutum est q̃ nulla psona habitãs clauaſ. siue sit tabernarius siue hospes: siue queuis per sona reuendens uinum possit nec ei liceat cõtrariare alicui psone uolenti uinum emere cuiusuis ꝓditiõis existat quin de uino q̃ uendet assestato p officiales uendere debeat unicuiq; persone emere uolenti ad bocale sue ad alia mensurã dum assestatum & datiatum fuerit. sub pena pro quolibet & qualibet uice qua fuerit contrafactum. f. 10. impialium aplicanda more regardiarum.

21 ¶ Habens sextum uini. põt ingrere sup uino uẽdito, put in lib. refor. anni. 1517. stat. 12. subastatiõis sub his uerbis. Itẽ statutũ & ordi. est q̃ incantator daciti & sexti uini. & cui deliberabitur de licentia. s. d. uicarii quam ex

nunc

nunc impartitur possit iuramentum deferre cuilibet hospiti & tabernario & oibus de familia sua super uino uendito de bene consignando ipsum uinum uenditum.

¶ Vendentes uinũ ad minutũ: v3 hospites & tabernarii. si in cõputis nihil debẽt dacitario seu exactori eiusdẽ sextius: ut accidit aliq̃n incurrunt alias penas q̃ alr aplicãtur: ut ibidẽ statuto seq̃nti hmõi tenoris. Item statutum est & ordinatũ. q̃ oẽs hospites & tabernarii uendentes uinũ ad minutũ qui sunt & pro tpibus fuerint si in eoꝝ cõputis fiendis cum dacitariis qui pro temporibus fuerint reperiãtur nihil dare debere ipsi dacitario allegantes paꝝ aut nihil uendidisse de uino. & tm̃ ꝓstat ipsos uendidisse uinũ fraudando dacitũ. ãmodo in antea tales tabernarii & hospites q̃ similia fecerint & ppetrauerint. incurrãt pena. ff. 10. p quolibet & q̃libet uice q̃ pena aplicetur pro dimidia. & exigatur more regardiarꝫ. & alia dimidia aplicetur dacitario qui pro tpe fuerit. 22

¶ Habens dacitũ & sextũ uini. regulariter soluit Illu. dño creditũ eius annuale q̃ debet cõitati, put in lib. refor ma. anni. 1517. stat. 4. subastatiõnã sub his uerbis. Itẽ statutũ est q̃ incãtator daciti & sexti uini cui deliberabitur teneatur satisfacere Illu. d. d. nro duci sabaudie ducatos. 94. auri. &. ff. 19. cũ dimidio marchionales in quibus cõitas ipsa tenetur annuatim in festis natalibus. & de eis releuare indẽnem ipsam cõitatem & dare cõfesionem oportunã: quos qdem. 94. ducatos nõ possit seu debeat dictus incantator seu cui deliberabitur dictũ dacitũ uini & sextum cõputare dicte cõitati. nisi ad rõnẽ de floꝛ. 4. sabaudie paruiponderis pro singulo ducato & non plus & q̃ dictus dacitarius qui pro tpe fuerit: non possit ualeat neq; debeat cõputare dictos ducatos 94. &. ff. 19. cũ dimidio marchionales: nec in se retinere nisi in ultimo termino dicti daciti. 23

¶ Et q̃n multa ex dictis statutis sup dacito & sexto uini ꝓfectis pp antiquitatẽ & forte nõ usum dicũtur nõ obseruãda ad talẽ oppositionẽ si fieret remouendã. nouiter statutũ est: put in libro refor. anni. 1508. stat. ulti. sub his uerbis. Itẽ q̃ incãtator daciti & sexti uini. teneatur obseruare cũ iuro & obseruari facere oia capitula super dacito & sexto uini ac intrata eiusdẽ facta tpibus ꝓteritis: sub pena in ipsis capitulis ꝓtenta. & sic apponi solitũ est in qualibet subastatiõe ipsoꝝ daciti & sexti. put in lib. refor. anni. 1517. stat. 10. ipsaꝝ subastationũ diponẽte q̃ incãtator daciti & sexti uini. teneaſ obseruare & obseruari facere capitula antiq̃. ulterius lr nõnulla ex pmissis statutis uideanſ nõ ꝓcernere fcm̃ ipsoꝝ daciti & sexti principaliꝫ. tm̃ accessorie sic ut supra fuerũt ꝓdicti illoꝝ ceteris iserta q̃ & pnos fieri debuit: sub qbus oibus & aliis fidẽis si oporte at ꝓmissum dacitũ & sexti debẽt expediri nec alr omissis pluribus superfluis & duplicatis i ꝓmisso extractu & libris p quẽ libuerit ispiciẽdis. 24

¶ De reuia beccarie. carnium manutentione. & sub quibus pactis. Capitulum. 6.

Diuersis modis & tpibus riuia beccarie. q̃ aliud est dacitũ sup carnibus ipositum fuit p cõitatẽ. ꝓtextu onerũ occurrentiũ in qua dns habebat tertiã ptem: ut de dacito & sexto uini ꝓdiximus. Et de his apparet in lib. refor. sub annis. 1393. fol. 20. Itẽ. 1395. fol. 39. & seq. in quo est tenor prie ꝓcessiõis ad. 4. annos. Itẽ. 1401. fo. 133. ubi ẽt ꝓtinetur alia ipositio ad. 3. annos. Itẽ. 1404. fol. 163. &. 165. ꝓtinẽte ẽt ultimã ꝓcessionẽ. de qua extat publicũ documentũ hmõi sub tenore hic memorato: quia in hoc aliud nõ hr: v3. Nos Theodorus marchio mõtisserrati &c. Quia ab expto cognouimus uẽditionẽ reuiaꝝ loci nri clauasii fuisse hactenus fructuosam nobis & cõi: ac uniuersitati loci ꝓdicti. & maxime q̃n ex ea secuta fuit magna circa locũ nim eundẽ fortalitiorꝫ reparatio. Ecce q̃ ꝓmissis attẽtis & uisis liis alias sup hoc ꝓcessis. fidelibus nris de dicto loco clausii. scriptis in pontesturia die. 10. mẽsis augusti. 1395. ꝓteriti. nolẽtes ꝓdictis nris fidelibus cõplacere. tenore pñtũ eisdem ꝓcedimus q̃ possint & ualeant a seipsis tm̃ & sine aliquoꝝ nrorꝫ officialiũ licentia uel ꝓsensu iponere reuias sup carnibus q̃ interficiẽtur in loco nro ꝓdicto. & ipsas reuias exigere p modũ inferius denotatũ ab: q̃ in lucro & exactiõe dictaꝝ reuiaꝝ in aliquo participemus uel participare possimus v3 q̃ pro q̃li libra carnũ bouinaꝝ/manzinaꝝ/& porchinaꝝ q̃ interficient in clauasio & posse. cã uendẽdi. soluatur & detur officiali ad hoc p cõe deputato denarius unus p uenditorẽ monete nãc currentis in clauasio. Itẽ pro q̃libet bestia castrata/ouina/caprina/& arietina/q̃ interficitur filr cã uendẽdi. soluãtur. f. 6. Item pro quolibet agno & capreto f. 1. Mandamus igitur haꝝ serie/castellano/& clauario/nris clauasii. pũtibus & futuris. q̃tenus p obseruatiõe ꝓdcoꝝ. & tã in exactiõe bannorꝫ & pẽaꝝ ꝓtra quoscũq; iobedientes q̃ alr insistãt ꝓgruis fauoribus cõi ꝓdcõ & officiali ad h deputato p ipm. ita & tali mõ q̃ dcus ordo seruet. Datũ in montacaluo die. 25. Iulii. 1404. 1

¶ Consignatio bestiaꝝ seu carniũ debet fieri, put in uolu. fol. 57. stat. 618. sub his uerbis. Itẽ q̃ ipsi beccarii teneantur oi die suo sacro ꝓsignare oẽs bestias quas interfecerint. officiario ad hoc deputato. sub pena. f. 60. & amissiõis bestie: q̃ aplicatur more regaſ. put ibidẽ. stat. 634. sup ꝓsignatiõe. hr ẽt ibi aliud statutũ sub nũe. 631. disponẽs q̃ aliqua psona nõ audeat nec ꝓsumat interficere aliq̃s bestias. cã uendẽdi ad pondus nec ad minutum in loco clausii nisi prius ipsas consignauerit officiario ad hoc deputato sub dicta pena. Tamen non obstãtibus ipsis statutis sic obseruari, cõueuit q̃ anteq̃ bestie ponãtur in fruſta: seu despecentur fit debita cõsignatio: ꝓtextu eiusdẽ riuie. & tũc accedens riuierius extractis interioribus. abscissoq; capite & pedibus seu put dicitur scagliata bestia ponderatur. & sic pro aliis bestiis nõ ponderandis anteq̃ uendantur. & sufficit quo ad ips. põt ẽt riuierius ingrere sup carnibus nõ cõsignatis rõne ꝓmissi statuti q̃ debeat cõsignari cũ iusoq; si uendite cõperiãtur. debetur ualor rõne penaꝝ ut supra. Et licet eadẽ statuta nõ loquãtur nisi de beccariis. Nihilo minus sunt generalia & referẽda ad oẽs uendentes carnes in qbus ẽt hospites & tabernarii includũtur ad mẽ 2

tem dicte impositionis qui sunt assueti. & tenentur consignare & soluere ut supra pro oĩbus carnib9 acceptis extra posse clausasii & interfectis per eos uel eoꝝ noĩe ut beccarii.ẽt q̃ sint pro usu eoꝝ proprio uel familie. dũmodo faciãt actualiter hospitium uel tabernam.

5 ¶ Porcine carnes ẽt false uendi ꝓhibentur absq; riuia nisi ꝓut in lib.refor.anni.1515.sta.11.hmõi tenoris. Itẽ statuerũt & ordinauerũt q̃ nulla ꝑsona cuiuluis status/gradus/& ꝓditionis/existat audeat nec ꝑsumat occide re aliãs bestias porchinas pro uendendo nisi prius fuerint uisitate p ꝑsules qui pro tpibus fuerint seu deputi dos p cõitatẽnec illas uendere sine ꝓsignatiõe & solutiõe riuie nisi prius steterint in sale per dies.10.ꝓtinues sub pena pditionis carniũ & flor.5.pro quolibet & qualibet uice aplicanda more regardariarum.

4 ¶ Riuia solui debet saltem infra.8.dies prout in uolu.fol.57.stat.629.sub his uerbis. Item q̃ beccarii teneant & debeant soluere oi ebdomada in die uenerisillud quod soluere tenentur de bestiis & carnibus mortuis p ipsos oficiario ad hoc deputato:sub pena.f.60.aplicãda more regar. put ibi dcõ stat.seq̃.624.q̃ intelligitur nisi differat de ꝓsensu creditoris.qm̃ sic obseruatur.Et qa nulla fit mẽtio nisi de beccariis.sciẽdũ est q̃ ẽt alii qcũq; faciẽtes hospitiũ uel tabernã põt interficere carnes:uel mortuas extra posse clausasii emere & intrare p reuẽdendo coctas.ꝑmissa tñ riuia mediãtenec alĩ put sequtur.q̃re ꝑdcã ꝓcernẽtia riuiã eis quoq; fũt referẽda.

5 ¶ Cõsueuerunt adesse plures beccarii in clausasio q ſpõte manutenebãt carnes opportunas p usu singulos clausasieñ.q̃re ipsa riuia tũc subastabatur p se cũ aliis intratis.& illã hãs exigebat a dictis beccariis ac hospiti/ bus & tabernariis in oĩbus put supra.Et hoc seruatũ fuit usq; ad annũ.1503.Cũ uero carnes uenales anno pce/ denti multũ deffecissent:tũc adiecta est obligatio manutentiõis carniũ eidẽ riuie put infra.& sic facta subasta tiõe & deliberatiõe illius.ita postmodũ ꝓtinue est ꝓcessum:ea q̃q; expedita absq; subastatiõe:ut de his appet p libros refor.igit̃ qa decetero sic debere ꝓcedi est arbitrãdũ statuta q̃ ocernũt beccarios ãtiq; & noua:necnõ pcã eiusdẽ mãutẽniõis carniũ & ãnexiõis riuie:si extraximus put hũr in locis diuersis infra designatis & ꝑserti i ultia locatiõe ad quã recurri põt i lib.refor.sub ãno.1519.2.decẽbris.q̃ statuta & pcã sequũtur hmõi sub effectu

6 ¶ Vituline carnes a lacte pingues & floride nõ deficiãtqa beccarius tenetur & est efficaciter obligatus manu tenere cũ effectu in loco clauaſ.& publice ad macellũ carnes uenales/bõas/floridas/& a lacte/uitulinas:& i ta li q̃titate q̃ sufficiãt p usu clausasieñ.& aliogꝝ solito ẽt in diebus Iouis & uigilias imediate ꝓcedẽtibus a festo s.Michaelis usq; ad festũ reſurrectiõis p totã diẽ.& ab eodẽ festo reſurrectiõis ad dcm̃ festũ.s.Micha.usq; ad meridiẽ. Et dcãs carnes uẽdere & expedire indilate unicuiq; emere uolẽti usq; ad unã libram sub pena.f.5.p qualibet uice qua fuerit cõtrafactũ:ut in dicta locatiõe capitulo.1.Q ue pene & alie omnes infrascripte cõmit/ tende pretextu beccarie & dependentiũ aplicantur more regardaſ.prout in uolu.& dictis fol.57.& stat.634. sub his uerbis.De quibus penis supradictis due partes ꝓueniant dño Marchioni & cõi.& tertia pars accusato ri.& sic perpetuo obseruari consueuit prout constat ex regiis ipsarum regardaſ.

7 ¶ Estimãde sunt carnes anteq̃ uendantur prout in uolu.fol.60.stat.650.hmõi tenoris.Itẽ statuerunt & ordi q̃ beccarii nõ debeant uendere nec uendi facere carnes aliqs nisi fm q̃ fuerit estimate p estimatores ad hoc electos & deputatos sub pena.f.60.pro quolibet & q̃libet uice:q̃ aplicatur ut supra.Et hoc ideo apretiatur cat nes p cõitatem prout melius uidetur.& põt ꝓuenire cũ beccariis:si ꝓuentio fit:ac ẽt diuersimode iuxta ipsarũ carniũ diuersitatem infra relatãq; pretia hic aliter memoranda nõ sunt quia multotiens uariantur.

8 Mottoni/porchi masculi sanati/capreti/& agni carnes/ptio carniũ uitulinarũ de q̃bus supra solẽt expediri.& eodẽ modo si beccarius hmõi carnes uenales tenere uult nõ defficientibus propteꝛea carnibus uitulinis flori dis & a lacte ꝑmissis.quarũ defectui alie carnes ꝑmisse supplere nõ ualeant prout in dicta locatione capi.1.

9 ¶ Nõ debet beccarius carnes ꝑmissas aut aliqs ipsarũ uendere q̃ nõ sint floride & pingues:ẽt q̃ essent a lacte: nisi uisitate fuerint p ꝑsules aut electos ad hoc & licentiate mediante estimatiõe ipsarũ carniũ p eos fiẽda alio ptio q̃ sit aliarũ floridarũ & pinguiũ.quod ptiũ nouiter taxandũ in tali estimatiõe.si excedat beccarius incur/ rit penã unius ducati pro qualibet uice:ut in dicta locatiõe cap.4.Et licet pene iam dicti statuti loquentis de estimatione uideantur aucte.hoc non implicat ꝓtradictionem:quia statutum ipsum est generaliter referen/ dum in oĩbus casibus in quibus pena ꝑcialis adiecta non est:qui plures existunt.

10 ¶ Grossarũ bestiarũ carnes:que uulgariter uocantur a passono.floride & pingues uendi põt separate sine ali qua estimatione nouiter fienda ultra generalem q̃ fit ab initio:& eodem pretio quo gñaliter sunt estimate. ita tñ q̃ prius uisitentur.Et si non fuerint pingues & floride debent estimari ad minus prout uidetur electis ad hoc.Nec presumat beccarius ipsas carnes.uno modo uel alio estimatas plus uendere:aut sine uisitatione sub pena unius ducati pro qualibet uice qua in his fuerit ꝓtrafactum:ut in eodẽ.4.cap.dicte locationis.

11 ¶ Non interficiantur alique bestie pro uendendo nisi in loco deputato & publico:nec ẽt uendantur sub pe/ na.f.10.prout in uolu.fol.57.stat.633.Etiã bestie nõ excorientur:seu scortichẽtur ante auroꝛã sub pena.f.60. ut in alio statuto ibidem sub numero.627.Menuta quoq; seu intestina debent uacuari extra barbachanas.p/ tur in loco remoto prout consueuit ob difficultatem delationis extra menia.

12 ¶ Capita & pedes bestiarũ debent incidi in eoꝛ iunctura & uendi ad estimũ & nõ ad pondus sub pena.f.5.p qualibet uice.Et tenentur beccarius & oes alii uendentes carnes bouinas tã a lacte q̃ a passono q̃s interfecerit tradere linguas particularibus q̃bus spectãt iuxta solitũ & hoc gratis. Ac ẽt debet beccarius tenere tot ruchos & seruitores

& seruitores:ac se expedire pro carnibus uendendis.q̃ emptores cito expediantur nec porrigatur licite q̃rel la:pretextu defectus eiusdẽ expeditiõis:prout hec habentur in dicta locatione.sub cap.6.& duobus sequenti.

¶ Pondus debitum fiat unicuiq; per beccariũ & agentes pro eo.ita q̃ pondus correspondeat pretio:nec plus 13
petatur uel exigatur q̃ debitũ sit:alias incurrat penas infrascriptas.v3 pro.1.unciis deficiẽtibus de põdere debi
to.f.2.pro onciis.3.aut.4.f.10.ab inde supra.f.60.pro qualibet uice:put in dicta locatiõe cap.9.Et ad finẽ q̃
unusq; q̃q melius pcipiat scm̃ suũ dũ carnes ponderãtur debet ipse beccarius uti scandalio signato ab utraq; pte
nec aliter ponderare.sub pena.f.2.pro qualibet uice:ut in libro refor.anni.1474.fol.190.stat.7.

¶ Menuta seu intestina bestiarũ:q̃ interficiũtur a beccario nõ debent aliquo quouis modo uendi aut alĩ alie 14
nari alicui insolidũ:sed diuisim:nec uni altera medietatẽ.& alio uel aliis ab eo diuisim habitãtibus p residuo
alias q̃ talis alienatio nõ ualeat:& intelligatur in oĩbus ꝓtrauentũ.put in dicta locatiõe cap.12.Nec põt seu de
bent uendi trippe:ut uulgo dicitur:nisi prout in lib.refor.anni.1519.stat.pe.sub his uerbis. Itẽ statuerunt & or
dinauerunt q̃ ãmodo in antea uendentes trippas quarũcũq; bestiarũ debeant illas uendere bene mundas/co
etas/& conditionatas.ad põdus:& pro pretio quo uendũtur carnes uituline pingues & floride ad macellum.
Et hoc sub pena.f.25.& amissionis earũ pro quolibet & qualibet uice.aplicanda more regaſ.

¶ Pinguedines macelli:seu sepe.uendere tenetur beccarius pro faciẽdo cãdelas uni uel duobus de clausasio 15
aut pluribus eligendis p cõitatẽ:& seu de licentia & ꝓsensu eiusdẽ:ac pretio q̃ decenti.qui emptor uel empto/
res ipsius sepis & pinguedinũ teneãtur de eo & eis facere candelas & eas uendere clausasieñ.ad minutũ;ptio
honesto.& put repietur fieri melior ꝓditio de pretio ipsarũ cãdellarũ:cui faciẽti meliorẽ ꝓditionem:debeat
idẽ beccarius dcm̃ sepe & pinguedines expedire.Nisi ipse beccarius p se aut aliis uellet facere cãdelas de ipso
sepe & eas uẽdere ad minutũ:ut supra.Et hoc sub pẽa.f.60.pro q̃libet uice:prout in dicta locatiõe.cap.11.

¶ Pecudũ seu ouiũ/troyẽ nõ sanate caprarũ/yrchoꝛ/& aliarũ similiũ bestiarũ carnes.nõ uendãtur nec ẽt oc 16
cidantur nisi sepate ab aliis carnibus suprascriptis.& in platea sub pẽa.ff.10.pro qualibet uice.put in dicta lo/
catione.cap.10.Nec presumat beccarius uendere carnes mortuas de per se siue malesanas:uel alias infectas:
que inferre possent aliquod dãnum.sub pena ducatoꝝ.25.prout in libro refor.anni.1502.in fine.& capitulis
subastatiõis eiusdẽ manutentiõis carniũ sub die.29.decẽbris.simul cũ intratis.1503.& in cap.8.

¶ Intermeniẽtes in ꝑmissis pro beccario & in exercitio macelli.tenentur ad penas supra memoratas:put bec 17
carius qui pariter potest cõpelli ad solutionem ipsarũ penarum incurrarũ per eos:quos passus est ipm macel/
lum administrare.Item nõ debet beccarius admittere aliquem in socium:seu famulum pro exercitio ꝑmis/
so qui non sit gratus cõitatiui:ut in dicta locatione.capitulo.13.

¶ Pati nõ debet cõitas ꝑmissis mediantibus q̃ in ipso loco clauaſ.uel finibus fiat macellũ:seu carnes mortue 18
uendãtur latenter uel manifeste.directe uel ꝓindirectũ nisi p beccariũ ordinariũ uel deputaſ.ab eo.exceptis
carnibus mortuis q̃ deferri solent p nõnullos forẽses ad uendendũ tpe hyemalĩq; libere uendi possint medi/
ante solutione riuie.absq; contradictione beccarii.put hactenus ꝓsueuit.Et de his apparet in dicta locatione.
cap.14.Hoc ideo fit prohibitũ est:prout hĩ in libro refor.anni.1515.stat.1.sub his uerbis.Statuerunt & ordi.q̃
nulla ꝑsona tam de clauaſ.q̃ ibidẽ habitans audeat nec ꝑsumat occidere carnes pro uendendo:nec facere
macellũ:tam in loco q̃ finibus clauaſ.nisi beccarius deputatus & deputãdus p ipsam cõitatẽ seu pro ea agẽtes
sub pena.ff.10.& amissionis carniũ pro quolibet & qualibet uice.aplicanda more regaſ.

¶ Riuia solet ꝓcedi beccario ꝓmittenti dictã manutentionẽ modis ꝑmissis.& hoc ad plus uel minus prout 19
exigunt/qualitas beccariis/ptia carniũ/& alia ꝓfideranda in his.si detur sine subastatiõe.cũ uero subastatur di/
mittitur plus offerẽti.cũ singulis extimbus/ꝓuentibus/emolumẽtis/cõmoditatibus/& aliis pcipi solitis fm p/
missa.Et quia beccarius ut plũ est forensis & difficilis ad soluendũ fit ꝓuentio q̃ teneatur soluere ipsam riuiã
de mense in mẽsem pro rata.Et casu quo uendat dcm̃ sepe & pinguedines macelli.put uendere tenetur si nõ
facit ipse candelas ut supra.q̃ emptor seu emptores hmõi sepis & pinguedinũ debeãt rñdere & soluere ptiũ;
eius & eaꝝ cõitati sup dicta riuia & noĩe beccarii.postea debite cõpensandũ p cõitatẽ beccario.& p beccariũ;
tali eius debitori uel pluribus.Q uodq; dictũ ptiũ sepis & pinguedinũ sit & remaneat sequestratũ in manibus
debitoris:seu debitoꝝ illius pro satisfactiõe ipsi riuie.ut hĩ in dicta locatiõe & capitulis eiusdẽ.11.&.15.Et ex
quo minus ꝓtinue recipit cõitas pro ipsa riuia pretextu manutentiõis carniũ eidẽ annexe: ut preferẽ q̃ hiet si
riuierius nõ teneretur ad ipsam manutentionẽ.ita q̃ si beccarius deficit in ipsa manutentiõe multũ nocet cõi
tati.solet insup ipsa cõitas facere quẽtionẽ cũ beccario.q̃ si & qtũs deficiat in dicta mãutentiõe carniũ.modis
& tpibus quentis.ipsa cõitas prio ualeat de alio uel aliis beccariis ꝓuidere qui carnes ipsas mãuteneãt:nec ꝑ/
pterea intelligaſ parte cõitatis in aliquo ꝓtrauentũ. Itẽ q̃ dicta riuia nõ censeaſ ꝓcessa ptio quẽto mediãte ad
implemẽto ipsius mãutentiõis:sed beccarius soluere teneaſ.ff.100.de pluri quoꝝ ãno ipis locatiõis quos ue/
risimiliter habuisset ex ipsa riuia absq; mãutentiõe:nec deducaſ ips eiusdẽ manutentiõis.ꝑpter dãnũ ẽt illatũ
particulr ex ipso deffectu.itaq; soluta iuxta primã sũmã in deductionẽ secũde habita cõputenſ in eo casu.non
obstãte q̃uis q̃tiõe aut pluribꝰ q̃ facte sint & habeãtur.beccario mãutenẽte carnes:ut supra & nõ alĩ.saluo tñ
quocũq; iure ipsi beccario exactiõis dicte riuie ab alio uel aliis.loco eius ponẽdis casu ꝑmisso aduenĩẽte:& iu
xta q̃ debitũ est & solui solitũ pro ipsa riuia:ut preferẽ. De quibus ẽt apparet in dicta locatione.cap.19.

¶ Non intrentur carnes mortue extra posse clauaſ.empte aut aliter habite p hospites & tabernarios:nec etiã 20

Jaron

pro usu eoꝝ interficiant ipsi hospites & tabernarii aliquas carnes nisi de licentia ipsius beccarii. Et si aliquas carnes intrauerint:aut occidere uoluerint.teneatur ipsas ꝓsignare eidē beccario & ꝑ eis soluere riuiā iuxta ꝙ debetur:ut supra sub pena.ff.10.pro quolibet & q̄libet uice & amissiõis ipsaꝝ carniū.& nihilominus dictā riuiā soluere teneantur ultra penas. Alii uero incole clauasii & finium non facientes hospitiū nec taberna sint in libertate intrandi carnes forenses & alias interficiendi pro eoꝝ usu absq; aliq̄li ꝓsignatiõe aut solutiõe dicte riuie:prout hactenus usi sunt.ita tñ ꝙ nihil ex carnibus intratis uel mortuis ꝑ eos de qbus facta nõ est ꝓsignatio ꝑ ipsa riuia: reuēdāt i toto uel pte sub pēa duca.10.pro quol; & q̄l; uice. Q ue qdē oēs pene supra relate sint:aplicētur & exigātur more regaf. & nõ aliter nec alio modo prout in dicta locatione cap.6.

21 ¶ Reuisores carniū macelli:sunt p credentiā eligendi:prout in lib.refor.anni.1514.fol.7.hmõi tenoris. Itē statuerūt ꝙ de cetero in principio cuiuslibet mensis ꝓsules eligere teneātur duos ex credēdariis q̄ supsint beccario & regardatoriꝫ ꝓuenta & capla obseruentur & q̄ electi in dānationē aiaꝝ suaꝝ si contrauenerint teneantur pro posse dcñ offiñ fideliter exercere & accusare quos inuenerint delinquentes eoꝝ mense durante:presertim si regardiatorem negligentem uel dolosum cognouerint:id in credentia propalare teneātur.

22 ¶ Salcitia & ceruellata magis ꝓuenienter sunt:hic memorande q̄ alibi:ppea dicimus sup ipsis fuisse ꝓuisum ut in lib.refor.anni.1515.in statutis.2.&.4.hmõi tenoris. Itē statuerūt & ordi.ꝙ uendētes salcitias nõ audeant nec ꝓsumant illas alr uendere q̄ ad põdus:& ad rõnē de qr.3.grossi pro singula libra:sub pena amissiõis salciaꝝ.&.f.60.pro quol; & q̄l; uice aplicanda more regaf. Item statuerūt & ordi.ꝙ uendentes ceruellatā amodo in antea nõ audeant neq; ꝓsumant illā uendere alr q̄ ad põdus & ad rõnem de uno grosso pro singula libra:bona & sufficiente sub pena amissiõis ceruelate.& ulterius.f.5.pro quol; & q̄l; uice aplicanda ut supra.

¶ De gabella salis quo ad partes que sunt cõmunis. Capitulum.7.

1 NOn reperitur pria impositio gabelle salis:ut creditur pp antiquitatem.ꝙ enim sit antiqua.probaf ex obligatiõe illius facta de āno.1306.ꝑ cõitatē sindico domus humiliatoꝝ:ptextu cuiusdā metui.itaq; nõ pōt declarari ex eius ipositiõe quid solui debeat pro eadē gabella. Hoc ideo est recursꝰ ad duo statuta cõfecta de anno.1311.de qbus in uol.fol.39.sub nūeris.465.& seq; in qbus vī cõitatem habuisse & hñe di.2.super sale empto extra clauasiū.sed aliud nõ exprimitur:quare nunc oīno inualida sunt prout diximus ex quo nõ pōt integre pcipi sensus ipsoꝝ statutoꝝ. Inde lecta q̄dā locatiõe eiusdē gabelle fcā de āno.1319.appet ex illa ꝙ totū sal ductū intra campanile monasterii.s. Benigni & locū uertuce debet soluere gabellam cõitati clauasii. nulla ibidem expressa q̄titate soluenda.uerū remissa ad exigendū iuxta ordinationeꝫ ꝙductoris ipsius gabelle. Mutato aūt dñio clauasii cõitas supplicauit Illu.dño nro quatenus fuerat tāto tpis spatio ꝙ illius initii memoria hoīs non extabat in ꝓtariū.& adhuc erat i possiõe seu quasi pcipiēd.exigēdi & leuādi gabellaꝫ:de & sup oi sale ꝙ ad & ꝑ ipm locū clauasii:tam p terram q̄ aquam uehii & ꝙduci solebat.cuius qdem gabelle tertia pars eidem Illu dño & reliqe due partes eidem cõitati aplicari ꝓsueuerant:sup quibus sumptis oportūis informationibus & debite uisitatis.idem Illu.dñs pro se & posteris ipsi cõitati & successoribus ꝓfirmauit.largitus est & ꝓcessit ꝙ eidē ppetuo liceret posset & ualeret de & sup oi sale ꝙ ad & infra ipm locū clauasii p terram tñ uehii & ꝙduci ꝓtingeret gabellaꝫ moderatā & solito more exigere pcipere & leuare.& alias prout hñ in priuilegio sup hoc concesso de anno.1440.ꝙ extitit ꝓfirmatū anno.1505.sed ex ipso & ꝓfirmatiõe adhuc non cõstat quid solui debeat pro ipsa gabella. Et hoc ideo quesite sunt & uisitate oēs subastationes & locationes eiusdem gabelle.ojaq; statuta & iura q̄ hūr in cõi:nec reperitur expressa summa q̄ solui debet pro eadē gabella nisi prout supra. Et sic expediens est uti possessorio eiusdem exactionis per quod constat:sicuti forēses soluūt grol.unū cū dimidio parui ponderis monete sabau.currentis i clauasio ꝙ q̄l; carrata salis v; exactori pedagii pro tertia.& alteri eiusdē gabelle & cõitatis ꝑ reliqs duabus partibus. Et ita gabellarii ducales Ippoī. uercellaꝫ & aliogꝫ quorūcūq; locoꝝ ēt clauasii pro rata cõitatis & pro sale expedienti ad bancha gabelle eorūdem locorum ut alii. Clauasienses uero non soluunt nisi duas partes tangentes cõitativ 3.g.1.pro qualibet carrata. Et si dicatur eosdem clauasienses obnoxios ad solutionem ipsius tertie:cuꝫ dñs uideatur percipere debere tertiam partem totius eius quod soluitur pro ipsa gabella:ut ex dicto priuilegio:opponitur ꝙ priuilegiū in ea pte referēdū est ad forenses:nec alr prout usus declarat. Nec leditur ex hoc Illu.dñs.imo est lesa cõitas que dictam gabellam percipiebat antiquitus extra posse clauasii:aut saltem quoꝝ per aquam:ut prefertur.& nunc pro sale ducto per terram dūtaxat illam habet. Itaq; non obstat priuilegium quo ad ipsos clauasienses:nec solui debet nisi pro solito & modis premissis:ut hactenus notissime fuit obseruatum.

1 ¶ Sal debet consignari infra tps de quo in libro refor.anni.1516.& in statuto.4.hmõi tenoris. Item addiderunt alia statuto disponente ꝙ ducentes mercantias soluere teneantur pedagia gabellas & alia solui solita de quo in uolu.statutoꝝ cõitatis.fol.25.ꝙ ducentes sal de quo solui debet gabella ipsi cõitati:siue incantatori ipsius gabelle debeant & teneantur ipsum sal consignare dicto incantatori & soluere ipsam gabellam uel cum eo concordare infra.24.horas postq; ipsum sal aplicuerit in posse clauasii sub penis cõmittendis & aplicandis prout latius in dicto statuto. Q ue additio facta est pro declaratione consuetudinis ipsius consignatiõis. & ad tollendum multas controuersias que iam pretextu ipsius euenere.

De pondere

¶ De pondere magno cõmuni & publico. Capitulum.8.

IDemmet dicendū uenit de pondere ꝙ dcñ est de gabella pretextu illius ipositionis.nā probatur eius antiquitas ex dicto mutuo sindici humiliatoꝝ in quo ēt ponderis obligaf cū gabella & portu.& de ipso põdere hñ ulterius mentio in recognitione cõitatis facta de anno.1108.erga cõmissarios marchionales:ut ꝓfertur:nec aliud hñ disponēs sup exactione emplomentoꝝ dicti ponderis:nisi ,put in libro refor.anni.1517.sta.15.subastationū ipsius ponderis & aliaꝝ intrataꝝ sub his uerbis. Item ꝙ incantator ponderis cõis clauasii: uel cui deliberabitur.teneatur & debeat ipm pondus continue tenere ad ponderādū loco statuto ꝑ cõitatem nec alibi possit teneri. Et ꝙ incantator ipsius ponderis nõ possit ualeat neq; debeat capere nisi ꝓsuetudines: nec alibi ponderari possit ab uno rub supra.& ꝙ ip ꝑmissis contrafecerit incurrat pena.3.f.60.pro quolibet & qualibet uice.aplicanda more regaf. Cause uero principales ꝓstitutiones eiusdē ponderis:tres esse credūtur. prima ad uniuersoꝝ cõmoditatē:quia plures existunt mercatores quibus deficit põdus magnū quo sepe uti opꝫ.secūda ad fraudē euitandā:ne quis utatur põdere nõ iusto & ꝑsertim magno.tertia ad utilitatē clauaf.& imitationē maioꝝ oppidoꝝ:in qbus existit pondus cõe excedens pondera minora ad rõnē de libra una ꝑ singulo rub. Et hoc quia ,put dicitur in retagliādo amittitur ipsa libra sub multis ponderibus.sic utile est clauasien. cum magis emant q̄ uendāt ad pondus cõe. Preterea dcñ statutū tres continet partes. Prima respicit locum residentie ipsius ponderis:quod rationabiliter refidet in arbitrio cõitatis pro auiamento cõicando: ut dicetur inferius sub rubrica speciali. Secunda tangit exactionem emolumentoꝝ dicti ponderis. Et tertia prohibet alibi ponderari. igitur de singulis uidendū est ordinate.& hic de secūda & tertia.de & ꝑ quibus pene cõitatē nihil hñ in scriptis. ꝓpterea ad soliū est recurrēdū.de quo notissime ꝓstatut diximus de gabella.

¶ Emolumenta ponderis cõis solui debent hoc modo:v; per forenses ad rationē unius denarii forti.& per 2
burgenses clauaf. ad rõnē medietatis pro quolibet rubo:quoꝝ fortoꝝ.16.faciunt unū grossum sabau. mõete currentis in clauaf. ipsa aūt solutio fienda est per eum qui res sub pretio tradit ponderatas.

¶ Carnes recentes/pinguedines macelli/& tergora seu corea eiusdē ad aliud pondus q̄ cõe ponderari ꝓsue- 3
uerūt. & similiter fenum/calcina/gipsum/& pisces non salsi. Item aromata/speciarie/cera/& hmõi que sunt apud aromatarios:necnon metalla/plumbo excepto:& forte alia super quibus statur cõsuetudini. hoc ideo inquirende & demum quicquid sub pacto alienatur ad aliud pondus q̄ cõe. Et hec non obstāte premisso generali statuto ad solita referendo.& quod in reliquis creditur obseruandum.

¶ Res ponderate extra clauassium.possunt recognosci ab emptore dūtaxat ad aliud põdus q̄ cõe dūmodo 4
nõ adsit pactū ꝙ ēt stetur ad tale pondus nec sub eadem recognitione alteri uendantur:netiam res cõmodate mutuate/aut diuise que ponderantur. si nullum pretium interuenit possunt ad quodlibet pondus ponderari:quia ad illudmet restituende & equande sunt premissorum consuetudine & equitate iubentibus.

¶ De furnis:& per fornarios obseruandis. Capitulum.9.

INquirendum nõ est furnoꝝ initiū quñ ante alios redditus eoꝝ emolumenta pcepta creduntur. Cū autē 1
fuissent particularū & essent ad manus dñi anno.1306.ut ex dicta recognitiõe antiquiori apparet.fuerūt remissi cõitati in ppetuū sub annuali pensiõe flor.16.marchionaliū qui cū ducatis.94.soluuntur sup dacito & sexto uini premissis ut in priuilegio ducali ꝓfirmatiõis intrataꝝ cõitatis sub anno.1435.sic cõitas habet ius ipsorum furnoꝝ insolidū.pro qbus ꝓsuetā est obseruari ut in libro refor.anni.1517.stat.19.subastatiõis intratarum hmõi tenoris. Item statutū est & ordinatū ꝙ incãtatores furnoꝝ cõitatis clauaf. & fornarii tenēties ipsos furnos.ámodo in antea nõ possint ualeant neq; debeant capere nisi qr.1.grossi pro singulo tabulo ratiõato & michas.4.& qui ꝓtrafecerit incurrat penā.f.10.ꝑ ipsos & eoꝝ quēlibet cõmittenda totiens quotiens ꝓtra fecerint:aplicanda more regardariarum. Cuius panis fit diuisio inter cõitatem & fornarium pro medietate & hoc est emolumentum cõitatis quod percipit ratione ipsoꝝ furnorū nec aliud:quia alia medietas cum dicto quarto ad fornariū pertineat pro nemore & labore ad panem coquendum. Habentes uero ipsos furnos a cõitate tenentur eorū oneri prouidere de fornariis obnoxiis ad alia sequuntur.

¶ Fornarii iurent offiñ debite exercere. ,put in lib.refor.anni.1484.fol.28.stat.1.hmõi tenoris. Item statuerūt 2
& ordi.ꝙ ámodo oēs fornarii offiñ exercentes in loco clauaf. cõpellantur iurare in manibus uicarii & ꝓsulū uel alterius ipsoꝝ de bene/ꝑbe/legaliter & bona fide/offiñ eoꝝ exercendo:& ꝙ ab aliqua ꝓsona uemente ad furnū pro pane coquēdo cuius nõ interest bōa patrissamilias sine ipsius speciali licentia dispēsare petere nec capere debeat neq; possint ꝑ se uel aliquē de sua familia seu aliā interpositā ꝓsonā panē aliquē crudū uel coctū quouis modo ultra debitū ꝓsuetū michatū.4.pro quolibet tabulo quartanoꝝ duoꝝ:saluo si ꝑ dōam propriā seu aliā ꝓsonā fuimet liberā & magistam ipsius panis pānem & sponte tradentē motu ꝓprio sibi dare. Et hoc sub pena.f.60.uianensiū.totiens cõmittēda & more regaf.aplicāda quotiens & ꝑ quē fuerit quōlibet cōtrafactū& qlibet mulier possit accusare & sibi credatur medio suo iuramēto:et si ad eam nõ spectaret. Et ad sic eos iurare faciendū teneatur uicarius. ,put in uolu.fol.26.stat.379.ac ēt ꝓsuesuit in eo. hmõi tenoris. Itē statutū est ꝙ ptās seu ꝓsules teneantur facere iurare oēs fornerios & fornerias & oēs testores & testrices ꝙ ipsi

& ipse & quilibet ipsorum attendent & obseruabunt bona fide sine fraude omnia & singula ea que in capitulis de ipsis fornariis & testoribus loquentibus cõtinentur.& q ipsa capitula legi faciant coram ipsis.& hoc facere teneantur postq iurauerint infra mensem.

3 ¶Fornarii accipiant & reddant panẽ ad numerũ si fuerint requisiti. put in nolu. fol. 12. sta. 171. & alio ibidẽ sub his uerbis. Itẽ statutũ est q fornarius uel fornaria debeat esse ad numerádũ panẽ ad domũ illius cuius fuerit:& eundem numerũ ad domũ ipsius signare:& iuuare portare ad furnum si fuerint requisiti. sub pena p qualibet uice. f. 2. & cuilibet credatur:que pene aplicantur more regarda. ut ibidem in statuto. 173.

4 ¶Fornarii reddant integraliter ratam panis que spectat cõitati. prout in dicto libro refor. ãi. 1484. fol. 28. supra relato. & sta. 2. hmõi tenoris. Itẽ q dicti fornarii teneantur & debeãt sub eiusdẽ uinculo iuramẽti legaliter & sine fraude suis principalibus:scilz incantatoribus signare totum panẽ quẽ colligent & recupabunt in & de dictis furnis simul in capsa totũ repositũ.& inde partem facere & dare legaliter:ut supra:sub pena. ff. 1. labaudie pro quolibet & qualibet uice. aplicanda more regarda. & ẽt quilibet possit accusare:ẽt mulieres. & credatur earum iuramento. Quo circa multum est aduertendum:quia in hoc delinquunt omnes.

¶De banchis platee & aliorum locorum cõmunium. Capitulum. 10.

1 CErtum est plateã esse cõitatis insolidũ. in qua ppositũ fuit bonũ esse stituere bancha ad opus mercatorum. pro quibus aliquid solueret eidẽ cõitati: put in lib. refor. anni. 1450. fol. 67. q postea replicatũ extitit anno. 1454. ut in eodẽ lib. fol. 185. itaq bancha ipsa tunc locari cepuntur ibidẽ fol. sequẽti. Postmodũ credentia ordinauit q ipsa bancha dirruerẽtur nec fierent aliqua bancha in platea nec p stratas publicas: ut in eodẽ lib. sub anno. 1456. fol. 219. sed fuit ipsa ordinatio paulopost reuocata & denuo ordinatũ q qlibet posset tenere banchũ in platea soluendo cõitati florũ unũ labau. pro quolibet bancho pedũ. 6. & singulo ãno: ut ipso lib. fol. 222. sic q postea usq in hodiernũ emolumenta ipsoz banchoz & platee singulis annis locata fuerũt:ut de aliis redditibus cõitatis excepto anno. 1518. qñ prius multi cõquesti fuerant de ipsis banchis cum ad ea mercatores occurrerent relictis apothecis & porticibus uacuis pro qbus onera supportãtur:dicẽtes etiã id esse incõmodũ ipsis mercatoribus ob multas delatiões suaz mercãtiaz:& multotiens ppter pluuiã. igiẽ locata nõ fuit platea:imo inhibitũ bancha in eadẽ teneri pro ipso anno:ũ ipsi mercatores:ut plñ a limitib9 platee nõ recesserunt & modicũ profuit ipsa inhibitio: ppterea anno sequẽti ad solitã locationẽ dicte platee redditũ est & factura banchoz sup quibus nulla hr limitatio solutiõis nisi prout supra & relinquitur arbitrio ꝓductoris qui exigit pro ipsis banchis & solo platee quo utitur sine banchis.oẽ id quod põt. citra tñ excessiuam solutionem ad quã nemo cõpellitur. eo maxime q locus est capax & oibus satisfactis:ita q multotiens supersunt bancha preparata que uili pretio ꝓceduntur ẽt rpe nundinaz:ipsa uero platea locata a solato die publice terminatur:in quo nihil firmari debet ne impediat transitum. Etiam pretextu hmõi locatiõis prohiberi nõ põt: quin currus & bestie ibidem accedere & regredi ualeant prout expedies est. Que oia sunt notissima & sufficiunt in propositõ dictoz banchoz quorum pretextu aliud non habetur.

2 ¶Alia recipit cõitas emolumenta pro banchis que fiunt sup rugieto:quãũ est lata platea:& hec nouiter ceperunt locari: put in lib. refor. anni. 1520. sub die. 7. Ianuarii. antea percepta ad manutentionẽ sunũ horologiis:sed modo longe plus ualent. Etiam qñq fuit locatus pons rugie apud molendinũ porte iussiane p banchis fiendis q & nũc cõmode fieri possent ppter latitudinẽ. Nec ꝓsumunt uenditrices fructuũ illos tenere sub porta strate nisi de licentia cõitatis. Quod ẽt de aliis locis hmõi & ubiq intelligi potest.

¶De regardariis processu earum iudiciali & executione. Capitulum. 11.

1 DIuisimus criminalia in. 4. partes:quia in eis ꝓceditur iudicialiter quatuor modis ualde inter se differẽtibus. quaz ultia est regardariaz:de qbus modo tractãdũ occurrit. Verũ primo ad illaz diffinitionẽ procedendũ est:q talis uidetur. Regardarie sunt pene cõmisse pp inobseruantiã statutoz & ordinationũ cõitatis ac decretoz ducaliũ que pene aplicãtur ut plñ Illu. dñõ:cõitati:& accusatori equaliter. Verũ q nõnunq dõs. aliqñ cõitas. & aliqñ accusator excludũtur:tñ diuise sunt aliter nõ existunt regardarie. Nam si pene aplicantur insolidũ fisco:ecria sunt maiora:quoz ꝓtextu formã dus esset ꝓcessus:si aũt fiant mãdata extraordinaria ẽt pene sunt dñi insolidũ nec hãr in statutis/ordinatiõibus/uel decretis. Cum uero pene aplicantur insolidũ cõitatisunt bãna cãpestria:nec in alio casu. ut de his supius uisum est sufficienter. Itaq ꝑmissa diffinitio pateniuxta quã ad alia particularis demonstratiõis iudicialis cognitiõis & sũmarie executiõis ipaz regardariaz ꝓcedemus. Addito q hñr nõnulla pro qbus pene fisco insolidũ aplicãtur & effectu sunt regardarie in qbus saltẽ accusator pro tertia debet participare. id enim probatur ex hoc q existunt ꝓ leuibus nec pro eis formari debet processus. fuerũtq hactenus cũ regardariis inserte ut demonstrant regiſtra & solitũ. Hec igitur pars que spectat cõitati solet ab eadẽ locari cũ aliis redditib9. aliqñ subastatiõe omissa:ut cũ bonus regardiator hr Nam multũ est aduertẽdũ cui remittãtur ipse regardarie exquo plures ante delicta cõpositione dicunt:& maxime cũ bechariis:inde pietatẽ simulantes. Alii nimio sunt usi rigore:nec poni debet gladiũ in manu furiosi

propterea

proptera quandoq non subastari consueuerunt ipse regardarie:ut ex libris constat reformationum.

¶Demonstrantur satis regardarie modo uniuersali premisso:nec expedit singulariter memorare ad pñs pro quibus causis habeãtur:quia ad illaz plenam cognitionem recurri debet ad premissa statuta/ordinationes & decreta ducalia/supra & infra relata a primo ad ultimum. & ad faciliorem inuentionem & notitiam eorum ut exigantur ipse regardarie. sic poterunt futuri exactores ipsarum uel ẽt accusatores & alii discurere totum opus & sibi extractum conficere:aut memoriale de his quorum pretextu actio regardariarum incõbit. Quo uero ad principale negocium inueniendum & discutiendum faciliter in singulo casu suplet index operis seu rubrica cum relatione expedienti. 2

¶Cognitio iudicialis regardariaz postulat accusatorem/reum/probationes/& indices/ut de aliis superius dictum est. & dicendũ restat de ipsis regardariis diuisim & successiue. Nam primo opus est accusatione que potest fieri per eos qui delictis:aut saltem ꝓuentionibus mandatoz interfuit. ẽt tacitis noſe & cognoſe accusantis quo ad aliquos. Item & ꝓ alios ad aliena relationem. mediante inquisitione:& dũmodo habeãt interesse in ipsis regardariis. Reus ẽt seu accusatus est audiendus in suis oppositionibus/exceptiõibus/& adductis. quoz medio qñq uenit absoluendus. ad que ꝓbationes hinc & inde expediunt multotiens ultra iuramentum:per testes/scripturas/& publica documenta. ut inde sniã ualeat proferri iuridice. in qua cõitas habet iter esse ad bonum effectũ. ꝓpterea de his oibus particulariter est uidendũ. cum ipse regardarie frequentes sint. & adeo multis odiose q pro illis qplures succedunt ꝓtrouersie. ad quas removendas opus est singula taliter liquidare q nullã recipiant interpretationem:nec existant inter se contraria sed firmiter exequenda. in quibus ẽt scripturas uti oportetur diximus fieri in aliis indiciis. nã accuse regardariaz ꝓsueuerunt dari scribe criminalium qui de illis conficit regiſtr particulare. in cuius margine dimittendũ est spatiũ opportunũ ut ibidẽ finie describi ualeant:aut in pede accusarũ. Et hoc pro his pro quibus accusa transmitti debet:quia in aliis aliter est procedendum. Accusa aũt est trãsmittenda si excedit. f. 60. nec pro sũma minori:ut habetur inferius. 3

¶Accusare licet unicuiq:pretextu eorum quoz datur accusatori quotta penaz. & ei datur integra fides cũ iuro prestãdo in manibus dicti scribe. dũmodo accusans sit bone uocis/conditionis/& fame/arbitrio ipsius scribe pro tunc. inspectis qualitate pſone & rei:ac ulterius accusati. In ceteris uero in quibus nulla pars est cõcessa accusatori:qñ quis agere non debet sine iure. accusa est danda nomine fisci uel cõitatis p habentes offica. datur q fides ut supra. sed habentur tanq denunciatores. 4

¶Accusare põt oẽs credendarii ipsius non publicatis:ut in libro refor. anni. 1491. fol. 408. sta. 14. hmõi tenoris. Item quia caualerius & famuli curie & regardiatores aliqñ circa offiũ suũ exequendũ se remissos reddũt & negligentes. statuerunt & ordi. q oẽs de credentia clauaf. quoz fides est approbata. possint & ualeãt & teneantur accusare quoscũq contrafacientes capitulis:in & de penis in eis contentis:totiens quotiens reperiãt eos contrafacientes. ita tñ q nomen accusatoris non intelligatur nisi p scribã. saluo q si haberetur suspectus accusator. tunc & eo casu spec. d. uicarius cognoscat de ipsa suspitione. Etiã habetur in aliquibus statutis q accusatis teneatur secretus:quare statuta ipsa eo modo sunt obseruanda. 5

¶Regardiator quis exẽsse ad accusandũ sit ꝓstitutus:ẽt põt inquirere sup ipsis regardariis: put in lib. refor. anni. 1516. stat. penul. sub his uerbis. Item ꝓ fideratis cautellis multoz delinquentiũ contra statuta regardariarum:quibus cõmode ꝓuideri non põt ex quo delinquũt in multis secrete. & sic nulla datur accusa. & per cõsequens non punitur:quo fit ut multa dãna inferãtur tam cõiter q particulariter. hoc ideo ad prouidendum premissis. statuerunt & ordinauerunt q de cetero regardiatores deputati & deputandi pro parte regardariarum tangente cõitati prius obtenta licẽtia a. d. uicario & clauario põnibus & futuris & non aliter possint summarie inquirere contra delinquentes:in ꝓcernentibus ipsas regardarias:& tam cũ delinquentibus q cũ aliis habentibus & habiteris notitiã de ipsis contrauentionibus. & inde ipsas inquisitiones fiendas referre teneantur scribe ordinario ut accuse mittantur his qui delinquisse comperientur:& ꝓcedatur. put iuris fuerit. Im tñ q hactenus fieri solitum est. Declarantes q credatur & debeat credi in his oibus qui fuerint bone uocis/conditionis/& fame. Et renuentes iurare habeantur pro conuictis & soluere compellantur & debeant penas cõtrauentionis de quibus in inquisitionibus & statutis. 6

¶Regardiator tenetur obseruare & obseruari facere statuta antiqua que habeantur pro sibi expressis:ut in libro refor. 1517. stat. 18. hbastationum. Etiam tenetur inquirere in domibus sancti Fraciſci/burgheti & alibi. put in libro refor. 1471. fol. 82. sta. 8. hmõi tenoris. Item q regardiator teneatur & debeat quotidiẽ domos perquirere & inquirere domos in burgheto. s. Fraciſci & alibi ubi opus fuerit & ei uidebitur. Et si reperit in ipsis locis seu in aliquo ipsorum locorum pallos uinearum seu altenorum:aut clusuras ortorum & his similia:ac etiam ortalia. teneatur eos in quoz domibus reperientur accusare exactori bãnorum campestriũ & accusati soluant bãnum. & habeat ipse regardiator seu accusator tertiam partem bãni. Et si in premissis motosus fuerit seu negligens ipse regardiator priuetur ab officio. Et credatur iuramento ipsius regardiatoris seu accusatoris. sed etiam intelligitur q super aliis dãnis campestribus inquiri possit per ipsum regardiatorẽ modo premisso:quoniam sic obseruari consueuit. 7

¶Accusati pro penis non excelentibus. f. 60. debent absq dilatione in iudicio euocariut in lib. refor. 1519. sta. 7. sub his uerbis. Item quia regardariarum exercitũ maxime necessarium est & sepe fieri negligitur ex 8

dilationibus datis his qui delinquũt per trãsmissionem accusarũ/terminũ/defensionũ/& decretationũ in minimis:ita q̃ scriptura & labor in his plus merentur q̃ inde solui debeat pro ipsis accusis.ppea ad moderationem hmõi.statuerũt quo ad duas ptes acculatoris & cõtatus.& saluo beneplacito Illu.d.d.nri pro eius tertia hmõi.statuerũt quo ad duas ptes acculatoris & cõtatus.& saluo beneplacito Illu.d.d.nri pro eius tertia & non aliter.q̃ in accusis futuris q̃uenientibus penã.f.60.& infra ẽt inclusa parte dñi.pcedatur sũmarie.v3 citando accusatu imediate corã dño uicario & uno ex cõsulibus pro tpe existentibus qui accedere teneatur.& ibi accusatus faciat eius defensionẽ p se si quã facere uoluerit.pdẽneturq; uel absoluaẽ.put iuridicũ erit absq; trãsmissione alterius accuse uel termino defensionis.sufficiatq; eadem condẽnatio:consule existente ad execution em.& in reliquis defensio trãsmittatur:& fiat iuxta dispositionem franchisiarũ & aliorũ statutorũ in materia disponentium a quibus recessum non intelligitur nisi dũtaxat in premissis.

9 ¶ Accusati pro aliis penis excedentibus.f.60.debent eomet die regĩstrari per scribã & accusa est trãsmittenda:prout in libro refor.anni.1460.fol.63.stat.5.hmõi tenoris. Item statuerũt & ordi.q̃ caualerius qui nunc est & qui pro tpe fuerit teneatur & debeat oẽs accusas quas faciet eomet die qua facte fuerint facere scribere: scribe loci clauaẽ. Cui assignantur pro suo salario fm q̃ deliberabit credentia in fine eius termini usitato labore. Et q̃ si a die qua fecerit acculam ipse caualerius dicto scribe infra.15.dies post sequentes non fuerit missa accusa accusato seu accusatis ad solutionem bãni accusatus minime teneatur. Vltra q̃ sciendũ est prio circa tps accuse scribende seu dande ut supra.q̃ idẽmet seruari consueuit & seruatur pro oibus accusis datis p alios q̃ caualerium.sed tũc de caualerio dcm est solum:quia regardiatoris offiũ p se exercebat. Item q̃ dies nõ fit feriata.adeo q̃ absteneatur ab aliis similibus. Q̃ dq̃ pene excedant.f.60.ut prefertur quo ad accusas trãsmittendas. Pro aliis uero sufficit q̃ scribantur ipse accuse in dicto regĩstro ordiate post ceteras cũ defensione iudicialiter fcã si fieri poterit iuxta supius dictã.ut sup illis modo aliq̃ sibi pferri ualeat prout sequtur. Q uo uero ad patrociniũ dicti scribe:quis taxa eiusdẽ a credentia fieri debeat ut premittitur.tñ solutio ptinet eis q̃ recipiunt emolumenta.sed cũ difficiles essent in soluendo tpibus retroactis.nõnulli scribe mixi sunt exigere ab oibus facientibus eorũ defensiões qf.2.pro singula.dum accuse cũ ipsis defensionibus redderentur ipsi scribe ut infra. Q uare dum plures & prefertim indebite accusati.q̃ conqueſti fuerint pretextu eiusdẽ solutõis nec etiam scriba contentus sit eadem exactione difficili.bonum uidetur q̃ labor eiusdem scribe unica manu soluatur iuxta dictum statutum. Et q̃ talis solutio relinquatur oneri conductoris ipsarum regardiarum:put fit de bãnis campestribus.eo tñ saluo q̃ pro aliis duabus partibus dñi & accusatoris conductor ipse releuetur ab eis pro rata:quod posset fieri ad rationem de qf.2.pro singula accusa ut supra.& sic dr.6.pro. qualibet parte.capiendis in diuisione penarum tempore exactionis.

10 ¶ Accuse excedentes.f.60.sunt trãsmittende accusatis cum noie & cognoie accusati.termino ad defensionem faciendũ.noie & cognoie seu officio accusantis.tpe & causa penarũ incursarũ.ac nose nũi accusam deferentis:& die trãsmissionis illius cuius pũtatio ẽt facta in psona alicuius de familia accusatis.ualet.& pro tenio defensionis tres dies dari consueuerunt. Cum aũt quis sua uult facere defensionẽ illam describitant describere facit a tergo accuse trãsmisse.aut iungit cartã si non est sufficiens.postea ipsam reddit dicto scribe:qui tpe computato trãsmissionis illius si laplum est.defensionẽ non recipit nisi de absentia constet accusati q̃ uenit ex lapsu tpis detrahenda. Defensiones uero receptas p ipsum scribam.tenet ordinate p alphabetũ iuxta primam lĩam nois accusati.ut ipsas in promptu exhibeat tpe decretationis ipsarum:& in oibus prout supra de bãnis campestribus dictum est.fitq; dũtaxat assignatio p eũ exhibentibus defensiones ad probandum contẽta in illis.si expedit tempore decretationis fiende:ut infra uel citius parte uocata si uoluerit accusatus. Nec modus procedendi in ipsis regardariis.differt multũ a stillo bãnorum campestrium supra relato:ut ex his & sequtibus.regĩstrisq; plenissime constat.

11 ¶ Probationes reales/pſonales/& mixte/q̃q; expediunt accusanti & ẽt accusato:circa regardarias:quarũ actore pſonales existunt:ut cũ accusatus opponit non esse credendũ accusanti:uel potestatem nõ hre maxie inquirendi:aut contra pſonã inquisitorũ pro testibus.sunt & alie reales dum oriũ uel exercitiũ accusati/res/locus/tempus/numerus/pondus/mensura/uel pretium:& hmõi materiã prebent accusationis. Et hoc si de accusantis uel ptãte uenit dubitandũ:aut testes habeatur in fauorem accusati:aut aliud ꝓpter quod accusa ueniat ultra iuramentũ cõprobanda. Reorũ uero ꝓbationes adducte:ut plũ mihi prosunt.& ad credentiã deuoluuntur.magisq; in hoc consistunt q̃ aliud q̃ statutis/ordinatiõibus.& decretis/soleat contraueniri.ita q̃ inconueniens allegantes querum liberationẽ. ꝓpter ea super his non multum ẽt insistendũ. Recipiuntur aũt ipse probationes:quales quales:hinc & inde exhibite iudicialiter tpe ferende sẽtie:sũmarie sine scriptis & q̃ litte personarũ potius q̃ tenore uerborum inspecta. Et constat de his.put latius lcm fuit supius circa probationes in facto bãnorum campestrium q̃ sufficiat ne id replicatum dicatur.

12 ¶ Preparatis expedientibus ad iudicium tam in accusis.f.60.& infra q̃ ultra.pedendũ est ad decretationem que fit dupliciter iuxta ipsarum accusarum diuisionem premissam. Primo enim pro accusis nõ trãsmittendis sufficit accusatũ & testes si sint coram uicario euocari tempore accuse ẽt in domo residẽtie ipsius uicarii dũmodo assistat unus ex consulibus prout habetur ex speciali priuilegio supra memorato principaliter concesso ad factum uicarii.ibiq; super ipsis accusis & defensionibus si adsint potest cognosci absq; alia solemnitate ut ex premisso statuto. Pro aliis uero accusis maioribus decretandis situm ẽt fieri proclama per octo dies ante

dies ante ipsam decretationem ꝓtinens & assignans quoscũq; habentes interesse in accusis regardiarũ datis sup qbus nõ fuit data sñia ad comparendum iudicialiter loco iuris.die & hora nunc assignatis.& ad sonũ campane:put cõsueuit corã uicario & consulibus cõitatis ad pbandum/reprobandum/opponendum/& ad ducendum in iure & facto:quicqd uoluerint & potuerint:fũra interesse putauerint in premissis accusis & defensionibus factis.& inde uidendum & audiendũ sup illis pferri sñia diffinitiua ad formã iuris. Cum cõmunione q̃ siue premissa egerint siue nõ.nihilominus ad ipsam sñiam sic ꝓcedetur. Q uod ꝓclama ẽt affigi solet in platea loco patenti & regĩstrari in regĩstro ipsarũ regar.cũ relatione nuntii ut acta ualeãt. Verum ex quo dcm priuilegium de uno ex sindicis dũtaxat mentionẽ facit.sciẽdus est q̃ talis facultas assistendi pipm consulẽ.ꝓcessa est principaliter ne fraudẽtur cõitas & acculator in ipsis redargariis:put sonat priuilegiũ.sed etiã ex eo q̃ uicarius forensis qualitatẽ pſonarũ ignorãs sup qua potius est attendendũ in pmissis nequiit ipsas sñias rite pferre nisi habeat assessores q̃bus ad inotescat. Cũ igitur magis duo q̃ unus in hoc sanctiãt ipsi consules ambo admitti cõsueuerunt cum ipso uicario ad sic decretandum:put ẽt de sindicatoribus quorũ unus tantum conceditur ex priuilegio dictum est.

¶ Regardiator debet instare q̃ ipse decretatio fiat singulo mense:& offiũ suũ probe exercere:ut in li.refor. anni.1518.stat.2.hmõi tenoris. Item statuerunt & ordi.q̃ ãmodo in antea singulis mensibus cuiuslibet anni regar.teneatur instare & facere q̃ dñs uicarius cũ dñis cõsulibus decretent accusas regardiarũ ꝑipm datas fm formã capitulorum in materia disponentium & antiquas consuetudines:sub pena.f.20.aplicanda more regardar. Item q̃ regardiator teneatur facere & exercere offiũ suum bene & fideliter cõtra quoscũq; sub pena.f.60.pro qualibet uice aplicanda more regardariarũ. Nec participet ipse regardiator in riuia becarie.ꝑ ut in libro refor.anni.1484.fol.34.statu.ulti.sub his uerbis. Item q̃ dictus incãtator:directe nec ꝑ indirectũ non possit participare in dicto riuie becarie.q̃ si contrafecerit sit in bãno soluendi incantum dicte partis regardariarum cõitati in totum.& tamen sit casus pro toto anno posse exequi dictam partem regardariarũ imo restent in totum dicte cõmunitati. 13

¶ Cõpositio non fiat pro regardariis ante iudicatũ:nec ad plus q̃ debeatur.put ibidẽ.statuto imediate precedenti hmõi tenoris. Itẽ q̃ incantator nõ possit neq; ualeat de dicta parte regardariarũ spectante dicte cõitati cõponere siue ꝓcordare cum aliquo uel aliquibus delinquẽtibus anteq̃ dicte regardarie fuerint decretate seu condẽnate:aut condẽnati qui delinquerunt.tunc uero possit exigere & exigi facere & concordare ꝑ dcã parte:non accordando in pluri q̃ fuerint condẽnati. Et hoc sub pena librarũ.10.impialium pro qualibet uice qua reperietur contrafecisse.& tñ dicta compositio ultra penam incursam nõ ualeat nec teneat aliquo pacto. Q ue pena aplicetur pro tertia fisco.tertia cõitati.& tertia accusatori. 14

¶ Sententia sup regardariis fertur loco & hora assignati:nisi differatur ex multitudie ipsarũ. Et hoc uicario & ꝑsulibus sedentibus pro tribunali:ut fit in findicatu. Et ibi scriba exhibet regĩm accusarũ sup qbus succesſiue ꝓceditur p eosdẽ uicarii & ꝑsules ad ipsas & defensiones quas ẽt adhibet scriba si existunt legendo:partes audiendo:ꝓbationes discutiendo:& oĩa rite ꝑdiscernendo. Post que ipsi uicarius & consules ꝓferunt admicẽ super oibus pena moderando & non iuxta leuẽ culpã & dolum accusatorũ.sic q̃ multotiens diuersa est pena in eodẽ casu:ut qualitas personarũ sepe dicta meretur.inde ipsis ut plurimũ ꝓcordantibus fertur sñia diffinitiua per uicariũ quã dictus scriba recipit & scribit in dicto regĩstro:& in margine seu pede ipsarum accusarum:put ẽt de bãnis campestribus satis dcm apparet in concernentibus discussionem accusarũ/defensionũ & probationum:necnon collationem/moderationem/& sñiam.& que oĩa etiã in accusis.f.60.& infra sẽtiantur.in ceteris sũmarie procedendo:ut prefertur. 15

¶ Appellandũ non est a sententia lata sup regardariis:put in libro refor.anni.1516.statu.ulti.sub his uerbis. Item ad obuiandũ collationibus nõnullorũ qui ad effugiendum suorũ demeritorũ ultionem presumunt se a decretationibus & condẽnationibus que dietim fieri ꝓtingunt circa regardarias appellare:& de nullitate opponere.nulla subsistente legitima causa.statuerunt/ordinauerunt/ac declarauerunt circa ea que ꝓtenent cõitati de dictis regardariis q̃ ãmodo in antea ad ualiditatem q̃dẽnationũ & decretationum fiendarũ ut supra.ita q̃ exigi possint nulla admissa appellatione sufficiunt:accusa data & transmissa cũ solito termino defensionis.nulla aut illegitime facta defensione proclama decretatõis fiende/sonus campane/locus solitus/ꝑsentia uicarii/& consulũ existentium in decretationibus:& condẽnatio per eundẽ uicariũ:ꝑsulibus assistentibus facta.& q̃ omnia scripta sint. Hoc statuto perpetuo prohibentes sub pena flor.10.pro quolibet & qualibet uice aplicãda more ipsarũ regar.ne qs habitans in clauaẽ.uel finibus audeat uel ꝑsumat a q̃dẽnationibus in posterum fiendis rõne premissorũ dũmodo ꝑdicta in eis ocurrant appellare uel de nullitate dicere.qm in similibus admittenda non est:prout nunq̃ reperitur admissa appellatio. 16

¶ Executio penarũ declaratarum pro regardariis.est eadem bãnorũ campestrium:prout latius supra.nam imediate post condẽnationem põt fieri iniunctio debitori de tenendo arrestum donec soluerit. Et si nõ soluit:exhibito regĩstro iudicialĩ in quo appareat de condẽnatione ꝓceditur ad leuationem bonorũ de gagio que subastantur/deliberantur/expediuntur/pro solutione ipsarum penarum:in omnibus prout fit de aliis debentibus. Et de premissis bannis ꝑperius continetur. Facta autem exactione ipsarum regardiarum. fit etiam diuisio iuxta ratam cuilibet debitam. Et pro parte domini regĩstrantur recepta prout fit de aliis 17

compositionibus & exactis ratione maiorum criminum. Et insup regardiator tenetur & debet soluere censum siue incantum in manibus thesaurarii:siue exegerit siue non. & siue decretatum fuerit siue non: put in libro reformationum anni.1517.statuto.17.subastationum.

¶De portatura & portatoribus uini. Capitulum.12.

1 VT de pondere sic & de portatura uini dicendũ occurrit. q̃ est inuenta ad uniuersalem cõmoditatem & fraudem euitandã. nã pauci hũt mensuras aptas ad uinũ mensurandũ. pauciq; existunt parati ad illud portãdũ. Item ne qs reuendens uinũ ad minutũ:ex tali mensura ualeat fraudare sextũ aut dacitũ uini. Cũ igitur tale offiũ sit necessarium. fuit pro eodem statuẽdũ. put in libro refor. anni.1477. fol.300. stat.5. hmõi tenoris. Item q̃ incantator mensure & portature uini. teneatur & debeat ad oẽm requisitionem oium indigentium. & primo burgensiũ. ire ad mensurandũ. portandũ. & inuaselandũ oẽ uinũ de quo fuerit requisitus p se uel p alios sine mora. dũmodo nõ fit ad ipsum offiũ alibi occupatus:vꝫ per totũ locum clauaf. & extra circa menia:pro dr.6. impaliũ pro quolibet sestario:sub pena.f.10. imperialium pro quolibet a quo fuerit requisitus & qualibet uice qua fuerit contrafactũ:aplicãda more regardaf. Nunc aũt soluuntur dr.9 pro quolibet sestario ab emptore ꝓpter debilitatem monete:ut notissimũ est. & sic uidetur obseruandum statuto non obstãte quo ad id solum:cuius taxa intelligatur mutata nec aliter.

2 ¶Portator uini teneatur suũ offiũ exercere ꝓut ibidem. statuto imediate precedenti sub his uerbis. Item q̃ teneatur bene/probe/& fideliter exercere/seu exerceri facere offiũ suũ. iuste mensurãdo pro utraq; pte:& post q̃ fuerit mensuratum aliquid nõ capere alicui dare;nec p alium capi dimittere. uel alias scienter diminuere: seu per quẽq̃ diminui pmittere. imo dictã mensuram iustã portare seu portari facere emptori:& ubi uoluerit inuasellare:misi fuerit de precisa uoluntate ipsius emptoris. sub pena restitutionis totius eius quod fuerit diminutum:& ulterius.f.10.pro quolibet contrafaciente & qualibet uice qua fuerit ꝓtrafactũ. aplicãda more regardaf. Item q̃ non debeat in preiudicium contrahentium aliquod uinũ spargere:ante uel post factas mensurã. sub pena restitutionis uini consimilis & ad sparsam mensuram. ac ulterius incursionis dictarum penarum. si hoc eius uel suorum culpa processerit.

3 ¶Vendentes uinũ ad minutũ. aliud non intrent in domo nisi p manus portatoris ordinarii:ut in lib. refor mationũ anni.1516.statu.7.hmõi tenoris. Item statuerunt & ordi. q̃ nemo hũs in domo sua uel aliena uinũ assestatũ per dacitariũ sexti uini cõitatis audeat uel presumat exonerare uel exonerari facere:& seu inuasellare aliquod aliud uinum:nisi prius sit mensuratũ per portatores uini cõitatis ad hoc electos & eligendos sub pena.f.60.impialium & amissionis uini inuasellãdi contra formã huius statuti pro quolibet & qualibet uice cõmittenda:& more regardaf. aplicanda:eo saluo q̃ dacitarius uini & portator percipiant tertiã partem ipsarum penarũ spectantem cõitati. Loco dãi per eos patiendi ratione sexti defraudati & ipsius portature nõ solute. Declarãtes q̃ dacitarius sexti & portator ꝓdictus non possint dare licentiã secus faciẽdo nisi ambo cõcordes sint. qtñ in premissis de ambor agitur interesse. Quod uinũ postea teneatur ipse portator uini fideliter & imediate postq̃ portauerit:seu portari fecerit ꝓsignare in manibus dacitarii:aut saltem per totã diẽm in qua portauerit ipsum uinum:sub pena.f.10.pro qualibet uice. aplicanda more regar. prout in lib. refor. anni.1477.fol.300.statu.7.ẽt superius quo ad alia designatis.

4 ¶Alius exercere non debet ipm offiũ. put ibi & statuto.8. imediate seq̃nti sub his uerbis. Item q̃ non liceat alicui alii q̃ ipsi incantatori & deputatis per eum mensurare:nec portare aliquod uinũ contra formã capitulorum suprascriptor sine licentia ipsius incantatoris:sub pena.f.5. imperialium pro quolibet sestario mensurato aplicãda ut supra. & ulterius soluendi mercedem debitã ipsi ordinario portatori.

5 ¶Non uendentes uinũ ad minutũ non tenentur ad ipsam portaturã ꝓter eor uoluntatem:ut etiã ibi sta. 3. hmõi tenoris. Item q̃ licea unicuiq; burgensiũ & habitãtium claus. quodcũq; uinũ uendiderint prestare uel alias trãstulerint ad iustã mensurã & non alias mensurare per uendentes per se se:& ipos portare uel per familiã suã:uel per alios portari facere:ac de domo unius ad domũ alterius trãsferre omni tempore libere & impune. exceptis reuendentibus ad minutum.

¶De curea cõmunitatis que dicitur pars padagii. Capitulum.13.

CVm pedagio creditur iposita curea:qñ est pars illius. nec reperitur eor initium. Quo uero ad cõitatem fuit nup acquisita de mandato ducali ad publicum incantum ex causa relata in eadem requisitiõe que alser memoranda non uenit. & sufficit q̃ inter reddit̃us cõitatis ordinarios referatur. Nec adsunt alia q̃ disponant circa ipsam cureã:quia data eiusdem habetur simul cum illa pedagii que inferius loco ad hoc magis conuenienti describuntur. sub rub. eor que impediunt auiamentum. Itaq; ad cetera transeuntes solũ dicimus q̃ ipsa curea cum aliis redditibus est subastanda:sed nõ deliberãda nisi uerisimiliter habeatur exactor idoneus:alias utilius erit ipsam locare ad partem & minus pro eadem recipere q̃ si aliquid de pluri habeatur & inde per indirectũ. ac indebite recuperetur ab incantatore:aut saltem cõmunitas ledatur in triplo.

grauatis

grauatis forensibus:ac in infamiam loci:quo circa in his aduertatur.

¶De fossatis loci tam interioribus q̃ exterioribus pena piscantium in illis. qualiter subastentur diuisim:& per quod tempus. Capitulum.14.

IN libris reformationum multipliciter referuntur fossata cõitatis:maxime sub anno.1430.fol.30.i quo adest inhibitio piscandi in ipsis fossatis aliquo modo uel ingenio. sub pena.ff.1.de die.& de nocte.ff.2. q̃ aplicatur more regar. Ipsoz aũt fossator subastationes diuisim fieri consueueruntvꝫ a porta.s.Petri ad canale morre:in una parte. Item ab ipso canali ad portã.s.Guliermi:nunc.s.Antonii dictã. In alia inde ab ipsa porta ad aliud canale lucianoz in alia. Item ab eodem canali ad portã rutte. In alia ab ipsa porta ad pmissam.s.Petri in alia. Et similiter fossatum porte strate. a ponte supra in una parte. & a ponte infra in alia. fossatum quoq; existens retro burgheum.s. Erancisci est cõitatis:a porta ulmi ad aliã cirẽ:ut in dictis libris loco superius designato & alius habetur usq; in hodiernum. Qualis uero sit usus ipsorum fossatoz:satis patet:nec ulterius est querendum de iuribus cõitatis. Et consueuit fieri ipsorum foss. torum locatio ut plurimum ad sex annos:quia ex longo tempore maius habetur emolumentum procedens ex industria locatorum:prout etiam in eisdem libris apparet.

¶De fortalitiis & eorum emolumentis:diuersimode exigendis. Capitulum.15.

SVmptibus cõitatis fortalitia sunt cõstructa:ut in libris refor. & rõnũ hĩ per annos.100. & ultra. Igitur qd quid ex ipsis fortalitiis & menibus exigi põt eidem cõitati debetur:que indies nõ desistit ab opere ipsorum fortalitioz:in quibus alique sunt turres habitabiles locari solite ad annos sex aut nouem. sed qñq; gratis. Preterea existunt herentibus menibus & alibi intra locum & prope nõnulla uacua uicinis cõmoda locari:& multotiens uendi solita per ipsam cõitatẽ. Et insuper dũ quis penes & super eadem menia:vꝫ interiora: aut in solo cõi. edificium construere uult dicta cõitas:licentiam ibidem edificandi solet concedere loco uisitato si nullum inferatur preiudicium tertio & mediante condigna satisfactione ad taxationem super hoc eligendorum:percipiendo ipsa cõitas eadem emolumẽta sed diuersimode circa locationes premissas. nã primo oia requisita ꝓcedit particulariter absq; subastatione postea subastãtur oia alia simul & locantur plus offerẽti:qui talia diligenter inquirit a multis occupantibus ius oẽ. & sic preseruatur. De quibus oibus constat per libros reformationum nouiter per nos extractos in partibus expedientibus ad comprobãdum superius memorata & penes eandem cõmunitatem talis habetur extractus.

¶De collecta auri:per quod ips locanda:& quomodo fieri possit. Capitulum.16.

MAndatum est per cõitatem anno.1316. q̃ aliqua psona de clauaf. uel aliũde non audeat/debeat/uel presumat colligere/uel colligi facere aurũ in glareis uel stratis orchi uel padi nec alibi in fine clauasii absq; licentia ꝓsulũ cõis clauaf. & nisi prius se ꝓcordauerit cũ clauario dicti cõis sub pẽa & bãno ꝓ quolibet contrafaciente & qualibet uice. f.10. Et illud quod inde haberet uel reciperet dictus clauarius teneatur & debeat ponere in rõne cõis predicti ut habetur in volu.fol.44.statu.112. sub eisdem uerbis. Cum uero talis pena esset exigua fuit inde mutata ad.f.60. imperialiũ ut in libro refor.1408.fol.211. ipsa autem collecta auri cõiter subastari consueuit ad annos tres. tñ fuit alias simul locata per annos.25. & fine subastatione ut in libro reformationum anni.1429.fol.19. & solita est etiam fieri in prediis singularium personarum ipsis inuitis:dũmodo non ledantur ut publicum est:& in uenditionibus glarierum reseruatur.

¶De gorreto cõmuni apud locum:& zerbo locandis:ac quomodo. Capitulum.17.

QVãuis cõitas soleat subastare & uendere oẽs glareas & exmoltas fluminũ put sequitur. tñ ex quo padus abduxit zerbum cõe existens intra ipsum flumen & locũ non modici decoris. retinuit in se glareas ipsius zerbi. nũc pro pte gorretũ & alias iam uenditas & zerbũ fcãs reemit ut successu ipis si nõ ad priorẽ zerbi amplitudinẽ & decorẽ redeatur saltẽ habeat locũ de quo ualeat dispõere put de zerbo priori. quod ꝓ ad ipetũ ipsius fluminis melius ꝓideat q̃ particulariter fieri est arbitrandũ:ut ergo ꝓmissa succedant & nemus eiusdẽ gorreti percipiat interim ipsa cõitas. statutũ fuit sup locatione ipsoz gorreti & glarierũ put in libro refor. anni.1519. sub die.24. Ianuarii. & sequitur in effectu. sed antea sciendũ est q̃ ipsa locatio fieri ꝓsueuit ad nouem annos quia plus habetur ut diximus de fossatis. statuta autem premissa sunt hec.

1 ¶Primo q̃ ille cui deliberabitur ipsa locatio habeat & hãe debeat totũ nemus ipsius gorreti scaluandum & incidendã in nouẽ annis & tribus scaluaturis fiendis de tribus annis in tribus annis:quia iulitmo anno moderne locatiõis scaluandũ est ipsum gorretũ. sic prima scaluatura alterius locatiõis fiet in tertio anno. Ite q̃ hẽat ipse ꝓductor oẽs arbores q̃ interim p se morietur in ipso gorreto/zerbo/& glarea. talẽ q̃ sint incidẽde

ad pedem:ẽt extra ips dicte scaluature. Item & totũ aliud nemus qđ duci ꝓtingerit interim in ipso ꝑdio p flumen padi eo tpe durante ꝙ nemus remaneat eidẽ conductori:prout si esset in gorreto eius proprio.

3 ¶ Itẽ qa plures minus timent offendere in ipso gorreto cõi q̃ aliis ex eo qđ est cõtatis ꝙ offendẽtes in ipso gorreto icurrãt penã duplicẽ eius qđ soluerẽt ꝑ báno in aliis gorretis.& affictator ipsius gorretiꝫ ẽt hẽat duplicẽ emendã:put dicitur de bãno.ita tñ ꝙ dictus affictator non possit incidere aliquã plantã ad pedẽ nisi scham:ut supra.nec dare materiam ꝙ alique plante sichentur.sub pena contenta in capitulis bánorum.

4 ¶ Item qa cõitas curauit & curat iplere ipm prediũ nemore:ut flumen padi non habeat discursum p illud ita facilem.& sic ipleantur ꝓcaua eiusdem lapidibus & arena.& inde alibi diuertatur ut solet.statutum similiter fuit ꝙ ipse conductor teneatur alleuare oẽs plantas que nunc sunt & uenient de nouo in ipso predio ad arbitriũ ꝑborꝫ uirorꝫ:ut dimittantur oẽs ille plante alleuande que dimittẽde erunt ad premissum effectũ.Et ꝙ insup teneatur in oi scaluatura plantare in eodem predio & locis magis conuenientibus plantas.200.salicis & arbrarꝫ ꝓut melius sibi uidebitur:dũmodo sint in ipso numero.& hoc debito modo & debitis tpibus ꝑ ut unusquisq; faceret super suo.& ad hoc euocare cõitatem ut constet ipsum satisfecisse.Nec teneatur ipse conductor ad solutionẽ nisi in singulo anno scaluaturarꝫ.in festo natiuitatis.& in manibus thesaurarcõis.Que quidem statuta hic inserta existunt:quia sic continue aut saltem longo tempore creditur procedendum.

¶ De turri campanie:ad quid locetur:& per quod tempus. Capitulum.18.

AD explorandũ aduentũ hostiũ:illũq; oppido intimandũ.fundata est turris campanie:uicinis quoq; refugiũ ꝑ rebus ꝑseruãdis dũ bella fremũt.ibi ẽt tpe pacis colũbi nidificãtes aliqđ afferũt cõmodũ.ꝓpterea eius locatio subastari ꝑsueuit ad nouẽ annos cũ trabuchis.4.terre circũcirca.& additu solito eidẽ ꝓtinẽtibus: ut saltẽ non pereat.sepius sic reuisa:& id qđ ex tali locatione pcipitur:in illius manutentionẽ cedat:put uidetur expediens & appet de locatione ex lib.refoꝛ.anni.1516.quo facta est ulũa locatio cũ ceteris aliorꝫ fortalitiorꝫ memoranda nisi eorꝫ que existunt in finibus.particularis mentio & ab aliis diuisa fieri deberet.

¶ De circhis altenorum:lungitudine:latitudine:& solita locatione. Capitulum.19.

PVtarunt aliq; circhas altenorꝫ scãs ad remouẽdã aquarꝫ supfluitatẽ.ad quã reuera multũ ꝑfutũ:sed ꝑ clausura ꝑstitute fuerũt anno.1413.quo ẽt sup stratis montanarũ:calusii:mazadii:& uirolenghi:barrerie facte sunt:put in lib.refoꝛ.eiusdẽ anni.fol.74.&.78.Et hoc ad obuiandũ inimicis a qbus clauassienses dietim molestabãtur.Tũc eni ac paulo ante:& post magna (ꝑ tpe) agitabãtur ꝓlia iter marchionẽ montisser.ducẽ mediolani& comitẽ sabaudie cognatos.strenuusq; facinus canis dñs alexãdrie:& armorꝫ capitaneꝰ.uatio cursu multos terrebat:ut de his in alio lib.refoꝛ.sub anno.1405.fol.177.in lris tregue tũc ꝑ qnquẽniũ fẽ iter ipsos principes & facinũ appet:q̃ lre sunt ibi ꝑ tenorẽ relate.Nec dũ erãt alteni delup ripãi:faltẽ coherentibus circhis:sed cãpanea ut plñ zerba.& sic uocabãt ꝓut in regiis.Lungitudo aũt ipsarꝫ circharꝫ fuit ab ecclesia mõtisionis.ad stratã salugie:seu uiroléghi.& latitudo trabuchorꝫ triũa medio fũdi sumẽda ꝑ medietate a quo libet latereꝰ ꝑ rei euidentiã cõprobat.Cũ aũt cõitas ualde indigeret pecuniis anno.1507.& simili post alie nauit aliqs ꝓtes ipsarꝫ circharꝫ uicinus ꝑ latitudinẽ suorꝫ prediorꝫ dũtaxat.& ad nemus ꝑcipiendũ nec aliter ac cũ pacto ꝙ uenditũ remitt̃at cõitati ꝓtio restituto.Refiduũ uero qđ maius est subastari ꝑsueuit ad.9.ãos pro spinis/dũmis/& hmõi incidendis:arboribusq; scaluandis:& nouiter uẽdidit ipsa cõitas totũ nemus super eisdem circhis existẽs ẽt icidendũ ad pedẽ:ut hec hũr in libris refoꝛ.& fieri de cetero poterunt.

¶ De rugia ueteri campanie:& ripis:lungitudine:& locatione. Capitulum.20.

PRatorꝫ cãpanie rugia fuit cõstructa cõiter.q̃ dũ uertereꝰ ad artificia cocarelli inde fcã restauit alueus prior siccus:a partitorio aq̃ labẽtis ad pratũ dñi usq; ad ipsa artificia sub qbus adhuc labitur antiquo more eadẽ rugia.Hoc ideo alienauit ipsa cõitas ꝓtem supiorẽ dicti aluei derelicti usq; ad capsinã hidũ frãcisci de croua & modicũ infra.altã uero ptẽ retinet ad solitũ usum ꝓut licet.si alueus nouus deficiat seu nõ manuteneat ad debitũ aque fluxũ: ꝓut dicetur inferius sub titulo prediorꝫ hujus foglitii.quibus eadẽ rugia est annexa.igit̃ in rꝙis eiusdem aluei oritur nemus uendi solitũ per cõitatem ut nomineꝰ:sed ẽt pluribus ꝑ locis & ripe & fundus eiusdem aluei.qñq; occupari ceperunt per uicinos.Quare expediens est ꝙ locentur ad nouẽ annos aut plus pro uernis/salicibus/& hmõi colligendis.ultra aliud nemus:ut fit pro parte & pro toto fieri potest.

¶ De glareis gorretis:smoltis:& hmõi prouenientibus ex ruina fluminum & pertinentibus cõmunitati.uariaq; illarum alienatione.& quare. Capitulum.21.

1 ANno.1351.Bonifacius marchio montisserrati.primo ꝑcessit hoibus & cõi clausũ.oẽ ius qđ hret in beleto/geneureta/borgarello/ualle surda/& inferno/guastis/& roncho de ualerio/& roncho Ioannis calui &

calui/& gorretis/& in oĩbus glareis/& in cãpanea/& in oĩbus aliis locis & boschis/& territoriis clausũ.cultis & incultis/citra orchum & ultra orchum/de quibus uaria extat dispositio.& propterea de singulis expedit uidere particulariter iuxta propositã.ad quoꝫ liquidationem opus est generali diuisione supius facta de ꝑmissis oĩbus in tres partes.Prima de glareis/exmoltis/& gorretis.Secunda campanee & aliorꝫ prediorum alibi existentium.Tertia uiarum antiquarꝫ que non hũr in usu.& sic eam diuisionem insequentes.Primo circa glareas/exmoltas/& gorreta dicimus ꝙ mutata prediorꝫ formasita ꝙ inutilia restent ex impetu fluminum sunt deuoluta cõitati & appellantur glaree seu exmoltę que fiunt inde gorreta successu tpis.Nec obstat ꝙ in ipsis glareis alique arbores restent aut uirgulta:ut sepius accidit.nam maior pars inspicitur:& quod modicum est pro nihilo reputatur.Dum aũt occurrit prout nouiter ipsa flumina taliter inundare ꝙ longe ab abueo predia ingrediuntur.& sic pro parte seu in diuersis locis inutilia reddunt.firmis tñ restantibus uel utilibus hinc & inde nullum ex hoc acquiritur ius cõitati nisi ibidem transacta inundatione etiã discurrant: uel ꝙ nuper effectum glarea nihil habeat firmum a parte fluminis:exquo non attẽditur quod raro euenit. sed continuum:nec ꝙ distat a flumine:sed illi aut ceteris glareis coherens:ut dici possit exmolta pertinens cõitati.Insuper dum quis emit glaream adeo flumini suppositã:aut infructuosam:ꝙ nullum percipit commodum:sed in eadem forma permanet:uel multum non uariatur nunq̃ cadit a iure nisi solitum fluminis alueum efficiatur ẽt tpe siccitatis:ut hec oĩa perpetuo obseruari consueuerunt.

¶ Nullum pertinet ius cõitati in glareis/exmoltis/& gorretis/existentibus desuper stratam francesiam:que incipit citra & apud pontem rugie caldani & tendit a parte superiori ipsius rugie & eadẽ coherente usq; ad uestigia bapterii & resecte olim ibidem existentiũ:& inde transacta rugia uersus orchum & ultra per mediũ prediorꝫ preceptorie domus amaloni:ut appet ex limittibus eiusdẽ strate remisse insolidum ipsi preceptorie inter dicta predia.exquo eam mutauit in prato contiguo ad maiorem rectitudinem notissimã.Hec autem strata in his operatur ꝙ glaree/exmolte/& gorreta/que fiunt desuper ipsam stratam nullimode perti/nent cõitati sed particularibus quoꝫ fuerunt predia.abinde uero ifra sunt cõitatis pleno iure.Nec alia comperitur ratio ipsius diuisionis nisi ꝙ ita seruatum apparet ex libris reformationũ tanto tpis spatio ꝙ memoria hominis non existat in contrarium.

¶ Glaree/exmolte/& gorreta/antiquitus diuidi consueuerũt ad decenas inter burgenses clausũ.put de tali diuisione ꝑstat in lib.refoꝛ.anni.1405.fol.173.inde uero cõitas subastauit & uendidit eas & earsed diuersimode.quapropter multe successerunt ꝓtrouersie.primo eni in liberũ & franchũ allodiũ.& usq; ad annum 1466.ut patet ex uẽditionibus factis.Et hoc utilissimũ fuit.nam multe glaree sunt ad culturã & prata reducte nõ modici redditus.Tunc aũt ad pascua bestiarꝫ amplianda.phibitũ est glareas/exmoltas/& gorreta/de cetero uendi cũ libertate culture & pratorꝫ:ut in lib.refoꝛ.eiusdẽ anni fol.138.sta.12.hmõi tenoris.Item quia finis huius loci clausũ.est sterilis & parꝫ fructifera nisi fimo alias liamo ꝑpingueur qñq; ꝙ fit mediãtibꝰ pluribus bestiis que sine pascuis teneri nõ ꝑt.uolentes ipsis bestiis pascua ampliare.attendentes ꝙ campanea ubi pascuare solebant pro maiori parte est ad culturã reducta.Statuerunt igitur & ordinauerũt ꝙ si ámodo in antea ꝓtingerit aliquas glareas/& exmoltas/tam flumis padi q̃ orchi uendere ꝙ nullo modo libere uẽ di possint.imo cũ ꝑditione ꝙ si quis ex dictis glareis & smoltis emeritꝫ nunq̃ liceat tali emptori uel emptoribus dictas glareas seu exmoltas ad culturã reducere:nec pratũ facere:nec tagliciũ:nec aliud quominus bestie ꝑdicte ipune pascuare possint oĩ tpe.imo ꝙ sint semp abs ꝙ báno taliter ꝙ bestie ipse ꝑ ipsis talibus possessionibus semp pascuare possint libere & ipune sine báno & quauis emenda.Et hoc ad beneplacitũ cõitatis duraturũ:quod ẽt expediens est.postea cõitas annullauit ipsum statutũ.anno.1475.ut in li.refoꝛ.fol.219. ante ultimũ statutũ.sub his uerbis.Item aboliuerunt capitulũ loquẽs de glareis nõ reducendis ad culturã in lib.nigro fol.158.ita ꝙ deinceps locũ non habeat.& sic cancellatũ fuit cũ relatione ipsius statuti seu ordinationis de illud cancellando:ꝓut ibidẽ apparet:nec cõperitur aliqua uenditio de ꝑmissis ad formã ipsius statutis:ẽt tpe quo reuocatũ nõ erat.itaq; ꝓcessit iterato dicta cõitas ad alienandũ modo libero & antiquo usq; ad annũ.1486.quo fuerunt obtente lre ducales ad instantiã multorꝫ particulariũ ꝑ quas mãdatũ est ꝑmissum statutũ obseruari debere nõ obstante cassatione nisi opponeretur:& eo casu ꝓtes remitterentur coram ducali ꝑfilio ut succederet.ꝓcessumq; extitit ad arma & facti opa:dũ hmõi particulares uellent ducere bestias & ducerent ad pascẽdũ in certis pratis q̃ ꝓcesserãt de exmolta uendita post dictũ statutũ.& ꝑsertim ad auuglã.Hoc ideo uidentes credendarii litẽ & iurgia que uertebãtur ex hoc ipsas exmoltas inde alienarũt cũ submissione pascuorꝫ.nihil ulterius acto circa statutũ ꝙ sic obseruatũ est cassatura non obstante.& propterea extractum Cum uero diu processissent dicte lix & controuersia.tandem in hoc terminate sunt ꝙ alienatiões libere sic possideanturnec alie fiant nisi cum submissione pascuorꝫ post sex annos a die uenditionis.ut nemus interi multiplicetur:nec ei dum tener est damnum per bestias inferatur.Et sic postea continue seruatum fuit usq; modo:ipsam submissionem pascuorꝫ:& aliam collectę auri:inferendo in subastationibus & uenditionibus ipsarum exmoltarum.de quibus oĩbus apparet in dictis libris refoꝛ.& aliis actis.ultra ꝙ notissima fuerãt ꝙ diuerse alienationes premissorꝫ facte.sunt etiam diuersimode obseruande prout continetur in illis non ratione aliquorum statutorum:quia de ipis aliter non constat nisi ut supra:sed uirtute contractus.Preterea quoniam superius dictum fuit alienationes liberas utilissimas esse.& alias expedientes que uidẽtur ꝓtraria.

MAYER FIB. FOUNDATION

igitur uenit intelligendũ iuxta diuersitatẽ loci:nam aliqua sunt loca que possent reduci ad optimũ; pratũ & adaquari.nec bonũ est ꝙ restent submissa pascuis si cõpenseť cõmodũ uno modo & alio.cetera uero q̃ non ualent adaquari liberãda nõ sunt ut habundẽt pascua:sic ergo alienatiões libere saltẽ ad prata utilissime cõprobantur & alie expediẽtes fm ꝓuenientiã loci. Et si opponatur ꝙ ex tali libertate pascua minuuntur.dolẽ dum est ꝙ pascua adhuc restant nimis ampla propter ruinã fluminũ:& ꝙ potius deficiunt bestie:quia fenus non habetur in hyeme:nec possunt tot loca adaquari ꝙ pascua adhuc non sufficerent addita clausa sienfius negligentia:qui multa prata faciliter adaquãda dimittunt in ficco:taliter ꝙ non esset de gorretis dubitãdũ: sed dicitur ne eadem prohibitio si qui fuerint de cetero diligentes in his possit obesse.

4 ¶ Reduci permittũtur ad culturã & prata/nõnulle exmolte ẽt uendite cũ submissiõe pascuoꝝ:tam ex causis premissis q̃ aliis de q̃bus & ꝓt in lib.refor.anni.1518.stat.ulti.hmõi tenoris. Item statuerũt & ordi.ꝙ glaree & gorreta que sunt in ꝓfinibus branditii/uerolenghi/&.s.sebastiani.possint afrãchiri & liberari a submissiõ ne pascuoꝝ & reduci ad culturã & prata:sub precio & pactis fiẽdis cũ cõitate.Et hoc quia ꝓstat id esse utile ꝓ defensiõe iurisditiõis & finiũ clauaꝝ.qm̃ si ipsa gorreta & glaree sic relinquũtur ubi ipsis circonuicinis in ꝓiudiciũ iurisdictiõis Illu.dñi & cõitatis.si ait ad prata uel culturã reducãtur ipsa gorreta eadẽ iurisdictio melius defensabitur & declarabitur ꝓ dicta prata aut campos ibidẽ fiendos. Quodq̃ possint afranchiri & liberari alia gorreta & zerbi a submissiõe pascuoꝝ:q̃us nõ sunt in dictis ꝓfinibus dũmodo possit i illis conduci aqua pro eoꝝ adaquatiõe sufficienti.& q̃ gorreta & zerbi possint reduci ad prata:ẽt sub ꝑcio & ꝙetionibus fiendis cũ cõitate.& pro prima herba seu feno.quod fenũ seu herba secari debeat ꝓ totũ mẽsem Iunii cuiuslibet anni.quo elapso licitũ sit ipune in ipsis gorretis & zerbis sic ad prata reductis pascuare. Et hoc qa locus clauaꝝ.indiget & pratis & pascuis q̃ fuerunt dirupta & deuastata ꝓ flumina padi & orchi.& sic multipli cabit copia seni & pascuoꝝ. Et hec non obstãtibus capitulis & ꝓsuetudibus ac subastatiõibus & deliberationibus in ꝓtrariũ faciẽtibus:q̃bus oĩbus quo ad ꝑmissa ꝓ utilitate reipub.ac ꝓseruatiõis iurisdictiõis ꝑmisse derogauerũt & derogatũ esse uoluerũt ad beneplacitũ cõitatis circa multitudinẽ ꝓdioꝝ liberãdoꝝ a submissione ꝑmissa. Quod statutũ ut ẽt ꝓ alienãdis de cetero obseruãdũ.& hic memoratũ est ante alia q̃ sequũtur ut ꝓhibitiõi adiecta fit spes liberatiõis ꝓ his q̃ poterũt adaq̃ri:& sic ẽptores plus exponãt i ꝑcio ad utilitatẽ cõitatis.

5 ¶ Glaree/exmolte/& gorreta/uendi nõ debẽt nisi ꝑ mẽsurã:ut in uolu.fol.39.stat.476.sub his uerbis. Itẽ ꝙ si aliqua ꝑsona deinceps emerit aliquã possessionẽ a cõi debeat & teneatur ipsam possionẽ emere per mensuram:& si alio modo emerit non intelligatur emisse nisi quarteriũ unum possessionis:& si ultra reperiretur habere ibidem peruenĩat in cõe illud plus.fuit enim multum lesa cõitas dũ uenderentur glaree uersus fines S.sebastiani per petiã sub noĩe residui & pado coherente.nam dum fiumen ꝓcederet uersus montem: fuit ipsa petia duplicata pretextu eiusdem coherentie nec de modico quia indebite captus excedebat ꝓ.40.ut patet in lib.refor.1501.de sniã & de subastatione in lib.1502.prefertim sub die.20. Ianuarii.

6 ¶ Petia cuiuslibet glaree uel gorreti uendita per cõitatẽ esse non ꝓsueuit ut plm̃ nisi ꝓ.6.ex triplici effectu. primo quia plus uendũtur.nã plures reperiuntur emptores.secũdo qm̃ minus timent exponere modicas pecunias in rebus dubie utilitatis q̃ si ad plus ascenderent.tertio ꝙ plures numero põt hĩe de ipsis exmoltis si uolũt q̃ si ad maiores petias uẽderẽtur.i residuis uero aut cũ plures nõ sunt is uendere in una petia ꝓ.9.&si plures existunt diuidũtur:nec hĩ in hoc statutũ uel ordiationi:sed talis ꝓsuetudo notissima de q̃ ẽt in lib.refor.

7 ¶ Glaree & gorreta sunt mensuranda a ꝑdiis firmis relinquẽdo eisdẽ trab.1.smolte qui debet capi in fundo ripe ipsoꝝ prediorũ:ut in lib.refor.anni.1513.stat.2.hmõi tenoris. Item statuerũt & ordi.ꝙ ãmodo in antea mensura smoltarũ prediorũ hoium clauaꝝ.capiatur in fundo smoltarũ seu ripaꝝ. Nec sufficit expimere q̃titatem rei uendite ꝑ mensurã ut preferturi:sed ẽt opus est designare numerũ trabuchoꝝ a quolibet latere.ꝓ ut in lib.refor.v3 anni.1512.stat.1.sub his uerbis. Et primo statuerũt & ordi.ꝙ ãmodo in antea in uenditionibus glariẽ fiendis ꝑ cõitatẽ designetur & designari ac in instriis ipsaꝝ uenditionũ describi & specificari debeat mensura ipsius rei uendite ꝑ trabuchos a quolibet latere ne inter uicinos in posterũ pretextu reuolutionis earũ questio oriatur sic ẽt statur. Ptolomeus rex egiptioꝝ q̃ geometriã adinuenit cũ nillo undante particulares limites prediorũ eius limo obscuraret.iubẽdo eadẽ pdia mẽsurari ab aliquo signo & termio eminẽti ante inũdationẽ:ut postmodũ ibi cepta mẽsura successiue fieret singulis distributio ꝓt antea hĩe cõperti fuissent:quod & pro gorretis fiẽdũ est eo modo iuxta mensurã relatã in instriis capiendã a firmo ꝓdioꝝ:ne etiam occupetur quod pertinet cõitati.dum signa & termini confiniũ remouẽtur:ut debita ọpa fit a multis.

De campanea & omnibus aliis prediis cõmunibus ubicũq; consistant & de recuperatione usurparum quibusq; modis fienda. Capitulum.22.

1 Simul cũ glareis/exmoltis/& gorretis/fuit ꝓcessa campanea cõitati ut supius dcm̃ est.dubiũ autẽ facit ipsa campanea an alias plures aut tot fuerint habitantes in clauaꝝ.& finibus ꝓt nunc.nã si eadẽ cãpanea ẽt contentiosa & zerba inspiciatur olim cultã fuisse ui si non ubiq; saltẽ in maiori parte q̃ modo.preterea uidimus ultra.100.instia uenditionis etiãdẽ campanee:q̃ & tot alia uisitasse attestatus est Ioanes ꝑbi ducalis cõmissarius exentaꝝ anno.1435.& ex eis cõperisse totam ipsam campaneã alias fuisse diuisam & particularẽ: inclusis

inclusis maxime Ioĩ.800.quas in ea & ex instriis pretendebat hĩe domus humiliatoꝝ quod̃q; fuerat derelicta:& sic effecta cõis. Ex quibus similẽ aut maiorẽ hoium copiã alias fuisse q̃ nunc posset arbitrari. Q̃d autẽ fuerit derelicta credimus processisse qm̃ prout legitur anno.1335.uniuersali peste ꝓtagiosa uigente tres ptes hoium ex q̃ttuor decesserũt:ita ꝙ dũ uiuẽtibus post eã alia predia magis fructuosa sufficerent:pro nihilo habita est eadẽ campanea:ne id mirũ quia in regno anni.1420.& ꝓsignamẽtis Dñici de corniglano ac aliorũ scriptũ est in illoꝝ margine sicuti remittebant cõitati certas petias campanee ibi designatas & sitas sup collo turris & alibi tanq̃ inutiles:ẽt cõitas uendidit bertino de simo Ioĩ.100.campanee ad collũ mezanũ & in ualle collũberia in q̃bus sunt nunc tot edificia tanq̃ derelictas & non ꝓsignatas ꝑ eos quoꝝ fuerant:& ꝓpterea deuolutas cõitati:ut patet expresse in instro uenditiõis de quo in lib.refor.1436.fol.141.& sic de aliis multis. Multiplicatis uero hoibus post dictã pestẽ:quis non excederent domicilia.400.ad ipsam campaneã redierunt ãno.1394.tũc; ex ea ad sortẽ & decimas diuise fuerant circa Ioĩ.700.infra rugiã ꝓpter hoc ceptã:ut hĩ in lib.refor.eiusdẽ anni.fol.25.& duobus sequentibus. Et cũ in mutatione dñii cõitas grauaretur expẽsis cepit alienare campaneam uilissimo ꝑcio.uendite enĩ fuerũt ꝑmisse Ioĩ.100.pro.ff.25.ut in lib.rationũ eiusdẽ ãni. fol.3. Et sic ꝓcedendo uendidit maiorẽ & meliorẽ ptem ipsius campanee:ut in eo.li.rationũ & aliis donec ꝓhibitũ fuit ne ãplius uẽdat cãpanea nisi culta:.ut in li.refor.ãni.1466.fo.259.ẽt.24.hmõi tenoris. Itẽ ordiauerũt ꝙ de cetero nulli uẽdat de cãpãea cõis in aliq̃ ꝑte imo stet cõis ꝑ pascuis bestiaꝝ:saluo ꝙ si aliq̃ de dcã cãpãea plus q̃ eis uẽditũ fuerit aliq̃d ad culturã reduxerit de illo pluri possit ipa cõitas dispõere ꝓt ui utilig.

¶ Fenũ secari non debet in cãpanea aut alio cõi pascuo:.put in uolu.fol.44.statu.511.hmõi effectus. Item statuerunt & ordinauerunt ꝙ aliqua ꝑsona de clauaꝝ.uel aliunde non debeat uel presumat secare uel secari facere fenum in cõi cõis clauaꝝ.nisi de licentia clauarii cõis predicti sub pena & bãno pro quolibet contrafaciente & qualibet uice.f.60. Nec potest donari campanea aut alius fundus cõitatis prout in eodem uolu.fo. 9.statuto.110.sub his uerbis. Item ordinatum est ꝙ potestas uel rector clauaꝝ.nec credentia non possint dare terram cõis uel hemus aut zerbum alicui sine uoluntate arenghi. 2

¶ Omnia bona finiũ clauaꝝ.iustis titulis non possessa finũ cõitatis ꝑ gñalem ꝓcessionem supra relatã & continuã possessoriũ ea recuperãdi.& qm̃ quicquid usurpatur cõitati ut plm̃ est in campanea.hic de ipsis usurpationibus ratio ui habenda ubi principaliter cãpanea memoratur. Et dicimus primo ꝙ occultantes aliq̃d de cõi incurrunt penas de quibus in lib.refor.1509.stat.4.hmõi tenoris. Item quia sunt multi occupantes bona cõitatis:ꝛ campos/altena/nemora/zerbos/circas/glareas/gorreta/& alia bona dicte cõitati spectãtia.statuunt & ordi.ꝙ oẽs ꝑsone tenentes uel occupãtes aliq̃ ex dictis prediis debeãt illa infra mensem unum postq̃ chridatũ fuerit ꝓsignare in manibus ꝓsulũ sub pena.ff.10.a ualore unius ducati supra:& a ualore unius duc. infra sub pena unius ducati.ꝙ teneãtur tñ remittere ipsam possionem dicto cõi pena soluta uel non soluta q̃ cõmittatur ꝓ singulũ ꝓtrafacientẽ & qualibet uice:sic uidetur esse delictũ & penas fisco spectare insolidum. 3

¶ Propalantes usurpata cõitati ꝑ alios hãt decimã ptem eius qd recupatur pretextu eiusdem ꝓpalationis:ut in uolu.fol.21.stat.310.sub his uerbis. Item statutũ est ꝙ si aliquis de clauaꝝ.uel habitans clauaꝝ.diceret & scire faceret ꝑ se uel ꝑ aliũ ꝙ aliquis de clauaꝝ.teneret uel hĩet de bonis cõis clauaꝝ.ita ꝙ cõe ipsa bona recuparet ꝙ ille hĩet pro qualibet libra qui hec dixerit & scire fecerit ut supra.f.2.& teneatur eius dcm̃ secretũ. Et hĩ intelligatur extra muros burghi. Et ad inquisitionem hmõi ꝓpalatoꝝ tenetur precise sindicus cõitatis:ut i dicto uol.fol.co.& stat.313.huius tenoris. Item statutũ est ꝙ sindicus cõis qui pro tpe fuerit teneatur inqrere diligenter res & bona & iura ptinentia ad cõe clauaꝝ.& ea inquisita & inuenta nũtiare credentie.& inde facere fm ꝙ credentia sibi ꝓsuluerit. Etiã ꝓsules tenentur ad ꝓsecutionem recupationis usurpatoꝝ cõitati ꝓut in dicto uolu.fol.36.stat.537.sub his uerbis. Item statuerũt & ordi.ꝙ ꝓsules precise & sub uinculo iuramenti teneãtur & debeãt capere & uendere oĩa ea q̃ inuenta & recercata fuerint esse dicti cõis & ꝓ recercatores rerum dicti cõis & ad effectũ perducere oĩa que per ipsos recercatores facta & ordinata fuerint. 4

¶ Cognitio usurpatoꝝ cõitati ptinet ad credentiã ꝓt in uolu.fol.7.stat.78.hmõi tenoris. Item statutũ est ꝙ si quis arruncharet de terra cõis uel accipet & dubiũ oriretur.credendarii eligant usq; in.4.uiros ꝓuidos & legales q̃ possint melius scire ueritatẽ & eoꝝ arbitrio dubiũ cõmittatur.ita tñ ꝙ non fiat inde cã nec por rigatur libellus:sed ipsi prout nouerit dubium determinent & declarẽt.expensas aũt utraq; pars soluere teneatur:que expense fiant arbitrio credentie.ipa aũt electio fieri ꝓsueuit per consules & procedi in oĩbus his prout dcm̃ est de aliis confinibus prediorũ quia ẽt in hoc casu agitur de confinibus.tñ exquo aliqualiter differunt ipse cause alia sunt addenda.de quibus constat per libros refor.& notorio. 5

¶ Actore opus est ad recuperandũ occupata cõitati ut prefertur.ipse enĩ actor aut motu ꝓprio agat aut per aliẽã demonstrationẽ anteq̃ ꝓcedat ad aliquẽ molestandũ debet sumere ptãtem a cõitate sic agendi ut eadem tueaturi:nde mensurari facere prediũ de quo agitur ẽt reo non uocato cũ sit pro inqsitione dũtaxat qua mensura facta uideat successiue ꝓsignamenta ipsius prediĩ ab ultimo ad primũ.q̃ si inueniat concorda re calculet sũmã ipsoꝝ cũ noua mensura.& si nihil fuerit occupatũ ulterius non ꝓcedat alias ꝓsequatur ut ifra.Cũ uero pro eadẽ re plus in uno q̃ alio repitur consignamento nulla expressa cãmaxime augmenti. tunc est sciendũ ꝙ occupãtes cõe tali augumento utũtur.nã plus ꝓsignãt in ultimis q̃ primis ẽt ꝙ nihil acq̃rant:ꝓpterea sunt interrogãdi a quo uel quibus acquisiuerũt.& si dicatur ꝙ a uicinis sunt inspicienda eoꝝ 6

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY

regiſtra & conſignamenta. Item & prediatan id quod afferitur acquiſitum ab illis fuerit incluſum in petia ꝑſignata & menſurata. ſi aũt dicatur ꝙ a cõitate ſunt uſitandi libri rõnũ qui hũr integraliter & alii reſoꝝ. in quibus oẽs alienatiões cõitatis cõperientur. Et hoc circa tps eiuſdẽ augumenti. & indubitãter repietur acqſitio ſi facta fuit. Q uibus geſtis & nõ cõperta acqſitione relata: põt id actor intentare actionẽ ꝓmiſſe recuperationis ſup regiis & ꝑſignamẽtis q̃ minorẽ ꝓtinent q̃titatẽ nec tale augumentũ ꝓdeſt ꝑſignãti. Preterea cuꝫ magna eſt petia ſolet diuidi in multas ptes. quaꝫ aliqua multotiẽs alienatur extraneo. igitur cũ fit diſcuſſio quãtitatis illius. cõputandũ eſt iuxta primũ ꝑſignamentũ includens diuiſa & alienata. ſic uidebitur ex unica menſura an diuiſi plus teneãt q̃ auctor oium poſſidebat & ꝑſignauit: & dictũ eſt de extraneo: qa nõnunq̃ oblita eſt pars quã uſurpator nõ tenebat: q̃uis eam alienaſſet & menſurari deberet. Nec alio meliori põt uti remedio ad inqrendũ & diſcutiendũ ꝓmiſſas uſurpatiões cũ longo tpe eſt poſſeſſum: nec uolunt inquiſiti exhibere iura p que poſſit uerificari q̃titas eis debita. Non ẽt ſufficit poſſeſſoriũ: ſed de titulo edocere tenẽtur ip ſi uſurpãtes rõne ſtatuti de quo in uolu. fol. 16. ſub nũe. 132. & his uerbis. Itẽ ſtatutũ eſt ꝙ ſi aliqs teneret aliquã ſortẽ q̃ ſibi non fuerit liurata a cõitate in ſcriptis ꝓtinẽtur. teneatur oſtendere ꝓidoneã ꝓbationẽ ſine cauſe cognitione infra dies. 8. quo iure eã habet ꝙ ſi facere nõ poterit aut noluerit eam dimittat cõi uel illi cui de iure ptinebit. Et licet de ſortibus loquatur ſm antiquos tñ extenditur ad quoſcũq; tenẽtes de cõi uel alieno: & dato ꝙ forte opponeretur ius cõitatis eſſe ꝓſcriptũ. id nõ ꝓdeſt qm̃ predia cõitatis inculta regulr̃ ſunt paſcua aut uie que nõ põt ꝓſcribi niſi uendãtur. & fortius eſt ꝙ cõitas habet reſtitutionẽ in integrũ: ẽt poſt cõpletã prefcriptionẽ. & ideo poſſeſſoriũ non opatur ꝓtra cõitatẽ: ut nouiter ꝓſultũ & obtentũ fuit. Et qm̃ hmõi occupantes de cõi nolunt ut plr̃ edocere acquiſitiões eoꝝ de illis inquirendũ eſt ut oino ꝓfundãtur ex iuribus propriis itaq; ꝓbatione uſurpationis preparata ab actore: ꝓcedendũ eſt ad recupationem totius eius quod reperitur occupatum cõmunitati in omnibus ut prefertur.

7 ¶Reus conuictus de uſurpatione prediorꝫ cõis. tenetur ẽt ad fructus perceptos tpe uſurpationis: ſed cõpenſari q̃ãq; conſueuerunt quo ad campaneam. cum inde magis ualeat culta q̃ zerba. ignoſcitur ẽt pro gorretis in parte q̃uis nemus perceptum fuerit dũmodo quis in uſurpatione ſine dolo ſuccedat & ſe premiſſe cognitioni ſũmarie ſubmittat pareatq; faciliter iudicato. Q ue ſimiliter pro campanea intelliguntur.

8 ¶Probationes & alia acta q̃ expediũt in cauſis hmõi recupationis eiſdẽ modis & formis admitti & fieri cõſueuerũt ſũmarie & ſine ſcriptis. ꝓut ſupra de aliis litibus ꝓfiniũ & terminorꝫ eſt deductũ: nec aliter eo ſaluo ꝙ regiſtra & ꝑſignamenta premiſſa faciunt plenã fidem pro cõitate contra regiſtrantes. ꝑſertim ex forma ſtatutorꝫ ꝓſuetudinũ & ꝓclamatõ inferius relatorꝫ ultra iuris cõis diſpoſitionẽ quorꝫ pretextu quecũq; bõa imobilia non conſignata & regiſtrata penes cõitatem cenſentur ſibi pleno iure ſpectare.

9 ¶Sentẽtia lata ſup ipſis uſurpatiõibus. deſcribi ſolet in lib. reſoꝝ. & ꝑſcribã ordinariũ cõis: tam pro intereſſe cõitatis q̃ ut appeat de q̃titate recupata & in eadẽ ſnia regulr̃ interuenit ꝑſenſus rei ex tractatu electorꝫ ad ſic iudicandũ: ſi uero feratur ipſo inuito & appelletur non eſt admittenda appellatio niſi ad credentiã q̃ põt ſe mel concedere reuiſores. ꝓut de litibus confiniũ ſepe dictis ſupius eſt relatũ ob qd nõ utimur amplioribus.

10 ¶Executio fit circa fundũ illum ſubaſtando/deliberãdo/& uendendo/ut de aliis ſeruatur. & in inſtio uenditionis menſura eſt deſcribenda totius petie: tam ꝓprie q̃ uſurpate & a quolibet latere: ut di ximus de gorretis: & hoc ſi uenditio fiat uſurpatoris: alias ſufficit de re ultimo uendita. nam ſuccedente noua uſurpatiõe ut ſepius accidit & infra memoratur põt melius liqdari qd ſit uſurpatũ: nec credatur terminis: quia multotiens effodiuntur. nos eni uidimus petiã cãpanie lor. 50. faciliter euaſiſſe ultra. 90. quia tñ pretendebatur coherente cõi. ꝙ circa trabu. 16. cuiuſlibet capitis leuabat unã lornatã. fuit tñ recupatũ quod erat cõitatis ut ſequtur: ſed maximo precedente labore: debet hoc ideo menſura deſcribi ne incentiuũ relinquaf eiuſdẽ uſurpationis. Q uo aũt ad fructos ꝓſequendos ſi aliqui debeãtur. ſatis conſtat ſupius qualiter ueniant exigendi.

11 ¶Inſolite dici nõ põt tales inqſitiones & recuptiões ut plr̃ exiſtẽtes circa cãpaneã & gorreta. nã primo quo ad gorreta glareas uel exmoltas ſunt annuales. fit eni continue aliqua mutatio fluminũ pp quã relinquitur alueus cõitati. & ſic cũ ibi nullus exiſtat terminus: fit diſcuſſio uenditorꝫ cũ uicinis cũ qbus multotiens diſceꝑatur. maxie ſi cõitas differt exmoltas ipſas & glareas ſubaſtare: ex quo multotiens ſi eiſdẽ uicinis utilores vñr q̃ ꝓprie eas auferre conãtur & ab alia ꝑte relinquũt. Et iã ſepe reſtat alie partiuncule cões non nẽdite nec mẽſũrate pp aquã ſucceſſu tpis defficientẽ: ut in antiqs alueis qs paulatim ficcante ſolo uicini ad ſe aplicant ſed poſtea remittere cõpellũtur: uel ꝙ in maioribus petiis cõitas non aduertit ſub coherentia fluminis ut di ximus de lornatis. 40. gorreti eodẽ loco uſurpatis & recuperatis. Q uo uero ad campaneã ſciendum eſt ꝙ fictus grani cõitatis infra relati ex premiſſis recuperationibus campanee proceſſerũt. hoc ideo ibi magis cõ uenit: inter ſunt memorande. quod factum eſt prout ſequitur.

¶De uiis cõmunibus & uicinalibus derelictis: qualiter pertineant cõmuni. Capitulum. 13.

TAli iure quo cetera predia a particularibus derelicta ſunt cõitatis ut preferẽ eodẽ & uie tam publice q̃ uicinales quibus non utitur. ꝓpterea ꝓſueuit ipſa cõitas eaſdẽ uias alienare: ut in lib. reſoꝝ. anni. 1434. fol. 109. de uia mezani. & anno. 1499 ſub die. 8. & 20. Ianuarii de uia bichoche. Et ẽt pars ſtrate francie ſie ſu-

pra relate

pra relate quãtum coheret rugia in caldano. conceſſa dicitur particularibus. & preſertim illis de azelio. ſed culpa ſcribarum cõitatis ipſe conceſſiones in libris reſoꝝ. deſcripte non comperiuntur.

¶De prediis cõitatis que habet in finibus foglitii: & rugia campanie ab illis procedente omnibuſq; tangentibus ipſam rugiam. Capitulum. 14.

FIeri non poterat rugia cãpanie ſine ꝑdiis acqſitis p cõitatẽ in poſſe foglitii. nã ſimul exiſtũt acqſitiones eorũdẽ ꝑdiorꝫ & aque labentis p ipſam rugiã facte de anno. 1395. in quibus hr̃ ꝙ dñi foglitii uendiderũt d. Marchioni: & ipſe ceſſit cõitati lor. 33. ꝑdiorꝫ in finibus foglitii apud fines montanarii & flumen orchi cũ perpetua facultate ꝓducendi ad fines clauaſ. & ex flumie orchi aquã in oi quãtitate poſſibili & placibili per dictã rugiã. Et ſi flumen orchi mutaretur ꝙ ẽt poſſit mutari rugia. ſolutis dãnis iuxta eſtimũ. tunc datũ Q ꝙ ipſa ꝑdia & alia ſi capiãtur ſint ꝑpetuo liberã: cũ acceſſu & regreſſu expediẽti tam pro eis q̃ ꝑ rugiam ubiq; & quolibet. Itẽ ꝙ poſſit capi de nemore nicinorꝫ ſine ſolutione pro fichis eiuſdẽ rugie. Nec qs plumat ipe/dire diſcurſum dicte aque. qnimo dñi foglitii tenẽtur cuſtodiri facere ipſam rugiã & ſic ihibere ſub magnis penis: ac illas exigere. & reſtitui facere oia in priſtinũ ſtatũ incontinẽti: ꝙ ſi non fecerint liceat caſtellano claſſi hoc facere: ſiue ꝓfaciendes erunt de foglitio: aut de aliis locis: quod ſit adhuc ꝙa clauſſiũ fuit remiſſum cũ oibus ſuis imunitatibus & facultatibus quas tũc habebat. & poteſt cõitas deputare cãparios pro ꝑmiſſis: qui dent accuſas in foglitio & habeãt tertiã partẽ bãniinfra menſem reſtituto dãno. Vlterius data eſt facultas ampla ſtatuẽdi circa ꝑmiſſa: ut ꝑpetuo uidebitur cõitati. cũ mãdato ut officiales cõpellant ſingulos ad obſeruantiã ipſorꝫ ſtatutorꝫ. & fortes faciãt interuenientes pro cõi in premiſſis. Diuiſa aũt fuit ipa aqua inter dõm & cõitatẽ tali modo ꝙ dñs habeat medietatẽ ipſius aque pro ſuis pratis adaquãdis. & ultra p unũ diem naturalẽ pro qualibet uice qua eadẽ prata ueniũt adaquãda. Et ſi aqua deficeret in orcho ẽt pro molendinis põt ipſa rugia diuerti ad molendia: ꝓmittendo ipſe dñs marchio nõ ꝓcedere alicui de aq̃ ipſius flumis extra poſſe clauaſ. & ꝙ ſui officiales obſeruabũt ꝓmiſſa: ſuitq; ꝓtentus ꝙ ſi affictaret ſua prata alicui i ꝑpetuũ: teneatur emphiteota ad manutentionẽ ipſius rugie ꝓmedietate. Et ꝙ oia bãna occaſiõe ꝓmiſſorꝫ cõmitẽda ſint cõitatis ſolidũ. Q ue ſic relata exiſtũt: qa freqñter i eis diuerſimode eſt agẽdũ. Preterea acqſiuit cõitas ad ipſum effectũ ab ipſis dñis foglitii. & medio eiuſdẽ dñi marchio. alias lor. 41. trabu. 60. terre aliis ꝓtiguas. ſub ꝓmiſſ. ꝙuẽtiõi. & imũita. ãno. 1420. & ide alia ꝑdia fuerũt ꝓticulr̃ acqſita ꝙ cõitatẽ. ſic ꝙ hꝫ i ſũ. lor. 83. cũ did.

¶Emolumenta dictorꝫ prediorꝫ que habet cõitas in finibus foglitii diuerſimode pcipiuntur. primo enim ipſa predia ſunt deſtinata ad buchã dicte rugie cãpanie mutandã. ꝓut expedit aliqñ ex ui fluminis. ſed hoc i pecuniã nõ ꝙertitur. Itẽ põt ex ipſis ꝑdiis capi nemus expediens ad manutenendũ cluſas & fichas ipſius rugie: quia eo habundãtur ſic manutentor eiuſdẽ rugie infra relatus exigat minus pro eadẽ manutentiõe. Itẽ eſt aliq̃ ps culta ipſorꝫ ꝑdiorꝫ locata iam diu in emphiteoſim perpetuã certi grani. ſed ꝓtenditur emphiteotas eccleſie a iure ex multis cauſis. ꝓpterea non memorãtur aliter ipi fictus. Item ſupeſt ex ꝓmiſſis maior ps ipſorꝫ prediorꝫ ualde utiliũ. ſi reducerentur ad culturã: uel etiã ꝙ dimittãtur ad nemora. ꝓut ſunt. Hoc ideo ipſa emolumenta debent ſubaſtari & uendi ſaluis expediẽtibus ad manutentionem rugie ut prefertur.

¶Rugia cãpanie ſupradicta: ex quo ipſis prediis eſt ãnexa. hic potius q̃ alibi uenit memorãda. dicimus igit ꝙ fuit ꝓmota anno. 1390. ut in libro reſoꝝ. fol. 5. inde fuit cepta anno. 1393. ad decenas laboratorꝫ taxatorũ ad ees & libraꝫ. put in eodem lib. fol. 23. & ſeq̃ntibus qui proceſſerunt in eodem ope donec fuit cõpleta ut ibi. Nec obſtat ꝙ cepta dicatur ante acquiſitiões eorũdem prediorꝫ & aque: qm̃ eſt preſumendũ ſic antea quantum fuiſſe. uel ꝙ erat in facultate dñi marchionis qui partem habebat in ea. Modus aũt ꝑſtructionis & cauamenti eiuſdem rugie ſic relatus eſt ad imitationem pro aliis rugiis fiendis quibus ſũme egent fines clauaſii & que poſſent magis faciliter conſtrui nñs tpibus ꝙ antiquis cum populus ſit duplicatus: ſed deſiſtitur propter inuidiam ſimiliter duplicatam ob cuius liuorem amicus cõmoda amicorꝫ capitaliter odit.

¶Diuiſio premiſſe aque inter dõm & particulares nõ intelligitur niſi de medietate: qm̃ alia medietas eſt in ſolidũ aliorꝫ particulariũ q̃ ſic ꝓbatur ꝑ rei euidentiã. cũ habeatur partitoriũ diuidens totã aquã in duas ptes. quaꝫ prima labitur ad prata cãpagnete & montiſionis in qbus eſt pratũ dñi. alia uero medietas labitur ad prata inferiora: trãſacto collo ſeu mõticulo cocarelli. de qua dñs nihil habet. & diuiditur eadem pria ꝑs inter dõm & particulares: ſmõ ſupra relato & infra. dies aũt in quo dñs habet totã primã partẽ aq̃ eſt ſemp idẽ. Nec expedit referre ꝓticulares diuiſiões ipſius aq̃ ex quo dãia uariãtur ꝑ ꝓtractus & ſucceſſiões. ſic ꝙ procedentibus ipſis pratis ad manus alienas q̃ nũc ſint cõfuſio iduceret. q̃re ſtãdũ eſt ꝓſuetudini ipſius diuiſionis ſi expediat inqrende ab illis qui tenuerũt & tenẽt eadẽ prata. ꝑ qbus multotiens in ipſa diuiſiõe uertantur.

¶Detrahenda eſt ex parte dñi una uncia aque: quã donauit in perpetuum monaſterio. s. Nicolai de tolentino. de & ſup rata ſibi ꝓtingente ut ſupra. Et inſup uenit diuidenda inter oẽs particulares alia uncia eiuſdem aquẽ quã donauit cõitas monaſterio. s. Bernardini ſimiliter in perpetuũ: que due uncie dantur ipſis monaſteriis ex eadem ſecũda parte labente ad cocarellũ. Igitur eſt aduertendũ in partitorio maiori ſupra relato. Nam facta diuiſiõe equali ad liuellũ. debet primo extrahi oncia dõata per dõm ex parte que labitur ad ſua prata. item & tertiũ alterius oncie donate p cõitatẽ. pro aqua particulariũ campagnete & montiſionis q̃ eſt

fere tertia pars totius ſpectãtis ad particulares:ut fluãt uerſus cocarellũubi additis aliis duobus tertiis oncie ſpectãtibus oneri aliox particulariũ pro reſiduo aque.hãt ipſa monaſteria dictas duas oncias aq̃ diuiſas eq̃ liter ꝓut ſupra. Quo ẽt ad partitoriũ dñi & particulariũ.eſt primo fienda equalis diuiſio.poſtea dẽat cõpen ſari tertiis oncie dimiſſus p particulares:cũ uno ex tertiis oncie dñi dimiſſe ſimiliter prout ſupra.Itaq; reſtat dñs alios duos tertios dũtaxatꝫ ꝓpterea ſunt detrahendi ex eius parte & addendi particularibus ꝓſtituendo eadẽ partitoria tali modo.q̃ nullus in ſpmiſſa diuiſione ledatur.Et inſuper praerius ſup diſtributiõe ipſius aque deputari ꝓſueuit p cõitatẽ cui ſoluebant annuale ſalariũ.habentes prata ſubtus ipſam rugiã prout in libro reforma.anñ.1413.fol.70 cum aũt aliquo tpe defecerit.alius eſt eligendus ad ipſum effectum:quia ual de utilis eſt:& infra etiam memoratur.

6 ¶ Artificia cocarelli poſita ſunt ſup eadẽ rugia.pactis mediãtibus q̃ dñi illox tenerentur obtinere ab Illo. dño nro declaratiõnẽ q̃ ex illis nullũ fieret piudiciũ cõitatis:put fuit obtentũ:ut in inſtro apud cõtatẽ. Itẽ q̃ ſi buca rugie ueteris fierent due porte cũ clauſuris & clauaturis & diebus feſtiuis ꝓmitteret labi aq̃ p ipſam rugiã ueterẽ p quã h; facilitorẽ diſcurſum. Itẽ q̃ in ipſis artificiis nõ laborãtibꝰ porte ipſox ꝓmitterẽtur aperte ut aqua facilius laberet. Itẽ q̃ dñi ipſox artificiox ꝓpetuo manutenere deberẽt rugiã nouãv;a bucha ueteri uſq; ad artificia ꝓmiſſa/repatã/ euacuatã/& mondã/oibus eox ſumptibus. Itẽ & ſimilꝫ ſubtus ipſa artificia ut ab illis aqua labatur expedite ad ptes inferiores.put conſtat de his ex alio inſtro.ẽt penes cõitatem.

7 ¶ Manuteneri ꝓſueuit eadẽ rugia p cõitatẽ.ſubaſtãdo ipſam manutentionẽ.put in multis locis & ptibus libroꝝ reſor.& ſub capitulis maxie infraſcriptis:q̃ hãr in lib.reſor.anni.1481.fol.486.aliqbus omiſſis.nõnullis additis& aliis mutatis.put regulariter nunc ſeruatur. Et primo q̃ manutẽtor debeat atq; teneatur ſuis ꝓpriis ſumptibus manutenere/repare/& de nouo facere ſi opus erit oẽs fichas/cluſas/& repatiões expediẽtes i ipſa rugiãa flumine orchi incluſine uſq; ad partitoriũ ipſius rugie:ſic q̃ claudatur aqua ne exeat eandẽ rugiã.& pro ipſa manutentiõe poſſit & ualeat uti de nemore cõiter exiſtẽte ſup riperiis eiuſdẽ rugie:& in ꝑdiis que hꝫ ipſa cõitas in finibus foglitti.ſaluis locatis.& dũmodo tale nemus implicetur in eadẽ manutentione incidẽdo ẽt illud ad minus dãnũ. Et hoc abſq; ulla ſolutiõe aut cõpenſatiõe fienda cõitati pro ipſo nẽor. Itẽ q̃ teneatur ut ſupra manutenere dictã rugiã/bene cauatã/curatã/& repatãtali modo & forma q̃ ſi fundo ſit expedita p latitudinẽ pedũ.12.manualiũ a bucha eiuſdẽ rugie uſq; ad partitoriũ.& ab ipſo partitorio uſq; ad buchã rugie ueteris pedũ.10.ab ipſa aũt bucha uſq; ad molẽdinũ expediatur ut ſupra.oneri dictox artificiorum.& ab ipſis uſq; in fundo pratox p eundẽ manutentorẽ.& latitudinẽ pedũ.8.mãualiũ ad minus:ac modis ꝓmiſſis. Et q̃ ipſa cõitas nullatenus teneatur ad aliqd cauamentũ eiuſdẽ rugie:ẽt q̃ bucha totalſ ipleret a flumine orchi.niſi eadẽ bucha eſſet neceſſario alibi fienda.quo caſu cauamentũ dũtaxat eiuſdẽ buche nouẽ fieri debeat p cõitatẽ nec aliter:ſed expenſis ipſius manutentoris. Itẽ quia exiſtunt aliq pontes.certe plãche & nõnulla uada ſup ipſa rugia ad opus hoium montanariiꝰad quoꝝ manutentionẽ teneẽ cõitas erga ipſos de montanario.nec decet cõitatẽ hre aliũ manutentorẽ in his.q̃ ipſe manutentor rugie ẽt teneatur ſuis ſumptibus manutenere dictos pontes/planchas/& uada/in bono ſtatu ut ſufficiãt ad ſolitũ tranſitũ. Ita tñ q̃ cõitas teneatur ad renouationẽ ipſoꝝ pontiũ & planchaꝝẽt ſuis ſumptibus totiens quotiens opus fuerit.data neceſſitate & intimata p ipſum manutentorẽ & nõ aliter.Itẽ q̃ ipſe manutentor debeat & teneatur ꝓtinue labi facere p dictã rugiã talem q̃titatem aque qualem modis ꝓmiſſis.ipſa rugia põt cape & cõducere.& pterũ q̃ ſufficiat molendinis montanariis & pratis ſolitis adaquari de aqua eiuſdem rugie.& ſi deficeret in parte ſuminis orchi in qua ſumit originẽ qa diuerteretur uel pp ſiccitatem ut q̃ñ accidit q̃ teneatur ipſe manutentor ſuis ſumptibus ingrere cãm & locũ ipſius diuerſionis:ac qũo & qualiter ſtante ſiccitate poſſit haberi aq̃ ad ſufficientiã ex alia pte fluminis aut alio modo & eã referre cõitati q̃ tupe in opportunis.& deſup eius predicta ſupra relata.puidere teneatur ad lapſum & deffectũ ipſius aque.ſed ẽt teneatur idem manutentor gratis aſſiſtere & laborare in his.dũ ptingerit oparios adeſſe. Item q̃ teneatur idem manutentor releuare cõitatẽ indẽnem pro oibus ꝓmiſſis erga receptores emolumentoꝝ caſtri montanarii pro dictis molendinis & aliis ingeniis exiſtentibus ſup ipſa rugia. Item ab oibus hũtibus intereſſe ſup dicta aqua rõne pratoꝝ premiſſorũ & pſertim ab Illo.d.d.nro ſiue ꝓgenibus pro eo in oẽm caſum & euentũ ceſſationis ipſius aque in quo poſſet eadem cõitas in aliquo grauariſic q̃ oia eoꝝ ptextu ſuper fienda.intelligatur facta ꝓtra ipm manutentorem niſi ſuccederet talis deffectus culpa cõitatis quia tunc manutentor non teneatur. Et ſimiliter dato caſu q̃ ſuccederet aliqd ſiniſtri rõne dictoꝝ pontiũ.idẽmet intelligitur pro eis qd de aq̃ ſuperius ꝓtinetur:& ꝓtextu cuiuſuis moleſtie q̃tenus inferatur cõitati.poſſit agi ꝓtra ipm manutentorem realiter & pſonaliter eiſdem modis qbus agi ꝓtinget ꝓtra dictã cõitatem. Item q̃ in deffectũ ipſius manutentoris circa ꝓmiſſa poſt debitam requiſitionem & ꝓgruũ terminũ liceat ipſi cõitati puidere in opportunis ſumptibus eiuſdem manutentoris & de ſalario ſibi debito:nec ꝓpterea intelligatur receſſum a pactis.ſed teneatur nihilominus ipſe manutentor ꝓcedere in premiſſis uſq; ad terminũ limitatũ & expoſita p cõitatem in eius deffectũ:pro ſolutis eidẽ habeantur in deductionem premiſſi ſalarii. Item q̃ dictus manutentor debeat in fine termini remittere ſua ꝓmiſſa in bono ſtatu.put ſaltem ſibi remiſſa fuerunt.& potius meliorata q̃ deteriorata.pro quoꝝ declaratiõe in principio eiuſdem manutentionis debeãt oia uiſitari & deſcribi iuxta qualitatem & ſtatũ ſingulorũ:non intelligendo tñ q̃ pontes & planche debeãt meliorari p eũnec teneri in eodẽ ſtatu niſi ꝓut ſupra:ſed ea te

ferendo

ferendo ad fichas/cluſas/cauamentũ/& reparationem rugie:ut prefertur. Item q̃ ꝓmiſſa oia & ſingula fiant & fieri debere intelligãtur arbitrio ꝓborum uiroꝝ & nõ aliter nec alio modo.& q̃ utraq; pars ſtare teneat arbitrio eligendoꝝ.& eas aut iuſdicentẽ ſi opus fuerit.renũciantes cuicũq; appellatiõi & recurſui ad arbitriũ boni uiri. Et qui ꝓmiſſa obtulerit adimpleri minori pretio citius obtinebit. Dũ aũt ipſa manutentio erit ſubſtanda.ſeruentur alia ſtatuta ſubaſtationum ſuperius memorata ſub eorum titulo ſpeciali.

¶ Praerius tenebatur alias per eundẽ manutentorem rugie:prout in dicto libro reſor.anñ.1481.fol.486.ẽt ſupra relato:& ſtatu.4.hmõi tenoris. Item q̃ dictus incantator teneatur manutenere unũ bonũ & ſufficientẽ praeriũ ad diſpenſandũ aquã unicuiq; & leuandum & abaſſandum portas loco & tpe ꝓuenientibus.ſoluendo eidem diſpenſatori pro eadẽ diſpenſatiõe qr.ſ.ſingulo anno in kalendis auguſti pro ſingula ſornata p habentes ſeu tenentes dicta prata hoium clauaſ.ſed nunc receſſum fuit ab ipſa obligatione manutentoris rugie & fuit memoratum ipſum ſtatutum reſpectu ſolutionis eiuſdem praerii ſolũmodo. 8

¶ Fractores rugie campanie & aquã illius capientes incurrunt penas de quibus in libro reſor.anni.1402.fo.152.in ordinatione perpetualis:tunc facta ſub his uerbis. Item ordinauerunt q̃ nulla perſona cuiuſuis conditionis:ſiue ſit terrigena:ſiue forenſis.audeat nec preſumat rumpere ſeu rumpi facere ripam bayne ꝑdicte i aliqua parte ipſius:nec extra portas debitas in ipſa bayna deputatas & ſcas p dcñ cõe accipe aquã ipſius bayne:ſiue de ꝑdicta baynarin penã pro q̃libet pſona & p q̃libet uice ꝓtrafaciente.aplicãda cõe clauaſ.lib.25.imperialiũ. Et q̃uis adſit aliud ſtatutũ in hoc diſponẽs de quo ſupra ſub titulo de bãnis cãpeſtribus.& ubi tracta tur de pratis.tñ põt uti ambobus arbitrio auditoꝝ inſpecta qualitate dãni & pſonaꝝ.nam aliud uidetur nimis leue contra plures contẽptores & iuris & penarum:preſertim in facto ipſius rugie. 9

¶ De aqua molendinorum conceſſa cõmunitati:& per eam illis de uirolengo pro medietate:& de manutentione dicte rugie. Capitulum.25.

OBtinuit cõitas ab Illo.duce aquã labentẽ a ſuis molendinis & ingeniis in qbus erat alias una reſſia ſup 1
ꝛerbo padi.& hoc de anno.1436.& pro uſu finiũ clauaſ.dũtaxatinde locauit de ipſius Illo.dñi ꝓſenſu medietatẽ dicte aq̃ cõitati uirolenghi in ꝑpetuũ anno.1438.ſub fictu annuali ducatoꝝ.20.ſoluendoꝝ in claſſio.& kaleñ.auguſti pro medietate.& pro alia in feſto natiuitatis cuiuſlibet anni.ſubq; aliis ꝓuentionibus memoratis in inſtro ꝓfecto.ex qbus nõnulle hic neceſſario referũtur. Primo q̃ p ipſas cõitates:ſemp manuteneatur unũ diuiſoriũ in loco magis apto & utiliori ipſaꝝ cõitatũ.ubi diuidat ipſa aq̃ pro medietate. Itẽ q̃ cõitas clauaſ.teneatur defendere aquã illoꝝ de uirolengo q̃tu; durãt fines clauaſ.a quacũq; ꝓna q̃ leuare uel ꝑdere:aut rũpere uellet rugiã & aquã ipſoꝝ de uirolengo ꝓtra eoꝝ uolũtatẽ.ſaluo tñ q̃ ſi p aliquos de clauaſ.poſſint adaq̃ri aliq̃ prata q̃ liceat ipſis de clauaſ.uti eadẽ aqua ꝓceſſa modo relato i inſtro dũmodo reuertatur in rugiã ipſoꝝ de uirolengo. Et ꝓpea inhibitũ eſt ne inferatur moleſtia aque ipſoꝝ de uirolẽgo ꝓut in lib.reſor.anni.1515.ſtat.pennl.ſub his uerbis. Item ſtatutũ eſt q̃ nulla ꝓna tam de clauaſ.q̃ ibidẽ habitans audeat nec ꝓſumat capere aquã rugie labentis ad fines uirolenghi poſt partitoriũ pro adaquãdo prata nec aliqua ꝑdia ſub pena.ſ.25.pro quolibet & qualibet uice.aplicãda more regaſ. Itẽ fuit ꝓuentũ ut ſupra q̃ illi de uirolẽgo debeãt ꝓpetuo manutenere unũ bonũ pontẽ largitudis pedũ.12.apud fichã & ſup uia per quã itur ſcñ ſebaſtianũ:ac ẽt teneãtur ad manutentionẽ ipſius fiche eoꝝ ſumptibus.ita tñ q̃ cõitas clauaſ.debeat aſſignare ipſis de uirolẽgo locũ aptum & ad minus dãnũ in quo poſſint accipe tepas & nemus pro ipſa ficha ſine aliq̃ ſolutiõe. Itẽ q̃ ipſos de uirolẽgo manuteneaꝫ ꝓpetuo una bõa plãcha ſup dicta rugia & uia p quã itur uirolengũ.largitudinis unius pedis cũ dimidio. Itẽ q̃ ſi in defectu manutentiõis ipſoꝝ pontis & plãche poſt dies.15.numerãdos a monitiõe illoꝝ de clauaſ.aliquid ſiniſtri euenerit cõitas uirolẽghi teneatur leſis ad emẽdã eſtimatiõi ꝓſulũ ipſaꝝ cõitatũ. Itẽ q̃ ipſi de uirolẽgo teneãtur ad manutentionẽ ipſius rugie i perpetuũ a dictis ficha & põte uſq; ad ꝓmiſſum diuiſoriũ. Itẽ q̃ ſi aliq̃ bãna cõmittãtur ſup eadẽ rugia & finibus clauaſ.q̃ ſint inſolidũ cõitatis eiuſdẽ locinec obſtat ꝓmiſſum ſtatutũ ut metu fiſci ꝓcipãtis in bãno potius abſtineatur. Pro reliquis ꝓtentis in ipſo inſtro.ſi euenerit caſus ad illud recurri poterit.

¶ Alia medietas dicte aque diuiſa cũ ipſis de uirolengo fuit retenta & retinetur in uſu ꝑdioꝝ q̃ ſunt ſubtus 2
ipſam rugiã ad poatiũ:nec hãtes ipſam aquã aliqd ſoluerũt pro ea aut ſoluũt cõitati uel aliis ultra id qd ꝑdia ipſa alias modici redditus ſic effecta multũ utilia plus ſoluerũt & ſoluũt in collectis & taleis cõitati rõne maioris eſtimi. Et inſup cũ fenũ habeatur in maiori copia:aliud afferunt cõmodũ in repub.q̃re ſic ẽt alibi eſſet procurãdũ. Circa uero diſpenſationẽ ipſius aque inter eoſdẽ particulares:licet unicuiq; de ea accipe & uti p prediis ẽt nouiter adaquãdis:nec alius ſeruatur ordo in ipſa diſtributiõe niſi aſſumptus p eos quoꝝ fuerunt dicta ꝑdia:& taliter ſufficit oibus dicta aq̃ q̃ unuſq;ſq; eadẽ ꝓtentari uidetur:put hec notiſſima ſunt.

¶ Manutentio aque dictoꝝ molendinoꝝ adiecta eſt ꝓmiſſe ꝓceſſioni facte cõitati clauaſ.de ipſa aquarat in 3
priuilegio ipſius ꝓceſſiõis. Igitur expediens eſt ut ꝓcernẽtia ipſam manutentionẽ hic ulterius memorentur. Primo enĩ quo ad manutentionẽ remiſſit Illu.dñs cõitati quecũq; iura ſibi ꝓtinentia ꝓtra prepoſitũ ꝓuentũ & eccleſiã.s. Marci de clauaſ.de pro & ſup manutentiõe ipſius rugie & fichaꝝ pro tertia pte.ad quã dicti cõuentus & eccleſia fuerunt & ſunt aſtricti rõne cõmodi & uſus quos ſuſcipiunt ex eadẽ. Itẽ q̃ caſu aduenieme

reparationis rugie & ficharum hmõi seu alterius eorũdem. si forte ꝓtingerit ingenia Illu. dñi uel alterũ ipso rum ab operãdo cessare. cõtas ad aliqd interesse arctari nõ possit rõne ipsius cessatiõis. dũtn ipsius culpa eui denti diruptio nõ euenerit: siue casu: ob quẽ ipsa ingenia sic cessare ꝓtingat: & sup hac repatiõe mox diligen tem adhibuerit ꝓuisionẽ. Itẽ q; si forte qãcũq; in futurũ ꝓtingerit aquã ipsius rugie extra territoriũ ipsius Il lu. dñi alio diuerti. quo ad ipm locũ clauaf. labi nõ possit. Idẽ Illu. dñs & sui operã dare teneãtur ad recupera tionẽ ipsius aque cũ effectu quo aqua ipsa suo solito cursu ꝓ ipsam rugiã ꝓtinuo labi possit. Et ultra q; dicta prepositura domus. s. Marchi teneatur ad tertiã partẽ manutentiõis dicte aque. debet ẽt pati q; totus nemus expediẽs ipsi manutentiõi. & cespites seu teppe: opportune pro fichis & clusis eiusdẽ capiẽtur in ꝑdiis ipsius prepositure sine aliqua solutione/deductione/uel cõpensatiõe: prout in iuribus penes cõitatẽ existentibus.

4 ¶ Subastari cõsueuit ipsa manutẽtio pro duabus ptibus tãgẽtibus cõitatiũt de alia rugie cãpanie dcm̃ est. ad cuius statuta recurri põt in his ptibus. primo q; teneatur manutẽtor ad oẽs fichas usq; ad molẽdina Illu. dñi. Itẽ ad sgurã & cauamentũ ẽt buche noue ut ibi. dũmodo nõ sit mutãda: qa tunc cõitas pro suis ptibus teneaf ad fundũ & nouã cauã suis sumptibus: & q; circa ipm cauamentũ debeat fieri per manutentorem fm latitudi nem solitã & usq; ad ipsa molẽdina. excluso casu & rata buche noue mutãde ut supra. Itẽ q; ipse manutẽtor teneaf ꝓtinue labi facere aquã in sufficientia. & si deficiat inqrere cãm & eã intimare cõitati: & cũ ea ꝓuidere ut habeatur: ac releuare cõitatẽ indẽnẽ a toto interesse & ꝓtestatiõibus. Q; dq; liceat in defectũ ꝓuidere p cõi tatẽ de salario ipsius manutẽtoris q remittere teneatur ipsam rugiã potius meliorata q; deterioratã: & q; fiat illius uisitatio: ac stetur arbitrio ꝓbor: & seruẽtur in subastatiõe q; solita sunt: put latius supra in dictis statutis manutẽtiõis rugie cãpãie: sup qbus hec pũt ampliari iuxta effectus hic breuissime relatos ne duplicati appeãt.

¶ De fictibus ordinariis. grani frumenti que habet cõitas pretextu campanie olim concesse qui sint perpetui: & qui non. Capitulum. 26.

MAior pars campanie uendita fuit locis ab emptoribus req̃sitis. & dũ meliora eligerẽt nõnulla media reliquerũt zerba: q; paulatim & alibi indebite occupãtes. decreuit cõitas anno. 1455. q; tota campanea uendita mensuraretur: ut fieret recuptio occupatorũ cõi. Q; uo facto ulterius ordinauit ipsa ꝑdia recuperata affictari/uendi/& ꝑplicari in solutiõe decĩe annualis quã debebat & debet capitulo parochiali. & ppea elegit idoneos ad hoc exequẽdũ: put in lib. refor. dicti anni fol. 111. & seq. Itaq; ꝓcesserũt ipsi electi ad locãdũ de ip sa cãpanea: tam his q eã usu parũt q; aliis. & regulr sub annuali fictu unius q̃rtani frumenti donec soluissent annuinũ unũ auri pro q̃libet iornata. quo mediãte cõitas teneretur facere liberã uenditionẽ fundi: & cessaret fictus: ut de his apparent publica instrã p nos desĩgnata in uno memoriali penes cõitatẽ existente: quorũ ꝓte xtu cõitas erat annuati receptura sacĩ. 17. frumentiq; ẽt memorãtur pro maiori ꝑte in libro rõnũ ꝓmissi ann. 1455. fol. 183. & 184 inde cõitas ultio locauit ior. 41. ꝓdictor dicte cãpanie existentiũ ad bona mocii. sub onere successionis tertie uenditiõis & fictus ppetui/ac ãnualis sachor. 12. qr. 6. & tertior. duor. alterius q̃rtani gra ni frumenti: put in libro refor. anni. 1518. sub die. 26. nouẽbris. Et hi sunt fictus cõitatis ordinarij existentes in grano q; processerũt ex dicta cãpanea: nec alii cõperiũtur. Q; uinimo primi cessarũt ultra dñs ꝓtes: exhurstatis pretiis: & factis uenditiõibus p cõitatẽ: ut ꝑtur. alii quoq; restãtes sic pũt redimi. quo ad ipsos sacĩ. 27. & cet sabunt. igitur cũ ppetui nõ existãt particulariter memorãdi nõ uidentur. & sufficit de eor relatione in lib. ra tionũ sub quolibet anno. Preterea multis adhuc ꝓcedẽtibus ad usurpãdũ cãpaneã cõitatis fuit nouiter ordia tum q; tota cãpanea mensuraretur ad ipm effectũ. put in libro refor. anni. 1462. fol. 136. & q; oibus successiue intimaretur q̃tenus hrent interesse mensure suor prediorũ fiende: ẽt cũ alio mensuratore si uellent. & si de ficerent cõparere q; electi & mensurator cõitatis possent rem diffinire: q; dq; talis diffinitio hret robur & uim sne diffinitiue: ut ibidẽ foliis. 117. ac. 137. & sic ad ipsam inqsitionẽ & recuptionẽ aliorũ prediorũ campãie processum est denuo: ut ẽt alibi in eodẽ libro & foliis. 209. 279. 281. & 283. durauitq; ipsa reuisio & recupatio usq; ad annũ. 1467. quo fuit renouata cõmissio ad ꝓmissa: ut in eodẽ lib. fol. 310. nec inde preteriũt anni. 10. quin aliquid fuerit inquisitũ & recuperatũ de ipsa campanea. Nouissime aũt redditum est ad ipsam inquisi tionem: ex qua fuerunt multa predia recupata. & presertim dicte ior. 41. in una petia. prout ꝓstat de oibus ex dictis libris refor. & aliis rationum ac notissime: fic q; minime dici ualet insolita talis inquisitio & recupatio prout fit a nõnullis tenentibus de cõmuni quibus est odiosa.

¶ De fictu annuali & ppetuali debito cõitati sup artificiis rugie campanie ad cocarellũ. Capitulum. 27.

NEmo contribuit ad facturã rugie cãpanie nisi sola cõitas q; silr emit aquã illius ut ꝓfertur. tñ Illu. dñs con cessit inaduertenter ptĩculari facultatẽ ꝓfruendi artificia q; adhuc existũt ad cocarellũ sup eadem rugia Igitur opposuit cõitas concessioni & factute ipsor artificior. fuitq; sup hoc multo tpe disceptatũ in facto & iure. Tãdem cõitas obtinuit declarationẽ ab Illu. dño nro q; ex ꝓcessione p eũ facta de artificiis ꝓmissis nul lum itelligeretur fieri: nec fieret ꝓiudiciũ cõitati: put iam supius ex alio respectu dcm̃ est. & ꝓstat apud cõita tem cũ aliis pactis. Vlterius eadem artificia submissa fuerunt cõitati in emphiteosim de gros. 3. parui ponde

ris monete

ris monete sabaudie: annualibus & perpetuis: soluendis quolibet anno consulibus eiusdem cõitatis in festo s. Martini: pretextu dicte aque ipsor artificiorum que fuit & est insolidum cõitatis: ut prefertur. & de his cõ stat instrõ transactionis. & alio inuestiture: ac de solutione ex libris rationum penes cõmunitatem.

¶ De alio fictu super quodam terreno. apud uiam caldani. Capitulum. 28.

LOcauit cõitas in ppetuũ ãno. 1506. certũ terrenũ uacuũ existens apud & citra pontẽ rugie caldani. sub fi ctu annuali unius grossi hic relati: quis modicũ sit: quia omitti nõ debet: ut ẽt appeat de iure ipsius cõita tis. uacua ipsa locandi & alienandi: in quo iure fuit & est iusto titulo prout supra. sed ẽt appet de possessorio per aliam uenditionem unius zerbi secus uiam. anno. 1434. foliis. 109. & sequenti. in libro reformationum.

¶ De nouis habitatoribus qualiter recipiendis & repellendis: ac de his que habitationem concer nunt ante alia rationabiliter. Capitulum. 29.

NOn decet quẽq; gaudere laboribus alienis: nisi & ipse manus porrigat adiutrices. Quare extat ꝓsue 1
tudo uniuersalis ciuitatũ & oppidor. q; nullus sit particeps suar imunitatũ nisi aliqd bũficii reipub.
ꝓferat ut possit ex ipsis ꝓtributionibus augeri & ꝓseruari. Preterea recipiẽdus nõ est quis ad habitãdũ nisi uti lis reipub. uideatur quod ante uenit inquirẽdũ & hactenus male extitit obseruatũ. nã hi nouor habitator & inutilũ multitudo quasi locustarũ. furto aut questu uiuentiũ nec aliter q; ꝓcessit maior culpa qui eis con cedunt domos ut aliquid ex fictu percipiant. sed profecto nihil acquirunt & si predia sepius uisitarẽt sine du bio dicerent. heu patior teilis uulnera facta meis. Igitur sup his oibus debite prouisum fuit: sed cum sint ua ria de ipsis querendũ est diuisim & successiue. Primo qualiter habitatio possit concedi forensibus. Secundo qui prohibeantur recipi ad cõionem imunitatum. Tertio sub quibus pactis/forma/& solutione. non prohi biti admittantur. & ultimo qualiter accepti non gaudeant beneficio aliorum.

¶ Miserabiles ꝑsone/forẽtes nõ hospitentur ultra unũ diẽ sine licẽtia credentie ꝓut in lib. refor. anni. 1500. 2
statulti. sub his uerbis. Item qa locus iste sterilis est & plebe repletus. Ita q; uix colligatur uictus pro famulis. & tñ dietim a ꝓuinciis circũuicinis superuenĩt gentes pro ibidem habitando: & nihil deferentes nisi faculã & peram gerlas familia repletas. magis dictum locum agrauantes q; releuantes. hoc ideo statutũ & ordina tum est q; amodo in antea nulla ꝑsona cuiuslus status & ꝓditionis existat/audeat nec ꝑsumat aliquẽ miserabi lem hospitari ultra unũ diẽ naturalẽ: nec aliqbus miserabilibus ꝑsonis domũ seu domos aliquas locare nisi prius fuerint pũtate ipse miserabiles ꝑsone in plena credentia & acceptate per ipsas credentias. q; dñs do mus seu domor teneatur pro eis ꝓmittere & cauere q; substinebũt ipse miserabiles ꝑsone. onera realia & p sonalia ac mixta q̃ue imponentur seu fuerint impositi per ipsam cõitatem. Et hoc sub pena ꝓtractationum: pro quolibet & qualibet uice. ff. 10. aplicandor. more regardat. Vltra q; mandatur ẽt q; talis locator domus ad ipsam cautionem teneatur pro bãnis campestribus & emendis si eundem miserabilem aut plures in ipsis bãnis & emendis condẽnari succedat. & si domum aliter locauerit q; teneatur ad solutionem oium ꝓmisso rum: u. in libro refor. anni. 1491. fol. 408. statuto. 16.

¶ Forenses ẽt q; habeãt bona recipi nõ debent in domo ad habitandũ sine ꝓsensu credentie: ꝓut in li. refor. 3
anni. 1476. fol. 269. stat. 5. hmõi tenoris. Itẽ statuerũt & ordi. q; nulla ꝑsona possit nec debeat acceptare seu re ceptare aliquẽ in domo sua qui ueniat ad habitãdũ in domo sua sine expꝛssa licentia ꝓsulũ clauaf. q; ꝓ tue rint sub pẽa. 10. libr. aplicãdar pro tertia ꝑte Illu. d. d. nro. pro tertia cõitati. & pro tertia accusatori. Et qa sepenumero ꝓtingit mulieres fornicarias & pgnates uenire ad habitãdũ in loco clauaf. aut finibus. & relicto partu discedere ad onus eor ad quos nõ pertinet eũ alere. statutũ & ordinatũ est q; tales mulieres in dicto lo co uel finibus nõ admittatur per aliquẽ. Et si q; ipsas acceptauerint i domibus eor ille talis acceptator teneatur ad releuationẽ cõitatis & partus: ut in lib. refor. anni. 1491. fol. 408. statu. ulti. sub eodem effectu.

¶ Nõ hũbus regĩm ẽt solitus habitare in loco nõ debẽt locari domus sine ꝓmissa licentia credẽtie ut in pre 4
missis lib. refor. anni. 1476. fol. 269. stat. 6. hmõi tenoris. Itẽ statuerũt & ordi. q; eis ꝑsona hãs domos ad af fictandũ in clauaf. nõ possit domũ aliquã affictare in clauaf. seu locare alicui ꝑsone que nõ hẽat regim in clauaf. v3 possessiones ꝓprias in loco seu finibus clauaf. sine licentia consulũ aut deputandor ꝑ cõitatem. sub pena. 10. libr. aplicãda more regardat. Q; uod statutum hic melius q; alibi conuenit.

¶ Hãtes inimicitias nõ sunt recipiendi in habitatores: ꝓut in uol. fol. 15. stat. 111. sub his uerbis. Itẽ statũ est 5
q; iudex nec credẽtia nõ possint nec debeãt recipere in uicinũ nec habitatorẽ clauaf. hñtẽ inimicitia mortalẽ nec aliquẽ habentẽ mala famã nec bãnũ malefici sue terre. Et q; aliqua ꝑsona nõ audeat uel possit ei uende re aliquã possessionẽ nec donare uel permutare nec aliter in eũ trãsferre. & qui cõtrafecerit illa possessio ne niat ipso iure & ipso facto in cõe clauaf. & sindicus cõis debeat eã capere noie cõis & possidere. & nullo mo do possit ad alienantem redire: nec penes illum cui alienata esset remanere.

¶ Magnates ẽt ꝓhibentur recipi in habitatores: ꝓut in eodẽ fol. 15. stat. 115. hmõi tenoris. Itẽ statutũ ordi. 6
est q; nulla ꝑsona q; habeat terrã uel castrũ in suo dñio. uel in quo habeat hoies uel iurisdictionẽ ioium: uel

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA ALONSO DE MENDOZA

qui appelletur Baro/Comes/uel Dñs nõ possit nec debeat recipi in burgensem/ciuẽ/seu habitatorẽ clauaſ. sub aliquo ingenio.& q̃ nullus rector clauaſ.officialis siue aliqua psona possit ponere in credẽtia q̃ aliqui talis psona accipiaſ uel recipi debeat.& si rectores uel aliq̃ psona poneret in credẽtia.q̃ nõ ualeat nec teneat & si aliqs arengauerit q̃ deberet recipi.q̃ nõ audiatur:nec sup dcõ eius fiat aliqd partitũ.& si fieret partitus: & ẽt placeret toti credentie q̃ fieret ꝓtra hoc ſtatutũ non ualeat nec teneat ipso iure.& ultra hoc ꝓsules seu rector q hoc ponerent in ꝓsilio:seu partiũ facerent de ꝓdictis amittãt salariũ.& ipso iure cassentur:ita q̃ nullũ preceptũ tanq̃ ꝓsules facere possint:nec eligi in aliquo offõ cõis clauaſ.ab hinc ad.5.annos ꝓximos.& quilibet credendarius qui ꝓsenserit perdat.f.40.quod bãnũ cõsules seu rectores qui incõtinenti electi fuerint teneantur sub debito sacramenti dcõ bãnum excutere & oẽs credendarii teneãtur ẽt iurare dcõ capitulũ obseruare.& hoc ſtatutũ sit tronchum & precisum ita q̃ de eo non possit peti licentia neq; dari.

7 ¶Nullus recipiatur in habitatorem nisi fideiusserit de supportando eius ratã onerũ cõium:uel emerit bõa:put in uolu.fol.25.ſtat.365.hmõi tenoris.Item q̃ aliquis nõ debeat recipi in ciuem uel burgensem ad pactũ nisi ipse fecerit bonã securitate; de soluendis sodris & faciendis cõmunantiis:uel emerit terras & possiones tantas quatenus fuerit estimatũ.& uenerit ad ſtandũ & habitandum in clauaſ. Valor aũt ipsoꝝ bonoꝝ debet regulari iuxta qualitatem ipsius recepti arbitrio cõitatis:prout in eodem uolu.fol.16.ſtat.122.sub his uerbis.Item ſtatutũ est q̃ habitatores qui fuerint pro tpe recepti debeant ponere in clauaſ.id quod uidebit̃ lex sapientibus electis super hoc.& q̃ teneantur soluere taleam in primo anno & semper q̃ steterint in clauaſ. pro cõmuni.& aliter non recipiantur.

8 ¶Nemo ptendat se burgensem nisi soluat cõitati:put in lib.reſoꝝ.anni.1503.ſtat.5.hmõi effectus.Itẽ q̃ nullus possit se allegare in burgensem huius loci clauaſ.nisi prius soluerit & soluisse eũ appareat cõitati pro eius burgensaria.ff.50.& ipsis adhuc nõ solutis nõ gaudeat neq; gaudere possit priuilegiis/trãchisiis/imunitatibꝫ capitulis/& ſtatutis/ipsius loci clauaſ.nisi aliter fuerit uoluntatis & ordinationis totius credentie eiusdẽ loci clauaſ.nemine sup hoc discrepãte.Q̃ue taxa põt & ꝓsueuit augeri & minui p ipsam credentiã iuxta ꝓlongãq̃litatẽ:nec ipsa solutiõe aut alia mediãte:itelligif q̃ qs dẽat appellari burgẽ.ut putet eq̃ri natiuis quo ad aliq̃ nã id icõueniẽs est:qa ẽt iter natiuos magna extat differẽtia:ut supius alibi dcõ fuit.burgen.n.respcũ loci idẽ sũt q̃ ciues.quos Solõ phs ꝓ mõ uituẽdi pdecessoꝝ ãtiq̃tate & cẽtuũ copia.eo noie ab aliis simul habitãtibus non sine ratione diuisit.

9 ¶Acceptantur noui burgenses seu habitatores in plena credentia.ꝑmissis in ea discussis:nec aliter illisq; mediãtibus & sub iuſo fidelitatis Illu.d.& reipub.pro se & posteris ſm formã iuris in similibus.tale aut iusm defertur per uicariũ & ꝓsules.& describitur actus in lib.retor.put satis notoriũ est & in ipsis libris apparet maxime sub anno.1510.& nisi quis eo modo acceptetur in burgen.non gaudet aliquo quouis beneficio burgẽſiũ.put in libro reſoꝝ.anni.1463.fol.153.ſtat.ulti.sub his uerbis.Statuentes insup q̃ nullus sit habendus ꝑ burgense.nec ita reputetur:neq; gaudeat beneficio burgẽ.dicti loci clauaſ.nisi repiaſ & fuerit descriptus i libro cõs dci loci i quo soliti sũt describi burgẽ.eiusdẽ loci:& p cõitatẽ seu credẽtiã dci loci accepte fuerit iuxta cõsuetu.hactẽus obſuata.& si nõ obſtã.aliquo alio caplõ i ꝓtrariũ disponẽte cui itelligaſ ex hĩ expſſe derogatũ.

10 ¶Acceptati i burgenses & nõ habitãtes in clauaſ.nõ gaudent burgẽſaria:put in uolu.fol.15.ſtatu.224.hmõi tenoris.Itẽ ſtatutũ est fi qs acceptus fuit uel fuerit in habitatorẽ cõis clauaſ.q̃ nõ gaudeat priuilegiis habitatoꝝ.nec hoium clauaſ.nisi in clauaſ.habitet ad fochũ & catenã:& guay tã uel squaragnay tã faciat:& ceteras cõmunãtias faciat in clauaſ.sicut ceteri hoies de clauaſ.faciũt:uel aliquẽ loco ipsius teneãt qui ꝓdicta faciat & subſtineat.Et si ꝓdicta fecerit utatur priuilegiis cõis clauaſ.sicut alii q̃ sunt originarii clauaſ.Et isup ſtatutum fuit & ordinatũ q̃ oibus & qbuſcũq; acceptatis in burgẽſibus q̃ nõ faciũt residẽtiã iuxta ꝑmissa itimẽt q̃tenus facere debeãt ifra.8.dies a die itimatiõis icohãdos ipsam residẽtiã alias q̃ gaudere nõ poterũt imunitatibus nec frãchisiis aut capitulis dci loci saluis natiuis de loco ꝓprio:put i lib.reſoꝝ.ãni.1466.fol.124.ſtat.7.qualiaũt & qbus de causis ipsi alio habitãtes ẽt magis debeãt colligi p cõitatẽ q̃ ceteri.hĩ iferi9 ꝓxie ubi tractaſ

(de taleis.

¶De fossatis & ripis:ac aliis uacuis intra locum uendi solitis:licentia edificandi super & in menibus interioribus & multis locis cõmunibus. Capitulum.30.

Licet supius ubi tractatur de fortalitiis aliq̃ de his q̃ requiruntur memorata appareãt.tñ in ꝓclusiõe solũmodo dcõ fuit de locatiõis tẽporaneis & redditu annuali.hic uero de uenditiõibus & concessionibus ꝑpetuis:ac emolumẽto extraordinario uidere oportet.Quo circa dicimus ipsam cõitatẽ solitã recipe pecunias ex uenditionibus fossatoꝝ & ripaꝝ intra tñ locũ:ut pro fossato inferiori porte iusliane uẽdito de ãno.1436.put cõstat in lib.reſoꝝ.fol.141.Et sic de oibus aliis fossatibus locis ipsoꝝ libroꝝ infra designatis:Itẽ & ꝓ ripa fossati inferioris porte strate:uẽdita in pluribus uicibus:ꝛ3 de anno.1444.ut fol.170.& fol.191.Itẽ de anno.1455.ut fo.211.Et silr ex uenditiõibus uacuoꝝ apud menia & sediminũ existentiũ alibi intra locũ:ut de ãno.1451.fol.93.Itẽ anno.1455.fol.204.& fol.208.Itẽ ex licentia domificãdi sup solo cõium de ripa fossati inferioris porte strate.de anno.1437.fol.166.Itẽ alterius ripe supioris eiusdẽ fossati.& de anno.1445.fol.191.Itẽ & put in strata public.ad ulmũ de capis pro faciẽdo scalã crotte.anno.1508.die.20.aprilis.Itẽ pro licentia domificandi

super

super menibus interioribus a turre beccuti ad palatium de miraldis.& a turre morre ad aliã pusterne ad rationem de tribus ianuinis pro quolibet trabucho iuxta ordinationẽ anni.1460.fol.82.& scm apparet de anno.1495.die.3.februarii.& de anno.1502.14.octobris.Item faciendi fenestras in eisdem menibus.ut de anno 1488.fol.312.& de anno.1512.die.22.octobris.Item faciendi foramina in menibus exterioribus pro discursu aque:ut de ãno.1492.fol.448.si constat de iure ipsius cõitatis uendendi licentiã concedẽdi & pecunias exigẽdiut ꝓfertur.& de qbus oibus apparet dicto extractu ex libris reſoꝝ.penes cõitatẽ ad quem recurri poterit si expediat.Hec enim magis diffusse q̃ cetera sunt relata:quoniam maius uidetur dubium apud aliquos de premisso iure cõitatis:cuius uigore etiam ipsa cõitas uendidit monialibus uiam & terrenũ existens apud menia:prout circuit monasterium.& constat de hoc ex premissis sub anno.1506.die.26.martii.

¶De uariis colectis & taxis onerũ ipositis a cõique sint & quot.in partibus necessario diuidãtur. Cap.31.

PRo colecta onerũ cõium q̃ taxantur ad es & libra multa ꝓcurrunt.Primo regim ꝓsignamentoꝝ quorũcũq; bonoꝝ imobiliũ q̃ existunt tam in posse clauaſ.q̃ castig.& sancti raphaellis:& sancti sebastiani pro parte solita consignari.& hoc quia eadẽ onera alr equari nõ põt.nã tenetur unusquisq; ad ea iusta ꝓpria facultatẽ in imobili ꝓstituta solũmodo inde exigitur legitima cã:& q̃ sit discussum nõ esse pecunias in cõi nec futuras de ꝓximo ad taleã euitandã.Postea debet ꝓcordari taxa cũ ſma exigenda & fieri detractio laboris & alioꝝ ꝑ qbus nihil hr ut nõ fiat ipositio ad minus uel plus q̃ sit expediens.successiue est cõmittẽda exactio sub capitulis debitis:sed prius uenit inspiciendũ:cui uel qbus talis exactio cõmittatur.nã plures male uersant in similibus plus exigendo q̃q; retinẽdo exactr uel exactionẽ nõ ꝓficiendo:aut saltẽ nimis differẽdo.Multaq; circa ipsam exactionẽ occurrũt in odiũ & beneficiũ debitoꝝ:put accidit uariis modis.Nec tale fit cõputum de taleis quale fit de intratis.sed multũ differunt:q̃uis ẽt in pluribus sint eadẽ.Preterea fiũt nonunq̃ alie taxationes particulares a qbus multi excludũtur:ut mutua.cũ expedit hĩe pecunias in promptu ab illis q̃ parati sunt soluere.Itẽ taxãtur labores iuxta qd ꝓceptuꝝ est cõmodũ:uel qs hꝫ iuſtia opportuna aliis omissis:& si fiat taxa uniuersalis eodẽ nõ ꝓceditur modo:sic ẽt dũ fieret exercitus gñalis:uel aliud simile hr̃etur onus aũt cũ armigeri sunt hospitandi:uel curiales in qbus oibus ſma bonoꝝ imobiliũ totaliter nõ inspicif.uerũ potius mobiliũ & qualitas psonaꝝ iuxta conuenientiã facti.Cum ergo ꝑmissa & alia que sub titulo generali onerum cõium exigentium taxa computãtur sint diuersa:de illis particulariter uidendum est ꝑ put sequitur.

¶De regiſtris bonoꝝ imobiliũ:seu catastris conficiendis:& ad illoꝝ facturam expedientibus. Pars.1.

AD ꝓfectionẽ regii ꝑmissoꝝ ꝓsignamẽtoꝝ regrẽ forma q̃ fuit uaria tpꝰ successu.prio emi hr quoddã regim antiquissimũ cõtinens bõa imobilia/mobilia/ꝑsonalia/census & noia debitoꝝ ac creditoꝝ q̃ nõ erat minus odiosũ q̃ difficile regrari:& cuius regii tps ignoraꝝ.credif tñ q̃ excedat ãnos.100.qa itegrũ est:nec sunt in eo domicilia pluſq; quoꝝ pauciſſimi nũc memorãtur:put ẽt de modernis dicetur.Cũ uero talis forma possmodũ nõ placeret:fuit suplicata & obtenta reformatio ipsius regii.ãno.1396.ꝑ cõissariũ spãlem:qui aliud regim confecit de imobilibus & iuribus in imobili constitutis:ac mercibus seu trafichis iusta ꝓpriũ iusm dũtaxat:ut patet adhuc in eo habente opportunũ ꝓhemiũ ꝑ eundẽ cõissariuꝫ legũ doctorẽ confectũ:& discutiens totã materiã ipsoꝝ consignamentoꝝ quo tpe ẽt clauaſien.nõ multũ excedebãt domicilia.400.quoꝝ memoria periit ultra.300.inde similiter factũ est aliud regim circa annũ.1470.in alia forma.nã merces & trafichus omiſſa fuerunt regr̃atis solum imobilia.iuxta quod processum fuit usq; modo.& proceditur saluis nõnullis infra relatis.Verum ex quo dicta bona & iura de uno ad alium multotiens transferuntur propter alienationes que dietim fiunt expedit reformare eadem regiſtra.singulis annis.20.ad minus:in qua reformatione hec seruari consueuerunt. 1

¶Diuiditur principaliter totũ regim clauaſ.prout diuisus est locus in.4.ptes:seu q̃rterios.quoꝝ limites notissimi sunt.& qui habitãt domos ꝓprias in suburbiis:seu burgheto.s.Francisci.& alibi ꝓpe locũ ponuntur in quarterio in cuius linea sunt ipse domus.Et quia multi nõ hãt domos:uel q̃ eas hãt in finibus.fit alia ps regiſtri de bonis ipsoꝝ nõ habentiũ domos in loco nec ꝓpe.q̃ ut plũ solet annexari & includi cũ ꝑte regiſtri terrii.s.Petri.ex quo est minor q̃ alie partes.fitq; ultimo alia pars ipsius regii de bonis forẽsiũ q̃ hãt in posse clauaſ.Et hoc quia oẽs simul magnum esset uolumen nec de facili haberetur notarius qui illud conficeret prout multi comperiuntur mediante ipsa diuisione continua post dictum annum.1410. 2

¶Notarii expedientes ad facturã regii ꝑmissoꝝ ꝓsignamentoꝝ.inquirũtur ꝓ ꝓsules finditq;/aut alios quia etiã electi non tenentur inuiti:saltẽ ordinarie.& cũ illis fit pactũ de solutiõe fieri solita ad duos ducatos ꝑ q̃libet parte.& q̃q; minus ẽt inclusis nõ habentibus domos in dicto quarterio.s.Petri.nec obstat q̃ pars forensiũ minor ponatur ad taxã aliaꝝ dũmodo integraliter fiat.Et cum habetur prouisio notariorum comparẽtium credentia ubi suscipiunt iusm de bene & fideliter eoꝝ offiũ exercendo.inde fit per eandem credentiã ordinatio reformationis premisse.& q̃ proclamata fiant & alia solita ad ipsum effectum:que oia describuntur in libris reformationum:ut ex illis apparet & ualeat edoceri in posterum si opus esset. 3

I

Jason

4 ¶Consignamenta debita fieri madãtur uoce preconis diebus festiuis:& hora magis ꝓuenienti:qua maior adsit populi multido. fiunt q̃ ipsa ꝑclamata:locis,& more solitis:ac hmõi sub effectu:put in dicto ꝓhe. regii anni.1396.ac aliis.s.Michaellis & rute anni.1503.& in ultiõ rute.1511.v3 de mãdato.d.uicarii ad instantiã ꝓfu lum cõitatis:& in executiõe ordinationis credentie.precipitur oibus & singulis ꝑsonis cuiusuis sexus:aut cõdi tionis existant:tam habitãtibus in loco & posse clauaſ.q̃ non.quatenus infra.8.dies ꝓxime sequuturos debe ant cũ effectu ꝓsignasse oia & singula eoꝝ bona ĩmobilia & iura in ĩmobili ꝓstituta q̃ hñt ĩ ipso loco clauaſ. & possessam ultra q̃ citra padũ:necnon in loco castigneti:finibusq; & territorii eiusdẽ loci & aliorꝝ sancti ra phaellis.sancti sebastiani & cimene:& solita sint ꝓsignari in loco claua.uel q̃ ibidẽ regrari possint & debeãt Et hoc cũ sufficienti designatione ipsoꝝ bonoꝝ & iuriũ p ueros situs & coherentias q̃ sint due ad minus: ac p mensurã quo ad ꝑdia:& ordinate p̃scriptura idoneã. Item cũ debito iuro:ac pñtibus duobus testibus fide/ dignis & in mãibus notarioꝝ ad id electoꝝ ꝑ cõitatẽ qui sunt.N.pro tali q̃rterio:& sic de aliis succeſſiue cũ cõminatione q̃ alioquin elapso dicto termino:& ipsa ꝓsignatione non sic facta ex tali defectu dicta bona & iura aplicabũtur eidẽ cõitati:tanq̃ denoluta cõmissa & exchaytaꝛac sibi spectãtia & ptinentia iure directi dñii siue utilis,put erãt ipsoꝝ non ꝓsignantiũ.ita q̃ ipsi tales nõ consignantes & qlibet eoꝝ pro pte nõ cõsignata intelligãtur & censeãtur ipso facto & iure cecidisse ab oĩ actione ipsoꝝ nõ ꝓsignantiũ:& talia bona & iura nõ consignata remisisse scienter & sponte ĩ dcm̃ cõemec inde liceat ipsis nõ ꝓsignãtibus eadẽ bona & iura non consignata p se uel alios q̃libet retinere uel eis uti tanq̃ de rebus ꝓpriis dicti cõis. Notificãdo oibus & sin/ gulis qualit̃ fiet solẽnis ingsitio de ꝓmissis p dcm̃ cõe:seu agentes pro eo:iuxta q̃ iustitia suadebit. Q ue consi gnatio intelligatur fieri citra ꝑiuditiũ ipsius cõis rõne bonoꝝ & iuriũ sic deuolutoꝝ ante pñs mandatũ uel ꝑ textu alterius cuiusuis actionis spectãtis cõi:in qbus bonis & iuribus ꝓsignãdis. Q uo quidẽ ꝓclamate fcõ de bet affigi & dimitti tenor illius in platea loco eminenti & solito.& inde in lib.refoꝝ.describi:cũ debita rela/ tione preconis. Quod ꝓclama bis iterandũ uenit elapso termino:ac referendũ:ut supra. Hec aũt fienda sunt ex dispõne statuti uoluminis de quo in fol.41.& sub nu.493. hmõi tenoris. Item statuerunt & ordi.q̃ q̃ls per sona hñs possiones in posse & territorio clauaſ.undecũq; sit:teneatur & debeat infra mensem unũ postq̃ ꝑ/ conizatũ fuerit per tres chridas ex parte ꝓsulũ ꝓsignare dictas possiones q̃s hñret in dicto poderio clauaſ.cui gnauerit q̃ dicte possiones perueniant cõi clauaſ. Et si aliqua persona celauerit consignare dictas possiones & inde accusata fuerit:q̃ accusator habeat tertiam partem totius eius quod accusauerit.

5 ¶Forenses eodẽ modo sunt cõpellendi ad ꝓsignandũ bona q̃ tenent in posse clauaſ.q̃ fiendũ vĩ per lras in/ iuris subsidiũ hmõi uel similis ptinentie. Vicarius &c. Dñis iusdicentibus uulpiani/uirolenghi/montanarii/ & branditi seu eoꝝ locatenẽtibus rei gestę notitiã cũ salute. Q tñ plura bona & iura ĩmobilia q̃ existũt ĩ loco posq̃ ultimo ꝓsignata fuerunt cõitati ipsius loci claua.hoc ideo ipsa cõitas nup decreuit eadẽ ꝓsignamenta renouari & reformari:q̃re mandatũ est singulis hñtibus dicta bona & iura quatenus ea consignentur in ip/ so mãdato & ꝑclamate his nñis annexo p copiã continetur. Cũ aũt plures ex uestratibus quos pñs negocium in iuris subsidiũ:ut sic in ꝓmissis locis ute iurisdictioni submissis/hora/locis& moribus solitis:iniungi & ꝑ/ clamari facere placeat.singula singulis referẽdo trãsmittentes ulterius uim singulis:copiam pñtium & dicti ꝑclamatis loco publico affigendã:ut notitie cunctoꝝ deducantur: put deducimus ꝓpũtes inq̃ũ de iure pol/ remus & nõ alĩ. De q̃s executiõe certos redi optamus p̃scribas curiaꝝ uraꝝ:alioq̃n nuntio nro iurato rese bus ubi existũt dicta bona. Exnunc decernentes ea oia tñ ualere ad sufficientẽ notitiã pñtium & dicti procla/ matis:ac si tenentes bona & iura supius memorata essent in his aprehensi psonaliter.offerentes &c.regratis ꝑ/ sentibus &c. Q ue similiter bis debent iterari:terminis elapsis:ut supius dcm̃ fuit & disponitur a statuto.

6 ¶Homines castigneti pro pre excipiũtur a ꝓmissis:quia de anno.1386. fuit iudicatũ inter eos & hoies clauaſ. prout hr̃ in publico documẽto sub his uerbis. Item q̃ si aliqui hoies de dicto loco castig.uel ibidẽ habitan/ tes:uel qui ibidẽ in posterũ habitabunt:hñtes aliq̃ bona ĩmobilia regrata in regio casti.pro qbus soliti essent soluere taleas in dicto loco castigneti:uenerint de cetero ad habitandũ in loco clauaſ.teneãtur pro ip sis bo nis soluere taleas & alia onera in dicto loco castigneti siue dicta bõa sint ĩ loco fine uel posse castigneti siue ẽt in fine clauaſ.& siue dicta bona sint citra padũ siue ultra.sicut & quẽadmodũ soluẽt & substinebũt alii ho mines castig.pro bonis ipsoꝝ:ita q̃ pro domibus existẽtibus intra locũ clauaſ.nõ teneãtur soluere taleas: nec aliqua onera supportare in dicto loco castig.nec ẽt teneãtur custodiã facere in dicto loco castig.Et econ uerso:q̃ si aliqui hoies clauaſ.uel ibi habitãtes hñtes aliq̃ bona ĩmobilia regrata in regio clauaſ.pro quibus soliti essent soluere taleas & alias ꝓpositiões in loco clauaſ.iuerit de cetero ad habitãdũ in loco castig.q̃ tene antur pro ipsis bonis soluere taleas & alia onera substinere in claua.siue dicta bõa sint in loco fine uel posse castig.siue in loco fine uel posse clauaſ.& siue sint ultra padũ siue citra:ficut & quẽadmodũ soluent & substi nebunt alii hoies clauaſ.saluo q̃ nõ teneãtur custodiã facere in dicto loco claua. Itẽ q̃ si ꝓtingat habitatores clauaſ.ꝓmissos de cetero aliq̃d acq̃rere in loco uel territorio castigneti q̃ ꝑ tali acquisitione non teneantur

soluere

soluere taleas nec aliqua alia onera substinere sicut & quẽadmodũ ad ꝑdicta non tenentur burgenses clauaſ. Et idem sit & esse intelligatur de aliis hoibus castigneti qui in futurũ uenerint ad habitãdũ in loco clauaſ.v3 q̃ pro rebus quas acquirent posq̃ uenerint ad habitãdũ in dicto loco clauaſ.non teneãtur soluere taleas nec alia onera substinere in dicto loco castigneti.& ecõuerso idẽ intelligatur de hoibus clauaſ.qui habitãt:aut in futurũ habitabunt in.d.loco castig.v3 q̃ pro rebus q̃s in futurũ acquirent in territorio uel posse clauaſ.nõ te neantur soluere taleas nec alia onera substinere in loco clauaſ.sicut & quẽadmodũ ad ꝑdicta nõ tenẽtur alii hoies castig.saluo pro domibus existentibus intra locũ clauaſ.ut supra. Hoc ideo sicut licet hoibus claua.cõ signare & regrare in eodem loco oia bona ĩmobilia q̃ hñt in loco & finibus castig.ut ꝑfert.sic ẽt ĩ hoibus castig.bona eoꝝ ĩmobilia si acquirant in finibus & posse clauaſ.cõsignare & regrare in loco castig.Q uare dicti de castig.excipiuntur a dicta obligatione consignandi in clauaſ.bona ĩmobilia finium clauaſ.modis tñ & sub conditionibus premissis. Cum aũt ipsi de castig.nulla teneant bona in posse clauaſ.propter que de/ beant pro forensibus reputari non fuerunt inclusi in litteris superius memoratis.

¶Notarii & scribe dcõz ꝓsignamẽto,z nõ pũt aliquo modo ad reqsitionẽ alicuius psone ponere in regio 7
cõis claua.aut ĩ eodẽ describere aliqs possiões q̃ nõ sint de territorio & ꝑtiis finibus locoꝝ claua.& casti. Et si p eos uel alterũ eoꝝ ꝓtrafcũ fuerit:cõtrafaciẽs ĩcurrat penã.f.60.& nihilominus illa talis descriptio & q̃cũ q̃ alia de nouo & hinc retro fcã nõ ualeat neq; teneat:imo de regio ſtati tollat & cãzeleſ:put i rotulo.sta.56. sub eisdẽ uerbis.qd fcũ dr̃ ne dacitũ uini dimiuaſ:& est referẽdũ ꝑdiis nouiter regratis si q̃ sint ac regrandis qa ꝑ multis aliorꝝ finium supius relatoꝝ:ia ab antiquo descrip.i ꝓmissis ꝓsigna.vĩ obseruãdũ put colueuit.

¶Non debent ex regio deleri bona alienata nõ soluentibus taleas:quia saltẽ restãt oneri alienatis:put in li. 8
refoꝝ.anni.1495.ſta.4.hmõi effectus. Item statuerunt q̃ quilibet hñs regim in loco clauaſ.nõ possit nec dẽat alienare aliqua bona ĩmobilia alicui qui non uellit eas ꝓsignare in loco claua.& supportare onera ipsius lo ci:put ipsemet ueuditor faceret. Et si uenderet dicta bona alicui qui nollet nec posset cogi ad soluendũ ut su pra.q̃ talis uenditor teneatur & debeat soluere onera dictoꝝ bonoꝝ uenditoꝝ.& non possint defalcari seu cassari a regio:ſ remaneãt obligata eidẽ cõitati.ita q̃ dicta cõitas habeat & hre debeat regressum sup dictis bonis uenditis. Citra tñ derogationẽ pactoꝝ que hñt cũ hoibus castig. Et sup his hr̃ ẽt aliud statutũ de quo ĩ libro refoꝝ.anni.1498.sub nu.5 loquẽs de q̃libet alienatiõe ipsoꝝ bonoꝝ & disponens q̃ bona cõitatis non aliẽpentur nõ soluentibus onera ꝑut supra.imo sic alienãtes incurrũt ulterius penas ꝑut in uolu.5.ſta.53.sub his uerbis. Item statutũ est q̃ aliqua ꝑsona de clauaſ.siue habitans ibidem non possit nec; ualeat uẽderemec obligare:nec uendi facere sub aliqua cã uel ingenio aliquod iedimen uel possessiones aliquas q̃ sint in bur/ go uel posse clauaſ.alicui uel aliquibus qui nõ soluant sodrũ uel colectas ipositas p cõe clauaſ.& qui cõtrafe/ cerit soluat pro bãno lib.10.& ptãs uel iudex teneatur excutere dcm̃ bãnum infra.15.dies postq̃ accusatio fa/ cta fuerit:& quilibet possit acculare habendo tertiã partẽ bãni:cõe tertiã:& ptãs tertiã.& si ptãs noluerit excu/ tere dcm̃ bãnum:amittat tm̃ de suo salario. Preterea mandatur bona legata ad pias cãs regrari ad premissa effectũ:ut in eodem uolu.fol.57.ſta.635.hmõi tenoris. Primo statuerunt & ordi.q̃ si aliqua ꝑsona de loco clauaſ.uel ibidem habitans:seu que in ipso loco clauaſ.habitabit in futurũ/legauerit/dõauerit/seu alio quo/ uis modo pro eius anima reliquerit:siue ad pias cãs:siue non aliquã rem ĩmobilem de qua seu pro qua sol/ uuntur taleę in loco claua.& alia onera ſupportantur cũ cõi clauaſ.predicto.q̃ illa talis persona cui dicta res ĩmobilis legata/donata/uel pro anima relicta fuerit:siue illa talis ꝑsona sit ecclesiastica:siue secularis:teneaſ & debeat de ipsa tali re donata uel legata ut supra:soluere taleas & alia onera dicto cõi clauaſ.tangentia:& q̃ in futurũ ꝓtingẽt supportare:quẽadmodũ solutũ & supportatũ fuisset. si nõ fuissent relicta donata uel legata: sed dicta res taliter relicta & donataut supra.transeat & trãsire debeat ĩ illã ꝑsonã seu ecclesiã cũ onere ꝑdcõ.

¶Moniales.s.Marie angeloꝝ de clauaſ.ordinis.s.Clare dũtaxat:excipiuntur a ꝓmissis:quã bona ĩmobi/ 9
lia per eas acquirenda pro habitatione & alia predia usq; ad sũmã.ff.3000.inclusis his que modo sunt exem pta a consignatione premissa & solutione onerũ:put in publico documento existẽte in cõi sub his uerbis. Et primo q̃ dicte sorores seu moniales dicti monasterii seu dicte congregationis dicti tertii ordinis.s.Fracisci obseruãtie:ultra habitationẽ domoꝝ iplaꝝ:quas nunc habent & de ꝓpti possident & habebunt pro usu con ſtruendi dcm̃ eoꝝ monasterium dũtaxat.ãmodo acquirere non possint debeãt nec ualeant in loco finibus poderio & districtu dicti loci clauaſ.alias domos possessiones nec alia bona ĩmobilia ultra ualorem trium milium floſ.sabaudie parui ponderis:inclusis possessionibus & aliis bonis quas & q̃ nunc hñt & ualorẽ eoꝝ. Item ꝓuenerunt q̃ oia legata domoꝝ & possessionũ seu predioꝝ q̃ eidem monasterio seu ꝓgregatiõi ãmo do & in futurũ fient uendi debeãt & uendere teneãtur ꝑdicte sorores & moniales.& ad hoc penitus astricte sint infra unũ annũ ꝓximũ post hmõi legata facta:seu incõtinenti postq̃ assequute fuerint solutionẽ & execu tionẽ hmõi legatoꝝ ꝑsonis q̃ soluãt & soluere possint oia onera supuenientia ipsi cõitati.si uero infra unum annũ ut ꝑmittitur nõ fiet seu nõ facta fuerit uenditio de ꝓmissis ꝑ ipas sorores seu moniales q̃ nunc sunt & pro tpe erunt seu eaꝝ congregationẽ & monasteriũ.tunc & eo casu teneaſ & debeat ac possit dicta cõitas clauaſ. seu agentes pro ea predicta predia subastari facere.& plus offerenti deliberare.

¶Notarii & scribe dictoꝝ consignamentoꝝ habẽt in eis seruare formã librorꝝ rõnũ dati & recepti.qm̃ esti 10
matio ipsius regii ꝓsignamẽtoꝝ ascẽdit ad certã sũmã q̃ nõ põt augeri nec minui ꝑter in edificiis.ſ de rato

contingit.ꝓpterea tenentur bona regiſtrata perpetuo conſeruare in eadem q̃titate q̃ ut fiat non debent aliq̃ bona alicui deleri uel omitti niſi ponantur aliome ſuccedat dimiutio ipſiꝰ q̃titatis & econtra:nihil debet po ni alicui de nouo quod alio uel aliis non tollatur:ut pariter non ꝓtingat duplicatio ipſoꝝ bonoꝝ:& ſũma eſtimi augeatur ex ea. Nec obſtat q̃ in addẽdo uel tollendo aliq̃ bona alicui:utatur diuiſione uel unione ip ſorum bonoꝝ:dũmodo caſſata & addita:ſint eiuſdẽ ſũme:put in mutatiõibus ipſaꝝ rõnũ debent ꝓcordare datum cũ recepto. Propterea in ꝓſigna.nouiter recipiendis p liſtas ut prefertur debent premiſſi notarii hĩe regĩa nouiſſima:& in eis querere ꝓſignamentũ eius qui exhibet liſtã.poſtea q̃rere an plus in liſta ꝓtineat q̃ precedenti conſignamento:uel ecõuerſo.& ſi plus in liſta uidere a quo acq̃ſitum eſt & illud delere de conſi gnamento alienãtis.ſi uero minus continetur in liſta uenit q̃renda cã.& ſi conſignãs alienauit:illud adden/ dum eſt acq̃renti q̃ poſtea ꝓſignabitur p eũ:aut iam fuit ꝓſignatũ:in quibus oibus:dato ẽt q̃ ſolus acq̃rens uel alienans adſit:admittitur ad premiſſa in odiũ abũtis:& maxie quia nemo ꝓſumitur addere ſibi onus in/ debitum:nec ſe ſuo iure priuare:nulliq; id nocet quo ad amiſſionẽ ſui iuris.Et hec ſimilĩ obſeruãtur cũ eo q nouũ facit ꝓſigna.nec prius regĩm habuit.Et inſup ad euitandã ꝓfuſionẽ in his:fiende ſunt debite relatiões de uno ꝓſigna.ad aliud:ꝓtextu dictaꝝ mutationũ.ut in eiſdẽ libris rõnũ neceſſario expedit.Cũ uero eadem res a duobus uel pluribus cõſignatur:aut in ꝓſigna.ẽt alienata tenetur:put accidit ſepe in rebus ſubiectis re/ trouenditioni:uel alio reſpectu q̃q; riſibilitunc põt conſignamentũ ab oibus recipi ſi petatur & nõ deleri: mediãte q̃ oẽs ſoluant onera occurrentia.q̃n id cedit cõmodo cõitatis & ſic fieri conſueuit:non tñ bene ſed pro contentionibus euitandis:alioquin ei qui alienauit delendũ eſt q̃ alius poſſidet ẽt ipſo alienante inuito cum non debeat cõitas eodẽ modo ſua intentiõe fruſtari in taleis exequendis.uel ſaltẽ q̃ referatur in margi ne eiuſdẽ cõſignamenti rem ipſam pariter ab alio conſignatã & per quem. Itaq; eo modo oibus ſatisfiet.

11 ¶Notarii & ſcribe conſignamentoꝝ premiſſi:diſcuſſis nouis cõſignamentis & ꝓcedentibus hũt eadẽ noua conſignamenta recipe corã duobus teſtibus rogatis:delatiſq; iuris hmõi cõſignãtibus ſup integra ꝓſignatio ne bonoꝝ:& uulgarizatis eiſdem bonis & cõſignationes:put fieret ſtipulatio ſolẽnis actus:inde põt ſup qua/ libet liſta exhibita deſcribere tps/locũ/& teſtes/& eas reponere ſucceſſiue in una filza:put exhibentur. Et q̃n multi conq̃runtur ſe arctari ad exhibendũ ipſa bona in ſcriptis:cũ ſãmi poſſint ex cõſignamento ꝓcedenti:eſt aduertendũ quia ſitus & coherentie rem demonſtrant q̃ multotiens uariãtur:q̃re decretum fuit ipſa ꝓſigna menta ſic fore exhibenda in ſcriptis ſaltẽ ad renouatiõnẽ coherentiaꝝ q̃ ſup ipſo regĩo ꝓcedenti nõ ſunt mu tande cũ expediãt ad q̃ſtiones ſepius dirimendas.& ipſa regĩa eo modo ſint obſeruãda. Nec ſcribatur aliq̃ in regĩo fiendo pro hũtibus domos niſi habitis ipſis ꝓſigna.ſucceſſiue iuxta ſolitũ ordinẽ habitationũ in ꝓ cedenti deſcriptaꝝ.in quoꝝ defectu multotiens contigente ut ẽt pro ipſis hũtibus domos ſeruetur ordo:& quia multe dietim fiunt diuiſiões domus p q̃s numerus ꝓſignamentoꝝ augetur:debet unuſquiſq; ipſorum ſcribaꝝ incipe ab angulo quo regĩm incipi ſolet & ꝓcedere hoſtiatim deſcribẽdo ad ptẽ ſingula domicilia & uſq; ad ultimũ:nec ꝓfidat ꝓcedenti regĩo pp ipſas diuiſiões:& q̃q; diuerſas alienatiões domoꝝ inde põt uidere ſi qui deficiant & eos euocari facere p nuncios cõitatis ad ꝓſignã.ẽt penaliſ ſi oporteat:donec ipſa cõ ſignamenta itegraliꝰ habeãtur.Cũ uero aliqui ſint ppetuo abũtes:ita q̃ ꝓſe uel alios nõ cõparent ad ſic conſi gnandũ.& talis noua cõſignatio fiat pro alienationibus ipſoꝝ bonoꝝ dũtaxat.ſi tales abũtes nihil hũt adde re uel minuere.põt eoꝝ ꝓſigna.deſcribi in nouo regĩo & locis ꝓuenientibus:put hĩ in ꝓſigna.precedẽti ne aliq̃ uacuũ relinq̃tur.& nouũ ſic ꝓfici poſſit.& dato ẽt q̃ aliena relatio fidedigneꝝ exigeret:aliq̃ addi uel minui in eiſdẽ ꝓſigna.abũtiũ.id fieri cõſueuit ne tali cauſante abũtia aliq̃ pat cõtingati:& cũ abũtes medio alioꝝ ſatis ualeãt in his ꝓuidere:ſed ut plm negligãt.Q uo aũt ad non hũtes domos ſit inq̃rendi oẽs q̃ hũt in ꝓcedenti regĩo cõpulſis defficientibus ꝓut ſupra.& q̃n plures alienãt oĩa bona:q̃ poſtmodũ ab aliis nõ cõ ſignantur:nec multotiens repiũtur ipſi alienãtes in rerũ natura.hoc ideo eſt ꝓcedendũ contra detentores ip ſoꝝ bonoꝝ:& ſi ignoratur ad cuius manus exiſtãt debẽt euocari coherẽtes deſcripti in prio regĩo a quibus põt hĩ inditiũ poſſeſſoris ipſoꝝ bonoꝝ. Et ſic ꝓcedendũ eſt donec oĩa bona relata in ipſo regĩo nouiter cõ ſignentur. Et ex quo nullus ſeruaꝝ ordo in deſcriptiõe regĩi ipſoꝝ nõ hũtiũ domos:põt in nouo regĩo deſcri bi ſucceſſiue ut fiunt ab eis conſignameñta. Vltioꝝ circa foréles eſt hẽda ipſoꝝ diuiſio in.4.ptes/uulpiani/ui rolenghi/montanarii/& branditii.& ſic eadẽ cõſignamẽtatio quoꝝ deſcriptiõe alius nõ ſeruaꝝ ordo. Et ſi q deficiũt iuxta ꝓcedens regĩm:ſunt euocãdi noiatim p alias lras in iuris ſubſidiũ:uel ſeq̃ſtrationẽ fructuũ in p diis:aut aliter iuxta qd melius vĩ cõitati:donec habeatur oĩum ratio:ut ſupra de aliis expreſſum eſt.

12 ¶Executio deuolutiõis & cõmiſſionis bonoꝝ & iuriũ immobiliũ nõ ꝓſignatoꝝ cõitatiꝰ ut ꝓfertur.magis fieri ꝓſuenit cõtra eos qui ptẽ ſuoꝝ bonoꝝ cõſignãt & alia celant ſeu occultãt q̃ cõtra eos q oĩa differũt ꝓſignare nã prio modo ꝓſumẽdũ eſt q̃ fraude utãtur contrauenĩẽtes ꝓprio iuſo ſup his q̃ ueriſimile non ignorant.Et de tali executione appet in cõi p menſurã predioꝝ factã cõitate agente ad plus reptum q̃ ꝓſignatũ:ẽt extra cam paneã & uniuerſalĩ in aliis locis.Scdo aũt modo vĩ q̃ ibi non ſit lata culpa niſi forte ex contẽptu mãdatoꝝ: ſed non aio celandi cũ quis oĩa bona celare non poſſit niſi habeatur pro miſerabili:quod deterius eſt conſi gnatione ẽt ultra id quod talia bona conſignãtur p alienãtes & coherentes. Hoc ideo ſunt adducta q̃ ſupius continentur ad inueſtigãdum ipſos conſignare debentes:ſi qui pro oibus bonis contumaces exiſtunt omiſ ſo rigore ipſoꝝ proclamatum & ſtatutoꝝ quo ad ipſam generalem conſignationem fiendam.

¶Notarii

¶Notarii & ſcribe ꝑdicti debent ſeruare hunc ordinẽ in ꝓficiendo regĩm ꝓſignamentoꝝ. Primo fiat phe 13
mium ꝓtinens generalẽ effectũ ipſius regĩi/annũ/nomen notarii/electionẽ ipſius ad id/& ꝓtẽ ſibi attribu
tam/ac tenorẽ dicti ꝓclamatis/& relationuꝫ illius:ſaltẽ relatine/& ꝓ deſignationẽ:qñ ipſa acta exiſtũt ps eiuſ
dem regĩi:ac ut ꝓcludi ualeat ipſa bona fuiſſe ꝓſignata eoꝝ uigore. Poſtmodũ relicto albo expediẽti.deſcri
batur liis maiuſculis:nomen & cognomen ꝓſignãtis:q̃cia ſic facilius inuenitur.poſtq; apponant die/locuꝫ
teſtes/iuꝝ pſitũ ſup integra ꝓſignatione:& cuius ſint bona ꝓſignata:an inſolidũ ꝓſignantis:uel ẽt alterius
aut alioꝝ:ſucceſſiue ponãtur bona.in quoꝝ deſcriptiõe hec ſeruentur regule. Prima q̃ a manu ſiniſtra di
mitatur ꝓueniens ſpatiũ pro deſcribendis mutatiõibus ipſoꝝ bonoꝝ que ſepe cõtingũt ante q̃ ipm regĩm re
formetur:& a manu dextra nõ multũ excedatur medietas carte:pro ibi deſcribẽdo florenos/libras/ſolidos/
denarios/& q̃ntos denarii.ſup lineis ſpãlibus:& breuiter ad eſtimũ ipſoꝝ bonoꝝ declarãdũ:ut infra. Scda q̃
inter pticulas ipſoꝝ bonoꝝ reſtet una linea alba:& in fine cuiuſlibet pticule dimittatur ẽt albũ pro eſtio nen
do ipſis bonis.& ſcribẽdo ad florenos dũtaxat.& hoc ultra albuꝫ eiuſdẽ linee. Tertia q̃ i ipſo ſpatio manus
dextre & ſup eiſdẽ lineis:fiant dicti .ſi. lib.ſ. dr.q̃.q ẽt dimittatur in albo uſq; ad eſtimũ fiendũ. Q uarto q̃ do
mus habitationũ ꝓſignantiũ prio deſcribãtur.poſtmodũ alie q̃ ſunt in loco.inde ſedimina & orti:ac alia pre
dia. Ita tñ q̃ oẽs petie exiſtentes in una contrata ſimul & ſucceſſiue referri debeant:& ulrio ea q̃ ſunt ultra pa
dum. Q uinta q̃ in oibus deſcribẽdis ꝓponãtur ea bona q̃ ſunt maioris ptii. Sexta q̃ in fine cuiuſl; cõſigna/
menti fiat debitor cõſignãs pro ordinario:ut infra. Septima q̃ ibi relinquatur aliud ſpatiũ albũ pro bõis ad/
dendis iuxta q̃litatẽ ꝑſone cõſignãtis & maius cũ ſolet plus addere ſuo ꝓſignamẽto:ſed nemini relinquatur
minus albũ unius ulne:& q̃ plus relinq̃tur.ſerius eadẽ regĩa idigent reformatiõe. Octaua q̃ uolumẽ regĩi
fiat tante capacitatis q̃ multa folia alba ſupſint in ultimis:pro ſupleẽdo conſignamentis nouis q̃ multotiens
fiunt & fieri poſſunt cũ relationibus ad loca ꝓpria in his qui domos habent:prout oĩa premiſſa apparent ſer
nata in dictis duobus regĩis q̃rterii rute annoꝝ.1503.&.1511.ad q̃ poteſt haberi recurſus ꝓ maiori iſtructiõe.

¶Eſtimatores bonoꝝ alibratoꝝ ſeu ꝓſignatoꝝ eligi ꝓſueuerũt p credentiã & ex credẽdariis:quoꝝ ultimi 14
fuerũt.4.ſubſidio de.ff.4.ꝑ ſingulo:ꝓcedentes duo/& duo ad ipſam eſtimationẽ ut ſeq̃tur:& diuidẽtes la
boré iter ſe.Cũ aũt ſũma eſtimi ponẽda ſup regĩo eſſet maior in oibus.fuit ordinatũ anno.1476.q̃ ſũma ipa
gñali diminueret ex cã relata in lib.refor.ipſius anni.fol.166.quã referre nõ expedit:inde nõnulli cõquerti
ſunt:q̃ pp defectũ ſoliti ꝓcurſus forẽſiũ ad locũ clauaꝝ.domus nõ erãt utiles ꝓut antea. Q dq; ꝑdia exiſtentia
ultra padũ erãt adeo onero'a q̃ iunctis inſolẽtiis marchionaliũ uix poterãt ipſa onera ſubſtinere. Hoc ideo
decretũ eſt q̃ domus nõ eſtimarẽtur niſi ad medietatẽ eius qd ualebãt:& ꝑdia ſita ultra padũ ad duas ptes:&
ſic fieret cõputũ & taxa eſtimi ponendi in ipſis regĩis:ut in lib.refor.anni.1481.fol.494. Preterea ſciendũ eſt
q̃ dũ amplius in regĩo nõ ponerenẽ bona mobilia fuit loco eoꝝ addita in pede cuiuſl; conſignamenti una
partícula in adiutoriũ pauperũ:taxata arbitrio ꝓmiſſoꝝ eſtimatoꝝ:maioris & minoris ſũme:iuxta ꝓditoẽ
cõſignãtis & facultates:qd uere multũ cõueniens erat & ꝓſeuerauit uſq; ad annũ .1450.ad imitatiõnẽ maioꝝ
& ꝑſertim uercellenſiũ q̃ nihil apponũt in regĩis niſi ꝓut facultates eſtimãtur uulgari iudicio & renouato ta
li eſtio ſingulis nouẽ ãnis:quo tũc fuit ipſa taxa multũ diminuta:ſed cũ adhuc eſſet pluribus odioſa:magna q̃
nimis adhuc uideretur ſũm i regĩi & multiplicarẽtur incõmoda ꝑdioꝝ exiſtẽtiũ ultra padũ:nec de facili talis
eſtiatio eq̃retur.ſcã extitit ſup his noua reformatio ſeq̃ns:put in lib.refor anni.1497.die.7.februarii.& in ꝓ
he.regĩi q̃terioꝝ.s.Marie.&.s.Petri.ad qd recurri põt. Q uã reformationẽ:tuꝫ qa ignoratur a pluribus:ti
etiã ex quo ꝓpetua creditur:hic duximus extrahendã:ſuplendo in multis in qbus eſt defectiua:ut ſeruatũ cõ
ſtat ex poſt in dãis regĩis:eãq; inordinatã ad debitũ ordinẽ reducẽdo p nũeros ptiũ illius:ut ibi & infra appet.

¶Multe ſunt regule gñales totius eſtimi bonoꝝ cõſignatoꝝ ante oĩa memorãde:put ẽt in dicto ꝓhemio 15
regĩi anni.1497.pro aliq̃li ꝑte relatũ extitit. Pria q̃ domus ſoci & circa menia nõ eſtimẽtur niſi ad medieta
tem eius qd ualent.ita q̃ plus nõ debeatur pro.ff.100.domus q̃ pro.ff.100.ꝑdioꝝ exiſtentiũ citra padũ pro
aliis domibus ſeu edificiis cãpeſtribus nihil dcñ eſt.ſed cõperitur idẽmet ſeruatũ:ut ex regĩis:tũc & poſtmo
dũ eſtiatis appet. Scda q̃ uinee & alia ꝑdia ſita ultra padũ:exceptis nemoribo ſint in eſtio ad.ff.16.ꝓ iorn.nec
ad plus.nemora uero ad medietatẽ ſiue ad.ff.8.ꝓ iornata.3.q̃ oẽs alie poſſiões ſeu ꝑdia finiũ clauaꝝ.diuidã
tur p uarbias & cõtratas:& de illis fiãt diuerſa eſtia:iuxta ipſoꝝ ꝑdioꝝ diuerſitatẽ.4.q̃ bõa fictualia tãq̃ libe/
ra eſtimẽtur.poſtea fiat diuiſio eſtimi iter hũtẽ directũ dñiuꝫ ꝓ.3.ptes:& ꝓprietatẽ ꝓ duabus ptibus ſup qbus
ẽt deducatur fictus iuxta ualorẽ & modũ iſtrafcriptũ.& põatur dño:vz in bõis ꝓceſſis i emphiteoſim ꝓpetuaꝫ
dũtaxat:nec aliq̃d deducaꝫ ꝓ bõis fictualibus i qbus nulla hĩ ſubmiſſio tertie uẽdiẽ:nec ſucceſſiõis:niſi ſolus
fictus:ponẽdus ẽt dño ꝓut ſupra. Q uo aũt ad bõa feudalia:q̃ nihil deducaꝫ:qa regulĩ feuda nõ ꝓſignantur.
ſictus:ponẽdus ẽt dño ꝓut ſupra. Q uo aũt ad bõa feudalia:q̃ nihil deducaꝫ:qa regulĩ feuda nõ ꝓſignantur.
5.q̃ fictus ãnuales/grani/uini/pecuniaꝝ/& q̃rũcũ:q̃ reꝫ apretiabiliũ:taxẽtur & eſtimẽtur ad rõnẽ de.ff.100.
pro quoꝫ ducato ſeu ualore:& ſic ẽt molendia & cetera artificia:deducto tũ quocũ q̃ onere ordinario ipſoꝝ
artificioꝝ.6.q̃ bõa nõ hũtiũ domiciliũ in clauaꝝ.ẽt q̃ ſint acceptati i burgeſi.uel natiui ponãtur ad tertiã ptẽ
eſtimi de pluri q̃ alia bona:ꝓpter onera perſonalia q̃ non ſubſtinẽt.Septima q̃ nõ ponatur ſup regĩo niſi q̃ta
pars eius q̃ fuerit eſtiata una q̃q; res:& tale eſtimũ ad florenos.ſcribaꝫ ad lungũ in fine cuiuſlibet parcelle
& in albo ꝓpter hoc dimiſſo ut ꝑfertur. Octaua q̃ ſinguli.ff.1.poſiti ſup regĩo faciãt unũ denariũ regĩi:& ſic
in oibus ſcõ cõputo ẽt ponãtur in regĩo numeri libraꝝ/ſolidoꝝ/denarioꝝ/& q̃ntoꝝ:prout ſupius dictum

est. Nona q̃ pro adiutorio pauperum siue ordinario non ponatur nisi. f. 1. dī. 6. regīi. post alia bona: & tã minus habenti q̃ plus equalī. Decima q̃ bona regīi forensiũ sint in duplo estimi aliorũ bonorum nihil po sito ipsis forensibus pro eodem ordinario. De quibus oibus regulariter constat per dicta regīstra.

16 ¶ Domus posite in regio: fuerũt estimate anno. 1497. p. 12. credẽdarios ad id spãlī electos: ut in. d. phemio sub nũe. 2. & qui ibidẽ modicũ inferias noiantur: qd estimũ inde sequati sunt & sequũtur estiatores regīi. in his in qbus augumenta uel diminutiões facte non sunt. Nec obstat q̃ aliq̃ domus pretio diminute: & alie au gumentate pp̃ cursum & autamentũ mutatũ dicantur: qa id non processit facto cõtatis: nec defectu uniuer sali & perpetuo: sed particulari & ad tps: cum adhuc mutari possit ide; concursus. maxime si possessores do morũ pretio diminutarũ uoluerint eas exercere ut consueuit. Quare ipsa generalis estimatio restat ppetua. Cũ aũt accidit ipsarũ domorũ diuisio. diuidit ẽt p estiatores sũma regīi. & sit oibus equatio debita: sic etiã in augumento edificiorũ. & nouis edificiis: dat nouũ estimũ p ipsos taxatores aliis uocatis si expedit. & eamet fieri dẽre itelligũtur de ruia uel icẽdio p̃tigẽtibus. qd dcñ est de augumẽto. Et ueniũt domorũ appellõe oia tecta/aree/sedimia/& hmõi: tã i loco q̃ extra: excepti is artificiis q̃ sub alia regula debẽt estimari: ut prefertur.

17 ¶ Orti existentes circũcirca locũ intra portã citesie & deuersus padũ sunt ad. ff. 1. gf. 6. regīi pro tabula: ut in dicto p̃hemio sub nu. 16. quibus adduntur ex solito oẽs existentes uersus pontẽ reclusi: siue a prepositura. s. Marchi ad zerbũ padi. Itẽ a dicta porta citesie recta linea usq; ad stratã ruptã. Alii uero extra portam citesie: a baptitorio canape. s. Marchi. usq; ad stratam. s. Bernardini: que tendit calusium sunt ad. ff. 1. pro tabula: ut ibidem nu. 4. Et similiter qui fiunt in mezano penes rugiam & dictam stratam ruptam.

18 ¶ In mezano usq; ad ficham virolenghi: omnes possessiones sunt ad. ff. 25. regīi pro iornata: v3 campanie/ altena/& prata. campi uero ad. ff. 16. ut ibidem sub numero. 11.

19 ¶ In medio duorum padorum: & poatium: ac in ayrolis usq; ad aquazoliam. altena/& prata q̃ adaquan tur: sunt ad. ff. 12. g. 6. regīstri pro singula iornata: usq; ad fines virolenghi. Prata uero que non adaquantur: sunt ad. ff. 9. & campi ad. ff. 8. pro iornata: ut ibidem sub numero. 10.

20 ¶ In bozoleto a pado mortuo usq; ad ultimum finium clauaſ. prata que adaquantur sunt ad. ff. 10. regīstri & similiter altena. prata uero que non adaquantur. & campi ad. ff. 5. pro iornata: ut ibidem sub numero. 11.

21 ¶ Subtus ripãa capella ꝓpositure. s. Marchi usq; ad circhã. s. Martini: & uiã ruptã seu funtanarũ: ac inde usq; ad rugiã q̃ labitur virolengũ. oia predia indistincte sunt ad. ff. 25. regīi pro iornata: ut ibidem sub numero. 6.

22 ¶ A ponte rugie que uadit in finibus virolenghi usq; ad circhã seu lineam & miram cirche. oẽs possessiões sunt idistincte ad. ff. 12. g. 6. regīstri pro iornata: ut ibidem sub numero. 4. & sunt predia inter stratam poatii & rugiam: que dicuntur ad pontem rugie premissum. & desuper poatium.

23 ¶ A circha. s. Martini pmissa usq; ad aquazoliã: q̃tũ tenẽt fines clauaſ. altena & prata: sunt ad. ff. 13. regīi pro iornata. cãpi uero ad. ff. 9. put ibi nu. 9. & sunt pdia inter ripã iustitie & sancti Calozerii: ac prataria.

24 ¶ A strata mazadii ad circhã & usq; ad predia que sunt subtus ripam. altena sunt ad. ff. 16. regīstri. campi ue ro ad. ff. 10. pro iornata. & ibi sub nu. 8. & est contrata que appellatur ad ficcos.

25 ¶ A strata montisiouis ad ipsam stratã mazadii. altena sunt ad. ff. 13. regīi. campi uero ad. ff. 9. p̃ iornata: ex ceptis altenis coherentibus cũ circha q̃ nõ ponuntur nisi ad. ff. 10. & uocatur ipsa contrata desuper ripam.

26 ¶ Cãpanea uocaſ ubiq; extra circhas & ripas. s. Calozeri & rorole eundo montanariũ. sed diuidit ipsa cãpa nea a collo cocarelli: & ps supior uersus ipsam stratã mõtanarii dī cãpagneta. ideo de cãpanea prius dicẽdũ est q̃ prata adaquata sunt ad. ff. 16. regīi. prata uero q̃ nõ adaquãtur ad. ff. 10. p̃ iornata: ut ibidẽ sub nu. 13. Al tena aũt ad. ff. 10. ut in alia pte sub nu. 7. quia ueniunt sub estimo altenorũ que sunt extra circhã. Itẽ terre labo ratiue cãpanee sunt ad. ff. 2. g. 6. regīi pro iornata: ut ibidẽ sub nu. 15. & fuit q̃ existunt sup collo cocarelli: ut ibi dem nu. 23. Nec dcñ est aliquid de nemoribus & zerbis campanie. tñ conjueuerunt estimari eodem pretio.

27 ¶ In cãpagneta siue ad moglas. prata & altẽa sũt ad. ff. 12. regīi. cãpi uero ad. ff. 8. p̃ iorna. put ibi. sub nu. 22. & est itelligẽdũ de moglis subtꝰ ripã mõtisiouis iter cãpagnetã & rorolã: qbꝰ nõ sũt altẽa: nec cãpi: s; tñmõ

28 ¶ A clausio usq; ad pontem rugie caldani: recta linea uersus predia. s. Marchi. altena prata & (prata. canaperie seu campi sunt ad. ff. 24. regīstri pro iornata: ut ibidem sub numero. 14.

29 ¶ A ponte rugie caldani usq; ad ritanũ cisturnũ. altena/prata/& canaperie. sunt ad. ff. 11. regīstri pro iornata ut ibidem sub nu. 15. Et quia ibidem sunt certi campi & zerbi uidentur taxandi ad medietatem: v3. ff. 6.

30 ¶ A ritano cisturno usq; ad orchũ. altena/& prata que adaquãtur sunt ad. ff. 12. regīi. prata uero nõ adaq̃ta & campi ad. ff. 6. pro iornata: ut ibidem sub nu. 16. Et hoc pro illis que multũ nõ distant a strata branditiorũ pro aliis usq; in prato regio. prata adaquata sunt ad. ff. 13. regīi pro iornata: accipiendo uersus stratã bicoche & ea que non adaquantur ad. ff. 10. ac campi ad. ff. 6. ut supra. & prout ibidem sub numero. 17.

31 ¶ Ad nofetam siue ad lacum: altena & prata sunt ad. ff. 18. regīstri pro iornata usq; ad rugiam molendino/ rum: campi uero sunt ad. ff. 13. ut ibidem sub numero. 20.

31 ¶ In rorola & subtus montemiouis: prata sunt ad. ff. 12. g. 6. regīstri pro iornata: campi uero ad. ff. 8. put ibi/ dem sub numero. 11. Et si campi ad altena reducerentur: possent estimari ad instar pratorum.

33 ¶ In prato regio altena & prata sunt ad. ff. 18. regīstri pro iornata: campi uero ad. ff. 13. v3 in medio duarum rugiarum: ut ibidem sub numero. 19.

¶ Ad gallinottam

¶ Ad gallinottã iter orchũ & orchetũ/altena/& prata/adaq̃ta: sunt ad. ff. 7. regīi p̃ iornata. cãpi uero & pra 34
ta nõ adaquata sunt ad. ff. 4. gorreta ad. ff. 2. de nemoribus nihil est dcm. sed ponenda v̄ir saltem ad. ff. 3.

¶ Ad giardinũ & infernetũ oẽs possessiões sunt indistincte ad. ff. 5. regīi pro iornata: v3 sup fichã rugie calda 35
ni apud ritanũ cisturnũ: put ibidẽ sub nũe. 18. quarũ possionũ maior & melior pars: seu aliarũ existentium ad iardinũ & infernetum. computatur supra in alia parte a ritano cisturno usq; ad orchum & in prato regio.

¶ In barchis: altena & prata sunt ad. ff. 4. regīi pro iornata campi ad. ff. 3. & gorreta ad. ff. 2. ut ibidẽ sub nn. 36
30. etiam nemora uidentur more camporum estimanda.

¶ In lauugla/prata/campi/gorreta/& altena/si fierent. sunt ad. ff. 3. regīi pro iornata: ut ibidem sub nũe. 31. 37
additis altenis. postq̃ loquitur indifferenter de aliis.

¶ Subtus stratã francesiã ultra orchum. altena & prata sunt ad. ff. 5. regīi pro iornata. gorreta ad. ff. 4. prout 38
ibidem sub nu. 27. quibus adduntur campi omnes. saltem ad estimum gorretorum ponendi.

¶ In uaudella desup stratã francesiã inter malonum mortuũ & malonũ uiuum q̃tum tendunt fines clauaſ. 39
altena & prata sunt ad. ff. 7. regīi pro iornata. campi uero & gorreta ad. ff. 6. prout ibidem sub numero. 18.

¶ In ualle furda/bosatia/bioleto/cerello/& aliis contratis ibidem prope ultra orchũ. altena & prata sunt ad 40
ff. 4. regīi p̃ iornata. cãpi ad. ff. 3. & gorreta ad. ff. 2. ut ibidem sub nu. 30. iam relato pro barchis.

¶ Gorreta ubicũq; sita a bucha orchi infra sunt ad. ff. 2. regīi. pro iornata. ut ibidem. sub nu. 14. 41

¶ Glaree ubius situate sunt ad. ff. 1. pro iornata. ut ibidem sub eodẽmet nu. 34. v3 ad medietatẽ gorretorũ. 41

¶ Notarii & scribe ꝓsignamẽtorũ: presto effitio tenẽtur se illis i pede subscribere cũ signo tabellionatus & i for 43
ma debita: ut eadẽ ꝓsignamẽta faciãt plenã fidẽ. nã accidit multotiens disceptatio de ꝓfinibus ꝑdiorũ iter ali quos q̃ alia nõ hũt iura: inter ꝓsignamẽta. ad quã ꝓpea necessario recurrũt: & illiusmet q̃ nitiẽ occupe de alie/ no cũ nihil possit retiere ultra ꝓsignata nisi oppõat lũe ꝓtra ꝓpriũ ꝓsignamẽtũ. Et ipse ꝓgruũ esset ipsos no/ tarios ab initio regīi ꝓficere rubricã seu reptoriũ noium & cognominũ ꝓsignatiũ ut facilius inueniatur cum opus est. put nobis scñ apparet in regio quarterii rute anni. 1511. iam relato ad qd recurri põt. Debenq; ea dem regīa custoditi a multis: qui psumunt estima pro libito diminuere: ut in ꝓsignamentis antiquorũ eue/ nisse adhuc comperitur. Nec uidetur expediens q̃ sũma debiti ꝓsignãtũ scribatur in fundo ꝓsignamentorũ aut alibi sup regio: quia succedẽtibus augumẽto uel diminutiõe bonorũ delenda est. & sic regim deturpaſ.

¶ Pro bonis alienatis dũtaxat reformari ꝓsueuerũt regīa cõsignamẽtorũ singulis ãnis: uel ad minus añ ipo 44
fuionẽ alicuius talee. Igitur fit electio i credẽtia de aliquo notario & scriba idoneo ad ipsam reformationẽ & fit quentio mercedis: utplñ ad. ff. 4. scribũtur q̃ in lib. refor. hmõi electio & cõuentio. postq̃ fit ꝓclama cõ tineus in effectu q̃ unusq; q̃ ab alia reformatiõe tunc ꝓcedẽti alienauit: aut acquisiuit aliq̃ bona descripta i regīs clauaſ. debeat infra. 10. dies reformasse eius cõsignamentũ bonorũ i palatio cõitatis & i manibus scribe ad id electi: cũ cõminatiõe: q̃ alias ipsis elapsis denegabitur sup hoc audiẽtia. Q̃ ꝓclama debet fieri teri& forẽfibus ũtimarii: ac referri scribe cõitatis. put supius de alio dcñ fuit. Cũ aũt dictus scriba ꝓcedit ad ipsam re formationẽ hꝫ caſſare in ꝓsignamẽto alienatis bõa aliẽata in toto uel pte put expedit. & ibi describere i mar gine ipsius consignamenti: & in oppositũ parcelle bonorũ. prio annũ & diẽ mensis. inde q̃lt po/ sita sunt ipsa bona in cõsigna. acq̃entis ibidẽ noiandi. Postea i eodẽ cõsigna. eius qui acq̃uit ueniunt ipsa bona addẽda sub breuibus: denotatis ẽt anno die & ficuti ipsa bõa sunt addita i cõsigna. ipsius alienatis. ita tñ q̃ ipse mutatiões & additiões sint cõformes in oibus q̃litatibus eaꝫ: ut ꝑtur. Et hoc pro conseruando esti mu totius regīi semp in eadẽ sũma: ut ẽt superius dcñ est. Et in oibus querat idem notarius & scriba eadem mutationes describere ordinate & strictẽ: ut iam sepius ipsa regīstra non indigeant noua refectione.

¶ Regim hꝫ ulterius in cõi de bõis fictualibus & feudalibus q̃ hũt clausſiẽ. ultra pdũ i territorio castigne 45
ti: & q̃ mouẽtur a dñis ipsius loci. p̃ quibus bonis sciendũ est q̃ illoꝫ cõsigna. ultra q̃ debeatur in clauaſ. de/ betur ẽt in castigneto. ſz ex cã diuersa. nã hic p̃ oneribus cõitatis. & ibi pro recognitiõe fiẽda ipsis dñis. ipsibus tñ debitis: & qbus eadẽ bona ueniũt recognoscẽda. Hoc ideo habitũ fuit duplũ ipsius regīi p̃ cõtatẽ. & uigo re trãslatiõis inite cũ ipsis dñis pluribus respectibus. prio ne q̃litas ipsoꝫ bonoꝫ possit aliq̃lr augeri i mẽsura uel onere seu q̃litas mutari: aut aliud in dñũ clausſiẽ. put q̃q; succesſit. Itẽ ad ꝓuidendũ negligentie mul toꝫ qui sepius ls fiãt debita. p̃clamata ẽt in loco clauaſ. & iuris subsidiũ de cõsignãdo ipa bona in castigneto tñ negligunt id facere. hoc ideo cõitas decreuit particulr intimare ipsis tenẽtibus dicta bõa dato casu ut uadãt ad ea: sic cõsignãdũ ne cadãt ab eoꝫ iure: uel postea molestentur: ut de pluribus usum est. Itẽ ut tpe ipsius cõ/ signationis fiende possit unusq̃q; extrahere bona sua de ipso regīo: & ea cõsignare in scriptis: non recedẽ do aliq̃liter a forma ꝓcedentis cõsignationis: qd multũ utile v̄ricũ ex consignatiõe uerbali nõ tñ seruetur ius ipsoꝫ cõsignatiũ. & ulterius possit tale regim de nouo refici in clauaſ. iuxta ꝓsigna. fiendas in castigneto: ut semp duplũ ipsius regīi existentis i castigneto. habeatur penes cõitatẽ ad pmissos effectus. Itẽ ut notarius ele/ ctus ad recipiẽdũ multotiens particulares bonoꝫ singulis ãnis pp alienatiões fcãs: ut superius ꝓxime dictuꝫ fuit tpe ipsarũ mutationũ cum acciderit consignari alienatio ex dictis bõis fictualibus uel feudalibus p̃ regīs clauaſ. id ẽt mutetur in dicto regio ut possessores ipsoꝫ bonoꝫ perpetuo ualeant reperiri tpe pmissorũ con signationum. & ne bona ipsa propter alienationes non regīstratas inter se confundantur & eo respectu prin cipaliter hic facta est mentio ipsius regīstri que alibi cõmodius fieri non poterat.

HARVARD UNIVERSITY OFFICE

¶De taleis ad pecunias imponendis.ac ad es & libram.oĩbusq; circa eas expedientibus. Pars.2.

1 LEgittima est cã ipositionis talea:q̃ non sunt pecunie in cõi:nec sunt future ad satisfactionẽ onerum occurrentiũ. ꝓterea antiquis tpibus:dũ cõitas nr̃a tot redditus non hꝫet quot hꝫ nũc.singulis sex mẽsibus in exitu officii ꝓsulũ fiebat liquidatio eius qd debebat:deductis deducendis:& taleã iponebat equalantie ad es & librã ꝓ ipsis oneribus:qd seruauit p annos ultra.40.inde uero singulis annis taleã ipsam iposuit usq; ad annũ.1500.inclusiue:quo dũ ꝓcedi uellet ad exactionẽ ipsius talee cõpertũ est rõnes debitoꝝ & creditoꝝ cõiter esse pro maiori pte illiquidas defectu scribe rõnũ non idonei.quapp nunq̃ exacta est ipsa talea nec alia equalantie imposita ob cuius defectum non equatis oneribus & multis renitentibus iuuare rẽpub.ceffanteq; facultate cõitatis prouidendi in multis:put fiebat ex talea equalãtie.denuo fuit deliberatũ q̃ talea ipsa equalantie iponatur singulis ánis ꝓut in lib.refoꝛ.anni.1519.ſtat.6.hmõi tenoris. Item cũ talea equalãtie iponi cõsueuerit annuati usq; ad annũ.1500.in q̃ debitores & creditores cõitatis includebãtur.& sic debẽtes satisfaciebant:& creditores erant soluti ex eadẽ.postmodũ uero ceſſante dicta talea multi debuerint ex pluribus causis q̃ negligũtur:& aliũde plures hꝫe debeãt a cõi.qbus satisfacere non curãt. Hoc ideo ſtatuerũt q̃ ámodo in antea singulo mense Ianuarii fiat discussio p rationatores de debitis & creditis cõitatis ꝓtextu anni ꝓcedẽtis dũtaxat:& uideaẽ an debeãt cõitas de pluri q̃ tũc fit receptura:& cõperto illã fore debitricẽ.iuxta debitũ & cõputatis oĩbus dare debentibus ipsi cõitati.talea equalantie iponatur p totũ mensem februarii exigenda:ut sic res equari possint:recipiendo cõitas q̃ hꝫe debet.& soluendo debita p eam. Et exquo nõnulli conqueruntur de ipositione ipsius talee asserentes id fieri non debere. Est sciendũ ulterius q̃ ita fuit multotiens statutũ per antea:v3 de anno.1469.q̃ capita domoꝝ:ut in paruo q̃terno supra designato.ſtat.6.ꝓtinente ulterius q̃ añq̃ iponatur ꝓcedant bina ꝓclamata p mensem unũ.quoꝝ primũ fiat in die fori.& aliud in festo sequenti ut creditores cõitatis compareãt ante ipsam ipositionẽ.alias q̃ postmodũ non audiãtur nisi qs esset extra patriam tpe ipsoꝝ ꝓclamatũ. Q ue oĩa replicata fuerũt in effectu de anno.1476.ꝓut in lib.refoꝛ.fol.229.ſtat.15.eligẽdo ꝓsules ad recipiendũ rationes creditoꝝ & debitoꝝ cõitatis:q̃ postmodũ remitti pñt rationatoribus.Ite; fuit silr̃ ſtatutũ de ano.1516.q̃ talea ipsa sic iponatur & exigatur saltem a forẽsibus & non hũtibus domiciliũ in clauaſ.qui nihil ꝓtribuunt ad augumentũ intrataꝝ:ꝓut in libro refoꝛ.ſtat.11. Nec est opponentibus attendẽdũ q̃ tractãt de se exonerãdo a multis in qbus ꝓtribuere tenerentur:ut in oneribus uini ducalis/ & auene/nemoris/& hmõi. Itẽ armigerũ nihil soluentiũ & pluriu; q̃ deberent equaliter subſtineri. Constat enĩ de ꝓtinua ipositione & exactione ipsius talee p dicta tpa:ex libris refoꝛ.& rationũ cõitatis:ultra q̃ notissimũ est. Preterea ꝓsueuerunt alio modo & ex alia cã iponi talee extraordinarie:ut qñ soluendo est ducale subsidiu;: aut alia generalis taxa ad cuius solutionẽ redditus non sufficiunt:q̃ a tunc facta discussione eius qd potest imꝑplicari in eodẽ subsidio uel taxa de intratis.iponitur ipsa talea pro residuo:ut ẽt ꝓstat ex dictis libris & notorio. Cum ergo minime possit talea euitari:siue sit equalãtie seu subsidioꝝ.in ceteris procedi debet ordiate: ut sequitur. Et debent talee subsidioꝝ iponi per mẽses duo anteq̃ subsidiũ sit soluendum:ꝓut in libro refoꝛ. anni.1506.ſtat.3.sub his uerbis. Item ſtatuerunt & ordi.ut supra q̃ adueniente casu solutionis alicuius subsidii q̃ consules qui nunc sunt & pro tpe erunt teneantur & debeant dictum subsidium imposuisse & declarasse p duos menses ante ipsam solutionem fiendam sub pena priuationis eorum salarii.

2 ¶Impositio taleaꝝ ultra q̃ fieri debeat ex cã euidenti & necessaria ẽt debet ab oĩbus cõprobari:quia oẽs tangit. Igitur laudabile est q̃ in ea euocentur aliqui de populo cũ credendariis saltem usq; ad numerũ credẽdarioꝝ.& ex his qui potius uidebuntur euocãdi:qbus p credendarios cõicentur onera occurrentia. exhibeãtur; documenta ad probãdũ si expedit q̃liter bursa cõitatis non sufficit ad illoꝝ solutionem.inũmeretur; si cuti melior iudicio credendarioꝝ non est modus ad ipsam solutionẽ q̃ ipositio taleę:requirentes ab eis quo q̃ deliberari an sic uel alr̃ fit agendum ꝓ indẽnitate reipub.ipsa enim ꝓuocatio & si de necessitate non exigatur.tñ multum fauet exactioni ipsius talee.nam sic cognita & diuulgata rationabili cã eiusdem ipositiõis lunge minus opponitur solutioni quod fit alias a multis ut solet in similibus.ipsa aũt conuocatio ita fieri ꝛ3 consueuit post annum.1516.quo pretextu talee tunc impositę orta est lis inter aliquos particulares & credendarios in qua expositi fuerunt ultra.ff.800.etiam urgenti populi seditione.

3 ¶Cum fit deliberatio q̃ talea iponatur.prio est ꝓuidendũ q̃ apteñtur regĩa modo supra relato ne talea ipsa petatur his qui bona non hũt& econuerso tenẽtes bona nihil soluãt. Postea debet inspici sũma necessario exigenda ad solutionẽ onerũ occurrentiũ.cui addendum est patrociniũ reformatiõis ꝓsignamentoꝝ.factu re listaꝝ:& exactionis ipsius talee.suntq; alia deducenda pro quibus nihil exigi solet rõne ipotẽtie multoꝝ. q̃uis bona possideãt regĩata tali modo q̃ oĩbus deducendis deductis:decia pars cuiuslibet talee & plus non põt ꝙerti in eo pro quo iposita est. Igitur fieri debet additio ipsius decie ptis ad minus ne postea hec soluãtur de principali eiusdẽ talee. Vlterius est inspicienda sũma regĩi clauaſsien.ascendẽs circa lib.280.Itẽ & forẽsium de lib.circa.12.v3 post annũ.1512.q̃n prius uerũt ipse sũme diminute.pria usq; ad lib.250.& secũda usq; ad lib.8.ex bonis omissis. Item ex aliis estimatis ad minus pp iperitiã regiſtrantiũ & taxatoꝝ:ac ẽt quia multi minuerant estima pro libito:ut ꝙtur:quibus ppea de cetero aduertendũ est.suntq; addendi miserabiles taxandi arbitrio electoꝝ ad id p credentiã inspectis facultatibus eoꝝ. Q ua discussiõe fcã põt faciliter edoceri ad q̃tum

ad q̃tum talea ipsa sit imponenda ut plus uel minus debito non exigatur qd intelligi debet si nulla fiat compensatio creditoribus cõitatis super ipsa talea prout multotiens ab eis non solum requiritur.sed talea retinetur:quibus hoc ideo solui consueuit de intratis ne sũma talee minuatur.uel q̃ si compensatio fiat: inde supꝑpletur de redditibus ordinariis:& idem est. Et scribitur eadem impositio in libro reformationum.

¶Imponi põt talea sup forensibus & non hũtibus domicilii in clauaſ.ad plus q̃ sup aliis.imo insolidũ cete/ris omissis.rõ est qa maior pars redituũ cõitatis ex quibus soluũtur onera occurrẽtia ꝓueniunt ex pecuniis ꝓpriis habitantiũ in clauaſ.& finibus q̃ exiguntur p modũ talee seu colecte i qua forenses & alii ꝓmissi non cõtribuunt:ut notissimũ est. Et si dicatur q̃ ꝓ trãsitum & ꝙcursum alioꝝ forẽsiũ ipsi reditus augumentãtur:id cõceditur.sed ꝓterea soluuntur Illu.dño ptes ipsoꝝ redituũ in maiori sũma q̃ sit tale augumentũ.ita q̃ ico le clauaſti.tñ nõ recipiant in cõi:q̃tum eo modo exponũt de particulari. Ita q̃ ipsi reditus sufragari nõ debẽt his qui nihil in eisdẽ ꝓtribuunt.nã deductis partibus dñi quo ad abõtes nulli essent. Itẽ ỹ q̃ ipi abõtes ceteris uniãtur:p ꝓsignamenta bonoꝝ fcã & eqlem ꝓtributionẽ cũ aliis ut sint ꝓcipes in oĩbus cõmoditatibus:nec possint collectari ultra ea q̃ per alios soluũtur.sed dicitur in oppositũ q̃ bona eoꝝ qui habitãt extra posse clauaſii nihil hũt cõe:cũ eadẽ maiori parte redituũ prouenientiũ ex psonis: ut supra.& obligatio ꝓtributionis ad onera p ipsos forenses & habitatores extra posse clauaſ.nõ respicit eoꝝ psonas.sed bona ꝓsignata:quo fit ut bona ipsa gaudere debeãt solũmodo de redditibus ꝓnientibus ex cõi indiuiſo.dũtaxat:p cessio ẽt q̃ solum teneãtur ad onera q̃ respiciunt cõe bonũ indiuisibile:aut gñalẽ obligationẽ respectu bonoꝝ & nõ personaꝝ ex qbus liquide ꝓstat q̃ bõa non hꝫ tantiũ in territorio clauaſ.gaudere nõ debent de aliqbus redditibus cõitatis.& silr̃ nõ tenẽtur ad aliq̃ onera sup qbus fcã est p nos discussio repolita i cõi ꝓtinẽs i ipẽ reditus tã ordiari/os q̃ extraordiarios i qbus oẽs ꝓticipãt:ide alios.& silr̃ cõmemorãs onera tã ordiaria q̃ extraordiã.ad q̃ oẽs tenẽtur & postmodũ alia. Et ad pratica deueniẽdo docet q̃lr̃ scriba rõnũ cõitatis p regulas.12.hꝫ facere rõnẽ de his sũmariã.& tali mõ q̃ ipi hitãtes i aliẽo territo.soluãt ea ad q̃ tñ:nec plus.suntq; res adeo clare q̃ nulla possit fieri iurídica oppõ:q̃ ia sum9 executi de áno.1515.ꝓut i li.rõ.ꝫ meli9 appet i cõputo de talea sic exacta.

¶Liste debitoꝝ.late sunt fiende ad illius exactionẽ q̃re eligi cõueuit aliquis exptus ad id:nec alio melius ꝙuerit talis cõmissio q̃ reformãti ꝓsignamenta:cui pro eisdẽ listis sufficiũt.ff.3.& l3 q̃nq; plus solutũ cõperiatur.sciendũ est q̃ tale plus non fuit simplr̃ rõne listaꝝ.sed pro exactissima diligentia inquirẽdi multos hũtes bona non regĩatos:ut ꝑtur.q̃re pro oĩbus fcã est solutio simul cu3 ipsis.ff.3.aplicãdo totã sũmã eisdẽ listis. Diuisio aũt listaꝝ non semp eadẽ esse debet qñ maior est difficultas exactionis cũ talea ad maiorẽ iponitur sũmã.ita q̃ plures liste fiende sunt. Hoc ideo si talea iponatur ad libras.3.pro libra:uel infra.tunc põt fieri dũ taxat una lista pro quol; q̃terio.alia pro habẽtibus domos.alia pro forẽsibus.& alia pro miserabilibus. Et si a lib.3.usq; ad.6.inclusiue:quodlibet q̃terium est diuidendũ in duas ptes.pria ꝓ habitatibus burgũ magnũ. & secunda pro aliis:ẽt regĩm non habentiũ domos.in alias duas ptes diuidendũ est. Et si excedat lib.6.tunc põt fieri de quolibet q̃terio liste.4.v3 due in burgo magno:& due extra.sic erunt liste.10.quod bonum est ad facilioré exactionẽ ut ꝑsertur:ac pro satisfaciendo multis affectãtibus ipsaꝝ exactionẽ:ut saltẽ possint eoꝝ ratã debiti sup patrocinio cõpensare. Et debent ẽt q̃libet due liste cuiusliber q̃terii ꝓ posse equari in sũma:& oẽs p numeru ordinate distingui:ac in pede sũmari.fiant aũt ipse liste.prio sup regĩs.4.q̃teriorꝝ inde non habentiũ domos.& succesſiue forẽsiũ. Q uo uero ad miserabiles recurri debet ad listã ipsoꝝ talee ꝓcedentis. Itẽ ad quinternetos custodũ portaꝝ sup qbus oẽs cõperti describunt. Postmodum nunti sunt euocãdi.& ab eis uenit inquirendũ an alii existãt miserabiles.sic põt hꝫi integra rõ ipsoꝝ.& dato q̃ aliquis omittat:aut addit ceteris:aut si nõ cognitus & oblitus:adeo paup est:q̃ merito uenit omittendus. Et debet intelligi q̃ oẽs dicuntur miserabiles qui non habent bona in regĩo clauaſ.q̃uis mobilia ẽt in egregia q̃tate possideant.

¶Impositio taleaꝝ & exactio ꝓclamari ꝓsueuerunt hmõi sub effectu. De mãdato dñi uicarii.& ad instantiã consulũ cõitatis notificatur singulis ꝓsonis qualr̃ pro solutione subsidii uel eq̃lãtia onerũ occurrẽtiũ:fuit ipo/sita talea ad es & libr̃ ꝓ cõitatem q̃ solui mãdatur in manibus exactoꝝ deputãtoꝝ infra.15.dies sub pẽa.ff.10.pro quol;:cũ cõmination q̃ ipsis elapsis ꝓcedetur ad realem & ꝓsonalem executionẽ contra nõ soluentes absq; actu ulteriori. Et si quis facere uoluerit exactionem ipsius talee modis & sub capitulis positis ad pl lonum platee more solito cõpareat & se scribi faciat:ꝓut ꝙtitur i ipsis capitulis. E orũdẽ uero caplõꝝ tenor sequit sub his uerbis. Primo quia multotiens expertũ est plures ad lucrum solũmodo aspirãtes.onus exactionis taleaꝝ precipitãtur assumere:nec postmodum in parte difficili eam ꝓsequi uelle:cognita eorundẽ insufficientia:qui se ultra uires dicto affectu grauãt:ẽt ut plures lucro gaudeãt exactionis.ordinatum est q̃ nemo per se uel interpositã personã:accipere debeat aut possit ad exigendum ultra unã listã; ex his q̃ facte sunt pro debentibus ipsam taleã.& hoc sub pena amissionis patrocinii exactionis:q̃ eo casu possit cõitas retinere.& ipsa exactio gratis fcã intelligaẽ. Item q̃ unusquisq; ipsoꝝ exactoꝝ teneatur ad exigendum oẽs pecunias exigibiles suis sumptibus infra unum mensem ꝓxie sequtuꝝ.a die obligationis facte in pecunia tm nec possit aut ualeat aliq̃ cõpensare cõitati.ẽt q̃ sit creditor ipsius cõitatis:neq; alio modo quicq̃ retinere de ipsa talea nisi solũmodo patrocinium exactionis computãdum sup ultimis per ipm exactorẽ debitis & non aliter nec alio modo.& ita fideiubere idonee cũ clausulis oportunis. Ita tñ q̃ ẽt cõitas teneatur ipsos exactores fortes tenere in iure & facto ꝓtra oẽs nolentes soluere ipsam taleã in actibus extraordinariis ut si quis appellaret ab execu

tione Vicarii:aut refisteret eius familie.sic q̃ opus esset interuentu eiusdem cõitatis.Item q̃ nullus ipsorum executor audeat uel ꝑsumat aliquid petere/consequi/uel retinere ꝓtextu eiusdem talee alicui uel aliqbus debentibus ultra debitũ ex lista & ipositione ipsius sub pena.ff.x.aplicãda more regal.& q̃ accusator teneatur se cretus:nec possit idem exactor ultra ꝓcedere ad exigendũ.sed cõputo reddito cum aliquor restõne amittat patrociniũ exactiõis ultra eãdẽ penã.& ab oi alia exactione cõi.ꝑpetuo priuatus existat.Item quia plures negligunt aptare eor regla ẽt euocati.ordinauerũt q̃ ipsi exactores nihil deducãt debentibus ipsam taleã pro bonis alienatis nisi eadem bona fuerint ab alio uel aliis regiata ante factũ listar.& constet ipsis exactoribus p boletinos postea in cõputo exhibendos:sed illi qui eadẽ bona alienarunt:faciãt se releuare ab eor posfessoribus.alias non audiãtur.possint tñ eor consignamenta aptare & extrahere sũmã regii ipsor bonorũ alienatoꝝ qñcũq; duráte ipsa exactione:pro qbus ꝓtinue paratus aderit electus p credentiã:& in palatio cõis Item qa multotiens reperitur nõnullos alienasse bona:qui aut mortui sunt hereditate uacante:uel hñt domiciliũ aliunde.nec fuerunt ipsa bona ꝑ alios consignata:& sic cõtra dños ipsor bonor defcriptos i regiis fieri non põt executio.ordinauerũt hoc ideo q̃ apud se tenentes talia bona:q̃uis sub eor noie non regiatate/neantur ad ipsam taleã:quos inquirere teneãtur ipsi exactores.& contra eos possit ꝓcedi in oibus ꝓut cõtra alios.Itẽ filĩ cum plures existãt possidentes bona in loco & finibus clauar.pro qbus tenentur ad taleas.& nihilominus illas soluere non curãt.qnimo habitates aliũde exigunt emoluméta ipsor bonor fepius ad cautelãm ut fugiãt ipsam solutionẽ.ordinatũ est q̃ tenentes eadẽ bona non hñtũ domiciliũ in posse clauar.& debentiũ soluere taleã quouis modo seu titulo possint & debeãt cõpelli realr & psonalr ad ipsam solutionem ac si esset debitũ ꝓpriũ.ẽt q̃ nihil esset de ipsis bonis apud eosdẽ sic cõpulsos tpe exactionis:qd tñ solui intelligatur sup fructibus seu fictibus uenturis.Ita q̃ bona ipsa relaxare non teneãtur nisi facta restõne hmõi soluto rum uel cõpensatione:ob quas.d.uicarius debeat talẽ facere executione:q̃lis fienda est rõne ipsius talee.Itẽ q̃ uolentes facere premissam exactionem dicte talee.cõpareant & se scribi faciãt ꝑ scribã cõitatis cũ oblatione sume patrocinii:& facientes meliorem ꝓditionem cõitati admittentur ad ipsam exactionem in pria credentia.Cum aũt uideat aliqbus ipsos exactores obligari debere ad alia ꝓferti ad releuãdũ cõitatẽ;idẽnẽ:hoc nõ fit expsse.qñ magis timent onus eiusdẽ exactiõis assumere.& multotiens non repiunt idonei q taleas exigere uellint.Preterea si opus est:pũt fieri alia capitula fm exigentiã facti particularia.In genere aũt hec sufficiũt iunctis pluribus statutis i materia disponẽtibus & infra magis ad ꝓpositũ memoratis.Et qñ multi qñq; comparent non idonei ad ipsam exactionẽ.q̃uis parati uideãtur statuta seruare.tñ eis non debet remitti ipsa exactio:ꝓut iam supius dctm fuit.Et hoc ideo ad honestã excusationem solent aliqui ex credendariis & alii prius q̃ dicta credentia fiat pro utilitate reipub.listas q̃ supersunt idoneis inter se acceptare & retinere ad exigendum quas postea aliis non remittunt idoneis quos inquirunt.Et sic etiam de cetero seruari deberet.

7 ¶Obligatio exactor talee debet fieri fm ꝓmissa statuta & alia si uideãtur:necnõ sub ceteris antiquis in materia taleaꝝ disponentibus expssis i eadẽ obligatiõe nũero cuiusl liste.nũero descriptoꝝ i eaꝝ notatis prio & ultio. Itẽ relata sũma librarꝝ/solidorꝝ/denariorꝝ/& q̃rtorꝝ/regii.Q tñ intentio cõitatis seu q̃litas obligationis fundatur & ꝓfixit sup ipsis listis q̃ fi amittentur uel occultarentur ꝑ exactores aut alios non ualeret petitionem sua adeo iustificare:ꝓpterea si defignãtur ipse liste sub eisdẽ qualitatibus.potest adhuc recurri ad regim.leuando aliã listam a primo ad ultimu:sic noiatoꝝ in lista de qua in obligatione seu q̃ ualet ipsum regim loco liste in parte defignata.Item debet exprimi patrociniũ exactionis:quia semper idem non est.Et oia sunt in libro reformationum describenda cum aliis concernentibus interesse cõitatis.

8 ¶Forensibus intimãda est ipositio talee postq̃ ꝓuisum fuit de exactore:& hoc ꝓlras in turis subsidiis q̃ pũt fieri simílis effectus. Vicarius &c.13 singuli potentatus habeat ordinaria emolumenta ad ꝓpriã:ac subditoꝝ ꝑseruationẽ.accidit tñ multotiens q̃ onera eis occurrentia ꝓualent reditibus:sic q̃ a subditis particularia sub fidia petere & exigere cõpellũtur ꝓgrue largienda ꝓferti si de ipsoꝝ agitur interesse.Eo igitur modo cõitas dicti loci clauar.exausta pecuniis:ut appet ex discussiõe rationũ.Q uinimo debitoꝝ onerata nec habẽs unde possit in arduis sibi occurrentibus ꝓuidere alio modo.iuxta corã nobis sepius deducta pro cõmodo uniuersali taleã ipsoꝝ ad es & libras:& ad rationẽ de lib.&c.pro q̃lꝫ libra regii:debito moderamine ꝓuio.soluendum ꝑ oẽs habentes bona descripta in regio clauar.& sub die &c. put in lib.refor.Propterea cũ id uestratibꝰ uerisimilier sit ignotũ:requisiuit sindicus eiusdem cõitatis sibi de opportuno remedio ꝓuideri p nos ut ipsi uestrates habentes bona ut ꝓferẽ & qlibet eorũ pro rata sibi ꝓtingente eãdem taleã soluãt in manibus &c.ad id spalr deputati.Q uo circa uos & uestm singulos in turi subsidiũ requirimus instãte quo supra qũs ꝑ nuntios uros uoce preconia & more solitis eãdem ipositionem talee dictis uestratibus placeat intimare.eis ulterius iniungendo ut ueniãt infra.10.dies ad soluendũ ipsam taleã in palatio cõitatis ꝓmisse:& in manibus iam dicti exactoris.sub formidabili pena:uestro arbitrio ꝓponenda:qbus & nos harũ serie:& inq̃tũ de iure possumꝰ sic intimamus & iniungimus:sub pena quarti pluris:cũ cõminatione q̃ nisi p se aut alios satisfecerint infra dictum terminũ ꝓcedetur ad ulteriora ipsius executionis:ꝓut iustitia suadebit:& alio non expectato mãdato. Offerentes &c.ut in aliis.Et poterit fieri mentio equalãtie:aut subsidii ducalis:prout erit expediens.

9 ¶Soluere tenentur oẽs taleã ꝓut in uolu.fol.42.stat.492.hmõi tenoris. Itẽ statuerũt & ordi.q̃ qlibet psona undecũq; sit & cuiuscũq; ꝓditionis existat teneatur & debeat soluere fodra/& taleas/angarias & preangarias & omnes

& omnes alias cõitates cum hoibus clauasiis:& quas faciunt hoies clauar.Et hoc sub pena de qua in eodem uolu.fol.24.stat.361.sub his uerbis. Item statutũ est q̃ si aliquis uel aliqui non soluerit/fodrũ/taleas/uel alias cõmunantias non fecerit.cõe clauar.non teneatur ei dare aliquod ꝓsilium/adiutoriũ/nec iuuamen nec aliquis teneatur pro ipso:uel ipsi dare:uel soluere aliquod bãnũ siue penaliter q̃ si esset forẽfis:& q̃ offm uel beneficiũ pro cõi clauar.habere non possit:nec esse de consilio:sed forensis esse intelligatur:& quicquid per tales personas factum fuerit in clauar.tam in scripturis q̃ in aliis rebus non ualeat nec teneat.

¶Habitãtes extra posse clauar.tenẽtur hdeiubere ꝓ taleis:ut in ipso uolu.fol.44.stat.516.hmõi tenoris.Ite3 10
q̃ ꝑsules cõis clauar.qui nunc sunt & pro tpe fuerint:teneãtur & debeãt inqrere infra tps eor officii oẽs & singulos habitatores cõis clauar.qui nõ stant ad focũ & extenã:& qui nõ stabunt in futurũ in clauar.& ab ipsis & quolibet ipsoꝝ sibi exhiberi facere bõas & idoneas securitates de soluẽdo taleas/& alias auarias/& exactiones cõis clauar.fm q̃ ipsis ipositũ uel taliatã eẽt ꝓ dctm cõe:uel aliquos noie ipsius cõis:& ab ipsis & quoꝝ ipsoꝝ;uel ab eoꝝ securitatibus excutere deas taleas & alias auarias & exactiões pdcas:& nisi pdci habitatores dcas securitates dederit dictis ꝑsulibus de solũdo pdicta:q̃ eoꝝ possessiões & bõa q̃ hfent in claua.& posse pueniãt & puenire debeãt in dctm cõe:& ab inde in antea amplius nõ sint:nec ceanteantur habitatores clauar.

¶Item dicte talee debent solui ab oibus:nõ obstãtibus lris exemptionis:ut in priulegio ducali:concesso per 11
Pium anno.1503.sub his uerbis:& capitulo.15.Itẽ quia plures ꝑsone q̃ de iure uel ex puentiõe nõ sunt exẽpte a solutione taleaꝝ/gabellaꝝ/pedagioꝝ/& aliorꝝ onerũ:& tñ eximuntur ꝑ lras Illu.d.d.nri.Ideo supplicat super his opportune ꝓuideri & declarare mentem excel.ducalis:nõ fuisse.nec esse uoluisse:neq; uelle ꝑ tales lras ꝓcessus seu ꝓcedendos derogare franchisiis/statutis/& iuribus cõitatum & locoꝝ dicte patrie:sed compellantur tales debitores ad soluendumnõ obstantibus ipsis lris. Placet Illu.dño nostro ut petitur.

¶Executio debet fieri ꝓtra singulos ordiate ꝓut ꝓtinet in lista:qñ sic hñ in uol.fol.15.stat.216.hmõi tẽoris. 12
Itẽ q̃ ille q̃ coliget taleã aliq; teneaꝰ facto cũ fuerit ad domũ alicuiꝰ psone debẽtis soluer q̃ nõ ꝓcedat ultra quousq; ei ab eo fuerit satisfcñ de eo qd debit. Et vi si referri dẽre ad executionẽ odiosa ut nullus cõpellar ad alios ꝓter ordinẽ exigeꝰ uero seu petet amicabili ẽt ꝓtra ips stat.ex rõabili cã & oportunitate si credit phiberi.

¶Executio taleaꝝ sũmaria fit p leuatiouẽ bonoꝝ de gagio:post iniunctionẽ facta de soluẽdo p dicta ꝓcla- 13
mata tñ:qñ debitũ taleaꝝ adeo est uniuersale q̃ nemini latet. Et si bona mobilia nõ repiuntur fit leuatio & expeditio imobiliũ maxime ꝓdioꝝ ut in uol.fol.44.stat.517.sub his uerbis. Itẽ statuerunt & ordi.q̃ si aliqs nõ soluerit taleã seu ꝑstitũ ipositũ & ipositã p dctm cõe infra terminũ assignatũ q̃ ꝑsules dicti cõis qui pro tpe fuerint teneãtur & debeãt/date/tradere/& uẽdere/de possessiõe seu possessionibus ipsius ꝓpinquiori uicino eiusdẽ tñ q̃ dicta talea soluatur:dando sibi tres denariatas pro una.Et dictus uicinus ꝓpinquior ea possessiõnẽ emere teneatur:& soluere ut dctm est de tribus denariatis unã.Et si quis nõ habet ꝑdia sed domos in q̃ bus nemo habitet cõpellendus alio modo ut ꝑtur:fuerũt qñq; regula ipsius domus subastata usq; ad exigẽtiaꝝ debiti & sublata:ꝓut a multis relatũ fuit:& de cetero fieri posset.ꝓximacia seu uerius ꝓtẽptu reipu.exigẽter:& ẽt q̃ paleis coperta esset.adhuc aliq̃ posset auferri ad talẽ solutionẽ:uel locari exigendo mediotatem fictus a principio:rõne eiusdẽ talee.Q uo uero ad forẽles locoꝝ circũstantiã si nõ soluãt post secundã imunctionẽ solent fieri reprelie cõtra eos in bestiis quas ducũt in finibus clauar.& eoꝝ ꝑdis:nõ aũt in aliis:ẽt q̃ ducãtur ad locũ clauar.ꝑ qbꝫ leuãdis de gagio:ẽt euocãtur duo ex cãpariis ne limites finiũ excedãtur:& fiũt ipse represalie:qñ multa ex debitis sunt adeo parue sũme q̃ si aliter fieret expense excederent principaleinõ tñ liberãtur ipsi ꝓtumaces ab expensis q̃ fiunt ẽt tali modo:sed fit distributio eaꝝ ꝑ exactorẽ singulis debentibus ꝓ rata ut magis soluat ꝑ illis qui plus debet pro principali ut in actis exactionum preteritoꝝ habetur.

¶Equalantie talea cõpensat credendariis.g.1.pro singulo & pro qualibet uice qua uenit in credentia:aut in 14
libro refor.anni.1495.stat.3.hmõi tenoris. Itẽ statuerũt ut supra q̃ qlibet de ꝑsilio ueniens in credentia hẽat & hre debeat pro qlibet uice.g.1.labaudie sup talea equalãtie:exceptis consulibus tpe eorum consulatus.

¶Receptor pecuniaꝝ cuiusl taleꝝ solet spalr deputari ultra thesaurariũ ut rõnes thesaurarie & talee magis 15
liqde fiãt diuisim q̃ recipiẽs tales pecũias hꝫ eas exbursare ad mãdatũ cõitatis:& de illis cõputũ redere ꝓut ẽt thesaurar.ad qd frequenter unus ꝑsulꝰ eligi ꝑsueuit:ac salr ꝑ pstitis & aliis hmõi taxatiõibus extraordinariis.

¶Cõputũ taleaꝝ difficile est quod oneri relinquitur scribe rationũ debentis ꝓcedere circa illud per media 16
infrascripta.primo habeat unũ quinternetũ in quo intitulet oẽs exactores ordinate fm numerũ listaꝝ & sũmas debitas:inde quia cõputum redunt in pluribus uicibus:habeat unã filzã diuisam in tot ptes quot sunt exactores:& qualibet partem signet noie exactoris:postea dum cõputũ redunt scribat recepta in dicto quinternetto:& ponat in filza oẽs scripturas quas tradunt exactores.Cum aũt oẽs rediderunt computũ:tunc incipiat a primo exactoꝝ & ponat oẽs ipsas scripturas in uno filo ordinate ꝓut de filza thesaurarii:separãdo tñ eas fm numerũ exactoꝝ:sicq; fiat ratio eiusdẽ qui fuerit constitutus receptor pecuniaꝝ dicte talee:addendo scripturas solutionũ factaꝝ alias ꝓmissis:ut ualeat edoceri de computo ipsius talee.

¶Talee alibi nõ soluãtur:nec habitetur in prediis ultra padũ sine licentia:ꝓut in libro refor.anni.1507. stat. 17
pe.sub his uerbis. Itẽ statuerũt & ordi.q̃ nullus debeat audeat neq; ꝓsumat soluere taleas/fodra/nec alia onera nisi in loco clauar.pro ꝑdis regiatis aut regiari solitis in clauar. Nec habitare in prediis & possessionibus hoium clauar.sub pena ducatoꝝ.10.pro quolibet & qlibet uice aplicãda pro tertia ptẽ fisco.pro tertia cõi-

HISTORIA PATRIAE OUTLINE

ti.& pro tertia accusatori.& idem intelligatur cõtra dñm predioꝝ premissoꝝ qui id patietur. Hoc enim fa/ctum est cõtra nõnullos uociferãtes uelle soluere taleas in castigneto:q̃uis sint imunes.sed pp maxia dãna q̃ inferuntur per hoies castig.clauassien.ad cãm ipsaꝝ talearuꝫ nõ solu.ut dicunt.q̃re ẽt ut pferue ẽ talis imuni tas cõtra dños & ipsos hoies,casti.ulterius statutũ est ꝓut in lib.refor.ãni.1519.stat.5.hmõi tenoris.Itẽ ex quo nil aliud magis oprimit clauassien.q̃ inobseruãtia ꝓuentoꝝ cũ dõis cõitate & hoibus castigneti:qui indies in ea ꝓcedunt:& qñꝫ multa occurrunt fienda q̃ inter plures manifestãda non sunt.statuerunt ad cõseruationẽ iurũ cõium & particulariũ in ꝑmissis q̃ fiat gñalis cõmissio:sex eligendis p credentiã ad calculas albas & ni/gras qui habeãt oimodã ptãtem totius cõitatis/petendi/& recipiendi a thesaurariis & aliis hũbus de cõi pe/cuniis & alias res in oi q̃itate oportuna:ealq; exponendi i iure & facto prout eis melius uidebitur & placue rit ad effectũ ꝑmissum:& q̃ credatur eis i computo ipsaꝝ pecuniaꝝ & rerũ fiendo medio eoꝝ iuso dũtaxat q̃ sint exposite in utilitatem cõitatis:prout supra ablq; ulteriori expressione cause particularis si talia fuerint negocia q̃ exprimenda eis nõ uideãtur.intrenturq; in cõputis eoꝝ qbus irrererit oĩ difficultate remota:cui9 statuti uires ppetuo durare decreuerũt cũ ẽt defẽsio iurũ cõitatis & ꝑticulariũ clauaſ.ꝑmissoꝝ ppetua cẽseaſ.

18 ¶Subsidia & alia onera ducalia:hic magis opportune q̃ alibi sunt referenda.pro quibus sciẽdum est q̃lẽ Il lu.dñs anno.1514.concessit q̃ medietas eoꝝ debita per cõitatẽ casalisl'borgoni:cedat ppetuo in exonus cõi/tatis clauaſ.cũ opportuno mãdato qbuscũq; ut ipsam medietatẽ de rata clauaſ.deducãt:deducentibusq; in ca meta cõputoꝝ allocetur:ꝓut in priuilegio ſpãli apud cõitatẽ.Nec debent pro ipsis subsidiis & oneribus ali/q arrestari nisi ꝓsules cõitatis:ut i priuilegio ꝓcesso toti pfie de ãno.1487.ꝑ Carolũ.1.sub his uerbis & capi.7. Itẽ eisdẽ ꝓcedimus ut supra q̃ nõ possint arrestari uel ꝓfinari aliq̃ pſone loco ꝰ dicte pfie uel eoꝝ bõa ꝓ sub fidiis & donis datis uel dãdis:nisi dũtaxat sindicita;atq; colectores eorũdẽ & administratores bonoꝝ cõitatis v3 q̃s ipsoꝝ i locis eorũ & ñ alibi:nisi sit i ꝓtũacia secũdi iussus eisdẽ ꝓ solutiõe subsidiorũ & donorũ fiendi.

¶De mutuis factis cõmunitati uniuersaliter:taxis laborum:exercitus generalis:& hmõi:ac de hospitiis extraordinariis curialium & armigerum. Pars.3.

1 MVlta requiruntur ad exactionem talearũ ipositarũ ad es & librã:ut premittitur.ideo non pñt hñi ex illis pecunie nisi lungo tpis spatio.Quare dum opus est celeri exbursatione pecuniarum:nec sunt in cõi:solent euocari particulares in credentia & ex precipuis populi:quibus explicatur negociuꝫ occurrens cum tali defectu pecuniarum:& ibi aut postmodum ad partem fit taxa cuilibet in pecunia:quã mutuat cõita ti:nec inspicitur sũma regii alicuius totali:sed facultas in pecuniis cum multi habeãt bona imobilia:sed non pecunias.& sic econuersorut de his apparet in libris refor.maxie sub ãno.1490.fol.388.pro mutuo ad defen fandum uineas in qbus hoies castigneti colligebãt uuas de facto pretextu assertarum talearum q̃s petebant. Hec aũt mutua sepe occurrunt:& eorum restitutio ꝓsuescit assignari super pria talea iponenda.Q uoruꝫ mu tuorum exactioutplñ fcã est per consules:aut alterum ipsorum:facientem boletinos his qui concedunt pe/cunias ad compensationem fiendã.Cum uero difficile sit:& tũ oporteat edocere per legitimum computuꝫ restõnes inde factas non excedere mutua conuersa in utilitatem cõitatis:si quis ignorat modum.Iſq dum:po terit recurrere ad lib.ratio.ãni.1518.fol.402.& formã iueniet per nos editam pro mutuis eiusdem anni.

2 ¶Laborum taxe his ueniunt agregãde q̃ fiunt particulariter dum particulare spectatur cõmodus:& pro his nihil regulẽ soluitur etiã q̃ cõitas habeat in illis interesse:saltem ad sic taxãdum ut si agatur inter uicinos.Itẽ sunt alie particulares in cõmodum uel onus uniuersale:ut in conducta lapidum & arene ad soldum stratas uel etiã laterum aut aliorum pro fortalitiis.Item ad opus Illu.d.diuersimodẽ& preferti ad conducendum uinum sup bestiis:& auenã cum nauibus:& sic in pluribus spectãtibus oneri cõitatis:q̃ non iponuntur nisi ha bentibus bestias & instra parata.Quorum laborum solutio fieri consueuit sup talea equalitie:sed ea cessan/te oẽs soluti non comperiuntur.Sunt & alie taxe laborum uniuersales pro quibus nihil soluitur:fiende ad es & librãac iposite ad decenas:ut qñ fit aliqd magnum cauamentum fossatorum circa menia:seu alicuius ru gie:& eo modo fuit cauata rugia cãpanie:ut in lib.refor.locis supius memoratis.Cum autem non comperia tur qualẽ fieri debet eadem taxa ad ipsas decenas:ne dubius restet modus ex nro iudicio:sic credit ꝓceden/dum in ea.Prio inspiciatur sũma totius regii etiã inclusis forensibus.Postea addãtur miserabiles & taxentur ad solidos ut computum fieri possit cum aliis ad libras.& uso numero librarum:ꝓsideretur labor quot exi gat operarios:oĩ meliori modo quo potest ut eorum numerus habeatur.Et si exigat boues aut alias bestias par bouum cum curru & bubulco:poterunt computari ad.4.laboratores.& sic bestia onerãda cum multo/ne ad.2.uel aliter ꝓut melius uidebitur:quo numero laboratorum habito fiat calculum quot solidi hñr in regio:pro quoꝫ laboratore taxãdo.Et fcã distributione solidorum pro singulo laboratore ad certã summã qñ reperietur utplñ summã regii cuiuslibet accedere ad plus uel minus q̃ taxa unius laboratoruꝫ.tunc uten dum est tali regula q̃ unusquisq; a summa solidorum taxata uni laboratori infra:debeat unuꝫ laboratorem & etiã q̃ excedat non debeat plus dũmodo non excedat medietateꝫ taxe facte uni laboratori:quia teneatur in duobus & in pluribus si expediat.Itaq; ꝓcedetur equaliter:& q̃ uni dimittetur sup regiſtro:addetur alio. Quibus mediantibus fiant liste ipsorum laboratoruꝫ iuxta ordinem regii:ꝓstituendo quemlibet debitorem pro rata

pro rata sibi contingente usq; ad summã laboratorum debitã pro lib.10.regii:uel circa dũtaxat:nec ad plus ex effectu sequenti:Diuisis aũt laboratoribus ad ipsas decenas libraꝫ.eligendus est unus de scriptoribus i qualꝫ listaꝫ:qui uideaſ magis sufficiens ad regimen aliorꝫ:& constitui debet.caput ipsius decenarii ẽt teneat cõputũ aliorꝫ.Postq; ipse liste sunt distinguende p numerũ iuxta quẽ fiant tot boletini paru:cõtinẽtes capita decena rum & nũeros listaꝫ ꝑmissos:inde plicentur ut fit i credentia ad electionẽ officialiũ cõitatis.Et his gestis qñ labor inequalis est:& unusquisq; eligeret ptem facilioré:uenit diuidendus forte.ꝓpterea mensuretur & diui datur in tot ptes quot sunt liste decenaꝫ:cõpensando remotiores & ꝓpinquiores:faciliores & magis diffici les:latitudinẽ & ꝓfunditatẽ singulaꝝ:tali modo q̃ sint ꝓ posse eq̃les.designẽtur q; ipse ptes & p numeros diuidãtur ut liste.Postea euocentur capita decenaꝝ sup loco.& ibideꝫ positus oibus boletinis supra relatis in uno pileo:seu aliter q̃ ualeant simul cõmisceri.incipiatur a pria uel ultia pte laboris.& p ea extrahatur unus boletinus qui forte erit ultimus sup prima pte:uel econuerso.Et sic ꝓcedaſ successiue usq; ad completã distri butionẽ boletinoꝝ & partiũ laboris oĩa describendo. Vlterius quia pricipalr nõ ispicitur nũerus laboratoꝝ: sed q̃ labor pficiatur:nec debent solteiti laborare ꝑ negligẽtibus.Ad aliã diuisionẽ magis pticularẽ opus est deuenire:q̃ sic ui fienda.Primo mensuretur q̃libet pars & diuidatur in tot alias ptes quot sunt laboratores in qualibet decena.& si labor esset inequlis:fiat ẽt cõpẽtatio supra relata:& inde fiant tot boletini quot sunt noĩa descriptoꝝ in decena:ẽt inelusto capite:in qbus boletinis describatur ipsa noĩa cũ nũeris laboratoꝝ:& hoc fa cto habitis oibus descriptis in hãc eiusdẽ decene p se uel alios incipiatur a superiori parte laboris & extraha/tur unus boletinus cũ oẽs fuerint positi in pileo & mixti ꝓut supra.& ibidẽ mensuretur nũ q̃ ũ spectat pro nu mero laboratoꝝ descriptoꝝ in tali boletino.& idem fiat successiue ꝑ oibus designãdo & scribendo ipsam diuisionẽ:quibus pactis unusq; ꝑ poterit laborare qñcũq; sibi placuerit in eius pte nullo habito respectu alio rum.Et eodẽ modo posset fieri alia distributio totius laboris ad decenas:facta conclusiõe sume regii ad tot solidos:& equato labore ad trabuchos:seu pedes:& oncias:cũ solidis:quia tunc factis tot boletinis quot sunt noĩa debitoꝝ cũ sumis cuiusq; consignamẽti:possent ipsi boletini cõmisceri in uno sacculo.postea de uno i unũ extrahi:& ꝓut ꝓtingeret extractus mẽsurare laborẽ unicuiq;:cõstituendo ex oibꝰ.10.laboratoribus unũ qui preesset ceteris ut preferr.Et sic ẽt possent assortiri cãpanea & gorreta ipsis prius mẽsuratis si casus daret. Et si cõtingeret alius labor nõ diuidẽdus:ut cũ fuit dilatata rugia cãpanie.põt iponi talea laboratoꝝ eodem modo quo fit ad pecũias mediãte taxa ad solidos supra relata ex qbus oibus uti poterit ꝓut melius uidebiť.

3 ¶Exercitus gñalis solũmodo fuit requisitus toti patrie p Illu.d.Carolũ.1.ducẽ:dũ ageret bellũ aduersus.d. Marchionẽ salutiarũ anno.1487.ut in priuilegio toti pñe tũc ꝑcesso.capi.4.Q ui exercitꝰ extitit moderatus ad.10000.peditũ:ꝑ quibus taxati fuerũt cõitati clauaſ.83.Et qñ taxa ipsa nõ fuerat seruatis seruãdis fcã.decla ratũ est p eundẽ Illu.d.eãdem taxã nullũ afferre preiudiciũ pñe uel cõitatibus hũtibus iura in oppositũ.qdq; nõ possit pro consimilibus taxis in consequntiã trahi.Cũ uero ipsa taxa alio modo eq̃ri nõ posset ꝓ dictis pe/ditibus.83.fuit reducta ad pecunias iuxta mercedem debitã quolibet mense ipsis peditibus.Et quia tale onus erat pſonale omissis dũtaxat exemptis a iure:reliqui oẽs soluerũt ipsam taxã pro rata pſonarũ:& ad rationeꝫ de uno hoie pro quolibet domicilio:nulla habita ratione pluris bonoꝝ unius q̃ alterius:ad quã simili con tribuerunt forenses habentes regim in clauaſ.ut hec oĩa nouissima sunt.Quare circa taxã ipsius exercitus seu alterius oneris pſonalis idem fieri deberet.Hoc addito q̃ premissi pedites.83.fuerunt ex clauassien.& ea/dem solutio facta est ipsis peditibus & non Illu.d.ut etiam publice est relatum.

4 ¶Hospitia taxãtur ꝑ cõitatẽ:curialibus principũ & armigeris:iuxta q̃litateꝫ & facultates pſonarũ nõ inspecto regio:qd satis patet:sed hoc memoratur quia ex eodẽmet priuilegio & cap.9.concessum est sub his uerbis. Q d si cõtingat logiare gentes armigeras in hac pria cismontana:q̃ tales gentes teneãtur & debeant soluere oẽs & singulas expensas fiendas in eorũ logiamentis:pro rebus & uictualib9 habendis.Et si quis q̃ attẽptetur uel cõcedaſ i cõtrariũ.sit ipso iure & fcõ nullũ.Et q̃uis nihil soluãt ipi armigeri & curiales.seu q̃ ꝑ forrerium cõiter hospitentur:uel p se hospitia eligãt aut aliq̃ extra hospitia auferãt:ut mos est illis.nihil tũ refici cõsue uit per ipsam cõitatem:nisi fiat paupertatis intuitu:arbitrio credentie & dum accidit specialiter.

¶De castro radicate:ac imunitate clauassienſium:pro pedagio & portu. Capitulum.32.

SI iura cõitatis q̃ habebat olim in castro radicate & pertinentiis infra relatis inspiciantur:dici potest illius rectores tunc fuisse nobiles bãneretos:dũ comites eiusdem castri ipsum reciperent cũ pedagio:trãsitu pa di & multis prediis illius in nobile feudũ ab ipsa cõitate:ut iam superius dcũ est.& apparet insup in uolu.fol. 18.stat.261.Nec ẽt poterãt colligi aurũ in finibus radicate sine licentia consulũ cõitatis.put in eodem uol.fol. 24.stat.350.Q d aũt defecerit ipm castrũ ex successiua antiquorũ relatione fertur id ꝓcessisse facto eiusdẽ cõi/tatis que illud destruxit usq; ad solũ:nec constat de cã.ũi potest arbitrari q̃ fuerit licita:ex hoc q̃ ipi comites tenebãtur recognoſere ipsum feudũ de.10.annis in.10.annos.& forte noluerãt ꝓut fecerãt antea.& apparet in instio superius designato.Itaq; dum essent rebelles licuit cõitati hoc facere.sed forte non licuit modus q̃/re cecidit a premissis sibi iusto titulo deuolutis:a quibus si non debite saltẽ uiolenter expulsa teneatur ipsa cõi tas.Igitur aduertant singuli ne precipitãter quid agatur:& de aliis idem succedat.Superẽt ũ imunitas ex pre/

BIBLIOTECA OFICIAL

missis. q̄ portonarii radicate: nec aliquis alius stans ad portū nō possint nec debeāt accipe pro passagio aliq̄d ab aliquo uel aliq̄bus de clauaſ. uel habitatote clauaſ. nec pro rebus ipsoꝝ. & si acceperint iudex faciat saxiri in clauaſ. de rebus hoīum radicate quousq̄ satisfactū fuerit illi cui fuerit passagiū acceptū. Q ue oīa ad portum/pedagium/& hoīes. s. Sebastiam uenūt referēda: cū sint eadēmet. nulla obstante ualida oppositione.

¶ A quibus debeat respublica principaliter custodiri. Capitulum. 1.

Discussis pertinentibus ad iustitiā ac regimen & emolumenta cōitatis. ad cetera adhuc genera/lia opus est deuenire: q̄ diuidūtur in. 5. custodiis. prima ne victualiū penuria habeatur. secūda ne hostes iacturā afferāt. tertia ne pestis ꝓagiosa succedat: aut incrementū suscipiat. quarta ne incendiū fiat. quinta ne fluminū ipetus predia secū trahat. in q̄bus debēt rectores cōitatis multum insistere. nā & si p̄cedentia oīno necessaria uideātur. hec aūt nō minus expediūt: imo magis & ea pſertim q̄ uite infidiātur. Hoc ideo id p̄cernentia: & put occurrunt frequētius: ceteris preferūtur: & de singulis diuisim & ordinate diceturin q̄bus ꝫ multa notoria sint. decet tū ea memorare cū aliis pro maiori narratiōis integritate: & ne ēt q̄ solitū est & laudabile puertatur. Et insuper qm̄ sunt multa inter se diuersa sub eodē generali titulo: de ipsis quoq; fiet opportuna diuisio prout consueuimus.

¶ Populus a penuria uictualium primo custodiendus: & q̄o per diuersa media. Capitulum. 2.

1 QVi abscondit frumēta maledicetur in populis. benedictio aūt sup caput uendentium: ut hī. puerb. 11. Igitur dū uiget grani penuria: aut q̄ gnālē. puidetur in tota patria p ducales lras: aut particulē instante nra cōitate: ēt p lras aut mādatū uicarii: ne q̄s psumat grana acqrere: quouismodo seu titulo ultra proprius usum: nec ēt pro usu nisi moderate. put ꝓsumitur: ut oēs participent in grano uenali: uel post horas infra relatas de grano q̄d supest: pro q̄bus fiunt opportuna ꝑclamata. hoc excepto q̄ granū pōt accipi ultra usum p clausulā. ēt stante ꝓhibitione ducali: dūmodo uendatur in foro clauaſ. & eodē pretio: ut in patētibus lris p Carolū. 1. anno. 1483. hmōi effectus. Ambasiatores pte hoīum loci clauaſ. ad nos destinati expoſuerūt certos fuisse illuc destinatos p nos cōmissarios cū lris uoce preconia ꝑclamatis: ne queuis pſona audeat uel psumat cumulationē grani facere: nec granū emere: acquirere: aut insolutū accipere ultra usum necessariū: aliaue facere in ipsis lris latius exharata. q̄d esset in grāde detrimētū ipsius loci clauaſ. si ipse lre sua sortirentur effectum: ex eo q̄d ipse locus est limitrophus. in eiusq̄ finibus nō crescunt grana ad sufficientiā burgensiū & aliorum ibidē habitantiū. suplicātes ipsas lras in q̄tū p̄cernant ferramentū grani & locū clauaſ. reuocari. cui suplicationis annuentes & informati de p̄dictis relationi fideli. ex nra certa scientia: ēt matura ꝓsilii nostri cū fidentis sup his deliberatiōe prehabita: ipsis hoīibus. sindicis/& cōitati clauaſ. licentiā & auctoritatē impartimur: emendi grana: & insolutū accipiendi pro eoꝝ usu: & ultra eoꝝ usum: ita tū q̄ id quod plus emerint ultra eorum usum predictū teneātur uendere & uenale exponere in mercatis clauaſ. quibuscūq; emere uolētibus pretio quo illud ement & insolutū accipient deducta cala: sub pena ꝓ fiscationis ipsius grani pro quolibet & q̄libet uice. cōtratio casu cōmittenda. & nobis irremissibiliter absq; alia declaratione & mitigatiōe aplicāda. Mādantes consiliis nostri & thauſ. ordinarie residentibus. Gubernatori & uicario uicecellarū. Capitaneis & uicariis clauaſ. & sancte agathe: ptāti & iudici ꝑpoſ. uicario thaurini. castellanis montiscalerii & montiscaprelitae cōmissariis & ceteris officiariis nris: mediatis & imediatis ad quos spectabit. ipsorumq; locatenētibus & cuilibet eorūdē sub pena centū librarum fortium pro quolibet dictis consiliis inferiore: quatenus hmōi licētiam & lras nostras prefatis/sindicis/hoībus/& cōitati teneant & obseruent. & per quosuis faciant inconcusse obseruari. In nullo q̄ contraueniant q̄libet uel opponant lris/christis/prohibitionibus/ac aliis in contrarium facientibus: concessis q̄ & adducendis repulsis & non obstantibus. Dat. &c. nec inde repetitur ꝓtra hoc attemptatum: q̄uia sunt ēt alie littere de obseruetis annexe. sub eodem anno.

2 ¶ Forrērii ducales nō accipiāt granū in posse: nec ab hoībus clauaſ. ut in lris p Pſium anno. 1496. sub his uerbis. Dilectis forrēriis & puisoribus hospitii nostri: ac ceteris ad quos pōtes puenerint salutē. Vila suplicatiōe pōtibus annexa. ꝓserti cū in finibus clauaſ. nō crescat copia grani. quinimo pro usu hoīum ipsius loci deficiat pro maiori parte tpis cuiuslibet anni. ita q̄ non uideatur posse tradere q̄ eis desit. Ideo nobis & uestrū singulis expſse inhibemus sub pena. 100. librarum fortiū pro quolibet ne puisionē grani pro nobis & usu hospitii nri in eodē loco & ab hoībus clauaſ. ullatenus faciatis. Nec eosdē supplicātes cōiunctim uel diuisim ad tradendum & conducendū granū aliqualiter molesteris. Idue fieri faciatis aut pmittatis per quēpiā. Quibuscū; q̄ lris mandatis & aliis contrariantibus non obstantibus. Dat. &c. Et ēt de anno sequenti. idem mandatum & concessum est. put in aliis lris annexis: fic q̄ nulla amplius infertur molestia.

3 ¶ Forenses nō emāt granū in posse clauaſ. put in lib. refoſ. anni. 1458. fol. 6. stat. 3. hmōi tenoris. Itē statuerūt & ordi. q̄ nullus alienigena siue forēsis audeat ne ꝑ psumat per se nec p aliā interpositā pſonā emere granum cuiuslibet conditionis existat sup foro: nec in loco seu finibus clauaſ. sub pena amissionis grani: & ulteri9 sub pena. ff. 1. pro quolibet ꝗrtano grani. cuius pene tertia pars aplicet Illu. dño duci. alia tertia cōitati clausa. & alia

& alia tertia accusatori. Quod obseruatur si granum deficit clauaſiēsibus & non aliter prout sequitur.

¶ Non habitantes in posse clauaſ. nō extrahant granū ēt ꝓpriū: ut in lib. refoſ. anni. 1465. fol. 124. stat. 1. sub his uerbis. Itē statutū & ordinatū est q̄ nulla pſona cuiuslibet gradus seu conditiōis sit nō habitās sup posse seu finibus clauaſ. q̄ recoligat quoduis granū siue bladū audeat nec ꝓsumat extrahere aliq̄ blada siue grana cuiuslibet cōditionis sint extra fines clauaſ. sine licentia credētie dicti loci. sub pena. 25. lib. impialiū pro quolibet cōtrafaciente & q̄libet uice & amissiōis grani/bestiarū/& instrūmentorū quibus cōducerentur: cuius pene tertia pars aplicetur dño. tertia cōitati. & tertia accusatori. exceptis illis de castigneto qui possint ꝓducere sine licentia. Et ne circōuicini recoligētes possint seu ualeāt ignorantiā pretendere. statutum est q̄ mittantur lie subsidiales & registrentur. limitatur tamen ſm exigentiam: ut inferius. 4

¶ Vendentes panē nō emāt granū in posse clauaſ. put in lib. refoſ. d. anni. 1458. fol. 6. iam designato. & stat. 4. sub his uerbis. Itē statuerūt & ordi. q̄ nulla pſona q̄ faciat seu fieri faciat panē ad uendendū: audeat nec presumat per se nec p aliā interpositā pſonā emere granū in loco seu finibus clauaſ. sub pena. g. 3. pro quolibet q̄rtano grani & amissionis ipsius grani: aplicanda more regaſ. conceditur nihilominus prout infra. 5

¶ Limitari solent p̄missa in aliquibus iuxta beneplacitū cōitatis: quare ipsa cōitas. & ꝑtī a paucis annis citra continue deputauit & deputat unū ſpālē regardiatorē. & aliq̄ plures sup his dirctos. ꝓbate uite. & auctoritate grauis. sub ꝓdecenti salario ad ratā mensis. ut hī in libris tam refoſ. q̄ tōti cōitatis. & qui hāt diligenter inspicere ne in p̄dictis cōtraueniatur. Nā plures ꝓsueuerūt granū emere ꝓtra formā hmōi ꝓhibitionū: sed quarentur incurrere penas. faciunt q̄ uenditores grani illud tenēt in foro uel hospitii: aut alibi occultum: uel faltē clausis sachis donec possint illud extrahere absq; metu incurrēdis penis ꝗrtū infra. Igitur ipsi regardiatores hāt inqrere & inquirāt. ab his apud quos extat tale granū q̄re nō offerēt uenale. & si uenditū asseratur nec cōpareat ibi emptor. cogi ꝓsueuerūt hūtes ipm granū ad illud uendendū pretio concurrēti. & simili si illud recusent uēdere. postq̄ hī in foro. Preterea si aliquis uelit emere granū in magna sūma ēt pro usu ꝓprio nō permittitur: quia fit p̄iudiciū ceteris. nā eo casu aut deficit aut pretiū augetur. Et q̄n̄ sepe accidit nōnullos excedere iussū pretiū. sic q̄ aliis materiā prebet ꝓsequēdi. ipsi regardiatores moderātur ipm excessum. put mecum iuſtā pretiū. sic q̄ aliis materiā prebet ꝓsequēdi. ipsi regardiatores moderātur ipm excessum. put melius cōuenit. Cū uero plures existant uendentes panē: maxime mulieres adeo pauperes q̄ nō pōt grana emere ult granū. id non pmittitur nisi sit de refiduo. & q̄ alius uerisimiliter non cōpareat: granū ipm emptum ꝓ se extra clauaſ. nec aliter uiuere. & ēt quia expedit hīe panē uenalē. q̄d; pmittitur q̄ ipse mulieres emāt grana num in posse clauaſ. & foro si adest ēt pro aliis emere uolentibus ad ꝓpriū usum alias nō. & usq; ad medium sachū uel unū sachū ad plus. put ꝑ ẽqtās grani. & emptoꝝ. Et si dubitetur q̄ granū deficiat nō datur licētia

conuenit annuentes. matura ēt super his consilii nostri deliberatione prehabita eisdē cōitati & hoīb⁹ licentiam nobis petitā liberalr & de gr̄a spāli elargimur & concedimus per pūtes nra tū q̄ pretiū seu hctū per constitutum uel constituendū pristineriū eidē cōitati annuatim ut pfertur pfoluendū q̄ūcūq; sit in reparatione⁹ loci & pontiū eiusdē & nō alias puertatur: hmōi licentia nr̄a durante beneplacito nr̄o firmiter & irreuocabiliter duratura: quibuscūq; forte in contrariū disponentibus non obstantibus. Dat. &c. anno. 1456.

9 ¶ Pacta seruanda inter cōitatē & pristineriū pstituēdū q̄ hāt in cōi pro pte sequūtur & sunt hmōi sub effectu. Primo q̄ cōitas nō pmittat aliū pristineriū facere panē uenalē in loco uel posse clauaſ. in piudiciū ipsius iam deputati p cōitatē: sed teneatur pcise obstare sub pena limitāda q̄ aplicetur fisco pro medietate. & pro alia ip̄i pristinerio deputato rōne sui interesse. Liceat tñ bolongheriis & oīb⁹ aliis incolis clauaſ. facere & uēdere panē uolentibus emere iuxta solitū: & fm statuta & ordinationes ipsius cōitatis factas & fiendas. Itē q̄ dictus pristinerius deputatus nō possit directe nec p indirectū emere granū in clauaſ. nec sup posserta ab incolis eiusdem loci & finiū q̄ forensibus aliquo quouismodo: nec in locis aut finibus eo⁹ pīguis finiū clauaſ. nec ēt i foglitio: eo saluo q̄ si aliquis alio⁹ loco⁹ ueniret in clauaſ. ad ipm pristineriū cū monstra alicuius grani. & ad faciendū pactū & uenditionē de aliqua q̄titate grani q̄ tunc ipse pristinerius ipm granū emere possit i clauaſ. & finibus ipune: dūmodo nō sit granū hmōi loco⁹ pr̄hibito⁹. Et si pr̄aefecerit incurrat pena. ff. 1. p quo libet sacho. aplicāda pro tertia pte fisco. pro tertia pte cōitati. & pro tertia accusatori. Item q̄ ipse pristinerius possit pstrui facere unū furnū in dicto loco & extra. put sibi placuerit: & eo uti ad quoquendū panē uenalē & pro usu ipsius dūtaxat: absq; aliq̄ solutiōe fienda cōitati. put fit de aliis nisi. put infra. Itē q̄ dictus pristinerius possit tenere pr̄tinue panē ad uendendū in platea: ut faciunt alie bolongheriē: & ab⁹ fictu soluēdo pro bancho uel bāchis. Itē q̄ debeat manutenere ēt pr̄tinue panē uenalē de puro grano frumenti: bene pr̄conditonatum & pro pr̄tio: iam pro pluribus annis elapsis taxato ut preferturr & sub dicta pena pro q̄lr̄ uice qua defecerit in pondere aut uenalis incurrēda. Itē q̄ si pr̄tingeret minui pretiū grani: & idē pristinerius feciſet panē ad rōnē pretii carioris iuxta q̄ fuerat in p̄cedenti foro q̄ nihilominus possit uendere panē fi scñ ad ipla⁹ rōnē absq; incursiōe alicuius pene: & nō obstāte q̄ tunc granū uendaſ pr̄tio uiliori. Itē quia multotiens inhibetur ne q⁹ presumat emere granū ultra usu⁹ pprium qua pr̄hibitione durāte nō posset idē pristinerius manutenere panē ut prefertur. hoc ideo pquenerunt q̄ cōitas eadē inhibitiōe durāte debeat puidere q̄ dictus pristinerius possit emere grana sibi opportuna ad dcīn usum: absq; incursiōe penar̄. Q̄ d si facere nolueria aut nō potuerit dicta cōitas. tunc & eo casu liceat ipune dicto pristinerio emere granū sup foro clauaſ. & alibi. put melius poterit ad cām pmissam: alia pquentione supra relata nō obstāte & p tps eiusdē pr̄hibitionis. Itē q̄ si durantibus hmōi pactis casus guerre occurreret seu pestilentie: adeo q̄ non posset idē pristinerius tute accedere ad locā ppea opportuna: seu nō pmitteret. q̄ tūc notificato pr̄dictus cōitatis defectu grani & eodē ipediméto nisi p̄ uideatur p cōitatē q̄ possit emere granū alio modo: liceat ipsi pristinerio sibi granū emere ubi eidē placuerit nec dici possit pmissis in aliquo pr̄trauentū eodē ipedimento durāte. Itē q̄ his mediātibus dictus pristinerius exēptus a quocūq; onere: reali & pr̄sonali: dacitis: solutiōibus & collectis ipositis & iponēdis que admodū sunt clauaſien. dato q̄ sit alienigena. Et hoc ideo cēſeat burgēsis clauaſ. p tps obseruatiōis pmissor⁹: ac solue re teneatur eidem cōitati singulis annis & in. 4. terminis solutionis intratarum pro rata id quod fuerit conuentum inter ipsum pristinerium & cōitatem: tam pro premissis q̄ etiam ratione emolumenti debiti cōitati ratione furnorum: quod in se retinet idem pristinerius. prout supra.

10 ¶ Victualia non emātur extra locū. put in lib. refor. anni. 1490. fol. 355. stat. 8. sub his uerbis. Item statuerūt & ordi. q̄ nulla pr̄sona cuiuslis pditionis existat: audeat neq; pr̄sumat ire extra portā obuiā alicui pr̄sone q̄ portet aliqd ad mercatū: siue sint saluafiue: siue polagle: siue oua: nemus: fructus: aut alie res cuiuslis manerei existant: nec exire debeāt obuiā deferentibus ipsas res extra fines clauaſ. nisi fortalis iret usq; ad uillā emere seu aliū locū si emere uoluerit de dictis rebus. Et si tales uendere uolentes recesserint ab eo⁹ loco pro portādo ad locū clauaſ. q̄ a talibus nō audeat neq; pr̄sumat emere donec fuerint in loco clauaſ. sub pena. f. 60. p quolibet & q̄lr̄ uice q̄ aplicetur more regar. totiens quotiens fuerit cōtrafactū. Etiā custodes portar̄ non possint emere aliquas res q̄ portentur ad uendendū: ta⁊ die fori q̄ alio die: donec fuerint ipse res intrate in loco per spatiū unius ictus lapidis sub pena. ff. 10. pro quolibet & qualibet uice. aplicanda more regar. sine gr̄a. & qui libet possit accusare qui sit fide dignus: ut ibidem in statu. sequenti. sub eisdēmet uerbis.

11 ¶ Reuenditores & forenses nihil comestibile: aut aliud pro uictu emant ante horas statutas. put in lib. refor. anni. 1496. stat. 2. hmōi tenoris. Item statuerūt & ordi. q̄ reuendentes fructus & alia bona comestibilia in loco clauaſ. non possint nec debeāt talia bona q̄ sint pro uictu. s. gallinas/capones/saluasinas/pisces/oua/fructus & oia q̄cūq; q̄ sint pro uictu burgensiū & q̄ium habitantiū emere pro reuendendo quouismodo p se uel per aliā interpositā pr̄sonā: donec ipe hy emalis sint trāfacte hore. 20. & tpe estiuo hore. 18. Et hoc sub pena. f. 10. & amissionis rerū empt⁊. aplicāda more regar. & q̄libet possit esse accusator dūmodo sit bone uocis & fame & possit auferre ipune. T̄ps aūt hy emalis cōputatur a festo. s. Michaelis ad festū resurrectiōis: & estiuū ab ipso festo resurrectionis ad idē. s. Michaelis. put supra de becharijs dcīn est. Et sic pr̄hibetur dictis forensibus p̄ ut ēt in lib. refor. āni. 1492. fol. 407. stat. 4. q̄ in ceteris omissum est: qa non ita uniuersale ut pūs. Et si opponatur: fortius p̄uisum apparet in uolū. fol. 27. stat. 388. disponente q̄ nulla pr̄sona audeat uel pr̄sumat portare uel per alium

per alium portari facere extra burgū uel poderiū clauaſ. oleum/oua/pullos/fructus/saluasinas/pisces recētes uel aliq̄ alia victualia: sub pena & bāno. f. 10. pro quolr̄ & q̄lr̄ uice: & amittat totū id qd portaret: & q̄lr̄ possit capere quos uiderit pr̄tacientes & ei auferre totū id qd portaret & habeat tertiā partē tam de bāno q̄ de rebus ablatis: & cōe tertiā: & iudex tertiā: si pdicta fierent cū licentia iudicis. Q̄ uibus oīb⁹ additio facta est: prout in lib. refor. anni. 1516. stat. 10. sub his uerbis. Item addiderunt statutis disponentibus q̄ nemini reuēdi tor⁊ rerū comestibiliū liceat aliq̄ emere ante horas statutas q̄ ipsis itelligātur inclusi emptores porcor⁊ qui postea de eis faciūt salcitiā/ceruellatā/aut aliter carnes ipsas porchinas uēdūt ad minutū: ita q̄ ipsi statutis ac aliis i materia dispoēnibus pr̄aueniētes pēas ipsas de quibus in eis incurrāt & aplicentur. put in eis pr̄tetur.

¶ Candelle sepis/pisces recentes/& butirū: uarias hīt taxas in statutis relatas q̄ semp fuerūt augumentate. put 12
etiā pr̄tiū aliar⁊ rerū prefertim ex augumēto monetar⁊ re nō vī expediens aliq̄d referre de ipsis taxis: cū ēt augeri credāt: nec habeāt pmanentiā nisi fieret solutio ad rōnē ducator⁊ uel sempi eadē moneta. Ne aūt ad libitū uendi possint. p gruū est puidere in his & multis aliis: ut in oleo/carnibus porchinis salsis/& hmōi per annuales ordinatiōes q̄ reformātur. augēdo si expediat & minuēdo. put melius puenit. Et in hoc multū esset aduertendū exemplo maior⁊ nr̄or⁊ illi dicūtur eligi. 1. singulis duobus mensibus: & ex pcipuis de cōsilio qui frequenter ciuitatē discurrunt: inquirentes an quis excedat: solita pretia rerū comestibiliū: & si aliqs cōperitur ita excedens sit sibi condemnata taxa iuxta uarias q̄litates rerū: ēt eisdē speciei cū inhibitionibus opportunis ne ultra uendi presumatur. & si opponitur taxe illud teneri uenale amplius nō pceditur alias aufertur. & more regar. aplicatur simul cum penis impositis. Q̄ uod ēt magis fit in mediolano per continuum uicariū prouisionis & suo⁊ fieriq; deberet in clauaſ. cum plures existant gaudentes si quid habent quod apud alios non reperiatur ut ualeant ab indigentibus omne id quod possunt extorquere.

¶ Pisces uendi nō debent nisi in platea loco solito: ut in lib. refor. anni. 1517. sta. 4. hmōi tenoris. Itē statuerūt 13
& or. q̄ oēs piscatores & uēdētes pisces recētes debeāt portare oēs pisces uenales quos habuerint ad uēdēdū simul i platea clauaſ. loco solito: ita⁊ sup lapide & nō alibi: & ibidē eos uēdere. & q̄ pr̄aefecerit. incurrat pena p̄ q̄lr̄ uice. f. 15. apli. more regar. & amittat pisces: & q̄lr̄ bōe uocis & fame possit accusare: & credaſ sibi cū iuro.

¶ Pinguedines bestiar⁊ nō extrahātur a posse clauaſ. put in lib. refor. anni. 1476. fol. 258. sta. 1. sub his uerbis. 14
Et pro statuerunt & ordi. q̄ oēs grasseur puta lepi/ungie/& similia q̄ recoliguntur & fiūt in loco & posse clauaſ. seu q̄ portātur p extraneos in loco & sup finibus clauaſ. non possint extrahi per aliquā pr̄sonā: cuiuslis cōditionis existat: tam laborate q̄ nō laborate a duabus libris supra extra fines & iurisdictionē dicti loci sub pena amissionis pinguedinis empte. & ulterius. f. 10. pro quolibet tubo. & sic pro rata & pro q̄lr̄ uice aplicada more regar. Et ne id fiat prohibetur oibus de clauaſ. seu ibidem & in finibus habitantibus ne presumant uēdere alicui forensi. pariter nec liceat forensi emere sepe uel grassas aliquar⁊ bestiar⁊ pro exportādo extra locum & fines clauaſ. sub pena. f. 66. & amissionis sepis: totiens cōmittenda quotiens fuerit contrafactum apli/canda more regar. ut in libro refor. anni. 1491. fol. 407. statuto. 6. eiusdem tenoris.

¶ Fenum non debet conduci extra fines clauaſ. put in lib. refor. anni. 1471. fol. 82. stat. 1. sub his uerbis. Et pri 15
mo quia pascua clauaſ. diminuta sunt pp̄ter aquar⁊ diluuia que maiorē partem prator⁊ abduxerunt. reliquā partem ut plurimū in inundationibus uastant & prata nō iuste. iunt terris laboratuis hoium clauaſ. ordinatū est q̄ oē fenum quod colligitur super finibus clauaſ. debeat reītare super ipsis finibus. & extra ipsos fines ab duci nō possit: nec aliquo quouis modo de eo per aliquā quis pr̄sonā licentia dari possit. attento etiā⁊ q̄ locus clauaſ. est in locis limitrophis: in quo superueniente aliquo tpe guerre fenū valde indigetur. cū etiā⁊ pungat se pissime gentes equestres per ipsum locum transire propter magnum passagium: & alibi fenum non pot̄ haberi: quia circūdatus est territorio marchionatus a quo fenum ipsi loco clauaſ. oportunum extrahi non pōt. Et si contrafactum fuerit non uleat. Et sub pena amissionis fen/carri/& bestiarum conducentium ipsum fenum & duorum ducatorum aplicanda more regar. dar⁊ iarum.

¶ Nullus emat victualia: aut accipiat noie illa. dūi sine ilis. put in decreto. 1. lib. sub rub. icip. q̄ bayliui & ca 16
stellani nō emāt victualia &c. sic exordiente gra⁊ aminibus subditor⁊ ut teneatur occurere uolentes oibus & singulis ppetuo pr̄hibemus ne a q̄buscūq; subditis nr̄is uel alienis noie nr̄o seu pro nobis aliq̄ victualia emere pr̄sumāt aut quouis modo extorquere sine nr̄o spāli mandato p nr̄as patentes ilras sibi facto nec ūc nisi q̄tates ipsar⁊ victualiū in ipsis ilris nr̄is expressas & iustis pretiis mediantibus sub pena ibidem relata.

¶ Forreri & polagleri ducales non audeant accedere ad unum & eundem locū ad capiendū polaglas: gra 17
nū/uinū/carnes/uel alia victualia nisi bis in anno: nec capiātur nisi ab his qui hāt ultra eo⁊ ulum & q̄ familia ciant honesto pretio p sindicos seu pr̄sules uel estimatores loco⁊ ordinā⁊. Et q̄ diebus fori seu mercati nō debeāt accedere ad ipla loca nec sup finibus eorūdē. Et q̄ nō cōpellant bubulcos nec alios ad roydas nih de & pro rebus que in ipso loco capientur: sat. fiaciendo ad forma franchisi⁊ super his disponentiū ut in priuilegio concesso toti patrie per Carolū. 2. anno. 1505. cap. 6. sub eisdem uerbis. Super quibus ēt habetur decret. 2. libri. sub rub. incip. qualiter in emendo victualia &c. per quod inhibetur oibus & singulis ducalibus prouisoribus ne victualia quecūq; violenter aut de facto sup̄trahere uel auferre pr̄sumant: sed potius ab habentibus & ea uendere uolentibus ipsa victualia cum gratioso tractatu ac iustis pretiis inter ipsos emptores & uenditores pcordāt̄ emanā⁊ & de ipsis pretiis eisdē uēditoribus anteq̄ victualia emp̄ta fe. ū deferāt uel ducant ple

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

ne satisfaciāt: sic ꝙ cōtenti remaneāt: nihil de ipsis ꝑtis sibi usurpādo uel retinēdo: aut ab ipsis uēditoribus ꝑ relaxatiōe aīaliū uel aliorū uictualiū signatorū uel retētorū/extorqndo/exigēdo/uel recipiēdo. Si uero dicti ꝑuisores nō poterūt cū uēditoribus cōcordare de ꝑtis uictualiū. recurrat ad uicariū q uocatis cōsulibꝫ uictualiꝫ fic emēda adhibitis ēt aliis i talibus mercātiis exptis. iuste faciāt aꝑtiari. Q d qdē decre. ēt mādat obſuari ex alio priuil. cōcesſo toti ptie p Blāchā. 1490. cap. 11. & isup quo ad forū hī aliud simile p Phium. 1496. ca. 17.

18 ¶ Sal ultimo iter uictualia cōputat: omitti ꝑpositū quia in priuilegiis eo ptextu ꝑcessis hī relatio ad alia pri uilegia gabellatorū q nō habemus paucis exceptis. tū aliq uidenē referēda. Primū ꝙ subditi ducales sunt i li/ bertate emendi sal extra ducalē patriā: saltē si nō pōt haberi a gabellatore ad sufficientiā ptie. Item ꝙ gabel/ lator tenē expedire sal bonū & sufficiens in casaligrasso: rubeū & maltū ad rōnē de scutis. 8. cū dimidio auri regis a sole ꝑ singula carrata. Itē ꝙ debet tenere banchū clauaē. fulcitū sale ut nunq deficiat ꝑtio solito unius testoni pro singulo quartano salis: & sic pro rata. Item mensuras bonas planas & plenas: & teneatur accipe solutionem in moneta fm cōem cursum: nec pōt augeri dcīn pretium: ut regulariter apparet in concessioni/ bus gabelle: consuetū est seruari. Et constat in priuilegio concesso toti patrie anno. 1505. cap. 5. sup quorū ob/ seruantia uigilent qui rēpub. adminiſtrāt: ex magno interesse ꝙ infertur in defectum premissorum.

¶ De concernentibus custodiā: & tuitionem aduersus hostes: diuersimode: & qualiter. Capitulum. 3.

1 FOssato. ueteres primo usi sunt circū oppida: ut babilonie legimus fuisse lato cubitos regios. 50. & ꝑsun do plus. 100. inde menia addiderunt. Ninus & Semiramis ibidē. altitudine q̄tū archus sagittā demittere posset: & crāssitudine cōpetenti: turribusq; & decursoriis munita: q adhuc extant: ut fertur. ꝑstructa ad hostiū expulsionē: & tali modo ꝙ hostes ipsi horrerent: & loco ſpectato mos diffidētes discederent. itaq; eo respe/ ctu clauaſien. ut ēt alii oppidū fossato & menibus circuerūt. ad quoꝝ factura ꝑseuationē & augumentū man datur ꝙ ecclesiastici hūtes tpalia bona ꝑtribuere cōpellātur pro rata: ut in liis sub his uerbis. Ludouicus dux sabau. Dilectis/capitaneo/iudici/castellano/& clauariis/nris claua. seu eoꝝ locatenētibus salutē. Precipimus teneri ꝙ uilla nra ipsius loci clauaē. fortificatiōe meniorꝝ aliorūq; cōiū edificiorꝝ pntiali idiget necessario pa riter & repatiōe: circa q̄s merito affectātes ꝑuidere attendēteq; ipsuportabilia onera/hoibus laycis uille ipti9 incōbentia. Cōsiderātes ēt ꝙ q cōmodo tuitiōis siue ꝑseuatiōis gaudet onus sentire tenē. uolētes & insuper ipsius uille fortificationē. uotiuo ut expedit gaudere cōplementos: & illā a piculis possethenus tueri & ꝑtua re: aliis ēt bonis moti respectibus uobis & urm cuilibet insolidū cōmittimus: districtēq; mandamus sub pena 100. librarꝝ fortiū: ꝙ urm quēlibet q nō paruerit cōmittēda & nobis irremisibiliꝫ aplicanda. qtūs uisis pnūbus oī more dispēdio posposito ecclesiasticos oēs & singulos/pdia/possessiōes/& alia bona tpalia in dicta uilla fuisq; ptinētis possidētes/inducatis ad ꝑtribuendū fortificatiōibus in ipsis pariter & repatiōibus: aq̄liꝫ mō dos ꝑdecētes apud eos teneatis in fortificatiōibus/repatiōibus/& ꝑsimilibus teneri assuetos. sic ꝙ qlꝫ ipsoꝝ debite & pro rata sibi exinde ꝓtingente & ipsōita in illis ꝑtribuere habeāt. uerū si tales ecclesiastici ad hī difficiles se reddāt aut morosos: eo casu bona q̄cūq; tenementariorꝝ eorūdē ecclesiasticorꝝ ad manus nras ponatis & reducatis: positaq; sub eisdē teneatis & regatis: & fructus illorꝝ ꝓcipiatis: nec ea uillatenus relaxetis quouisq; tales ecclesiastici qlꝫ ꝙ rata: ut ꝑfert: ꝑ deis fortificatiōibus pariter & repatiōibus ꝑtribuerit qlꝫ debite ꝙ rata: ut ꝑfertur: supportatiōibus qbuscūq; pariter & exceptiōibus reiectis: & nō obstātibus. Dat. &c. āno. 1448. Que lie ēt ꝙ effectū assequute dicātur docēt de solito: & ꝑ nouū mādatū facilī obtinēdū pōt renouari. hī iō hī iferte.

2 ¶ Electi ad solicitādū fortificatiōes nō debent cōmissionē refutare: ut i paruo ꝰterino statutorꝝ. stat. 14. hmōi tenoris. Itē ut defectu solicitatorꝝ & ꝑuisiōis negocia cōis nō remaneāt derelicta. ordinatū fuit ꝙ qcūq; fuerit electus: seu deputatus ꝑ officiali seu solicitatore pro aliquo negocio tāgente fortificationē repationē: seu gu berniū burgorꝝ aut finiū nō possit refutare nisi de licentia dnoꝝ officiariorꝝ/ꝑsulū/& electorꝝ: siue sit de cre dentia siue non. sub pena. f. 60. aplicādorꝝ more regaē. exclusa pte accusatoris q̄ fisco debeē. & sic ꝑ duabus ptibus: nec inde se eximere possit a dicto officio nisi incontinenti soluat ipsos. f. 60. quibus solutis sit exculatus.

3 ¶ Extendere non licet aliquid sup menibus: ut sit alibi ad sicādū: put in uolu. fol. 50. stat. 578. sub his uerbis. Item statutū & ordinatum est ꝙ aliqua ꝑsona non debeat ponere uel extendere aliquid super muris loci cla uaē. ut pānos laneos uel lineos/uel pelles/uel aliud. sub bānō. f. 5. pro quolibet contrafaciente & qualibet ui ce. & quilibet sit accusator & habeat tertiam partem bānī.

4 ¶ Pontes loci cōputātur i menibus & fortalitiis: & debet māuteneri ꝑ cōitatē: ut i uol. fol. 16. sta. 239. hmōi tē oris. Itē ordinatū est ꝙ iudex teneatur facere aptare oēs pontes cōis claua. expenē cōis uel cuius debuerit: qd est referēdū māutentoribꝫ: & oli nemus expediens ad ipsos pontes: accipiebatur i cerello: put i ineſtitura seu cō cessione cāpāe & gorretorꝝ iā supius mēorata. nec aūt recessum est iā diu. Et hī iō solita est māutentio ipsoꝝ pontiū subaſtari ad. 9. ānos: & qñq; plures. maxie sub pcis silibus i effcū. 73 ꝙ māutentor ipsoꝝ pontiū dēat eos repare & renouare si expediēs fuerit de bonis lignis & postibꝫ turis & nō aliis: sic ꝙ sufficiāt ad solitū trāsitū quorūcūq; absq; piculo. Et si defectu ipsoꝝ pontiū aut alicuꝫ ipsoꝝ aliqs pateretur aliqd dānū. ꝙ ipse manu tentor teneatur ad emendā arbitrio uicarii & ꝑsulū uel eſſiatorꝝ cōis: sūmarie & sine ſcriptis. oī oppositione cessante. Itē ꝙ ipi pōtes sint & esse debeāt talī ordiati & faciles ꝙ possint leuari & deſcēdi ꝑ custodes portarꝝ

singulo

singulo die absq; difficultate quodq; bene claudant & satisfaciant prout debent ad maiorem tuitiouem loci. Et si euenerit casus fractionis aut ruine in premissis ꝙ illico prouidere teneatur ipse manutentor adhibendo idoneos operarios cum expedientibus: incontinenti habita notitia premissorꝝ. Item ꝙ si deficiat aliquo ꝑ missorꝝ incurrat penā. f. 60. impialiū pro qualibet uice: aplicāda more regaē. Item ꝙ premissa oia fiant & fieri debeant oibus sumptibus & expensis eiusdem manutentoris: exclusis uenellis/policibus/cathenis/& hmōi oportunis ad ipsos pontes: que dicuntur ferrum grossum: tradendis per cōitatem dūmodo non sint caugle nec clouꝝ: prout hactenus ꝓsueuit. Item ꝙ in fine termini dictus manutentor teneatur & debeat pontes ipsos remittere cōitati in statu premisso: & non fractos uel destructos: sed rōnabiliter reparatos. iudicio proborum uirorꝝ. Item ꝙ liceat cōitati prouidere q̄cūq; expediens fuerit ad reparationem ipsoꝝ pontium oneri eius/ dem manutentoris: & de pecuniis sibi debitis p cōitatē ꝑtextu eiusdē manutentiōis: ipso tū manutentore uo/ cato & non satisfaciente: seu ꝙ possit ipsa cōitas talem pecuniā debitam retinere donec ipse manutentor pre/ missa adīpleuerit & nihilominus in casu urgenti ꝓuidere teneatur ut supra. & ad hoc iuris remediis cōpelli.

¶ Porte cōes oppidi: similiꝫ in fortalitiis enumerātur & sunt manutenende per cōitatē: ut in uolu. fol. 23. stat. 339. hmōi tenoris. Item ordinatū est ꝙ rector seu rectores clauaē. qui pro tpe fuerint teneātur pēr facim face/ re aptare oēs portas: ita & taliter ꝙ nemo possit defūbtus transire: quia ēt sic perpetuo dicitur obseruatū: nec est ipsa manutentio ordinaria: qm̄ put expedit reparantes. ipse porte non exigunt ordinariū manutentorē. 5

¶ Claues portarꝝ loci clauaē. olim tenebantur per consules habentes onus ipsarꝝ: sed multis bonis respecti/ bus remisse fuerunt capitaneo castri: ut in libro refor. anni. 1471. fol. 103. Et debent ipse porte aperiri & clau/ di horis ꝓuenientibus fm tpa. Cum aūt accidit aliquem aut aliquos uelle intrare uel exire locū: iam clausis ianuis. tunc ianitor: seu portonerius tenetur ad oēm requisitionem. & in qualibet hora portam gratis aperi re: eo saluo ꝙ aliquid datur pro benemeritis arbitrio requirentium prout decet: sed nihil exigi potest ad li/ bitum portoueri: nec de certo prout notissimum est. 6

¶ Custodes ordinarii portarū eliguntur ꝑ credentiā in qua iurant offm debite exercere in manibus uicarii: 7 put de aliis dcīn est: & ꝓseuerant in officio regulariter dum bene faciunt: tenenturq; ad multa: sed ꝓcipue ad custodiā ptra hostes uniuersales aut particulares quia tunc debent pontes leuare/porta claudere: aut rē popu lo notificare: uel rectoribus: dū res particularis ex aliquo indicio creditur. nā inde ꝓuidetur medio ipsoꝝ cu stodū: ꝙ secus fieri qñq; posset cū nulla heret intimatio. Item ipsi custodes ordinarii portarꝝ tenētur iura de ferre intrātibus locū & suspectis de aliquo furto campestri: ut in libro refor. anni. 1490. fol. 356. stat. 12. hmōi tenoris. Item quia inferuntur multa dāna in finibus: quia nō fiunt debite custodie ad portas loci. Iccirco sta/ tuimus & ordinamus ꝙ oēs custodes portarū iurare debeant & iurent in plena credentia in manibus Spec. dōi uicarii. sub pena. 10. ℔. & amissionis officii: de bene & legaliter custodire portas sub tali pacto & ꝓuentiōe ꝙ nō permittant intrare aliquē cuiuslis ꝓditionis existat: qui portet aut ducat aliquo quouismodo aliqd ne mus cuiuslis conditiōis/paleā/fenū/herbā/rapas/& fructus cuiuscūq; generis existant. quin dicti custodes de ferant iurm oibus sic portantibus ad sancta dei euangelia. & sub pena. f. 60. de ueritate dicenda: si acceperūt tales res in eoꝝ possessionibus proprijs. & si in alienis cū licentia dōi. Et si renuerint iurare remittere teneā/ tur rem dicto custodi & ulterius soluant bānū. f. 60. Et si custodes fuerint negligentes ad deferēdū tale iurm ipsi incurrant dictā penā: & sint priuati eoꝝ officio. que pena aplicetur more regaē. & qulibet possit accusa/ re. & si reperiātur accepisse in aliena possessione. furtū restituatur dño possessionis. Itez debent ipsi custodes reparare porcos seu caritonos preceptorie domus. s. Antonii: qñ ingrediuntur ortos & faciunt maxima dā na: si permittantur exire locum sine custodia. Debent ēt ꝓhibere saracenis & aliis similibus personis ne lo/ cum ingrediantur sine licentia consulū & plura alia facere que nouissima sunt. Vltra tangentia pestem q̄ in/ ferius memorantur. Preterea exigunt ipsi custodes pro eoꝝ salario. g. 1. a singulo habente regim & domi/ cilium exclusis forensibus locoꝝ circūstantium. Et pro diuisione debentium fiunt. 4. quinternetī & in duo bus ponuntur debitores. 300. pro singulo respectu portarꝝ ſctoꝝ Petri & Antonii. & in aliis duobus aliarū portarꝝ. 200. ꝙ quolibet: capiendo eos qui habitant propinquiores ipsis portis. fm ordinē regīt. postea ad/ dendo alios qui regīm hūt. sed nō domos: ut cōperiuntur habitare tpe descripcōis. Nec obstat ꝙ duo uel plu res simul habitent: aut aliūde nō habentes domicilia quia debetur ipsa custodia pro quolibet ꝓsignamento & sic tenentur ēt ꝙ non teneāt locū nec focū: inde fit inquisitio miserabiliū habentiū domicilia & addunt ipsis quinternetis & portis propinquioribus eoꝝ habitationi cū describuntur: quia ut plm ibidē permanent aut prope. Quia uero habitatiōes multorꝝ uariantur. quilibet ipsoꝝ custodū sequitur descriptos in suo quin aut prope. Quia uero habitatiōes multorꝝ uariantur. quilibet ipsoꝝ custodū sequitur descriptos in suo quin terneto: habitēt ubiuis usq; ad nouā reformationē quinternetorꝝ. Et si interim aliquis deficit cōpensatur ex aliquo nouiter superuenienter: alias restat oneri eius ad quē spectabat. Et cū regīa seu ꝓsignamenta & domi/ cilia que tenentur ad ipsam custodiā excedant. 1000. circa de. 25. fit distributio eoꝝ pro rata ipsis custodibus prout hec oīa per nos seruata fuerunt ad mandatū cōitatis. in factura ipsoꝝ quinternetorꝝ: iuxta quos proce dendū credimus. Et si aliqui ueniunt ad diuisionē seu nouiter habitandū: nec debeat fieri dicta cōpensatio tunc custos eos exigit cū uicinis. & dū habitant in ꝓfinibus. iudiciū exactionis ptinet ꝓsulibus. Et qñ multi di ferunt solutionem: ꝓceditur cōtra illos ad leuationē bonorꝝ de gagio. & imediate ad unicā subaſtationē. & deliberationē sine ſcriptis: quia agitur de labore. & sūma pluſq; minima: ut hec notissima sunt.

8 ¶ Custodie extraordinarie: precipiuntur a nunciis succesiue ꝓut habitant iuxta q̄ hī in uolu. fol. 13. statu. 185. hmōi tenoris. Itē statutum est q̄ deanus siue deani debeāt precipe guaytā & squaraguaytaꝫ fm q̄ debet fieri cōtermec ꝑmittere aliquē sed facere oia bona fide. Et inhibetur nunciis ne custodiā pro aliquo faciāt. & silr ecōuerso ꝓut in uol. fol. 59. stat. 644. sub his uerbis. Primo statuerūt & ordi. q̄ nullus deanus de clauaſ. q nūc sit: nec qui pro tpe erit: possit nec ualeat sub aliquo colore facere aliquam custodiam diurnā nec nocturnam pro aliq̄ ꝑsona de clauaſ. uel ibidē habitāte sub pena lib. 10. Et q̄ nullus de claua. nec ibidē habitās nullo modo debeat ipsis deanis aliquā fieri facere custodiā sub dicta pena. Et ad ipsam custodiā tenētur ēt habitantes extra locū. ꝓut in. d. uol. & fol. 58. stat. 642. hmōi tenoris. Itē statutū & ordi. est q̄ oēs ꝑsone q̄ habitant & habitabunt in ayralibus extra burgū & burghetos claua. teneātur & debeāt ac cōpelli possint ꝑ officiales claua. ad faciendū custodias tam diurnas q̄ nocturnas in ipso loco clauaſ. si in ipso burgo habuerit domū aut habitatiōnē. & si in ipso nullā habuerit domū: & in altero de dictis burghetis domū habuerint. i illo burgheto ubi habebit domū facere teneatur dictas custodias. Et si nullā habuerit habitationē i burgo uel burghetis teneaſ ipsa talis ꝑsona facere dictas guardias in burgo clauaſ. fm q̄ ꝑ ꝑsules fuerit ordinatū. Et debet custodia fieri p eos qbus precipitur: ut in lib. refoꝛ. anni. 1516. stat. 1. hmōi tenoris. Statuerūt & ordi. q̄ habitātes in loco clauaſ. & finibus qbus de cetero precipientur custodie nocturne uel diurne ad portas uel alibi pro hostibus uel peste: aut ex alia cā teneātur ipsas custodias facere p se aut alios idōneos & aprobatos p cōsules uel cōmissarios si fuerint per tps ipsis custodibus statuendū & nō recedere a loco eis custodiri deputādo nisi aliū uel alios loco eoꝛ. et idoneos relinquāt: sub pena. f. 20. impialiū pro quol; & q̄l; uice cōmittenda & more regaſ. aplicā da. ita ēt statutū de custodibus ordinariis intelligatur. Declarātes q̄ custodia ipsoꝛ ordinarioꝛ defectibus custodū extraordinarioꝛ in aliquo iuuare nō possit nec ecōuerso. Recipi aūt non debent ad custodiā minores annoꝛ. 15. ꝓut in uol. fol. 14. stat. 199. sub his uerbis. Itē statutū est q̄ nullus recipiatur pro guayta hās minus 15. annoꝛ. Et quia custodie nocturne fiūt ēt in platea q̄ appellātur squaraguayte. statuū est q̄ ipse squaraguayte teneātur guaytas ter in nocte requirere seu uisitare: ꝛ in prio sero: ad mediā noctē. & ad gallesegnā. & q̄ custodie tam guayte q̄ squaraguayte tenētur insup rōdere quotiens a torriano fuerint appellate. Et hec sub pena. f. 10. pro q̄l; uice & turre seu loco custodie. & torriano credaſ q nō debeat appellare custodias nisi ter in nocte & nō plus ut ibidē in ipso uol. & duobus statutis seq̄ntibus sub eodē effectu. Solet ēt cū de hostib9 dubitaſ poni custodia sup cāp'mile ꝓtinua ac sup turri cāpanie & extremis finiū: ꝓut casus exigit: totq̄ precipiū tur custodie nocturne q̄ possint in media nocte mutari ut conueniunt inter se electione uel sorte.

9 ¶ Armature uendi prohibentur forensibus: ut in lib. refoꝛ. anni. 1499. sta. 6. hmōi tenoris. Item statuerunt & ordi. q̄ armature que uendentur de cetero ad incantum non possint nec ualeant emi per foresles nec exportari de loco seu finibus clauaſ. sub pena amissionis rei uendite & pretii eiusdē. incurrenda per uenditorē: ut creditur: cū id forenses ignorent. Et q̄ ēt obseruari deberent in aliis alienationibus armoꝛ alio modo fcis.

¶ De custodia contra pestem fienda: & qualiter. Capitulum. 4.

1 CVm pestis uiget in patria & fiunt custodie in aliis locis. Prio uoce preconia inhibetur in die fori ne qs audeat uel ꝑsumat attingere fines clauaſ. sine uero boletino licentie fic ueniēdi ex loco de quo eomet die ipm recedere ꝓtinget/debite signato/& ꝓtrasignato/signis alioꝛ locoꝛ de qbus in ipso boletino cū cōminatiōe q̄ alias nullo modo hospitabitur in toto posse clauaſ. Itē q̄ si q̄s fuerit in loco uel cū ꝑsonis suspectis peste ꝑuersatus. & ꝑsumpserit ante. 40. dies attingere ꝓut supra ēt cū boletino q̄ nihilominus nō recepta bitur nisi elapsis eisdē. 40. diebus purgatiōis de q̄ ꝓstare debeat p publicū documentū anteq̄ hospitetur. Item q̄ nemo infectus aut habitus ꝑ suspecto audeat uel ꝑsumat uenire in dictis finibus claua. sub pena expulsiōis ictibus lapidū & sagitaꝛ. Itē q̄ nemo ꝑsumat deferre aliquos fagotos uel ballas pataꝛ/uestiu3/aut alioꝛ simiū: seu pelles: aut lectos ēt q̄ ueniāt seu portētur ex locis nō suspectis q̄a nō ꝑmittētur recipi in loco uel extra apud aliquos de clauaſ. Et si cōperiātur ipsa bōa suspecta sub pena ꝑfiscatiōis uel cōbustiōis: & ulterius. 50. ducatoꝛ. & .4. ictuū corde ꝑ quol; delatoꝛ & ꝑducto ꝛ: ac q̄l; uice. Itē q̄ in ꝑmissis nemo falsitate utaſ/boletini/testionialiū/iuri ꝑtiti/uel alio mō: sub eadē pena & alia iuris si maior uideaſ ifligēda: arbitrio iudicis & cōmissarioꝛ iserius relatoꝛ. Et hec quo ad foreñ. Quo uero ad clauasiensē. ēt uoce ꝑconis ihibetur ne qs ꝑsumat aliquē hospitari i loco uel finibus uenientē aliūde: nisi fecū in domo pati seu retinere sine ꝓtrasigno porte clauaſ. p quā igredi debuit uel debuisset ex loco date boletini sub pēa. 10. duca. ꝑ quol; & q̄l; uice. Itē q̄ nēo ꝑsumat receptare aliās res ex supius memoratis sine licētia cōmissa. sub eadē pēa. Et si cōpiātur suspecte ulterius sub pēa reclusiōis p. 40. dies. 4. ictuū corde. & duca. 25. Itē q̄ nēo ꝑsūat abitare fines cla. sine licentia cōmissa. ad ñ electoꝛ sub pē duca. 10. ꝑ quol; & q̄l; uice. Nec regredi ad eius solitā hitationē nē aliena in posse clauaſ. nisi ostenso boletino: & signato ad portam: ut prefertur sub eadem pena. Item q̄ nemo presumat aliquid uendere ittinerantibus extra portas loci existentibus aut cum eis aliqualiter conuersari nisi habeant boletinum signatū uel uisitatum ad portā clauaſ. ut supra: aut tū a longe q̄ infici nō possent: sub pena ff. 10. Itē q̄ nullus molinarioꝛ: seu alioꝛ tenentiū artificia extra locū ꝑsumat receptare granū ad molendus canapā ad pistandū: aut pānos ad parandū. sine dicta licentia & sub eadem penaꝛ ꝛ ex delatis uel conductis per foresles. Item q̄ si quis fuerit infirmatus & iacuerit per diem naturalem in lecto teneantur alii de domo notificare

notificare cōmissariis ipsam infirmitatē: ut fiat uisitatio & inquisitio ifirmitatis: sub pena. ff. 25. pro quolibet & q̄l; ulceꝛe reclusiōis p. 40. dies tanq̄ de suspectis & ꝓtagiosis. Itē q̄ nullus phificus uel cirurgicus terrige/nam nec forensis ꝑsumat aliquē flobotomare/uentosare/aut alicui sanguinē extrahere cā sanitatis sine licētia cōmissarioꝛ: sub pena ducatoꝛ. 25. ꝑ quol; & q̄l; uice: ac ꝑmisse reclusiōis. Quę qdē pene supra relate apli cantur pro duabus partibus fiscoꝛ & pro tertia accusatori. ut de solito ꝑmissoꝛ constat ex actis cōitatis.

¶ Cōmissarii ad ꝑseruādā sanitatē eligūtur ꝑ credētiā: & ex credēdariis ut plīmo: quos daē oīmoda ptās tā pui 2
cariū q̄ totā credentiā/ordinādi/exequēdi/& exeq faciēdi/phibēdi/licētiā ꝓcēdi/custodias eligēdi/deputandi/& taxādi/penas iponēdi/recludēdi/bōa capiēdi/registraū. & cōburēdi. eisdē cōmissariis submittēdo cualeriū familiares/& nūcios i oibus ꝓut tenētur ipsis uicario & cōitati: cū facultate alios assumēdi si opus fuerit: & i oib9 ꝓcedēdi/& faciēdi ꝓut eis meli9 vī i his: & ipsi uicari9 & cōitas facere possent si ꝑsonalī itereēnt.

¶ Scriba boletinoꝛ ēt deputatur ꝑ credentiā. ex his qui se offerūt multotiens: cui remittitur bullū ifignioꝛ 3
cōitatis ad bolletinos signādos cū iuro q̄ nulli remittet bullū: nec bolletinos albos nisi eius substituto uel substitutis ꝑ credentiā admittēdis. Itē q̄ nulli faciet boletinū clauasiensē. sine ꝓtrasigno cōmissarioꝛ: nec foresibus absq̄ ꝓtrasigno porte sup alio boletino aliūde delato. Itē q̄ nullū tradet boletinū albū ex toto: nec respectu diei uolentibus absentare. Itē q̄ faciet oēs boletinos gratis: nec recipiet p se aut aliū aliquā solutionem ēt spōte exhibitā: ꝓut fit a multis locoꝛ in qbus ipsi boletini soluūtur nisi prius illis ꝓtestet se nihil uelle & q̄lē est solutus a cōitate Et hec sub pena. f. 100. pro q̄l; uice qua ꝓtrafecerit aplicāda ut supra. Itē q̄ teneatur expedire instātes absq̄ mora: alias q̄ salariū possit retineri p cōitatem: & eidē liceat eo casu de alio prouidere.

¶ Custodie extraordinarie deputātur ad portā cū ordinariis: nec recipiūtur boletini nisi ad portas. s. Petri &. s. 4
Antonii qbus ꝑpea melius ꝓuidetur de custodibus qñq̄ sub salario extraordinario ꝓut exigit casus. ipse aūt custodie hūt iterrogare quosc̄q̄ itrātes unde sunt/unde ueniūt/quo uadūt/& ad qd agendū. Itē sup boletio exhibito de noie/de societate si adest/& gñali de oibus ꝓut expedit. Et inde iuīm est defferendū: sub q̄litatibus ēt ꝓrrendis & penis ad terrorē: an post dies. 40. talis exhibens boletinū seu plures fuerint i loco suspecto pestis: uel cū aliquo suspecto fuerit ꝑuersati. seu rē aut res ita suspectas habuerint/tetigerint/uel ꝓtractauerint. Et debēt notari in hoc priora indicia/& accidētia iurātis: ut rubor/palor/tremor/& hmōi q̄ mēdacia in dicēdo & fm ea repellere uel admittere. Nec ꝑmittāt ipsi custodes itrare fagottos/ballas/uestes/aut alia supra memorata: neq̄ ēt infirmos/uel miserabiles: quia forte alibi expulsos: ſ; ꝓcedāt discrete i hoc eos mittēdo ad hospitia q̄ sunt extra locū. Et si extāt adeo paupes q̄ uictū q̄rere hostiatim cōpellantur ne fame peant sub/uenitur de cōi ad trāsitū. Ponūtur q̄ alie custodie extra locū tpe mercati & nūdinaꝛ: ut ad portus fluminis & ubi maior copia uiatoꝛ ꝑsumitur trāfitura: ne si qd inueniūt suspecti. amplius ꝓcedat: nec ꝑsumit aliqs sup foro residere nisi cū boletino signato ad portā: ut supius dcm fuit ēt q̄ sit extra locū. Quia uero multa cōperiuntur ittinerantes nocturno tpe: q̄ ppea nō pūt boletinos pūtare ad portas ut signentur: solet eligi expensis hospitū habitantiū extra locū iuxta taxā fiendā. unus custos ſpālis extra locū residens q̄ hī; uisitare ipsos boletinos iterrogare ipsos ittinerātes & in oibus agere: ꝓut supra de aliis custodibus dcm est. Et ñ sub debito iuramenti & ꝑmissionis ēt inquirendi si quis hospitatus est sine ꝑmisso cōtrasigno porte seu eiusdē custodis fidelitatis & ꝑmissionis ēt inquirendi si quis hospitatus est sine ꝑmisso cōtrasigno porte seu eiusdē custodis & delinquentes publicādi & accusandi sub pena eisdem contrauenientibus impōsita & supra relata.

¶ Sī pestis occurrit i loco circūuicino: aut nō lunginquo uel eg. & familiari oppido clauaſ. nō ꝓcedit ad bā/ 5
nimentū & diffamationē: nisi hoc fiat i locis maioribus magis ꝓpinq̄s: aut ex multitudine infectoꝛ: certa & q̄nq̄ ab eisdē ipsius loci spōte diuulgata: q̄ cū multotiens sit dubia ex alioꝛ relatiōe. sitq̄ cōpatiendū citius q̄ ab eisdē ipsius loci spōte diuulgata: q̄ cū multotiens sit dubia ex alioꝛ relatiōe. sitq̄ cōpatiendū citius q̄ ppea abēntare & pestem fugere cōpellūtur. Hoc ideo nīa cōitas ꝑsueuit. put ēt alie nūciū trāsmittere cōtentibus ipsoꝛ locoꝛ: ita nouiter suspectoꝛ cū liis hmōi ꝓtinentie. Vehementer dolet q̄ nup accepimus nōnullos ex uris peste ꝓtagiosa defunctos: aut saltem infectos & reclusos: uerū nollentes plenā fidē adhibere relatis: nunciis pestē ꝓtagiosa defunctos: aut saltem infectos & reclusos: uerū nollentes plenā fidē adhibere relatis: nunciis pūtem ad uos destinare putauimus q̄ fcm inquirat: plene ꝓfisi nihil eidē de re hmōi occultabitur. Et si q̄d cauendū adest p dies. 8. habitatiōes in loco & finibus: ac cōia & ꝑticularia cōmoda q̄ apud nos sunt & eius offerimus libentissime: ēt ulterius nō de futura. put nobismet ipsis fieri optaremus: fied illuc apud locū ufum & tāq̄ suspectis: interim uero hoies aut aliquid nō credimus ꝑ uos relaxari cū debeāt retineri alias obstare cogemur. Et bū ualete. Cū aūt ifectus est locus ita q̄ ueniat bāniēdus: describitur in rotulo parētinec delet quo usq̄ sit liber eadē suspitiōe: teneāt q̄ idē rotulus ad portas loci ne qs locoꝛ ifectoꝛ: ualeat ptēdere ignorāti.

¶ Hactenus ad pestē uitādā aliq̄ sunt ꝑmissa: nūc aūt de his q̄ fieri solent dū hī in clauaſ. vī q̄ trendū ne augeaſ 6
sed prius uenit memorādū qualit ab initio publicatiōis iter forenses itimatur ꝑ nām cōitatem aliis cōitatibus locoꝛ superius. ꝓxime relatoꝛ: ne ad bānimentū ꝓcedatur: dū sepius ꝑ uicinos satis plus dī adesse mali q̄ re uera existat: ut ꝑ clauasiensē. ibidē cū bonis eoꝛ ꝑfugere possint & acceptentur succedente occasione recessus forma uero ipsius intimatiōis fieri pōt & ꝑsueuit hmōi sub effectu. Cū manus dēi tetigerit nos peste ꝓtagiosa decesserūt nup ex eadem tot uiri & mulieres: seu infirmātur uel suspecti hāt. put est casus: quo circa prouisus est modo conuenienti: sic q̄ deo preuio nihil inde credimus inouatū. nolentes tū id uos latere has duximus trāsmittendas ne forte ad emuloꝛ relationes siniſtrās: q̄d ꝓtra nos atuentari ꝓtingat cū in ceteris oibus nulla existat iter nos suspitio sed solita ꝑuersatio notissima. si aūt qd deus auertat pestis hec suscepit incrementū id uobis simili itimabit: ut ualeatis uie indēnitati ꝓuidere. & si q̄ ex nīis uso in loco cū bonis ꝑfugere decreue

rint non expellãtur: ut plene confidimus. Promittentes dicta peste suspectos minime relaxare. & quicq̃d uobis cõter aut diuisim gratum nouerimus fumo affectu executuros pro singulis uim quos deus conseruet.

7 ¶ Et si plura adfint remedia cõtra pestẽ unicum tñ precipuũ est: q̃d dicitur ex ꝓuerbio. pro peste euitãda. fuge: cito: lunge: & tarde. Hoc ideo plures seruãtes recedunt a loco: q̃uis officiales existãt dñi aut cõtatis: itaq; nullus seruatur ordo administratõis iustitie uel cõtatis: nisi ꝑ ut vt cõmissariis electis q̃bus eo tunc augeꝫ potestas: q̃q; p ducales lras roborate: eadẽ peste durante. Preterea eisdẽ cõmissariis electis addũr p credentiaꝫ seu eosdẽ prios cõmissarios alii ẽt illiterati: dumodo sint cauti: solliciti: laboriosi: & audaces: ad exequendũ ordinata p credentiã aut alios primos: ac ea q̃ per se uident utilia & fienda. Et a principio anteq̃ locus totalr diffametur quicqd agendũ uenit fit noctis tpe. Et si reclusi nõ hñt qd eis opus est ꝛ suppletur de bonis seu pecuniis cõtatis donec existãt liberi uel defunct̃i: & tunc fit restõ habitoꝫ si bona cõpiuntur. Quo tpe & abstinentiarius ꝑmissis iãdicti cõmissarii utuntur ꝑtate iudiciaria & totius cõtatis supra memorata in oibus expedientibus ad pacẽ ꝑseruãdã: pestẽ fugandã: & sup oia q̃ reclusis & indigẽtibus subueniatur in necessitatibus. modo supra relato: & ꝑsertim dũ existunt infirmi. Et gesta p ipsos cõmissarios in tãgentibus pestẽ & cõmodum uniuersum ut ꝑsertur: inde approbari ꝑsueuerũt. Nec hr rõ pticularis salariorũ & mercedũ q̃ debentur in his quia sunt extraordinaria & soluũtur ꝑut fiunt ꝓuentiones aut soluenda uidẽtur inspectis piculis: laboribus: & q̃litatibus psonaꝫ. Vltimo his addimus thaurinẽ. suspectos peste totalr euitãdos. nã semp clauassien. inficere ꝑsueuerunt: ut id & alia ꝑmissa ex libris refor. ac aliis & experimento cognouimus. Cum aũt nõ possit de singulis dari normares sunt cõmittende pernoctibus: rabiq; respectu dispendii.

¶ De custodia & remediis contra incendium. Capitulum. 5.

1 BVrghetus. 5. Petri anno. 1413. fuit totus igne succensus. Itẽ & ãno. 1483. ꝑ pte existẽti a domibus ꝑfratrie usq; ad menia. & inde usq; ad primã ruta ueniendo uersus burgũ magnũ: ut scriptura docet. Propterea non debent coperiri domus palea uel hscant in uol. fol. 49. stat. 564. hmõi tenoris. Item statuerunt & ordiq̃ aliqua psona non debeat coperire aliquã domum uel tenere intus burgũ clauaꝫ. neq; copertam hr̃e de paleis uel lichis: sub pena & bãno pro qualibet psona contrafacientes & qualibet uice. f. 40. cuius pene medietas sit dñi castellani & alia medietas cõis & consulum dicti loci & qui oẽs consules qui pro tpe fuerint teneãtur saltem semel in eoꝫ regimine predicta inquirere & obseruare & obseruari facere.

2 ¶ Sine fornello nõ fiat ignis & domus ubi fit tegulis copiant: ꝑut in lib. refor. ãni. 1458. fol. 6. & sta. 6. sub his uerbis. Itẽ statutũ est q̃ hũtes domos & sedimina in loco seu suburbiis clauaꝫ. in qbus fit ignis: & ubi non sit fornellus sufficiens. debeãt facere seu fieri facere fornellũ: seu fornellos in oi loco in quo fiet ignis. sub pena ff. 2. pro quolibet loco in quo fiet ignis & non erit fornellus. aplicanda more regaꝫ. Aut sando eos q̃ uisitari bantur domas: seu casline & alia loca in quibus fit ignis: & si non reperientur fornelli declarabuntur & exequentur pene contra contrafacientes aplicande: ut supra. Et habentes domos: casinas: aut sedimina in quibus fiet ignis: teneantur eas coperire de teguliis: sub pena supius descripta & aplicanda. ut supra: quod referẽdum est ad domos & alia que sunt extra locum: quia pro ceteris prouisum fuit: ut supra.

3 ¶ Oẽs tenẽtur currere ad incẽdiũ cũ aq̃: & situle amisse reficiũtur: ꝑut in uol. fol. 50. stat. 570. hmõi tenoris. Itẽ statuẽrũt & ordiq̃ si aliqs ignis fuerit in burgo clauaꝫ. uel extra in aliq̃ domo: uel tecto: uel paglerio: q̃ qlibet caput domus teneatur aportare seu aportari facere unã situlã a q̃ ad extinguendũ ignẽ: sub pena. f. 10. pro quolibet ꝓtraciente. Et si alique situle amitterentur ad ipm ignẽ: q̃ clauarius qui pro tpe fuerit teneaꝫ restituere illis quoꝫ fuerint ipse situle. Et si aliqua psona reperiretur aliquã situlã ꝑuatim tenere amittat ꝑ qualibet & soluat pro bãno. f. 10. Et idẽ clauarius itelligitur esse thesaurarius cõtatis: quia tunc seu tpe contentionis eiusdem statuti. sic nuncupabatur. prout superius loco magis conuenienti dictum fuit.

¶ De custodia contra ruinam fluminum adhibenda. Capitulum. 6.

1 ET si flumia existẽtia i posse clauaꝫ. i eodẽ alueo ꝓtinue nõ ꝑmaneãt ob planitiẽ terre: citius tñ uariãtur de uno loco ad aliũ & magna iferũt dãna cũ soliti ꝛ ipedir̃ curr̃us ꝑ cõzelias: nauilias & hmõi q̃ pticulr hereri solẽt i flumibus ad pisciũ captur̃ã. ꝑpea ihibitũ est ne fiãt nauilie i flumie padi. ꝑut i uol. fol. 17. stat. 148. huius tẽoris. Itẽ ordi. est q̃ aliq̃ psona uel psone nõ debeãt uel possint facere aliquã nauilia i flumie padi ꝑ totũ posse clauaꝫ. sub pẽa & bãno ifra relato ꝑ q̃lz psona & q̃lz uice. Et si q̃ fcã est destruaꝫ ifra. 8 dies postq̃ iudici fuerit denũciatu. & iudex possit ipẽre & excutere bãna & pẽas ad suã uolũtatẽ. & q̃ dcm est de nauiglis: itelligatur de cõzeliis. Preterea sciẽdũ est q̃lr ipm statutũ fuit in spẽ ꝑfirmatũ ꝑ Amedeũ ducem: cũ mandato officiariis clauaꝫ. ne ãmodo nauiglias patiantur cõtra formã ipsius statuti sub pena. 100. librarũ fortiũ: ut i ducalibus lris. anno. 1468. Cũ aũt pẽa ipsius statuti nõ formidaretur a multis fuit augumẽtata. ꝑut i lib. refor. anni 1516. sta. 3. sub his uerbis. Itẽ addideruẽt statuto disponẽti q̃ nõ fiãt nauiglie nec conzelie in pado ꝑ totũ posse clauaꝫ. de quo in uolu. fol. 17. q̃ facientes nauiglias seu conzelias in eo incurrãt penã ff. 10. fabaudie ꝑ quelibet & qualz uicem in ceteris ad unguẽ obseruetur. dcm statutũ. Quue qdem pene spectant in solidũ cõtenti ꝑut in dicto

in dicto uolu. fol. 62. & sub numero. 658. in quodã tenore litaꝫ marchionaliũ facientiũ ulterius mentionẽ si cui dari ꝑsueuit licentia faciendi ipsas nauiglias sub his uerbis. Marchio montisferrati &c. auditis nobis ex positis pro pte cõtatis nre clauaꝫ. sup facto nauigle &c. Etiã declarantes q̃ bãnũ. f. 60. limitatũ ꝑ statutũ cõtra dictos contrauentores in facto dictarum nauiglarum de cetero sit cõtatis predicte.

¶ Conzelie non fiant in pado nisi ad ripã uersus clauaꝫ. ꝑut in d. uol. fol. supius designato. & sta. 147. hmõi tenoris. Item statutũ est q̃ qui uoluerit facere conzelia aliqua ab introitu fluminis orchi in padũ. faciat eã iuxta ripam: tenendo cũ dicta ripa. & si qua facta est aliter teneatur iudex eam destrui facere: ab eo cuius est uel ipsam augere usq; ad ripã. & qui contrafecerit soluat bãnũ supra relatũ pro nauiglis. & nihilominus destrui facere teneãt. Et insup cũ aliq̃ molestarẽtur ad tradendũ ptẽ pisciũ captoꝝ in eisdẽ cõzeliis clauario curie cõcessum fuit p Yolant ducissam q̃ unicuiq; liceat facere conzelias in flumine padi ad ripã uersus clauaꝫ. ablaq; alicuius pene incursione & piscium traditione. & potius ad ipsam q̃ aliam ripam: quia ubi fiunt conzelie impletur. itaq; ipsam ripam defendunt. 1

¶ Edificium non fiat in pado nocens alicui. ꝑut in. d. uolu. & premisso fol. 17. stat. 149. sub his uerbis. Itẽ ordinatu: est q̃ nullus faciat aliquod edificiũ in pado: uel ripa: quod possit nocere uel destruere uada padi uel offendere: seu destruere terrã alicuius de clauaꝫ. & si qua facta sunt iudex teneatur ea destrui facere ab eis qui fecerunt. & qui contrafecerit soluat bãnum. f. 200. & nihilominus destrui facere teneatur: que similiter pro aliis fluminibus obseruanda ordinantur si casus eueniat. & obseruari consueuerunt. 3

¶ Dum flumina ruinam minãtur prediis: ꝑsueuit cõtas adhiberi remedium ꝑ fichas & alia opportuna: ea ctis q̃nq; uicinis ad cõtribuendũ in reparationibus fiendis iuxta ratã prediorꝫ & q̃ existunt propinquiora ruine: arbitrio ꝓborum in similibus expertoꝝ ut de his apparet per acta cõtatis in qbus multũ est aduertẽdũ: cum agatur de interesse Illu. dñi: respectu iurisdictionis & fluminis padi. Item de interesse cõtatis pp bonũ uniuersum & diminutionẽ estimi regii. Item de interesse particulariũ sepius maiori q̃ ab initio estimetur. 4

¶ Concursus forensium oino expediens clauassiensibus: qualiter ꝑseruetur & augeaꝫ: & q̃ cõtra. Cap. 1.

NOn minus utilis est ꝓcursus forensiũ clauasiẽ. q̃ emoluмẽta prediorꝫ q̃ hñt ipsi clauassien. q̃re oi conatu debet ẽt custoditi talis ꝓcursus. nam ex eo artes & mercatura ex qbus ut plrũ uiuũt hoies clauaꝫ. magnã suscipiunt incrementũ: & ẽt ipsi de clauaꝫ. multa emuntur eis oio expedientia & p forenses delata. Hoc ideo post cetera de inducẽtibus & seruãtibus animẽ tum cũ suis oppositis uidere putauimus: q̃ diuidũtur in tres ptes pricipales. Prima est quorũdam gñaliũ q̃ oi ipe seruari debẽt. Secũda eoꝝ q̃ foro seu mercato ptinent. Tertia de his q̃ nũdinas respiciũt. Et sunt ẽt plura alia facienda ad ipm ꝓcursum. sed de illis alio respectu alibi uidere oportet. Quoia uelint singuli custodire illesa: qrñ ex ꝓtrauentiõe multa succedunt incõmoda ꝑ cõsequentiã. & prefertim dũ tangũt hoies alieni dñii: qñ illi de uirolengo qui clauassien. ꝓtinue sunt aduersati in eodem cõcursu non desinunt toto posse instare q̃ ad eos saltem per indirectum deuoluatur: tñ multis modis ꝓuisum fuit retroactis temporibus prout sequitur & ante alia uenit edocendum. 1

¶ Ad forũ uirolenghi nemo accedat. ꝑut in uolu. fol. 25. stat. 373. sub his uerbis. Itẽ statutuꝫ est q̃ nulla psona de clauaꝫ. uel ibidẽ habitãs debeat audeat uel ꝑsumat ire cũ aliqua mercãdia uel sine cã emendi uel uendẽdi aliq̃d ad forũ uirolenghi. sub pena & bãno pro quolꝫ & q̃lꝫ uice. f. 20. & qlibet sit accusator & habeat tertiaꝫ partẽ bãni & iudex aliã tertiã & cõe aliã. Q̃d statutũ fcm apparet anno. 1306. itaq; pstat ipsos de uirolengo ad aduersari hoibus clauaꝫ. in eodẽ ꝓcursu & nõ obstãte dño. Preterea id fortius inhibitũ fuit p ducales lras datas p Carolũ. 1. hmõi sub effectu. Licet plures emanate fuerint lre a bõe memorie Illu. dñis genitore & fre nris inhibitorie pẽales de nõ eundo ad mercatũ uirolenghi. id tñ minime obseruatũ extitit: nec in pũtiaꝫ obseruatur. nõ uerentes subditi nri penas in dictis lris adiectas incurrere. Et quia cupimus mercatũ loci nri clauaꝫ. q̃ pp illud dicti loci uirolenghi adnihilatũ & destructũ extitit ad primeuũ statũ in quo erat reduci. Ex nra certa scientia ẽt matura ꝑ filii nobiscũ residentis sup his deliberatione prehabita. Vobis gubernatori uicario & thesaur. uercellaꝫ. capitaneis uicariis & clauariis sancte Agate & clauaꝫ. ptãtibus burghi alicis: ciglani: creꝫ. thesaur. uercellaꝫ. capitaneis uicariis & clauariis sancte Agate & clauaꝫ. ptãtibus burghi alicis: ciglani: crescentini: uicario montenarii: castellanis ueruce: & montiscaprelli: ac ceteris officiariis nris: mediãs & imediãtis: ad quos spectauerit & põtes puenerint: seu ipsoꝝ locatenentibus: necnõ &c. & cuilibet insolidũ districte mãdamus. sub pena priuatiõis uioꝝ offiꝫ. & ulterius. 100. marchaꝫ argenti pro quolibet: quatenus uoce ꝑ conia. pclamari faciatis locis & moribus talia fieri solitis. Ne queuis psona cuiuuis gradus: status & phemtis existat: audeat: uel ꝑsũat ad dcm mercatũ uirolẽghi accedere: aliq̃ue merces: uictualia: animalia: ac alia nentie existat: audeat: uel ꝑsũat ad dcm mercatũ uirolẽghi accedere: aliq̃ue merces: uictualia: animalia: ac alia quelibet deferre: emere: uehiq; & ꝑduci facere. sub pẽa ꝑditiõis mercãtiaꝝ & aliorꝫ ꝑdcõꝝ. & ulterius. 25. lib. fortiũ ꝑ quolꝫ & q̃lꝫ uice: ꝓtrario casu cõmittẽda: & nobis ablaq; alia adiudicatiõe & declaratiõe irremissibilr aplicãda. Et si q̃ sint nris hmõi ꝓhibitiõibus ꝓtrauenientes. tales cũ mercãtiis: bõis: rebus: & aliis ꝑditis: secũ deferẽtibus capiatis: & captos tute detineatis: nõ relaxãdos donec dictas penas ꝑsoluãt: plenarie & integre. Preterea mercantias & bona predicta que talibus reperiantur: subastetis uendatis: & plus offerẽtibus expediatis. Et de pre tio habẽdo: & penis predictis: ꝛ de tribus partibus earũdẽ. nobis in camera cõputoꝝ nroꝝ cõputũ reddi cũ

reliquoꝝ restõne plenaria uolumus. & quarũ ptem penaꝝ mercãtiaꝝ & bonoꝝ predictoꝝ eis qui tales ca piant pro pena & labore ipsoꝝ ablq; ipedimento/turbatione/& molestia/inferendis relinquimus. & hmõi nostre suũ sortiãtur effectũ. Nos eni ad ꝑmissa pagenda: & ex eis dependẽtia. uobis & cuilibet uestrũ plenã & oĩmodã ipartimur prãtẽ. & ab oĩbus aliis officiariis fidelibus & subditis nostris mediatis & imediatis. uobis uestrisq; iussibus circa ꝓdicta fiendis: pareri uolumus & intẽdimus. cũ & sine penis ueluti nobis: uosq; fortes fieri manu forti & armata si opus fit. Dat. &c. anno. 1482. Q d replicatũ est & denuo ꝓcessum anno. 1514. ut i aliis lris eisdẽ annexis. Itẽ fuit mandatũ anno. 1483. put supra ne qs ꝑsumeret cũ marchionalibus montisferra ti qũlibet cõtrahere/clam/palã/tacite/uel expresse/quouis qsito colore: donec mercatũ clauaꝝ. esset restitu/ tum put erat antea. sublatis inhibitionibus factis eisdẽ marchionalibus ueniẽdi ad mercatũ claũa. put i aliis lris: tũc datis p dcm Carolũ: & ꝑfirmatis cũ nouo mãdato executiõis ano. 1514. Ita q ipsa inhibitio sublata ex/ titit put in lris marchionalibus eiusdẽ anni simul annexis: aut saltẽ alligatis cũ oĩbus ꝑmissis. insup facta no/ ua inhibitiõe ipsis marchionalibus nõ ueniendi clauaꝝ. ano. 1519. p aliũ Carolũ similiter inhibitũ fuit subditis ducalibus ne ad quis mercata siue nũdinas extra patriã & dictionẽ ducalẽ. quouis quesito colore: cũ uel sine mercibus & bonis accedere auderent uel ꝑsumerent: sub pena. 100. librarũ fortiũ. indignatiõis ducalis: & per ditionis ipsaꝝ mertiũ & bonoꝝ ipso facto cõmittenda: & fisco irremisibiliter aplicanda. subq; aliis clausulis ut preferẽ. & de qbus in aliis ducalibus lris. Procedente uero eadẽ inhibitiõe fuit mãdatũ ulterius dicto ano 1519. ne grana: cuiusuis generis: carne: ue: ferrũ: caseũ: aut alia quis uictualia: qũlibet extraherẽtur a patria du calis: sub pena indignatiõis ducalis & amissiõis ipsaꝝ rerũ. facta sup his gñali & ampla cõmissiõe qpluribus ut cohercerentur inobediẽtes: put scm est: & apparet ex ducalibus lris. Hec aũt inhibitiões tñ ꝓferunt q ipsa in hibitio marchionalis: similiter fuit sublata. Nã prio circa mercata marchionalia adhuc eis molestũ credi: sed magis pp nũdinas põtesturie. Et quo ad extractũ uictualiũ ex pria ducalis: oino ipsi marchionales nõ pũt fine eo. accipiũt eni in lpporeg. caseũ/ferrũ. & multa hmõi: necnõ in corgnato: & aliis locis ducatus sabaud. Itẽ carnes uitulinas: ꝑsertim sup foro clauaꝝ. ac alias bestias & res qbus dcm opus est. itaq; cõpellũtur istare q tales inhibitiões q̃ fiunt pro aliquo casu uel instãtia particulari ꝑ bono publico & cõi totius patrie marchiõa tus ãmoueantur. Que p nos sic relata fuerũt ut in posterũ eis uti ualeat: succedẽtibus inhibitiõibus: ut preferẽ ueniẽdi claua. Veru his aut aliis adeo ꝑfidẽdũ nõ est ut ꝑsumatur qd antẽptare ꝓtra marchiõales citra debitũ. Quinimo & ipsi & qcũq; alii forẽses sunt amicabiliter inscripiendi & oĩbus licitis fauoribus amplectendi: ut diximus aliũde. Et qtum id clauassiensibus sit expediens: nemo sane mentis ignorat. quid eni clauasiẽ. ꝑsi/ ciunt sine ꝓcursu quid hũt utilius: unde succedat nisi a uicinis: qui licet ẽt ad hoc cõpellãtur. tñ qũq; abstinue/ runt & inuitis/ed in maximũ detrimentũ clauassiẽ. quod de cetero caueant toto posse.

9 ¶ Monete exponũtur in marchionatu montisserrati regulr ad plus q in dõio ducatus sabaudie. ppea ne ipsi marchiõales desistant emere in clauaꝝ. licet quo ad eos pecunias exponere & recipe ut fit in patria mõtisser/ rati: put in lris dõicalibus hmõi sub tenore. V niuersis sit manifestũ q nos uisa suplicatiõe subnexa & eius te/ nore ꝑfiderato qbusq; subditis marchionalibus montisserrati. licentiã & facultatẽ damus & ꝓcedimus p p̃ sentes in loco clauaꝝ. exponẽdi & expẽdendi monetas ptio & cursu in dicto marchionatu mõtisserrati soli tis & ꝑfuetis ipune & ablq; alicuius pene incursu. & hoc intra ipsos marchionales: & clauasiẽ. tũ. Et ita q p subditos ducales mõete ipse nõ expẽdatur nisi fm formã. pclamatũ & ꝑhibitionũ sup his factaꝝ: has in testi/ monio ꝓcedẽtes. Quas p uicariũ & clauariũ ꝑdicti loci clauaꝝ. & ceteros ad quos spectauerit. sub pena. 100. librarũ fortiũ p singulo obseruari: & si opus sit uoce preconia more solito ꝓclamari uolumus & iubemus. qbuscũq; oppositiõibus/exceptiõibus/lris/ꝑhibitiõibus/& aliis contrariantibus non obstãtib9. Dat. &c. 1514.

4 ¶ Pedagiũ & curea in eadẽ data includuntur. sed multũ differunt inter se. Nã prio pedagiũ spectat Illu. dño & curea cõitati ex noua acqsitiõe illius. Itẽ qa pedagiũ debetur oĩ tpe: & curea solũ; diebus lune/mercurii/& nundinaꝝ. Itẽ quia soluitur pedagiũ p multis rebus nihil debẽtibus pro curea & multũ plus exigitur pro pe dagio q̃ curea. insup olim p ambobus soluebatur modo satis difficili & oneroso fm taxã & datã antiquã de qua in. 6. lib. refor. fol. 35. & seq̃. ita q plures se a clauaꝝ. diuertere cogebãtur: ut ex successiua relatiõe apparet. Hoc ideo reformata est exactio ꝑmissoꝝ pedagii & curee modo facili & ad mins q̃ antea: put seqtur. eo sal uo q p aliqbus nõ relatis in dicta data exigũtur ad pũs pedagiũ & curea loco diminutiõis fcẽ in aliis ut fert.

5 ¶ Verũ anteq̃ ad ulteriora ꝓgrediamur. ulterius est sciendũ q plures exẽpti sunt a solutiõe ipsoꝝ pedagii & curee: ac p signatiõe. primi sunt clauassien. originarii/habitates uel onera supportãtes. put supius. fol. 11. fa. 1. & pte. 3. fm tũ alia statuta de his q gaudẽt imunitatibus clauassien. Itẽ illi de castigneto: ex antiquissima con suetudine & imunitate eis facta p trãsactionẽ anno. 1506. Itẽ illi de cherio & districtu. Illi de casaliborgono. illi de auilliania. illi de ripolis. Illi de septio. Illi de bradicio. illi de gasino: & illi de saluzolia. pro oĩbo rebus & bõis. ac illi de mõtanario p bõis captis in posse claua. dũtaxat. Etiã bõa q semel pedagiũ & cureã soluerũt in trãsitu nõ tenẽtur ad ea in regressu: si sint eadem: & illius qui primo soluit. redeãtq; ad locũ a quo extracta sũt & p rectũ iter. Nec debẽt exigi pedag. uel curea de aliqbs bõis nisi sint i q̃titate relata successiue: put dicẽ de singulis. qm si minꝰ existũt mihi debẽt ꝓ eis. & ultio q̃ iferius mẽorata nõ sunt. nõ tũc ad peda. uel curea.

6 ¶ Et quia nulli hĩ documentũ reformationũ ipsoꝝ pedagii & curee: ut ꝑtertur. stãdũ est ꝓsuetudini sup his q̃ nõ hãt in dicto lib. refor. nec alibi in scriptis: cuius ꝓsuetudinis pretextu: tam ꝑdicta q̃ infrascripta hic inser.

ta fuerunt

ta fuerunt ad relationẽ fidedignoꝝ ꝓ quos ẽt possent iudicialiter cõprobari dato casu. insup pro maiori or/ dine exactiõis eorũdẽ pedagii & curee. diuidit data ipsoꝝ i. 4. ptes. pria de exactiõe q̃ fit ad somatas. 2. de his q̃ ꝑsistũt i põdere. 3. ꝓ dbitis ad mẽsurã. & 4. ꝓ exigẽdis ad nũeꝝ. put seq̃t. Preterea sciẽdũ est q̃ aũtea dimi/ nutiõe pedagii sca est ẽt diminutio curee in singulis: iuxta ratã & datã antiquã ad quã recurri põt si dubitetur.

¶ Oẽs merces cuiusuis q̃litatis & ualoris: ꝓsignate ad somatas qũcũq; ꝓducte ẽt sup curribus aut ꝓ aquã de 7
bent. g. 3. fabau. pro q̃libet somata rõne pedagii & pro curea. qr. 1. di. 3. tcã cõpẽsatiõe multoꝝ pro quibus de betur. 12. pars pedagii. & pro aliis. 6. pro aliis. 4. pro aliis. 3. medietas: habitaq; ꝑsideratiõe eoꝝ q̃ magis fre/ quenter occurrunt. Et sic pro media somata iuxta eãdẽ taxã. Eo saluo q̃ sunt alique merces modici ualoris: & pro uictu ꝓtinuo pro quibus minus exigitur & ad rõnẽ ponderis/mensure/aut nũeri: put infra: sic q̃ solui non debet in eadẽ q̃titate. Et hĩ talis ꝓclusio q̃ si debitũ pro pedagio & curea ad minutũ excedat q̃titatẽ de/ bitam ad somatã: aut mediã somatã: debitor põt ꝓsignare & soluere ad rõnẽ somate: seu medie si ad mĩ ascẽ dit. Nec obstat si supleatur q̃itas ex aliis mercibus utilioribus pro parte pedagii euitãdam: ut sequitur de sofra mo. & ita liberatur a maiori debito ad minutũ. Cu uero plus exigatur ad minutũ; q̃ ad rõnẽ somate. euenit quia prio fiebat exactio de oĩbus ad minutũ: ut patet adhuc in data antiqua supius memorata. sed cũ merces transitũ facerent aliunde & minueretur ꝓcursus loci. facta est taxa & moderatio indifferenter sup oĩbus mer cibus ad somatas: ut supra. ac ẽt in multis ad minutũ. & his ꝑsertim que sunt maioris ptii: ꝓ qbus similiter fit diminutio curee prout diximus. Q uid aũt debeat computari pro una somata: satis notorium est quia regu lariter ponitur ad rub. 16. sed in isto casu soluitur a. 12. inclusiue usq; ad. 20. & ultra. dũmodo maiores non exĩstant in fraudem. Carrata etiam solet computari pro somatis. 4. si dolo ꝓductoris solitum non excedat.

¶ Circa pondus sciendũ est q̃ a lib. 20. usq; in. 30. cõputatur pro rub. 1. & ab inde supra iuxta q̃ magis propin 8
quum est. rubis integris aut mediis: ut lib. 40. pro rub. 1. cũ didio. &. 46. ꝓ rub. 2. & sic de singulis. Et oia q̃ po nũtur iferius debita sũt ꝓ quoꝝ rub. excepto soframo: ꝓ quo soluitur ẽt ad lib. Res uero cõputate ad pondus sunt hec.

	Pedagium	Curea
Croeus/seu soframus. pro libra una quar. 2. & pro rub.	quar. 20. de.	qr. 1. de. 3
Cera	quar. 3 de.	qr. de. 3
Speciarie	quar. 3 de.	qr. de. 3
Aromata	quar. 3 de.	qr. de. 3
Zucharum	quar. 3 de.	qr. de. 3
Pluma noua	quar. 3 de.	qr. de. 3
Pluma uetus	quar. 1 de. 4/	qr. de. 1/
Marzaria	quar. 2 de.	qr. de. 3.
Cominum	quar. 1 de.	qr. de. 1/
Tormentina	quar. 1 de.	qr. de. 4/
Amigdole	quar. 1 de. 4/	qr. de. 2
Pisces falsi	quar. 1 de. 4/	qr. de. 1
Linum	quar. 1 de. 4/	qr. de. 1
Ferrum laboratum	quar. 1 de.	qr. de. 1
Ferrum non laboratum	quar. de. 6	qr. de. 3
Azale	quar. 1 de.	qr. de. 1
Aramum seu es	quar. 1 de.	qr. de. 2
Bronzium	quar. 1 de.	qr. de. 2
Semẽ sinapis seu seneura	quar. de. 6	
Risum	quar. de. 6	qr. de. 1
Rigolitia	quar. de. 6	qr. de. 1
Semola	quar. de. 6	qr. de. 1
Fichus	quar. de. 6	qr. de. 1
Mellis	quar. de. 6	qr. de. 1
Oleum	quar. de. 6	qr. de. 2
Lana	quar. de. 6	qr. de. 1
Canapa	quar. de. 6	qr. de. 1
Corde	quar. de. 6	qr. de. 1
Caseus	quar. de. 6	qr. de. 6
Plumbum	quar. de. 6	qr. de. 2
Stamnum	quar. de. 6	qr. de. 2
Pix	quar. de. 6	qr. de. 1/
Sepe	quar. de. 6	qr. de. 1

	Pedagium	Curea
Canapatium	quar. de. 6.	
Butirum	quar. de. 6.	
Carnes salse.	quar. de. 6.	
Afongia	quar. de. 6.	qr. di. 1/
Lareſina	quar. de. 6	qr. de. 2
Colla	quar. de. 6	
Rasa	quar. de. 6	qr. de. 3
Pate seu strage	quar. de. 3/	
Cepe	quar. de. 4/	

¶ Alia q̃ exigũtur pretextu mensure nõ hãt eãdem 9
limitationẽ: sed diuersam fm uarietatem rerũ infra relatã & pro his fit ẽt solutio iuxta q̃ magis propi/ qua est mensura rerũ ipsarum: termino cuius prete xtu debentur pedagia & curea: ut superius de pon/ dere dictum fuit & tunt.

Peria pãni ex meliori seu mezetus	quar. 3	de. 6
Peria pãni mediocris seu mezetus	quar. 2	de. 4
Peria pãni ultioris seu mezetus	quar. 1	de. 2
Sachus uuaudi ad rationẽ somate	quar. 6	
Rusca pro qualibet somata	quar. 6	
Galla pro qualibet somata	quar. 4	
Carrata uini uel ſoata ꝓ quoꝝ stĩ.	qr. 1	de. 3
Sal pro singulo q̃rtano	de. 4/	
Frumẽtũ p singulo q̃rtano	de. 2	
Siligo ut supra	de. 2	
Mistura	de. 2	
Legumina ut supra	de. 2	
Spiota ut supra	de. 1	
Melica ut supra	de. 1	
Milium ut supra	de. 1	
Auena ut supra	de. 1	
Semen canape ut supra	de. 1	
Castanee monde ut supra	de. 2	
Castanee cũ cortice ut sup.	de. 1	

Debetur pugno unus omnium iſtorum pro sin gulo sacho: vꝫ de singula re iu xta speciem su a & cõmuniter fit exactio a uendi/ tore: quia aut uẽ dat aut non ſ. l/ uere teuetur.

BIBLIOTECA ORIENTAL

	Pedagium			Curea	
Petia fustanei	quar.	1	de. qī.	de.	2
Petia tele crude albe & tite	quar.		de. 4/		
Vitrum integrū pro sōata	quar.	4	de. qī.	de.	4/
Et p onere hois ad gaba/ tas ut solet.	quar.	1	de. qī.	de.	1
Somata carboni	quar.	1	de.		
Scuteile inciforia & alia hmōi uasa nemoris pro onere hois iuxta pfuetū	quar.		de. 4/ qī.	de.	4/
Ceberi ad duodenam	quar.	1	de. 4/ qī.	de.	1
Rima papiri p scribēdo	quar.	1	de.		
Et pro lacerando.	quar.		de. 4/		
Mola pro molēdo granū	quar.	12	de.		
Mola pro amolando	quar.	3	de.		
Miliare alei.	quar.	1	de. 4/ qī.	de.	4/
Equus & mulus maioris p/ tii. & pro singulo.	quar.	16	de. qī.	de.	4/
Mediocris pretimit supra.	quar.	12	de. qī.	de.	6
Vilioris pretimit supra.	quar.	8	de. qī.	de.	2
Bos	quar.	1	de. qī.	de.	2
Vacha & uitella p singula	quar.		de. 4/ qī.	de.	2
Vitulus & bos	quar.	1	de. qī.	de.	2
Asinus.	quar.	1	de. qī.	de.	2
Porchus.	quar.		de. 4/ qī.	de.	1
Castronus/Aries/Ouis/Ca/ pra/Irchus/pro singulo.	quar.		de. 4/ qī.	de.	1

Situle ad duodenam. quar. 1 de. 4/ qī. de. 2

11 ¶ Restat ēt memorādū q ultra additionē nōnullaꝝ rerū q nō hūr in pmissa data antiqua pedagii & curee: nunc ēt plus exigitur pro aliq bus aliis q ibidē ptineatur. sed ēt pro aliis minus. ita q facta cōpensatiōe augumentū pōt rōnabiliter tolerari. Preterea sciendu est q in ipa data fcīa curee descriptū est duobus modis uno cū pedagio. & alio depse. Itē q aliq res hūr in data pedagii pro qbus nō cōperiē debita curea q postmodū in data particulari curee referūtur. Hoc ideo ex pōti reformatiōe extracta sunt debita ad cām curee. put ptinet in ambabus datis. & q in una nō repitur: queratur i alia. & de oibus pmissis pstabit: exclusis nōnullis additis principalr rōne pedagii put diximus: & facta discussione augumenti: & diminutiōis eiusdē curee a datis ipsis ad solitū exigi p pedagio iuxta ēt supius memorata. Postq addimus qīt ipsa curea de modicis exigi psueuit tali data nō obstāte. uerū ex quo forte recessum nō est ab eadē: qn adhuc exigi possit ut pterē dū res in dubio pēdet. data ipsa sic extitit ad plenū relata absq piudicio ipsius & pfuetudis: put de iure seruādū uidebit. Nec expedit mēorar a qb9 fcssu fuerit q a notorū ē. & dato calu integre exactōis sup fluū eēt. imo afferēs piudiciū

12 ¶ Pedagiū exigi debet in moneta curiēnti: put ptinue fuit obseruatū. & circa emolumentū: fiat ēt exactio ip sa iuxta solitū: put in priuilegio pcesso toti patrie p Carolū. 1. anno. 1489. capi. 6. Quod ēt replicatum fuit & denuo concessum p Plium ex alio simili priuilegio. & de ano. 1496. cap. 14. Si qui aūt fraudauerint pedagiū aut curea supra relata. incurrunt penas de quibus & put supra in fol. 50. fa. 2. parte. 15. & duabus imediate sequentibus. Et fuerunt statuta id concernentia ibidem inserta. ex quo ibi de furtis agitur quibus merito cōparatur retenta indebite & soluenda pro pedagio & curea predictis. Idēq intelligitur de curea quo ad mōtā.

13 ¶ Dacia/pedagia/seu gabelle/& uectigalia/ciuitatis uercellaꝝ nō sunt exigenda in posse clauaſ. quia metu soluciōis eorūdē plures fugiunt merces a territorio eiusdē loci. & sic in dānu claua. put in suplicatiōe cōitatis & hīs ducalibus annexis p Yolant āno. 1477. Et qm ipsa uectigalia dicūtur cōcessa & exigenda p tēta diocesi. uercellen. quo ad dīnum sabaudie. & ppea pōt colligi in quouis loco ipsius diocesi. ea de cā mādatum fuit q uectigalia ipsa exigerētur in loco ueruce. nā est sciendū q pro mercibus uenētibus a parte supiori q nō hūr trāsire p ciuitatē uercellaꝝ. colligūtur in loco cigliani ipa uectigalia. & ērtunt colligēda in eodē loco uerucē. & maxime pro his q ducūtur p flumen padi. Cū uero hoies seu cōitas uerucē nolent pati q ibidē fieret ipsa exactio. fuerūt p nram cōitatē obtente alie līe iubentes q nulla fieret oppositio ipsi exactioni p eosdem de ueruca. & hoc sub eodē anno. 1477. & sic obseruatū creditur. cōstatq de ipsis līis in cōi simul cū multis actis pcedentibus ob maximā oppositionē factā p colectores ipsoꝝ uectigaliū ut oino exigerentur in clauaſ. & p illos de ueruca ne pariter ibidē fieret talis exactio fuit enim & est res multū incōueniens & odiosa q in loco clauaſ. fiat simulis colecta q nullū pōt afferre cōmodū clauaſien. imo incōmodum ex rōne supius adducta & magis plene relata in pmissis suplicatione & līis. Quare denuo obstādū est. & ex hoc patet pdecessores nros totis uiribus pcurasse & pseruasse auiamentū & pcursum locis: fine quo male succedit clauaſien. qa potius ex mercatura & artibus uictum pcipiunt q alio modo. Et ejus situs clauaſ. multis quēniat ad pcursum. tū locus ipse tot habet emulos q nisi regaſ caute pbibeātur. aduersa. plures sē dimerunt alio: q ls postmodū pro solito redeāt ad ipm locū. nihilominus patiūt interim ut multotiēs exptū fuit maxia cū iactura. itaq nros modernos & posteros decet tā p nos exēplo q necēe cāte: auiamētū ips & cōcursū idesinēter pcurar & cōseruar.

14 ¶ Nullus forensiū pro facto alieno molestādus est nisi deficiat ius clauaſiensi in terra eiusdē forensis: put in uolu. fol. 4. stat. 43. hmōi tenoris. Itē statutū est q si aliq pſona duxerit cum bestiis uel sup bestiis aliquam merçantiā ad burgum clauaſ. q nō possit saxiri nec ipediri ipse nec res eius aliqua occasione nisi p facto suo proprio qd deberet uel teneretur facere alicui de clauaſ. & nisi staret cū aliq pſona & duceret bestias alicuius qui deberet

qui deberet uel teneretur aliquod debitū siue bāna alicui de clauaſ. & nisi ille q recipe deberet ius hie nō posset de dicto debito in terra illius forēsis. & tunc ad petitiones ipsius creditoris res oium pſonaꝝ de terra illa saxiri possint. Pro cuius statuti obseruātia represalie nō sunt fiende plerūq ptra marchionales. q magis nocent clauaſien. q dici possit. Nā de ānis. 1514. & 1519. dū fieret ptra illos de uulpiano & de uirolēgo: succedebant inhibitiones ne ipsi marchiōales cōmertiū exercerēt cū clauaſien. q & si tandē sublate fuissent: ēt necessitatis ad hoc ipsis marchiōalibus. tū post lōgū tps: sic q multū nocuerūt ipsis de clauaſ. put iā supius dctū est. Et dū euitari nō pōt saltē iustificētur idonee & discrete mādentur executiōi aut i aliis locis. Et insup uictualia defferētes a pīia a territoriis extraneis nō sunt molestādi. qm id pbibet sub magnis pēis q buscūq officiariis ducalibus. & mādatur sumi informatiōes ptra eos q ptrauenīt: put in priuilegio pcesso toti pīe p Blancha. anno. 1490. & in cap. 15. Quod fuit obtentū ptra represalias & alia hmōi q multotiens fiūt aduersus forēstes.

¶ Victualia q defferūtur ad uendendū nullis sunt pfigenda. Et qm officiales castri qñq nixi sunt aliquē mole stare ad sic pfignādū pīertim uolatilia aīalia siluestria & pisces. id iubitū est p ducales līas ad suplicationes cōitatis. quaꝝ tenor. Illu. d. v. tibus. reneretur exponitur pte (eiusdē dūationis) humillī & fidelīū sub ditoꝝ hoium & cōitatis clauaſ. q locus ipse ut prelibata. d. v. nō ignorat arctos & angustos hr fines. ita ut uix uictualia eidē loco necessaria recolligere possit. Quare opus est q puicios q pro maiori pte sunt iurisdictionis marchiōalis eis succurratur. & ubi ipsi uicini male & pter iuris debitū ac pfuetudines loci pdicti tractarentur occasio siue materia darcitur ipsis uicinis & aliene iurisdictionis nō accedendi ad ipm locū neq dicta uictualia defferēdi. q esset ualde dānosum eisdē hoibus & cōitati suplicātibus. & p pēs. v. p. l. dūationi. Est qd dicere & exponere uolunt ipsi hoies & cōitas q uenientes ad ipm locū clauaſ. & defferentes lepores pdices & alia uolatilia/aetuationes uenales. Castellanus & eius famuli castri eiusdem loci niuuntur tales personas molestare & aliqñ incarcerare. sumpta cā q tales lepores & alias uenatiōes uendunt: nulla scā oblatiōe eidē d. castellano. adeo q aliqñ ex pmissis coguntur cū eodē castellano cōponere ls indebite. Et cū Illu. princeps sic agendo sit date materiā nō defferendi uictualia ad ipm locū suplicatur sup pmissis taliter puideri q ipsi uicini ualeāt ture cum eoꝝ uenationibus/piscariis/& aliis uictualibus ad ipm locū uenire & illas plus dare uolēti bus & pro libito absq aliquali pfignatione uendere & expedire: alias cederet maxio piudicio ipsis cōitati & hoibus. q non credūt fore mentis &c. Yolant primogenita &c. dilectis nris capitaneo & uicario ac familiaribus castri: seu ipsoꝝ capitanei & uicarii locatenētibus salutē. Suplicatiōis his annexe tenore p iderato uolentes indēnitati suplicantiū puidere uobis & ūtm cuilibet insolidū inhibemus sub pena. 100. librarꝝ fortiū pro quol: ne uictualia & alia de qbus suplicaſ ad dcīm locū defferētes in pſona uel bōis citra iudicialē cognitionē turbetis/molestetis/uel inquietetis. turbariue/aut alias molestari/seu inquetari/p qnēq faciatis. Verū ipsa uictualia & alia de qb9 ipsa refert supli. defferētibus magis offerēti & absq aliqli. prio uobis de eis fiēda pfignatōe & p eoꝝ libito uolūtatis uēdi & alienari patiamini & pmittatis in ptrariū forte faciētibus qbuscūq nō obstā. etiā inqtū pena pdcā uos plecti formidatis. Dat. &c. 1476. ultra qs sunt alie eiusdēmet tenoris p Plium anno 1496. Item alie de obseruetis pmissas p Plium anno. 1501. Item alie p Carolū modernū āno. 1520. oēs ānexe.

¶ De imunitatibus foristationibus mercantiaꝝ & aliis q ad foꝝ seu mercatū pertinent. Capi. 2.

VEnientes ad foꝝ non sunt arrestādi nisi renunciauerit tali imunitati cuius initiū nō hr. sed notissima est. & renouata per statutū libri refor. anni. 1464. fol. 193. sub nu. 7. & his uerbis. Ite statuerūt & ordi. pro bono reipu. & ut mercatū dietim melioretur. q nullus in die fori detineri uel arrestari possit in loco seu districtu clauaſ. pro aliquo debito ciuili. Et si arrestatus fuerit. illico relaxetur sine consilio ipsius detenti & expensis illius qui eum fecisset detineri. saluo si per instīm ipsius debiti renunciasset capitulo & frāchisiis loci ipsius qui eum fecisset detineri. saluo si per instīm ipsius debiti renunciasset capitulo & frāchisiis loci forensem. & pro debito non contracto in posse clauaſ. prout ex aliis declaratur inferius. 1

¶ Res delate uel conducte ad foꝝ clauaſ. non debent seqstrari nisi put in uol. fol. 4. statu. 41. sub his uerbis. Item q si aliq pſona uenerit ad foꝝ clauaſ. & ibi duxerit uel apportauerit aliquid ad uendendū q nō possit saxiri aliquid si nō esset occasione bānoꝝ uel pdēnationū uel sodroꝝ & bāni ferratier & pro debitis de q ei fuit contractus factus in clauaſ. pro quibus possit saxiri & capi illud quod haberet. Per quod statutū tabus esset

4 ¶Hoies castigneti ẽt q̃ teneãtur hoibus clauaſ.& renunciauerint imunitatibus fori & nundinaꝝ nõ debent in illis detineri nec bona ꝑt in trãſactione fcã cũ eis anno.1506.& ſub his uerbis. Item ꝙuenerunt & trãſigerunt q̃ nulla ꝑſona de caſtigneto nec ibidẽ habitãs q̃ eſt de ꝑtũ & erit in futurũ poſſit nec ualeat aliquo modo capi/nec arreſtari/nec eius ꝑſona/nec aialia/res/nec bona ſua in clauaſ.nec finibus pro aliquo debito ſeu cã ciuili ad inſtantiã alicuius ꝑſone in diebus mercurii q̃bus fit foꝝ ſeu mercatũ in clauaſ. nec diebus nundinaꝝ clauaſ.& hoc ẽt locũ habeat ẽt ſi talis ꝑſona de caſtig.ſe obligaſſet & cõuenſſet poſſe in ꝑdicto loco clauaſ. arreſtari:nec etiã ſi renunciaſſet cũ iuſo huic ꝑtũ imunitati & cõuentioni:quia his oibus non obſtã.non poſſint nec ualeant ꝑdicti de caſtigneto pro debito ut ſupra ciuili diebus predictis arreſtari/nec detineri nec eoꝝ bona ſaxiri. q̃ ſi fiat teneatur & debeat iuſdicens clauaſ.facere libere ipos & eoꝝ bona relaxari. Et licet ſm limitationem primi ſtatuti generalis ſupra relati hoc ẽt referri deberet de forenſe ad ipſos de caſtigneto tñ obſeruatur pari modo contra illos de clauaſ.ut eſt notoriũ q̃re iuxta ſolitũ uenit ꝓcedendũ.& ſic in alio.

5 ¶Confirmãtur oĩa ꝑmiſſa:& alie cõcedũtur imunitates pro foro & nundinis circa differentes & extrahentes uictualia:ꝑt in liis dñicalibus.19. hmõi effectus. Prio Yolant ꝓhibuit uniuerſis & ſingulis officiariis/gabellatoribus/daciariis/& aliis quibuſuis.ſub pena.100.marchaꝝ argenti pro quolꝫ ne ꝑonis quibuſcũq; deferentibus granũ aut uictualia ad locũ clauaſ.& trãſducentibus ullũ ꝑdimentu ſiue diſtur biũ aut aliã moleſtiã inferrent ſeu inferri facerent ꝑ quẽq̃.Q uinimo tales ꝑſonas ad ipm locu clauaſ.uictualia deferentes ire & inde redire pacifice relinquerent. Dat.&c.anno.1473.die.13.februarii. Secudo eadem Yolant nollẽs grana & alia uictualia afferentes in loco clauaſ.de cetero/arreſtari/detineri/incarcerari/uel moleſtari/pretextu repreſaliaꝝ. Vetꝫ detentos relaxari:mãdauit penali dictis officialibus detentos relaxari nec eoꝝ fideiuſſores aut alios in poſteꝝ afferentes grana aut uictualia in dicto loco claua.ullimode moleſtari:ſeu id pati &c. Dat.&c.anno.1474.die.17.februarii. Tertio Carolus ut ulla clausa.in loco limitropho ſituata reſtauraretur ex eius certa ſcientia mãdauit q̃ uenientibus ad mercatũ & nundinas clauaſ.ſtantibusq; & redeũtibus ad eoꝝ lares imunitates & ꝓſuetudines in nõ capiendo/detinendo/arreſtãdo/moleſtãdo/uel inquietãdo/eos hactenus ipſis obſeruari ſolitas/obſeruarent & ꝑ quoſuis obſeruare ſe.cerent ſub ſolita pena:cõceſſis & cõcedendis nõ obſtãtibus &c. Dat.&c.anno.1486.die.9.auguſti. Q uarto idem Carolus magis late conceſſit ex dicta certa ſcientia oĩbus & ſingulis ꝑſonis cuiuſuis ſtatus/gradus/dñi/& q̃litatis exiſtentibus die mercati claua.poſſe emere/mercari/cõducere/& trahere extra ducalẽ patriã/granũ/& beſtias bouinas/lactãtaſq;/ouinas/& alia hmõi uictualia abſq; alicuius pene incurſu:& ſolutione cuiuſdãtunc noue ipoſitiõis cũ mãdato opportuno officialibus & aliis quibuſ.ũq;ac irritatiõe quorũcũq; oppoſitoꝝ:quo ad diẽ mercati &c. Dat.&c.ano.1486 die.8.nouẽb. Q uinto idem Carolus ipſas ſtras cõfirmauit anno ſequti.1487.die.1.maii. Sexto alias ſimiles de nouo conceſſit q̃ beſtie & alia uictualia ad foꝝ clauaſ.conduci poſſint.hinc q; abduci & extrahi diebꝰ tñ fori.de q̃ & ſup ipſo foro.abſq; alicuius pene incurſu:cum reuocatione & mãdato opportunis. Dat.&c.anno 1488.die.15.Ianuarii. Septio mãdauit nouiter ꝑmiſſas obſeruari ad unguem reuocado inhibitionẽ ĝnalem extractus granoꝝ a ꝓia ducali quo ad dcũ foꝝ clauaſ.anno.1488.die.8.auguſti. Octauo Blãcha conceſſit in oĩbus ꝑt in tertiis liis ſupra relatis de uerbo ad uerbũ cõtinetur.ano.1490.die.14.auguſti. Nono eadem Blancha ipſas liras cõfirmauit cũ nouo mãdato obſeruationis & reuocatiõis attentatoꝝ cõtra ꝑmiſſa q̃s reuocauit & in priſtinũ ſtatũ reſtitui uoluit.ano.1491.die.9.Iunii. Decio reuocauit alias liras ĝnales ꝓceſſas in oppoſitũ.mandãs q̃ ꝑmiſſe obſeruarentur.ano.1496.uitia februarii. Vndecia Pius reuocauit iformatiões ꝓceſſus/ac expleta & penas ſeu melius cancellauit/ſumptas formatas/& delaratas/cõtra nõnullos credendarios qui in obſeruantiã premiſſoꝝ fecerãt relaxare cuidã ducali cõmiſſario certos marchionales quos detinebat cũ bonis.mãdauitq; ipſos intitulatos de cetero non moleſtari ano.1497.die.18.Ianuarii. Duodecio ꝑfirmauit ꝑmiſſas imunitates uenientiũ ad mercatũ & nundinas:& eas de nouo cõceſſit cũ irritatione ẽt futuroꝝ anno eodem & die.13.februarii. Decimoterꝺ Pius nouũ conceſſit priuilegium pro beſtiis & aliis uictualib9 extrahendis ut ꝑfertur & ſub tenore alioꝝ anno.1500.die.20.Iulii. qd cõfirmauit eodẽ ano & die.1.octobr. ac ſimili modernus Carolus anno.1504.19.nob. Item ano.1505.die.7.febr.cũ ſpãli inhibitione ne marchionales moleſtarentur. Item anno.1507.die.20.decemb.pro alio caſu priculari.ſed ẽt ĝnali. Item anno.1414. die.15.mati.confirmauit priuilegia q̃ uementes ad foꝝ & nundinas non moleſtentur.& idem conceſſit de nouo ſub uerbis ſolitis. Et ultio ꝑmiſſas imunitates fori nullit obſeruari & ꝓclamari:& quendã ꝑter illaꝝ for mã detentũ relaxari.anno.1516.die.11.martii. Que quidem lre ſunt in tribus annexis.& quo ad tps mordina tes quia poſteriores fuerunt obtente modo ſuper unaꝫ modo ſup alia annexa. Hoc ideo ipſis oĩbus ſimul alligatis eas diſtinximus ꝑ numeros deſignatos ab initio ipſaꝝ liraꝝ iuxta tpsiut de eis facili & modo premiſſo ualeat edoceri. Nec mirum ſi oẽs ita relate ſunt quia expedit ad ꝓſeruationem imunitatũ dicti fori. cũ illis multotiens contrauenatur in maximum dãnum reipu.& particularium:ꝑpluſq; credatur a multis.

6 ¶Mercatum grani a malcantono uſq; ad portã ſtrate:tenendũ eſt ſemp.& in oppoſitũ ponderis:qñ fuit ordinatũ q̃ pondus eiuſdem cõitatis maneat ꝓtinue in platea.ex quo nõnulli partis inferioris clauaſ.conquerebantur dum teneretur ſub palatio cõitatis q̃ erant cõpulſi portare merces eoꝝ ponderandas nimis a longe & pariter deferentes granũ ad uendendum q̃ tpe hyemali & pluuioſo illud tenebant in luto & ad pluuiam in platea.ſic ergo ipſum mercatum grani ibidem continue reſidere.melius uſuꝫ fuit & pariter ordinatum

Quia

Quia uero aliqui opponebant cum ipſum mercatum alternatis annis ad malcantonũ & in platea teneri conſueuiſſet anteq̃ dcũ pondus maneret ꝓtinue in platea.igitur inhibitũ eſt poꝛe preconis oĩbus uendentibus granũ ne alibi illud teneãt:ſed in parte ſupiori & deſuper malcantonũ iuxta ꝑmiſſam ordinationẽ:& ſub pena ducatoꝝ.25.fiſco aplicãda:& ꝓ q̃lꝫ uice.inhibendo pariter ſub eadẽ pena q̃buſcũq; cuiuſuis ſtatus/gradus/& ꝓditionis/exiſtãt ne habeãt ipſos uendentes granũ moleſtare quin teneãt ipſum granũ uenale ꝓut ſupraꝛ ac pro quolꝫ & q̃lꝫ uicerũt in actis ꝑſcribã curie anno.1514.die.4.Ianuarii. exiſtentibus penes cõtrariũ:& ita obſeruatur. Et ẽt aliis diebus in quibus non tenetur foꝝ debet ibidẽ uendi granum:ꝑt in lib.reſoꝛ.anni 1479.fol.304.ſtat.17.ſub his uerbis. Item quia dubitatur differentiã oriri inter hoies clauaſ.pretextu mercati grani uenãlis.ſtatuerunt q̃ illud uendere uolentes teneãtur illud conducere & uendere in loco ubi illo tpe & anno uendetur.ẽt aliis diebus tou ebdemode ſub pena p quẽlibet contrafacientẽ cõmittenda.f.10.& aplicanda more regaꝛ.facta tñ prius eidem contrafacienti inmatione ipſius ordinationis ſeu ſtatuti.

¶Beſtiaꝝ foꝝ longo tpe fuit ꝓtentioſum:nã habitates uerſus padũ requiſiuerunt illud fieri ſup zerbo padi 7
ut in lib.reſoꝛ.anni.1450 fol.67.inde pars inferior cõqueſta eſt q̃ fiebat ꝓtinue ad portã.s. Petri. Quare credentia ordinauit q̃ ipm foꝝ mutaretur ſingulis annis & fieret uno anno a porta.s.Frãciſci ad ulmũ ſeu ultra: & in alio anno ab eadẽ porta ſupra uſq; ad.s.Marchũ.ꝑt in lib.reſoꝛ.anni.1471.fol.81.tñ nõ fuit ipſa ordinatio obſeruata reſpectu forenſiũ ducentiũ beſtiaꝝ:ut plñ a ꝑte ſupiori & ibidẽ reſidentiũ:qbus ãnuendo cõtas continue paſſa eſt.& ſic pars inferior q̃ ibi ꝓtinue fuerit mercatũ beſtiaꝝ:nec aliter obſeruari ꝓſuerit. Et qa porci nõ includũtur in aliis beſtiis.ẽt ſolitũ eſt teneri mercatũ porcoꝝ deperſe & i burgheis.s.Petri.&.s.Antonii/alternatis annis:& ꝑt mercatũ granis:iuxta qd memoratur in lib.reſoꝛ.& loco ſupius ꝓxie deſignato. tñ a paucis ãnis citra ꝓfideratã ipſoꝝ porcoꝝ imunditia & q̃rellis multoꝝ decreuit credentia q̃ ipleret foſatũ porte ſtrate & ꝑ ꝑte ſupiori in quo fieret ipm mercatũ porcoꝝ.& ſic factum eſt pro maiori parte.

¶Mercantiaꝝ loca reſpectu fori & nundinaꝝ diuerſimode ſtatuta fuerũt tpibus retroactis. Prio enĩ hꝰ ĩna 8
lata iter ꝑtes ſupiorẽ & iferiores loci diſponens i effectu q̃ mercãtie portate ad foꝝ & nũdinas tenerentur alternatis ãnis in una ipſaꝝ ꝑtiũ dũtaxat.qdcq; alibi nõ uenderentur ſub magna pena.& ad premiſſa poſſent cõpelli mercatores forenſes:ut in inſtro ſub anno.1180.inde ſtatutũ fuit anno.1419.q̃ mercandie nõ uenderentur alibi q̃ locis ordinatis:ꝑt in uolu.fol.60.ſtat.651. Item q̃ clauaſien.nõ deferrent aliq̃s mercãtias ad uendendũ extra eoꝝ apothecas ſeu bancha ſolitas:ut in lib.reſoꝛ.anni.1461.fol.111.ſed paulo poſt plures alie fuerunt facte ordinatiões ſup his inſequendo alias de quibus ſuprar.& declarãdo partes ſupiorem & inferiorem diuidi a ſtratis portaꝝ.s.Franciſci & rute.& ibidẽ in ipſo fol.111. Poſtea fuit ordinatũ q̃ nullo modo fierent bancha in platea:ut in libro.reſoꝛ.anni.1466.fol.290. Et hec oĩa ut ꝓcurſus & auiamentũ magis equarentur Tñ ab oĩbus receſſum eſt pp forenſes qui ad plateã & circa toto poſſe ꝓcurrunt arbitrãtes meliorẽ expeditionem emptiõis & uenditiõis:nec ſunt eo ꝓtextu puniendi. Q uinimo illis fauendũ eſt ad captãdũ auiamentuꝫ & ꝓcurſum ut prefertur remota oĩ difficultate. Nã de anno.1518. nulla fuerũt facta nec locata banca in platea ſed potius ibidẽ fieri inhibitã:& fuerũt mercatores ꝓmoti ad tenendũ mercãtias in pte ſupiori.nihilominus aut eas poſuerũt circa plateã:aut idignati amplius ſe nõ redituros dicebãt. Vltra q̃ ſimili clauaſien.nõ alienũ cõmodu p adequationẽ ipſius auiamẽti:ſed ꝓpriũ ſequũtur:& loca matoris ꝓcurſus. Q uare iãdu oẽs mercãtie tenẽtur ubicũq; uenales ꝑ libito uẽditoꝝ:exceptis beſtiis & grano ꝑdcis. Q tñ alibi melius nõ ꝓueniũt.

¶De nundinis in clauaſſio tenendis. Capitulum.3.

NVndine nõ minus antique ſunt q̃ mercatũ.fuit enĩ pro eis orta differentia inter ꝑtes ſuperiorẽ & inferiorẽ clauaſ.dicto anno.1280.Et dũ libere nõ eſſent a dacitis & pedagiis:ut ſunt multe alie alioꝝ locoꝝ cepit cõitas anno.1482.illaꝝ totalẽ ꝓcurare imunitatẽ:ut in libro reſoꝛ.eiuſdẽ anni fol.145.q̃ liberatio tandem obtenta fuit hmõi ſub tenore.Carolus dux &c. Vniuerſis ſit manifeſtũ q̃ nos requiſitiõibus fidelium bene.dilectoꝝ noſtroꝝ cõitatis & hoium loci nri clauaſ.aſſerentiũ q̃ licet alias eis ꝓceſſa fuerit facultas tenendi in ipſo loco clauaſ.quolꝫ anno duas nundinas.attñ cũ ipſe nundine franche nõ ſint.ex hoc locus ipſe bonif

homicidis/bánitis publicis/seu priuatis/falsariis/fabricatoribus monetaꝝ/uiolatoribus uirginũ/uel aliarum honestaꝝ mulierũ/aliũq; rebellibus & hostibus dñi nostri. Dumodo tñ dicti mercatores & alii ad dictas nũ dinas uenientes eoꝝ ballas desbalauerint: & desbalatas publice uenales tenuerint. alias aút a solutiõe dicti no stri daciꝰ imunes esse intelligãtur ipsi mercatores & alii ad ipsas nundinas uenientes: sed eis tunc liceat illinc recedere facta solutiõe ipsoꝝ daciorꝝ nostroꝝ absq; aliqua cõmissione seu alterius cuiusuis pene incursu. Man/ dantes p filiis nobiscũ Camberiaci/ac Thaurini/ordinarie residentibus: necnõ capitaneo/uicario/castellano & clauario clauaꝝ. Gabellatoribus/pedagiatoribus/exactoribus pedagioꝝ/& gabellaꝝ nraꝝ. ceteriscq; uni/ uersis & singulis officiariis nris mediatis & imediatis. ac subditis qbus pñtes puenerint & ad quos spectaue/ rint seu ipsoꝝ officiorꝝ/locatenentibus/& cuilibet eorũdem. sub pena. 100. librarꝝ fortiũ prõ quolibet: & indignatiõis nre ppetue dictis p filiis inferiori. Quatenus pmentiõatas largitiones/p cessiones/& imunitates. hasq; nras lras ipsis hoibus & cõitati clauaꝝ. ac ceteris qbus spectauerit teneãt/attendãt/& inuiolabiliter obser uent: ac p eos quorũ interierit/teneri/attendi/& obseruari faciant. in nullo q; ptrafaciãt qõlibet uel opponãt inq̃tum dicta pena eoꝝ qlibet inferior se plecti formidat. Q uibuscũq; legibus/p fuetudinibus/oppositioni/ bus/p cessionibus/exceptiõibus/lris & aliis ptrariantibus nõ obstantibus: qbus oibus quo ad hec derogatum esse uolumus & intendimus. In quoꝝ fidẽ &c. Dat. anno. 1510. Et ita solet annis singulis p clamari diebus fo ri: nundinas ipsas imediate precedentibus: ut constat in regiſtris curie. fuitq; denuo mandatum per lras du cales premissa oia obseruari anno. 1519. sic q; premissa omnia obseruantur.

2 ¶ Ponderator pecuniaꝝ nõ est admittendus in nundinis & foro nisi aprobatus per cõitatem: qm̃ si quis re/ cipit pecunias falsas p manus illius id cedit in infamiã loci: & p fueuit ipsa cõitas deputare seu admittere hmõi ponderatores: put in libro refor. anni. 1455. fol. 206. & anno. 1467. fol. 309.

¶ Diuisio populi in partes respectu eoꝝ q̃ dicẽda restãt. & ultra alias diuisiões supius memoratas. Capi. 1.

THeseus rempublicã diuisit in eos qui leges diuinas atq; humanas p stituerent ac interpretaren tur: & eos qui artificia exercerent. Athenienses primos posuere uiros. doctrina & usu rerũ. cul/ tos & peritos: p ximos oratores: postremo oppifices. Romulus a plebe equites & patritios di screuit: at Nũma rex plebẽ fecit diuisam p artes. Apud gallias/plebs, pene seruoꝝ ducebantur sorte: reliquos aut milites fuisse: aut sapiẽtie: religionis: deditos. tradit Cesar. Apud Pantheos supremi sunt sacerdotes: secũdi agricole: tertii milites: cũ qbus pastores & duces omnũ cõputan tur. Britani suos qttuor diuidunt generibus. primi ex qbus fiant reges. secũdo loco sacerdotes. tertio milites & postremo uulgus. Egiptii primos dedere gradus sacerdoti. subinde reges p fectos: q locarunt. terno posse re ordine bellatores. deniq; artifices/pecuarios/agricolas/nautas/& mercenarios. Hipodamũ referit suam quoq; diuisisse rẽpublicã in tres ptes: v3/ artificẽ/agricolã/& ppulsatorẽ belli. Nec eos improbasse Aristoteles uisus est qui a multitudine selegerint digniores: quos p filiis/magistratibus/ac iudiciis/preficerent. cetera ue ro plebẽ diuisam reliquerint. inter mercatores/equites/pedites/artifices/agricolas/ mercenarios/& turbã na ualem: cui nõ multũ dissimilẽ apud indos rẽpub. esse appet. nã illic sacerdos & qui publicis p filiis pfunt: inde miles/artifex/arator/& pastor hõr. Plato rẽpubli. alterã dixit pacatã/& quietis cupidã. alterã ardentẽ & bella tricem. & ex animi partibus oẽm ciuiũ multitudinẽ partitus est. unã eoꝝ q rõne & p filio cũcta moderãtur. al terã eoꝝ qui armis iniurias p equãtur. tertiã eoꝝ q alimẽta qbus patres & milites substentẽtur p beãt & sub/ ministrent. Hec eni de multis ueterũ cõmentariis excerpta. sic breuissime sunt relata: qm & nos in sequẽtibus uti oportet diuisiõe. prio enim doctrina: & rerũ expientia p diti: ceteris p ferendi existit: ut rector scolaꝝ. grã/ maticaliũ/medicus/& cirurgicus. inde mercatores ueniunt memorãdi. cũ his que ad mercaturã pertinẽt. suc cessiue artifices/agricole/pecuarii/& deniq; uulgus: pro multis que fiunt contra bonos mores.

¶ De artibus mercature preponendis: & quia expediunt singulis ante alias hic relatis. Capitulum. 2.

1 GRãmatica dicitur aliaꝝ artiũ parens q̃ docet ideoma p gruũ & artificiosum cõe nationibus multis. est q; sciẽtia fructus & utilitatẽ afferens ita maximã: ut si ea careamus. ceci p oẽs artes aberremus nullã optia/ rum rerũ cognitionẽ p sequuturi. ppea cõitas solet hĩe magrim qui gratis audire uolẽtibus grãmaticam legat sub pactis hmõi. Primo q; ipse magr tpe puento duraturo teneat solicite & diligẽter uacare circa ipm officiũ tpi bus p gruis & oia facere ad q̃ tenet rõne ipsius officii arbitrio p boꝝ in similibus expertoꝝ. Itẽ & cõtinue te/ nere in ipso exercitio unũ repetitorẽ ipsi cõitati gratiũ: et absq; eo qd ipse magr deficiat: put supra. Itez q; ipsi magr & repetitor nõ debeãt locũ absentare aut ad minus suburbia absq; cõsensu & licẽtia cõsulũ cõitatis qui p tpibus fuerint. Itẽ q; ipsi magr & repetitor nõ audeãt neq; psumant taxã pro normis seu accusis iponere sco/ laribus ad pecunias uel ad alias res: seu aliq̃d ab eis petere eo ptextu uel ex alia cã directe uel p indirectũ. Itez q; nullo modo similr possint pecunias cõsequi uel hĩe mercedẽ ab aliquo particulari respectu doctrine i to/ to uel ptemec debeãt aliquẽ negligere ut tacite cõpellatur ad ipsam solutionẽ. Q uinimo erga oẽs soliciti ex istant mediãte salario cõitatis p uentoris: ita tñ q; liceat a forensibus ipsam mercedẽ exigere: ac retinere quicq̃d sponte

per ceteros offeretur. Item q; teneatur ipsa cõitas manutenere eidem magro cõmodã habitatione: prose sa milia & scolaribus iuxta solitũ & oibus sumptibus eiusdẽ cõitatis & ultra salariũ puentũ. Item q; liceat ipsi ma gistro intrare uinũ forense gratis pro eius usu & totius familie durante tenitute fienda cõitati. Itez q; pmissa cõitas teneatur ipsos magros & repetitorem defendere & tueri ab iniuriis & ingetationibus laruaꝝ. eo me/ diante q; ipse magr soluat singulo anno. ff. 4. abbati societatis. s. Sebastiani: put hĩ de more. Itez q; si finito termino aliq̃ ptiũ noluerit p cedere amplius teneatur p mitisse. 4. ante ipm terminũ id notificare alteri parti ut ualeat sue idẽnitati p uidere: alias itelligãtur ipsa pacta tacito p sensu p tantũdẽ tpis renouata per qd antea obseruari debere cõperientur. Item q; si dictus magr defecerit tenere repetitorem spatio unius mensis cuiuſ uis ãni. q; liceat cõitati retinere salariũ eidẽ magro ad rõnẽ de. ff. 50. p anno qui dãtur p cõitatem ipsi magro pro onere ipsius repetitoris: & declarãdo examinẽ q; repetitores alienati sunt qui morãtur cũ aliis q̃ cuꝰ ipso magro dici non possint satisfecisse: nisi prius grati existant & acceptati per cõitatem: ut prefertur.

¶ Medicus q̃tum sit necessarius nemo sane mentis ignorat: hinc ambulãt claudi/loquũtur balbutientes/au 1
diunt surdi/uident ceci/stultiq; & ifantes repilent aliquã. Q uã obrem facre lre honorãdũ medicũ merito iuſ sisse vñr: & nra cõitas quẽ pot idoneorem perpetuo p ducere solet: sub his pactis. Primo q; teneatur p tinuam facere residentiã in clauaꝝ. & egrotos diligenter uisitare & curare. modis sequẽtibus & toto suo posse nec ab sentare fines clauaꝝ. sine licẽtia p fatꝰ cõitatis q pro tpe fuerint uel alterius coꝝ & infirmoꝝ si qui erunt q̃ licentia dari non possit nisi per uiã noctem aut duas ad plus iuxta occurrentia. Item q; teneatur uisitare oẽs urinas sibi delatas ad uisitãdũ: tam in domo ipsius q̃ alibi ad apothecas aromatariorꝝ. & inde receptas sup il lis p ficere & expedire mediãtibus qr. 2. grossi pro singula habitantiũ in posse clauaꝝ. ab aliis uero. put sibi & eis placuerit. Item q; si fuerit req̃situs teneatur uisitare infirmos bis in die & oia facere q̃ fienda erũt i tali ui/ sitatione. mediãte. g. 1. singulo die. Ita tñ q; nihil ultra petat uel exigat p uisitãdo urinas & receptis fiendis: ut supra. Et hoc in loco & suburbiis. In finibus aút exigere possit. g. 4. pro qlibet uice & pro quolibet infirmo. Item q; nullomodo possit aut debeat aliqs medicinas p hcere ad partẽmec expedire: sed p fectionem & ex/ peditionem medicinaꝝ dimittere teneatur aromatariis qbus puenit. Item q; debeat intereſſe in cõpositio/ nibus solutiorꝝ q̃ fiunt p aromatarios: ut ipsi solutiui fiant iuxta canones medicinales: & de aromanbus nõ putridis/antiquis/& inutilibus/ad mentem statuti infra relati: q̃ fiat per ipm medicũ gratis: aut saltem absq; particulari solutione. Item q; non debeat participare in lucro seu capitali alicuius aromatarii: nec premium accipere: aut aliter secũ uel cũ pluribus p cordare de fibi uel eis trãsmittendo indigentes medicinis. imo non proponere uel psuadere q; accedatur magis ad unũ q̃ alĩũ & p motus & interrogatus: sed eile neutralis ut oẽs accedãt. put eis placuerit. Et qm̃ ipse medicus nonnunq; iuste de hoc conqueriturꝰ sub ptextu q; multi decedũt aut fic citius non liberãtur defectu medicinaꝝ infectaꝝ: aut debito modo non p fectaꝝ. Q d ppea teneatur idem medicus uisitare compositiones aromatariorꝝ & aromata: ut reubarbarũ & hmõi. an sint in bonitate condecenti anteq̃ medicine p ficiãtur: & si non in oibus medicinis & apud oẽs aromatarios: saltem periculo mortis grauiter iminente. put nouerit insufficientiã aromatariorꝝ/defectũ medicinaꝝ/aut modicã p bitatẽ in ipsis aromatariis: uel fuerit de fic uisitãdo requisitus. Et si com periatur aromatarius non idoneus: aut nõ hãs medicinales res oportunas pro maiori parte: uel q̃ plumat ipsis non idoneis uti: tũc debeat medicus ips hãs medicinales res oportunas pro maiori parte: uel q; plumat ipsis non idoneis uti: tũc debeat medicus ips aromatariũ admonere discrete ut p uideat alioꝝ idẽnitati: alias desistat ab arte. Q d si facere noluerit tenea tur ipse medicus id notificare p fulibus cõitatis ut p uideatur. & interim liceat: imo debeat oibus p hibere ne ad talẽ aromatariũ accedãt pro medicinis hũdis: q oia gratis ẽt fiãt: uel mediãte solutione cõi. Item q; dictus medicus tpe epidimie: quã deus auertat non possit absentare locũ clauaꝝ. nisi maior pars burgenſ. recederet & teneatur singulis mederi sine tñ periculo. & put melius fieri potest: iuxta ratã solutionis p missam. Et si oino contingeret absentare: tunc ẽt debeat residere in aliquo locoꝝ circũuicinoꝝ: ut ad eũ possit haberi recursus modo quo p mitteretur. Et qm̃ i limitibus finiũ oporteret ipm accedere: nũc solui debeat per quẽlꝫ requirente ac pro q̃lꝫ recepta fienda: ẽt q; ibi pro multis adesse: ur 3. g. 6. Et econuerso dicta cõitas soluere p uenit eidem medico annuale salariũ. & per sex annos ad minus. put accidit fieri p uentio. Item non conducere seu firma re aliũ medicũ: seu alteri medico salariũ dare: quia sic nullus sufficiens: aut de raro hic resideat & ipediat ipsi medico lucrũ maxie a forensibus. Item eximere ipm medicũ ab oneribus p sonalibus & realibus. & p ferri medico lucrũ maxie a forensibus. Item eximere ipm medicũ ab oneribus p sonalibus & realibus. & p ferri ab intrata uini pro usu suo & totius familie: mediãte tñ consignatione fienda. Itez p uentio fit q; altera partiũ ab intrata uini pro usu suo & totius familie: mediãte tñ consignatione fienda. Itez p uentio fit q; altera partiũ nolente p cedere ultra terminũ teneatur id notificare alteri p ut p uideat p sex menses añ ipm terminũ: alio quin pacta renouata itelligãtur: & eisdẽ oibus modis debeat obseruari ut supra dcñ est de magro scolaꝝ. 3
¶ Cirurgicus solet ẽt a cõitate conduci & firmari sub pactis non multũ ab his medici discrepãtibus circa resi
dentiã continuã in clauaꝝ. & prope tpe epidimie. Item q; debeat uisitare & solicitare egrotos tpibus congruis eisq; oportunas medicinas: seu medicamenta exhibere & tradere nõ protelãta curã seu liberationem ut ma gis consequãtur: sed prout conuenit. Item q; non presumat plus debito conseq̃ pro mercede: & si pro eadẽ fuerit controuersia teneatur stare iudicio. d. uicarii & etiã consulũ cõitatis: summarie & sine scriptis. uocatis euo candis. Et hoc circa hoies clauaꝝ. Q uo uero ad forenses sibi liceat consequi prout melius poterit. Etiã equa/ tur medico rõne tpis exemptionis oneꝝ: & dicte intrate uini in specie: ac in eo q; ipse & cõitas tenentur ante finitum terminum sibi admuicem intimare. an uelint ab eisdem pactis recedere: ut prefertur.

4 ¶Medicis & cirurgicis praticantibus innouatur preceptum iuris:ut cum ad personas graui infirmitate detentas accesserint:eas maneant & inducant uerbis consolatorijs & non terrentibus q̃ ante omnem suscepti onem medicine corporalis:sacramentalem suscipiant reuerenter:ut ipla spiritualis medicina corporali coho peretur.deinde ipsis infirmis corporales medicinas cũ oi discretione & cautella studeant ministrare:prout i decreto.3.libri.sub rubrica de phisicis & cirurgicis.clausula incip.oibus & singulis &c.

5 ¶Medici & cirurgici ignoti aut pro his se exercentibus ad praticandũ ad hoc se ingerere nõ psumãt.nec admittãtur quousq; se exhibuerint corã uicario:q uocatis consulibus faciat per medicum & cirurgicũ ordiarios & alios de & super artibus quas praticare se uelle dixerint diligenter examinari p quos si talis petens ad praticam se admitti reperiatur idoneus.tunc ad praticandum suã hmõi artem fauorabiliter admittatur.Si uero insufficiens iudicetur.tunc ipsa praticatio inhibeatur.ad quã si post inhibitionem se ingerere psumpserit.capiatur:& iuxta sue persone & culpe qualitatem:perpetuam uel temporalem bãnitionem uel alias debite puniatur:sic q̃ ab ipsa pratica oino desistat.& prout in ipso decreto:quod oino obseruandum est.plures enim magna promittunt ut pecunias auferant:sed inde recedunt opere non perfecto.

¶De mercatoribus:& mercatis:seu contractibus. Capitulum.3.

1 VIdentur proprie mercatores qui res emptas uendũt sub eadẽ forma & absq; eo quod in illis aliqua utantur arte:q̃bus mandatur ut oino caueant in suis mercantijs aliqs fraudes/falatia:/seu decepciões cõmittere:quouis exquisito colore:sub pena a uicario arbitranda fm delinquentium & delictoꝝ qualitates ac in delinquentes exequenda:facta prius emenda dãni dati hmõi deceptis & grauatis prout in decre.3.lib. sub rub.de mercatoribus. Quod intelligendum est de his in quibus non hi prouisio statutaria infra relata.

2 ¶Mercatum rescindi non debet post arram datam aut ſpalmata prout in uolu.fol.4.stat.41.sub his uerbis. Item si quis fecerit aliquod mercatum in clauſ.de aliqua mercandia:& ex illa dederit denarium dei:seu ip sam mercandiam ſpalmauerit:q̃ illud mercatum debeat esse firmum inter partes.& potestas teneatur facere attendi illud mercatum si querimonia inde facta fuerit.

3 ¶Mercata seu pretia florenoꝝ intelliguntur esse ad florenos ſabaudie:prout in lib.refor.ãni.1476.fol.268. sta.2.hmõi tenoris.Item statuerunt & ordi.q̃ omnes uendie & oia mercata que fiunt in posse & finibus clauſ.ad florenos.intelligantur esse florem ſabaudie:ad rationem grossorum.12.ſabaudie pro singulo florino:& monete currentis in clauſ.Et sic etiã fcm̃ est anno.1416.per lras marchionales.declarantes q̃ mercata facta ad scutos & tanuinos intelligerentur ad rationem solidoꝝ.54.pro quolibet scuto.& 50.pro quolibet tanuino:qui modo triplum excedunt:prout de his constat in libro refor.dicti anni.fol.115.

4 ¶Statera iusta & equa sint pondera/iustus modus/equusq; sextarius. Nolite facere iniustũ aliquid in iudicio in regula/in pondere/in mensura. Leuitici.19. Itẽ nõ habebis in sacculo diuersa põdera/maius & minus/nec erit in domo tua modius maior & minor/pondus habebis iustũ & uerũ & modius equalis & uerus erit tibi. ut multo uiuas tpe sup terrã.abhominatur eni dñs eũ qui facit hoc:& aduersatur omnẽ iniustitiã.deutero.25. Item statera dolosa abhoiatio est apud deũ.& pondus equũ uoluntas eius.prouerb.11.& 20. Hoc ideo prouisum est sup ipsis ponderibus & mẽsuris q̃ habeatur campioni ad quos recurratur:put in lib.refor.ãni.1466. fol.258.hmõi effectus.Item q̃ pſules & alii ad quos ptinet debeãt limitasse ac tradidisse principiũ cãpionum siue originẽ mensuraꝝ grani/salis/castaneaꝝ/galle/& aliaꝝ rerũ q̃ mensurãtur. Quibus pactis tradi dẽant rationatoribus ipsaꝝ mensuraꝝ:sup quibus & in qbus alias mensuras debite rationare & aiustare possint.& idem fieri debere intelligitur de oibus aliis mensuris:v3 rasis/alnis/& hmõi:nec non stateris/ponderibus & instris/quibus utitur in his q̃ pſistunt in pondere & mensura.Et insup est faciendũ qualr cõtas deputat unum rationatorẽ ſcandaliozꝝ de per se:cõiter fabrũ qui ſcandalia recognoscãt/facitq; de nouo sup campionibus tã pidũ antiquissimis:iuxta quos fiunt ẽt pondera. Quo uero ad mensuras deputat aliũ p quẽ recognoscuntur sup aliis cãpionibus mensuraꝝ habitis aut habendis si expediat a cõi.put supra disponitur ex statuto ipsis aũt rationatoribus ponderũ & mensuraꝝ solui pſueuit iuxta laborẽ nec alia dari põt in his determinatio.& si q̃stio oriretur per pſules decidenda uenit. Preterea ut mensure & pondera sic recognita admittatur signari so lent per ipsos rationatores mensurarum & ponderum:quorum mediantibus signis licet eis uti & non aliter. prout hec notissima sunt:& apparent in uolumine folio xiiij.simonino.statuto.298.sub his uerbis. Item statuerunt q̃ mensure rationentur & signentur signo cõis ciuit.& qui uendiderit aliquid nisi ad mensuras signatas.soluat pro bãno ſ.10.& illud idem intelligatur in balanuis:quod & de ſcandaliis intelligi põt:qa de similibus idẽ fit iudiciũ.inde ipm statutũ fuit reformatũ quis sub eodẽ effectu:put in lib.refor.anni.1518.stat. 5.hmõi tenoris.Itẽ q̃ oẽs uendẽtes ad põdus & mẽsuras teneãtur ipsas mensuras & põdera aiustari facere per deputatos p cõitatẽ.sub pena ptenta in capitulis regal.& q̃ nullus uendẽs mercãtias possit tenere aliqs mensuras nec põdera nisi sint aiustata & signata sub pena.ſ.10.pro quoli3 & q̃li3 uice.aplicanda more regardari.

5 ¶Inquisitio fieri debet cõtra tenentes pondera uel mensuras nõ aiustatas nec signatas seu diminutas:put in uol.fol.54.sta.596.sub his uerbis. Itẽ statuerũt & ordi.q̃ pſules ex debito facti regrere debeãt castellanũ ut facias recercari bis in anno mẽsuras & põdera.& a pretacientibus auferat pro bãno.ſ.60. Itẽ q̃ ipsi pſules cuꝝ sex sapientibus

sex sapientibus teneãtur eligere tres .puidos uiros qui põdictas mẽsuras & põdera signare debeãt & inqrere. Et insup aduertendũ est cõtra plures mercatores forenses:& pſertim de thaurino qui utuntur mẽsuris & põderibus thaurinensibus in nundinis & qñq; in mercatis.nã deficiũt in uigesima quarta pte eius qd sunt mensure & pondera clauſſii.itaq; multi fraudãtur sub pretextu q̃ sunt pondera & mensure clauſſii.

6 ¶Fraudantes ĩ põdere uel mẽsura:ĩcurrãt pẽas de qbus i li.refor.ãni.1516.sta.2.hmõi tenoris.q̃ habitãtes in claua.seu posse.& alii qcũq; uẽdẽtes ad põdus seu mẽsurã nõ audeãt uel psumãt aliquẽ seu aliquos defraudare ĩ ipso põdere uel mẽsura:sub pẽa amissiõis rei uẽdẽde i q̃ fraus iteruenerit.restituto illico ptio ẽptori.& ulterius ptii q̃ uẽdẽs fuisset recepturus ab ẽptore.q̃ res & pna totiẽs cõmittãtur quotiẽs fuerit ꝓtrafcm & aplicet more regal.statu.becharii ordiarii q̃ circa põdus carniũ disponũt ĩ suo robore pmanẽtibus:qtñ alĩ disponũt.

7 ¶Tendie nõ teneãtur sub porticibus nisi .put in lib.refor.anni.1490.fo.355.sta.4.sub his uerbis. Itẽ qa multe tendie tenẽtur quottidie sub porticibus burgi clauſ.tali modo q̃ orbitãt dcñ burgũ & trãseuntes nõ pñt uideri nec uidere. Ideo statuerũt & ordi.q̃ mercatores q tenẽt eoꝝ mercantias a quauis pte banchoꝝ in strata publica & magna burgi clauſ.& sub porticibus dũ eoꝝ mercantias extẽderint nõ possint nec debeãt tenere aliqua linteamina:neq; tẽdias ponere q̃ habeãt occupare qn ab utraq; pte uideãtur trãseuntes:sub pena de.ff. r.ſabau.pro quolibet & q̃li3 uice aplicãda more regal.Et q̃ regardiator teneatur oi die uisitare. excepto tpe nundinaꝝ & ipso durãte. Et hoc qa tunc bancha existentia penes uiã:locãtur ut plũ uel q̃ eis utitur tali modo q̃ opus est claudere ipsa bãcha multotiens usq; ad fũmũ:& pſertim merzariis qbus tũc id .phibẽdũ nõ est.

¶De artistis & mecanicis:tam in specie q̃ in genere referenda. Capitulum.4.

1 APothecarii inter artifices ꝓponẽdi sunt:qm̃ uite humane ꝓseruatiõe hñt principalr pro obiecto:expedit ẽt q̃ existãt docti & mercatores. De illis dicimos ppea inhibitũ esse ne faciãt cõpositiões medicinales sine phisico.& mãdatũ q̃ aromata reuideatur:put i li.refor.ãni.1514.sta.ul.sub his uerbis. Itẽ statuerũt q̃ nullus aromatarius facere psumat aliqs cõpositiões nisi uocato phisico q̃ aromata reuideat si erũt sufficiẽtia & bona:sub pena docatoꝝ.10.p quoli3 & q̃li3 uice aplicãda more regal. Q̃ dq; eligãtur singulis sex mẽsibus duo aromatarii q cũ eodẽ phisico reuideãt oia q̃ hñt aromatarii in eoꝝ apothecis.Et si aliq̃d reptũ fuerit q̃ nõ sit bonũ proficiat quo ad cõpositiões in strata publica:quo uero ad cerã & alia similia puniatur ad formã capitulorꝝ irremissibiliter addito q̃ nisi abstineãt pfeq̃ntibus ad similia uti reprobatis & falsariis ꝓhibeaĩ exercitiũ:inuocato offõ.d.uicarii & p iuris remedia. Itẽ q̃ singulo anno debeãt eoꝝ aq̃s mutare & nouas facere ad ordinationẽ medici cõitatis sub pena.ſ.60.p quoli3 & q̃li3 uice:aplicãda more regal.put in lib.refor.anni 1501.sta.7. Itẽ q̃ ipsi & oẽs uendẽtes cerã laboratã teneãtur ipsam uẽdere cũ toto ſtopino de bõbicesub põa ſ.10.p quolibet & q̃li3 uice:aplicãda more regal.saluis ceteis grossis de lib.6.supra qui possint fieri cuꝝ tertio fili albi.& q̃ oẽs labores cere fignentur signo cõis p pſules & fiant de bona cera sine falsa misturasub pena lib.25.quo ad falsitatẽ cere.aplicãda more regal.& cõduci debeat in platea falsum opus:put in lib.refor.ãni 1475.fo.218.sta.11.Preterea inhibetur ne triacã/metridatuꝝ/aut alias medicinales ꝓfectiões seu res simplices uel cõpositas ad augumentãdũ & deteriorãdũ q̃litatẽ sofisticare uel falsificare psumãt. Insup mãdatur q̃ oẽs & singulas spẽs aromaticas/grossas/& minutas/drogerias/ꝓfectiões/& oia alia ad unũ solũ pondus uendant & ponderẽt. Arsenicũ uero & quodcũq; aliud tossicũ nulli noto uel ignoto uendãt uel uẽdere seu tradere attẽptent:nisi põtibus tribus uel pluribus pſonis fidedignis:in quaꝝ pñtia iterrogeſ q̃ petit uẽdi tossicus uel arsenicũ ad qd faciendũ uult ipm emere:q̃ si dicat eius iuſo q̃ nõ pro aliquo ppetrãdo malo:sed tñmodo pro mutibus interficiẽdis.tũc sibi tradere poterũt ipsi apothecarii cũ una ulna fili in signũ capistri more solito in pñtia dictoꝝ testium retinentes seu retinendo in scriptis:penes se noĩa & cognomĩa ipsius emptoris & testiũ cum anno mense & die traditiõis ipsius tossici:ut si in futurũ aliquid sinistri inde succederet posset deinquẽs sciri & comprehendi:sub pena.& alias .put in decreto.3.lib.sub rub.incip.de apothecariis.

1 ¶Pãnũ falsificãtes aut falsum uẽdẽtes.puniãtur .put i uol.fo 18.sta.171.hmõi tenoris. Itẽ statutũ est q̃ q̃li per sona q̃ uẽdiderit pãnũ fcm̃ totũ uel ptẽ de pilis bouinis/caprinis/uel asininis/uel lana q̃ nõ fit iusta in clauſ.si fuerit de clauſ.amittat pãnũ & soluat pro bãno.ſ.10.& dictus pãnus cõburatur. Et si fuerit persona extranea amittat pãnũ tñ.& dictus pãnus cõburatur.& qui dcñ pãnum fecerit uel fieri fecerit soluat pro bãno.ſ.60.

3 ¶Hospites domos suas teneant mundas & munitas ad colligendos hospites & pascendos cũ suis equitaturis teneantq; probos famulos & famulas honestas ad seruiendum:ac pecunias & alias quascunq; res ad custodiam eis traditas & depositas fideliter & secure custodiant & restituant ipsoſq; hospites receptos decenter pascant:& iuxta uictualium abundantiam uel carestiam occurrentem pretia pastuum iuste & moderate ab eis exigant. Et si forte super hoc ipsos hospites recipientes ꝓtingat excedere pretia pastuũ:eadẽ per uicariũ cum consilio pſulũ taxari iubentur.pena arbitraria iminente pro oibus his si postea contrauenĩatur prout in decreto tertii libri sub rub.de hospitibus. Nec emant pisces nisi prout in uolu.fol.11.stat.148.huiusmodi sub effectu. Item ordinatum est q̃ nullus reuenditor possit nec debeat emere pisces ante nonã a festo.s.Michaelis usq; ad pasqua & nisi in platea:& qui ꝓtrafecerit soluat bãnũ qualibet uice.ſ.6.& amittat pisces:possit tñ emere pro usu suo:alias soluat bãnũ .put supra.Etiã tenẽtur uendere auenã ad mensuras ratiõatas & signatas .put

in libro refor. anni. 1518. stat. 4. sub his uerbis. Item statuerũt & ordi. q hospites & tabernarii uendẽtes auenã teneãtur facere mensuras vj disnatas de quatuor pro singulo quartano & cenatas duas pro quartano & picotinos octo pro singulo quartano: que oẽs mensure signari debeant per deputatũ seu deputandũ p credentiam: & q nõ possint aliter uendere nisi put supra sub pena. f. 10. pro quol; & q̃l; uice: aplicãda more regaĩ. Debent q hospites alia seruare q̃ de tabernariis ꝓtinẽtur iseriusi; ponũtur sub eoꝝ ti. qa illis magis pueniũt

4 ¶ Tabernarii similiter ad ea sunt obnoxii ad q̃ hospites ut preferturi: uerũ diuisi fuerũt ꝑ maiori declaratiõe & singula singulis distribuũtur iuxta usum frequentiorẽ: & insup inhibetur ipsis tabernariis ne aliqd credãt filiisfamiliasi: put in lib. refor. anni. 1519. sta. 1. hmõi tenoris. Primo qm̃ aliq caupones seu tabernã tenentes & hospites illicite uiuere q̃runt & occasionẽ nephandoꝝ inuenire lucroꝝ: iuuentutẽ miserandã decipiẽtes & deducentes ad eoꝝ habitatiões in qbus ad ludos taxilloꝝ & cartaꝝ ꝓcipue admittũtur: ita q̃ ad bonoꝝ morum corruptionẽ iuuenes ipsi sepius inducãtur: ut nõnulli uite parentũ saltẽ affectu insidient. Hoc ideo ne iuuentus ipsa labatur in facinus macedonianũ: statuerũt & ordi. nulli cauponũ: tabernã: uel hospitiũ tenenti licere ãmodo in antea in suis habitaculis uel ꝑductis recipe eos q sub cura alioꝝ sunt/uel tutella/ꝑdigos/aut fatuos: nec eis uendere aliqd cõmestibile uel potabile nisi interueniẽte ꝓsensu eius uel eoꝝ qbus ꝓsunt: Insup ne ipsi caupones/tabernarii/uel hospites in dictis eoꝝ habitatiõibus & ꝑductis ludos taxilloꝝ uel cartarum q̃libet fieri patiãtur. Et ꝑmissa sub pena de. ff. 10. pro quolibet & qualibet uice more regaĩ. aplicanda. Vlterius decernentes q̃ si aliquis dictoꝝ cauponũ tabernarioꝝ uel hospitũ aliquid crediderit hmõi existentibus sub tutella uel cura alioꝝ ꝑdigis aut fatuis q̃ pro tali credito ei nulla cõpetat actio: sed dõatũ ipsis iure & fcto intelligatur. Et si pignus aliqd ea de cã traditũ repiatur: tale pignus restitui debeat illius exhibitori uel cui spe stauerit absq; alia solutiõe similis crediti: & sup ista restitõne ꝑcedi debeat executiue ad instar sniẽ q̃ in rẽ transiuit iudicatã. Vlterius uinũ corruptũ infectũ sophisticatũ uel aliter ineptũ pro bono & puro uino uendere nõ attẽptent. Diebus dñicis & festiuis colẽdis ante celebrationẽ missę parochialis: tabernarios & potatores tabernas suas itrare nõ pmittãt nec eis uinũ uendãt seu ministrẽt quoquo. Ebriosis oi die & hora q̃ dci tabernarii uiderit eos itrare ebrietatẽ. Vlterio uinũ nõ porrigãt seu uẽdãt: si; ipos de suis tabnis expellãt & si exire recusauerit eos ꝑ familiares curie expelli faciãt: sub pẽa & alias ꝑut i decre. 3. li. sub rub. de uẽdi. & uẽdi. pãis & ui.

5 ¶ Molinarii fraude utuntur ut plũ: quare granum est ponderandũ put in lib. refor. anni. 1476. fo. 228. stat. 9. sub his uerbis. Itẽ statuerũt & ordi. q fiat unũ pondus pro cõe ad põderandũ granũ qđ mittitur ad molẽdia pro molẽdo: ad quod põdus oẽs teneãtur facere ponderari anteq̃ portetur ad molendinũ: & postq̃ portatũ fuerit in farinatad euitãdũ fraudes q̃ cõmitti possent: soluẽdo pro quolibet sacco deputato p cõitatẽ illud qđ declarabitur ꝑ incantũ fiendũ de ipso ossõ. Et si ꝑsona aliqua repiref defraudata: stari debeat libro & scripto talis deputati ad põderãdũ: ut ẽt ex ꝑmissis intelligi possit: quot granũ fruitur ꝑ clausas sieñ. sub pena pro q̃lꝫ p sona ꝓtracientes & pro q̃l; uice. f. 10. aplicãda more regaĩ. Nec ipsi molinarii utãtur copis nisi rõnatis & ingnatis. put in uol. fol. 10. sta. 135. sub his uerbis. Itẽ q̃ iudex teneaf regrere cupũ molendinoꝝ & facere illud fieri ad mẽsurã sexdecie ptis sextarii: ita q̃ nõ capiaf de sextario nisi cupũ unũq cupus sit signatus signo ferri cõis: & q̃ molinarius nõ debeat cape nisi rõnẽ suã. Et hoc sub bãno. f. 60. ꝑ quol; & q̃l; uice. Et iudex teneatur ponere uel poni facere expensis cõis cuilibet cupo unã randã q̃ debeat aplicari ad cupũ & ingrere oi mẽse dictos cupos ad molendina ne possit cõtra ꝑdicta fieri. & ẽt teneatur facere signare cupũ ad rõnem emine & q̃rtani ita q̃ molinarius nõ accipiat nisi qđ debet. Et ita obseruatur circa motura maxie ad rõnem sexdecie partis grani qđ molitur. Vlterius ad purgãdũ martellaturã debẽt molere prio de eoꝝ grano cupũ unũ añq̃ molant alicui q̃ si nõ fecerint soluãt ꝑ bãno. f. 10. q̃l; uice & totidẽ pro dãno & plus si dãnum fuerit plus illi cui granũ fuerit. Et iudex uel ptẽ teneatur facere iurare oẽs molendinarios infra mẽsem postq̃ iurauerint q̃ ipsi molinarii obseruabũt pdcã. Et sup oia cauẽdũ est ne utãtur gabatiis ãgularibus nisi iterius bene clausis qa in illis angulis ẽt põte custode grani restat faria. & h̃ est potior cautella q̃ utãtur ad granũ furãdũ: qa ẽt q̃ põderef si custoe grani pũs est id qđ deficit uertit ẽ i lutigiũ. Quapp̃ nisitatis eisdẽ gabatiis & ꝑtuito q̃ bũ claudantur & obturẽtur ipsi anguli uenit inhibẽdũ sub arduis pẽis ne ipse clausure postmodũ destruãtur. & i hoc custodes grani aduertãt ꝑterri cũ molẽdinũ est uacuũ: qa gabatia hmõi est uacuata ut de eoꝝ grano molẽdo i pleatur: pñt igitur illã ab initio uisitare & ad finẽ ꝑ simila fraude nitãda: molinariis ꝓtradicere nõ ualẽtibus.

6 ¶ Victualiũ uenditores & reuenditores utriusq; sexus nõ exponãt aliq̃ victualia uenalia corrupta/infecta/imunda/seu alias inepta ꝑ bõis & mudis: nec ullũ emptorẽ in uenditiõe ipsoꝝ fraudari ꝑsumãtim quarũcũq; rerum qualitate q̃ ẽt ad oẽs mercantias extendi iubetur sub pena a uicario infligẽda cũ deliberatiõe ꝑsulũ pro delictoꝝ & delinquentiũ q̃litate ut in decre. 3. lib. sub rub. de uenditoribus oium victualiũ: ut est tpe quadragesimali quo plures emunt pisces diuersoꝝ generũ sanos modica pecunia: qa putridos & infectos ac morbosos nec aduertant emptores utplũ inexpertis: seu donec ex illis comedãt: & tũ bonis equãtur ꝓtio: ẽt beccarius & alii faciẽtes falsitias/ceruellatas/& hmõi q̃q; uendũt carnes ifectas & putridas: qbus piscatores addũt. potius i minus piscibus q̃ grossis: qm̃ difficilius pot cognosci eoꝝ corruptio. Et sic i aliis quoꝝ ꝓtexta seruari d3 forma ipsius decreti reuidẽdo. inhibẽdo & puniẽdo: ac iseq̃ndo formã alterius decreti ibidẽ modicũ añ sub rub. de macel. & piscib uẽdito. qbus lr i ispẽ inhibef sub pena. f. 40. fol. omissis: qm̃ fisco insolidum aplicatur.

7 ¶ Piscari & pisces capere: cuilibet permittum est in flumibus & aquis publicis exceptis piscariis ꝑticularib9 i quibus

quibus & cum calce seu alio modo uenenoso ẽt in locis publicis seu cõibus piscari prohibetur: sub pena iudicis arbitrio infligenda: prout in decreto. 3. lib. sub rub. incipiẽte cuilibet licet piscari &c.

¶ Venari & feras capere licet nõ obstãtibus assertis ꝓhibitionibus: ut in priule. totius pñe ꝓcessꝰ p Carolũ. 1. 8
ãno. 1489. cap. 8 sub his uerbis. Item qa dicũtur certe fuisse facte ꝓhibitiões sup uenationibus ꝑ ꝑfatũ Illu. d. d. nrm ducẽ suplicãt ipsi tres status eidẽ ut dignetur reuocare similes ꝓhibitiones: patriãq; in libertate uenãdi dimittere: put hactenus: tam ꝑ franchisiã q̃ ꝑ ꝓfuetudinẽ fuit usitatũ: exceptis locis ubi ꝓinget dñs nonẽ suã residere: uel q̃ pro libito bone sue uolũtatis uoluerit reseruare. ꝑ hmõi tiõe sua Illu. d. nr̃i dux ꝑfatos/ault iubet/ & ꝓcedit dicte pñe ꝓtent i in hoc capi. obseruari in qbus ẽt decre. hr̃ in. 3. lib. sub rub. icip de uenatiõbus &c.

¶ Bolongherie que uendunt panem non audeãt filiare nec portare filium quẽ lactent nec torquere filiũ dũ 9
panem uendunt: sub pena. f. 2. pro qualibet & qualibet uice. & qlibet possit accusare & habeat tertiam partẽ bãni: prout in uol. fol. 25. sta. 154. sub eisdem uerbis.

¶ Fructus uendentes tenenf ad obseruantiam eiusdem statuti: quia in eo includũtur cũ bolõgheriisut appa 10
ret ibidẽ: & insuper non debent accipere panem insolutũ: prout in lib. refor. anni. 1496. sta. ulti. sub his uerbis Item qa comperitur q̃ famuli pedisequi/filii/paruuli/& alie consimiles persone furantur panem in domibus patrũ & magioꝝ pro emendo fructus: quod cedit in preiudicium multoꝝ & conuertitur ad inutilẽ sub ſtantiã & dãnũ. statuerunt q̃ reuendentes fructus in clausa. uel posse non debeant cape panẽ pro solutione dictorum fructuũ nec aliud nisi pecunias. sub pena. f. 5. pro qualibet uice: aplicanda more regaĩ.

¶ Testores fere annis singulis mercedẽ augere nituntur. ꝑpea multotiens illis taxata est per statuta modico 11
tpe obseruata causante augumento monetaꝝ: sic q̃ modo inutilia sunt. posset tñ uti prio eoꝝ de quo in uol. fol. 60. sub nu. 649. disponente q̃ solutio fiat ad rõnẽ de. f. 50. pro quo; tamuino auruseđ magna esset fidẽa discussio iuxta quã uere minus accipiũt q̃ taxef ibidem. Cũ ergo statuta facta nõ ꝓsint & fienda multuꝝ non obseruentur circa taxã saluberrime prouisum est: ut in lib. refor. anni. 1490. fol. 407. stat. 9. & sub his uerbis. Item qa aliaduerterũt q̃ nõnulli testores tellaꝝ q̃ a pauco tpe citra inhabitauerũt locũ clausũ. & fines fraudẽ cõmiserũt & cõmittunt in eoꝝ arte diminuendo ordiatoria sua: & augumentãdo solutiones laboꝝ suoꝝ quod cedit in maximã lesionẽ huius reipu. q̃ tollerari nõ debent. hoc ideo statuerũt q̃ singulis annis deputari debeant per credentiã duo experti in similibus qui habeãt dicta ordiatoria reuidere: & solutiones dictoꝝ testoꝝ moderare: ac ad iustũ & honestũ precium reducere: taliter & tali modo q̃ exinde nulla q̃rella de pretissis ꝓcedat & ipse moderatiões facte seruentur. ipse aut reuisiones in lib. refor. describende sunt cũ taxa ꝑm

quam faciunt in eorum fussinis ponere seu poni facere in uiis publicis: sed teneantur & debeant illam facere conducere in aliquo loco separato in quo non possint persone seu bestie sibi dãnũ aliquod facere sub pena f. 5. pro quolibet & qualibet uice. aplicanda more regat. prout de aliis multotiens dictum est.

16 ¶ Tinctores aquã de die nõ proiciantur ibidẽ sta. 18. hmõi tenoris. Itẽ statutu est q tinctores & famuli non debeãt proiecre aquã eoꝝ tinctorie in rugia nec alibi nisi de nocte. & hoc pp fetorem ipsius aque. Nec etiã caligarii aut alii debeãt corea aliqua in stratis publicis deferre nisi. put supra: sub pena. f. 5. pro quolibet & q̃libet uice: qua in premissis contrafecerit aplicanda more regat. & quilibet possit esse accusator.

17 ¶ Artium malitis qñ impossibile est singulariter obuiare: & sup oibus negociis & casibus correctione dignis p statuta spãlia ꝓuidere mandatur oibus & singulis q̃tenus exercere studeant & de facto exerceant artes suas legaliter & sine fraude. Et ut hmõi artefani & eoꝝ q̃s arceatur ad id saltem formidine pene. cõmittitur & mãdatur uicario q singulis ãnis in principio mẽsis Ianuarii cũ ꝓsilio & ꝓsensu consulũ deputent sup q̃libet arte & artistis unũ uel duos uisitatores & inspectores ipsaꝝ artiũ & rerũ artificiatarũ in ipsa arte practicos & expertos. fideles. & ꝓbos. qui prestito dũ assumentur iuro. put ꝓsueuit in aliis officiis & cõmissionibus. ter quater. uel pluries in anno ut uisum fuerit expedire ignorãtibus dictis artistis uocatis ꝓsilibus aut ad hoc spãliter furrogatis: necnõ caualerio & familiaribus si fuerit oportunũ uisitent opagia dictoꝝ artificũ: & diligenter inspiciãt si dicta artificia sint bene aut male cõpõsita & de bõa uel mala materia utili uel inutili. Et si quos ex dictis artistis in materia uel forma sue artis errasse iuenerit ipsos errãtes & eoꝝ errores seu defectus officia libus notificent & reuellẽt in pũtia ꝓsulũ: quoꝝ ꝓsilio & deliberatione officiales hmõi errãtes seu delinqntes corrigãt & puniãt: & quẽlz eoꝝ ꝓ modo culpe sue. Et insup si forsam dictos artistas cuiuscũq; facultatis in ex actione suoꝝ opagioꝝ ꝓtingat excedere. idẽ uicarius cũ ꝓsilio ꝓsulũ ipm excessuꝝ moderet ipsaq; operagia iuste taxet & apretiatione quotiens & prout fuerit expediens. Prouideat quoq; eodẽ ꝓsilio ne artiste seu opifices alicuius artiũ facere attẽptent inter se monopolia seu cõuenticulas de uendendo res sue artis ad unũ pretium: aut iponendo sup rebus caristiã. Et si qui de hmõi monopolis seu ꝓuenticulis culpabiles inueniẽtur ꝓsonalr capiãtur: & cõtra eos ingratur & ꝓcedatur: put in decreto. 3. lib. sub rub. de artibus & artistis mecanicis.

¶ De agricolis & concernentibus agriculturã: maxime necessariis & memorandis. Capitulum. 5.

1 VT liberius delinquere possint agricole: ꝓsueuerũt dare munera officialibus ea q̃rẽtibus: ẽt i detrimẽtum iustitie: & ꝑsertim in grano tpe messiũ. Quare id inhibitũ est. put in lib. refor. anni. 1502. sta. 1. hmõi tenoris. Et primo qa tpe messium/miles/familiares/& nũtii curie clauaf. necnõ cãparii/& certe alie p/sone nõ erubescunt accedere ad areas massariorũ & aliorũ burgensiũ tpe messiũ ꝓmisso ad petendũ granum quibus datur a multis ne postmodũ accusentur si delinquãt: & ab aliis quia denegare nõ audent ꝓ metu cuius sunt officiarii: qd tollerãdũ nõ est. ideo obuiare uolentes dicti recapitulatores statuerũt & ordi. q. ãmodo in antea nullus ꝓdictoꝝ massariorũ audeat nec ꝓsumat dicto tpe nec alio directe nec p indirectũ q̃q; granum cuius gñis seu maneriei sit: siue i paleas: siue in stulatũ: nec alia uictualia dare ipsis officiariis seu cãparibus: mãifeste siue occulte: sub pẽa. ff. 10. sabau. ꝓ quoli; ꝓtrafaciẽte: & totiens quotiens ꝓtrafactũ fuerit. aplicã. more regat.

2 ¶ Aqua ꝓ irrigãdis pratis duci põt p aliẽa ꝓdia iuitis dãis mediate solutione: ut i uol. fol. 58. sta. 636. sub his uerbis. Itẽ statuerũt & ordi. q. q̃lz ꝓsona de clauaf. uel ibidẽ habitãs: seu q̃ in posteꝝ habitabit: uportans onera taleaꝝ & aliorũ onerũ cõis clauaf. possit & ualeat sine alicuius pene incursione aquã ducere & ꝓductũ aque facere ꝓ alienũ pratũ cã cõducendi aquã in suo prato sine cõtradictione illius cuius esset pratũ p qd dicta aq̃ cõduci seu cõductus aq̃ fieri uelleti: & ad patientiã ꝓdicta illa ꝓsona cuius esset pratũ ubi duci aqua & fieri cõductus aq̃ uoluerit cõpelli possit p officiales clauaf. & hoc intelligat ad minus dãnũ & restituẽdo & emẽdo dãnũ de pũti qd fieret cã dicte ꝓductiõis aq̃: & dcm ꝓductũ aq̃ in prato p qd ducet ad aptamentũ duoꝝ bonoꝝ uiroꝝ de hoc se melius cognoscẽtiũ. Et iftud statutũ intelligat nõ solũ i pratis sed ẽt in oibus aliis possessionibus.

3 ¶ Forenses aquã nõ ducãt p fines clauaf. ut in uol. fol. 15. sta. 368. hmõi tenoris. Item statutũ est q nulla ꝓsona extranea siue forẽsis audeat uel possit ducere aquã p fines cõis uel hoiũ; clauaf. & q cõtrafecerit si fuerit cõe. soluat cõi clam. ꝓ pẽa & bãno ꝓ q̃lz uice lib. 50. & si fuerit singularis ꝓsona. soluat ꝓ quoli; & q̃lz uice. f. 100. & emẽdet dãnũ ꝑm q. ꝓ fuerit estimatũ p estiatores cõis clauaf. & nõ possit qs hñe ab aliquo licentia: nisi a rota credẽtia. & nõ possit alicui dari licẽtia de ꝓdictis nisi prius restituto toto dãno illi cui dãnũ datum fuerit. Et si quod beale fcm est in fine clauaf. ꝓ aliquẽ forensem ꝓ possessionem aliciuus de clauaf. destruatur & destrui debeat. & ille cuius fuerit possessio possit destruere & explanare ad suam uoluntatem licite & impune.

4 ¶ Arbores nocẽtes uicino sunt remouẽde aut sibi nẽdẽde: put i uol. fol. 9. sta. 111. sub his uerbis. Itẽ statutũ ẽ q. si qs hñet aliẽs arbores/uel plãtas arboꝝ/uel plãtaret iuxta terrã alicuius de clauaf. uel aliquoꝝ: de qbus q̃ rimouia esset uel fieret ꝓs uel rector clauã. teneatur eũ credẽtia eligere. 2. ꝓbos uiros q uideãt & cognoscãt si dicte plante fecerint dãnũ uel facere poterũt uicino illius cuius fuerint & ipsas incidi faciãt. & hoc locũ hẽat in ayris/ayralibus/ortis/& uineis & campis hoium clauaf. ubicũq; sint dicte arbores & plante: dũtamen uere nocent uel per umbraꝝ uel alio modo. & contra hoc nulla excusatio siue defensio admittatur nisi iusta rectori uidebitur. Cum aũt presens statutũ precipiat cognitionẽ. hñ aliud sup executiõe de quo in eodẽ uolu.

fol. 39. sta. 468. hmõi tenoris. Item si aliquis seu aliqua ꝓsona habitans clauaf. seu undecũq; fit plantauerit uel habuerit aliq̃s arbores in cãpo uel possione sua q̃ noceãt siue dãnũ dent uicino suo p umbrã ipaꝝ arboꝝ uel alio mõ teneatur & debeat ipsas arbores incidere uel uẽdere illi cui dãnũ darent fm q. estimate fuerint p estimatores cõis: q bus estimatoribus soluaf. p utrãq; ptẽ. p rata. & hoc infra mẽsem unũ postq̃ sibi denũciatũ fuerit: sub pena & bãno. f. 10. totiens quotiens eidẽ denũciatum fuerit p illũ cui dãnũ darent uel per consules.

¶ Canne plantentur in uineis: put in uolu. fol. 55. sta. 604. sub his uerbis. Primo statuerunt & ordi. q. quelibet ꝓsona de clauaf. & ibi habitans habens uineas ultra pãdum teneatur & debeat plantare pro qualibet giof. uinee quam habuerit tabulas duas cannarum sub pena. f. 60.

¶ Rugia que labitur ad prata cãpanie: ac pdia cõtatis fuit in posse foglitii: singulo mẽse uisitanda sunt: put i lib. refor. ãni. 1503. sta. 2. hmõi tenoris. Itẽ statuerũt & ordi. supranoiati recapitulatores q. singulo mẽse anni: eligãtur ꝓ credẽtiã duo ex credẽdariis q eoꝝ mẽse pẽdẽte: iemel ũ ire debeãt ad uisitãdũ rugiã ptoꝝ cãpãie dicti loci clauaf. ac nemus siue boscũ sup finibus foglitii & uidendũ si quid in piudiciũ & dãnũ cõtatis in ip/sis rugia & bosco inouatũ fit. & p ipsos tale quid inouatũ: referendũ ipsi credentie de ꝓximo tenende post distam uisitationẽ. & hii duo credendarii lucrẽtur & eis expediatur: v̄ 3 singulo ipsoꝝ die hmõi eaꝝ relatiõis: & p thesaurariũ cõitatis. g. 3. sab. Et q duo credẽdarii hmõi electionẽ de eis factã nullimode possint recusare.

¶ Finium limites a ꝓsulibus reuideãtur: put in uol. fol. 40. sta. 481. sub his uerbis. Itẽ statuerunt & ordi. q cõ/sules qui nunc sunt & qui pro tpe fuerint. teneantur & debeant precise & sub debito sacri tpe ꝓsulatus eoꝝ ire cum. 4. hoibus de antiquioribus clauaf. qui melius sciuerint fines clauaf. & cũ pluribus aliis quos eligere uoluerint usq; ad. 10. & plures ad uidendũ & ostendendũ fines clauã. ab oibus partibus: & q. dicti ꝓsules possint ponere bãna ad eoꝝ uoluntatẽ: & ipsa bãna excutere. factũ est enim quia agricole locoꝝ circũcinoꝝ: multotiens excedunt ipsos limites: ut in pluribus locis apparet. Preterea aliud statutũ hñ pro uisitatione finiũ. de quo in paruo quaterno anni. 1469. sta. 15. hmõi tenoris. Item ad hoc q in finibus clauaf. seu terminis ipsorũ finium nulla fraus cõmittatur: de ipsis q̃ quilibet possit esse informatus: ut in futurũ euitentur iurgia & scãda/la. Ordinatũ est q. singulo anno in kalendis mai teneãtur cõsules ire cũ. 30. uel. 40. adolescẽtulis p ipsos eligendis ad uisitãdũ & recognoscendũ terminos finiũ clauaf. & uicinoꝝ circũstantiũ ad hoc q ꝓpetuis tpibus de ipis terminis cõitas ipsa fit certiorata & memoria dictis adolescentibus de dictis terminis que uisitatio de scribãt in libro & per notarium cõis una cum monstris seu guidis ipsorum terminorum.

¶ Bubulci siue ducentes carrum uel carrossum stare non debent sup ipsis carro uel carrosso p clauassiũ nec q. puer intra carrum & murum pressus paulo post eadem concussione interiit.

¶ Operarii & laboratores quottidiani extra ꝓprias domos eoꝝ laborantes nõ excedant solitã mercedẽ seu debitã iuxta uarietates laboꝝ & tpoꝝ: q ne fiat mandatur uicario: quatenus singulis annis in principio mẽsis Ianuarii: & pluries si fuerit expediens: uocatis ꝓsulibus & aliis probis uiris: ac ẽt opariis & laboratoribus q ui debẽtur euocãdi cũ deliberatiõe & ꝓsilio ipsoꝝ ꝓsulũ & aliorũ astantiũ debite taxent & moderent ptia seu fa laria quottidiana oĩum opariorũ & laboratoꝝ pdictoꝝ: & tam mulierũ q uiroꝝ extra domos suas ad opa aliena laborantiũ: iuxta longitudines/breuitates/& mediocritates dierũ q̃litatesq; ipsoꝝ laboratoꝝ/& labo rum: necnõ uictualiũ abundantiã uel caritatẽ. ceteraq; circũstantias oportunas. Et pcipitur insup ei dẽ opera riis & laboratoribus utriusq; sexus sub pena p dictos uicarii & ꝓsules arbitrãda. q. hmõi taxationi districte pa reant: nihilq; ꝓtra ipsam taxã a quocũq; pro salario seu mercede suoꝝ laboꝝ seu operum quottidianoꝝ exigere ꝑsumant. Et pariter inhibetur oĩbus sub eadẽ pena limitandas: ut nihil soluãt ipsis oparis & laboratoribus ultra dictã taxã. Vltimoq; iniungit dicto uicario q. ꝓuideat cũ deliberatiõe ꝓsulũ & sub pena formidabili pro ut in dicta

Illu. dñi. Quare liuellator uacauit in ope de anno. 1518. p multũ tpis laudauit: pmissum capiẽdũ in flumine durie. sed aliud iuenit maioris facilitatis & utilitatis capiẽdũ i flumie orchii & modicũ desup buchã rugie dcẽ cãpanie clauasẽ. p ducẽdũ usq; apud limites finiũ cũ caluario p trãsuersum cãpanie usq; ad montẽ de cellis si ex pediret. Nec obstat q; bucha & trãsitus fieret in posse foglitti & pita marchionali: quia cõtas emit a dñis foglitti facultatẽ ppetuo capiendi in ipsis flumie orchi & finibus: ac ducendi aquã in oi q̃titate possibili & placibili: quã dñs marchio cõprobauit: inde ad maiorẽ facilitatẽ aque habende. p posuit idem aliuellator alueũ dicte rugie cãpanie dilatandũ ut posset includere maiorẽ q̃titatẽ aquarũ usq; ad uallez longã finiũ montana rii: & ibi seu circa facillime extrahi posse alia rugia ducenda p trãsuersũ cãpanie desup capelletã. s. Anne. fuitq; factus liuellus & stabilitus in hoc & succesiue pcessus ad pacta aque ducende sub annuo ficto: donec solueretur puentũ pro pio ad rõnẽ singule iornate adaquande: qbus ita tam factis defectus est idẽ gñalis ex offo: & res infecta iacet. Insup multotiens pposita exutit facilitas dilatãdi rugiã cãpanie: de longo in longũ: & haberet aqua sufficiẽs ad irrigationẽ pdictũ usq; ad extremũ finiũ clauasẽ. nec q; de hoc curare vł. Vteriꝰ singuli miratur ob negligentiã eorũ qui hãt pdia zerba in poatio & bozoleto: qa faciliter possent colligi rugie artificiosẽ porte. s. Petri & zerbi fluentes in padũ & trãsmitti p alueũ fiendũ apud menia loci & subtus põtem rute in fossatũ usq; ad aliã rugiã ibi nouiter pstructã: & inde in ea dillatãda uel iuxta & p eundẽ liuellũ ad ptes inferiores pmissas & alias: ut in medio duorũ padorũ & aliis cõtratis: qd maximũ afferret cõmodũ: modicis labore & constu. nã illi de uirolengo offerũt oẽm ipensam & annuũ censum dũmodo aq̃ nõ expediens clauasẽ. cũ multa sit eisdẽ pcedatur. pũtq; aliũde prata ficca facilime irrigari nec fusimo. phibeã multis ne plura zerba gorretorũ reducãtur ad optia prata pp submersionẽ pascuorũ: ob q̃a nihil hĩ utilitatis: cũ aridа oino existãt: dato ẽt q; ematur libertas ab hmõi pascuis: & feno collecto reddãtur pro eisdẽ pascuis melioꝛa. Et in hoc bene ꝓbatur intentio pessima opponentiũ. qd enĩ nulli nocet & alteri pdest de facili pcedendũ est. sed magis q; est utile oibus particularibus & reipu. Nec ualet oppositio si dicaꝰ q; in pmissis rugiis fiẽdis in cãpania & alibi magna pecuniarũ sũma opus est: qa potuerunt antiq longe inferiores numero & pecuniis alias ꝓficere rugias/menia/ecclesiã. & hmõi. potuerũtq; ambitiosi auuglã pstrui facere sup cãpanilium: maxiõ pretio/maximiq; oneris ad manutenendũ: ut cõputa docent: & q; deterius est infructuosam & calũniã afferẽ: temicũ potius debuissent puideri i supra relatis & alius maximã iactura afferẽtibus & notissimis. Preterea debent & pñt ꝓfici ipse rugie saltẽ faciliores p decẽnas labor itoꝝ: ne leã eq̃latie/aut alio modo paulatĩ & absq; grauamine: dũmodo tendãt oẽs ad reipu. cõmodũ: qd ẽt ꝓpriũ est. suntq; inde ꝓsecuturi remuneratione cõiter ex augumento regii & fictibus annualibus aque distribuende: & ex utili premio oium uictualium. omissis his quoꝝ predia sunt: sic q; ẽt predia non habentes debent ad hec ꝓmouerised in pluribꝰ latet dolor alienꝰ bo niq̃is illius partem consequantur. Quare nimirum & clauasẽ. ut plũ indigent oi bono q; mediãte agri cultura procedat. mirũ est enĩ q; iam ex toto non defecerunt: quod profecto si nõ ex superuenientia extraneorum processit uniuersaliter. accidit ni pluribus coactis demum accedere per mendicata suffragia.

De custodibus bestiarum a cõitate deputandis. Capitulum. 6.

1 AD uniuersalẽ custodiã bestiarũ ꝓgruis tpibus fit ꝓclama instãtibus ꝓsulibus: & p singulo gñe bestiarũ infra relatorũ uolentes bestias ipsas custodire cõpareãt infra tres dies corãm tario cõitatis & se scribi faciant ab eodem cum mercede quã petunt: quod hĩ loco subhastationis ipsius custodie: & fit assignatio ipsis scribã eisdem custodibus ut cõpareant in prima credentia anduturi deliberationẽ fiendã & habituri ipsam custodiã si aliꝰ nõ aderit faciens melioꝛẽ conditionẽ. Cum uero ibidem comparuerint ipsi: unt qualitates personarum & ꝓditiões oblate. ꝓcedunturq; ipse custodie diuersimode: ut sequitur: & vł utilius credendariis.

2 ¶ Custodes bestiarũ cõiter deputati tenẽtur oẽs i differẽter singulis diebꝰ accedere i mane ad pergrẽdũ ipsas bestias i domibꝰ eorũ quoꝝ iuntas & i fero illas ibidẽ restituere. Itẽ ipas bestias ꝓtinue ducere ad pascẽdũ locis magis ꝓuenientibus iuxta q̃litatẽ ipsarũ: & iteri eas bñ custodire ab oi furtuio lupoꝝ & ꝓtentiõis iter easdẽ bestias ut sepe ꝓfigit & a furto sub tali ꝓditiõe & pacto q; si aliq; ipsarũ bestiarũ deficeret ex toto uel debilitaretur i ptẽ ex pmissis cuius aut aliq̃ earũ seu q; amitteret ex mala custodia: q; tũc ipi custodes teneãtur ad restituẽ ualoris bestie aut bestiarũ deficiẽtiũ uel debilitatarũ i toto uel ꝓte ad estimationẽ dñi ipsiꝰ bestie & uicinoꝝ si uidebit cũ iuto i maibꝰ uicarii pstãtiorũ & sic p oi alia ea durãte eadẽ custodia: misi ꝓbet ipi custodes debitũ fuũ i si fecisse. Itẽ q; ipsi custodes nõ teneãtur ad aliq̃ bãna expeditia p accusis fidẽs de unica bestia dũmodo eoꝝ negligẽtia dãnũ nõ inferatur alicui & sint soluti bestias ipsas custodire ne dãnũ inferãtq; intellig: ut cũ aliq̃ bestia ea duerit a grege uliarũ: nec põt repari aliq̃ sit i dãno. quis custos sit diligẽs ꝓ posse circa ipsam custodiã. Itẽ q; ipsi custodes hẽant solutionẽ a ꝓprietariis bestiarũ. i. teri. 4 v3 medietatẽ i medietate ipsi custodie & aliã i fine. & tali mõ q; si qs icepit mittere bestiã uel bestias ad fic custodiẽdũ & miserit p. 10. dies q; nihilominus teneatur ad solutionẽ totiꝰ mercedis: ac si ꝓtiue ipsarũ bestiã aut bestiarũ missiset. ita tñ q; si uellet ipsarũ bestiã seu bestias mittere sub alia custodia: seu illas aliẽ aret aut decederẽt q; tũc fcã iti ntiõe ipsi custodi nõ teneatur nisi ad medietatẽ tpis seu mercedis elapsis. 10. diebꝰ & añ. i. terminũ solati. poste a uero integralẽ soluere dẽat. Itẽ q; sũmarie ꝓcedatur cõtra nolentes soluere ipsã mercedẽ p leuationes bonoꝝ de gagio sine scripturis cũ agatur pro labore. & de modica re.

¶ Porcarii

¶ Porcarii magis necessarii & freq̃entiores existũt: p quoꝝ solutiõe hãt duo statuta primũ in uolu. fol. 39. sub nu. 470. disponẽs q; ipsi porcarii teneãtur & debeãt custodire porcos a kalen. aprilis usq; ad octauã. s. Michaellis: & hẽant p meredee cuiusl; bestie porcine: q̃rta. 1. filiginis. aliud i lib. refor. ãni. 1491. sub nu. 7. hmõi esse ctus. Itẽ statuerũt q; fiãt porcarii cõitatis: & q̃libꝰ hãs porcos possit eos dare ad ꝓducẽdũ i pastura & hẽat porcarius seu porcarii p q̃l; bestia porcina g. 4. fabau. & qa aliq; solebãt soluere q̃rtanũ unũ filiginis sit in facultate eoꝝ q; dant porcos ad ꝓducẽdũ eis dare uel filiginẽ: aut grossos 4. uel tñ filiginis q̃ũ debetur p ipsis. g. 4.

¶ Vacarius similiter tenetur ad custodiã quarũcũq; bestiarũ bouinarũ per totũ tps quo ipse bestie sunt trãsmitte tende ad pascua: & eidẽ statuta fuit solutio in uolu. fol. 39. sta. 472. disponẽte q; hẽat p q̃l; uacha q̃rtanos. 3. filiginis. & prõ quol; mãzio seu manzia q̃ta. 1. q; distinctio facta non creditur rõne sexus: sed inter bestias magnas & paruas: pro quibus ne accidat questio. solitum est concordari dum cõmittitur ipsa custodia.

¶ Caualarius nunq; cõiter deputatus apparet. uerum q; nuper quidam obtulit per se ipm ad custodiã ipsarũ bestiarũ equinarũ & mulinarũ: quare habuit plures ad sic custodiendũ. & ualde utile fuit habentibus ipsas bestias: cum multa sint pascua gorretoꝝ in quibus bestie ipse uagantes pinguescunt nec consumitur fenum. solutio aũt pro tunc fuit ad. g. 1. qi. 1. uel circa pro qualibet bestia & singulo mense.

¶ Caprarius q̃q; deputari ꝓsueuit. put i uol. dcis fol. 39. & sta. 471. cui solutio taxata est ad q̃rta. 1. filigis cum pro qualibet bestia: pro quo intelligi põt ut de porcariis: q; ẽt solui possint. g. 4. loco ipsius q̃rtani filigis.

De multis que fiunt a pluribus contra bonos mores totaliter prohibendis. Capitulum. 7.

CVm diuersa existat ꝓditio psonarũ distinctio necessaria est iter easdẽ psonas: nec debet iferiores eq̃ri uel le maioribus: put nõnulli q̃rũt ꝓtra bonos mores & maxie in exequiis. Quare phibetur excessus in illis: ut i lib. refor. ãni. 1475. fol. 28. & sta. 8. hmõi effectus. Itẽ statue. ad euitãdũ sumptus funerales: q; fiũt potius ex uanitatibus mundi q; ex amore dei. ex qbus burgeñ. & icole clauasẽ. sepe agrauãtur & ad pauptatẽ reducũtur. q; nulla psona habitãs i clauasẽ. q; sit nobilis/doctor/uel bonus & antiquus burgeñ. & bõe parentelle: audeat uel ꝑsumat ponere in sepulturis uel fuueralibus suoꝝ defunctoꝝ plus de torculis. 4. de lib. 3. p q̃l; ce reotos de oncis. 2. cũ dimidia pro quol; ad plus. Cetere uero nõ possint põere nisi torculas. 2. & cereotos de oncia. 1. cũ didia & nõ ultra. Nec portare possit caputiũ de button: nec portare clamidẽ nigrã usq; ad pedes: & nisi usq; ad genu. eoꝝ ẽt mulieres nõ possint portare clamidẽ: nec pãnũ i capite. sed uestẽ & telã nigrã uel sattã in capite. & q; ꝓtrafecerit incurrat bannũ pro quol; & q̃l; uice. f. 60. aplicadoꝝ pro. 3. pte fisco: p alia. 3. pte cõitati: & pro alia. 3. pte accusatoris: & quisq; possit accusare: & pena cõitatis exigatur p procuratores fabrice. s. Marie: & ad ipsam fabricã ꝑtinere. Auisando ulterius ꝓtrafaciẽtes q; in pstitis fiendis cõitati nõ acceptabilẽ excusatio si dixerint nõ posse concedere nec exburrare tale pstitũ cõitati pdicte: protestãtes tñ q; q̃tenus nõ possent ordinare & statuere ut ꝓmittitur nisi in piudiciũ aie eoꝝ: q; tunc tale ordinamentũ sit cassum & nullũ: & pro nõ facto habeatur quo ad torgias & cereotos dũtaxat. Quibus ita ꝓmissis aliq̃ sunt dicẽda pro cõmodo uniuersali. Primo enĩ circa q̃titatẽ cere idẽmet statutũ: & obseruari dicitur in ciuitate taurini saltẽ in numero torculaꝝ. Et si ex toto seruari nolet p clausasẽ. ad minus esset ipsa cera ex solito retrahenda in pondere & numero torculaꝝ moderãdo iuxta q̃litatẽ psonaꝝ sic discutiendã q; maioꝝ honor nõ occupetur. Et ẽt quoad uestes magna est corruptela duplicuno modo: qm̃ fere singuli dũmodo mantellos & capucia iueniãt aliẽa titulo cõmodati eos & illa defferunt solũmodo ad ecclesiã in tpe funeraliũ: postea ipsis cõtinuo reditis utuntur uestibus solitis: q̃si sic cum ipsis mantellis & caputiis alienis magnũ cõsequẽtur honorẽ: nec cogniti essent. Alio aũt modo q; ẽt inter maiores ut plũ nulla fit distinctio graduuꝝ cõsanguinitatis nec affinitatis quo ad ipsos mãtellos & caputia dũmodo habeatur qbus uti non debet nisi p parentibus & uxore. & si fi adesset/patruus/cognatus/uel auũculus alicuius auctoritatis ecclesiastice/uel seculatis: qa tunc clamide seu mãtello etiã uti põt cũ caputio sup humeris ad distinctionẽ prioris gradus: nec alĩ. Qualis aũt infamia mulieꝝ uideatur ĩ his nõ est memorãdũ. Quid enĩ ꝓsunt statuta/qd modice facultates/quid rumor detrahentiũ/eq̃litati singulaꝝ cũ indies labãtur in peius. Nõne ẽt ordinatũ est uti nõ debere cãpana maiori: pter aliqbus merito generãdis aliquo mõpticulari & tñ pulsaꝛ singulis req̃rentibus indifferenter q; uis ifamiã plurius: nec aduertũt. Quid ẽt multi q̃runt sermones funebres cũ de mortuo potius tacendũ esset. Hoc ideo pũt hec prauis moribus applicari: a qbus uenit abstinẽdã p eos qbus tactura afferũt ex ipẽsa: ac isup i deriuꝰ & ifamiã cedũt ultra efficũ sta.

¶ Ligna de solario nõ proiciãtur in strata: put in uol. fol. 10. sta. 134. hmõi tenoris. Itẽ statuũ est q; q; quicerat aliqd lignũ uel ligna siue ceppas de aliquo portico uel solerio tenere debeat ibi aliquẽ q; dicat & ostẽdat trãseuntibus q; se debeãt euitare. & si fuerit de nocte teneat ibi lumen. Et qui contrafecerit soluat dñs domus. f. 60. intelligendũ est tñ q; maior debetur pena si quis offendatur: ut nuper accidit cuidam nobili/uiro q; probatissimo q; dum transiret per stratã in clausasẽ. & quedã ancilla lignũ ex alto deiceret in eandem stratã mugni ponderis nec planũ sed rectum: uix mortem euadere potuit: quia percussus retro circa calcaneum.

¶ Aqua seu aliud turpe nõ proiciatur in strata: put in libro refor. anni. 1496. sta. 4. hmõi tenoris. Item statuunt ut supra q; nulla psona cuiuslis conditionis existat: audeat uel presumat proiicere aliqd turpe: ꝛ aquam scopaturã domus/mõdilias/urinã/stercora/nec aliqd aliud inhestia/solariis/fenestris/& lobiis ifra i stratis

4 ¶Fex nõ coquatur in posse clauaſ. nisi a lõge p miliaria. 2. put in uolu. fol. 20. statu. 307. sub his uerbis. Item statutũ est q̃ nulla psona undecũq; sit audeat uel psumat aliquo ingenio siue modo cõburere fecẽ uel decoq̃re in posse uel territorio clauaſ. sub pena. f. 60. astensiũ dandis & soluendis cõi predicto uel rectori. Et si qs uoluerit p̃dictã fecẽ decoquere: hoc possit facere extra terrã & a longe p. 2. miliara & non propinquius.

5 ¶Bestie nõ pmittatur dãnũ inferre alicui: put in uolu. fol. 20. & stat. 292. hmõi tenoris. Itẽ statutũ est q̃ si aliq̃ bestia magna uel parua siue aial in burgo clauaſ. p uiã siue stratã publicã siue ẽt sub porticibus a porta supiori usq; ad portã inferiorẽ & p uiã & p totũ burgũ dãnũ dederit alicui q̃ dñs bestie siue aialis teneatur dãnum emendare: aut ipsam bestiã siue aial offendens dare dãnũ passo in electionẽ dñi bestie siue animalis.

6 ¶Femine nõ debent pentenare in stratis: nec rompere canapã: put in uolu. fol. 27. stat. 589. sub his uerbis. Itẽ statutũ est q̃ nulla psona audeat debeat uel presumat pentenare: nec rompere canapã in strata publica burghi claua. nec sub porticibus: sub pena & bãno. f. 10. pro q̃li; p̃tra faciente & q̃li; uice: & accusator h3. 3. partẽ bãni.

7 ¶Porci nõ conducatur per locũ claua. excepto die fori: put in lib. refor. anni. 1518. sta. 16. hmõi tenoris. Item exquo qdã massarii faciũt psuetudinẽ de p̃ducendo porcos p burgũ claua. & p ipm locũ. statuerũt & ordi. q̃ ãmodo in antea hoc ulterius non fiat nec p̃ducatur sub pena. f. 5. pro quolibet & qualibet uice aplicãda more regaſ. excepto die fori. Nam enim sic conducuntur ad transitum: sed dedita opera ut pascantur.

¶Concernentium decorem loci & oppositorum diuisio principalis. Capitulum. 1.

MVlta p̃ferunt ad loci decorẽ: ex quibus aliqua ad p̃decentiã: alia ad necessitatẽ: & ad ornamentum alia requirũtur. Primo eni decet hie templa/mõasteria/& alia hmõi loca sacra & religiosa/situ cõmoda/ edificiis splendida/picturis/monumentis/& aliis ornata put cõuenienter hõt loci q̃litate inspecta. Postq̃ hospitalia & loca pia exiguntur ad pauperum & peregrinantium subuentionem iam supius memorata. & hec oino defficiunt cũ penitus derelicta existant. Media inde qbus in unũ oẽs cingantur & tueantur reformanda in multis partibus: sed sup oia curandum est. q̃ burgus. s Francisci ialtẽ fossato aquis muniendo pro nunc extra oppidũ nõ dicatur. Nam ipsius burghi incolaꝝ libertas q̃tũ noceat reipub. & singularibus satis p̃tinue p̃clamanturinsup fluminũ transitus possitme sunt necessariaꝝ pontes rugiaꝝ/tossatoꝝ/necnon uie/& hoꝝ similia ad cõmoditatem ittinerum. Ceditq̃ maximo ornamento q̃ habeatur edificioꝝ copia aptis locis distributa & colocata. nam ad loci gr̃am multũ facit si uarie res uariis in locis habeãtur: exquo circa plateã & loca magis freq̃ntata/dignioꝝ res/honestioreſq; mercantie & artes colocande sunt. in extremis aũt feditas: maxie coriatioꝝ seu afay tatioꝝ uenit recludenda. Et est cui placet nobiliũ cõuicinias ab oĩ plebiculaꝝ conuersatiõe esse liberas & imunes: & alius qui totas loci regiones: ita ornatas esse apetat: utq̃ usus poſcatiubiq; ualeant inueniri. Verum de his nõ multũ est agendum aliud nãq; dignitati & aliud utilitati debetur. Demũ qñ obscena/sterquilinia/& fetores etiã uenium amputandi ad loci decorem: hec post cetera referemus. Verũ ex quo de sacris & piis editus menibusq; & his ad p̃decentiã requisitis nihil amplius dicendum hĩ. cetera in tribus partibus diuidũtur. Pria de transitu fluminũ & aquaꝝ. Secunda de expeditione/purgatione/& habilitatione uiaꝝ. Tertia de remotione fetoꝝ/& obcenoꝝ. Quibus discussis oium finem breuiter attingemus in eisdem ulterius inserentes/nõnulla memorata digna & nalde utilia pretextu edificioꝝ: in quibus & si plures multus laborent multũq; exponant. & q̃q; ultra proprias uires: non tñ optatum effectum suscipiunt: quia in illis inconsiderate procedunt. his additis quoq; nõnullis pro quibus particularis rubrica non debetur.

¶De trãsitu expedito fluminũ & aquaꝝ ubicũq; existentiũ in posse clauaſ. & ad hoc req̃sitis. Capi. 2.

1 VIdetur q̃ olim transitus fluminũ essent ex toto cõitatis: & inde speãrent dño insolidũ ignota causa. Hoc ideo aliqua sunt statuta q̃ de uno manutentore hmõi trãsitus loquũtur solũmodo. Et cum nũc trãsitus ipsi diuisi sint. dubitari posset cui statuta ipsa uenãt aplicãda. Quare preponendũ est sicuti Illu. dñs restituit seu de nouo p̃cessit cõitati facultatẽ tenẽdi ppetuo unũ passagiũ sup flumine padi ad usum clauaſien. & sumptibus eiusdẽ cõitatis sic q̃ duo existant manutentores hmõi trãsitus qbus passagia ipsa diuersimode conceduntur & statuta diuisim iunt referẽda. put melius q̃uent. de illisq; diuisim uidere oportet. & prio de manutentore passagioꝝ dñi p̃stituto sub capitulis in effectu sequntibus q̃ teneatur manutenere p̃tinue in fluminibus padi/orchi/& amalõi/& qbusuis ptibus eorũdẽ portus & naues magnas & paruas/funes seu camelos/lapolas/& planchas circa ipsa flumina: seruitoreſq; & oparios in his idoneos & oĩa alia in similibus necessaria & oportuna: ut illac transeuntibus fiat cõmodus/tutus/& expeditus trãsitus/& acceſſus/cũ psonis/bestiis/mercibus/& bonis. Et ponere ac manutenere teneatur in flumie padi/portũ/& naues/& i flumie orchi/nauẽ in corda/seu camello/ semp & q̃q; id fieri poterit arbitrio p̃boꝝ in his exptoꝝ. Et si fuerit ad hoc negligens seu morosus: ut sepe p̃ingit q̃ nihil ultra possit accipere q̃ inferius declaratur: ac si dicti portus & naues essent in corda: alias q̃ p̃missus manutentor pro se & seruitoribus suis teneatur ad dãna expẽsas & interẽsac penas iuris. Item q̃ existentibus ipsis fluminibus in tranquilitate: adeo q̃ portus & naues possint stare in

corda

corda seu camello non possit accipere in fluminibus orchi & amaloni a pedestre nisi quartũ mediũ ab equestre qi. 1. pro quacũq; bestia onerata qi. 1. pro bestia grossa qi. 1. pro bestia parua qi. medius. pro carro seu carosso & p̃sona qi. 1. Et in flumie padi pro aqua bassa: & tenẽdo duos trãsitus p̃ pte Illu. d. ducis: quia flumen padi se diuerti in duas ptes: pro pedestre qi. 1. pro equestre qi. 1. cũ dimidio. pro bestia onerata qi. 1. cũ dimidio. pro bestia grossa qi. 1. pro bestia parua qi. mediũ. p carro seu carosso & p̃sona ut supra qi. 2. Ita q̃ si flumen padi se diuerteret in unum alueũ put alias. & posset unus transitus fuisfacere q̃ pro ipso transitu accipere possit solũmodo pro hoie pedestre qi. mediũ. pro hoie equestre qi. 1. pro bestia onerata qi. 1. p bestia grossa qi. 1. pro bestia parua qi. mediũ. pro carro seu carosso cũ p̃sona & bobus qi. 2. Itẽ existentibus ipsis fluminibus aũt altero eoꝝ in tali tumefactiõe & magnitudine q̃ trãsitus eorũdẽ in corda fieri nõ possit nisi cũ maxima difficultate: & nisi adhiberentur tres aut ialtẽ duo naute. q̃ tunc dictus manutentor possit exigere ad transitũ orchi & amaloni pro quolibet pedestre qi. 1. ab equestre. g. 1. p bestia onerata qi. 6. pro bestia grossa qi. 1. pro bestia parua qi. mediũ. in flumie uero padi ab equestre. g. 2. a pedestre. g. 1. pro bestia onerata. g. 2. pro bestia grossa qi. 1. pro bestia parua qi. 1. cũ dimidio. pro curru uel carosso ut supra. g. 4. Itẽ q̃ existentibus dictis fluminibus seu altero eoꝝ in maxima tumefactione & magnitudie ita q̃ arbitrio expertoꝝ transitus in corda teneri nõ possint. q̃ tunc dictus manutentor nõ possit exigeee pro transitu orchi & amaloni a pedestre nisi. g. 1. ab equestre. g. 1. pro bestia onerata. g. 1. pro bestia grossa. g. 1. qi. 2. pro bestia parua qi. 3. pro carro uel carosso cũ p̃sona & bobus ut supra. g. 10. in flumine uero padi. a pedestre. g. 2. ab equestre. g. 4. a bestia onerata cũ p̃sona. g. 4. p bestia grossa qi. 6. p bestia parua qi. 3. p carro uel carosso cũ p̃sona & bobus ut sup. g. 12. Itẽ q̃ existentibus dictis fluminibus seu altero eoꝝ i tã maxia amplitudine & tumefactiõe q̃ sint totaliter extra ripas & alueos ita q̃ nõ possit fieri nisi unus aut duo trãsitus: ẽt cũ maxima difficultate & periculoꝝ: quis adhibeatur debita diligentia de faciendo plures transitus quolibet die. q̃ tunc & eo casu nõ possit nec ualeat dictus manutẽtor. p trãsitu fluminis orchi & amaloni accipe a pedestre ultra. g. 1. qi. 2. ab equestre. g. 6. a bestia onerata cũ p̃sona. g. 4. pro bestia grossa. g. 1. pro bestia parua. g. 1. In flumine uero padi. a pedestre. g. 1. qi. 2. ab equestre. g. 6. pro bestia onerata cũ persona. g. 5. a bestia grossa. g. 2. a bestia parua. g. 1. Itẽ q̃ pro eisdẽ rebus p̃sonis & bestiis nõ accipiatur nisi unica solutio pro quolibet die: ẽt q̃ plures in una die trãsitus faceremt. Item q̃ si ratiõe p̃missoꝝ qũlibet questio oriretur. q̃ dictus manutentor & agentes pro eo stare teneãtur & debeat sumarie decidioni. s. d. uicarii clauaſ. sine scriptis: & parere iudicato illius. put iustitia suadebit. Et mãdatũ est p lias ducales eadẽ capitula obseruari sub his uerbis. Dilectis uniuersis & singulis officiariis nris &c. Visis suplicatiõe & capitulis subannexis & p̃sideratis contentis in eis uobis p̃cipimus &c. Quatenus accensatoribus retromentionatis: ac ab eis deputatis & qbus expedierit uniuersis nri parte inhibeatis sub pena p̃missa. 100. librarũ fortiũ pro singulo qbus sic p has expresse p̃hibemus: Ne exigant seu accipiant quicq̃ ultra & preter formã dictoꝝ capitulorũ & taxe. de qbus & put suplicaſ. inq̃tũ quilibet secus faciens pena p̃dicta irremisibiliter incurrere: & fortius cõtra se p̃uideri formidati: q̃buscũq; oppositionibus: exceptiõibus: litis mãdatis/& aliis p̃rariatibus non obstãti. Dat. &c. 1519. q̃ oĩa de uerbo ad uerbũ ẽt sunt relata in lib. refor. eiusdẽ ãni sub die. Habẽtur ulterius alie ducales lre p Carolũ. 1. p q̃s mãdatur manutentoribus passagioꝝ dictoꝝ fluminũ ne quicq̃ p̃ter & p̃tra solitũ ac id qd a nauiculatoribus circũuicinis exigitur de cetero exigere presumant sub pena librarũ. 50. fortiũ pro quoli; anno. 1483. innouata eadẽ p̃hibitiõe sub anno. 1514. ut in aliis hẽ litis eisdẽ annexis. Cũ aũt multotiẽs q̃eniatur p̃missis plus exigendo q̃ exigi debeat in maximũ dãnũ reipub. pretextu q̃rsus: ac infamiã loci pp hmõi extorsiões. Itẽ & particularibus qui eo pretextu qñq; alibi plus solue re cõpelluntur: ppterea agentes pro cõi debent totis uiribus procurare q̃ premissa obseruentur.

2 ¶Exempti sunt hoies clauaſ. & ibidẽ onera suportãtes a p̃missa solutiõe: ac ẽt bona & agẽtes pro eisut in uolu. fol. 43. stat. 509. sub his uerbis. Primo statuerũt q̃ qui teneret transuersum orchi. teneatur trãsire hoies de clauaſ. & habitatores eiusdẽ loci cum eoꝝ rebus & bonis: ac bestias cuiuscũq; essent q̃ portarent uel ducerẽt res & bona illoꝝ de clauaſ. uel ibi habitantiũ eundo & redeundo. & q̃ castellanus seu iudex claponat eidem bãna ad suã uoluntatẽ: nec possit capere ab aliquo de clauaſ. uel ibi habitãte uel eoꝝ laboratoribus aliquod loerium: nec aliq̃d aliud: q̃ si p̃trafecerit soluat pro bãno & q̃li; uice. f. 10. Etiã quo ad trãsitũ padi nihil exigere debeat: put in alio stat. alio respectu infra relato. soluensq; sodrũ & taleã: & alias cõmunantias faciens in claua. nõ tenetur soluere ad portũ plusq̃ alii de clauaſ. ut in eodẽ uolu. fol. 15. stat. 213. eiusdẽ tenoris. Itẽ aliqua p̃sona undecũq; sit ducens uel duci faciens res aliquas uel mercandas uel bona aliqua hoium clauaſ. uel ibi dem habitãtiũ cum bestiis uel carro seu carosso uel alio quocũq; modo nõ debeat soluere aliq̃d portorenio portus padi nec illi qui teneret dcm portũ: nec pro eisdẽ pro bestiis quas duceret: nec pro carro nec carosso uel alio quocũq; eundo nec redeundo: nec portonerius: nec ille qui teneret dcm portũ ab eo uel eis aliquid petere nec accipere: nec accipiat sub pena & bãno pro q̃li; uice. f. 10. Et si q̃tio inde esset detur p̃queriti fides Et q̃ dictus portonerius teneatur & debeat illũ cui ipsis rebus & bestiis & carro uel carosso uel alio quocũq; incõtinenti trãsire: sub eadẽ pena: put in eodẽ uolu. fol. 43. stat. 510. sub eisdẽ uerbis. Et licet supius p̃teneatur i nouis capitulis debeãt ipse portonerius dñi per statutum manutenere nauim uel planchã in caldanoue possint homines clauaſ. & habitatores eiusdem loci cum eorum rebus & bonis transire quotiensq; opus fuerit. Et sic pro aliis planchis eundo ad padum: ut inferius proxime.

3 ¶Portonerius cõitatis deputatur ad publicum incantum. subastãdo manutentionem dicti portus cõitatis in pado per annos. 9. & sub capitulis de quibus supra & infra: exclusis concernentibus solutionẽ: quia ipse nihil presumit exigere nisi a forensibus & de consensu alterius portonerii: sub computo reddendo certa pte mercium: non tenetur tñ inuitus trãsire aliquẽ forensem: nec id sibi licet nisi de ꝓsensu ꝑmissoꝝ & pp maiorẽ cõmoditatem ipsoꝝ forensium & concursum. consueuerunt ipsi portonerii concordare simul: q̃ ẽt forenses transeant super portu cõitatis q̃ nullũ in hoc habet itereſſe. Et debet ẽt ipse portonerius cõitatis: necnõ & alius dñi manutenere planchas oportunas eundo ad ipsos portus: ut in premisso uolu. fol. 19. ſta. 191.

4 ¶Portus paduteneãtur muniti ꝓuis & artificiis ꝓuenientibus: ꝑsertim tpe uindemiarum: ut in pol. fol. 13. ſta. 191. hmõi tenoris. Itẽ ſtatutu eſt q̃ portu bayne & uillarii debeãt eſſe muniti remis & aliis neceſſariis p totum tp̃s: & ſpãliter q̃ ante feſtum. s. Michaelis p dies. 15. & dies. 15. poſt debeant tenere in quol; portu. 2. portenarios: & trãſire hoies clauaſ. & habitatores dicti locis ſoluentes taleam in clauaſ. & eorũ bona gratis per totum tp̃s: & qui contrafecerit ſolui t bãnum qualibet uice. f. 10. & quilibet ſit accuſator & accuſanti detur fides Debeãt ibidem tenere unam nauicula; pro ſingulo portu & eis alligatas pro ſubueniendo ſi oporteat aliquibus perſonis: beſtiis: & rebus. que multotiens cadunt a portu ſeu ripa in eodem flumine padi: & maxime tpe uindemiarum: ſub pena. f. 10. pro qualibet uice: ut in dicto uolu. fol. 14. ſtatu. 196.

5 ¶Portonerii ſeu deputati ad paſſagia fluminũ ſtent ibidem tota die: & trãſeant incontinenti hoies clauaſ. & bona: put in uol. fol. 14. ſta. 192. & ſeq. ſub his uerbis. Item ſtatutũ & ordi. eſt q̃ portonerii uel eius nuntii debeant ſtare ad portũ ab hora albe uſq; ad cõpletã eccleſie. 5. Petri. p totã diẽ: ſub bãno. f. 10. & fides detur rancuratori. Item q̃ portonerii teneantur tranſire hoies clauaſ. & habitantes claua. & eoꝝ res incontinenti qñ uenerint ad portus ẽt ſi alii forenſes ante ibi eſſent: ſub pena pro qualibet uice. f. 10. & credatur accuſanti.

6 ¶Portonerii: fructus non accipiant tranſeuntibus: & neminem tranſeant citra padum noctis tpe: nec ſimiliter alii: put in dicto uolu. fol. 19. ſta. 186. Et fol. 23. ſta. 337. ambo hmõi tenoris. Item ſtatutũ eſt q̃ portonerius cõis ſeu aliquis ducens portũ non poſſit nec debeat auferre nec cape uuas nec alios fructus aliquibus hoibus uel perſonis de clauaſ. uel habitatibus ibidem ſub pena. f. 10. pro qualibet uice: & fides detur accuſanti. Item ordinatũ eſt q̃ portonerii ſeu aliqua alia pſona non audeat nec debeat tranſire: nec tranſire facere aliquam perſonam nec beſtias aliquas cum nauibus in naui citra padum de nocte: ſub pena. f. 60. pro quolibet & q̃libet uice: & quilibet ſit accuſator: & habeat. 3. partem bãni: excepta uindemia.

7 ¶Dãnum non inferatur inſtiis paſſagii cõitatis: put in uolu. fol. 27. & ſta. 387. ſub his uerbis. Item ſtatutũ eſt q̃ nulla pſona undecũq; ſit audeat uel pſumat dare uel facere uel fieri facere aliqd dãnũ uel deteriorationem ſub aliquo ingenio in nauibus: ſune: uel in aliis inſtris portus cõis: ſub pena & bãno lib. 75. aſtenſiũ. pro quolibet & qualibet uice: & emendet dãnum. Et ſi ſoluere non poterit ad terminũ ei datũ p rectorẽ amputetur ei unus pes uel manus dextra: & q̃; poſſit accuſare & habeat. 3. ptẽ bãni. & cõe. 3. & iudex cõis aliã. 3. Quę vt debita fiſco: & q̃ idem intelligatur pro paſſagiis dãi: niſi maior exigatur pena eius reſpectu & arbitrio iudicis.

8 ¶Pons ſitus in caldano modicũ ultra hoſpitale bayne dcñ de rocamador: manutenendus eſt a particulari bus: reſpectu aque pratorum eiſdem conceſſe: prout in libro reſoꝝ. anni. 1405. fol. 170. & anni. 1463. fol. 161. Nec referuntur noĩa aut cognomina ipſorum manutentoꝝ ſeu ꝑdia deſignantur: quia tp̃s ſucceſſu fit trãſlatio ipſius oneris: prout eadem predia de uno ad alium ſunt tranſlata: itaq; obſcuratur tale ius. cõitatis niſi regiſtrentur hmõi tranſlationes in libris reſoꝝ. ad quos recurri poteſt facillime ſi expediat.

9 ¶Pons rugie molendinoꝝ poſitus in angulo ſtrate eundo ad prepoſituram domus humiliatorum: manutenendus eſt a particulari: quia factus imunis a cõitate pro ſe & poſteris a quibuſcũq; oneribus perſonalibus eiuſdem cõitatis: prout in libro reſoꝝ. anni. 1481. fol. 58. inde fuit tranſlatum tale onus cum eadem imunitate in alium prout in libro reſoꝝ. anni. 1520. ſub die.

10 ¶Pons rugie molendinoꝝ porte iuſſiane manutenẽdus eſt in ppetuũ ab alio ꝑticulari pp cõceſſionẽ factã de fundo & muro cõi. ibidem ꝑpe exiſtent: prout in lib. reſoꝝ. anni. 1448. fol. 332. & anni ſeq. 1483. fol. 6.

11 ¶Plancha exiſtens apud eccleſiam lucedianorum manutenenda eſt per cõitatem nec per alium ut dicebaꝯ. & de hoc apparet in uolu. fol. 22. ſta. 332. hmõi tenoris. item ſtatutum eſt q̃ ptãs qui ꝑ tpe fuerit teneaꝯ & debeat per ſacramentum fieri facere ſuper bayna lucianoꝝ: ubi ipſi melius uidebitur fore faciendum planchã unam idoneam: ita q̃ gentes poſſint tranſire ſuper ipſa.

12 ¶Plancha rugie artificioꝝ que ſunt extra & prope portam. s. Antonii eundo ad mezanum: manutenenda eſt a particulari ꝑpterea exempto ab oneribus perſonalibus cõitatis: put in libro reſoꝝ. anni. 1492. fol. 464. & licet ibi non uideatur tranſire ad poſteros: tñ proceſſerunt & procedunt in eadem manutentione: & creditur q̃ fieret per alium ſub eadem imunitate ſi recuſaretur.

13 ¶Pontes in oibus aliis locis neceſſariis & ꝓfuturis manuteneri iubentur & reparari p particulares pſonas q̃ꝝ oneri refectio ipſoꝝ pontiũ & manutentio incũbit: & cõmittitur officialibus ut debitam refectionem: repara tionem & manutentionẽ ipſoꝝ pontium fieri faciant ab his quibus ſpectauerit. Et ſi accidat oppoſitio: uocatis conſulibus & aliis prout uidebitur euocandis: quoꝝ teſtimonio de oneribus ipſoꝝ pontiũ: cui uel quibus imineat diligenter ſe informent: inde ſimiliter cogant & compellant obnoxios ad ipſam refectionem & manutentionem: prout in decreto lib. 2. ſub rub. de refectione & manutentione pontium.

De uiis

¶De uiis exterioribus finium: tam publicis q̃ particularibus: & quid pro illis expediat. Capitulũ. 3.

1 LAtitudo uiarũ regaliũ & uicinaliũ eſt limitata in uol. fol. 57. in ſta. 613. & ſeq̃ntibus ordinate uſq; ad. 24. inclusiue ſub his uerbis. Item ſtatuerũt & ordi. q̃ oẽs uie clauaſ. allargentur & allargari debeãt & tam regales ſiue franceſie q̃ uicinales per modũ uiferius denotatũ. Et primo q̃ uia uercellaꝝ ſit lata de porta. s. Gulielmi uſq; ad exitũ finium clauaſ. trabuch. 2. Item q̃ alie uie q̃ uadunt ad portũ realis & uirolengum ſint large trabuch. 2. Item q̃ uie caluſii & mazadii ſint & eſſe debeant large: incipiendo ad ulmum: que erat ꝑpud locũ uſq; in finẽ finis clauaſii trabuch. 2. Item q̃ uia porte cireſie incipiendo a dicta porta uſq; ad exitũ finiũ clauaſ. ſit larga trabuch. 2. Item q̃ uia curſi eundo uerſus montanariũ: incipiendo ad portã humiliatoꝝ uſq; ad exitum finiũ ꝑut ſupra ſit larga trabuch. 2. Item q̃ uia eundo uerſus montẽiouis: incipiendo ad portã humiliatoꝝ uſq; ad exitũ finium ꝑut ſupra ſit larga trabuch. 2. Item q̃ uia ſiue ſtrata franceſia eundo bradinis: ſeu uerſus orchũ: incipiendo ad portã. s. Petri uſq; ad exitũ finiũ ꝑut ſupra ſit larga trabu. 2. Item q̃ uia porte rute ſupra & infra: ſit larga trab. 2. Item q̃ uia payanoris ſit larga q̃tũ uadunt fines clauaſ. trab. 2. Item q̃ oẽs alie uie uicinales q̃ ſunt ſup finibus clauaſ. ſint & eſſe debeant large trab. 1. Debeto; aperiri dicta uia payanoris ꝑut in eodẽ uol. fol. 15. ſta. 318. hmõi tenoris. Item ſtatutũ eſt q̃ uia payanoris aperiatur & aperta ſtare debeat. Et hoc principaliter q̃ diſtinguit fines clauaſ. & uirolenghi nõ per longũ ſed qa in eadẽ fuit plantatus unus terminus ipſoꝝ finiũ ut iuſtiio dimſionis: & ꝓcedit ipſa uia ab oriẽte uerſus occidentẽ in fundo magne campanie zerbe uerſus & ſubtus ualteſiã: ſen domũ abbatie locedii prout non ignorãt uicini & apparet q̃dã leuata ipſius ſtrate ẽt relate in pluribus inſtris ꝓtractuũ prediorũ uicinoꝝ: ſic q̃ uenit aperienda pro declaratione ꝑmissoꝝ. Et q̃us latitudo ipſaꝝ uiarũ publicaꝝ taxetur ad premissos trab. 2. tñ quia ut plũ exiſtũt maioris latitudinis nõ ſunt ꝓpterea angustiãde: put fit a multis: qm̃ exiſtens ultra ipſam menſurã eſt cõitatis ſoli tum recupari prout diximus ſupra. Nec obſtat ꝑſcriptio cõitatis pro eis qui occuparunt uias publicas in multis locis: quin reducãtur ad ipſam menſurã: quia de iure non ꝑt aliquo modo uel tpe preſcribi cũ ſint ad publicũ uſum. & ſic multotiens obtentum eſt. Preterea dantur ex ſolito uie uicinales ubi expediũt & nõ ſunt per electos credentie ad minus dãnũ & mediante ſoluatione eius qd̃ aſſignatur pro uia fm taxam ipſoꝝ electorũ prout in multis locis poteſt edoceri per libros reſoꝝ. ſed magis diffuſe ſub anno. 1461. fol. 118.

2 ¶Purgantur uie per foſſata a ſuꝑfluitate aquaꝝ & prout ſunt altiores potius ſicantur. Quare ſtatutũ eſt q̃ q̃libet ꝑſona que fecerit foſſatũ iuxta uias publicas proiiciat primã uangatã in campo ſuo & poſtea totam aliã terram proiiciat in uiam publicã: bãno qualibet uice. f. 10. Et ſi quis ꝑduxerit aquã ꝑ quã uia deſtruaꝯ dẽat incontinenti ipſam uiã: ſeu uias reparare: aut reparari facere ſub pena & bãno. 1. flor. pro q̃libet uice & quolibet contrafaciente: que pena aplicetur more regaꝯ. & ultra penam teneatur ad ipſam reparationem ſuis ſumptibus: prout in libro reſoꝝ. anni. 1408. fol. 232. & ſta. 18. Nec abducatur creta ſeu terra de uiis publicis niſi eũto loco: prout ibidem ſta. 16. hmõi tenoris. Item ſtatutũ eſt q̃ nemo ſit auſus capere: ſeu ꝑduci facere aliquas cream ſeu terrenũ de uiis publicis ſine licentia conſulũ qui pro tpe fuerint: ſub pena. f. 3. pro q̃libet carrata. & f. 1. pro q̃libet ſomata: aplicanda more regaꝯ. Et ſi fuerit data licentia per ipſos ꝓſules teneaꝯ auferens ipſam cream implere foramen factũ pro illa de alia terra.

3 ¶Habilitande ſunt uie per aſſiduã repationem illaꝝ pro qua mãdatur officialibus ut ſingulis annis in principio menſium martii & ſeptembris uocatis ꝑſonis habentibus poſſeſſiones contiguas ipſis uiis & alias quarum intereſt eaſdem uias & ſtratas publicas etiã nõ expectata intimatione uiſitent & uiſitare teneãtur. & ſi p hmõi uiſitationem repiant ipſas uias aut eaꝝ aliquam ſpinis: dumis: paludibus: foſſatis: clauſoris: aquis: ſeu alias occupatas uel ſtrictas aut alia reparatione egentes: illas iubeant & faciant reparari & ad debitũ ſtatum reponi per illos qui habent poſſeſſiones ipſis uiis contiguas: ac eas remotas per iniunctiones eis fiendas ſi opus fuerit a tñ q̃ nõ parentes aliter non moleſtentur niſi per exactionem ipſaꝝ penaꝝ: dũtaxat. Prohibetur q̃ ne ipſi officiales de uiis & ſemitis uicinalibus q̃libet ſe impediant niſi ad denunciationem perſonarum quarum intererit. & tunc debeat prouideri iuxta cõpertam ueritatem: aut modo concordie inter partes: ꝓut in decreto lib. 2. ſub rub. de reparatione & manutentione uiarum.

4 ¶Cõmiſſariis uiarum & ſtrataꝝ inhibetur ne moleſtent cõitatem eo ꝓtextu uolentibus officialibus ꝓuidere cũ repatio hmõi ptineat ex forma decreti ad ordinariosuit in priuileg. cõceſſo toti prie p Phum. 2. ano. 1503. cap. 17. Quare prouidendũ eſt: ut ſaltem vt moleſtia cõmiſſariorũ ſtrataꝝ moleſtantium ſepius cõitatem.

¶De edificiis & ſub titulo architecture comprehenſis. Capitulum. 4.

1 HAbens domunculã uel poſſeſſioncula aptam maioti cõtigue illam uendere tenetur ſi requiſitus ꝓut in lib. reſoꝝ. anni. 1477. fol. 297. ſtatu. ult. ſub his uerbis. Item q̃ contingit aliquotiens aliq̃s habentem aliq̃ domunculã in loco clauaſ. ſeu paruã poſſeſſionem in finibus cõgnã & aptam alicui burgenſi. uolenti locum decorare: & domũ ſuam edificando mutare & renouare & bonificare: uel aliquod pulchrius materialius facere & ordinare & nolle cõdeſcendere ad cõplacendũ de ſua domuncula ſeu poſſeſſione uel ꝑte aliqua ipſius: ſed potius ita: odio ingratitudine: uel alia quauis indirecta cã ipſam rem ſuã requirentem: &

de ea ad solam causam suprascriptam indigentem uoluntarie: & in spretum: potius q̃ alia causa tenere impeditum. Statuerunt & ordi. q̃ tali casu aduenient. talis pſona talem rem hñs alicui aptam & req̃sitam in toto uel parte: teneatur & debeat ipſam rem seu partem eius req̃sitã uendere & relaxare ad eſtimũ eſtiatoꝝ cõis uel ꝓbozꝝ utrorũ p ipſas ꝑtes eligendorũ: addito denario decimo pluſq̃ fuerit eſtimata. Hoc addentes q̃ nõ poſſit poſſeſſionem ingredi donec ſolutionem fecerit pecuniariã & ĩtegralẽ niſi fuerint alĩ inuicẽ cõcordes.

2 ¶ Edificia hoibus adeo neceſſaria grataq̃ exiſtunt. q̃ licet facultas pluribus deſit edificandi. tñ eorũ aĩus ad conſtruenda edificia pendet quo ſit & quaſi iubente natura. mente ſaltem unuſq̃ſq̃ ſibi edificia conſtruat: & alienis ſpectatis: ſingulas eorũ partes cõmentetur. fiunt enĩ edificia ut ſint ad uſum cõmodũ: & ĩ primis ſalubberrima. Item ad gr̃am/amenitatem/& decorem cõpoſita: ac ꝓpetuo ĩtegra & ſi fieri poſſet eterna: ad q̃ cõueniant principaliter regio/ſpatium/& partitio: ac alia. ſed cũ plures inconſiderate ꝓcedant ad ipſa edificia cõſtruenda q̃bus inde nõ multum letantur ex aliquo ipſorũ defectu: ſeu q̃ in illis exponere cõpelluntur ultra proprias uires ſepe & multum aĩo reuoluendũ eſt ne quid ꝑter natura: aut ſupra facultatem aſſumas. ſed qs tu/quid/& quo/in loco agas. Ne ue libidine ductus edificandi ad opus inchoandu: ꝓperes: uetuſta edificia demoliendo & inania fundamenta operis iaciendo ut multi precipites faciunt: tãdiu: ab his ſuperſedendũ eſt: quod proprii iudicii definat cõprobatio & peritoꝝ adſint conſilia multotiens repetita: ne ꝓpter a te facta peniteat. bene q̃dem conſulti eſt oĩa precogitaſſe & prefiniiſſe aĩo: ne in opere: aut perficiẽdo: aut iam ab ſoluto dicẽdum ſit: hoc nolluiſſem: illud maluiſſem: q̃m in his primo locus debet conſiderari ratione ſitus. an conueniens ſit futuro edificio uniuerſoꝝ cõmoditate/uicinate/aeris/ſolis/& aque oportunitate/utilitate decore/& hmõi antea conſiderandis. Poſtmodũ qualiter ſalubre fiat edificium ipſum ſuper oĩa queredu: eſt. nam multum differunt uenti: circa hois uitam & rerũ conſeruationem. Aquilo enim ſpirans a ſeptẽtrioñe ſanitatẽ reſtituit & ꝓſeruat: & eo ſtante anguilla p ſex dies ꝓtiuos ſine aquis uiuit. Auſter uero ſeu meridionalis uentus: dum regnat/ſingula corumpit: & uarios inducit morbos q̃q̃: peſtiferos. Etiam uentus ſpirans ab ortu ſolis: longe melior eſt q̃ qui ab occaſu: & alia plura in his ſunt conſideranda: & preſertim ne tetro odore habitatores paulatim inficiantur. Preterea ſpatium niſi conueniat optate altitudini dementia eſt ibi conſtruere edificium magnũ. pluſq̃ fundi poſtulet latitudo: ꝓut feciſſe vñr plures in loco clauaſ. qui magna edificia modicis in ſpatiis conſtruxerunt/umbroſa/humida/& oĩno inhabilitabilia ſi confieretur q̃tũ ſaluti corporis ſint aduerſa. Et tota conſiſtit operis difficultas in partitione quia ut in hoie membra mẽbris: ita in edificio. partes partibus conformande ſunt: ficut q̃ in maioribus magna eſſe membra: & in minoribus minora uidemus: ſic in redificiis maiora & minora fienda ſunt prout ſitus & rerum uſum poſtulat. Opus eſt ẽt q̃ mẽbra ipſa cedant inter ſe mutuo ad cõem utilitatem/decorem/& gr̃am edificii: ut inde unu: integrum reſteq̃ conſtitutum corpus & non diſſipata eſſe membra appareant. alias in hoc incides q̃ feciſſe monſtrũ cui mẽbra deficiant: aut extra debitam proportionem uidearis: ut multa hñr in clauaſ. edificia pro parte egregia: ſed in multis expedientibus deffectiua: & quaſi pro nihilo habita. Etiam ipſa mẽbra locis ꝓuenientibus ſint ſtatuenda ut digniora & magis publica in digniori parte & aptiori. priuata uero & incõmoda in occulto habeatur. Adde q̃ temporũ rationes habende ſunt: ut alia eſtiuis. alia hyemalibus locis attribuantur. nã eſtiua ampliora. alia aut anguſtiora eſſe melius eſt. & ſi eiſdem oĩ tpe uti oporteat. potius vĩ edificandũ contra calores q̃ frigora: q̃m contra frigus uariis ꝓuidetur modis ex loci clauſura & igne: ſed contra calores remedia ceſſant. Inſuper in edificiis conficiendis modeſtia imitari oportet: ut non excedant facultates & qualitatẽ edificantis. periti enim magis ſobrietatem q̃ profuſam edificandi libidinem laudant. tam edificandi oĩs ratio ſi recte ꝑſpexeris a neceſſitate profecta eſt. ait ẽt Salamon ꝓuer. 17. qui altam facit domum ſuã querit ruinã. Nam oi tpe edificandum eſt: q̃m magno calore regnante nimis calx dureſcit. & ẽt tpe hyemali propter frigus adurta humiditas nõ bene iungitur opus. Laudatur q̃ magis edificandũ tpe autũnali q̃ alio. Et ſi quis magnum opus inire patauit: modico tpe complendũ non eſt: ut parietes ſiue muri non multũ grauentur: prius q̃ ſicci exiſtant. alioquin ruine periculo ſubiacebunt. Et cum plura alia memoratu digniſſima eſſent ad ſubueniendum ignorantie multoꝝ qui pecunias lucrari ſciunt: ſe non prudenter exponere in edificiis: ea omittere decet: cum ſatis apud expertos habeatur: & in opere nouo uerũ ellegãtiſſimo. Leonis baptiſte alberti florentini: qui de architectura libros. 10. cõpoſuit: oĩa ſub compendio continentes. Hec tñ repetenda vñr: & denuo memoranda edificare uolenti. ex ipſius Leonis baptiſte alberti ſñia: ſub his uerbis. Poſtq̃ de uitiis & defectibus edificioꝝ plura diſſerui. Hec igitur uitia ut uitentur. iterum atq; iterũ admoneo prius q̃ opus aggrediare totam rem & ipſe tecu; penſites. & una peritos conſulas/exẽplaribus ad modulos deductis: ex q̃bus uellim bis/ter/quater/ſepties/deties. tum intermiſſis. tum reſumptis tpibus oẽs repetas futuri operis partes: quoad a radicibus imis: ad ſũmam uſq; tegulã. nihil neq; abditum: neq; patulũ: neq; magnũ: neq; paruum totum ſit in opere futurũ: quod non tibi & diu & multum percogitatũ. per conſtitutũ deſtinatũq; habeas: q̃bus rebus ordine/nũero q; locaſſe/adiuxiſſe/prefiniiſſeq; deceat/aut preſtet. Itaq; ſic efficiet bene ꝓſultus/parate/accurateq; rem aggredietur. condiſcet uires/naturãq; ſoli/ubi edes ponat. diſcetq; tum ex ueteribus edificiis tum ex uſu & conſuetudine incolaꝝ quid ſub eo celo/quo edificandũ ſit. quiſq; lapis/quid arena/quid calx quid materia ex eo loco ſumpta. quid ẽt aliũde importata ualeat cõtra tempeſtates. ſtatuet fundamentorum pedamentorũq; latitudinẽ/altitudinem/& primos ortus. Tum parieti & corticibus/& infarcture/& nexuris/

& oſſibus

& oſſibus repetet quid/quale ue/ſingulis debeatur. Repetet ẽt quid apertionibus/quid tecto/quid cruſtationi/quid pauimento ſubdiuali/quid operi inteſtino debeatur. preſcribet q̃ loca/uias/argumenta/q̃bus ſuperfluã/noxia/ſedaq; deriuentur/auertãtur/coherceantur/uti ſunt/pluuiaꝝ egerendaꝝ/cloace/& areatũ exſiccandarum foſſure/prohibendaꝝ/humectationũ premunitiones: ut ẽt ſint que irruentiũ ponderũ/impetentiũ undarũ/laceſcentiũ uentoꝝ/uim mollem/iniuriam/fruſtentur atq; ſuperent. Denicq; oĩa diffinier/nihil relinquet/cui/nõ/quaſi legẽ/modũq; preſcribat. Hec ferme oĩa. tamen ad firmitatẽ uſumq; pertinere/in primis uideantur: tamen de ſe hoc preſtant: ut ſi negligantur/minum afferant per quã maximum deformitatis.

¶ Solatura ſtratazꝝ ſeu pauimentũ: ad loci decore; fieri ſolet expenſis cõitatis pro medietate & pro alia ſum 3
ptibus uicinoꝝ ipſi ſtrate: ꝓut in lib. refor. anni. 1439. fol. 40. Et ex hoc cõſueuit ipſa cõitas cogere oẽs hõtes boues & currus ordinate ꝓut ſit de aliis oneribus ad ꝓducendũ lapides & arenã expediẽtes ad talẽ effectũ: & ipſi uicini ſoluere expẽſas ipſius ſolature: iuxta taxã q̃ fit iter eos ſeu ab electis credẽtie ſup hoc. Labor autem hmõi ꝓducte nõ ſoluit ꝓ cõitatẽ niſi ſup talea equalãtie: factis unicuiq; boletinis expedientibus: q̃m hĩ fere ꝓroyda facta cõi: cum fiat ipſa conducta tpibus oportunis: q̃bus alii non occurrunt labores: ſeu pro libito bu/bulcoꝝ: ꝓut hec notiſſima ſunt. ideoq; intelligitur de reparatione & manutentione ipſaꝝ ſtratarum.

¶ Putei cõis uicinitatum qui hñr in ſtratis publicis: aptandi ſunt & manutenendi expenſis ipſoꝝ uicinoꝝ: iu 4
xta taxam fiendã: ut preferatur niſi deteriorentur a particulari. ſunt q̃ cogẽdi ipſi uicini aut particularis ad id per iuſdicentem: prout exigit caſus: & hũr hec in uolu. fol. 16. ſtat. 142. & ſeq. Si quis aũt aperuerit ciſternam: & foderit: & non operuerit eam. ceciderit q̃ bos aut aſinus in eam: reddet dñs ciſterne pretium iumentorum quod aũt mortuum eſt ipſius erit: prout habetur exodi. 21. Ex quibus infertur q̃ ipſi uicini tenẽtes puteos nõ bene reparatos ut eſſe debent. aduenient aliquo ſiniſtro tenetur ad emendam.

¶ Rugia parua que labitur per mediũ clauaſ. a ſummo ad imum ſolet per cõitatem manuteneri: deputando 5
unũ manutentorẽ ſpãlẽ ſub ſalario ordinario: ꝓut de aliis rugiis dcñ eſt: qui tenetur ſolu; ad ſgurã: ſed quo libet menſe: & ultra ſalariũ lucratur lutum ſiue terruciũ ipſius rugieti: niſi prius a uicinis euacuetur & exportetur: quia tunc mediante ſgura & euacuatione: id pati tenetur: dumodo quis non excedat limites: ſeu lineas domoꝝ ſuaꝝ contiguarum. Confert enim diſcurſus eiuſdem aque magnũ decorem: magnãq; utilitatẽ: pur gando ĩmunda. Item contra incendiũ: & ſi expediat pro calce humectanda prout ſepe contingit. debet aũt ipſa aqua continue ex rugia maiori deſuper artificia humiliatoꝝ: mediate annuali fictu ad quem ſpãlis fundus obnoxius eſt: ut in documento penes cõitatem: nec põt aqua ipſa diuerti ab aliquo niſi ꝑtextu eiuſdẽ

in uol.fol.47.sub nu.542.disponens ulterius q ipse ritane cooperiantur:& coperte teneantur in terra de bonis assidibus: siue de lapidibus: sic q quilibet possit inde sup eis trāsire sine periculo sub eadēmet pena. Nec debent teneri ritane que sunt supra muru clauaſ.circūquaq; quinimo claudātur p eos illas hōtes:& si qs inuentus fuerit hīe aliquā nō clauſam: soluat qualibet uice.f.60.& nihilominus claudere teneatur.put in uolu.fol.12.ſta.169.sub eisdē uerbis. Non ēt debent fieri sup rugia molendinoꝝ: put in alio ſta.ibidē immediate precedenti hmōi tenoris. Item statutū est q humiliati: nec alius de clauaſ.possint nec debeāt facere: nec tenere: priuatam sup bayna a domo humilitatoꝝ usq; ad molendina pusterne:& si est aliq̄ claudi debeat & clausa teneri.& qui ptrafecerit soluat bānū.f.60.& claudere nihilominus teneatur: Et ptās uel iudex teneatur pcise inquirere hoc oi mensē:& pure ptrafacientes:& q̄s possit accusare & hēat.3.ptē bānī:& secretus teneaſ & ei credaſ. Hōtes q̄ fenestrā uel foramē p qd urinēt in uia publica: tenētur sic nō urinare in bāno.f.10.& rector teneſ eis de hoc facere pceptū: put in uol.fo.24.ſta.352.sub eisdē uerbis. Nemo ēt stercorare plumat i uis publicis sub pena.f.5.pro quolibet & q̄s uice:& dūs teneatur pro familia: ut in lib.refor.anni.1511.ſta.ulti.eiusdē effectus.

2 ¶Porcilia nō fiant extra domos: put in uol.fol.42.ſtat.502.hmōi tenoris. Item statuerunt & ordi.q aliqua pſona de clauaſ.uel habitans clauſa.nō audeat presumat neq; debeat aliqua porcilia seu edificia ad tenendū porcos: facere seu fieri facere in porticibus seu uiis nec alibi nisi intus domū ipsius:sub pena & bāno.f.60.p quolibet & qualibꝫ uice. Et si qua porcilia seu edificia facta sunt p aliq̄s pſonas. dicte persone teneātur ipsa edificia seu porcilia dispezare:sub eadē pēa postq̄ ei denūnatum fuerit p pſules seu p christiā fiendā dicta occasione infra tertiā diem.& hoc intelligatur intus burgū. Nec ēt dare nec dari facere comedere porcis sub portici bus: seu in ſtrata burghi francesiā nec in ruta.sub eadē pena.& hoc intra burgum: ut superius dictum est.

3 ¶Fimum nō teneatur accumulatū in ſtratis: prout in lib.refor.anni.1501.ſta.ulti.sub his uerbis. Item statutū est q nulla pſona cuiusuis ꝓditionis existat.audeat nec presumat tenere fimū accumulatū in strata publica ultra dies.10 postq̄ fuerit accumulatū.sed ipsum fimū exportare teneatur a dicta strata. Et intelligātur strate publice a porta.s.Petri ad aliā.s.Antonii.& alie que tendunt ab ipsa ad portā nouā & rute. Et hoc sub pena pro quolibet cōtrafaciente.f.10.pro quolibet & qualibet uice. In aliis uero ſtratis: ēt tale bānū cōmittatur post dies.10.qui statuti sunt ad exportandū fimū ut supra. Item nulla pſona possit nec debeat ponere paleā ad mirandum seu faciendū letamen in uis publicis inter confines clauſ.in bāno.f.10.saluo q quilibet possit proicere extra aream suā albinum & arenicutū a pasqua penthecostes usq; ad.s.Martinum: prout in uol.fol.10.ſta.125. Etiā inhibetur ne quis audeat uel plumat proicere aliqd̄ turpe sub porticibus: utputa fimū: scouilias: terrutium.quinimo infra tres dies post.q̄ poluerit teneatur exportare: sub pena.f.10.aplicanda more regaſ. ut in libro refor.anni 1496.ſta.5.sub eisdē uerbis.

4 ¶Platea debet teneri munda & expedita: prout in libro refor.anni.1519.ſta.10.hmōi tenoris. Item attenta i munditia & impedimentis que in platea existunt continue ad illius decorem & cōmodū cōſtatuerit q̄ modo in antea nulli liceat.ibidem impedimenta apponere sine licentia pſulum qui pro tpe fuerint sub pēa f.60.more regaſ.aplicanda. Et ulterius q̄ anno singulo spaciatura illius & mōdatura debeat fabaſtari in incantu concessionis banchoꝝ: quā facere teneatur incantator ipsoꝝ banchoꝝ oi die sabati & tpe ymum infra unū diem.postq̄ cessauerit ningere: remouendo niues ab eaiut postea magis & citius sicca restare ualeat: habendo oē fimū quod in ea colligi poterit pro eius labore. Et si defecerit q̄ incurrat penam.f.10.pro qualibet uice aplicandam ut supra: excepto tempore pluuioso: arbitrio consulum premissorum.

5 ¶Carogne excoriate ꝓiciant in padū:& qui ptrafecerit.soluat pro qualꝫ uice.f.60.ut in uol.fol.12.ſta.163. Nec adaquetur canapa: canapatū: uel linum in barbacanis sub pena f.10.ut ibidem fol.29.ſtat.399.

¶Addirio futurorum qualis: quomodo inquiri debeant:& de operis reformatione. Capitulum.1.

NVllum adeo sufficit ius humanū q̄ iuxta hoium & rerū uarios successus nō exigat augmentum: prout iam supius dctū est. Itaq; annuatim statuta fieri uel reformari ꝓsueuerunt. Priuilegia q̄ frāchisie & imunitates: de nouo sepe ꝓcedi nō solite ꝓsuetudines introduci & alia decreta dominicalia emanari. Quare etiam de his pro futuro rationem habentes dicimus quod quicquid in presenti opere inferendum: uidebitur in sequenti spatio addi poterit: successiue ut contingerit publicari. Ad quorum fie fiendorum distinctionem: facilioremq; inuentionem in parte expedientis fiant desuper rubrice continentes effectum negocii sequentis: prout in uolumine & rotulo statutorum apparet & per nos gestum ex statutis confectis opere iam perfecto. Et dum quis loco ſpecialis & designato operis perquisierit que sibi expediant addita postmodū inquirat per rubricas antedictas: & optata si aderunt modico labore percipiet. Cū aūt additiōes hmōi adeo fuerit multiplicate q̄ spatiū relictuꝫ ipse antseu q̄ alius magis pitus ad reformationē totius operis ꝓcedere uoluerit: aut opus ipm ex continuo usu reficiendum erit. poterit idem opus totū rescribi. addita inferendo.& supflua si que erūt ex additis omittendo: iuxta q̄ melius factori eiusdem uidebitur. Et sic procedendū continue arbitramur donec ppe aderit uniuersale iudicium in quo bonitas increata hmōi operis futuros lectores & nos ad dexteram eius collocare dignetur: prout ad finem ipsius operis deuentum est eodem altissimo concedente.

De correctione

¶De correctione precedentium si expediat:& qualiter sit fienda.q̄ de ulteriori rubrica non fit opus & additorum initium. Capitulum.2.

QVoniam succedit qñq; reformatio aliquoꝝ: aut renouatio totalis ex rōnabili cāne supflua aut ptraria: inde tanq̄ ualida patiātur reformationes: seu renouatiōes hmōi poterunt referri in precedentibus ubi expediens fuerit sub breuibus describendis in margine ablq; tñ ulteriori caſſatiōe ne opus uideatur inepti. Preterea dici posset q̄ de futuris seu addendis esset fienda rubrica post aliā eo modo quo in sequentibus cōtinebuntur. Sed qa tot haberi nō arbitrantur ante nouā reformationē totius opis q̄ de alia rubrica opus sit vt sufficere si talis rubrica fiat desup in singula re. put de statutis rotuli & uoluminis supra relatoꝝ apparet. nō erunt enim res ipse future adeo ꝓlixe q̄ in singulo folio plures rubrice nō ꝓineātur iuxta supius memorata. itaq; poterunt singula faciliter reuideri. si aūt alieno iudicio aliter fiendū uideatur. hortamur q̄ rubrica ipsa fiat in exitu libri. ex quo post aliā ſpatiū dimittendū nō erat nec est ne rubrica uideaſ ab ope separata ut eē nō decet. Quo uero ad hec q̄ addēda existūt. Vltimo est notandū q̄liter in eis designāda sunt iura in qbus cōtinentur ut possit de illis originaliter edoceri qtenus expediat q̄ fiat in rubrica seu ante seriē rei describēde: put ēt in ꝓcedētibus p nos seruatū fuit & in seq̄ntibus pro nōnullis. quoꝝ initia imediate sequuntur.

¶Nullus pretextu regardariarum quid exigat pro molestia non inferenda. Vt in libro reformationū anni.1521.ultima Ianuarii.& ſtat.6.sub his uerbis.

¶Item quia sunt aliqui se ingerentes in exercitio regardariarum noie fisci seu cōitatis:& sub umbra ipsoꝝ a pluribus exigunt clandestine: pecunias: caseum: fructus: & hmōi. que traduntur ad uexationem rediměda. Ideo statuimus & ordinamus q̄ si quis id attēptare presumpserit per se uel per alium seu alios directe: uel p indirectum. incurrat pro quolibet & qualibet uice penam.ff.10.aplicandoꝝ more regaſ.

¶Credendarii exempti sunt a custodia portarum ordinaria: vt ibidem ſtat.11.hmōi tenoris.

¶Item statuimus & ordinamus q̄ ámodo in antea burgenses clauſſii qui fuerint electi in credendariis:& iurauerint credentiā sint exēpti a custodia portaꝝ ordinaria: cū satis aliūde grauentur p cōmodo uniuersali.

¶Diuisoria aque prataꝝ fiant:& facta non auferantur uel destruantur. Ibidem ſta.12.huius effectus.

¶Item statuimus & ordinamus q̄ habentes prata que adaquantur faciāt seu fieri faciāt diuisoria:& portas ac clausuras: in pratis eorum ut unusquisq; accipiat suā ratam dicte aque.& q̄ facta & facte non amoueātur: seu destruantur. Et casu quo reperiatur aliquis destruens uel exportans dictas portas: seu clausuras incurrat penam.ff.10.pro qualibet uice aplicandorum more bānorum campestrium.

¶Electi in credendarios: aut ad alia negocia cōitatis:& exequi recusantes absq; rationabili causa. bonis cōmunibus priuantur. ut ibidem ſtat.13.sub his uerbis.

¶Item quia oēs tenentur iuuare rempublicam: que debet preferri negociis particularibus.& tñ plures electi in credendarios & ad alia negocia ipsius reipub. occurrentia. recusant se pro eadem exercere in maximū dānum ipsius reipub.& singuloꝝ qui ꝓpterea magis grauantur aliosꝝ defectu. Hoc ideo statuerunt q̄ si q̄s fuerit electus in credentia aut ad alia cōitatis negocia que occurrunt:& recusauerit facere debitū suū: in hoc absq; legittimo impedimento. Q̄ & tunc precedente debita monitione tanq̄ inutilis reipub. priuetur:& privatus esse intelligatur.& quem exnunc priuant ab oibus & singulis imunitatibus: priuilegiis: franchisiis: cōmoditatibus: utilitatibus: preheminentiis: & honoribus cōitatis. sic q̄ pro forense habeatur: teneatur: & reputetur. ultra alias penas q̄ in statutis sup hoc disponētibus ꝓtinentur: donec ad gremiū ipsius reipub. redeat & sibi iuncta: cōmissa: uel incōbenta fuerit executus aut exequi ceperit.& de penis ꝓpterea incursis solutio nem fecerit integralem. Et insup quia facilitas uenie seu delictoꝝ tolerantia incentiuū prebent delinquendi q̄ nem fecerit integralem. Et insup quia facilitas uenie seu delictoꝝ tolerantia incentiuū prebent delinquendi q̄ nemo pſumat uerbis aut facto quicq̄ cōtra hec attēptare. sub pena periurii & ducatoꝝ.10.pro quolibet & q̄libet uice: aplicanda more regaſ. Alia aūt statuta ipsius anni.1521.qm respiciunt ut plm uictualia.& sic annuati reformanda: seu q̄ ex aliis supra relatis ēt prouisum est. hoc ideo aliter extracta non fuere.

¶Item statuerunt & ordinauerūt q̄ nulla pſona tpe festiuo dum celebrentur misse & diuina officia uel sermo diuinus fiet in loco clauſ. aut offiū uespertinū celebratur aliquo quouis modo ne ludis quis ꝓmissis spectaculis uel coreis nō liceat uacare uel interesse sub pena.f.10.pro quolibet & qualibet uice aplicanda more regaſ. ut in libro refor.anni.1521.die ultima Ianuarii ut in isto fo.24.

¶Item statuerunt & ordi.q̄ ámodo in antea credentia clauſ. reformetur oi anno per ipsam credentiā clauſ. per calculas albas & nigras in quolibet festo sancti Siluestri cuiusibet anni. Et hoc citra preiudiciū & de rogationem frāchisiaꝝ loci clauſ. in materia disponeñ. ut in lib.refor.sub anno.1521.ultima Ianuarii.

¶Item statuerunt & ordi.q̄ locantes domos tam in loco clauſ.q̄ extra pſonis non habentibus regim & q̄ non habent nec possident bona:& dānum aliquid dederint in pdtis hoium clauſ.& fuerint accusati & con/

BIBLIOTECA OHAVIM MEMORIBA

demnati in bānis q̄ dñs dictaꝝ domorum siue talis locator teneatur soluere pro ipsis condemnatis cōtenta in condēnationibus quatenus ipse tales persone non possint soluere.ut in lib.refor.1522.die ulti.Ianuarii.

¶Recapitulationes de Anno.1523.

¶Item statuerunt & ordina.q̄ singulis annis constituatur aliquis idoneus ad defendendum iura cōia particularia ultra padum ipsoꝝ prediorꝝ qui habeat principale onus oium occurrentium in ipsis negōciis ne iterum amittatur prout alias.ut in libro refor.anni.1523.die ultima Ianuarii.

¶Recapitulationes de Anno.1528.

¶Item statuerunt & ordina.q̄ qlibet testor tellarum teneatur & debeat tenere & habere eius ordiatoriū tellarum iustum & ad mensurā solitam:v3 raxorum.18.sub pena.ff.10.pro quolibet & qualibet uice aplicāda more regaf.ut in libro refor.anni.1528.die.27.Ianuarii.

¶Item statuerunt & ordina.q̄ molinarii teneantur & debeant tenere clausos angulos siue cantonos gabatiarum molendinoꝝ taliter q̄ farina nō possit intrare in dictis angulis siue cantonis sub pena unius ducati pro quolibet & qualibet uice aplicanda more regaf.ut in capitulo reforma.anni.1528.die ultima Ianuarii.

¶Item statuerunt & ordina.q̄ uendentes pisces recentes & ementes non possint uendere nec emere pisces nisi super petra loco deputato.& hoc sub pena a quinq̄ libris supra solidoꝝ.60.& a libris quinq̄ infra solidorū uiginti.& in eadē pena incurrant ementes.aplicanda more regaf.ut in uol.refor.1528.die ulti.Ianuarii.

¶Item statuerūt & ordina.q̄ āmodo in antea portatores uini cōis clauaf.siue qui habuerint portaturā uini nō possint nec ualeant capere pro quolibet sextario uini mēsurato & inuasellato:tam in loco clauaf.q̄ extra nisi quartum unum cum dimidio grossi pro quolibet sextario sub pēa solidoꝝ decem prō quolibet & qualibet uice aplicanda more regaf.ut in lib.refor.1528.die ultima Ianuarii.

¶Item statuerunt & ordinauerunt q̄ āmodo in antea hospites & tabernarii habitantes extra locum clauaf.nō possint nec debeant ex aliquo quouis ēt exiſtente casu fortuito petere aliquod restaurū cōitati.Et casu quo petierit aliquid restaurum ex aliquo casu non audientur ut in lib.refor.1528.die ultima Ianuarii.

¶Item satis informati & instructi de multis & diuersis miserabilibus forensibus qui in dies ueniunt ad habitandum in loco seu finibus clauaf.relinquentes eoꝝ patriam in qua nati sunt.Et q̄nq̄ non sine causa.& ut plurimum maliuoli/maleq̄ conditionis:& non curant habere domicilū seu mansionem in loco clauaf.in quo multe domus uacue reperiuntur in quibus habitare possent.Quinimo potius uolūt habitare in suburbis & finibus eiusdem loci attenta libertate & facultate adeundi ad possessiōes & predia hoium clauaf.in ipsisq̄ capiendi & exportandi ligna/fructus/& alia similia in grande dānum & preiudiciū cōitatis & hoium clauaſin.Ideo pro utilitate totius reipub.premissis ꝓuidere uolentes.oibus prius mature ꝓsideratis.Statuerunt & ordinauerunt q̄ āmodo in antea nulla queuis ꝓsona tam de clauaf.q̄ forensis & cuiuscunq̄ status/gradus & conditionis exiſtat audeat uel ꝓsumat habitare extra locū claua.nec in finibus tam solus q̄ cum familia.Exceptis religiosis in suis monasteriis.Hospitibus & tabernariis.Molinariis & aliis personis masarias habentibus & tenentibus boues & currus.Et hoc tam in domibus eoꝝ propriis q̄ alienis.uel alias & qualitercunq̄ nisi fuerit admissus per credentiam clauaf.& ad calculas albas & nigras si opus fuerit.Et hoc sub pena florenoꝝ decem pro quolibet aplicanda more regaf.Et in eadem pena aplicanda ut supra incurrant locantes seu quouismodo hospitantes & recipientes similes ꝓsonas:ēt dato q̄ essent de clauaf.Eo ēt saluo q̄ quilibet burgensis tpe messium & uindemiaꝝ ad custodiam ipsoꝝ possit tenere & habere unū uel plures & ipsimet stare si uoluerint in eoꝝ prediis die nocteq̄ & usq̄ quo dicte messes/fructus/& uindemie fuerint recolecti & reducti in loco clauaf.Pariter possint dicti burgenses habentes ortos & uirdaria extra locum clauaf.ad illos & illa custodien.impune quocūq̄ tpe tenere & habere custodes quoſus.s.Dūmodo sint bone uocis/ꝓbitōis/& fame.& alteri nō noceāt.Sub penis ꝓtentis in capitulis.Et patronus teneatur ad dictas penas si talis accusatus illas soluere nō potuerit.Adicientes q̄ qui repertus semel fuerit in dānum dando alteri ultra penam predictam nō admittatur ad pernoctandū extra locum clauaf.quia qui semel malus semper presumitur malus in eodem genere mali.Et si inuentus fuerit ita pernoctare incurrat in penis.s.eo.pro quolibet uice aplicanda more regarda.Etiam si nō fuerit repertus in aliquo dānoꝝ:ut in libro refor.1528.die ultima Ianuarii.

¶Recapitulationes de Anno.1529.

¶Item statuerunt & addiderunt statuto disponente de dānibus dānum in fructibus & in semine comedendis:v3 frumento/siligine/fabis/& aliis leguminibus ꝓsito sub rub.de fructibus seminū comedendis in fol.108.q̄ unaquēq̄ ꝓsona stans in clauaf.similia capiens incurrat penam pro qualibet uice flo.2.fabaudie ꝓpis pro bāno & totidem pro emendaꝝ:3 die & de nocte duplum.quo uero ad personas habitantes extra locū clauaf.incurrant penam duplicem.ut in libro refor.1529.die pe.Ianuarii.

¶Item statuerunt & addiderūt statuto posito sub rub.de dānis datis ꝑ bestias in prediis & possessiōibus hoium clauaf.q̄ pena posita in eodem statuto duplicetur pro oibus & singulis dānis datis in dictis ꝓdiis & possessionibus ꝓut in eodem capitulo aplicanda ꝓut in dicto statuto.ut in lib.refor.1529.die pe.Ianuarii.

¶Item & similiter statuerunt & ordi.contra exportatores carratioꝝ palloꝝ tam a uinea q̄ ab altenis:& similiter capientes

ter capientes & frangentes lignaria seu texias lignoꝝ duplicatur pena ꝓut in capitulo folio.106.sub rubr.de nemoribus uarie incisione & incisis exportatione v3 in pratis prediis & aliis possessionibus:v3 si sit de loco clauaf.Et extra locum habitantes incurrant duplicem penam.ut in libro refor.1529.die penul.Ianuarii.

¶Item statuerunt & ordi.q̄ facto deliberamento redditūū cōitatis clauaf.ad incantū:q̄ talis cui fuerit facta deliberatio non possit recusare nec remittere incantū:sed teneatur ꝓsequi iuxta incantū & capitula posita in incantu & emendare oēm dānum expens.& interesse cōitatis & hoium clauaf.super quibus stetur iuramento dñorum consulum & sindici cōitatis clauaf.ut in lib.refor.anni.1529.die pe.Ianuarii.

¶Item pariter ꝓfirmauerunt statuta & ordinamenta facta cōtra iudeos que uoluerūt & statuerunt ad unguē obseruari pariter & frāchisias & liras ducales sup his ꝓcessas.sub pena in eisdē ꝓtenta aplicandaꝝ:ut supra.ut in libro reforma.anni.1529.die pe.Ianuarii.

¶Item quia in delatione Baldachini in festiuitate corporis christi solent oriri questiones & debata.Et magis ꝓceditur ad pompā q̄ ad uenerā.sacratissimi corporis christi.hoc ideo ad obuiandū:s premissis scandalis.& ut religiose ꝓcedatur.Statuerunt & ordinauerunt q̄ āmodo in antea duo canonici clauaf.seniores uel eorum locūtenentes.Prior ecclesie & prepositus.s.Marchi.Guardianus ꝓuentus & ecclesie.s.Francisci.Guardianus conuentus & ecclesie.s.Bernardini.& Prior conuentus & ecclesie.s.Nicolai de tolentino eiusdem locis qui induti piuialibus sericis habeant portare dictum baldachinum de longo in longū clauaf.durante & usq̄ ad finem ꝓcessionis.Et casu quo pūs statutum contingat in publicatione illius cōtrauenire seu ꝓtradicere q̄ tūc deueniatur super admissione & ualiditate illius ad calculas albas & nigras & ubi maior pars credendatioꝝ condescenderit suprascriptum ualeat & teneat.ut in libro refor.anni.1529.die pe.Ianuarii.

¶Item statuerunt & ordi.q̄ in electione recapitulatoꝝ cōitatis clauaf.āmodo in antea fiendos q̄ ꝓceditur eisdem modis & formis quibus ꝓcederunt in electione ꝓsulum.Et ad hoc ut electio credentie melius fiat & optimi eligantur ad utilitatem reipub.ut in lib.refor.anni.1529.die pe.Ianuarii.

¶Recapitulationes de Anno.1530.

¶Item retraxerunt capitulū positum sub rubrica de dānis datis per bestias iuxta illaꝝ & prediorꝝ uarietates.incip.si dimisserit &c.fol.108.ubi dicit q̄ multi sunt ꝓcliuiores ad nocendū cōitati q̄ ceteris &c.q̄ pena appositā in ipso statuto que est florenoꝝ.10.reguletur ꝑm offendentes in aliis gorretis & glariebus particularibus.ut in libro refor.anni.1530.die.24.Ianuarii.

¶Item statuerunt & ordi.q̄ rumpentes & frangentes ripas & clausuras rugie campanie & poani, incurrant penam flor.10.pro bāno & totidem pro emenda.ut in libro refor.anni.1530.die.24.Ianuarii.

¶Item statuerunt & ordi.q̄ obseruetur statutū de portando baldachinū factum de anno elapso:licet anno ꝓterito nō fuerit obseruatum.ut in libro refor.anni.1530.die.24.Ianuarii.

¶CLEMENTISSIME Princeps.Humiliter exponitur parte nobilium Sindicoꝝ cōitatis & hominum incliti oppidi Clauassii eiusdem.E.V.q̄ dum suboriretur aliqualis differentia in dicto loco Clauaſ.super delatione Baldachini in solēni festo sacratissimi corporis Christi pro bono pacis & utilitate publica fuit ordinatum & statutum q̄ in delatione ipsius Baldachini de cetero interuenirent persone ecclesiastice nominate in ipso statuto de quo in opportunis fit fides.Quod statutum fuit exinde obseruatum & omnia pacifice in premissis uel circa gesta fuere.Verum quia nunc apropinquat ipsius festum & dubitatur ne forte tumultus aliquis suboriatur preter & contra formā dicti statuti quod esset generare aliquod scādalum & derogare cultui diuino.Supplicatur ea propter parte qua supra de litteris opportunis impartiri.Quibus mandetur dictū statutum obseruari & inhiberi quibuscūq̄ expedierit sub penis formidabilibus ne quicq̄ nouī faciant preter & contra formā & mentem dicti statuti in premissis uel circa.Consultusq̄ prouideri prout melius ulsum fuerit prelibate.E.V.quam longeue conseruet altissimus.

¶CAROLVS Dux Sabaudie &c. Dilectis Vicario Castellano & Clauario Clauaſ.seu ipsoꝝ locatenētium.Salutem.Visis supplicatione necnon duplo statuti seu capituli sub annexis uobis & uestrumcuilibet in solidum ꝓut spectabit precipiendo mandamus sub pena centum librarum fortium pro quolibet.Quatūs in delatione Baldachini retromeñ.iuxta formam & ordinem ipsius statuti seu capituli per copiam subannexi.debite ꝓcedatis & per quos expedierit ꝓcedi faciatis.inhibendo quibuscūq̄ laycis ad penam premissam pro quolibet.Et ecclesiasticis ad penā reductionis bonoꝝ suoꝝ tpalium ad manus nras ne pro delatione ipsius Baldachini preſer & ultra formā ipsius statuti quicq̄ poni facere audeant uel presumāt inqtum penas predictas secus agentes incurrant formidant.Quibuscūq̄ in premissis contrarium non obstāñ.Dat.Thaurini nonis absentibus quia sic iussimus nostri absentia non obstante.Die.28.mensis Maii.1531.

Relatiōe.D.Hieronymi de Agaciis Cancellarii Sabaudie. Io.Francisci purpurati/Prefidis patrimonialis.
Stephani scalie. Vincentii inuiciati. Io.antonii rubey. Caroli baratati. Io.Georgii malopere
Collateralium. Emilianus de sandigliano aduocatus fiscalis.

Natruchi.

¶Recapitulationes de Anno.1531.

¶Et prio statuerunt & ord.q̄ camparii nō possint nec debeant se se concordare directe nec per inditectum

M

HISTORIA PATRIAE OHV impressum

cum aliqua pſona nec aliquid capere ab aliquo occaſione accuſaꝝ. ſub pena floꝛ. 10. aplicanda more regaꝛ. Et ita incurrant dictã penam ꝓcordantes cũ camparijs ut in libro reforꝛ. anni. 1531. die. 27. Januarii.

¶Item ſtatuerunt & ordi. q̃ uendentes in platea clauaꝛ. poma/alea/cepas/porros/& oĩa ortalia/& oẽ genus fructuum que uenduntur pro ſtratis in terra abſq; bancho q̃ nihil ſoluere debeant pro platea. & ſi q̃s preſum pſerit aliquid capere pro ſictu dicte platee. incurrat penam floꝛ. duoꝝ aplicanda more regardariaꝝ. ut in libro reforma. anni. 1531. die. 27. Januarii.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ uendentes panem ad rubum. ab uno rubo ſupra debeant ſoluere pondus incantatori ponderis cõitatis. ut in libro reforꝛ. anni. 1531. die. 27. Ianuarii.

¶Item ſtatuerunt & ordi. q̃ molinarij nec aliquis alius de clauaꝛ. nõ poſſit emere granũ ſuper mercato clauſi p. o ipſum reuendendo & extrahendo extra locum clauaꝛ. ſub pena. ff. 10. pro quolit e: & qualibet uice aplicanda more regarda. ut in libro reforꝛ. 1531. die. 27. Ianuarii.

¶Recapitulationes de Anno. 1532.

¶Item ſtatuerunt & ordina. q̃ conſules qui nunc ſunt & pro tpe fuerint ãmodo in antea teneantur & debeant adhire ad gabellam ſalis clauaꝛ. & uidere an ibi ſit ſal pro uſu loci & patrie. Et ſi ibi non reperietur ſal in ſoffi cientia q̃ teneantur proteſtare & prouidere q̃ ſal habeatur in ſufficientia ſub pena amiſſionis eorum ſalarii. Et hec de quindecim diebus in quindecim diebus ad minus ut in libro reforꝛ. anni. 1532. die ulti. Ianuarii.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerũt q̃ ſi ſurrit aliqua pſona que noluerit ſoluere taleas & alia onera cõmunitatis per cõmunitatem impoſitas ſeu imponendas q̃ ultra id quod eſt priuatus imunitatibus/priuilegiis/& frãchiſiis/cõmunitatis clauaꝛ. per alia ſtatuta. Q uod etiam ultra premiſſa bona talium pſonarum nolentium ſoluere taleas bãa & alia onera prout prefertur impoſita ſeu imponenda. q̃ eorum bona ſint & eſſe debeãt extra bãnum: & q̃ in eis nemo poſſit accuſari nec puniri nec condẽnari. Et caſu quo accuſentur & condemnentur q̃ non ualeat uſq; quo tales ſic accuſatos ſoluerint taleas ordinata & alia onera directa & ſit concors cum cõitate clauaꝛ. ut in libro reforꝛ. anni. 1532. die ulti. Ianuarii.

¶Recapitulationes de Anno. 1533.

¶Et primo ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ capitulum poſitum & factum de anno. 1522. ultima Ianuarii. diſpoñ. ſuper alternatiua predicatorum predicantium clauaꝛ. obſeruetur eo ſaluo q̃ in ea parte ubi dicit q̃ illo ãno habeat predicator elemoſynam a cõitate que uerba aboliuntur. ut in lib. refor. anni. 1533.

¶Item ſtatuendo ordinauerunt & declarauerunt q̃ credentia reformetur ſingulis annis & in uigilia ſancti Siueſtri ad calculas albas & nigras. & credendarii qui obtinebunt partitum ad dictas calculas remaneãt de credentia pro anno futuro. & alii qui non obtinebunt partitum caſſentur. quorum loco ponãtur alii idonei eligendi per dominos recapitulatores qui ſint burgenſes clauaſii. qui obtinebunt partitum & premiſſus ordo. Hoc ideo factus fuit mutato antiquo ordine/quia non reperiuntur propter peſtes occurſas & bella tot homines ſufficientes. ut in libro reforma. anni. 1533.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ in fine firme modernorum bechariorum riuia bechariæ retineatur in cõmuni & ſubaſteatur ut in libro reforma. anni. 1533.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ teſtores tellarum non poſſint emere filum in clauaꝛ. nec poſſe: ſub pena ſolidorum uigintiquinq; pro quolibet & qualibet uice & amiſſionis fili niſi ſit burgenſis taplicãda more regardariarum. ut in libro reformationum anni. 1533.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ magiſter bãorum poſſit ponere camparios ſecretos beſtiis excluſis: qui camparij ſecreti debeant iurare eorum officium bene & fideliter facere in manibus dominorum Vicarii & conſulum. ut in libro reformationum anni. 1533.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ nullus tam forenſis q̃ de loco clauaꝛ. poſſit emere aliqua bona comeſtibilia pro reuendendo: in die martis hora ueſperorum uſq; ad diem mercurij: de hieme ante horaꝫ uigeſimam. & de eſtate uſq; ad horam decimãoctauam ſub pena ſexaginta ſolidorum & rei empte. aplicãda more regardariarum: & intelligatur q̃ hoſpites & tabernarij ſunt in numero dictorum reuendentium. ut in libro reformationum anni. 1533.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ ſi reperiantur alique perſone tenentes bona imobilia in finibus & poſſe clauaꝛ. q̃e non ſint regiſtrata in regiſtris cõmunitatis q̃ ille tales perſone teneãtur ſoluere taleas & alia onera cõitatis occurſa. & q̃ talia bona ſint deuoluta cõitati clauaꝛ. ut in libro reformationum anni. 1533.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ officium maroſſarie & cenſarie debeãt ſubaſtari ſub capitulis infraſcriptis.

¶Et primo ſtatuerunt & ordinauerũt q̃ cui deliberabitur maroſſaria teneatur & debeat iurare in manibus dñi Vicarii & dñoꝝ conſulum de bene exercendo officium ſuum neminẽq; defraudare ſeu baratare.

¶Item q̃ non poſſit maroſſerius capere pro qualibet maroſſaria aſcendente uſq; ad ſũmam ſcutorum decem infra niſi groſſum unum pro quolibet ſcuto. & a ſcutis decem ſupra niſi teſtonũ unum pro q̃lꝫ maroſſaria.

¶Item q̃ nullus alius poſſit exercere dictam maroſſariã niſi per deputatos ſeu ſubſtitutos a dicto deputato per dictam cõmunitatem. ſub pena unius ducati pro quolibet & qualibet uice aplicanda more regardariarum. & quilibet poſſit accuſare lucrando eius tertiã partem bãi. Declarãtes q̃ dicta pena liget alios maroſſerios qui non

qui non fuerint deputati per dictam cõitatem q̃ ſint ſoliti exercere dictam maroſſariam & qui de cetero dictam maroſſariam exercebunt. & hec ut patet in libro reforꝛ. anni. 1533.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ eo quia multi aſſerunt & atteſtantur cũ ſtramento aliquando in pernitiem animarum ſuarum prout multotiens repertum fuit ſe dediſſe licentiam paſcualandi in eorum predijs. quod tamen repertũ fuit illos tales falſum dixiſſe & deieraſſe & in fraudem bãorum campeſtrium & in detrimentum finium clauaꝛ. que fines ob tales licentias depopulantur ad effectum ut fines ipſe perſeruentur a depopulantibus & tales permitioſe iurantes ſe licentiam dediſſe reprimentur a ſuis periuris. Q uod ãmodo in antea nemo poſſit dare licentiam in prediis ſuis paſcualandi quoquomodo niſi illam talem licentiam ſcribi fecerit in manibus ſcribe bãorum campeſtrium cõmunitatis clauaꝛ. per totum menſem februarii cuiuſlibet anni. Q & ſi ſecus ſcribi non fecerit. & expoſi reperiatur aliquem iuraſſe ſe dediſſe licentiam. q̃ talis licẽtia non ualeat & pro nulla habeatur. remanente capitulo q̃ nemo poſſit dare licentiam in ſeminatis in ſuo robore. ut in libro reformationum anni. 1533.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerũt q̃ nulla queuis perſona tam de clauaſſio q̃ ibidẽ habitans audeat nec preſumat uendere nec aliquẽ contractum facere ſiue per teſtamentũ ſiue per legatũ aut per donationẽ uel aliud contractum alienationis quouis colore exiſtat. etiam ad pias cauſas aliqua predia tam citra q̃ ultra padum. aliquibus quibuſuis perſonis tam eccleſiaſticis q̃ ſecularibus quia illa uendant cum pacto & conditione q̃ illa regiſtrare teneantur in regiſtris cõmunitatis clauaſſii prout erant regiſtrate ante dictas uenditiones & ſoluere debeant onera quecunq; imponenda per cõmunitatem predictam. Q & ſi ſecus factum comperietur ſeu per aliquem contrafactum fuerit predia ſic alienata contra formam huius ſtatuti remaneant in regiſtro illius ſeu illorum ſic uendentium ſeu alienantium. & teneantur tales uenditores ſoluere onera imponenda per dictam cõmunitatem. nec unq̃ deleantur regiſtro talium uendentium. nec eximantur ab oneribus p dictam cõmunitatem imponendis. ita & taliter q̃ omnia alia bona uendentiũ reſtent obnoxia & obligata pro rebus uenditis ſeu alienatis pro oneribus imponendis per cõitatem. ut in libro reforꝛ. anni. 1533.

¶Item ſtatuerunt & ordi q̃ incantentur ſcouilie platee clauaꝛ. oi anno. & nitidetur in oi ebdemoda ſaltem una uice. ita & taliter q̃ ẽt uicini ipſius platee teneãtur eoꝝ ſcouilia exportare extra platea ſaltem una uice oi ebdemoda. alias q̃ incantator platee poſſit illa exportare impanerut in libro reforꝛ. anni. 1533.

¶Item ſtatuerunt & ordinauerunt q̃ non poſſint ponderari aliqua bona comeſtibilia uaeluti riſum/oleum/caleum/piſces ſalſos/& alia comeſtibilia niſi ſub pantaleria. & ad pondus cõitatis. ſub pena unius ducati pro quolibet & qualibet uice aplicanda more regaꝛ. ut in libro reforꝛ. anni. 1533.

¶Item ordinauerunt & ſtatuerunt obſeruari capitula ſuper pondere grani facta. Et q̃ ponderetur apud portam iuſſianam clauaſſii & ſub portico palatii cõmunitatis iuxta formã litterarum Ducalium & ſtatutorum ſuper hoc conditorum. ut in libro reforꝛ. anni. 1533.

¶Item confirmauerunt omnia alia capitula per anteceſſores noſtros facta.

Franciſcus Garonus imprimebat Clauaſſii. 1533.

ANNO DOMINI Milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto. Indictione tertia decima. Die ſexta menſis Septẽbris. Clauaſſii in domo Spectabilis Iuris utriuſq; Doctoris Domini Iohannis andree Paſtoriſciuis Vhaurin. & honorandi Vicarii dicti loci Clauaſſii & coram eodem. ¶Comparuerunt & expoſuerunt Nobiles Stephanus liſſonus & Dominicus cicoſelli. Conſules cõitatis dicti Oppidi & eius nomine. Q uod ipſa cõmunitas habet plures franchiſias/imunitates/ſeu priuilegia. Item multa ſtatuta/ordinationes/ac alia iura/& acta/que longum eſſet referre cõcernentia factum & ius uniuerſale ipſius cõmunitatis nec particulare: prout ſuccedunt caſus quorum omnium ſeruatur originalia in

archiuiis cõmunibus. Sub custodia trium decurionum ad hoc electoꝝ: tali modo ꝙ in occurrentibus haberi non possunt nisi cum magna difficultate: ultra ꝙ in sachomano: seu depopulatione totius loci Clauassii. Anno Millesimo quingentesimo quartodecimo. Item anno ꝓxime decurso & pñti dum in hoc loco clauassii tpe lõgo residerẽt armigeri Cesarei fuerũt dicta archiuia fracta p uim ab ipsis armigeris. Extractaq; hmõi iura. Sic ꝙ his casibus iterũ (ꝙ deus auertat) supuenientibus: aut incendio uel aliis infortuniis: possent ipsa iura anihilari: aut saltem cõitas eis priuari in maximũ eius dãnum & singulorum. ¶ Quare ipsa cõitas ad hoc aduertens ob ipsum sachomanũ: & paulopost decreuit ꝙ ipse franchisie: priuilegia: & imunitates: necnon pmissa statuta: ordinatiões: acta: & alia iura oportuna trãscriberentur & exẽplarentur in uno uolumine ꝙ Nobilem Bernardinũ ficardi notarium publicum & burgensem clauaſ. Et hec oia diuisim: seriatim: & ordinate: put melius uideretur: & put factũ est. ¶ Volens ait & intendens ipsa cõitas ad predictos effectus ꝙ tanta fides adhibeatur ipsi uolumini infrascripti mediãtibus: quãta potest adhiberi ipsis originalibus. ¶ Ecce ꝙ elegit iam diu Nobilem Laurentiũ de ferrariis. ac Egregios Antoniũ georgiũ schirolii. & Franciscum gazini notarios publicos & burgenses clauaſ. qui uocato ẽt dicto nobili Bernardino ficardi dicti operis cõpilatore habeãt uolumen ipsum collationare cũ suprascriptis originalibus & seruatis de iure seruãdis. ¶ Quare in ex ecutione suprascriptoꝝ ipsi dñi ꝓsules & dicto nobi instant euocari oẽs & singulos sua cõiter uel diuisim interesse putãtes corã dictis spe. D. Vicario & notariis ad uidendũ & audiendũ collationari & auscultari dictum uolumen cũ suprascriptis originalibus a qbus est sumptũ. Illudq; in publicã formã trãsumpti redigi: diebus: horis: & loco oportunis: & per ipm spe. D. Vicariũ statuendis. Decretũq; curie clauaſ. interponi & oẽs alias solẽnitates in similibus expedientes fieri: put a iure disponitur: uel cãm si quã habuerint rationabiliter quarẽ suprascripta fieri non debeãt allegãdũ cũ termino preciso & pemptorio ne ulterius trãsumptũ ipm differatur in preiudiciũ dicte cõitatis & particulariũ: put hactenus offerentes se dicta origialia ministrare. & quæ ex nunc ꝓfignãt & remittunt in palatio cõitatis & dictis archiuiis ad oẽ beneplacitũ quoꝝ supra extrahenda Requirentes ẽt de expedientibus lris eisdem prouideri: & aliter put melius dicto Spe. D. Vicario placuerit & uidebitur. ¶ Et prefatus Spe. D. Vicarius premissis auditis & attentis iamq; de oibus his plenissime informatus: ut dixit. Ordinauit fieri & procedi iuxta requisita offerendo se paratum dicte collationi assistere qñcũq; & litteras oportunas concedendo hmõi sub tenore. Dat. ut supra.

¶ TENOR LITTERARVM.

¶ IO. ANDREAS Pastoris/Cluis Thaurin. I. V. Doc. Vicarius Clauaſ. pro Illustrissima dominatione ducali sabaudie &c. Vniuersis & singulis ad quos hæ nostræ peruenerint salutẽ. Quum sit ꝙ cõitas clauaſ. se cerit transumi sua priuilegia: franchisias: & imunitates. Necnon statuta: ordinatiões: acta: & iura quæ eidem cõitati uisa sunt transumenda. uno in uolumine: & ex certis rationabilibus causis coram nobis expressis. Proterea instauit ẽt ipm uolumen cũ originalibus in eo relatis: & a quibus est sumptum: collationari per idoneos notarios ad hoc electos: & coram nobis iam dicto Vicario: ut in publicam formã transumpti. Volumen ipsum reducatur. & loco dictoꝝ originaliũ faciat plenã fidem: mediãtibus his que ad talem actum de iure requiruntur: put latius de his constat in regiſtro curie nostre: & sub die hodierna. Instante igitur dicta cõitate: siue agentibus pro ea. Vos & uim singulos & alios quoscũq; cõiter uel diuisim sua interesse putãtes monendos duximus. & tenore presentium monemus: quatenus compareant in edibus residentie nostre. ámodo in antea singulis diebus non feriatis in honorem Deiac horis conuenientibus coram nobis & dictis notariis electis usuros & audituros dictum transumptũ in debita iuris forma executioni demandari: aut causam iustam & rationabilem si quam habuerint infra tertiam diem nõ feriatãt supra corã nobis allegaturos & edocturos quare suprascripta fieri non debeant: cũ cõminatione ꝙ alias siue comparuerint siue non. ¶ Nihilominus ad requisita parte ipsius cõitatis ut supra iuridice procedetur. Dando in mandatis nũtiis cuꝝ tie & cuilibet eorũdem ut premissa notificent oibus & singulis. Monenteq; put supra per affixionem presentium in platea Clauassii & alibi si opus est more solito. Datum Clauassii in edibus nostris die sexta mensis Septembris. Anno Domini. 1515.

¶ RELATIO NVNTII.

¶ ANNO Premisso & die septima mensis Septembris. Retulit Triche notario subsignato & scribe curie clauaſ. prouidus uir Georgius de uercellinis incola clauaſ. Seruiens generalis Ducalis sabaudie & nuntius iuratus dicte curie. se die hodie de mandato prefati Specta. D. Vicarii. Et ad instãtiam suprascripte cõitatis. publice affixisse & dimisse duplum ꝓcedentis intimationis/monitionis/& citationis in forma fidem faciente super pillonẽ hodierno de gratis situm in platea clauaſ. ubi similia affigi & dimitti solent. Monendo eodem modo citando/& assignando quosl. ũ ꝓ ẽt uoce preconia comparituros/acturos/& facturos/in oibus & per oia ut superius continetur. Datum ut supra.

¶ MEMORIALE Defectus contra non comparentes.

¶ ANNO Premisso: & die undecima Septẽbris. Assignationis precedentis uigore. Comparuerunt iudicialiter Clauaſ. coram prefato Spec. D. Vicario. Suprascripti domini Consules cõmunitatis producentes dictam notificationem/monitionem/& assignationem: ut prefertur factas. Et accusantes contumaciam quorũcũq; assignatorum & citatorum: ut supra non comparentium: nec satisfacientium assignationi. Requisiuerunt instantissime procedi ad collationem & trãsumptum dictorum uoluminis & originalium prout supra Et denuo offerentes eadem originalia & uolumen existentem in palatio & archiuiis cõmunitatis: necnõ premissos dominos notarios ad id electos processuros in omnibus prout supra. Quibus uisis & auditis prefatus Spec. D. Vicarius merito contumaces reputauit & reputat quoscũq; non comparentes ad formã premissarum monitionis & citationis. illos prius debite expectãdo & proclamari faciendo ut moris est. Dehinc ordinauit & ordinat esse procedendum ad suprascriptam collationem trãsumptũq; requisitum in domo ipsius Spec. D. Vicarii & in omnibus prout supra. Datum ut supra.

¶ EXHIBITIO Collationis & instrumentum transumpti.

¶ ANNO Domini premisso. Millesimo quingentisimo uigessimoquinto: Inditione decimatertia. Die nona mensis decembris. Comparuerunt iudicialiter Clauaſ. coram prementionato Spe. D. Vicario Clauassii. Nobilis [illegible] & Dominicus cicolelli Consules cõmunitatis eiusdem loci premissi. Producentes dictum uolumen: ac originalia a quibus sumptum fuit collatiõata adinuicem per dominos Notarios superius memoratos. & ad id electos una cum premisso Spe. D. Vicario. ¶ Requirentes ipsum uolumen redigi in formam publicam & auctenticam: cum solẽnitatibus requisitis. Vt ámodo in antea faciat indubitatã fidem ubicũq; & in quocũq; actu: ad effectus supra relatos. Citatisq; ad hoc suprascriptis dominis Laurentio de ferrariis. Antonio georgio schirolii. & Francisco gazini. Qui omnes fidem fecerunt & faciunt: ac in uerbo ueritatis attestantur cum eodem Spec. D. Vicario uidisse/palpasse/legisse/& collationasse suprascripta originalia & uolumen/sana/integra/& in nulla earum parte suspecta. Quinimo in omnibus & per omnia adinuicem concordantia & in nullo discrepantia. ¶ Hoc ideo prefatus Spec. D. Vicarius sedens pro tribunali loco iuris solito. Et causa prius debite cognita prout supra. suam & curie Clauaſ. in his & ad hec auctoritatẽ interposuit pariter & decretum. Diffinitiueq; pronuntiauit & pronuntiat esse de cetero ipsi uolumini tanq; ꝓpriis originalibus a quibus sumptum est plenissima fides adhibenda. In quorũ testimonio suprascripti domini notarii ad hoc electi. Viterius se hic manu propria/signisq; eorum tabellionatus adhibitis subscripte/runt: ac pariter idem Spec. D. Vicarius & sigillo quo in talibus utitur trãsumptum ipsum roborando. De quibus omnibus suprascripti domini Consules perceperunt per me notarium & scribam dicte curie fieri publicum instrumentum sapientis dictamine si fuerit oportunum. Presentibus nobilibus Spagnolio planta condomino labriani. & Bertholameo de piatis ex nobilibus candie/ambobus burgensibus Clauassii. testibus ad premissa uocatis & adhibitis.

¶ Et ego Bernardinus ficardi. filius quondam. D. Ioãnis. Burgensis Clauassii. publicus Imperiali & ducali auctoritatibus notarius. scribaq; iuratus. quarũcũq; curiarum ducatus sabaudie. & nunc ordinis minoruꝫ ob seruantie regularis professus. Quoniam iussu antedicte cõmunitatis contenta in suprascripto uolumine folio rum centum nonaginta septem (excluso repertorio) fideliter & iamdiu a propriis originalibus/sanis/integris/& in nulla eorum parte suspectis extraxi: in unum redigi: scripsiq; manu propria: ut prefertur. Et per debitam collationem. alias ultra hanc nuperrime factam. Volumen ipsum cum eisdem originalibus per omnia concordare & in nullo discrepare cognoui. Ideo premissa cõmunitate instante. & ad mandatum Venerabilis superioris hic me subscripsi. signo meo solito tabellionatus appositio in fidem premissorum.

¶ Et ego Laurentius de ferraris filius quondam Iacobini: etiam burgensis Clauassii. notarius publicus & dicte cõmunitatis fiudicus. Quoniam dicta originalia & uolumen alias multotiens & nunc in premissa collatione: ut prefertur facta cum aliis Dñis notariis supra & infrascriptis: uidi sana/integra/& in nulla eorũ parte suspecta. & ipsum uolumen cũ dictis originalibus: ac econuerso per omnia concordare. Et in nullo discrepare: ut supra. Propterea me hic subscripsi. signo meo tabellionatus appositio.

¶ Et ego Antonius georgius schirolii filius quondã Virgilii: burgẽsis Clauassii. notarius publicus & ad premissam collationem & transumptũ electus cum premissis dominis Vicario & notariis: ac infrascripto Egregio Francisco gazini. Quoniã similiter dicte collationi interfui: uidi: suprascriptuꝫ uolumen & originalia in ipso relata/sana/integra/& in nulla eoꝝ parte suspecta: ac per oia concordare: & in nullo discrepare: ut supra. Hoc ideo me hic subscripsi. signo meo tabellionatus appositio in fidem premissorum.

¶Et ego Franciſcus gazini filius quondam Gulielmi.etiam burgẽſis Clauaſſii.notarius publicus & pro dictis collatione:ac trãſumpto cum aliis premiſſis aſſumptus. Quoniam ex eadem collatione uidi ſupraſcriptum uolumen & originalia a quibus extractum fuit per omnia concordare & in nullo diſcrepare: ac omnia ſana integra & in nulla earum parte ſuſpecta ut ſupra. Propterea hic me etiam manu ꝓpria ſubſcripſi ſigno meo tabellionatus appoſito in fidem & teſtimonium premiſſorum.

¶Et ego Ioãnes Andreas Paſtoris Ciuis Thauriñ. Iuris Vtriuſq; Doctor. Et loci Clauaſſii Vicarius antedictus Quia pariter ſupraſcripta originalia & uolumen uidi adinuicem debite collationari. per ſupraſcriptos dños Notarios:ac ea omnia fore ſana/integra/& in nulla eorum parte ſuſpecta. Hoc ideo etiam hic me ſubſcripſi manu propria. Et uolumen ipſum ſic in formam tranſumpti redactum ſigilli quo in ſimilibus utimur duximus munime roborañ. In fidem omnium & teſtimonium premiſſorum.

Io. Andreas Paſtoris
Vicarius.

¶Et ego Io. Paganinus de platis filius quõdam Nobilis Chriſtofori burgenſis Clauaſſii. publicus Apoſtolica Imperiali/ac ducali auctoritatibus notarius/ſcribaq; curie eiuſdem loci ſupraſcriptis omnibus coram preſato Spec. D. Vicario geſtis uocatus preſens interfui/& rogatus hoc preſens publicum inſtrumentum ſic mihi fieri iuſſum:ac precedentia acta recepi/ſcripſi/& me hic ſubſcripſi. ſigno meo tabellionatus ſolito appoſito in fidem premiſſorum.

¶Expliciunt Statuta Municipalia/Priuilegia/Franchiſie/& Immunitates/
Incliti Oppidi CLAVASSII. Expenſis uero Magnifici Se/
natus eiuſdem loci. Vna cum Repertorio ſecundum
ordinem Alphabeti poſitum.
¶Impreſſa per Franciſcum Garonum de Liburno (quondam Bertelli)
Burgenſem CLAVASSII. Die
ſeptima Februarii. Anno Dñi.
M.D.XXXIII.

R+625
H.183395

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА